

АЙМГУУДЫН ТӨВИЙН ХАТУУ ХОГ ХАЯГДЛЫН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨСӨЛ-Буцалтгүй тусламж

Цэцэглэн хөгжсөн хүртээмжтэй, тэсвэртэй, тогтвортой Ази, Номхон далайн бүс нутгийг цогцлоох Ядуурлыг бууруулах Япон сан- G9026-MOH

ТӨГСГӨЛИЙН ТАЙЛАН

Гүйцэтгэсэн:

Зүүн өмнөд говийн хот байгуулалт, хилийн ойролцоо суурин газруудын хөгжлийн төслийн удирдах нэгж

2023 оны 3 дугаар сар

Улаанбаатар хот

ТОВЧИЛСОН ҮГИЙН ТАЙЛАЛ

№	Товчилсон үгс	Тайлал
1	ААХ	Аймгийн ажлын хэсэг
2	АД	Ажлын даалгавар
3	АСТ	Аудитлагдсан санхүүгийн тайлан
4	АХБ	Азийн хөгжлийн банк
5	АХС	Азийн хөгжлийн сан
6	БОЕҮ	Байгаль орчны ерөнхий үнэлгээ
7	БОМТ	Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө
8	БХБЯ	Барилга, хот байгуулалтын яам
9	ГЧНШТ	Газар чөлөөлөлт ба нүүлгэн шилжүүлэлтийн төлөвлөгөө
10	ДӨТ	Дотоодын өрсөлдөөнт тендер
11	ЕТЗ	Ерөнхийлөгчөөс Захирлуудын Зөвлөлд хүргүүлэх тайлан, зөвлөмж
12	ЗТ	Зардлын тайлан
13	ЗЧСА	Зөвлөхийн чадварт суурилсан арга
14	МСТГ	Монгол дахь суурин төлөөлөгчийн газар
15	НААҮБ	Нийтийн аж ахуйн үйлчилгээний байгууллага
16	ОУӨТ	Олон улсын өрсөлдөөнт тендер
17	ТУЗБЗ	Төслийн удирдан зохион байгуулах заавар
18	ТУН	Төслийн удирдах нэгж
19	ТУХ	Төслийн удирдах хороо
20	ТХУЗБГА	Төслийн хэрэгжилтийг удирдан зохион байгуулах гарын авлага
21	ТХН	Төсөл хэрэгжүүлэх нэгж
22	ТХХ	Төлөвлөлт, хяналтын хүрээ
23	СИ	Сонирхол илэрхийлэх
24	СЯ	Сангийн яам
25	ХАТ	Худалдан авалтын төлөвлөгөө
26	ХБББ	Хамгааллын бодлогын баримт бичиг

ГАРЧИГ

I	ТАЙЛАНГИЙН ХУРААНГУЙ БА СУРГАМЖУУД	4
1.1	Төсөл, арга хэмжээний үр дүн, үр дагавар болон төсөл, арга хэмжээний үр ашиг, үр дүнтэй байдал, хамааралтай байдал	4
1.2	Төсөл арга хэмжээний дизайн, хэрэгжилттэй холбоотой сургамжууд	5
II	ТӨСӨЛ, АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ СУУРЬ МЭДЭЭЛЭЛ	6
2.1	Төсөл, арга хэмжээний үйл ажиллагаа хэрэгжсэн салбарын талаар тайлбарлаж, эдгээр үйл ажиллагаа нь Засгийн газрын хөгжлийн төлөвлөгөөтэй хэрхэн уялдаж байгаа байдал	6
III	ТӨСӨЛ, АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ДИЗАЙН	7
3.1	Төсөл арга хэмжээний зорилго болон дизайн буюу удирдлага, зохион байгуулалт	7
IV	НӨӨЦҮҮД	9
4.1	Төсөл арга хэмжээний төсөв, санхүүгийн эх үүсвэр	9
4.2	Хамтран ажиллаж байгаа байгууллага, төслийн зөвлөхүүд	14
V	ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА	15
5.1	Үндсэн үйл ажиллагааны талаарх мэдээлэл	15
5.2	Барилгын ажил	18
5.3	Хог хаягдлын машин механизм нийлүүлэлт	22
5.4	Зөвлөх үйлчилгээний ажил	23
VI-VII	ҮР ДҮН, ЗОРИЛГЫН МЭДЭЭЛЭЛ	25
7.1	Төсөл, арга хэмжээ зорилгодоо хүрсэн байдал, хэмжсэн шалгуур үзүүлэлтүүд	31
VIII	ТОГТВОРТОЙ БАЙДАЛ	34
IX	ТӨСЛИЙН АЛЬТЕРНАТИВЫГ ТОДОРХОЙЛОХ	34
X	ХИЙГДЭЖ БОЛОХ НЭМЭЛТ ШИНЖИЛГЭЭ	34
10.1	Ирээдүйд хийгдэх үр нөлөөний үнэлгээ хэрэгцээ	34
XI	НЭМЭЛТ ЗЭЭЛИЙН ХЭРЭГЦЭЭ	35
XII	БОДЛОГЫН ХАМААРАЛТАЙ БАЙДАЛ	35
12.1	Ядуурлыг бууруулах, байгаль орчны тогтвортой байдал, хүний эрх, ардчилал, сайн засаглал, хүйсийн тэгш байдлын бодлогуудтай нийцтэй байдал	35
XIII	ХУРИМТЛУУЛСАН ТУРШЛАГА, СУРГАМЖ	36
XIV	БУЦАЛТГҮЙ ТУСЛАМЖИЙН ГЭРЭЭНИЙ БИЕЛЭЛТ	38
XV	ХАВСРАЛТУУД	49
XVI	ХҮСНЭГТҮҮД	50

I. ТАЙЛАНГИЙН ХУРААНГУЙ БА СУРГАМЖ

Энэхүү төслийн төгсгөлийн тайланд АХБ, Ядуурлыг бууруулах Япон сангийн санхүүжилттэй “Аймгийн төвүүдийн хатуу хог хаягдлын менежмент”-ийн G9206-МОН төслийн хүрээнд хэрэгжсэн зөвлөх үйлчилгээ, барилгын ажлуудын гүйцэтгэл, үр дүнг тоймлон үзүүлсэн болно. Тайланг Сангийн сайдын 2021 оны 1 дүгээр сарын 11-ний өдрийн 4 дүгээр тушаалаар батлагдсан “Засгийн газрын гадаад зээлийн хөрөнгийг ашиглах, эдгээр хөрөнгөөр санхүүжих төсөл, арга хэмжээг хэрэгжүүлэх, зохион байгуулах, санхүүжүүлэх, хяналт тавих, үнэлэх журам”-ын дагуу бэлтгэв.

Төслийн хэрэгжүүлэгч байгууллага нь БХБЯ, гүйцэтгэгч байгууллагууд нь Дархан Уул, Говь-Алтай, Сүхбаатар, Өвөрхангай аймгуудын ЗДТГ бөгөөд төсөл нь 2020 оны 8 дугаар сараас 2022 оны 12 дугаар сарын 31 хүртэл нийт 28 сарын хугацаанд хэрэгжсэн.

Төслийн гол зорилго нь Говь-Алтай, Дархан-Уул, Сүхбаатар, Өвөрхангай аймгийн төвүүдэд хатуу хог хаягдлын үр дүнтэй менежментийг бий болгож, хог хаягдлыг дахин боловсруулах тогтолцоог нэвтрүүлэх, аймгийн төвүүдийн оршин суугчдын хүрээлэн буй орчны нөхцөл болон аюулгүй байдалд эерэгээр нөлөөлөх, хатуу хог хаягдлын менежментийг бусад аймгийн төвүүдэд нэвтрүүлэх загвар төсөл болгох явдал байв. Хэдийгээр дэлхий дахинд үүссэн Ковид-19 цар тахлын хүндрэлтэй үед хэрэгжсэн боловч Буцалтгүй тусламжийн гэрээ болон “Төслийн Удирдлагын гарын авлага”-д тусгагдсан ажлууд бүрэн, амжилттай хэрэгжиж дууслаа.

1.1. Төсөл, арга хэмжээний үр дүн, үр дагавар болон төсөл, арга хэмжээний үр ашиг, үр дүнтэй байдал, хамааралтай байдал

Аймгийн төвийн хот суурины хатуу хог хаягдлын менежментийн дэд бүтцийг барьж байгуулах ажлын хүрээнд Говь-Алтай, Сүхбаатар аймгуудын төвд хяналттай шинэ ландфилл, хог хаягдал нягтруулан тээвэрлэх төвийг пүүний хамт барьж ашиглалтанд оруулав. 4 аймгийн төвд дахивар хүлээн авах тохижуулсан контейнер цэгүүдийг байрлуулж, цахилгаан хангамж, төвийн цэвэр ус хангамж болон ариутгах татуургын шугамд холболт хийсэн ба хог хаягдлын менежмент, ландфиллын үйл ажиллагаанд дэмжлэг үзүүлэх зорилгоор хогийн машин, механизмуудыг нийлүүлсэн. Түүнчлэн хог хаягдлыг тээвэрлэн нягтруулах төв, хяналттай ландфиллын тогтвортой ашиглалт, засвар үйлчилгээг хариуцан ажиллах аймгуудын Засаг даргын тамгын газар (ЗДТГ) болон тохижилт үйлчилгээний газруудын ажилтнуудын чадавхийг бэхжүүлэх ажлуудыг хэрэгжүүлсэн.

Хот суурин газрын хатуу хог хаягдлыг дахин боловсруулах аргачлалыг нэвтрүүлэх ажлын хүрээнд хатуу хог хаягдлыг дахин ашиглах, боловсруулах чиглэлээр олон нийтийн дадлыг төлөвшүүлэх загвар төсөл хэрэгжүүлсэн. Хог хаягдлын талбайд хог түүдэг ядуу иргэдийн амьжиргааг дээшлүүлэх ажил эрхлэлтийн боломжийг дараах байдлаар бүрдүүлэв. Үүнд: (i) хог түүдэг иргэдийн эрсдэл болон амьжиргааны чанарын түвшинг үнэлсэн; (ii) хог түүдэг иргэдийн нийгмийн болон техникийн ур чадварыг хөгжүүлэх "Хогийн цэгээс ажлын байранд" хөтөлбөрийг хэрэгжүүлсэн; (iii) хог хаягдлыг дахин боловсруулах аргыг турших замаар олон нийтийн бүлэг, төрийн болон хувийн аж

ахуйн нэгжүүдэд бичил тэтгэлэг олгох ажлыг зохион байгуулсан; (iv) ногоон ажлын байр, бизнес эрхлэх боломжийг нэмэгдүүлэх зорилгоор хог түүдэг иргэд болон олон нийтийн бүлгүүдийг чадавхижуулах ажлыг хийсэн.

Мэдээллийг түгээн дэлгэрүүлэх, хог хаягдлын менежментийн талаарх олон нийтийн боловсролыг дээшлүүлэх кампанит ажил нь эдийн засгийн үр өгөөж болон хот суурины хатуу хог хаягдлын менежментийн ач холбогдол, үр дүнгийн талаарх ойлголтыг нэмэгдүүлэхэд зохих хувь нэмрээ оруулав. Мөн хатуу хог хаягдлын менежментийн талаархи ойлголтыг нэмэгдүүлэх зорилгоор олон нийтийг хамарсан уулзалт, арга хэмжээг зохион байгуулах, нийгмийн сүлжээг түлхүү ашигласан контент боловсруулан түгээх, сурталчилгааны самбар, зурагт хуудас байршуулах, ерөнхий боловсролын сурагчдын дунд гар зургийн уралдаан зарлах зэрэг сурталчилгааны ажлуудыг хийсэн. Хатуу хог хаягдлын үйл ажиллагааны менежментийн талаар аймгийн ЗДТГ, Тохижилт үйлчилгээний газруудын (ТҮГ) ажилтнуудад чадавх бэхжүүлэх сургалтыг зохион байгуулсан. Төслийн хүрээнд 4 аймгийн төвд хатуу хог хаягдлын менежментийг сайжруулах стратеги болон үйл ажиллагааны төлөвлөгөөнүүдийг боловсруулсан нь бусад аймгуудад хэрэглэх боломжтой загвар боллоо.

Энэхүү төслийн хүрээнд хатуу хог хаягдлын менежментийн нэгдсэн системийг төсөлд хамрагдсан аймгуудад амжилттай нэвтрүүлэх эхлэлийг тавьсан. Аймгийн ТҮГ-ууд нь албан газрууд, орон сууцны айл өрхүүдийн гадна хог хаягдлыг ангилан ялгаж хийх хогийн савнуудыг байршуулсан байсан бөгөөд төслөөр хог хаягдлыг эх үүсвэр дээр нь ангилан ялгах, дахивар авах цэгт дахин ашиглах хогийг өгч тодорхой хэмжээний урамшуулал авах ажил хэрэгжсэн.

Ашиглагдахгүй хог хаягдлыг цуглуулан тээвэрлэж автопүүнд жинлэж, нягтруулан тээвэрлэх төвд нягтруулах замаар хог хаягдлын хэмжээг 4-5 дахин бууруулж, шинэ хог хаягдлын хяналттай төвлөрсөн цэг буюу ландфиллд хаяж байна. Хог хаягдлыг хаях хэмжээ тодорхой болж, түүнийг тээвэрлэх машины явалт багассанаар бензин шатахууны зардал хэмнэгдэж, ландфиллд хаях хогийн хэмжээ буурсан.

Сүхбаатар, Өвөрхангай, Говь-Алтай аймгийн “Хог хаягдлын менежментийг сайжруулах стратеги төлөвлөгөө 2022-2030 он” бодлогын баримт бичгийг боловсруулж, хэлэлцүүлэн аймгийн ИТХ-аар батлуулсан. Мөн аймгуудын төвийн “Хог хаягдлын менежментийг сайжруулах үйл ажиллагааны 2022-2024 оны төлөвлөгөө”-г боловсруулж, хэлэлцүүлэн, батлуулж, ЗДТГ-т хүлээлгэн өгсөн.

Төсөл хэрэгжүүлсэн 4 аймгийн төвд нийт 14 бичил тэтгэлэгт загвар төслийг хэрэгжүүлсэн. 15,000 ам.долларын бизнесийг дэмжих тэтгэлгийг төслийн 4 аймгийн ТҮГ-т олгож, хог хаягдлын талбай дээрх хаягдал хуванцарыг хайлуулах, хэрчиж бутлах тоног төхөөрөмж худалдаж авах, хашааны шон, гудамжны өнгөт хавтан, траншейны таг, бордюр, дугуйн ивүүр зэргийг үйлдвэрлэх, хэрэгцээтэй газар, иргэдэд зарж борлуулах, үйл ажиллагаагаа өргөтгөх, орлого олоход дэмжлэг үзүүлэв. 5,000 ам.долларын тэтгэлгийг 10-н бизнес, олон нийтийн бүлгүүдэд хог хаягдлыг дахин ашиглаж, төрөл бүрийн бизнес эрхлэх зорилгоор дэмжлэг үзүүлсэн.

1.2. Төсөл, арга хэмжээний дизайн, хэрэгжилттэй холбоотой сургамжууд

Тус төсөл нь буцалтгүй тусламжийн гэрээний 36 заалт болон төслийн удирдлагын гарын авлагын “Төлөвлөлт, хяналт, шинжилгээ үнэлгээний хүрээ”-нд төлөвлөгдсөн 15 арга хэмжээнүүдийг бүрэн биелүүлсэн. Аймгийн төвийн оршин суугчид, албан

газруудын хог хаягдлыг ангилан ялгах дадлыг эзэмшүүлэх, дахивар хүлээн авах цэгт хоёрдагч түүхий эд буюу шил, төмөр, цаасны хаягдал, хуванцар шүүс, ундаа, сүүний савнуудыг тушааж урамшуулал авах, дахивараас бусад хогийг Сүхбаатар, Говь-Алтай аймгуудын хог нягтруулан тээвэрлэх төвд хүргэж хогийг пүүлж, нягтруулан овор хэмжээг багасгаж, ландфиллын талбайд хаях машин механизмыг нийлүүлэх, ландфилл дүүрэхээр хөрсөөр дагтаршуулж булаад дараагийн 1га газарт хашааг нүүлгэн шилжүүлэх цогц арга хэмжээг авах загвар дизайнтай төлөвлөгдсөн. Төслийн техник, эдийн засгийн үндэслэлд төлөвлөсөн ажлуудын тойм зураглалыг боловсруулж, орон нутгийн санал авсны дараа нарийвчилсан ажлын зураг төсвийг гүйцэтгэсэн ба ингэхдээ анхны төлөвлөлтөөс зарчмын хувьд өөрчлөлтгүй хэрэгжүүлсэн болно. Барилга угсралтын үе шатанд Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын нарийвчилсан үнэлгээний тайланд туссан Байгаль орчны менежментийг төлөвлөгөөг хэрэгжүүлсэн. Төслийн хэрэгжилтэд нүүлгэн шилжүүлэлт гараагүй бөгөөд төслийн дизайн мониторингийн хүрээ, жендэрийн үйл ажиллагааны төлөвлөгөөнд тусгагдсан ажлууд бүрэн хэрэгжсэн.

Төслийн баримт бичигт заасан дээрх цогц үйл ажиллагааг үе шаттай хэрэгжүүлэх зөвлөх үйлчилгээ, барилгын гэрээт ажлуудыг орон нутгийн ЗДТГ, ТҮГ-уудтай хамтран амжилттай зохион байгуулсан бөгөөд энэ үйл ажиллагаанд АХБ, хөрөнгө оруулагчид, бусад хамтрагч талуудын байнгын оролцоог хангаж ажилласан болно. Хэрэгжилтийн хугацаанд Ковид 19 цар тахал үргэлжилж, хил гаалиар орж ирэх бараа материалууд саатан, дотоодын зах зээлийн үнэ огцом өссөн хүндрэлүүд гарч байсан боловч төслийн цогц байдлыг алдагдуулалгүйгээр хэрэгжүүлж дууссан болно.

2. ТӨСӨЛ, АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ СУУРЬ МЭДЭЭЛЭЛ

2.1. Төсөл, арга хэмжээний үйл ажиллагаа хэрэгжсэн салбарын талаар болон, үйл ажиллагаа нь Засгийн газрын хөгжлийн төлөвлөгөөтэй хэрхэн уялдаж байгаа тухай

Улсын хэмжээнд хот суурин газруудад үүсч буй хатуу хог хаягдлын хэмжээ 2008 онд жилд 0.3 сая тонн байсан бол 2017 онд 2.4 сая гаруй тонн болж огцом нэмэгдсэн. Аймгийн төвүүдэд орон нутгийн өмчит хатуу хог хаягдлын менежментийн компаниуд нь айл өрх, төсвийн байгууллага, үйлдвэр аж ахуйн газар, бизнесийн байгууллагуудын ангилан ялгалт хийгдээгүй хог хаягдлыг цуглуулж тээвэрлэдэг. Хэдийгээр хог хаягдлын талаас илүү хувь нь дахин боловсруулах боломжтой хуванцар, цаас, картон, шил, метал байдаг боловч зөвхөн 1%-ийг дахин ашиглах болон экспортолдог. Түүнчлэн томоохон аймгийн төвийн төвлөрсөн хогийн цэг дээр хог түүдэг иргэд албан бусаар, аливаа нэгэн хяналт зохицуулалтгүй, аюулгүй ажиллагааны шаардлага хангаагүй орчинд эрүүл мэнддээ хор хөнөөл учруулахуйц эрсдэлтэй байдлаар дахин боловсруулах хог хаягдлыг ангилан түүдэг байсан.

Монгол Улсад хатуу хог хаягдлын менежментийн (i) хог хаягдлыг цуглуулах, ангилан ялгах, дахин боловсруулах, дахин ашиглах, зайлуулах технологи, дэд бүтэц, тоног төхөөрөмж хангалтгүй; (ii) хог хаягдлын хэмжээ хурдацтай нэмэгдэж байгаа; (iii) хог хаягдлыг тогтмол бус цуглуулж, хууль бусаар байгальд хаяж зайлуулдаг явдал цөөнгүй; (iv) нийгмийн үүрэг хариуцлагыг бэхжүүлэхэд чиглэсэн боловсролын кампанит ажил хийгддэггүй; (v) хог хаягдлын тогтвортой менежментийг хэрэгжүүлэх стратеги төлөвлөлт байхгүйгээс хатуу хог хаягдалтай холбоотой бэрхшээл тулгарч байв. Энэхүү тулгарч буй асуудлуудыг амжилттай шийдвэрлэх нь аймгийн төвүүдийн ахуйн хатуу хог

хаягдлын менежментийн тогтвортой үйл ажиллагааг бий болгож, хог хаягдлыг цуглуулах, ангилан ялгах, дахин боловсруулахад орон нутгийн иргэдийг оролцуулан бизнесийн үйл ажиллагаа хэлбэрээр орлого бүрдүүлэх үйл ажиллагаа зохион байгуулах эхлэл болох юм. Ингэснээр хог хаягдлын менежментээс байгаль орчинд үзүүлэх үр нөлөө болон эдийн засгийн боломжийг нэмэгдүүлэхийн зэрэгцээ төвлөрсөн хогийн цэг, түүний ойр орчимд амьдарч буй иргэдийн эрүүл мэнд, аюулгүй байдалд учрах сөрөг нөлөөллийг бууруулна гэж үзсэн.

АХБ-аар дамжуулж Аймгуудын төвийн хатуу хог хаягдлын менежментийн G9206-МОН төслийг хэрэгжүүлэхээр Монгол улсын Засгийн газар 2020 оны 3 дугаар сарын 23-нд Цэцэглэн хөгжсөн, сөрөг нөлөөнд тэсвэртэй, Ази номхон далайн бүс нутгийг цогцлоох Япон сангаас 2.0 сая ам.долларын буцалтгүй тусламжийн санхүүжилтийг авахаар зөвшилцсөн. Монгол улсын Засгийн газрын санхүүжилт 200,000 ам.долларыг буцалтгүй тусламжийн хүрээнд худалдан авах бараа, тоног төхөөрөмж, материалын НӨАТ, хилээр орж ирэх үеийн импортын татварыг төлөхөөр төлөвлөсөн. Төслийн буцалтгүй тусламжийн гэрээнд 2020 оны 7 дугаар сарын 2-нд гарын үсэг зурж, буцалтгүй тусламж 2020 оны 8 дугаар сарын 17-нд хүчин төгөлдөр болсон.

Энэхүү төсөл нь Монгол улсын Загсийн газрын байгаль орчинд ээлтэй, үр ашигтай, дэвшилтэд технологи нэвтрүүлж, байгалийн баялагийг хадгалах, хаягдлыг дахин боловсруулан ашиглах, ногоон хөгжлийн бодлогыг хэрэгжүүлэх, хот, суурин газрын агаар, ус, хөрсний бохирдлыг бууруулах, хог хаягдлын зохистой менежментийг сайжруулах 2016-2020 оны үйл ажиллагааны мөрийн хөтөлбөрийн зорилготой нийцсэн. АХБ-ны 2017-2020 онд Монгол улстай хамтран хэрэгжүүлэх түншлэлийн стратегитай¹ уялдсан бөгөөд Монгол улс дахь хот суурин газруудын ядуу иргэдийн амьдралын нөхцөлийг сайжруулах, байгаль орчны тогтвортой байдлыг бэхжүүлэхэд чиглэсэн стратегийн зорилтыг хэрэгжүүлэхэд хувь нэмэр оруулсан. Төсөл нь АХБ-ны 2019-2021 оны Монгол Улсад хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны бизнес төлөвлөгөөнд багтсан бөгөөд “Алсын хараа-2050” Монгол улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, Шинэ сэргэлтийн бодлого-Монгол улсын дунд хугацааны бодлого, Монгол улсыг 2021-2025 онд хөгжүүлэх таван жилийн үндсэн чиглэлийг хэрэгжүүлэхэд нийцэж байгаа болно.

3. ТӨСӨЛ, АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ДИЗАЙН

3.1. Төсөл, арга хэмжээний зорилго болон дизайн, удирдлага, зохион байгуулалт

Төслийн үндсэн зорилго нь хатуу хог хаягдлын менежментийн асуудлыг орон нутаг, аймгийн төвүүдэд 4 аймгийн төвөөр төлөөлүүлэн амжилттай шийдвэрлэж, нэвтрүүлснээр Монгол улсын бусад аймгийн төвүүд, томоохон суурин газруудыг хамарсан хотын хог хаягдлын менежментийн тогтвортой, хүртээмжтэй шийдэлд хүрэх загвар болох явдал юм. Түүнчлэн хог хаягдал цуглуулах, ангилан ялгах, дахин боловсруулах үйл ажиллагаанд орон нутгийн иргэдийн оролцоог хангасан орлогын эх үүсвэр бий болгох, олон нийтийг хамарсан бизнес үйл ажиллагаа зохион байгуулах эхлэл тавигдаж байгаа юм. Энэ нь оршин суугчдын эрүүл мэнд, аюулгүй байдалд учруулах сөрөг нөлөөллийг бууруулж, хатуу хог хаягдлын менежментийн зохистой үйл

¹ АХБ. 2017. Улс оронтой хамтран хэрэгжүүлэх түншлэлийн стратеги: Монгол Улс, 2017–2020: Эдийн засгийн хүндрэлтэй үед хүртээмжтэй өсөлтийг хангах нь. Манила хот

ажиллагаанаас байгаль орчинд үзүүлэх эерэг үр дүн, эдийн засгийн боломжийг нэмэгдүүлнэ.

Төслийн хэрэгжүүлэгч байгууллагаар БХБЯ, гүйцэтгэгч байгууллагаар, Говь-Алтай, Дархан-Уул, Сүхбаатар, Өвөрхангай аймгуудын Засаг даргын Тамгын газрууд ажилласан. БХБЯ нь ерөнхий стратегийн удирдлага, техникийн хяналт, хэрэгжилтийг Төслийн удирдах хороогоор дамжуулан хянаж ажилласан.

Энэхүү төслийг АХБ-ны санхүүжилтээр хэрэгжиж буй Зүүн өмнөд говийн хот байгуулалт, хилийн ойролцоо суурин газруудын хөгжлийн МОН-3388, МОН-3713 төслүүдээр хэрэгжүүлсэн төслийн менежмент болон Замын Үүд суманд хэрэгжүүлсэн хатуу хог хаягдлын төслийн үр дүн, туршлагад тулгуурлан ТУН-ээр хариуцуулан гүйцэтгүүлсэн.

Төслийн удирдах нэгжийн үйл ажиллагааг Сангийн сайдын 2016 оны 3 дугаар сарын 28-ны өдрийн 176 дугаар тушаалаар баталсан журмын дагуу кохион байгуулж явуулсан. Нэгдсэн төслийн удирдах нэгж нь төслийн зохицуулагч, төслийн дэд зохицуулагч/худалдан авах ажиллагаа хариуцсан ажилтан, санхүүгийн ажилтан, хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ жендэрийн ажилтан, 2 барилгын хяналтын инженер, технологич инженер, орчуулагч/нарийн бичиг, нийгмийн хөгжлийн салбар хариуцсан оффисын ажилтан, 2 жолооч гэсэн бүрэлдэхүүнтэй ажилласан. Төслийн удирдлагын гарын авлагын “Буцалтгүй тусламжийн удирдлага”-ын 22 дугаарт заасны дагуу аймгийн тохижилт үйлчилгээний газрын захирал, хөдөлмөр аюулгүй байдал эрүүл ахуйн инженер, олон нийттэй харилцах ажилтан (төслийн ажилд хагас цагийн ажилтнаар томилогдох) нарын бүрэлдэхүүнтэй төсөлд дэмжлэг үзүүлэх нэгжийг БХБЯ-ны Төрийн нарийн бичгийн даргын 2021 оны 6 дугаар сарын 7-ны өдрийн Б/73 тушаалаар байгуулсан ба эдгээр нэгжүүд нь төслийн өдөр тутмын хэрэгжилтийг орон нутагт хангуулах үндсэн үүрэгтэйгээр ажилласан.

3.1.1 Төслийн удирдах хороо

Барилга хот байгуулалтын сайдын 2020 оны 10 дугаар сарын 23-ны “Төслийн удирдах хороо байгуулах тухай” 188 дугаар тушаалаар байгуулагдаж, төслийн хугацаанд нийт 8 удаа хуралдсан. Төслийн удирдах хороонд яамны Төрийн нарийн бичгийн даргаар ахлуулсан холбогдох газрын дарга нар, Сангийн яамны төлөөлөл орсон бөгөөд төслийн хэрэгжилттэй холбогдох асуудлуудад тухай бүр удирдамж чиглэл өгч, зохицуулах, шийдвэрлэх үүрэгтэй ажилласан.

Төслүүдийн нэгдсэн удирдах хорооны хурлаар төслийн тухайн жилийн төлөвлөгөө, түүний хэрэгжилт, нэмэлт техникийн шийдэл, төлөвлөсөн газрын байршлын өөрчлөлт, зам талбай, цахилгаан, цэвэр, бохир усны шугамын нэмэлт ажлууд, эдгээртэй уялдсан зураг төслийн даалгаварт өөрчлөлт оруулах, гэрээт ажлын хугацааг сунгах, магадлашгүй ажил, нэмэлт төсвийг ашиглах болон төслийн үлдэгдэл хөрөнгөөр машин, механизм нэмж худалдан авах зэрэг ажлуудыг тухай бүр хэлэлцэн, шийдвэрлэж, АХБ-нд танилцуулан хэрэгжүүлж ажилласан.

3.1.2 Сангийн яамны хяналт, оролцоо

Төслийн төлөвлөлт, санхүүжилт, гэрээний үүргийн биелэлт, мэдээллийн ил тод байдлыг хангуулах ажлыг хариуцан зохион байгуулж, хяналт тавьж ажилласан.

3.1.3 Азийн хөгжлийн банкны хяналт

АХБ-ны суурин төлөөлөгчийн газраас улирал тутам төслийн хэрэгжилтийн байдал, цаашид хэрэгжүүлэх арга хэмжээний талаар төсөл хөтөлбөрийн хэрэгжилтийг хэлэлцэх хурлыг зохион байгуулж ажилласан.

Хяналтын ажлын хэсэг төсөл хэрэгжилтийн хугацаанд нийт 3 удаа (Хяналтын ажлын хэсэг 2021 оны 10 дугаар сарын 12-ноос 10 дугаар сарын 18-нд, Дунд хугацааны ажлын хэсэг 2022 оны 4 дүгээр сарын 25 – 5 дугаар сарын 4-нд, төгсгөлийн ажлын хэсэг 2023 оны 3 дугаар сарын 20-с 3 дугаар сарын 24-ний хооронд) ажиллан төслийн хэрэгжилтийг хянах, үнэлгээ өгөх, тайлагнах талаар Сангийн яам, Барилга, хот байгуулалтын яамтай хамтран “Харилцан ойлголцлын санамж бичиг” байгуулж ажилласан.

Мөн АХБ нь төслийн худалдан авалт, гэрээ байгуулалт, хэрэгжилт, санхүүжилтийн төлөвлөгөөнд хяналт тавьж, хэрэгжилтийг хангуулж ажилласан.

3.1.4 Аймгуудын ажлын хэсэг

Төслийн төлөвлөсөн ажлуудыг цаг хугацаанд нь амжилттай хэрэгжүүлэхэд орон нутгийн зүгээс хяналт тавьж, дэмжлэг үзүүлэх, мэдээ мэдээллээр хангах, үйл ажиллагааг эрчимжүүлэх үүрэг бүхий Ажлын хэсэг байгуулагдаж ажилласан. Ажлын хэсгийн бүрэлдэхүүнд аймгийн Засаг даргын орлогч, Засаг даргын Тамгын газрын Хөрөнгө оруулалт, хөгжлийн бодлого төлөвлөлтийн хэлтэс, аймгийн Газрын харилцаа, барилга, хот байгуулалтын газар, Мэргэжлийн хяналтын газар, аймгийн Засаг даргын дэргэдэх Гэр бүл, хүүхэд залуучуудын хөгжлийн газар, сумын Засаг даргын тамгын газрын төлөөлөл оролцсон.

Ажлын хэсгүүд төслийн хэрэгжилтэд орон нутгийн зүгээс тулгарсан асуудлуудыг шийдвэрлэх, дэмжлэг үзүүлэх болон тэтгэлэг горилогчдыг сонгон шалгаруулах, гэрээ байгуулах, хэрэгжилтэд хяналт тавьж ажилласан.

4. НӨӨЦҮҮД

4.1. Төсөл, арга хэмжээний төсөв, санхүүгийн эх үүсвэр

Төслийн нийт санхүүжилтэд 2,200,000.00 ам.доллар төсөвлөсөн. Үүнээс Цэцэглэн хөгжсөн, сөрөг нөлөөнд тэсвэртэй Ази, Номхон далайн бүс нутгийг цогцлоох Японы сан (ЦХСНТАНДБНЦЯС)-аас 2,000,000.00 ам.долларын санхүүжилтийг буцалтгүй тусламжаар олгож, барилгын ажил, загвар төсөл, зөвлөх үйлчилгээ, төслийн менежментийн зардлын татвар, хураамжийн санхүүжилтэд, Засгийн газар 200,000.00 ам.доллар, үүнээс буцалтгүй тусламжийн төслийн хүрээнд худалдан авах 116,425.00 ам.долларын бараа, тоног төхөөрөмж, материалын импортын татвар, хураамж, хил дээр тооцогдох НӨАТ-аас чөлөөлөхөд, мөн аймгийн захиргаад 83,575.00 ам.долларыг мөнгөн бус хэлбэрээр газрын төлбөр, орон нутгийн ажиллах хүчээр хангах хэлбэрээр санхүүжүүлэхээр тус төсөл төсөвлөсөн.

Төслийн санхүүжилтийн төлөвлөгөө, гүйцэтгэл

Хүснэгт 1

Утга	Төсөв (ам.доллар)	Зарцуулалт (ам.доллар)
Цэцэглэн хөгжсөн, сөрөг нөлөөнд тэсвэртэй Ази, Номхон далайн бүс нутгийг цогцлоох Японы сан	2.00	1.99
Монгол Улсын Засгийн газар	0.20	0.02
Дүн	2.20	2.01

Төслийн зардал, бүрэлдэхүүн хэсгээр

Хүснэгт 2

Бүрэлдэхүүн хэсэг	Батлагдсан төсөв (сая ам. доллар)	Зарцуулалт (ам.доллар)
Тоног төхөөрөмж	0.402500	0.281859
Барилгын ажил	0.887245	1.265086
Бичил тэтгэлэг	0.172000	0.107231
Зөвлөх үйлчилгээ	0.305024	0.241452
Төслийн менежмент	0.187278	0.101810
Хуваарилагдаагүй зардал	0.245953	0.000000
Дүн	*2.200000	*1.997438
*ЗГ-ын санхүүжилт багтсан дүн		

Төслийн зардал нь дээрх ажлуудыг санхүүжүүлэх бөгөөд хуваарилагдаагүй зардлын төсвөөс барилгын ажлын зардалд хуваарилан зарцуулсан.

Төслийн санхүүгийн үйл ажиллагаа 2020 оны 12 дугаар сарын 20-нд урьдчилгаа дансны санхүүжилт орж ирсэнээр эхэлсэн. Төслийн эцсийн төлбөрүүд 2022 оны 4 дүгээр сарын 10-ны дотор хийгдэж дууссан. Буцалтгүй тусламжийн зарцуулагдаагүй үлдэгдэл 8,300 ам.долларыг 2023 оны 4 дүгээр сарын 15-ны өдөр санхүүжүүлэгчийн дансанд буцаан шилжүүлсэн.

Зарцуулалт хийгдсэн огноо

Хүснэгт 3

Зарцуулалт хийгдсэн огноо			
	Эхний зарцуулалт ^a	Эхний зарцуулалт, Хүүгийн зардал хассан дүнгээр	Эцсийн зарцуулалт ^b
G9206-MON	2020.12.10	2020.12.10	2023.04.15
^a Урьдчилгаа дансанд татан авсан эхний дүн болон хүүгийн зардал орсон хугацааг хамаарна.			
^b Зарцуулагдаагүй үлдэгдлийг санхүүжүүлэгчийн дансанд буцаан шилжүүлсэн хугацаа хамаарна.			

Төслийн зардлын ангиллын хуваарилалт

Азийн хөгжлийн банкнаас хяналтын ажлын хэсэг төслийн хэрэгжилтийн дунд шатны үнэлгээг хийх үед хөрөнгийн зарцуулалт, түүний ангиллын хуваарилалтыг хянан үзээд Барилга хот байгуулалтын яамтай зөвшилцсөний үндсэн дээр зардлын ангиллын дахин хуваарилалтыг дараах байдлаар хийсэн.

Хүснэгт 4

№	Зардлын нэр	Төсөв (ам.доллар)	Дахин хуваарилагдсан төсөв (ам.доллар)
1	Тоног төхөөрөмж	831,055	200,000
2	Барилгын ажил, бичил тэтгэлэг, зөвлөх үйлчилгээ, төслийн менежмент	922,992	1,800,000
3	Хуваарилагдаагүй зардал	245,953	-
	Дүн	2,000,000	2,000,000

Төслийн зардлын ангилал, хуваарилагдсан төсөв

Хүснэгт 5

Төслийн зардал, санхүүжүүлэгчээр					
Утга		ЦХСНТАНДБНЦЯС		Нийт дүн	
		Дүн	Нийт дүнд эзлэх %	Дүн	Татвар
		(сая \$)	{A/D}	(сая \$)	
		{A}	{A/D}	{D}	{E}
A.	Хөрөнгө оруулалтын зардал				
	1. Тоног төхөөрөмж	0.350000	18%	0.402500	0.052500
	2. Барилгын ажил	0.736660	37%	0.795982	0.059322
	3. Бичил тэтгэлэг	0.172000	9%	0.172000	0.000000
	4. Зөвлөх үйлчилгээ	0.312712	16%	0.312712	0.000000
	Дэд дүн (A)	1.571372	79%	1.683194	0.111822
B.	Урсгал зардал				
	1 Цалингийн зардал	0.136644	7%	0.136644	0.000000
	2 Томилолтын зардал	0.011600	1%	0.012760	0.001160
	3 Оффисын тоног төхөөрөмж	0.002700	0%	0.002970	0.000270
	4 Аудитын үйлчилгээний төлбөр	0.003000	0%	0.003300	0.000300
	5 Оффисын бусад зардал	0.016938	1%	0.018632	0.001694
	6 ЯБЯС-ын сурталчилгаа	0.011794	1%	0.012973	0.001179
	Дэд дүн (B)	0.182676	9%	0.187279	0.004603
	Нийт зардал (A+B)	1.754048	88%	1.870473	0.116425
C.	Хуваарилагдаагүй зардал	0.245952	12%	0.245952	0.000000
D.	Газрын төлбөр	0.000000	0%	0.083575	0.083575
	Нийт зардал (A+B+C+D)	2.000000	100%	2.200000	0.200000
	% Төслийн нийт зардал	91%			9%

Хуваарилагдсан төсвийн зарцуулалт

Хүснэгт 6

Утга	ЦХСНТАНДБНЦЯС		Нийт дүн	
	Дүн	Нийт дүнд	Дүн	Татвар
	(сая \$)	эзлэх %	(сая \$)	
	{A}	{A/D}	{D}	{E}
A. Хөрөнгө оруулалтын зардал				
1. Тоног төхөөрөмж	0.281859	14%	0.305805	0.023947
2. Барилгын ажил	1.265086	63%	1.265086	0.000000
3. Бичил тэтгэлэг	0.107231	5%	0.107231	0.000000
4. Зөвлөх үйлчилгээ	0.241452	12%	0.241452	0.000000
Дэд дүн (A)	1.895627	95%	1.919574	0.023947
B. Урсгал зардал				
1 Цалингийн зардал	0.073997	4%	0.073997	0.000000
2 Томилолтын зардал	0.014785	1%	0.014785	0.000000
3 Оффисын тоног төхөөрөмж	0.002457	0%	0.002457	0.000000
4 Аудитын үйлчилгээний төлбөр	0.007651	0%	0.007651	0.000000
5 Оффисын бусад зардал	0.000253	0%	0.000253	0.000000
6 ЯБЯС-ын сурталчилгаа	0.002668	0%	0.002668	0.000000
Дэд дүн (B)	0.101811	5%	0.101811	0.000000
Нийт зардал (A+B)	1.997438	100%	2.021385	0.023947
C. Хуваарилагдаагүй зардал	0.000000	0%	0.000000	0.000000
D. Газрын төлбөр	0.000000	0%	0.000000	0.000000
Нийт зардал (A+B+C+D)	1.997438	100%	2.021385	0.023947
% Төслийн нийт зардал	99%			1%

Төслийн зарцуулалт жилээр

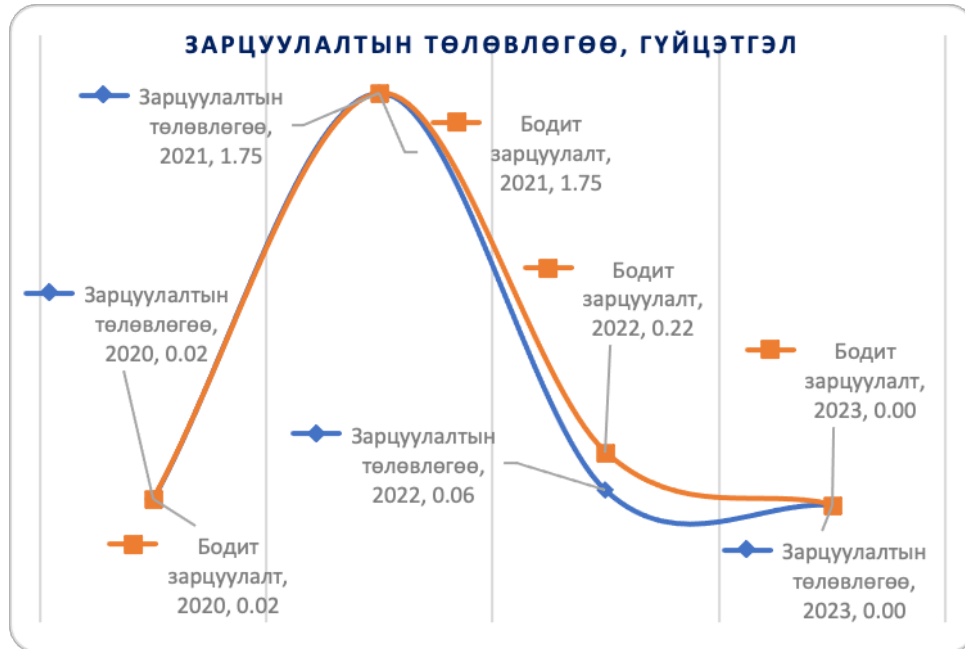
Буцалтгүй тусламжийн төсвийн зарцуулалтыг он тус бүрээр өссөн дүнгээр үзүүлбэл:

Хүснэгт 7

Буцалтгүй тусламжийн зарцуулалт, жилээр болон өссөн дүнгээр				
Он	Зарцуулалт, жилээр		Зарцуулалт, өссөн дүнгээр	
	Дүн (сая \$)	Нийт дүнд эзлэх %	Дүн (сая \$)	Нийт дүнд эзлэх %
2020	0.035000	2%	0.035000	2%
2021	0.742035	37%	0.777035	39%
2022	1.105333	55%	1.882368	94%
2023	0.117632	6%	2.000000	100%
Нийт дүн	2.000000	100%		

Буцалтгүй тусламжийн зарцуулалтын төлөвлөгөө, гүйцэтгэл

График 1

Буцалтгүй тусламжийн гэрээ байгуулалт

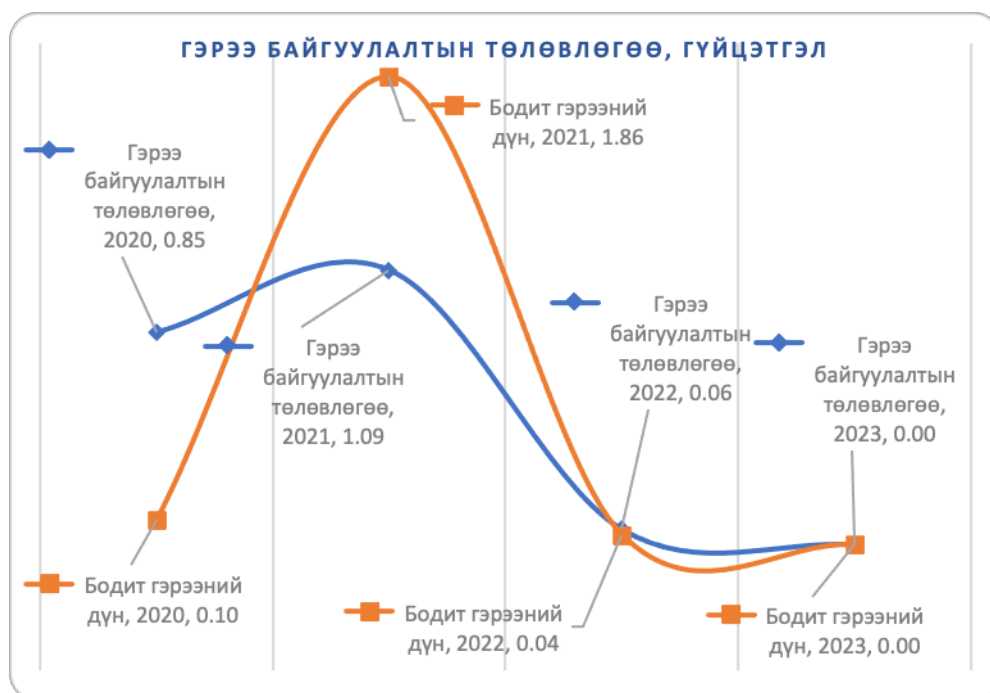
Буцалтгүй тусламжийн хүрээнд байгуулсан гэрээний дүнг он тус бүрээр өссөн дүнгээр үзүүлбэл:

Хүснэгт 8

Буцалтгүй тусламжийн гэрээ байгуулалт, жилээр болон өссөн дүнгээр				
Он	Гэрээний дүн, жилээр		Гэрээний байгуулалт, өссөн дүнгээр	
	Дүн (сая \$)	Нийт дүнд эзлэх %	Дүн (сая \$)	Нийт дүнд эзлэх %
2020	0.096905	5%	0.096905	5%
2021	1.864395	93%	1.961300	98%
2022	0.038700	2%	2.000000	100%
2023	0.000000	0%	2.000000	100%
Нийт	2.000000	100%		

Буцалтгүй тусламжийн гэрээ байгуулалтын төлөвлөгөө, гүйцэтгэл

График 2

4.2. Хамтран ажиллаж байгаа байгууллага, төслийн зөвлөхүүд

Барилга, хот байгуулалтын яам нь төслийн зөвлөх компани, хувь зөвлөхүүд, барилгын ажил, тоног төхөөрөмж нийлүүлэлт болон ТУН-ийн үйл ажиллагааны зардлыг хянаж, Сангийн яам хянан баталгаажуулж, АХБ санхүүжилтийг шийдвэрлэж ажилласан. Сангийн яам нь төсөлд зарцуулах санжүүжилтийг тухайн жилийн төсөвт суулгах, хянаж баталгаажуулах, төслөөр нийлүүлэгдсэн бараа, тоног төхөөрөмжийг гааль, НӨАТ-аас чөлөөлөх ажлуудыг цаг хугацаанд нь хийж гүйцэтгэсэн.

БХБЯ нь ТУХ-оор дамжуулан стратегийн ерөнхий удирдлага, техник хяналт, төслийн хэрэгжилтийг хариуцан төслийн төлөвлөгөөт ажил, магадлашгүй ажил, нэмэлт ажлуудыг хэлэлцэн, шийдвэрийг АХБ-нд хүргүүлж, зөвшөөрлийг авч, хэрэгжүүлж ажилласан.

Барилга угсралтын ажилд Барилгын хөгжлийн төвийн Барилга байгууламжийн захиалагчийн хэлтэс болон аймгийн Газрын харилцаа, барилга хот байгуулалтын газрын холбогдох мэргэжилтнүүд хяналт тавьж хамтарч ажилласан.

Төслийн аймгуудын Засаг даргын орлогчоор ахлуулсан ажлын хэсэг газар олголт, шугам сүлжээний техникийн нөхцөл олгох, оршин суугчид, ерөнхий боловсролын сурагчдад мэдээлэл түгээх зэргээр бүхий л талын дэмжлэг үзүүлж, хамтарч ажилласан.

5. ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА

5.1. Үндсэн үйл ажиллагааны талаарх мэдээлэл

Худалдан авах ажиллагаа

Төслийн худалдан авах ажиллагааг харьцангуй богино хугацаанд зохицуулан урьдчилан болон дотоод нөөцөд тулгуурласан аргыг ашиглахаар төлөвлөсөн. Бүх худалдан авах ажиллагааг Азийн хөгжлийн банкны шинэчилсэн худалдан авах ажиллагааны журмын дагуу зохион байгуулсан.

Нийт 1,700,650 ам.долларын дүнтэй 8 гэрээ байгуулсан. Үүнд (i) 1,256,160 ам.долларын дүнтэй барилгын ажлын 6, (ii) 199,800 ам.долларын дүнтэй машин, механизм тоног төхөөрөмж нийлүүлэх 2 (iii) 241,440 ам.долларын дүнтэй зөвлөх үйлчилгээний 5, (iv) 3,250.27 ам.долларын дүнтэй 2021-2022 онуудын аудитын үйлчилгээний 1 гэрээ багтаж байгаа юм. Гэрээнүүдийн талаар дор дурьдав.

А. Барилгын ажлын болон бараа нийлүүлэлтийн гэрээ

Барилгын ажлын 1 гэрээнд дотоод нөөцөд тулгуурласан, 3 гэрээнд нээлттэй, 2 гэрээнд харьцуулалтын тендерийн аргуудыг ашигласан.

Говь-Алтай болон Сүхбаатар аймагт ландфиллын байгууламж барих алслагдмал ба харьцангуй хялбар ажиллагаатай ажлыг дотоод нөөцөд тулгуурлах (force-account) аргаар орон нутгийн ТҮГ-уудаар гэрээлж, гүйцэтгүүлсэн нь хугацаа хэмнэх, ашиглагчийн хариуцлага, технологийн мэдлэгийг нэмэгдүүлэх үр дүнтэй ажиллагаа болсон.

Барилга угсралтын туршлага шаардагдах, харьцангуй томоохон дүнтэй нягтруулан тээвэрлэх төвүүд /W3 ба W4/, дахивар хаягдал авах цэг барих /W2 ба W3/ гэрээний гүйцэтгэгчийг төсөвт үндэслэсэн нээлттэй тендер болон харьцуулалтын шалгаруулалтын аргаар тус тус зохион байгуулсан.

Ажлын болон бараа нийлүүлэлтийн гэрээ

Хүснэгт 9

№	Төсөл арга хэмжээ	Төсөвт өртөг /мян. ам.доллар/	Санхүүжилт ийн дүн /мян. ам.доллар/	Худалдан авах журам	Ажил дууссан хугацаа
Бараа, ажлын худалдан авалт					
W1.1	Говь-Алтай аймагт хяналттай шинэ ландфилл байгуулах	139.4	134.13	Дотоод нөөц ашиглах (Force Account)	2021.12.15
W1.2	Сүхбаатар аймагт хяналттай шинэ ландфилл байгуулах	130.0	141.76	Дотоод нөөц ашиглах (Force Account)	2021.12.15
W2	Дархан уул аймгийн	22.7	60.23	Харьцуулалт	2022.05.15

	төвд дахивар авах цэгүүд барих				
W3	Говь-Алтай аймагт хог нягтруулан тээвэрлэх төв, автопүү, дахивар авах цэг барих	221.4	373.37	Нээлттэй тендер шалгаруулалт	2022.08.30
W4	Сүхбаатар аймагт аймагт хог нягтруулан тээвэрлэх төв, автопүү, дахивар авах цэг барих	224.1	439.55	Нээлттэй тендер шалгаруулалт	2022.07.30
W5	Өвөрхангай аймгийн төвд автопүү, дахивар авах цэгүүд барих	65.5	107.12	Харьцуулалт	2022.06.30
G1.1	Говь Алтай, Өвөрхангай аймгийн хог хаягдлын менежмент болон ландфиллд ашиглах зориулалтай машин механизм нийлүүлэх	100.0	99.88	Харьцуулалт	2022.12.25
G1.2	Дархан-Уул, Сүхбаатар аймгийн хог хаягдлын менежмент болон ландфиллд ашиглах зориулалтай машин механизм нийлүүлэх	100,0	99.92	Харьцуулалт	2022.12.25

Б. Зөвлөх үйлчилгээний гэрээ

С1-Төслийн инженерийн зураг төсөл, барилгын хяналт хийх зөвлөх үйлчилгээ (22 хүн/сар), С2-Хатуу хог хаягдлын менежментийн талаарх олон нийтийн оролцоог нэмэгдүүлэх, ур чадварыг хөгжүүлэх зөвлөх үйлчилгээ (26 хүн/сар), С3-Байгаль орчны хяналтыг хэрэгжүүлэх хувь зөвлөх (2 хүн/сар), С4-Хатуу хог хаягдлын менежментийн бодлого, сургалт хариуцсан зөвлөх (6 хүн/сар) гэрээнүүдийг тус тус байгуулж ажилласан.

Төслийн бэлтгэл хэсэгт зураг төслийн С1 багцын шалгаруулалтыг төслийн хүчин төгөлдөр болох хугацаанаас өмнө эхлүүлж, зохион байгуулсан.

Зөвлөх үйлчилгээний гэрээ

Хүснэгт 10

Зөвлөх үйлчилгээний худалдан авалт					
№	Төсөл арга хэмжээ	Төсөвт өртөг /мян. ам.доллар/	Санхүүжилтийн дүн /мян. ам.доллар/	Худалдан авах журам	Ажил дууссан хугацаа
С1	Төслийн зураг төсөл, барилгын хяналтын зөвлөх үйлчилгээ	99.9	88.93	Зөвлөхийн чадавхид суурилсан арга	2022.12.30
С2	Хатуу хаягдлын менежментийн талаарх олон нийтийн оролцоо, чадавхийг сайжруулах зөвлөх үйлчилгээний компани	149.5	123.95	Зөвлөхийн чадавхид суурилсан арга	2022.11.30
С3.1	Байгаль орчны хяналтын зөвлөх (1)	3.3	3.32	Хувь зөвлөх шалгаруулах	2021.12.15
С3.2	Байгаль орчны хяналтын зөвлөх (2)	31.3	3.95	Хувь зөвлөх шалгаруулах	2022.12.31
С4	Хатуу хог хаягдлын менежментийн бодлого боловсруулах, сургагч зөвлөх	35.1	21.29	Хувь зөвлөх шалгаруулах	2022.12.31
	Аудитын үйлчилгээний	3.3	3.25	АХБ-аас хуваарилсан	2022.06.30

Зураг төслийг боловсруулахад өмнө нь хатуу хаягдлын менежментийн зохион байгуулалтыг ашиглаж байсан туршлага бага байснаас шалтгаалан технологийн хувилбарт шийдлүүдийг боловсруулах, ашиглагч, захиалагчийн саналыг нэмэлтээр тусгаж зураг төслийг дахин экспертизээр батлуулах зэрэгт нэмэлт 5 сарын хугацаа шаардагдсан.

В. Төсөвт өртөг

Барилга, хот байгуулалтын сайдын 2021 оны 75 дугаар тушаалын дагуу төсөв тооцох шинэ аргачлалаас үүдэн төсөвт өртөг нэмэгдсэн. Төслийн төлөвлөгөөт арга

хэмжээнүүдийн төсвийн тооцоог шинээр боловсруулж, нийт төслийн дүнд багтаан ач холбогдлоор хуваарилалт хийж эрэмбэлэх шаардлага үүссэн.

Хатуу хог хаягдлын дэд бүтэц байгуулах төслийн үндсэн зорилгод хүрэх үндэслэлээр барилга угсралтын ажлуудыг эхний ээлжинд гүйцэтгэсний дараагаар үлдсэн хөрөнгийг машин механизм нийлүүлэх гэрээнд зарцуулахаар төслийн талууд тохиролцсон. Үүний дагуу орон нутгийн мэргэжлийн байгууллагаас дахин 7 санал авсны үндсэн дээр худалдан авах ажиллагааны төлөвлөгөөнд өөрчлөлт тусгаж, шаардлагатай машин, механизмыг худалдан авч нийлүүлсэн.

Барилга угсралтын ажлууд 2022 оны 2 дугаар улиралд үндсэндээ дууссан тул үлдэгдэл хөрөнгийг дахин хуваарилж, 2 багцтай нэмэлт нийлүүлэлт хийгдсэн.

5.2. Барилгын ажил

Говь-Алтай, Сүхбаатар аймгуудын төвд хог хаягдлын хяналттай шинэ төвлөрсөн цэг барих ажил

БХБЯ нь Сүхбаатар, Говь-Алтай аймгуудын Тохижилт үйлчилгээний газар (ТҮГ)-уудтай 2021 оны 7 дугаар сарын 2-нд хог хаягдлын хяналттай шинэ төвлөрсөн цэг буюу ланфилл барьж гүйцэтгэх ажлын 2021/191, 2021/192 тоот гэрээнүүдийг байгуулсан.

Сүхбаатар, Говь-Алтай аймгуудын ТҮГ-ууд батлагдсан төлөвлөгөөний дагуу ланфиллын барилга угсралтын ажлыг хийж, барилгын ажлын хяналтыг Барилгын хөгжлийн төв, орон нутгийн ГХБХБГ, зураг төсөл зохиогч “Эн Си Си Эс” ХХК, ТУН гүйцэтгэсэн.

Ланфилл барих ажлын хүрээнд хайрган хөрс, шавар хөрсний давхаргаас бүрдсэн ланфиллын талбай, ус шүүрүүлэн, цуглуулах сангийн талбайн газар шорооны ажил, гадна төмөр хашааны угсралтын ажил, ухлагаас гарсан шороогоор үерийн уснаас хамгаалсан далан хийх, гүний усны хяналтын цооног, шүүрүүлэх, хий гаргах хоолойн угсралтын ажлуудыг хийсэн.

Сүхбаатар аймгийн төвд “Хог хаягдлын хяналттай шинэ төвлөрсөн цэг барих ажил”-ын барилга байгууламжид Монгол Улсын Засгийн газрын 2021 оны 7 дугаар сарын 20-ний өдрийн 212 дугаар тогтоол, Аймгийн Засаг даргын 2021 оны 12 дугаар сарын 8-ны өдрийн А/707 тоот захирамжаар баталсан барилга байгууламжийг ашиглалтад оруулах комисс ажиллаж, СҮ-018/21 тоот дүгнэлтээр баталгаажсан.

Говь-Алтай аймгийн төвд “Хог хаягдлын хяналттай шинэ төвлөрсөн цэг барих ажил”-ын барилга байгууламжид Монгол Улсын Засгийн газрын 2021 оны 7 дугаар сарын 20-ний өдрийн 212 дугаар тогтоол, Аймгийн засаг даргын 2021 оны 12 дугаар сарын 16-ны өдрийн А/602 тоот захирамжаар баталсан барилга байгууламжийг ашиглалтад оруулах комисс ажиллаж, ҚД-48/2021 тоот дүгнэлтээр баталгаажсан.

Ажлын гүйцэтгэл 100%.

Говь-Алтай аймгийн төвийн хатуу хог хаягдлын ландфиллын байгууламж

Сүхбаатар аймгийн төвийн хатуу хог хаягдлын ландфиллын байгууламж

Дархан-Уул аймгийн төвд дахивар авах цэг барих ажил

БХБЯ нь гүйцэтгэгч “Гурван бүрэн” ХХК-тай 2021 оны 10 дугаар сарын 28-нд гэрээг байгуулсан. “Гурван бүрэн” ХХК орон нутгаас олгогдсон байршилд 5ш дахивар авах цэг буюу сайжруулсан контейнерыг ажлын зургийн дагуу, тохижуулж, байршуулах ажлыг гүйцэтгэсэн. 1ш дахивар авах цэгийг гадна цэвэр, бохир усны шугам, цахилгааны ажлын угсралтын хамт хийсэн.

Барилгын тухай хуулийн 48 дугаар зүйл, Засгийн газрын 2021 оны 212 дугаар тогтоолоор батлагдсан “Барилга байгууламжийг ашиглалтад оруулах дүрэм”-ийн дагуу Дархан-Уул аймгийн Засаг даргын 2021 оны 01-А/313 дугаар шийдвэрээр барилга байгууламжийг ашиглалтад оруулах комисс ажиллаж, 2022 оны 8 дугаар сарын 17-ны өдрийн 43/2022Б тоот дүгнэлтээр баталгаажсан. Ажлын гүйцэтгэл 100%.

Говь-Алтай аймагт хог хаягдал нягтруулан тээвэрлэх төв, автопүү ба дахивар авах цэг барих ажил

БХБЯ нь Говь-Алтай аймгийн төвд хог хаягдал нягтруулан тээвэрлэх төв, автопүү, дахивар авах цэг барих ажлын гүйцэтгэгч “Сайн констракшн” ХХК-тай 2021/482 тоот гэрээг 2021 оны 12 дугаар сарын 28-нд байгуулсан. “Сайн констракшн” ХХК-ийн барилгын ажил эхлэх үед байршилд өөрчлөлт оруулах орон нутгий шийдвэр гарсан тул аймгийн ГХБХБГ, ТҮГ, ТУН, зураг төслийн “Эн Си Си Эс” ХХК-ийн инженер архитекторын хамтарсан баг ажиллаж, төслийн шаардлагад нийцэх болон инженерийн дэд бүтцийн хувьд боломжтой эсэхийг магадлан, аймгийн төвөөс ландфиллын талбай хүрэх зам дагуу, 2 талаасаа ачааны машин орох боломжтой, цахилгааны холболтыг шийдэж болохуйц шинэ байрлал сонгосон.

Хог нягтруулан тээвэрлэх төв барих газрын зөвшөөрлийг шинэчлэн гаргах, барилга барих талбайд гүний худаг гаргах, геологийн судалгаа хийлгэх, дүгнэлтийг магадлалаар баталгаажуулах зэрэг ажлыг орон нутаг хариуцан гүйцэтгэсэн. Байршил өөрчлөгдсөнтэй холбогдуулан “Эн Си Си Эс” ХХК ерөнхий төлөвлөгөө, өндөржилт, гадна цахилгаан хангамж, барилга бүтээцийн зэрэг зайлшгүй шаардлагатай нэмэлт өөрчлөлтийн ажлын зургийг хийж гүйцэтгэсэн.

Хог нягтруулан тээвэрлэх төвийн барилга угсралтын ажил, хог нягтруулах тоног төхөөрөмжийн угсралтын ажлууд, гадна ЦДАШ-ын ажил, КТПН-ийн угсралтын ажлууд, автопүүний угсралт, гадна хашааны суурийн цутгалт, өрлөг, угсралт зэрэг ажлууд,

дахивар хүлээн авах 2 цэгийг орон нутгаас заасан газарт байрлуулж, дотор тохижилтын ажлуудыг хийсэн.

Аймгийн Засаг даргын 2022 оны 11 дүгээр сарын 21-ний өдрийн А/715 дугаар шийдвэрийн дагуу аймгийн төвийн “Хатуу хог нягтруулах төвийн барилга байгууламж, дахивар хог авах цэг”-ийн ажилд барилга байгууламжийг байнгын ашиглалтад оруулах комисс ажиллаж, КД-51/2022 комиссын дүгнэлтээр баталгаажиж, ашиглалтад хүлээж авсан. Ажлын нийт гүйцэтгэл 100%.

Сүхбаатар аймагт хог хаягдал нягтруулан тээвэрлэх төв, автопүү ба дахивар авах цэг барих ажил

БХБЯ нь Сүхбаатар аймгийн хог хаягдал нягтруулан тээвэрлэх төв, автопүү, дахивар авах цэг барих ажлын гүйцэтгэгч “Говийн нар констракшн” ХХК-тай 2021 оны 12 дугаар сарын 28-нд 2021/485 тоот гэрээ байгуулсан.

Хог хаягдлыг нягтруулан тээвэрлэх төвийн барилгын ажил, тоног төхөөрөмж болон дахивар авах цэгүүдийн угсралт, засал, гадна ЦДАШ-ын ажил, КТПН-ийн угсралтын ажлууд, дотор цахилгаан, гадна, дотор шугам сүлжээний угсралтын ажлууд бүрэн хийгдэж дууссан.

Аймгийн Засаг даргын 2022 оны 8 дугаар сарын 16-ны өдрийн А/462 тоот захирамжаар баталсан барилга байгууламжийг ашиглалтад оруулах комисс ажиллаж, Сүхбаатар аймгийн төвийн хатуу хог нягтруулах төвийн барилга байгууламж, дахивар хогийн контейнерүүдийн барилгын ажилд барилга байгууламжийг байнгын ашиглалтад оруулах комисс ажиллаж, СУ-007/22 комиссын дүгнэлтээр баталгаажиж, ашиглалтад хүлээж авсан. Ажлын нийт гүйцэтгэл 100%.

Хог нягтруулан тээвэрлэх төвийн барилга

Хог нягтруулах төхөөрөмж

Хог нягтруулан тээвэрлэх төвийн удирдлагын өрөө

Хог нягтруулагчийн ажиллагаа

Дахивар хүлээн авах нэг маягийн цэг

Автопүү

Өвөрхангай аймагт автопүү ба дахивар авах цэг барих ажил

БХБЯ нь Өвөрхангай аймагт автопүү, дахивар авах цэг барих ажлын гүйцэтгэгч "Жи Си Си И" ХХК-тай 2021 оны 12 дугаар сарын 20-нд 2021/453 тоот гэрээ байгуулсан.

Дахивар авах цэгүүдийн гадна цахилгааны эх үүсвэр техникийн нөхцөлийн дагуу ажлын зураг хийгдсэн боловч угсралтын ажлын явцад орон нутгаас шалтгаалан 2 цэгийн эх үүсвэр өөрчлөгдсөнийг орон нутгийн цахилгаан шугам сүлжээний газартай зөвшилцөн, гаргасан шийдвэрийн дагуу цахилгаан хангамжийн угсралтын ажлууд, газардуулгын ажлууд хийгдсэн. 1ш дахивар авах цэгийг цахилгаан, цэвэр, бохир усны шугам сүлжээнд холбохоор төлөвлөсөн байсныг ТҮГ-ын хүсэлтээр нэмэлтээр дулааны шугам сүлжээнд холбосон. Үлдсэн 4ш дахивар авах цэгийн гадна цахилгааны эх үүсвэрийг шийдэж, барилгын ажлуудыг гүйцэтгэн, автопүүний угсралт, сайжруулсан нүхэн жорлонгийн суурилуулалт зэрэг ажлуудыг хийсэн.

Аймгийн Засаг даргын 2022 оны 6 дугаар сарын 27-ны өдрийн А/331 тоот захирамжийн дагуу аймгийн төвийн "Авто пүү, дахивар хог хүлээн авах цэг барих ажил"-д барилга байгууламжийг байнгын ашиглалтад оруулах комисс ажиллаж, БУ-11/2022 тоот комиссын дүгнэлтээр баталгаажиж, ашиглалтад хүлээж авсан. Ажлын нийт гүйцэтгэл 100%.

5.3. Хог хаягдлын машин, механизм нийлүүлэлт

Ковид-19 цар тахалтай холбоотой үүссэн зорчих хөдөлгөөн, хилийн хязгаарлалт зэргээс шалтгаалан барилгын материал, тоног төхөөрөмжийн үнийн өсөлт үүсч, төслийн төсөвт өртөг нэмэгдсэн учир хог хаягдлын төвлөрсөн цэгт ашиглах машин, механизм нийлүүлэх ажлын тендерийг хойшлуулсан. Барилгын ажлын W1, W2, W3, W4, W5 гэрээнүүдийг байгуулсны дараа үлдэгдэл хөрөнгөөр машин, механизм худалдан авч, нийлүүлэхээр төлөвлөсөн.

БХБЯ нь G1.1 Говь-Алтай, Өвөрхангай аймгуудад маши, механизм нийлүүлэх багц, G1.2 Дархан-Уул, Сүхбаатар аймгуудад машин, механизм нийлүүлэх багцуудын нийлүүлэгч “New World Engineering and Construction” компанитай 2022 оны 9 дүгээр сарын 23-нд 2022/472, 2022/473 тоот гэрээнүүдийг байгуулсан.

Нийлүүлэгч компани машин механизмын ашиглалтын гарын авлагыг бэлтгэж, сургалт зохион байгуулан аймгуудад хүлээлгэж өгсөн.

Нийлүүлсэн тоног төхөөрөмж

Хүснэгт 11

Д/д	Машин механизмын нэр	Говь-Алтай	Дархан	Сүхбаатар	Өвөрхангай	Нийт
1	Дугуйт ачигч (том оврын)	1	-	1	1	3
2	Дугуйт ачигч (бага оврын)	-	1	-	1	2
3	Дугуйт экскаватор	-	1	-	-	1
4	Ачааны машин /бүхээгтэй/	1	-	-	-	1
5	Усны машин	1	-	-	-	1

Дугуйт авто ачигч

Цэвэр усны машин

Дугуйт авто ачигч

Хогний машин

5.4. Зөвлөх үйлчилгээний ажил

С1 багц: Төслийн зураг төсөл, барилгын ажил, тоног төхөөрөмжийн суурилуулалтад хяналт тавих зөвлөх үйлчилгээний ажил

БХБЯ нь зөвлөх үйлчилгээний "Эн Си Си Эс" ХХК-тай 2020 оны 9 дүгээр сарын 30-нд 2020/263 тоот гэрээ байгуулсан. Гэрээт ажил 2022 оны 12 дугаар сарын 30-нд дууссан.

Зөвлөх үйлчилгээний ажлын хүрээнд 1) Говь-Алтай, Сүхбаатар аймгийн төвүүдэд 1га буюу 53,000 м3 багтаамжтай ландфилл (хяналттай төвлөрсөн хогийн цэг), 2) Говь-Алтай, Сүхбаатар аймгийн төвүүдэд 80 тн хэвтээ шахалттай хог нягтруулан тээвэрлэх төв, 3) Говь-Алтай, Өвөрхангай, Сүхбаатар аймгийн төвүүдэд 100 тн даацтай авто пүү, 4) Дахивар авах цэг (сайжруулсан контейнер) Говь-Алтай аймагт-2ш, Өвөрхангай аймагт-5ш, Дархан-Уул аймагт-5ш, Сүхбаатар аймагт-3ш, нийт 15ш зэрэг барилга байгууламжуудын инженер геологийн судалгааг хийж, байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын нарийвчилсан үнэлгээний тайлан, зураг төслийг боловсруулж, батлуулан, зураг зохиогчийн хяналтыг тухай бүр барилгын талбайд хийж, тайлагнаж ажилласан. Ажлын нийт гүйцэтгэл 100%.

С2 багц: Хог хаягдлын менежментийн олон нийтийн оролцоо болон ур чадварыг хөгжүүлэх зөвлөх компанийн ажил

БХБЯ нь зөвлөх үйлчилгээний "Ариун холбоос" ХХК-тай 2021 оны 10 дугаар сарын 28-нд 2021/375 тоот гэрээг байгуулсан. Гэрээт ажил 2022 оны 11 сарын 30-нд дууссан.

Хатуу хог хаягдлыг дахин ашиглах, ангилах тухай олон нийтийн мэдлэг олгох боловсролын хөтөлбөр хэрэгжүүлэх, орон нутгийн хэвлэл мэдээллийн хэрэгсэл, нийгмийн сүлжээгээр дамжуулан хог хаягдлын дадал зуршлыг өөрчлөх, мэдээллийг нас хүйс, жендэрийн мэдрэмжтэй сурталчлах болон богино хэмжээний кино, жүжигчилсэн тоглолт, гудамжны самбарт сурталчлах ажлуудыг амжилттай зохион байгуулсан. Мэдээллийг түгээх, мэдлэг дээшлүүлэх кампанит ажилд төслийн аймгуудын өрхийн дунджаар 71 хувийг хамруулсан /төслийн шалгуур үзүүлэлтээр нийт өрхийн 50% хамруулах шаардлагатай/.

"Хогийн цэгээс ажлын байранд" хөтөлбөрийг хэрэгжүүлж, энэ ажлын хүрээнд хог хаягдлыг цуглуулж амьжиргаа залгуулдаг хог түүгч ядуу иргэдийн амьжиргааны түвшин

ба эрсдэлийн судалгааны тайланг 4 аймгийн нийт 43 хог түүгч иргэнийг оролцуулан боловсруулах, сэтгэл зүйн зөвлөгөө өгөх, эдгээрээс хөдөлмөрийн насны 30 хүнийг эрүүл мэндийн анхан шатны үзлэг, хөдөлмөр эрхлэх ур чадвар олгох сургалтад хамруулах, ажлын байранд зуучлах зэрэг ажлуудыг гүйцэтгэсэн.

Бичил тэтгэлгийн журмыг боловсруулж, сонирхогч аж ахуйн нэгж, хувь хүмүүс, олон нийтийн бүлгүүдийг сонгон шалгаруулсан. Хатуу хог хаягдлыг цуглуулах, ангилах, дахин ашиглах үр дүнтэй оролцооны арга замыг хөгжүүлэх зорилгоор орон нутагтаа дахивар боловсруулах чиглэлээр ажиллах хувийн хэвшил, аж ахуйн нэгжүүд, олон нийтийн бүлгүүдийг сонгон шалгаруулж, бичил тэтгэлэг олгосон. Энэхүү бичил тэтгэлгийн гэрээнд эмэгтэйчүүд болон хог түүгч иргэдийг ажилд авах чиглэлийг тусгасан бөгөөд нийт 38 байнгын болон түр ажлын байр бий болсноос 20 хүн буюу 53% эмэгтэйчүүд ажлын байртай болсон. Зорилтот бүлгийн хог түүгч 12 иргэн ажилтай болсноос 7 хүн буюу 58% нь эмэгтэйчүүд байна. Ажлын нийт гүйцэтгэл 100%.

С3: Байгаль орчны хяналт, шинжилгээний зөвлөх

Төслийн байгаль орчны хяналт, шинжилгээний зөвлөх нь Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын нарийвчилсан үнэлгээний тайланд тусгагдсан Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний хэрэгжилтийг хангуулах, аймгуудын барилга угсралтын үе шатанд хяналт тавих, гомдол хянан шийдвэрлэх механизмыг хэрэгжүүлэх, 2021, 2022 онуудын хагас, бүтэн жилийн тайлангуудыг боловсруулж, тайлагнах ажлуудыг хийж гүйцэтгэсэн.

Ажлын нийт гүйцэтгэл 100%.

Байгаль орчны зөвлөхийн тайланг хавсралт №13-аас харна уу.

С4: Хатуу хог хаягдлын менежментийн бодлого боловсруулах, сургалт хийх зөвлөх

Төслийн хатуу хог хаягдлын менежментийн бодлого боловсруулах, сургагч зөвлөх i) Сүхбаатар, Өвөрхангай, Говь-Алтай аймгуудын төвийн “Хог хаягдлын менежментийг 2022-2030 онд сайжруулах стратеги төлөвлөгөө”- бодлогын баримт бичиг, ii) мөн аймгуудын “Хог хаягдлын менежментийг сайжруулах 2022-2024 оны үйл ажиллагааны төлөвлөгөө”, iii) төслийн аймгуудын “Энгийн хог хаягдлыг цэвэрлэх, ангилах, цуглуулах, тээвэрлэх, дахин боловсруулах, сэргээн ашиглах, устгах, булшлах журам”, iv) Сүхбаатар, Говь-Алтай, Дархан-Уул, Өвөрхангай аймгуудын төвийн хогийн хуучин цэгийг хаах төлөвлөгөө болон шинээр байгуулсан хяналттай ландфилл ашиглах төлөвлөгөөг тус тус боловсруулж, хэлэлцүүлэн, ИТХ-аар батлуулсан.

Хатуу хог хаягдлын менежментийн стратеги болон үйл ажиллагааны төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх талаар аймаг, сумдын ЗДТГ-ын ажилтнуудыг сургалтад хамруулсан бөгөөд нийт 128 хүн хамрагдаж, үүнээс 92 (72%) эмэгтэйчүүд оролцсон. Төслийн аймгуудийн ТҮГ-уудын ажилтнуудад “Хатуу хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө”-г хэрэгжүүлэх, чадавхижуулах сургалтыг 4-н удаа зохиож байгуулж, сургалтанд нийт 121 хүн хамруулсан ба үүнээс 68 (56%) эмэгтэйчүүд байсан. Ажлын нийт гүйцэтгэл 100%.

VI. ҮР ДҮН

Төлөвлөсөн болон хүрсэн үр дүнгүүдийн харьцуулалт

Хатуу хог хаягдлын менежментийг сайжруулах төслийн хүрээнд аймгийн төвүүдэд хог хаягдлын үр дүнтэй менежментийг бий болгож дахин боловсруулах тогтолцоог нэвтрүүлсэн. Энэ ажлыг хэрэгжүүлснээр аймгийн төвийн оршин суугчдад илүү аюулгүй амьдрах, таатай орчныг бүрдүүлэхэд хувь нэмэр оруулсан. Дараах хүснэгтээр төслийн төлөвлөсөн ажлууд болон хүрсэн үр дүнг харьцуулж үзүүлэв.

Төлөвлөсөн болон хүрсэн үр дүнгийн харьцуулалт

Хүснэгт 12

Хийгдэхээр төлөвлөсөн ажил	Хүрсэн үр дүн	Биелэлт, %	Тайлбар
Аймгийн төвүүдэд хатуу хог хаягдлын менежментийн дэд бүтцийг хөгжүүлэх			
Сүхбаатар, Говь-Алтай аймгийн төвүүдэд хяналттай, шинэ ландфилл барьж байгуулах	Сүхбаатар, Говь-Алтай аймгийн төвүүдэд 53000 м3 багтаамжтай, шүүрлийг цуглуулах, хуримтлуулах систем, ялзралаас үүсэх хийг зайлуулах хоолой бүхий хоёрдугаар зэрэглэлийн хог хаягдлын төвлөрсөн ландфиллын цэгийг 1 га газарт хашаажуулж барьсан	100	
Аймгийн төвүүдэд хог нягтруулан тээвэрлэх төв -2, авто пүү-3, дахивар авах цэгүүд 15-ыг барьж байгуулах	Сүхбаатар, Говь-Алтай аймгийн төвүүдэд 80 тн хэвтээ шахалттай хог нягтруулан тээвэрлэх төв, Говь-Алтай, Өвөрхангай, Сүхбаатар аймгийн төвүүдэд 100 тн даацтай авто пүү, Дахивар авах цэг (20 тн-ын сайжруулсан контейнер) Говь-Алтай аймагт-2ш, Өвөрхангай аймагт-5ш, Дархан-Уул аймагт-5ш, Сүхбаатар аймагт-3ш, нийт 15ш	100	
Хог хаягдлын 9ш машин механизм нийлүүлэх	4 аймгийн ТҮГ-ын хэрэгцээт хүсэлтийн дагуу 8 ш машин механизм нийлүүлсэн. Хүснэгт 11-с харах	90	Цар тахал Ковид 19-ын улмаас барилгын материалын үнэ огцом нэмэгдэж, анх төлөвлөсөн машин механизмын зардалд хүрэхээргүй болсон

			тул хөрөнгөндөө багтааж худалдан авалт хийсэн.
Хатуу хог хаягдлыг дахин боловсруулах хүртээмжтэй аргачлалыг нэвтрүүлэх			
Хатуу хог хаягдлыг цуглуулах, ангилах, 12 төрлийн загвар төсөлд 2 төрлийн тэтгэлэг олгож хэрэгжүүлнэ	Хатуу хог хаягдлыг цуглуулах, ангилах, 14 төрлийн загвар төсөлд 2 төрлийн тэтгэлэг олгож хэрэгжүүлсэн. Хавсралт № 2-г харна уу.	100	
Хог түүгч иргэдийн амьжиргаа, ажлын байрны нөхцөлд чанарын үнэлгээ хийж, “Хог хаягдлын цэгээс ажлын байр хүртэл” хөтөлбөр хэрэгжүүлэх	Хог түүгч иргэдийн амьжиргаа, ажлын байрны нөхцөлд чанарын үнэлгээ хийсэн. Хавсралт №3-г харна уу. “Хог хаягдлын цэгээс ажлын байранд” хөтөлбөр хэрэгжүүлж, хог түүгч иргэн 24 иргэн ажлын байртай болсон.		
Хатуу хог хаягдлын менежментийн талаарх мэдлэг боловсролыг дээшлүүлэх			
Хог хаягдлыг ангилан ялгах, дахин боловсруулах талаар олон нийтийн мэдлэг боловсролыг дээшлүүлэх кампанит ажлыг хэрэгжүүлэх	Төслийн 4 аймагт хог хаягдлыг ангилан ялгах, дахин боловсруулах талаар олон нийтийн мэдлэг боловсролыг дээшлүүлэх кампанит ажлыг иргэд, оршин суугчид, аж ахуйн нэгж байгууллагуудад хэвлэл мэдээллийн хэрэгслүүд, фэйсбүүк, постер, самбар, төрөл бүрийн сургалтаар дамжуулан хэрэгжүүлсэн. Хавсралт №4-г харна уу	100	
Хог хаягдлыг ангилан ялгах, дахин боловсруулах, төлөвлөх чиглэлээр орон нутгийн засаг захиргааны ажилтнуудыг сургах	Зөвлөх үйлчилгээний компани болон хувь зөвлөх сургалт зохион байгуулсан.	100	

Үр ашигтай байдал

Энэхүү төслийн хүрээнд хатуу хог хаягдлын менежментийн нэгдсэн системийг төсөлд хамрагдсан аймгуудад амжилттай нэвтрүүлэх эхлэлийг тавьсан.

Төслөөр хог хаягдлыг эх үүсвэр дээр нь ангилан ялгах, дахивар авах цэгт дахин ашиглах хогийг өгч тодорхой хэмжээний урамшуулал авч эхэлснээр аймгийн төвийн гудамж талбайд дахивар хог байхгүй болж, орчны цэвэр цэмцгэр байдалд тодорхой өөрчлөлтийг оруулсан.

Иргэд, оршин суугчид, аж ахуйн нэгж байгууллагуудын хог хаягдлын менежментийн талаар мэдлэг дээшилсэн.

Ашиглагдахгүй хог хаягдлыг цуглуулан нягтруулан тээвэрлэснээр байгаль орчинд хаягдах хог хаягдлын овор хэмжээ 4-5 дахин буурч, тээврийн зардал хэмнэгдсэн.

Машин механизмыг нийлүүлснээр аймгуудын ТҮГ-уудын парк ашиглалт сайжирч, хуучин цэгүүдийг түрж устгах ажлуудыг эхэлсэн. Зарим аймгууд хогийн хуучин цэгийг түрж багасган цэвэрлэсэн талбай дээрээ мод тарьж тохижуулж эхэлсэн байна.

Төсөл хэрэгжүүлсэн 4 аймгийн төвд нийт 14 бичил тэтгэлэгт загвар төслийг хэрэгжүүлсэн. Хаягдал хуванцарыг хэрчиж бутлах, хайлуулах тоног төхөөрөмж худалдаж авч, хашааны шон, гудамжны хавтан, траншейны таг, дугуйн ивүүр, гудамжны сандлын түшлэг хөл, түлш, гэрийн туурга, хаяавч, бээлий, элгэвч нэмнээ, малын уяа, олс дээс зэргийг үйлдвэрлэж орлогын эх үүсвэрийг бүрдүүлж эхэлсэн байна.

Аймгуудын “Хог хаягдлын менежментийг сайжруулах стратеги төлөвлөгөө, 2022-2030 он” бодлогын баримт бичгийг боловсруулсан бөгөөд энэ нь бусад аймгуудад хэрэглэж болохуйц жишиг баримт бичиг болсон.

Төслийг хэрэгжүүлснээр 4 аймгийн төвийн 158 мянган оршин суугчид төслийн үр шимийг хүртэж байна.

Жилийн ажлын төлөвлөгөө, хэрэгжилт

Төслийн ерөнхий болон жил бүрийн ажлын хэрэгжилтийн төлөвлөгөөг, биелэлтийн хамт гаргаж ажилласан. Хэрэгжилтийг хангах зорилгоор жил болгоны улсын төсөвт тухайн жилд зарцуулагдах санхүүжилтийн хэмжээг тодорхойлж, баталгаажуулан Сангийн яаманд хөрөнгө суулгуулах, бодит барилгын ажлуудын төлөвлөгөөг гүйцэтгэгч тус бүрээр гаргуулан хэрэгжилтийн хяналтыг тавьж ажилласан. Төслөөр төлөвлөгдсөн нийт ажлын хэрэгжилтийн байдлыг дараах хүснэгтээр үзүүлэв.

Төслийн хэрэгжилт

Хүснэгт 13

Гэрээ	Төслийн үндэн гэрээнүүд		2020				2021				2022									
			У3	У4	У1	У2	У3	У4	У1	У2	У3	У4								
	Хэрэгжилт		7	8	9	10	11	12	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
W1.1	Говь-Алтай аймгийн төвд хяналттай шинэ хогийн цэг барих																			
	Барилгын ажил	төлөвлөгөөт																		
		бодит																		
	Улсын комисс	төлөвлөгөөт																		
		бодит																		
W1.2	Сүхбаатар аймгийн төвд хяналттай шинэ хогийн цэг барих																			
	Барилгын ажил	төлөвлөгөөт																		
		бодит																		
	Улсын комисс	төлөвлөгөөт																		
		бодит																		
W.2	Дархан-Уул аймгийн төвд хог хаягдлын дахивар хүлээн авах цэг байгуулах																			
	Барилгын ажил	төлөвлөгөөт																		
		бодит																		
	Улсын комисс	төлөвлөгөөт																		
		бодит																		
W.3	Говь-Алтай аймгийн төвд хог нягтруулан тээвэрлэх төв, авто луу, дахивар хүлээн авах цэг болон сайжруулсан жорлон барих																			
	Барилгын ажил, контейнер байрлуул	төлөвлөгөөт																		
		бодит																		
	Улсын комисс	төлөвлөгөөт																		
		бодит																		
W.4	Сүхбаатар аймгийн төвд хог нягтруулан тээвэрлэх төв, авто луу, дахивар хүлээн авах цэг болон сайжруулсан жорлон барих																			
	Барилгын ажил, контейнер байрлуул	төлөвлөгөөт																		
		бодит																		
	Улсын комисс	төлөвлөгөөт																		
		бодит																		
W.5	Өвөрхангай аймгийн төвд авто луу, дахивар хүлээн авах цэг байгуулах																			
	Барилгын ажил	төлөвлөгөөт																		
		бодит																		
	Улсын комисс	төлөвлөгөөт																		
		бодит																		
G.1	Хог хаягдлыг боловсруулах, хогийн цэвт ачааны машин, тоног төхөөрөмж нийлүүлэх																			
	Нийлүүлэлт	төлөвлөгөөт																		
		бодит																		
	Хүлээлгэн өгөх	төлөвлөгөөт																		
		бодит																		
C.1	Төслийн инженерийн зураг төсөл боловсруулах, барилгын ажилд хяналт тавих зөвлөх компанийг сонгох																			
	Зөвлөх сонгон шалгаруулж, гэрээ байг	төлөвлөгөөт																		
		бодит																		
	Зөвлөх үйлчилгээ	төлөвлөгөөт																		
		бодит																		
C.2	Ур чадварыг нэмэгдүүлэх болон олон нийтийн оролцоог хангах зөвлөх компанийг сонгох																			
	Зөвлөх сонгон шалгаруулж, гэрээ байг	төлөвлөгөөт																		
		бодит																		
	Зөвлөх үйлчилгээ	төлөвлөгөөт																		
		бодит																		
C3.1	Байгаль орчны хяналт шинжилгээний мэргэжилтэн (resigned)																			
	Зөвлөх сонгон шалгаруулж, гэрээ байг	төлөвлөгөөт																		
		бодит																		
	Зөвлөх үйлчилгээ	төлөвлөгөөт																		
		бодит																		
	Байгаль орчны хяналт шинжилгээний мэргэжилтэн (орлох)																			
	Зөвлөх сонгон шалгаруулж, гэрээ байг	төлөвлөгөөт																		
		бодит																		
	Зөвлөх үйлчилгээ	төлөвлөгөөт																		
		бодит																		
C.4	Хатуу хог хаягдлын менежментийн бодлого боловсруулах, сургалт зохион байгуулах мэргэжилтэн																			
	Зөвлөх сонгон шалгаруулж, гэрээ байг	төлөвлөгөөт																		
		бодит																		
	Зөвлөх үйлчилгээ	төлөвлөгөөт																		
		бодит																		
	Төслийн удирдлагын үйл ажиллагаа																			
	Төслийн үйл ажиллагаа	төлөвлөгөөт																		
		бодит																		
Нийт гүйцэтгэл																				100
ийн нийт хугацаа (сараар)																				28

Төслийн бодит хэрэгжилтийг төлөвлөлттэй харьцуулж үзвэл Барилга угсралтын ажлуудын гүйцэтгэгч шалгаруулах худалдан авах ажиллагааг анх төлөвлөснөөс 3-4 сараар хоцорч эхлүүлсэн ба эдгээр нь дараах үндэслэлтэй:

- Энэ нь хатуу хог хаягдлын менежментийн ижил төстэй технологийн шийдэл өмнө нь туршигдаж байгаагүй тул зураг зохиогчийн боловсруулсан төсөл дээр ашиглагч, захиалагч, орон нутгийн удирдлагын саналыг тусгаж сайжруулах зайлшгүй шаардлага үүссэн.
- Цар тахлын нөхцөл байдалтай холбоотойгоор нийт барилгын материалын зах зээлийн үнийн өсөлтөөс шалтгаалан төслийн өртөгт багтсан оновчтой, хэмнэлттэй шийдлийг зураг төслийн зөвлөлттэй зөвшилцөн сонгох шаардлага үүссэн.
- Түүнчлэн Говь-Алтай аймгийн төвд барих хог нягтруулан тээвэрлэх төвийн байршлыг 5 орчим км-ийн зайд шилжүүлэх шийдвэрийг орон нутаг гаргасан нь ерөнхий төлөвлөлт болон дэд бүтцийн холболтын бусад асуудлыг шинээр шийдвэрлэх шаардлага үүсгэсэн.
- Төслийн томоохон ажлын гэрээг гүйцэтгэх шатанд гадаадаас нийлүүлэх автопүү болон хог нягтруулагч зэрэг томоохон тоног төхөөрөмж, барилгын материалын нийлүүлэлтэд хоцролт үүссэн тул боломжит хугацаагаар гэрээний хугацааг сунгасан.

Эдгээр асуудлуудыг Төслийн удирдах нэгжээс судлан хууль журмын дагуу шийдвэрлэх гарц, боломжийг төслийн оролцогч талуудад танилцуулан зөвшилцлийн зарчмаар тухай бүрт нь шийдвэрлэн ажилласан болно.

Төслийн бүрэлдэхүүн хэсгүүдийн санхүүгийн гүйцэтгэл

Төслийн нийт төсөвт өртөг 2,200,000.00 ам.доллараас нийт 2,017,431.33 ам.доллар буюу 91.70% хувийг зарцуулсан. Үүнд: буцалтгүй тусламжийн 2,000,000.00 ам.долларын батлагдсан төсвөөс 1,997,437.62 ам.доллар буюу 99.87%, Засгийн газрын санхүүжилт болох татварын хөнгөлөлт 200,000.00 ам.долларын төсвөөс 23,946.63 ам.доллар буюу 11.97%-ийн бодит зарцуулалт гарсан байна.

Нийт зарцуулалт 2,017,431.33 ам.долларын 1,678,122.19 ам.доллар нь хөрөнгө оруулалтын зардал болох Барилгын ажил, тоног төхөөрөмж, машин механизмын зардалд, 339,309.14 ам.доллар урсгал зардал болох Зөвлөх үйлчилгээ, төслийн менежментийн зардлыг санхүүжүүлсэн байна.

Нийт төсөв, гүйцэтгэлийн тайлан мэдээ

Хүснэгт 14

Багцын дугаар	Төслийн үйл ажиллагаа	Нийт эзлэх хувь	Бодит ахиц	Хувилсан бодит ахиц	Төсөв/Гэрээний дүн			Зарцуулалт 2023 оны 3-р сарын 31-ний байдлаар			Үлдэгдэл		
					Дүн	ЯБЯС	ЗГ /Татварын хөнгөлөлт/	Дүн	ЯБЯС	ЗГ /Татварын хөнгөлөлт/	Дүн	ЯБЯС	ЗГ /Татварын хөнгөлөлт/
	Төслийн удирдлага болон зөвлөх үйлчилгээ	15.60%	98.85%	15.42%	343,262.06	343,262.06	-	339,309.14	343,262.06	-	-	-	-
C1	Зураг төсөл, барилга угсралтын хяналт	4.04%	100.00%	4.04%	88,930.69	88,930.69	-	88,930.69	88,930.69	-	-	-	-
C2	Хатуу хог хаягдлын менежментэд олон нийтийг оролцоог нэмэгдүүлэх, ур чадварыг хөгжүүлэх зөвлөх үйлчилгээ	5.63%	100.00%	5.63%	123,952.30	123,952.30	-	123,952.30	123,952.30	-	-	-	-
C3.1	Байгаль орчны мониторингийн мэргэжилтэн	0.15%	100.00%	0.15%	3,322.73	3,322.73	-	3,322.73	3,322.73	-	-	-	-
C3.2	Байгаль орчны мониторингийн мэргэжилтэн	0.18%	0.00%	0.00%	3,952.92	3,952.92	-	-	3,952.92	-	-	-	-
C4	Хатуу хог хаягдлын менежментийн бодлого, сургалт хариуцсан мэргэжилтэн	0.97%	100.00%	0.97%	21,293.20	21,293.20	-	21,293.20	21,293.20	-	-	-	-
	Төслийн менежмент	4.63%	100.00%	4.63%	101,810.22	101,810.22	-	101,810.22	101,810.22	-	-	-	-
	Барилгын ажил, тоног төхөөрөмж, төслийн санхүүжилт	84.40%	90.38%	76.28%	1,856,737.94	1,656,737.94	200,000.00	1,678,122.19	1,654,175.56	23,946.63	178,615.75	2,562.38	176,053.37
W1.1	Говь-Алтай аймгийн хяналттай шинэ лансфилл байгуулах ажил	6.10%	100.00%	6.10%	134,125.46	134,125.46	-	134,125.46	134,125.46	-	-	-	-
W1.2	Сүхбаатар аймгийн хяналттай шинэ лансфилл байгуулах ажил	6.44%	100.00%	6.44%	141,760.76	141,760.76	-	141,760.76	141,760.76	-	-	-	-
W2	Дархан-Уул аймгийн төвд хаягдал дахин ашиглах төвүүд байгуулах ажил	2.74%	100.00%	2.74%	60,234.79	60,234.79	-	60,234.79	60,234.79	-	-	-	-
W3	Говь-Алтай аймагт хаягдал илжүүлэн буулгах төв, пүү ба хаягдал дахин ашиглах цэг барих ажил	17.38%	100.00%	17.38%	382,294.71	382,294.71	-	382,294.71	382,294.71	-	-	-	-
W4	Сүхбаатар аймагт хаягдал илжүүлэн буулгах төв, пүү ба хаягдал дахин ашиглах цэг барих ажил	19.98%	100.00%	19.98%	439,548.11	439,548.11	-	439,548.11	439,548.11	-	-	-	-
W5	Өвөрхангай аймагт хаягдлын пүү, хаягдал дахин ашиглах цэг барих ажил	4.87%	100.00%	4.87%	107,121.85	107,121.85	-	107,121.85	107,121.85	-	-	-	-
G1.1	Аймгуудын лансфиллын цэгүүдэд ашиглах машин, механизм худалдан авах	10.16%	77.88%	7.91%	223,476.19	161,998.03	61,478.16	174,048.88	161,998.03	12,050.85	49,427.31	-	49,427.31
G1.2	Аймгуудын лансфиллын цэгүүдэд ашиглах машин, механизм худалдан авах	7.95%	75.37%	5.99%	174,807.34	119,860.50	54,946.84	131,756.28	119,860.50	11,895.78	43,051.06	-	43,051.06
	Олон нийтийн оролцоо, орон нутгийн бизнесийг дэмжих бичил тэтгэлэг олгох	4.87%	100.00%	4.87%	107,231.35	107,231.35	-	107,231.35	107,231.35	-	-	-	-
	Хуваарилагдаагүй зардал	0.12%	0.00%	0.00%	2,562.38	2,562.38	-	-	-	-	2,562.38	2,562.38	-
	Газрын төлбөр	3.80%	0.00%	0.00%	83,575.00	-	83,575.00	-	-	-	83,575.00	-	83,575.00
	НИЙТ	100.00%		91.70%	2,200,000.00	2,000,000.00	200,000.00	2,017,431.33	1,997,437.62	23,946.63	178,615.75	2,562.38	176,053.37
	Нийт санхүүжилтэд эзлэх хувь							91.70%	99.87%	11.97%			

7.1. Төсөл, арга хэмжээ зорилгодоо хүрсэн байдал, хэмжсэн шалгуур үзүүлэлтүүд

Төслийн зорилгодоо хүрсэн эсэх, хэрэгжүүлсэн байдлыг дараах хүснэгтэд заасан үр нөлөө, бүтээгдэхүүний биелэлтээр үзүүлэв.

ТӨСЛИЙН ДИЗАЙН БА МОНИТОРИНГИЙН ХҮРЭЭНИЙ БИЕЛЭЛТ

Хүснэгт 15

Үр нөлөө	Хийх ажил, биелэлт
Аймгийн төвүүдийн хатуу хог хаягдлын менежмент болон хог хаягдлыг дахин боловсруулах системийг сайжруулах	
а. Төслийн 4 хоёрдогч хотуудаас нийт 117,000 тонн хүртэл хатуу хог хаягдлыг үйлдвэрлэх бөгөөд нэмэлтээр аймгийн төвүүдэд 14,868 тонн хатуу хог хаягдлыг ангилж, дахин боловсруулах (2019 оны суурь үзүүлэлт: 190 тонн)	Аймгуудад үүссэн болон ангилсан хог хаягдлын хэмжээ 2022 оны байдлаар: Сүхбаатар аймагт 49286тн, үүнээс 2322тн хогийг ангилсан. Говь-Алтай аймагт 38160тн, үүнээс 2255тн хогийг ангилсан. Өвөрхангай аймагт 42850тн, үүнээс 4800тн хогийг ангилсан. Дархан-Уул аймагт 70000тн, үүнээс 6100тн хогийг ангилсан. 4 аймагт нийт 2022 онд 200,296 тн хог хаягдал үүссэнээс 15,477 тн хогийг ангилсан.
б. Аймгийн төвүүдийн 56,688 тонн хатуу хог хаягдлыг ангилан ялгалт хийж шинээр баригдах хяналттай 2 ландфиллд аюулгүй зайлуулж, боловсруулах	Сүхбаатар-46,964 тн хог ангилж ялган ландфиллд зайлуулсан. Говь-Алтай-35,905 тн хог ангилж ялган ландфиллд зайлуулсан. Нийт Сүхбаатар, Говь-Алтай аймгуудын төвд 82869 нт хогийг ангилан ялгалт хийж ландфиллд аюулгүй зайлуулсан.
с. Үр ашигтай, аюулгүй хогийн менежментээс шинээр 34 ажлын байр бий болгоно. Үүний 50% нь эмэгтэйчүүдэд зориулсан байна.	Хогийн хаягдлын менежментийн үр дүнд шинээр нийт 58 ажлын байр бий болсон. Үүний 33 хүн буюу 57% нь эмэгтэйчүүд байна.
Бүтээгдэхүүн	
1. Аймгийн төвүүдийн хатуу хог хаягдлын менежментийн дэд бүтцийг хөгжүүлэх	
1а. Хоёр хяналттай ландфилл болон хоёр хатуу хог хаягдлыг нягтруулан тээвэрлэх төв, гурван пүү, 15ш дахивар авах цэг барьж байгуулна.	-2 хяналттай ландфилл-Сүхбаатар, Говь-Алтай аймагт барьсан. -2 хатуу хог хаягдлыг нягтруулан тээвэрлэх төвийг Сүхбаатар, Говь-Алтай аймагт барьсан. -3-н пүү Сүхбаатар, Говь-Алтай, Өвөрхангай аймагт суурилуулсан. -15ш дахивар авах цэг барьсан.
1б. Хатуу хог хаягдлын есөн ширхэг машин, механизмыг дөрвөн аймгийн төвд нийлүүлнэ	1.Сүхбаатар аймагт -1 том автоачигч 2.Говь-Алтай аймагт -1 том автоачигч, 1 усны машин, 1 хог тээврийн машин 3.Дархан Уул аймагт - 1 дугуйт экскаватор, 1 жижиг автоачигч 4.Өвөрхангай аймагт -2 том, жижиг автоачигч Нийт 8 машин механизм нийлүүлсэн.
1с. Хяналттай ландфилл, хог хаягдлыг нягтруулан тээвэрлэх төв, пүү, хог худалдан авах цэгүүдэд ажиллах 100 хүртэл мэргэжилтэн, ажилчдыг АЗҮ, хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, аюулгүй ажиллагааны чиглэлээр сургах бөгөөд үүний 30% нь эмэгтэйчүүд байна.	Зөвлөхүүд хөдөлмөрийн аюулгүй ажиллагаа, ашиглалт, засвар үйлчилгээ, эрүүл ахуйн чиглэлийн сургалтыг хог хаягдлын хяналттай төвлөрсөн цэг, хог хаягдлыг нягтруулан тээвэрлэх байгууламж, автопүү болон дахивар авах цэгүүд дээр ажиллах ТҮГ-уудад нийт 128 ажилтнууд үүнээс 68 (53%) эмэгтэйчүүд сургалтад хамрагдсан.
2. Хот суурины хог хаягдлыг дахин боловсруулах аргачлалыг нэвтрүүлэх	
2а. Олон нийтийн бүлэг, улсын болон хувийн аж ахуй нэгжүүдийн оролцоотойгоор хог хаягдлыг дахин боловсруулах 12 бичил төсөл хэрэгжүүлнэ. Нийт оролцогчдын 50 хүртэлх хувь нь эмэгтэйчүүд байна.	4 аймгийн нийт 14 бичил төсөлд тэтгэлэг олгож хэрэгжүүлсэн. 15,000 ам.долларын бизнесийг дэмжих тэтгэлэгт: Төслийн 4 аймгийн ТҮГ-тай гэрээг байгуулсан. Аймгуудын ТҮГ-ууд хог хаягдлын талбай дээрх хаягдал хуванцарыг хайлуулах, хэрчиж бутлах тоног төхөөрөмж худалдаж авч, малын тошааны шон, гудамжны өнгөт хавтан, траншейны таг, бродюр, дугуйн ивүүр зэргийг хийж, хэрэгцээтэй газар, иргэдэд зарж борлуулан, үйл ажиллагаагаа өргөтгөн, орлого олж ажиллаж байна. 5,000 ам.долларын 10 бичил тэтгэлэгт хувийн хэвшил, олон нийтийн бүлгүүд шалгарч, гэрээ байгуулсан. Эдгээр 14 бичил тэтгэлэгт нийт 38 ажлын ажлын байр шинээр бий болсны 20 (52%) эмэгтэйчүүд ажлын байртай болсон.
2б. Олон нийтийн байгууллага болон бизнес эрхлэгчдийн хэрэгжүүлсэн хог	Бичил тэтгэлгийн гэрээнд эмэгтэйчүүд болон хог түүгч иргэдийг

хаягдлыг дахин боловсруулах туршилтын загвар хөтөлбөрийн хүрээнд (эсвэл түүнтэй холбогдуулан) хамгийн багадаа найман шинэ ажлын байр бий болно. Үүний дор хаяж 50% нь эмэгтэй ажилчид байна.	ажилд авах чиглэлийг тусгасан бөгөөд нийт 38 байнгын болон түр ажлын байр бий болгосноос 20 (52%) эмэгтэйчүүд ажлын байртай болсон.
2с. Төслийн өрхийн 50%, үүн дотор эмэгтэйчүүдийн хамгийн багадаа 50% нь хог хаягдлыг дахин боловсруулах, ашиглах сургалтын үр дүнд ажлын байрны талаарх мэдлэг сайжирсан байх. (Сургалтын дараах асуулгаар баталгаажуулах).	Сургалтыг Лхагвадулам зөвлөх, С2-зөвлөхүүд сургалт зохион байгуулж, мэдлэг дээшилснийг асуумжаар баталгаажуулсан.
2d. Хог ухагч болон хог түүгч иргэдийн эрсдэл болон амьжиргааны үнэлгээ эсхүл тайланг бэлтгэсэн (Үнэлгээний тайлан).	Бичил тэтгэлэг авсан ТҮГ, аж ахуйн нэгж, төрийн бус байгууллагуудад эмэгтэйчүүд болон хог түүгч иргэдийг ажилд авах чиглэлийг тусгасан бөгөөд нийт 24 хог түүгч иргэдийг байнгын болон түр ажлын байртай болгосны 11 (46%) эмэгтэй ажлын байртай болсон. Зөвлөхүүд зорилтот бүлэг буюу хог түүгч иргэдийн чанарын үнэлгээг тоон судалгаа, чанарын судалгаа гэж 2 үе шаттайгаар хийсэн. Төслийн аймгуудын хог түүгч иргэдийг илрүүлэх, бүртгэлжүүлэх зорилгоор хогийн цэг дээр очиж анкетын аргаар тоон судалгааг 4 аймгийн нийт 43 хог түүгч иргэнээс авсан. Тоон судалгаагаар зорилтот бүлгийн иргэдийн насжилт, өрхийн амьжиргааны нөхцөл байдал, хог хаягдал цуглуулахаас гадна өөр орлоготой эсэх, ажлын байран дахь эрсдлийг тодорхойлох мөн амьдран суух хаяг, холбоо барих хэрэгсэл нь тогтвортой зэргийг тодруулах, баримтжуулах зорилготойгоор 15 асуулттай анкетийг боловсруулан судалгаа авсан. Судалгааны дүнд хог түүгч иргэдийн ажлын байран дэх эрсдэл, гэмтэл, дарамт одоогоор харьцангуй бага байгаа бөгөөд байгаль орчин, нийгэм, орчин тойрон, гэр бүл дэх эрсдэл харьцангуй өндөр нөлөөлөлтэй байна гэж дүгнэсэн. Хог түүгч иргэдийн амьжиргаа, ажлын байрны нөхцөлд хийсэн чанарын үнэлгээний тайланг Хавсралт №3-аас харна уу.
2е. Нийгмийн болон техникийн ур чадварын талаархи сургалтанд хамрагдсан хог түүгч 24 иргэний (үүнээс 40% эмэгтэй оролцогч) чадвар сайжирсан талаар тайлагнах. (Сургалтын дараах асуулгаар баталгаажуулах).	“Хогийн цэгээс ажлын байранд” хөтөлбөрийн хүрээнд хог түүдэг 43 иргэнийг, үүнээс 19 эмэгтэй буюу 44%-ийг судалгаанд хамруулсан. Техникийн болон ур чадварыг сайжруулах сургалтад хамрагдсан хог түүгч иргэдээс 24 нь байнгын болон түр ажлын байртай болсны 11 (46%) эмэгтэй ажлын байртай болсон. Сургалтын дараах асуулгын дүнд хог түүгч иргэдийн ур чадвар сайжирсан.

2f. Сургалтанд хамрагдсан хог түүгч иргэдийн 50 хүртэлх хувийг төрийн болон хувийн компаниудад бүтэн эсвэл хагас цагийн ажлын байраар хангана. Үүний 40% эмэгтэйчүүд байна.	Төслийн хүрээнд хог түүгч 24 иргэн сургалтад хамрагдаж, төрийн болон хувийн компаниудад бүтэн болон хагас цагийн ажилтай болсны 11 буюу 46 % нь эмэгтэйчүүд байна. Төрийн өмчит компанид /ТҮГ/: - Сүхбаатар аймагт шарилж түүдэг 11 иргэний 5–г аймгийн ТҮГ нь ачигч, зам талбайн үйлчлэгч, дахивар авах цэгт ажлын байранд, - Өвөрхангай аймагт 5 иргэнийг аймгийн ТҮГ ажлын байраар хангаад байна. - Говь-Алтай аймгийн ТҮГ 2 хог түүгч иргэнийг хогийн машины ачигчаар ажилд авснаас 8 эрэгтэй, 4 эмэгтэй байна. Хувийн хэвшилд: Бичил тэтгэлэгт хамрагдсан дахивар боловсруулах газрууд нийт 12 хог түүгчийг ажилд авч (үүнээс 5 эрэгтэй, 7 эмэгтэй) иргэдийг түр ажлын байртай болгож, үйл ажиллагаа явуулж байна
3a. Хог хаягдлыг цуглуулах, дахин боловсруулах талаар хамгийн багадаа орон нутгийн 4 сонин, 8 самбар дээр мэдээлэл нийтэлсэн байна.	Хог хаягдлыг цуглуулах, дахин боловсруулах зурагт плакат Сүхбаатар-300ш, Говь-Алтай-250ш, Өвөрхангай-250ш, Дархан Уул-200ш, нийт 4 аймагт 1000ш тараасан. Хог хаягдлыг цуглуулах, дахин боловсруулах талаар самбарын загварыг бэлтгэн, Өвөрхангай аймагт 5х3м-2ш, Сүхбаатар аймагт 3.6х1.8м-4ш, Говь-Алтай аймагт 2х3м-4ш нийт 10 ш самбар байршуулсан. Дархан уул аймгийн төвд сул самбар байхгүй байсан тул 13 байгууллагын мэдээллийн самбарт хог хаягдлыг дахин ашиглах, дахивар хүлээн авах мэдээллийг байршуулсан. Өвөрхангай, Дархан-Уул аймгийн гэр хорооллын хог тээврийн автомашинд сурталчилгаа байрлуулж, өрхүүдэд мэдээлэл түгээсэн.
3b. Төслийн аймаг бүрээс айл өрхийн 50% хог хаягдлыг ялгах, дахин боловсруулах талаар мэдлэг дээшлүүлсэн байх. Үүнээс 50 хүртэлх хувь нь эмэгтэйчүүд байна.	4 аймгийн төвд хог хаягдлыг ялгах, дахин боловсруулах талаар мэдээллийг түгээн дэлгэрүүлэх кампанит ажилд орон нутгийн оршин суугчдын 71 хувийг хамруулсан. Хавсралт хүснэгтийг үзнэ үү.
3c. Хатуу хог хаягдлын бодлого боловсруулах, төлөвлөлт, хүний нөөц, засаглал болон санхүүгийн менежментийн талаар төслийн 4 аймгийн төвүүдийн 120 хүртэлх мэргэжилтэн сургалтанд хамрагдана. Үүний 40% нь эмэгтэйчүүд байна.	Хатуу хог хаягдлын бодлого боловсруулах, төлөвлөлт, хүний нөөц, засаглал болон санхүүгийн менежментийн талаар төслийн 4 аймаг, сумдын ЗДТГ-ын ажилтнуудыг сургалтад хамруулсан бөгөөд нийт 128 хүн хамрагдаж, үүний 92 (72%) эмэгтэйчүүд оролцсон.
3d. Хатуу хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө боловсруулах.	Төслийн 3 аймгийн “Хатуу хог хаягдлын менежментийг сайжруулах төлөвлөгөө”-г боловсруулж, хэлэлцүүлэн, аймгийн ИТХ-аар батлуулан 3 аймагт хэрэгжүүлсэн. Говь-Алтай, Сүхбаатар, Өвөрхангай аймагт баталсан үйл ажиллагааны төлөвлөгөөний дагуу 2023 шаардлагатай санхүүжилтийг ИТХ-аар батлуулан бусад төлөвлөгөөт ажлуудыг хэрэгжүүлж байна.

VIII. ТОГТВОРТОЙ БАЙДАЛ

Төсөл нь анх удаа аймгийн төвд хог хаягдлын менежментийн зохистой бүтцийг бий болгож, орон нутгийн тохижилт үйлчилгээний компаниудын үйл ажиллагааг дэмжин, иргэд, олон нийтийн оролцооны байдлыг хангах чиглэлээр тодорхой үр дүнд хүрсэн тул тогтвортой гэж үнэлж байна.

Төслийн үр дүнгийн санхүүгийн тогтвортой байдлыг үнэлж үзэхэд:

1. Шинээр баригдсан ландфиллын хувьд нийгмийн болон байгаль орчин талаасаа үр өгөөж сайтай боловч орлого авчрахгүй;
2. Дахин ашиглагдахгүй 3-5 машин хог хаягдлыг пресслэж, пүүлэн хогийн цэгт тээвэрлэж хаяж байгаа нь шууд орлого олохгүй ч ТҮГ–ын зардлыг хэмнэнэ;
3. Дахин боловсруулах боломжтой хог хаягдлыг хүлээн авах цэгүүдийн хувьд хүлээн авч байгаа түүхий эдийг ангилан цаашид орлого олох 2-догч үйлдвэрлэл явуулах тогтолцоо бий болсон байна. Тэтгэлэгт хамрагдсан иргэд аж ахуйн нэгжүүд эдгээр цэгүүдэд тулгуурлан түүхий эдийн хангамжаа шийдвэрлэх боломжтой.

Төслөөр бий болсон хөрөнгийг төсөлд хамрагдсан аймгуудын Тохижилт үйлчилгээний компаниуд нь хариуцан ажиллах хүний нөөцийн бөгөөд санхүүгийн хангалттай хүчин чадалтай байна. Тус компаниуд нь улсын төсвөөс татаас санхүүжилт авч үйл ажиллагаагаа явуулдаг бөгөөд зарим үед энэ нь ялангуяа, машин механизмын засвар үйлчилгээ, парк шинэчлэлтийн асуудалд хүрэлцээ багатай тал ажиглагдсан. Төслөөр ландфиллын цэгт хаягдсан хогийг тээвэрлэх, түрж нягтаршуулах механизм нийлүүлсэн нь компанийг ойрын дунд хугацаанд энэ асуудал дээр хүндрэл гарахгүй байх бололцоог бүрдүүлж өгсөн болно.

Төслийн хүрээнд бичил тэтгэлэг авагчид болон ТҮГ-ийн ажилтнуудад сургалт явуулж чадавхжуулсан.

IX. ТӨСЛИЙН АЛЬТЕРНАТИВЫГ ТОДОРХОЙЛОХ

Төсөл хэрэгжүүлэх техник, эдийн засгийн үндэслэл болон төслийн удирдлагын гарын авлагад заасан үйл ажиллагаа нь бүрэн хэрэгжиж болохуйц цогц үйл ажиллагааг хамарсан бөгөөд төслийн явцад тулгарсан аливаа асуудлыг амжилттай шийдвэрлэхэд талуудын харилцаа, удирдлага, зохион байгуулалт хангалттай сайн хэмжээнд байсан тул хувилбарт байдлаар хэрэгжүүлэх санал, шийдэл гараагүй болно.

X. ХИЙГДЭЖ БОЛОХ НЭМЭЛТ ШИНЖИЛГЭЭ

Ирээдүйд хийгдэх үр нөлөөний үнэлгээний хэрэгцээ

Төсөл хэрэгжсэнээр аймгуудын хог хаягдлын менежментийн ажлыг хэрэгжүүлэх нь манай улсын хувьд 21-р зуунд дэлхийн хөгжилтэй орнуудын жишгээр хөл нийлүүлэн хөгжих чухал үзүүлэлтийн нэг тул хөрөнгийн аливаа эх үүсвэрээс үл хамааран зайлшгүй чухал гэдэг нь тодорхой байна. Гэвч төсөл хэрэгжилтийн бичиг баримтад ирээдүйд хийгдэж болох үр нөлөөний үнэлгээний хэрэгцээг гаргах даалгавар тусгагдаагүй тул төслийн энэ шатанд уг хэрэгцээг тооцож гаргаагүй болно.

XI. НЭМЭЛТ ЗЭЭЛИЙН ХЭРЭГЦЭЭ

Төсөл нь анхны төсөвлөсөн буцалтгүй тусламжийн хөрөнгийн хэмжээнд багтаан тогтоосон хугацаанд зорилтоо биелүүлсэн тул нэмэлтээр зээл авах хэрэгцээ гараагүй.

XII. БОДЛОГЫН ХАМААРАЛТАЙ БАЙДАЛ

Ядуурлыг бууруулах, байгаль орчны тогтвортой байдал, хүний эрх, ардчилал, сайн засаглал, хүйсийн тэгш байдлын бодлогуудтай нийцтэй байдал

Төсөл нь сонгогдсон аймгуудын төвийн экологийн тэнцвэрт байдлыг хадгалан, хатуу хог хаягдлын бохирдлоос үүдэлтэй өвчлөлтэй холбоотой ачааллыг бууруулах замаар иргэдийн, ялангуяа эмэгтэйчүүдийн эрүүл мэндийг сайжруулах, ажлын байр бий болгох, хот суурин газрын ядуу иргэдийн амьжиргааны түвшинг сайжруулахаар төлөвлөгдсөн.

Энэхүү төсөл нь Монгол улсын Засгийн газрын үйл ажиллагааны хөтөлбөрт заасан байгаль орчинд ээлтэй, үр ашигтай, дэвшилтэд технологи нэвтрүүлж, байгалийн баялагийг хадгалах, хаягдлыг дахин боловсруулан ашиглах, ногоон хөгжлийн бодлогыг хэрэгжүүлэх, хот, суурин газрын агаар, ус, хөрсний бохирдлыг бууруулах, хог хаягдлын зохистой менежментийг сайжруулахад ихээхэн хувь нэмэр болохуйц үр дүнгүүдэд хүрсэн бөгөөд 2017-2020 онд Монгол улстай хамтран хэрэгжүүлэх түншлэлийн стратеги болон Монгол улс дахь хот суурин газруудын ядуу иргэдийн амьдралын нөхцөлийг сайжруулах, байгаль орчны тогтвортой байдлыг бэхжүүлэхэд чиглэсэн АХБ-ны стратегийн зорилттой нийцэж байгаа юм. Төсөл нь АХБ-ны 2019-2021 оны Монгол Улсад хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны бизнес төлөвлөгөөнд багтсан бөгөөд “Алсын хараа-2050” Монгол улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, Шинэ сэргэлтийн бодлого-Монгол улсын дунд хугацааны бодлого, Монгол улсыг 2021-2025 онд хөгжүүлэх таван жилийн үндсэн чиглэлийг хэрэгжүүлэхэд нийцэж байгаа болно.

Төслийн хүрээнд хийгдсэн барилгын ажлуудад Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын ерөнхий үнэлгээ болон Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын нарийвчилсан үнэлгээ (БОНБНУ)-г боловсруулж, батлуулан хэрэгжилтийг ханган ажиллав. БОНБНУ-ний тайланд туссан Байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөө, орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийн дагуу байгаль орчныг хамгаалах арга хэмжээнд зарцуулах хөрөнгийг барилга угсралтын ажлын төсөвт тусгаж, уг төлөвлөгөөг барилгын гүйцэтгэгч байгууллагууд амжилттай хэрэгжүүллээ.

Энэхүү төсөл нь “Төслийн үр дүнтэй уялдан тусгасан” гэх жендэрийн ангилалд хамрагдсан. Говь-Алтай, Өвөрхангай, Сүхбаатар, Дархан-Уул аймгийн төвүүдийн оршин суугчдын эрүүл, аюулгүй, тав тухтай орчинд амьдрах нөхцөлийг төслийн хэрэгжилтийн бүх үе шатанд хангах үүднээс жендэрийн асуудлуудыг төслийн техникийн шийдэлтэй нэгтгэсэн нь үр дүнтэй болсон. Шинээр ашиглалтад орсон хог нягтруулан тээвэрлэх төв болон дахивар авах цэгүүд, загвар төслөөр бий болсон ажлын байруудад эрэгтэй, эмэгтэй ажилтнуудын оролцоог жигд хангаж, аюулгүй ажиллах орчин нөхцөлийг бүрдүүлэн, ЖҮАТ-ний бүх үйл ажиллагаанд эмэгтэйчүүдийн оролцоог 50%-иас доошгүй байхаар зорьж ажилласан болно.

Жендэртэй холбоотой 7 үйл ажиллагаа, эдгээр үйл ажиллагааны үр дүнг хэмжих 16 зорилтыг багтааж жендэрийн үйл ажиллагааны төлөвлөгөө (ЖҮАТ)-г боловсруулсан.

Төслөөр аймгуудын хатуу хог хаягдлын менежментийн бүх үе шатанд эмэгтэйчүүдийн оролцоог нэмэгдүүлэхийг зорьсон бөгөөд үүний тулд хатуу хог хаягдлын менежментэд олон нийтийн бүлгийн оролцоог хангах, орон нутгийн бизнесийг сурталчлах, шинэ ажлын байр бий болгох зэрэг үйл ажиллагаанд эмэгтэйчүүдийн оролцоо, хамрагдах хувь хэмжээг нэмэгдүүлэхэд анхаарч, хэвлэл мэдээллээр сурталчлах болон чадавхи сайжруулах сургалтуудыг зохион байгуулав. Жендерийн үйл ажиллагааны төлөвлөгөөний биелэлтийг Хавсралт №14-т үзүүлэв.

XIII. ХУРИМТЛУУЛСАН ТУРШЛАГА, СУРГАМЖ

Төслийн анхны судалгааг чанартай гүйцэтгэж, төслийн аймгууд болон бусад оролцогч талуудын оролцоог сайтар хангаснаас гадна Буцалтгүй тусламжийн гэрээ албажихаас өмнө худалдан авалт болон бусад бэлтгэл үйл ажиллагааг эхлүүлж цаг хугацаа хэмнэсэн нь уг төслийн гол сайн сургамж байлаа.

Төслийн анхны төсвийн тооцоолол, хийгдэх ажлын цар хүрээг тогтоож байх үед цар тахал, түүнээс гарах үр дагаврын талаар ойлголт байгаагүй учир тухайн үеийн барилгын материал, тоног төхөөрөмжийн үнэ дээр суурилан төлөвлөгдсөн байсан. Энэ нь төслөөр 4 аймгийн ТҮГ-д нийлүүлэх машин, механизмын тоо хэмжээг бууруулах шаардлага үүсгэсэн учир БХБЯ, СЯ, АХБ нэгдсэн саналд хүрч хөрөнгийн дахин хуваарилалт хийсэн нь оновчтой шийдвэр болсон.

Төслийн зураг төсөл болон хог хаягдлын менежментийн үйл ажиллагааны зөвлөх үйлчилгээний хэсгийг туршлагатай зөвлөх компаниудаар гүйцэтгүүлсэн нь тухайн ажлын цогц байдлыг хангахад ихээхэн дөхөмтэй, төслийг амжилттай хэрэгжүүлэхэд чухал ач холбогдолтой байсныг тэмдэглэж байна.

Хэдийгээр хог хаягдлын салбар нь шинэ тутам хөгжиж байгаа, мэргэжлийн боловсон хүчин дутагдалтай, орчин үеийн дэвшилтэт техник технологийг нэвтрүүлэхэд хөрөнгө оруулалтын бололцоо тааруу байдаг ч төслийн үе шатанд хамтран ажилласан, одоо ажиллаж байгаа ТҮГ-ын удирдлага, хамт олон нь бүтээлч, санаачлага сайтай, идэвх зүтгэлтэй байсныг онцлон тэмдэглэх нь зүйтэй.

Дүгнэлт, санал зөвлөмж

- Төсөл хэрэгжсэн аймгуудын Тохижилт үйлчилгээний газруудын үйл ажиллагааны тогтвортой байдал нь олон хүчин зүйлээс хамаарсан, үе шаттай хөрөнгө оруулалт, хүний нөөцийн бодлогын болон зохицуулалтын орчин дутагдалтай байдалтай байсан.
- Төслийн хүрээнд баригдсан барилга байгууламж, хог хаягдал нягтруулан тээвэрлэх төв, машин механизм, дахин боловсруулах түүхий эд хүлээн авах төвүүд, хяналттай хогийн цэгүүдийн хэвийн найдвартай ажиллагааг хангахын тулд цаашид жилийн үйл ажиллагаа болон стратегийн төлөвлөлтийн биелэлтийг сайтар хангаж ажиллах шаардлагатай. Үүний тулд тухайн жилийн үйл ажиллагаа болон засвар үйлчилгээнд гарах зардал, орлогыг зөв тооцоолж, орон нутгийн төсөвт суулгуулж хэвших хэрэгтэй.
- Төслөөр хийгдэх ажлын цар хүрээнд ТҮГ-ын үйл ажиллагааны дотоод үзүүлэлтүүдийг хянах, сайжруулах ажил тусгагдаагүй тул энэ үе шатанд дүгнэлт өгөх боломжгүй байсан боловч цаашид тус байгууллагууд нь өөрсдийн үйл ажиллагааны жилийн

гүйцэтгэлийн үзүүлэлтүүдэд дүгнэлт өгөх, зөвхөн жилийн төсвийн зардлаас хамааралтай байх биш, зардлын задаргаанд шинжилгээний хийсний үндсэн дээр зардал нөхөх төлөвлөгөө боловсруулах, үнэ тарифийг үе шаттайгаар нэмэгдүүлэх арга хэмжээ авч байх шаардлагатай.

- Бусад аймгийн төвүүд болон томоохон суурин газруудын хог хаягдлын менежментийг сайжруулахад энэхүү төслийн туршлагыг нэвтрүүлэхэд сайн туршлага болох бөгөөд шүүрлийг цуглуулах, хуримтлуулах систем, ялзралаас үүсэх хийг зайлуулах хоолой бүхий хоёрдугаар зэрэглэлийн хог хаягдлын төвлөрсөн ландфиллын цэг, хог хаягдлыг нягтруулан тээвэрлэх төв, дахин боловсруулах түүхий эд хүлээн авах тохижуулсан контейнер зэрэг байгууламжуудын ажлын зураг, төсвийг авч хэрэглэх боломжтой юм.
- Төслийн барилга байгууламжийн зураг төсвийг боловсруулж, гүйцэтгэлийн хяналтыг хэрэгжүүлсэн зөвлөх үйлчилгээний NCCS ХХК, байгаль орчин болон хог хаягдлын менежментийн бодлого, технологийн хувь зөвлөхүүд нь ижил төстэй төсөл хэрэгжүүлэх хангалттай туршлага хуримтлуулсан учир тэдгээрийг цаашид хэрэгжүүлэх төсөл хөтөлбөрт оролцуулж ажиллуулах боломж бүрдсэн болно.
- Төслийн хүрээнд хог хаягдлын менежментийг сайжруулах зорилгоор тэтгэлэгт хөтөлбөрт хамрагдсан иргэд, аж ахуйн нэгж байгууллагууд нь тэтгэлгийн гэрээнд заасан үүргээ биелүүлж, үйл ажиллагааны тогтвортой байдлыг ханган ажиллах шаардлагатай. Энэ ажлын биелэлтэд аймаг, орон нутгийн зүгээс тогтмол хяналт тавьж, аж ахуйн нэгжүүдэд нийгмийн болон үйл ажиллагаа явуулах таатай орчин нөхцөлийг бүрдүүлэх зорилгоор газар олголт, дэд бүтцийн холболт зэрэг дэмжлэг үзүүлэх шаардлагатай.
- Хог нягтруулан тээвэрлэх төвд ирж байгаа машины рейс, пүүлэгдэж байгаа болон нягтруулах төвд нягтарсан ачааны бодит хэмжээг гарган, байгаль орчин болон ТҮГ-ын үйл ажиллагаанд гарч байгаа эерэг өөрчлөлтүүдийг хэмжигдэж болох тоон болон бусад үзүүлэлтүүдээр гаргаж, сар, улирал, жилээр гарган тайлагнаж хэвших шаардлагатай.
- Түүнчлэн дахивар хүлээн авах цэгээр дамжуулан цуглуулсан хог хаягдлын төрөл тус бүрээр цаашид боловсруулалт хийх төсөл арга хэмжээ боловсруулан хэрэгжүүлэх хэрэгтэй.
- Хог хаягдлыг анхдагч цэг дээрээс нь ангилан ялгах, тэдгээрийг боловсруулах, хог хаягдлын менежментийн цогц системийн хэрэгжүүлэхийн ач холбогдлыг иргэд, олон нийтэд сайтар сурталчилж, хэвшүүлэх сургалт, сурталчилгааны ажлыг өргөн цар хүрээтэйгээр хэрэгжүүлэхийг зөвлөж байна.

XIV. БУЦАЛТГҮЙ ТУСЛАМЖИЙН ГЭРЭЭНИЙ БИЕЛЭЛТ

Буцалтгүй тусламжийн гэрээний биелэлт

Хүснэгт 16

Д/д	Гэрээ	Тусламжийн гэрээн холбогдох заалт	Биелэлтийн байдал
Буцалтгүй тусламжийн хөрөнгийн ашиглалт			
1	Хүлээн авагч нь энэхүү буцалтгүй тусламжийн гэрээний заалтын дагуу төслийн зардлын санхүүжүүлэхэд ашиглах нөхцлийг хангана.	БТГ, Хэсэг 3.01	Хэрэгжсэн. Төрийн банкинд 2020.10.5-нд урьдчилгаа данс нээгдсэн. Төрийн санд данс нээлгэж, зөвхөн төслийн санхүүжилтэд зарцуулсан.
2	Буцалтгүй тусламжийг хуваарилах, ашиглахдаа энэхүү Буцалтгүй тусламжийн гэрээний Хавсралт №2-т заасан нөхцөлийг баримтлах бөгөөд уг хавсралтад Хүлээн авагч, АХБ хоёр харилцан тохиролцооноор тухай бүрд нь нэмэлт өөрчлөлт оруулж болно.	БТГ, Хэсэг 3.02	Хэрэгжсэн. Зардлын ангиллын дахин хуваарилалт хийсэн.
3	АХБ тусгайлан зөвшөөрснөөс бусад тохиолдолд, Хүлээн авагч энэхүү Буцалтгүй тусламжийн гэрээний Хавсралт №3-т заасан нөхцөлийн дагуу буцалтгүй тусламжийн хөрөнгөөр худалдан авах зүйлс, зардлыг худалдан авах эсвэл худалдан авахуулна.	БТГ, Хэсэг 3.03	Хэрэгжсэн. АХБ-ны худалдан авах журмын дагуу сонгон шалгаруулалт хийж, гэрээ байгуулж, ажлыг гүйцэтгэсэн.
4	Буцалтгүй тусламжийн данснаас зөвхөн дараах бараа, ажил болон зөвлөх үйлчилгээг нийлүүлэхтэй холбогдсон зардлыг санхүүжүүлэхэд мөнгө шилжүүлнэ. Үүнд: а. Ханган нийлүүлэлтийн зохистой эх үүсвэр гэж тухай бүр АХБ-наас тогтоосон АХБ-ны гишүүн орнуудад үйлдвэрлэгдсэн болон тэрхүү улс орноос нийлүүлсэн бараа, ажил, зөвлөх үйлчилгээ; ба б. АХБ-наас тухай бүрд нь тогтоосон бусад шаардлага нөхцлийг хангаж байгаа бараа, ажил болон зөвлөх үйлчилгээ.	БТГ, Хэсэг 3.04	Хэрэгжсэн. АХБ-ны зарцуулалтын гарын авлагын дагуу гэрээт ажлуудад санхүүжилт хийгдсэн. Мөн Сангийн сайдын 2021 оны 4-р тушаалын дагуу засгийн газрын гадаад зээлийн хөрөнгийг ашиглах, эдгээр хөрөнгөөр санхүүжих төсөл, арга хэмжээг хэрэгжүүлэх, зохион байгуулах, санхүүжүүлэх, хяналт тавих, үнэлэх журмын дагуу санхүүжилт хийгдсэн.
5	Буцалтгүй тусламжийн журмын 8.2 заалтад буцалтгүй тусламжийн дуусгавар болох хугацаа 2022 оны 12-р сарын 31-ний өдөр эсвэл Хүлээн авагч болон АХБ шинээр харилцан тохирсон өдөр байна.	БТГ, Хэсэг 3.05	Хэрэгжсэн. Төсөл төлөвлөсөн хугацаандаа хэрэгжсэн.
Тусгай нөхцөл			
6	Хүлээн авагч нь Төслийн хэрэгжүүлэх, Төслийн барилга тоног	БТГ, Хэсэг 4.01	Хэрэгжсэн. Төслийн хэрэгжүүлэх, Төслийн

	төхөөрөмжийг ашиглах явцад энэхүү Буцалтгүй тусламжийн гэрээний Хавсралт №3-т заасан бүх үүргийг биелүүлэх, эсвэл биелүүлэх нөхцөлийг хангана.		барилга тоног төхөөрөмжийг ашиглах явцад энэхүү Буцалтгүй тусламжийн гэрээний Хавсралт №03-т заасан бүх үүргийг биелүүлж ажилласан.
7	(а) Хүлээн авагч нь (i) төслийн мөнгийг байршуулах тусгай данс нээх, бүртгэл хөтлөх; (ii) АХБ-наас хүлээн зөвшөөрсөн санхүүгийн тайлангийн стандартын дагуу төслийн санхүүгийн тайланг жил бүр гаргах; (iii) уг санхүүгийн тайланд АХБ-наас хүлээн зөвшөөрсөн аудитын стандартын дагуу мэргэжлийн ур чадвар, туршлага болон ажлын даалгаварын хувьд АХБ-ны шаардлагыг хангах хөндлөнгийн, бие даасан аудитын байгууллагаар жил бүр аудит хийлгэх; (iv) эдгээр аудит бүрийн хүрээнд аудитороор санхүүгийн тайлан болон Буцалтгүй тусламжийн хөрөнгийн зарцуулалтын талаарх дүгнэлтүүдийг багтаасан тайлан, мөн удирдлагын захидал (аудитын шалгалтын үеэр төслийн дотоод хяналтын талаар ямар нэг дутагдал илэрсэн бол түүнийг дурдсан) гаргуулах; (v) тухайн санхүүгийн жил дууссанаас хойш 6 сараас дотор аудитаар шалшгагдсан санхүүгийн тайлан, аудитын тайлан болон удирдлагын захидлын хувийг англи хэл дээр бэлтгэж, АХБ-нд хүргүүлэх ба АХБ-ны хүсэлтээр эдгээр баримт бичиг, аудитын шалгалттай холбоотой бусад мэдэллийг цаг тухайд нь гаргаж өгнө. (b) АХБ төслийн аудит хийсэн санхүүгийн тайлан болон уг тайлангийн талаарх аудиторуудын дүгнэлтийг тийнхүү хүлээж авснаа баталгаажуулсан өдрөөс хойш 14 хоногийн дотор өөрийн цахим хуудастаа байршуулна. (c) АХБ төслийн санхүүгийн тайлан болон Хүлээн авагчийн төсөлтэй холбоотой санхүүгийн асуудлыг дээрх дэд хэсэг (a) (iii)-ийн дагуу аудиторуудтай хэлэлцэх хүсэлтийг тавьсан тохиолдолд Хүлээн авагч энэхүү боломжоор хангаж, хэлэлцээний үед аудиторуудын төлөөллийг байлцуулах арга хэмжээ авна. Хүлээн авагч өөрөөр тохирсноос бусад тохиолдолд хэлэлцээрийн үед Хүлээн авагчийн эрх бүхий төлөөлөг заавал байлцана.	БТГ, Хэсэг 4.02	Хэрэгжүүлж байна. (a) АХБ-ны аудитын стандартын дагуу 2020, 2021 онуудын санхүүгийн аудитыг “Эйч Эл Би аудит” ХХК-иар хийлгэхээр Үндэсний аудитын газар сонгон шалгаруулсан; “Эйч Эл Би аудит” ХХК 2020, 2021 онуудын санхүүгийн аудитыг хийж, санхүүгийн тайланг АХБ-нд хүргүүлж, зөвшөөрөл авсан. “Эйч Эл Би аудит” ХХК 2022-2023 оны төслийн хаалтын тайлангийн аудитыг хийж бна. (b) 2020, 2021 онуудын төслийн аудит хийсэн санхүүгийн тайлангууд АХБ-ны веб сайтад тавигдсан. (c) Шаардлагыг мөрдлөг болгож ажилласан.
8	Хүлээн авагч нь АХБ-ны төлөөлөгчид	БТГ, Хэсэг	Хэрэгжсэн.

	төсөл, бараа, ажил болон бусад холбогдох бичиг баримт, бүртгэлийг шалгах нөхцөлөөр хангана.	4.03	АХБ-ны төлөөлөгчид төсөл, бараа, ажил болон бусад холбогдох бичиг баримт, бүртгэлийг шалгах нөхцөлөөр хангаж ажилласан.
9	Хүлээн авагч нь АХБ энэхүү Буцалтгүй тусламжийн гэрээг тус банкны өөрийн бүрэн эрхийн хүрээнд бус, харин ЯБЯС-гийн буцалтгүй тусламжийг олгох төлөөлөгчийн хувьд байгуулж буй гэдгийг бүрэн олгож, хүлээн зөвшөөрч буй. Тиймээс, хүлээн авагч нь (i) Буцалтгүй тусламжийн хөрөнгө нь ЯБЯС-гаас АХБ-нд олгох үнийн дүнгээр хязгаарлагдах, мөн (ii) АХБ нь энэхүү Буцалтгүй тусламжийн гэрээнд тусгагдсан үүрэг хариуцлагаас бусад ЯБЯС-ийн үүрэг, хариуцлагатай холбоотой бусад үүрэг хариуцлагыг хүлээхгүй болохыг хүлээн зөвшөөрч буй болно.	БТГ, Хэсэг 4.04	Хэрэгжсэн. (i) Буцалтгүй тусламжийн хөрөнгө нь ЯБЯС-гаас АХБ-нд олгох үнийн дүнгээр хязгаарлагдах, мөн (ii) АХБ нь энэхүү Буцалтгүй тусламжийн гэрээнд тусгагдсан үүрэг хариуцлагаас бусад ЯБЯС-ийн үүрэг, хариуцлагатай холбоотой бусад үүрэг хариуцлагыг хүлээхгүй болохыг хүлээн зөвшөөрч, төслийн хэрэгжүүлж ажилласан.
Төсөл хэрэгжүүлэх бүтэц, зохицуулалт			
10	Хүлээн авагч нь төсөл гүйцэтгэгч байгууллагаар дамжуулан төслийн хэрэгжилтийг ТУГА-д заасан нарийвчилсан зохион байгуулалт, зохицуулалтын дагуу хангаж ажиллана. ТУГА-д оруулах аливаа өөрчлөлт нь зөвхөн уг өөрчлөлтийг хүлээн авагч болон АХБ харилцан зөвшөөрч баталсны дараа хүчинтэй болно. ТУГА болон энэхүү Буцалтгүй тусламжийн гэрээний хооронд зөрүү гарсан тохиолдолд Буцалтгүй тусламжийн гэрээний нөхцөл заалтыг баримтална.	БТГ, Хуваарь 3, 1-р зүйл.	Хэрэгжсэн. ТУГА-д заасан нарийвчилсан зохион байгуулалт, зохицуулалтын дагуу хангаж ажилласан. ТУГА-д өөрчлөлт ороогүй болно.
11	Хүлээн авагч нь төсөл хэрэгжүүлэгч байгууллагаар дамжуулан Монгол улсын хуулийн хүрээнд төсөлд шаардлагатай БОНБНУ-г төслийн хэрэгжүүлэгч байгууллагууд, БОАЖЯ-тай хамтран нягтлан үзэж, батлуулах үүрэгтэй бөгөөд төслийн хэрэгжилтийг хэрэгжүүлэгч байгууллагуудтай нягт хамтран ажиллаж зохицуулалтаар хангана.	БТГ, Хуваарь 3, 2-р зүйл.	Хэрэгжсэн. Төслийн БОНБНУ-г БОАЖЯ-аар батлуулж, хэрэгжүүлж ажилласан.
Худалдан авах ажиллагаа			
12	Хүлээн авагч нь дараах зүйлийг анхаарч ажиллана. Үүнд: (а) Бараа, ажил болон зөвлөх үйлчилгээний худалдан авалтыг Худалдан авах ажиллагааны журмын дагуу хийнэ; (б) Бараа, ажил, үйлчилгээний худалдан авалтыг хийхдээ Худалдан авах ажиллагааны төлөвлөгөөнд заасан нарийвчилсан зохицуулалтын дагуу, худалдан авалт ба сонгон шалгаруулалтын арга, тендерийн	БТГ, Хуваарь 3, 3-р зүйл.	Хэрэгжсэн. (а) Бараа, ажил болон зөвлөх үйлчилгээний худалдан авалтыг АХБ-ны худалдан авах журмын дагуу хийсэн. (б) Бараа, ажил, үйлчилгээний худалдан авалтыг Худалдан авах ажиллагааны төлөвлөгөөнд заасан нарийвчилсан зохицуулалтын дагуу, худалдан авалт ба сонгон шалгаруулалтын арга, тендерийн

	баримт бичгийн төрөл, АХБ-ны хяналтын шаардлагуудыг баримтална. Хүлээн авагч нь Худалдан авах ажиллагааны төлөвлөгөөнд заасан нарийвчилсан зохицуулалтыг АХБ-тай урьдчилан зөвшилцсөний дагуу өөрчилж болон бөгөөд оруулсан өөрчлөлтийг Худалдан авах ажиллагааны төлөвлөгөөнд заавал тусгана; (с) (i) Худалдан авсан бүх бараа, ажил, үйлчилгээ (үүнд компьютерын техник болон програм хангамжийг тусад нь эсвэл бусад бараа, үйлчилгээнд хамтад нь нийлүүлсэн) нь аливаа худалдан авсан эсвэл худалдан авсан үйлдвэрлэгч болон/эсвэл оюуны өмч болон гуравдагч этгээдийн аливаа эрхийг зөрчихгүй байх; (ii) Бараа, ажил, үйлчилгээ худалдан авах бүх гэрээнд энэхүү дэд хэсэгт дурдсан асуудлаар холбогдох зохих төлөөлөл баталгаа, шаардлагатай бол нөхөн төлбөр зэргийг нийлүүлэгч, гэрээлэгч, зөвлөхийн гэрээнд тусгана.		баримт бичгийн төрөл, АХБ-ны хяналтын шаардлагуудыг баримталж хийсэн. Худалдан авах ажиллагааны төлөвлөгөөг АХБ-тай урьдчилан зөвшилцсөний дагуу өөрчилсөн бөгөөд оруулсан өөрчлөлтийг Худалдан авах ажиллагааны төлөвлөгөөнд тусгаж ажилласан. (с) (i), (ii) заалтуудыг биелүүлж ажилласан.
Төслийн тусгай баталгаа			
13	Төсөл хэрэгжүүлэгч агентлагаар дамжуулан Төслийг хэрэгжүүлэгч бүх байгууллагууд АХБ-ны хүлээн зөвшөөрсөн төсөл хэрэгжүүлэх гэрээг 2021 оны 3-р сарын 31-ний өдрөөс хэтрэхгүй хугацаанд хийхийг болон цаашлаад эдгээр төсөл хэрэгжүүлэгчдийг гэрээний дагуу хүлээсэн үүргээ биелүүлэхийг шаардаж ажиллана.	БТГ, Хуваарь 3, 4-р зүйл.	Хэрэгжсэн. БХБ-ын Сайд Сүхбаатар, Өвөрхангай, Дархан Уул, Говь-Алтай аймгуудын Засаг дарга нартай засгийн газрын зарим чиг үүргийг орон нутагт төлөөлөн хэрэгжүүлэх талаар гэрээг 2021, 2022 онуудад байгуулсан. Гэрээний заалтуудыг хэрэгжүүлж ажилласан.
14	Хүлээн авагч нь гүйцэтгэгч байгууллага, төсөл хэрэгжүүлэгч байгууллагаар дамжуулан хатуу хог хаягдлыг дахин ашиглах загвар төсөлд оролцохоор ирүүлсэн саналыг үнэлэх, сонгон шалгаруулалтыг худалдан авах ажиллагааны бодлого, журамд заасан худалдан авах зарчмуудыг дагаж мөрдөнө.	БТГ, Хуваарь 3, 5-р зүйл.	Хэрэгжсэн. Зөвлөх компани “Бичил тэтгэлэг олгох журам”-ыг боловсруулж, ТУН, БХБЯ, АХБ-нд танилцуулж, АХБ-аар батлуулсан. Энэ дагуу 4 аймгийн нийт 14 бизнес санал ирүүлсэн оролцогчдыг сонгон шалгаруулж гэрээ байгуулсан.
15	Хүлээн авагч нь гүйцэтгэгч байгууллагаар дамжуулан төслийн үйл ажиллагааг амжилттай хэрэгжүүлэхэд шаардлагатай оролцогч талын санхүүжилтийг цаг хугацаанд нь хангах. Дээр дурдсан зүйлсээр хязгаарлахгүйгээр хүлээн авагч нь төсөл хэрэгжүүлэгч байгууллагуудыг орон нутгийн хатуу хог хаягдлын менежментийн компаниудад хангалттай төсөв хувиарлаж, төслөөр барьж байгуулсан байгууламжуудын	БТГ, Хуваарь 3, 6-р зүйл.	Хэрэгжсэн. Аймгийн төрийн өмчийн бодлого зохицуулалтын газарт төслийн барилга байгууламжууд болон машин механизмыг ашиглагч байгууллагын хөрөнгөд бүртгүүлж, үйл ажиллагааг тогтвортой үргэлжлүүлэх нөхцөлөөр хангасан.

	урсгал үйл ажиллагаа болон засвар үйлчилгээний зардлыг төлөх боломжоор хангана.		
16	Хүлээн авагч нь гүйцэтгэгч байгууллагаар дамжуулан гүйцэтгэгч байгууллагын одоо байгаа төслийн удирдах нэгжээр төслийн өдөр тутмын зохицуулалт, менежментийг хариуцуулж ажиллуулах бөгөөд цаашид цаг хугацаанд нь төслийн менежментэд нэмж мэргэжлийн ажилтан авч ажиллуулах бололцоогоор хангана.	БТГ, Хуваарь 3, 7-р зүйл.	Хэрэгжсэн. МОН-3388, МОН-3713 төслүүдийн ТУН-ийн бүрэлдэхүүнд дэд зохицуулагч, оффис менежерийг авч ажиллуулсан.
17	Хүлээн авагч нь гүйцэтгэгч байгууллагаар дамжуулан 2021 оны 6-р сарын 30-ны гэхэд Говь-Алтай, Сүхбаатар аймгийн захиргаагаар одоо байгаа хог хаягдлын цэгийг даруулж, шинэ ландфилл байгуулах төлөвлөгөөг боловсруулж, энэхүү гэрээний Хавсралт №1-т заасан буцалтгүй тусламж дуусах өдөр гэхэд уг төлөвлөгөөг хэрэгжүүлж эхэлсэн байна.	БТГ, Хуваарь 3, 8-р зүйл.	Хамааралгүй болсон. Not applicable С4 зөвлөх Хуучин хог хаягдлын цэгийг хаах төлөвлөгөө боловсруулж орон нутгийн удирдлагуудад хүлээлгэн өгсөн. Энэ дагуу хуучин хош хаягдлыг түрж, дарж булаах ажлыг үе шаттай хийж байна.
Хандивлагчийн тусгай нөхцөл			
18	Хүлээн авагч нь Япон улсын талаарх сурталчилгааны журам, ЯБЯС-гийн бодлого (хүлээн авагч, ГБ, ХБ-дад хуулбар хувийг өгсөн) журмыг Япон улсын ЭСЯ-ны ажилтнуудтай хамтран төслийн гүйцэтгэгч, хэрэгжүүлэгч байгууллагуудаар дагаж мөрдүүлэх, ялангуяа төслийн хэрэгжүүлэгч байгууллагуудыг буцалтгүй тусламжийн санхүүжилтээр хийсэн төслийн бүхий л нийтлэл, тоног төхөөрөмж, тээврийн хэрэгсэл, төслийн самбар, тэмдэглэгээ, түүнчлэн төслийн хүрээнд эсвэл холбогдох үйл ажиллагааны хүрээнд Япон улсын засгийн газраас санхүүжилт авсан бүх нийтлэл, сургалт, хөтөлбөр, семинарт ЯБЯС-гийн лого-г оруулж байхыг анхааруулна.	БТГ, Хуваарь 3, 9-р зүйл.	Хэрэгжсэн. Төслийн мэдээлэл сурталчилгааны самбар, сургалтын хөтөлбөрт, семинар, танилцуулгын материалууд болон барилга байгууламж, машин механизмуудад ЯБЯС-гийн лого-г байршуулсан.
Зураг төсөл, чанарын хяналтын шаардлагууд			

19	Хүлээн авагч нь төслийн гүйцэтгэгч болон хэрэгжүүлэгч байгууллагуудаар дараах шаардлагуудыг хангуулна. Үүнд: (а) ТУГА-д тусгасан төслийн хэрэгжилтийн хуваарийн дагуу төслийн нарийвчилсан зураг төслүүд, бүх барилгын ажлын гэрээг байгуулах. (б) Барилгын менежмент, чанарын хяналт, гэрээний менежмент гэх мэт бүхий л ажлыг дуусган хүлээн авахдаа хүлээн авагчийн холбогдох хууль тогтоомж, журамд нийцүүлэх. (с) Төслийн хүрээнд баригдсан буюу суурилуулсан бүх бүтээц, байгууламжийн үйл ажиллагаа, засвар үйлчилгээг сайтар хангуулж, хяналт тавих, ашиглалт үйл ажиллагаа, засвар үйлчилгээг бүрэн хариуцан ажиллуулах ажилтнуудыг сургалтад хамруулах.	БТГ, Хуваарь 3, 10-р зүйл.	Хэрэгжсэн. (а), (б), (с) заалтуудыг биелүүлж ажилласан.
Хамгаалал			
Ажлын гэрээ байгуулах нөхцөл			
20	Хүлээн авагч нь төслийн гүйцэтгэгч байгууллагаар дамжуулан дараах байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээг ажил гүйцэтгэх гэрээг байгуулахаас өмнө хангуулах: (а) Төслийн гүйцэтгэгч байгууллага нь Монгол улсын хуулийн хүрээнд төслийн барилга байгууламж баригдах газрын ерөнхий эсвэл нарийвчилсан байдлын байгаль орчны үнэлгээг хийлгэж, Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яамны зөвшөөрөл авах хүртэл; (б) Төсөл гүйцэтгэгч байгууллага нь БОМТ-ны холбогдох заалтуудыг ажлын гэрээнд тусгасан байна.	БТГ, Хуваарь 3, 11-р зүйл.	Хэрэгжсэн. Төслийн БОНБНУ-ний тайланг БОАЖЯ-аар батлуулж, БОМТ-ний хэрэгжилтийг хангуулж ажилласан.
Байгаль орчин			
21	Хүлээн авагч нь төслийн барилга байгууламжийн бэлтгэл, зураг төсөл, барилга угсралтын ажлыг явуулах, хэрэгжүүлэх, буулгахдаа төслийн хэрэгжүүлэгч байгууллагаар дамжуулан, төслийн гүйцэтгэгч болон хэрэгжүүлэгч байгууллагаар (а) хүлээн авагчийн байгаль орчин, эрүүл мэнд, аюулгүй ажиллагааны талаарх бүхий л хууль, журам, (б) хүрээлэн буй орчны хамгааллын бодлогын баримт бичиг, (с) БОУУ болон БОМТ-нд заасан бүхий л арга хэмжээ, шаардлага, засч залруулах болон урьдчилан сэргийлэх үйл ажиллагаа, i) хамгааллын хяналт шинжилгээний тайланд тусгасан эсвэл ii) АХБ болон төслийн гүйцэтгэгч байгууллага хооронд тохиролцсон болно.	БТГ, Хуваарь 3, 12-р зүйл.	Хэрэгжсэн. (а), (б), (с) заалтуудыг хэрэгжүүлж ажилласан.

Албадан нүүлгэн шилжүүлэлт буюу уугуул иргэдийн нөлөөлөл			
22	Хүлээн авагч нь Хамгааллын бодлогын баримт бичгийн хүрээнд албадан нүүлгэн шилжүүлэхтэй холбоотой аливаа сөрөг нөлөө үл учруулах эсхүл уугуул иргэдэд сөргөөр нөлөөлөхгүй байх нөхцөлийг бүрдүүлэх боломжийг хангах, эсхүл тийнхүү хангахыг төсөл гүйцэтгэгч болон хэрэгжүүлэгч байгууллагаас шаардана. Төслийн үйл ажиллагааны улмаас эдгээр сөрөг нөлөөлөл үүсэх тохиолдолд Хүлээн авагчийн холбогдох хууль тогтоомж, журам, мөн Хамгааллын бодлогын баримт бичигт нийцүүлэн шаардлагатай бүхий л арга хэмжээг авч хэрэгжүүлэхийг гүйцэтгэгч болон хэрэгжүүлэгч байгууллагаас шаардана.	БТГ, Хуваарь 3, 13-р зүйл.	Хэрэгжсэн. Нүүлгэн шилжүүлэлтийн ажил гараагүй, тайланг хавсаргасан.
Хамгааллын шаардлагуудыг биелүүлэх хүний ба санхүүгийн нөөц			
23	Хүлээн авагч нь төсөл гүйцэтгэгч байгууллагаар дамжуулан БОМТ-г бүрэн хэрэгжүүлэхэд шаардлагатай төсөв болон хүний нөөцтэй байна.	БТГ, Хуваарь 3, 14-р зүйл.	Хэрэгжсэн.
Тендерийн баримт бичиг болон ажлын гэрээнд хамгаалалтай холбоотой заалтууд тусгах			
24	Хүлээн авагч нь гүйцэтгэгч байгууллагаар дамжуулан гүйцэтгэгч этгээдэд дор дурдсан үүрэг хүлээлгэх тухай заалтуудыг тендерийн бүхий л баримт бичиг болон барилгын ажлын гэрээнд тусгаж оруулна: (а) БОУУ болон БОМТ-нд заасан гүйцэтгэгчтэй холбоотой холбогдох арга хэмжээ (барилгын ажлын үед байгаль орчны хамгааллын хүрээнд нөлөөлөлд өртсөн тухайн хүнийг авч үзэх) болон (i) хамгааллын хяналтын тайлан болон (ii) АХБ, гүйцэтгэгч байгууллагын харилцан тохиролцсон аливаа залруулга, урьдчилан сэрийлэх арга хэмжээ, дотоодын байгаль орчны нөлөөлөх байдлын үнэлгээг дагаж мөрдүүлэх; (b) Эдгээр байгаль орчны арга хэмжээнд зориулсан төсөв, хөрөнгөтэй байх; (c) Төслийн барилга угсралт, хэрэгжилт болон үйл ажиллагааны явцад БОУУ, БОМТ болон нүүлгэн шилжүүлэлтийн хүрээнд тусгагдаагүй аливаа байгаль орчин, нүүлгэн шилжүүлэлт эсвэл уугуул иргэдэд үүсэх эрсдэл эсвэл нөлөөлсөн тохиолдолд бичгээр төсөл гүйцэтгэгч байгууллагад мэдэгдэх;	БТГ, Хуваарь 3, 15-р зүйл.	Хэрэгжсэн. (а)-(е) заалтуудыг хэрэгжүүлж ажилласан.

	(d) Авто зам, газар тариалан, бусад дэд бүтцийн нөхцөл байдлыг зохих ёсоор бүртгэх; (e) Авто зам, бусад орон нутгийн дэд бүтэц, газар тариалангийн газруудыг барилгын ажил дууссаны дараа төслийн өмнөх нөхцөл байдалд оруулах		
Хамгааллын хяналт шинжилгээ хийх ба тайлагнах			
25	ХҮЛЭЭН АВАГЧ НЬ ГҮЙЦЭТГЭГЧ БАЙГУУЛЛАГААР ДАМЖУУЛАН ДАРААХ ЗҮЙЛИЙГ ХИЙНЭ (a) Төслийн хэрэгжилт, барилга угсралтын ажлын явцад байгаль орчны хамгаалал болон БОМТ-ны хэрэгжилтийн талаарх хамгааллын хяналт шинжилгээний тайланг хагас жилээр АХБ-нд хүргүүлэх бөгөөд үйл ажиллагаа болон төслийн төгсгөлийн тайланг АХБ-нд хүргүүлэх хүртэл буюу БОМТ-нд түүнээс урт хугацаагаар тусгаагүй бол жилээр тайлагнана. Эдгээр тайлангаас холбогдох мэдээллийг байгаль орчны хамгааллын хүрээнд нэн даруй нөлөөлөлд өртсөн хүмүүст хүргэх; (b) Төслийн барилга угсралт, хэрэгжилт болон үйл ажиллагааны явцад БОУУ, БОМТ, нүүлгэн шилжүүлэлтийн хүрээнд урьдчилан тооцоолоогүй, тусгагдаагүй байгаль орчин болон нийгэмд аливаа эрсдэл, нөлөөлөл үүссэн тохиолдолд эдгээр эрсдэл нөлөөллийн талаар тухайн үйл явдлын дэлгэрэнгүй тайлбар, шийдвэрлэх арга хэмжээний төлөвлөгөөний хамт АХБ-нд нэн даруй мэдэгдэх; (c) БОМТ-д заасан арга хэмжээ болон шаардлагуудыг дагаж мөрдөх үүргийг зөрчсөн, эсхүл зөрчих нөхцөл үүссэн тохиолдолд энэ тухай мэдсэн даруйд тайлагнах.	БТГ, Хуваарь 3, 16-р зүйл	Хэрэгжсэн. Төслийн аймгуудын барилга угсралтын ажлын үе шатанд БОМТ-г хэрэгжүүлж ажилласан. Байгаль орчны зөвлөх БОМТ-ний хэрэгжилтийг хасаг бүтэн жилээр АХБ-нд тайлагнаж ажилласан.
Хориотой Хөрөнгө оруулалтын жагсаалт			
26	Хүлээн авагч нь гүйцэтгэгч байгууллагаар дамжуулан Хамгааллын бодлогын баримт бичгийн Хавсралт №05-д заагдсан хөрөнгө оруулалтын үйл ажиллагааг буцалтгүй тусламжийн хөрөнгөөр санхүүжүүлэхийг хориглоно.	БТГ, Хуваарь 3, 17-р зүйл.	Хэрэгжсэн.
Хөдөлмөрийн стандарт, эрүүл ахуй, аюулгүй ажиллагаа			
27	Хүлээн авагч нь гүйцэтгэгч байгууллагаар дамжуулан төслийн хэрэгжилтийн явцад хөдөлмөрийн гол стандарт, Монгол улсын холбогдох	БТГ, Хуваарь 3, 18-р зүйл.	Хэрэгжсэн. Эдгээр заалтуудыг хангуулж ажилласан.

	хууль тогтоомж, дүрэм, журмыг дагаж мөрдөнө. Хүлээн авагч нь Гүйцэтгэгч байгууллагаар дамжуулан АХБ-наас төслийн хүрээнд санхүүжүүлэх аливаа тендэрийн баримт бичиг, гэрээнд гүйцэтгэгчийг дараах болон бусад шаардлагуудыг хангаж ажиллахыг шаардсан тусгай заалт оруулсан байна. Үүнд: (а) Хүлээн авагч орны хөдөлмөрийн тухай хууль тогтоомжийг дагаж мөрдөх, ажлын байрны хөдөлмөрийн аюулгүй ажиллагааны холбогдох норм, хэм хэмжээг уялдуулж тусгасан байх; (б) хүүхдийн хөдөлмөрийг хориглох; (в) ажиллагчдыг ажил, мэргэжлээр ялгаварлан гадуурхахгүй байх; (г) албадан хөдөлмөр эрхлэлтийг хориглох; (д) эвлэлдэн нэгдэх эрх чөлөө, хамтарсан хэлэлцээр хийх эрхийг дээдлэх; мөн (е) бэлгийн замын халдварт өвчин, ялангуяа ХДВХ/ДОХ-ын талаархи мэдээллийг төслийн туслан гүйцэтгэгчид, төсөл хэрэгжүүлж байгаа орон нутгийн иргэд, ялангуяа эмэгтэйчүүдэд түгээх, эсвэл энэ төрлийн үйлчилгээ үзүүлэгч этгээдийг авч ажиллуулахыг хориглох зэрэг орно.		
28	Хүлээн авагч нь Гүйцэтгэгч байгууллагаар дамжуулан дээрхи 18-дахь заалтад тусгасан шаардлагуудын хэрэгжилтэд хатуу хяналт тавих бөгөөд АХБ-нд тогтмол тайлагнана..	БТГ Хуваарь 3, 19-р зүйл.	Хэрэгжсэн.
Жендер ба Хөгжил			
29	Хүлээн авагч нь гүйцэтгэгч байгууллагаар дамжуулан (а) Жендэрийн үйл ажиллагааны төлөвлөгөө (ЖҮАТ)-г зохих нөхцөлийн дагуу хэрэгжүүлэх; (б) ЖҮАТ-д заасан арга хэмжээнүүдэд нийцсэн холбогдох заалтуудыг тендэрийн баримт бичиг болон зөвлөхийн ажлын даалгаварууд, гүйцэтгэгч нарын гэрээнд тусгуулах; (в) ЖҮАТ-г хэрэгжүүлэхэд шаардагдах нөөцийг хуваарилах; (г) ЖҮАТ-ний хэрэгжилтийн явц болон жендэрийн чиглэлээр тавьсан гол зорилтуудын талаар ямар үр дүн гарсан зэрэгт тогтмол хяналт тавьж, АХБ-нд тайлагнана.	БТГ, Хуваарь 3, 20-р зүйл.	Хэрэгжсэн. Хавсралтаас биелэлтийг харна уу. ЖҮАТ-ний
30	Хүлээн авагч нь гүйцэтгэгч болон хэрэгжүүлэгч байгууллагаар дамжуулан төслийн оролцогч талуудын төлөвлөгөөний хэрэгжилт, хугацаа, хэрэгжилтэд тогтмол хяналт тавьж, АХБ-нд тайлагнана.	БТГ, Хуваарь 3, 21-р зүйл.	Хэрэгжсэн. БХБЯ-ны ТУХ-ны хурлаар жил бүрийн төслийн хэрэгжилтийн төлөвлөгөөг батлуулж, хэрэгжүүлж ажилласан.
Хамтрагч байгууллагын дэмжлэг			

31	Хүлээн авагч нь гүйцэтгэгч болон хэрэгжүүлэгч байгууллагаар дамжуулан төслийн гүйцэтгэгч, хэрэгжүүлэгч байгууллага тус бүрийг (а) төслийн хэрэгжилтийн үед барилга байгууламж, үйлчилгээ, газар, хамтрагч талуудын санхүүжилтийг цаг тухайд нь олгох, шаардлагатай бол төслийн санхүүжилтийн дутагдал, хэтрүүлсэн зардлыг нөхөх нэмэлт санхүүжилт олгох (б) төслөөр баригдсан байгууламжийн ашиглалтад, засвар үйлчилгээг бүрэн хангаж, цаг хугацаанд нь санхүүжүүлнэ. Дээр дурдсан зүйлсээс гадна хүлээн авагч нь гүйцэтгэгч, хэрэгжүүлэгч байгууллага тус бүрийг аливаа ажил, бараа, эсвэл зөвлөх үйлчилгээ үзүүлэх гэрээтэй холбоотой үүргээ биелүүлэхэд хангалттай хөрөнгөтэй байхыг баталгаажуулна.	БТГ, Хуваарь 3, 22-р зүйл.	Хэрэгжсэн.
Засаглал ба Авлигатай тэмцэх			
32	Хүлээн авагч нь гүйцэтгэгч болон хэрэгжүүлэгч байгууллагуудыг (а) АХБ-ны Авилгатай тэмцэх бодлого (1998, нэмэлт, өөрчлөлтийн хамт)—ыг дагаж мөрдүүлэх, (б) АХБ төсөлтэй холбоотой аливаа авилга, луйвар, хуйвалдаан эсвэл албадлагын талаарх мэдээллийг шууд, эсвэл өөрийн төлөөлөгчөөр дамжуулан шалгах эрхтэйг зөвшөөрч, (с) иймэрхүү шалгалтын үед хамтран ажиллаж, шалгалтыг хангалттай түвшинд хийж дуусгахад бүх талын дэмжлэг үзүүлнэ.	БТГ, Хуваарь 3, 23-р зүйл.	Хэрэгжсэн.
33	Хүлээн авагч нь гүйцэтгэгч, хэрэгжүүлэгч байгууллагуудыг АХБ-нд хүлээн зөвшөөрөгдөхүйц авилгын эсрэг заалтуудыг төслийн бүхий л төндэрийн баримт бичиг, гэрээнд тусгах болон хүлээн авагч, төслийн гүйцэтгэгч болон хэрэгжүүлэгч байгууллагууд, бүх гүйцэтгэгч, нийлүүлэгч, зөвлөхүүд болон бусад үйлчилгээ үзүүлэгчдийн төсөлтэй холбоотой баримт бичиг, тэдгээрийн дансанд аудит, шалгалт хийх АХБ-ны эрхийг онцгойлон тусгана.	БТГ, Хуваарь 3, 24-р зүйл.	Хэрэгжсэн.
Гомдлыг хянан шийдвэрлэх механизм			
34	Хүлээн авагч нь гүйцэтгэгч болон хэрэгжүүлэгч байгууллагаар дамжуулан төслийн гүйцэтгэгч байгууллага болон хэрэгжүүлэгч байгууллага тус бүрт АХБ-нд зөвшөөрөгдөхүйц гомдол хянан шийдвэрлэх механизмыг нүүлгэн шилжүүлэлтийн хүрээ, БОНУ, БОМТ-ны заалт, тодорхойлсон хугацаанд	БТГ, Хуваарь 3, 25-р зүйл.	Хэрэгжсэн. Төслийн аймгуудын ТҮГ-уудад барилга угсралтын ажлын үе шатанд гомдол хянан шийдвэрлэх механизм байгуулж ажлуулсан. Гомдол ирээгүй.

	байгуулна.		
Төслийн байгууламжийн эзэмшил болон хяналт			
35	Төслөөр баригдсан барилга байгууламжийн эзэмшил болон хяналт өөрчлөгдөх тохиолдолд хүлээн авагч нь гүйцэтгэгч байгууллагаар дамжуулан буцалтгүй тусламжийн гэрээ болон ТУГА-ын дагуу төслийн хэрэгжилтэд аливаа сөрөг нөлөө үзүүлэхгүйгээр, ямар нэгэн өөрчлөлт хийхгүйгээр тухайн өөрчлөлтийг хийхээс 6 сарын өмнө АХБ-тай зөвлөлдөнө.	БТГ, Хуваарь 3, 26-р зүйл.	Хэрэгжсэн. Ийм асуудал гараагүй.
Төгсгөлийн тайлан			
36	Төслийн бодит хэрэгжилт дууссанаас хойш эсвэл АХБ-тай тохиролцож хугацаа сунгаагүй бол ямар ч тохиолдолд 3 сараас хэтрэхгүйгээр, төслийн эхний үйл ажиллагаа, зардал, төслийн гүйцэтгэх болон хэрэгжүүлэгч байгууллагуудын гэрээгээр хүлээсэн үүргийн биелэлт, гүйцэтгэл, буцалтгүй тусламжийн зорилгын биелэлтийн талаарх дэлгэрэнгүй хэлбэрийн тайланг төслийн гүйцэтгэгч байгууллага бэлтгэж, АХБ-нд хүргүүлнэ.	БТГ, Хуваарь 3, 27-р зүйл.	Хэрэгжсэн. Төслийн төгсгөлийн тайланг бэлтгэж, БХБЯ, СЯ, АХБ-нд хүргүүлсэн.

XV. ХАВСРАЛТУУД

Дугаар	Хавсралт материалын нэр
Хавсралт № 1	Хамтарч ажилласан байгууллага болон хүмүүс
Хавсралт № 2	Бичил тэтгэлэгт хамрагдсан иргэн, аж ахуйн нэгжийн жагсаалт
Хавсралт № 3	Зорилтот бүлгийн хог түүгч иргэдийн амьжиргааны чанарын судалгаа / эрсдэлийн үнэлгээ
Хавсралт № 4	Хог хаягдал ангилах, боловсруулах талаар төслийн аймгуудын өрхийн мэдлэг сайжруулах кампанит ажлын мэдээлэл
Хавсралт № 5	Загвар төслийн шалгаруулалтын журам
Хавсралт № 6	Загвар төслийн тэтгэлгийн гэрээний загвар баримт бичиг
Хавсралт № 7	Ландфиллын байгууламжийн ажлын зураг
Хавсралт № 8	Хог нягтруулан тээвэрлэх төвийн ажлын зураг
Хавсралт № 9	Дахивар хүлээн авах цэгийн ажлын зураг
Хавсралт № 10	Хатуу хог хаягдлын менежментийн аймгуудаар батлуулсан стратеги төлөвлөгөө, загвар төлөвлөгөө
Хавсралт № 11	Барилга угсралтын ажлын үеийн фото зургууд
Хавсралт № 12	Байгаль орчны зөвлөхийн тайлан
Хавсралт № 13	Жендэрийн үйл ажиллагааны төлөвлөгөөний биелэлт
Хавсралт № 14	Төслийн хүрээнд шинээр бий болсон ажлын байрны мэдээлэл
Хавсралт № 15	Газар чөлөөлөлт, нүүлгэн шилжүүлэлтийн тайлан

XV. ХҮСНЭГТҮҮД

Дугаар	Хавсралт материалын нэр
Хүснэгт 1	Төслийн санхүүжилтийн төлөвлөгөө, гүйцэтгэл
Хүснэгт 2	Төслийн зардал, бүрэлдэхүүн хэсгээр
Хүснэгт 3	Зарцуулалт хийгдсэн огноо
Хүснэгт 4	Төслийн зардлын ангиллын хуваарилалт
Хүснэгт 5	Төслийн зардлын ангилал, хуваарилагдсан төсөв
Хүснэгт 6	Хуваарилагдсан төсвийн зарцуулалт
Хүснэгт 7	Төслийн зарцуулалт жилээр
Хүснэгт 8	Буцалтгүй тусламжийн гэрээ байгуулалт
Хүснэгт 9	Ажлын болон бараа нийлүүлэлтийн гэрээ
Хүснэгт 10	Зөвлөх үйлчилгээний гэрээ
Хүснэгт 11	Нийлүүлсэн тоног төхөөрөмж
Хүснэгт 12	Төлөвлөсөн болон хүрсэн үр дүнгийн харьцуулалт
Хүснэгт 13	Төслийн хэрэгжилт
Хүснэгт 14	Нийт төсөв, гүйцэтгэлийн тайлан мэдээ
Хүснэгт 15	Төслийн дизайн ба мониторингийн хүрээний биелэлт
Хүснэгт 16	Буцалтгүй тусламжийн гэрээний биелэлт

Хавсралт №1

Хамтарч ажилласан байгууллага болон хүмүүс

Хавсралт №1

Хамтарч ажилласан байгууллага болон хүмүүс

Төслийн гол оролцогч талуудын төлөөлөл

Хүснэгт 1

№	Байгууллагын нэр	Нэр	Албан тушаал
1	Барилга, Хот Байгуулалтын Яам	С.Магнайсүрэн	Төрийн нарийн бичгийн дарга
2		Г. Цогтсайхан	НАА, инженерийн дэд бүтцийн бодлогын хэрэгжилтийг зохицуулах газрын дарга
3		Э.Ганхүү	Санхүү, хөрөнгө оруулалтыг газар
4		Б.Нямдорж	Хуулийн хэлтсийн дарга
5		Очирдаваа	
6		П.Ганбаатар	Хот, суурины бохир ус цэвэрлэх байгууламжийн технологи, ашиглалт үйлчилгээ хариуцсан шинжээч
7	Сангийн Яам	Ч.Чимидсүрэн	Сангийн яамны Хөгжлийн Санхүүжилт, Хөрөнгө оруулалтын газрын дарга
8		Б.Ганзориг	Хөгжлийн санхүүжилт, хөрөнгө оруулалтын газар, Хөгжлийн санхүүжилтийн хэлтсийн дарга
9		Х.Эркегүл	Хөгжлийн санхүүжилт, хөрөнгө оруулалтын газрын мэргэжилтэн
10	Азийн Хөгжлийн банкны Монгол дахь суурин төлөөлөгчийн газар	Павит Рамачандран	АХБ-ны суурин төлөөлөгч
11		Б. Туул	Ахлах мэргэжилтэн (дэд бүтэц хариуцсан)
12		Э.Уянга	Төслийн шинжээч

“Арвайхээр Тохижилт Үйлчилгээ” ОНӨААТҮГ

Хүснэгт 2

№	НААҮБ-ын нэр	Нэр	Албан тушаал
1	“Арвайхээр Тохижилт Үйлчилгээ” ОНӨААТҮГ	Д.Сүх- Өлзий	Захирал
2		Г. Ариунжаргал	Нийгмийн ажилтан
3		Цэвэлмаа	БО мэргэжилтэн

“Сүхбаатар хотын Тохижилт Үйлчилгээ” ОНӨААТҮГ

Хүснэгт 3

№	НААҮБ-ын нэр	Нэр	Албан тушаал
1	Сүхбаатар хотын Тохижилт Үйлчилгээ ОНӨААТҮГ	Х.Баатарсүх	Захирал
2		П.Сүхтоогоо	Ерөнхий инженер
3		Ц.Болортуяа	Нийгмийн ажилтан

“Алтай хотын Тохижилт Үйлчилгээ” ААТҮГ

Хүснэгт 4

№	НААҮБ-ын нэр	Нэр	Албан тушаал
1	Алтай хотын Тохижилт Үйлчилгээ ААТҮГ	Ц.Бат -Орших	Захирал
2		Д.Бадмаа	Хүний нөөц, ХАБЭА-н ажилтан
3		М.Амгалан	Нийгмийн ажилтан

“Дархан хотын Тохижилт Үйлчилгээний Газар” ОНӨААТҮГ

Хүснэгт 5

№	НААҮБ нэр	Нэр	Албан тушаал
1	Дархан хотын Тохижилт Үйлчилгээний Газар ОНӨААТҮГ	З.Эрдэнэбат	Захирал
2		Д.Ханджаргал	НААҮГ-ын инженер
3		Б.Мөнхцэцэг	Нийгмийн ажилтан

**Бичил тэтгэлэгт хамрагдсан иргэн,
аж ахуй нэгжийн жагсаалт**

БИЧИЛ ТЭТГЭЛЭГТ ХАМРАГДСАН ИРГЭН, АЖ АХУЙН НЭГЖИЙН ЖАГСААЛТ АЙМГУУДЫН ТӨВИЙН ХАТУУ ХОГ ХАЯГДЛЫН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨСӨЛ- Буцалтгүй тусламж

Байршил	Д/д	Тэтгэлэгт шалгарч гэрээ байгуулсан этгээд	Бизнес төслийн нэр	Төлөөлөн харилцах этгээд		Тэтгэлгийн дүн
Сүхбаатар	1	Сүхбаатар тохижилт үйлчилгээ ОНӨААТҮГ	Хаягдал хуванцар ашиглан хуванцар шон, замын бордюр үйлдвэрлэх	Баатарсүх 9978565 Болороо 91919813 Сүхтоогоо 88519933	70518637 sukhbaatar.tokhijilt2010@gmail.com	46,505,000.00
	2	Элдэв шил нөхөрлөл	Хаягдал шилийг дахин боловсруулж, хуванцар бүтээгдэхүүний орц үйлдвэрлэх	О.Энхжаргал 95937575 Мөнхбаяр 8851 9368		14,000,000.00
	3	Билэгт Тусч хүү нөхөрлөл	Цаас (70%), үхрийн баас 30% шахмал ахуйн түлш	Г.Гэрэлт-Од 99277379		15,804,720.00
	4	Ивээлт Есөн жин ХХК	Хашааны хуванцар шон үйлдвэрлэлийн зориулалттай буталсан хуванцар нийлүүлэх	Э.Баасандарь 94269395	darriaka0123@gmail.com	15,525,000.00
Говь-Алтай	7	Алтай хотын тохижилт үйлчилгээ ОНӨААТҮГ	Хаягдал хуванцар дахин боловсруулж, замын хавтан, траншейны таг үйлдвэрлэх	Бат-Орших 95001250	Бадмаа 99534638	45,000,000.00
	5	Төмөрт нуруу ХХК	Хаягдал цаасны орцтой түлш үйлдвэрлэх”	Б.Очир 99971819		16,500,000.00
	6	ДЭОЛС ХХК	Хаягдал хуванцар дахин боловсруулах	Б.Эрдэнэбаасан 99995975	erka_s63@yahoo.com Lavjin69@yahoo.com	15,550,000.00
Өвөрхангай	8	Арвайхээр тохижилт үйлчилгээ ОНӨААТҮГ	Хаягдал хуванцар ашиглан хуванцар шон үйлдвэрлэх	Сүх-Өлзий 95166565		45,000,000.00
	9	Согоот хайрханы буян ХХК	Даавуун хаягдлыг ашиглан мал ахуйд ашглах дээс, олс, гэрийн бүслүүр ,уут сав үйлдвэрлэх	Р.Бат-Өлзий 99056523	99936977 Solongo.sukhbat71@gmail.com	15,000,000.00

**Зорилтот бүлгийн хог түүгч иргэдийн амьжиргааны чанарын
судалгаа / эрсдэлийн үнэлгээ**

Төслийн дугаар: G9206-МОН

АЙМГУУДЫН ТӨВИЙН ХАТУУ ХОГ ХАЯГДЛЫН МЕНЕЖМЕНТИЙГ САЙЖРУУЛАХ ТӨСӨЛ

***ЗОРИЛТОТ БҮЛЭГ БУЮУ ХОГ ТҮҮГЧ ИРГЭДИЙН АМЬЖИРГААНЫ ЧАНАРЫН
СУДАЛГАА / ЭРСДЭЛИЙН ҮНЭЛГЭЭНИЙ ТАЙЛАН***

C2: Хатуу хог хаягдлын менежментэд олон нийтийн оролцоог нэмэгдүүлэх, ур чадварыг хөгжүүлэх зөвлөх баг

Улаанбаатар хот

2022 он

АГУУЛГА

1. ОРШИЛ	2
2. СУДАЛГААНЫ ЗОРИЛГО	2
3. СУДАЛГААНЫ АРГА ЗҮЙ	2
3.1 Судалгааны нэгж	2
3.2 Зорилтот бүлгийн иргэд	3
3.3 Шалгуур үзүүлэлт	3
3.4 Мэдээлэл цуглуулах арга, мэдээллийн дүн шинжилгээ	3
3.5 Говь-Алтай аймгийн хог түүгч иргэдийн мэдээлэл	3
3.6 Өвөрхангай аймгийн хог түүгч иргэдийн мэдээлэл	4
3.7 Дархан-Уул аймгийн хог түүгч иргэдийн мэдээлэл	5
3.7 Сүхбаатар аймгийн хог түүгч иргэдийн мэдээлэл	6
3.8 Хөдөлмөрийн эрүүл мэндийн эрсдэлийн үнэлгээ	7
Нэгдүгээр шат: Эрүүл мэндийн аюулыг таньж, илрүүлэх	7
Хоёрдугаар үе шат: нөлөөлөлд өртөж буй ажилчдыг таньж илрүүлэх үе шат	9
Гуравдугаар үе шат: аюултай процесс, ажил үүрэг, ажлын талбарыг таньж, илрүүлэх үе шат	9
Дөрөвдүгээр шат: Өртөлтийг бууруулах арга хэмжээг тогтоох	9
4. Дүгнэлт	11
Цаашид авах арга хэмжээний талаар хог түүгч болон лбаны байгууллагуудад өгсөн зөвлөмжүүд	11
хавсралт 1. Асуулга	13

1. ОРШИЛ

Японы Ядуурлыг Бууруулах сангийн хөрөнгө оруулалтаар Азийн Хөгжлийн банк захиран зарцуулах эрхтэйгээр хэрэгжүүлж байгаа Аймгуудын Хатуу Хог хаягдлын менежментийг сайжруулах төслийн хүрээнд Хатуу хог хаягдлын менежментэд олон нийтийн оролцоог нэмэгдүүлэх, ур чадварыг хөгжүүлэх зөвлөх үйлчилгээг үзүүлэхээр “Ариун холбоос” ХХК шалгарч, 6 чиглэлийн мэргэжлийн үйл ажиллагааг үзүүлэн ажиллаж байна.

Үүний нэг хэсэг нь төсөл хэрэгжигч аймгуудын хэрэглэх боломжтой хатуу хог хаягдлыг цуглуулж амьжиргаагаа залгуулдаг иргэдийн ажиллах нөхцөл, амьдрах орчинд чанарын үнэлгээ хийсэн.

Энэхүү чанарын үнэлгээ хийснээр орон нутгийн зорилтот бүлэг буюу хог түүгч иргэдийн ажиллах, амьдрах нөхцөл, ийн амьдрах учир шалтгааныг илрүүлэх дүгнэлтэнд үндэслэн цаашид эдгээр иргэд хэрхэн амьжиргаагаа дээшлүүлэх төрийн үйлчилгээнд хамрагдах боломжтой талаар санал, зөвлөмж гаргах юм.

Орон нутгийн хог түүгч иргэдийн хувьд зөвлөх багийн төсөөллөөс өөр орчин, нөхцөл, хандлагатай байсан тухай товч дурьдъя.

Зөвлөх багийн судалгааны өмнөх төсөөлөл болон Улаанбаатар хотод хийгдсэн ижил төстэй судалгааны тайлангуудтай танилцан авсан ойлголт, мэдээллээс орон нутгийн хог түүгч иргэдийн нөхцөл харьцангуй өөр байсан. Энэ нь орон нутагт одоогийн байдлаар хог хаягдлын менежментийн тогтолцоо төдийлөн бүрдээгүй, тогтворжоогүй тул иргэдийн хог хаягдлаар орлого олох, орлогынхоо эх үүсвэр болгон ажилладаг байдал маш бага байсан.

Хог түүгч иргэдийн чанарын судалгаанаас харвал цаашид орон нутаг хог хаягдлын менежментийг сайжруулахын зэрэгцээ хог түүгч иргэдийн нийгэм, эрүүл мэндийн асуудлыг давхар анхааран төлөвлөж явах зүйтэй нь анзаарагдсан. Хэрэв одоогийн тогтолцоогоор явбал тодорхой хугацааны дараа Улаанбаатар хотын нэгэн адил “хог түүгч” иргэдийн жижиг тосгон үүсэн нийгмийн дагавар асуудлууд даамжирах магадлалтай байна.

2. СУДАЛГААНЫ ЗОРИЛГО

Судалгааны зорилго:

Төслийн аймгуудын хэрэглэх боломжтой хатуу хог хаягдал цуглуулж амьжиргаагаа залгуулдаг иргэдийг илрүүлэн бүртгэлжүүлэх, тухайн иргэдэд чанарын үнэлгээ хийж нийгмийн ажлын цогц үйлчилгээ үзүүлнэ. .

Судалгааны зорилт:

- Хог түүгч иргэдийг тоон судалгааны аргачлалаар илрүүлэн, бүртгэлжүүлнэ.
- Хог түүгч иргэдийн амьжиргаа, ажиллах процессыг тодорхойлох, чанарын үнэлгээ хийж хэрэгцээг тодорхойлно.
- Чанарын үнэлгээнд үндэслэн хэрэгцээнд нийцүүлэн үйлчилгээ үзүүлнэ.

3. СУДАЛГААНЫ АРГА ЗҮЙ

3.1 Судалгааны нэгж

Зөвлөх баг нь чанарын судалгааны өмнө төсөл хэрэгжигч аймгуудын хог түүгч иргэдийг илрүүлэх, бүртгэлжүүлэх зорилгоор эхний удаа анкетын аргаар тоон судалгаа авсан.

Тоон судалгааг орон нутгийн удирдлага, төслийн нийгмийн ажилтнуудтай ярилцсаны үндсэн дээр аймаг тус бүрийн нэгдсэн хогийн цэг дээр нэг өдөр очиж ажиллан тэнд байсан иргэдээс тоон судалгаа авсан.

Өвөрхангай аймгийн хувьд Арвайхээр сумын хогийн нэгдсэн цэг нь аймгийн төвөөсөө 5 км зайтай “Түгийн овоо” гэж нэршдэг, Говь-Алтай аймгийн хувьд төвлөрсөн хогийн цэг нь манаачтай төдийлөн хүмүүс орж хог түүх боломж бага бөгөөд цөөн тооны хог түүгч нь аймгийн төвийн дотор орон сууцны

байруудын хогийн бункерийн хогийг ангилан авдаг байна. Тухайлбал “Солонго хороолол”, “Орги жинс” “Баярхайрхан” зэрэг хорооллын хогийн бункерийн тус бүрдээ хүн хариуцдаг байсан. Дархан-Уул аймгийн хувьд аймгийн төвөөс 10 км зайтай байрлах хогийн цэг дээр ажилласан. Сүхбаатар аймгийн хувьд аймгийн төвөөс 3 км зайд байрлах хогийн цэг дээр ажилласан.

3.2 Зорилтот бүлгийн иргэд

Бид чанарын судалгааны зорилтот бүлгээ үндсэн зорилтот бүлэг болох хог түүгч иргэдээс гадна тэдний гэр бүлийн гишүүдийг оролцуулан үнэлгээ хийсэн.

3.3 Шалгуур үзүүлэлт

Тоон судалгаагаар зорилтот бүлгийн иргэдийн насжилт, өрхийн амьжиргааны нөхцөл байдал, хог хаягдал цуглуулахаас гадна өөр орлоготой эсэх, ажлын байран дахь эрсдлийг тодорхойлох мөн амьдран суух хаяг, холбоо барих хэрэгсэл нь тогтвортой зэргийг тодруулах, баримтжуулах зорилготойгоор 15 асуулттай анкетийг боловсруулан судалгааг авсан. Хавсралтыг үзнэ үү.

Тоон судалгаанд хамрагдсан хог түүгч иргэдэд кейс менежментийн аргаар нөхцөл байдлын үнэлгээ хийсэн. Ингэхдээ тухайн иргэдийн гэр бүлийн нөхцөл байдал, хэрэгцээг тодорхойлоход илүү анхааран ажилласан бөгөөд нийгмийн ажлын үйлчилгээ үзүүлэх цаг хугацаа бага байсан тул тухайн иргэн, түүний гэр бүлийн хүчирхийллийн нөхцөл байдлыг хөндөөгүй орхисон болохыг дурьдъя.

3.4 Мэдээлэл цуглуулах арга, мэдээллийн дүн шинжилгээ

Тоон судалгааны мэдээллийг судалгааны нэгж дээр таарсан, ажиллаж байсан хүн нэг бүрээс авсан.

Чанарын судалгааг кейс менежментийн аргаар явуулсан. Нөхцөл байдлын үнэлгээ хийх, хэрэгцээг тодорхойлох ярилцлагуудыг тоон судалгаанд хамрагдсан мэдээлэлд үндэслэн гэр бүлийн нэг гишүүнээс түлхүүр ярилцагчаас төлөөлүүлэн авсан.

Чанарын судалгааны ярилцлагыг багийн нийгмийн ажилтан болон орон нутгийн нийгмийн ажилтнууд хийсэн бөгөөд нийгэм, ядуурал судлаач мэргэжилтэн ярилцлагын асуулга, анкетыг боловсруулан өгч арга зүйгээр ханган ажиллаж байсан.

Нөхцөл байдлын үнэлгээний ярилцлагыг нийт 34 иргэнд хийсэн байна. Нөхцөл байдлын үнэлгээний ярилцлагын агуулгаас төслийн зорилго, агуулгын хүрээнд боловсрол, насжилт, хөдөлмөр эрхлэлтийн байдлыг илүү анхааран авч, цаашид үзүүлэх үйлчилгээ арга хэмжээг төлөвлөн ажилласан.

3.5 Говь-Алтай аймгийн хог түүгч иргэдийн мэдээлэл

Говь-Алтай аймгийн хувьд хог түүгч иргэд нь төвлөрсөн хогийн цэг дээрээ ажилладаггүй бөгөөд аймгийн төрийн байгууллагад бүртгэлтэй 7 иргэний гэрээр нь очиж судалгааг авсан.

Харин чанарын судалгаа кейс менежментийн явцад нэг иргэн нас барсан, нэг иргэн Орхон аймаг руу шилжсэн шалтгаанаар 2 иргэн нийгмийн ажлын үйлчилгээнээс хасагдаж 5 иргэнтэй ажилласан.

Чанарын судалгаанд хамрагдсан 5 иргэний 1 эрэгтэй, 4 эмэгтэй байна. Насны хувьд 4 нь 50-аас дээш, 1 нь 36-50 насныхан байна.

Хүснэгт 1. Говь-Алтай аймгийн хог түүгч иргэдийн хүйс, нас, боловсрол

Боловсролын хувьд 3 нь боловсролгүй, 2 нь дунд боловсролтой бол 4 нь хөгжлийн бэрхшээлтэй/сэтгэцийн халамжийн үйлчилгээнд хамрагддаг байна. Мөн хөгжлийн бэрхшээлгүй нэг иргэн нь хог хаягдал түүхээс гадна өөр ямар нэг орлогын эх үүсвэртэй гэж харилсан байсан. Энэ нь тус аймгийн хог иргэд нь 100 хувь хог түүхээс гадна ямар нэгэн орлогын эх үүсвэртэй болохыг харуулж байна.

Гэр бүлийн гишүүдийн хувьд 5 өрхийн 16 хүн байгаа бөгөөд хөдөлмөрийн насны 3 хүн байна.

Говь-Алтай аймгийн хог түүгч 5 иргэний 3 нь 5-аас дээш жил, 2 нь 3-5 жил хог түүсэн байна, харин 4 нь 7 хоногийн 7 өдөр, өдөрт 1-3 цаг, 1 нь долоо хоногт 1-3 өдөр, өдөрт 8 цаг хогийн цэг дээр ажилладаг гэжээ. Сарын орлого нь 80,000-150,000 төгрөг байдаг байна.

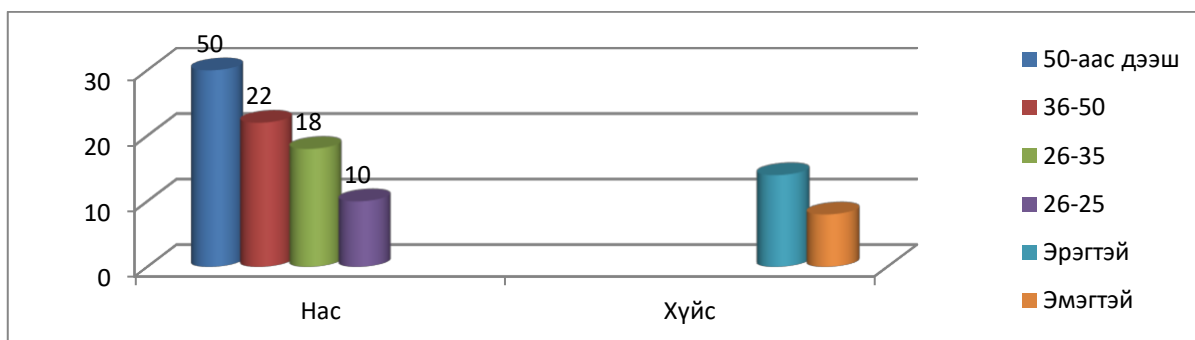
Ажлын байран дахь эрсдлийн хувьд 1 хүн ажлын байран дээрээ дээрэлхүүлж, зодуулж, хүчирхийлэлд өртөж байсан бол бүгд ажлын байран дээрээ бэртэл, гэмтэл авч байгаагүй гэжээ. Харин цаашид ажлын байран зуучлах, тогтвортой ажил эрхлэх тал дээр 1 иргэн л мэргэшил эзэмшиж өөр ажил хийх сонирхолтой гэсэн байна.

3.6 Өвөрхангай аймгийн хог түүгч иргэдийн мэдээлэл

Өвөрхангай аймгийн хувьд Арвайхээр сумын хогийн нэгдсэн цэг дээр ажилладаг 29 хог түүгч иргэдээс анкетын аргаар судалгаа авсан. Харин эдгээр 29 иргэний хувьд гэр бүлийн хүмүүс байсан нь чанарын судалгааны явцад илэрсэн. Ингээд бид гэр бүлийн гишүүдээс төлөөлүүлэн нэг хүн оролцуулж нийт 22 иргэнийг чанарын судалгаа кейс менежментийн аргад хамруулан ажилласан.

Энэхүү судалгааны тайланд чанарын судалгаанд хамрагдсан 22 иргэний бүртгэлээр оруулсан болно.

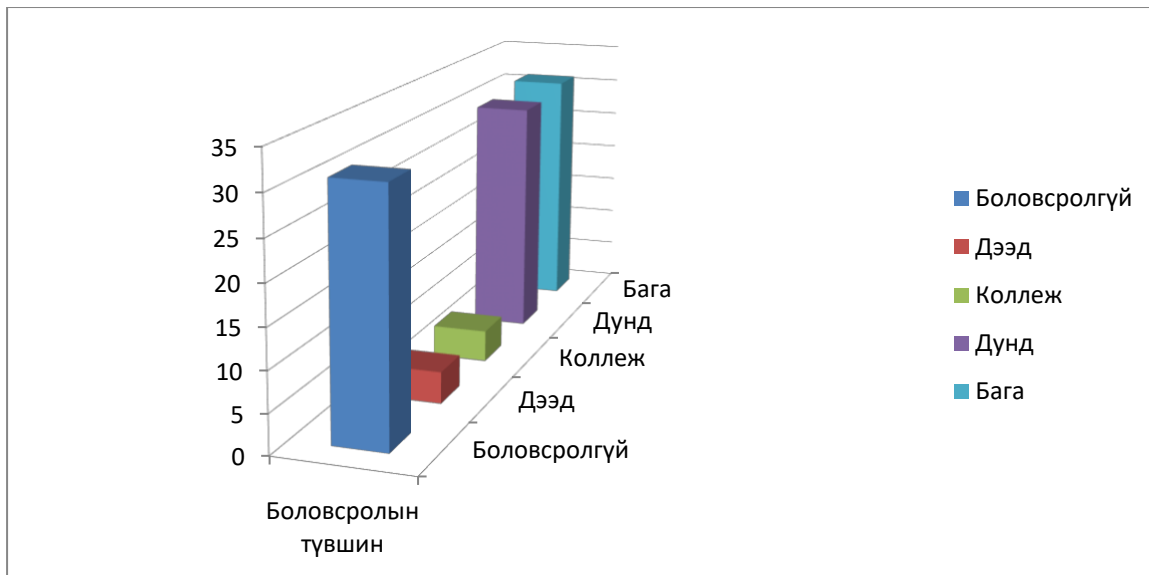
Өвөрхангай аймгийн 22 хог түүгч иргэдийн 50 хувь 50-аас дээш, 23 хувь нь 36-50 насны, 18 хувь нь 26-35 насны, 10 хувь нь 16-25 насныхан байна.

Хүснэгт 2. Өвөрхангай аймгийн хог түүгч иргэдийн нас, хүйс

Харин боловсролын түвшний хувьд 31 хувь нь боловсролгүй, 4 хувь нь дээд боловсролтой, 4 хувь нь коллежийн, 307 хувь нь дунд боловсролтой, 31 хувь нь бага боловсролтой байна.

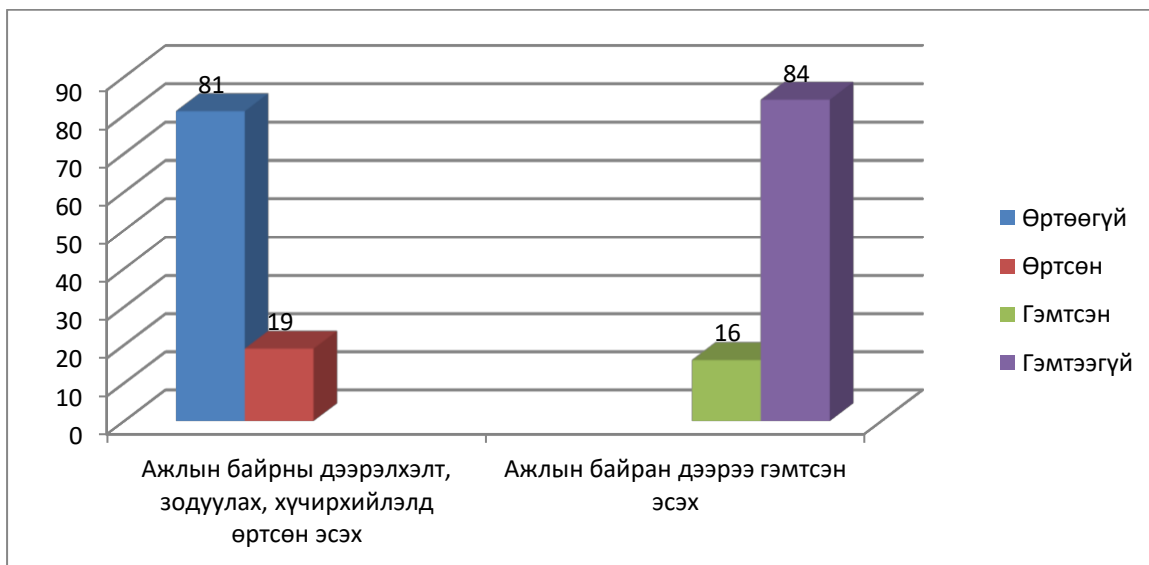
Нийт 22 иргэний 95 хөгжлийн бэрхшээлгүй бөгөөд 77 хувь нь хог хаягдал түүхээс өөр орлогогүй, 23 хувь нь өөр орлоготой байна. Өвөрхангай аймгийн хог түүгч иргэдийн хөдөлмөрийн насны иргэд ямар нэгэн мэргэшил эзэмшээд байнгын ажлын байранд орох сонирхолтой болохоо чанарын судалгааны явцад илэрхийлсэн.

Хүснэгт 3. Өвөрхангай аймгийн хог түүгч иргэдийн боловсролын байдал

Ажиллах давтамжийн хувьд 86 хувь нь өдөр бүр ажилладаг бол 14 хувь нь долоо хоногт 1-3 өдөр ажилладаг байна. Мөн энэхүү ажлаа 45 хувь нь 5-аас дээш жил, 23 хувь нь 3-5 жил, 32 хувь нь 1-3 жил хийж байгаа байна.

Судалгаанп хамрагдагсдын 81 хувь нь дээрэлхүүлж, зодуулж, хүчирхийлэлд өртөж байгаагүй бол 19 хувь нь өртөж байсан байна. Мөн 86 хувь нь ажлын байран дээрээ бэртэж, гэмтэж байгаагүй бол үлдсэн 14 хувь бэртэж гэмтэж байсан байна.

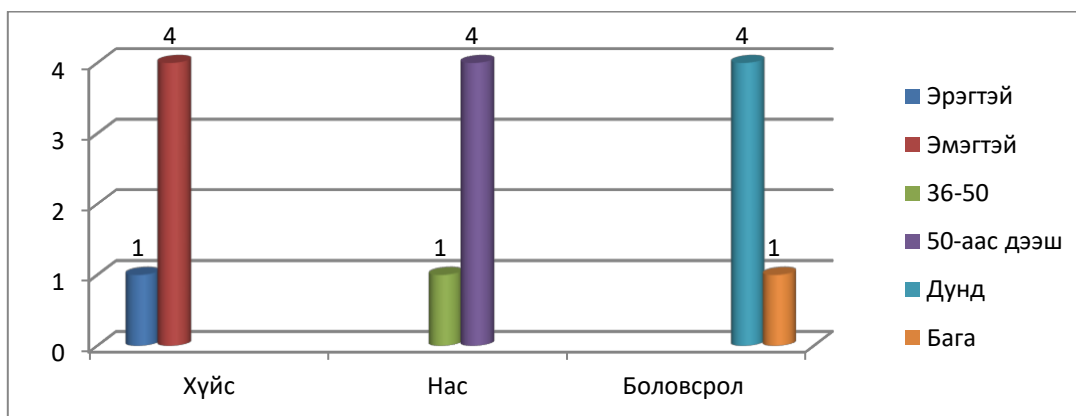
Хүснэгт 4. Өвөрхангай аймгийн хог түүгч иргэдийн ажлын байран дэхь эрсдлийн байдал.

Өвөрхангай аймагт бусад төслийн аймгуудыг бодвол боловсруулах үйлдвэр, дахивар бүтээгдэхүүн авах цэгүүд олонтой учир хог түүгч иргэд олонтой байна. Судалгаанаас үзвэл үүнийгээ дагаад хог түүгч иргэдэд ирэх эрсдэл нэмэгдэж байгааг дээрх үзүүлэлтээс харж болохоор байна.

3.7 Дархан-Уул аймгийн хог түүгч иргэдийн мэдээлэл

Дархан-Уул аймгийн хог түүгч иргэдийн хувьд улирлын чанартай 10-20 иргэн байдаг мэдээллийг НААҮГ-аас өгсөн. Бид ажиллах хугацаандаа аймгийн төвөөс 10 км зайтай байрлах хогийн цэг дээр ажиллаж 5 хог түүгч иргэнээс анкетын аргаар судалгаа авсан.

Дархан сумын судалгаанд хамрагдсан 5 хог түүгч иргэний 4 нь 50-аас дээш насны, 1 нь 36-50 настай, 4 эмэгтэй, 1 нь эрэгтэй хүн байсан. Энд гэр бүлээрээ хог түүдэг 2 гэр бүл байсан бөгөөд тухайн гэр бүлүүд 14,16-насны өсвөр насны хүүхдүүд байсан.

Хүснэгт 1. Дархан-Уул аймгийн хог түүгч иргэдийн хүйс, нас, боловсрол

Дархан –Уул аймгийн хог түүгч иргэдийн тэтгэвэрийн насны иргэд нь тэтгэвэр авдаг бөгөөд хөдөлмөрийн насны нэг залуу нь хог түүхээс өөр орлогогүй бөгөөд дулааны улиралд барилга дээр ажилладаг байна. 5 иргэний 3 нь 1-3 жил хог түүж байгаа бол 2 нь 5-аас дээш жил хог түүж байгаа байна.

Хогийн цэг дээр ажиллах давтамжийн хувьд 3 нь долоо хоногт 1-3 өдөр, өдөрт 8 цаг, 2 нь долоо хоногийн 7 өдөр, өдөрт 1-3 цаг ажилладаг байна. Өдрийн орлого нь 10,000-60,000 төгрөг.

Ажлын байран дахь эрсдлийн хувьд 100 хувь дээрэлхүүлж, зодуулж, хүчирхийлэлд өртөж байгаагүй, 1 хүн ажлын байран дээрээ гэмтэж байсан, 4 нь гэмтэж байгаагүй байна.

Мөн Дархан-Уул аймгийн хог түүгч иргэдийн хувьд төслийн багийн гишүүдийг түвэгтэйсэн байдалтай хүлээж авсан бөгөөд өмнө нь олон л төсөл гэж ирээд судалгаа авч байсан үр дүн гараагүй зэргээр түвэгшэйж байсан.

Мөн дээрх иргэд нь төслийн нийгмийн ажилтан, орон нутгийн холбогдох байгууллагатай хамтарч ажиллахаас татгалзсан бөгөөд чанарын судалгаанд хамрагдаагүй болно.

3.7 Сүхбаатар аймгийн хог түүгч иргэдийн мэдээлэл

Сүхбаатар аймгийн хувьд хог түүгч иргэдийн асуудал хүндрэлтэй байсан. Учир нь орон нутгийн төрийн захиргааны байгууллагуудад хог түүгч иргэдийн судалгаа, мэдээлэл, бүртгэл огт байгаагүй. Бид орон нутагт ажиллах аймгийн төвөөс 3 км зайд байрлах хогийн цэг дээр ажилласан тухайн үед хог түүж байсан нэг иргэнтэй уулзсан. Албан бус мэдээллээр тогтмол бус хог түүдэг 3-4 иргэн байдаг тухай мэдээлэл авсан боловч судалгааны явцад тухайн иргэдтэй холбогдож чадаагүй болно.

Зөвлөх багийн хувьд орон нутгийн удирдлагууд, албан хаагчидтай хамтран аль болох иргэдийг хамруулахыг зорьж ажилласан. Аймгийн төслийн нийгмийн ажилтан нь бусад төрийн байгууллагуудтай хамтарч ажиллан аймгийн хөдөлмөрийн хэлтэстэй гэрээгээр ажилладаг, хаврын улиралд шарилж түүдэг 11 иргэнийг төсөлд хамруулан ажиллаж байна.

Дээрх 11 иргэний насны хувьд 9 нь 36-50 насны, 2 нь 50-аас дээш насны иргэн байна. Хүйсийн 8 эрэгтэй, 3 эмэгтэй байна. Боловсролын хувьд 9 нь бүрэн дунд, 2 нь боловсролгүй байна.

Сүхбаатар аймгийн иргэдийн хувьд тоон судалгаанд хамрагдаагүй, мөн нэгдсэн хогийн цэг дээр ажилладаггүй тул бусад мэдээлэл гарах боломжгүй байна.

3.8 Хөдөлмөрийн эрүүл мэндийн эрсдэлийн үнэлгээ

(Дахивар хатуу хог хаягдлыг цуглуулж амжиргаагаа залгуулдаг хог түүгч иргэдийн хөдөлмөрийн эрүүл мэндийн эрсдэлийн үнэлгээ, амьдралын нөхцлийг тодорхойлсон судалгаа, түүнд үндэслэсэн иж бүрэн зөвлөмж)

Удирдамжийн дагуу 4 аймгийн нийт 32 зорилтот бүлгийн иргэдийн хөдөлмөрийн эрүүл мэндийн нөлөөлөл (ХЭМЭҮ)-г үнэлэв. ХЭМЭҮ нь дөрвөн үндсэн бүрэлдэхүүнтэйгээр хийгдсэн болно. Үүнд:

- I. Аюулыг таньж, илрүүлэх
- II. Эрүүл мэндэд нөлөөлөх нөлөөллийг шинжилж шалгах
- III. Аюултай процесс, ажил үүрэг, ажлын талбарыг таньж, илрүүлэх үе шат
- IV. Өртөлтийг үнэлэх

ХЭМЭҮ нь ажлын байран дахь аюулуудад дүн шинжилгээ хийж, үүсэж болзошгүй аюул, тэдгээрийн өртөлтөөс зайлсхийх, бууруулах, урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээг хэрэгжүүлэх зорилгоор хийгдэнэ. ХЭМЭҮ нь эрүүл мэндийн эрсдэлийн удирдлага (менежмент) суурь болдог. Эрүүл мэндийн эрсдэлийн удирдлага нь эрсдэлийн үнэлгээнээс бий болсон мэдээлэл баримтанд хийсэн дүн шинжилгээнд үндэслэн бодлого, нийгэм, эдийн засаг, инженерийн хүчин зүйлсийг харгалзан үзэж шийдвэр гаргах үйл явц юм.

ХЭМЭҮ-г үндсэн **Суурь ХЭМЭҮ, Зорилтот ХЭМЭҮ, Байнгын ХЭМЭҮ** гурван төрөлд хуваана. Үйлдвэрийн төлөвлөлт болон ашиглалтын үе шатнаас дараах төрлүүдээс сонгож хэрэглэдэг. **Суурь ХЭМЭҮ:** Үйлдвэрийн ажлын байран дахь эрүүл мэндийн эрсдэлийн төлөв байдлыг тодорхойлох зорилгоор гүйцэтгэдэг. Суурь үнэлгээ нь маш өргөн хүрээтэй хийгддэг бөгөөд ажлын байран дахь бүх төрлийн өртөлтийг хамарсан байдлаар үнэлнэ. Иймд тус үнэлгээг хийхээр зорив.

Нэгдүгээр шат: Эрүүл мэндийн аюулыг таньж, илрүүлэх

Алхам 1: Баримтанд дүн шинжилгээ хийх

Эрүүл мэндийн аюулыг таньж, илрүүлэх шатны эхний алхам нь бичиг баримтанд дүн шинжилгээ хийх байдаг боловч зорилтот бүлгийн иргэд маань өөрсдийн хүсэл сонирголоороо, улирал болон тухайн өдрийн цаг хугацааны нөхцөл байдал, ажиллах шаардлага зэргээс хамааран харилцан адилгүй шалтгаанаар тогтмол бус ажилладаг тул баримтанд дүн шинжилгээ хийх боломжгүй байсаныг дурдъя.

Гэвч цаашид харьяалах төрийн байгууллагууд болон эрүүл мэндийн төв, ТҮГ-ууд нь хамтран энэ чиглэлээр ажиллаж байгаа хүмүүсийн талаарх тоон мэдээлэлүүд тухайлбал “Эрүүл мэндийн тандалт”, “Осол, МШӨ, хордлогын тохиолдлын тайлан” зэрэг мэдээллүүдийг бүртгэлжүүлж, харилцан солилцож, шинэчилж байх нь эдгээр хүмүүсийн хөдөлмөрийн эрүүл мэндийн талаарх бодит нөхцөл байдлыг үнэлэхэд чухал ач холбогдолтой гэж үзэж байна.

Хэдийгээр хог түүх, ангилан цуглуулах процесс, ажлын байрны байршлуудын онцлог зэргийг харгалзан үзэж байгаа хэдий ч, эрүүл мэндийн мэдээ тайлан огт байхгүй байгаа нь ажлын байранд тохиолдож болзошгүй эрүүл мэндийн аюулуудыг таньж, илрүүлэх боломжийг хязгаарлаж байна.

Алхам 2: Ажлын байртай танилцах хяналт

Ажлын байртай танилцах хяналтаар тус 4 аймгийн нэгдсэн хогийн цэг дээр ажилласан ба хог түүгч иргэдийн эрүүл мэндийн аюулын төрөл, өртөлтийн түвшин, ажилчдын бүлэг, ажилчдын харах, үнэрлэх, сонсох мэдрэмж болон сэтгэл зүй, бие махбодийн байдлын талаар ажиглалт, нийгмийн ажилтнаас нарийн мэдээллүүдийг олж авав. Ажлын байртай танилцах хяналт хийх үед дараах асуудлуудыг анхааран үнэлэв.

Орчны хүчин зүйлс

- Гадаа ажилладаг тул температурын хэт халуун /зун/, хэт хүйтэн /өвөл/ орчны нөлөөлөл их, гадаад орчны шуугиан дуу чимээ ихтэй.
- Тоос PM10, PM 2,5 зэрэг тоосонд тогтмол өртдөг.
- Ундны болон ахуйн хэрэглээний усны хомстол

Химийн хүчин зүйлс

- Завсарын бүтээгдэхүүн болон хаягдал материал: агаарын бохирдолд өдөрт дунджаар 1-8 цагийн турш өртдөг. Үүнд: CO₂, CO, SO₂, SO, HC дизелийн дутуу шаталтын бодисууд, хүхрийн дутуу исэл, нүүрстөрөгч, түүний дутуу исэл, хар тугалга, үнс нурам, хорт хий, гал, өмхий үнэр гэх мэт

- Барилгын материалд ашиглагдсан аюултай материал: асбест, органик дэгдэмхий бодис, хүнд металлууд

Биологийн хүчин зүйлс

- Эмгэг төрүүлэгч бичил биетэн: Үүнд: вирус, бактер, мөөгөнцөр, эгэл биетэн ба бүх төрлийн шимэгч, түүний өндөгүүд орно. Хог хаягдал нь эмгэг төрүүлэгч бичил биетнээр бохирлогдсон байх нь элбэг ба түүнтэй байнга харьцан ажиллана.

Эргономикийн хүчин зүйлс

- Өргөж зөөж буй дахиварын жин, хэмжээ
- Олон дахин давтагдах хөдөлгөөн, албадмал байрлалд ажиллах, нэг байрлалд удаан ажиллах
- Хувийн хамгаалах хувцас хэрэгсэл (XXXX)-ний биед тохирсон байдал
- Сэтгэцэд шууд нөлөөлөх, сэтгэн бодох чадварт нөлөөлөх байдал, ядралт үүсгэх байдал
- Хогийн машин хог асгах үед, хогийн нэгдсэн цэгт орж, гарах явцад дайруулах, хогонд даруулах, хог ухах, ангилах, ялгах үед зүсэх, гэмтэж бэртэх гэх мэт осол, гэмтэлүүд

Сэтгэл зүйн хүчин зүйл

- Ажлын ээлж, ажлын ачаалал, ажлын ээлжтэй холбоотой нойргүйдэл, сэтгэл зүйн стресс
- Ажлын байран дахь ялгаварлан гадуурхал, хүчирхийлэл
- Хог түүгч иргэд, тэдний гэр бүл, найз нөхөд, нийгмийн харилцаанаас хязгаарлагдмал байдалд ажилладаг эсэх
- Хэл, соёлын ялгаатай нөхцөл, нийгмээс тусгаарлагдсан байдал, амьдралын ямар ч баталгаагүй, аюултай нөхцөл
- Амралт чөлөөт цаг багатай нөхцөлд ажиллах

Жич: Сонгогдсон 4 аймагт орчноос нөлөөлөх хүчин зүйлс ижил байсан тул нөлөөлөх хүчин зүйлсийг нэгтгэв.

Алхам 3: Аюулыг эрэмбэлэх

Хүснэгт 1-д үзүүлсний дагуу аюулуудыг эрүүл мэндэд нөлөөлөх байдлаар нь эрэмбэлэв. Ингэснээр хог түүгчдийн эрүүл мэндэд сөргөөр нөлөөлөх эрсдэлүүдийг ач холбогдолоор нарийвчлан үнэлэх боломжийг олгодог.

Хүснэгт 1. Аюулыг эрэмбэлэх загварчилсан хүснэгт

АЮУЛЫН ЭРЭМБЭ		ТОДОРХОЙЛОЛТ
1	Хөнгөн эрүүл мэндийн нөлөөлөл үүсгэдэг	Энэ түвшний өртөлтөд хэл, соёлын ялгаатай байдлыг авч үзэв. Энэ нь эрүүл мэндэд сөрөг нөлөө үзүүлдэг эсэх нь эргэлзээтэй
2		Амь насанд аюултай бус эрүүл мэндийн сөрөг нөлөөллийг үүсгэдэг түвшинд ажиллах орчноос нөлөөлж буй бүх хүчин зүйлсийг авч үзлээ.
3		Сөрөг үр дагавар нь эргэшгүй боловч амьдралын чанар, наслалтыг бууруулдаггүй. Эрүүл мэндийн үр дагавар нь ноцтой биш боловч хөдөлмөрийн чадварыг бууруулдаг тул ажил, амьдралын хэв маягаа өөрчлөх шалтгаан болдог. Үүнд сэтгэлзүйн асуудалууд, хими, биологийн хүчин зүйлсийг багтаав.
4		Илэрхий, ноцтой эрүүл мэндийн нөлөөлөл үүсгэдэг

Жич: Аюулын эрэмбэ нь өртөлтийн хэмжээ, тун, хугацаа, хүч зэргээс шууд хамааран өөрчлөгдөж болно.

Хоёрдугаар үе шат: нөлөөлөлд өртөж буй ажилчдыг таньж илрүүлэх үе шат

Ижил Төстэй Өртөлтийн бүлгээр ангилж, бүлэг бүрийн төлөөлөлд эрсдэлийн үнэлгээ хийв. Тухайлбал зорилтот бүлгийн иргэдийг:

- Хаягдал металл (төмөр, зэс, хөнгөн цагаан) цуглуулагч
- Хуванцар цуглуулагч (PET, HDPE, PVC, LDPE, PP, PS, бусад)
- Хаягдал шил, мод, хэрэглэж болохоор зүйлсийг түүдэг

Хаана ихэвчлэн ажилладаг байдлаар нь:

- Хогийн нэгдсэн цэг дээр ажилладаг.
- Орон сууцны хорооллын дундах хогийн бункерээс дахивар цуглуулагч гэж ангилж болохоор байна.

Ажлын байран дахь эрсдлийн хувьд 1 хүн ажлын байран дээрээ дээрэлхүүлж, зодуулж, хүчирхийлэлд өртөж байсан бол бүгд ажлын байран дээрээ бэртэл, гэмтэл авч байгаагүй гэжээ.

Өртөмхий ажилчдыг тодорхойлох

Түүнчлэн ажлын байрны аюулд бусад зорилтот бүлгийн иргэдээс илүү өртөмхий, эмзэг ажилчдын бүлгийг тодорхойлох шаардлагатай. Үүнд:

№	Өртөмхий, эмзэг бүлэг	Говь-Алтай	Өвөрхангай	Дархан	Сүхбаатар
1	Жирэмсэн, хөхүүл				
2	Насанд хүрээгүй хүүхэд			+	
3	Архаг, мэргэжлээс шалтгаалаагүй өвчтэй (бие махбодь, сэтгэцийн хувьд бүрэн бус)	+	+		
4	Настай хүмүүс	+	+		+
5	Архи, эм, бусад төрлийн бодис хэрэглэдэг	+	+	+	+

Гуравдугаар үе шат: аюултай процесс, ажил үүрэг, ажлын талбарыг таньж, илрүүлэх үе шат

Юуны өмнө Говь-Алтай, Өвөрхангай, Дархан, Сүхбаатар аймгуудын зорилтот бүлэг болох хог түүгчдийн хувьд “Байнга хогон дунд амьдардаг хүмүүс” байхгүй байв. Харин хогон дунд амьдардаггүй ч өдөржин хогийн цэг дээр байдаг мөн орлогын өөр эх үүсвэртэй ч ажлын хажуугаар хог түүдэг хүмүүс байсаныг онцолъё.

Зорилтот бүлгийн иргэд ажиллах явцад аюултай хүчин зүйлс, тэдгээрт өртөж буй процесс, ажил үүрэг, ажлын талбарыг нарийвчлан таньж мэдэх нь өөрсдийгөө хамгаалахад ач холбогдолтой байдаг тул Зөвлөмжид тусгахын тулд энэхүү үе шат чухал ач холбогдолтой юм. Энэ үе шатанд:

1. Хог ангилах, түүх явцад өдөр тутамд харьцдаг зүйлс;
2. Орчин, байршил, цаг агаар;
3. Шуугиан, тоос, доргион, хурц үзүүртэй, ирмэгтэй зүйлс;
4. Эмнэлгийн болон аюултай, цацраг хог хаягдалыг таних тэмдэгийг мэдэх гэж бүлэглэн авч үзэв.

Дөрөвдүгээр шат: Өртөлтийг бууруулах арга хэмжээг тогтоох

Өртөлтийг бууруулах арга хэмжээ нь тоног төхөөрөмж, арга зүй, үйлдвэрийн процесс, боловсрол олгох зэрэгтэй холбоотой үйл ажиллагаагаар аюулын өртөлтийн түвшинг бууруулах, арилгах үйл явц юм. Энэ шатанд мэдлэг олгоход чиглэсэн сургалтыг голчлов. Иймд 4 аймгын зорилтот бүлгийн иргэдийг хамруулан сургалтыг цахимаар зохион байгуулсан болно. Мөн өртөлтийг бууруулахад хувийн хамгаалах хувцас хэрэгсэл ач холбогдолтой боловч түүнийг тогтмол зөв хэрэглэх дадал, хэрэглэх ач тусыг ойлгох нь хэрэглэгчээс маш их хамааралтай байдаг тул сургалтын хөтөлбөрт энэ чиглэлийн агуулгыг сайтар тусгасан нь үр дүнтэй болгох нэг алхам болов.

Аймгийн төвүүдийн хатуу хаягдлын менежмент хариуцсан байгууллагуудад хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн нөхцөл байдлын тухай

“Арвайхээр тохижилт үйлчилгээ” ОНӨААТҮГ

Ажилчид тогтвор суурьшил муу байдаг нь ажлын нөхцөл муу, ачаалал их, давуулан биелүүлсэнээрээ нэмэгдэл авдагтай холбоотой ажлын цагийг хэтрүүлэхтэй холбоотой байна. Боловсролгүй болон бага боловсролтой иргэд зонхилж байна. Ажилласан дундаж жил нь 7.6 жил, хамгийн их нь 18 жил, хамгийн бага нь 6 сар байна. Ажилчдад олгодог хувийн хамгаалах хувцас, хэрэгсэлийн олголт болон давтамж нь бусад 3 аймгийн тохижилт үйлчигээний байгууллагуудтай ойролцоо байна. Сургалт хийх хэлбэрийг бичиг үсэг тайлагдсан эсэх онцлогийг харгалзан үзэж, сургалтын хөтөлбөр, агуулгыг тодорхойлох хэрэгцээ байна гэж үзэж байна. Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн асуудал хариуцсан ажилтан ажилладаг ба мэргэжлийн чиглэлээр давтан сургалт авах сонирхолоо илэрхийлж байна.

“Алтай хотын тохижилт үйлчилгээний газар” ОНӨААТҮГ

ХАБЭА ажилтантай. Ажлын хувцас, ажлын бээлий, ажлын гутал, гадуур хүрэм, энгийн амны хаалт зэргээр 100% хангадаг боловч малгай, шүүлтүүртэй амны хаалтаар хангадаггүй гэж хариулсан байгаа нь бусад аймгуудтай адил байна. Хэдийгээр ажиллахад шаардлагатай хувийн хамгаалах хэрэгслийг хангаж байгаа боловч өвлийн цагт гэр хорооллын айл өрхөөс их гардаг үнс ачих үед мөн зам талбайн шороог шүүрдэх үед бүдүүн ширхэгтэй РМ10 тоосноос амьсгалын эрхтэнг хамгаалдаг шүүлтүүртэй маскийг олгох, ажилчдад амны хаалт болох маскыг зөв тогтмол хэрэглэхийн ач тусыг ойлгуулах хэрэгцээ шаардлага их байна. Сургалт хийх хэлбэрийг бичиг үсэг мэдэхгүй оролцогч нарын онцлогийг харгалзан үзэж, сургалтын хөтөлбөр, агуулгаа тодорхойлоход анхаарах.

“Дархан хотын тохижилт үйлчилгээний газар” ОНӨААТҮГ

Дархан сум нь бусад 3 аймгийн төвтэй харьцуулахад аж ахуйн нэгж, хүн амын нягтрашил ихтэй томоохон бүс нутаг. Хэдий ийм боловч хог хаягдлын менежментийн үйл ажиллагаанууд тогтворжоогүй, хог ангилах, цуглуулах, дахин боловсруулах үйлдвэрлэлүүдийн үйл ажиллагаа сул байна. Энэхүү нөхцөл байдлаа анхаарч бодлогын түвшинд “Аймгийн хог хаягдлын менежментийг сайжруулах мастер төлөвлөгөө” боловсруулан батлуулахаар ажиллаж байгаа нь сайшаалтай байсан.

Өвлийн улиралд гэр хорооллын айл өрхөөс гарч байгаа үнс нь хог хаягдлын ихээхэн хувийг эзэлж төдий хэмжээгээр ачааллыг нэмэгдүүлдэг байна.

Ачигч нарын ихэнхи нь тогтвор суурьшил муутай ажилладаг ба ажиллах нөхцөл хүнд, ажлын орон тоо дутуу байдгаас ачаалал их, цалин бага зэрэг шалтгаанууд байна. Бага эсвэл боловсролгүй ажилтнууд зонхилж байна. Үүнтэй холбоотой өвлийн саруудад хог ачигч нарт шүүлтүүртэй амны маскыг ХХХХ-д оруулах шаардлагатай гэж үзэж байна. Түүнээс гадна аймагт ажиллах явцад орон сууцны хог хаягдлын цэг дээр ачигчид хог ачиж байх явцтай таарахад амны хаалттай боловч хамар нь ил гарсан, хүртэй боловч цаасан хайрцаг ашиглан хүрдэж байгаа нь хувийн хамгаалах хувцас, хэрэгслийн ач холбогдлын талаар мэдлэг, дадал хангалтгүй байгааг илтгэж байна.

“Сүхбаатар тохижилт үйлчилгээ” ОНӨААТҮГ

Тохижилт үйлчилгээний нийт 50 ажилтантай. Үүнээс хог ачигч 17 ба 100 хувь эрэгтэй, зам талбайн үйлчлэгч 14 ба 100 хувь эмэгтэй байна. Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн мэргэжилтэнтэй ба 2022 онд байгууллагадаа эмчийн орон тоог бий болгосон нь хөдөлмөрийн эрүүл ахуй талаас ахицтай гэж үзэж байна. Ингэснээрээ ажиллагсдын дундах эрүүл мэндийн талаарх нэгдсэн мэдээллийн санг бий болгож цаашид хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааг төлөвлөхөд чухал ач холбогдолтой. 2 жилд 1 удаа өвлийн гутал, ажлын өвөл зуны хувцас олгодог ба судалгаанд оролцогчид 100 хувь олгодог.

4. ДҮГНЭЛТ

Энэхүү судалгаанд төсөл хэрэгжигч 4 аймгийн нийт 43 иргэн хамрагдсан. Бид судалгааг тоон судалгаа, чанарын судалгаа гэж 2 үе шаттайгаар явуулсан. Энэхүү судалгаагаар илрүүлэхийг зорьсон гол хэсэг тухайн иргэдийн ажлын байран дэх эрсдлийг үнэлэх байсан.

Энэ эдгээр иргэд цаашид тогтвортой ажлын байранд ажиллах сонирхол төдийлөн бага байгааг дурдах нь зүйтэй.

Судалгааны дүнд орон нутгийн хог түүгч иргэдийн ажлын байран дэх эрсдэл, гэмтэл, дарамт одоогоор харьцангуй бага байгаа гэж дүгнэж байна. Харин бусад байгаль орчин, нийгэм, орчин тойрон, гэр бүл дэх эрсдэл харьцангуй өндөр нөлөөлөлтэй болох нь тодорхой байна.

Цаашид авах арга хэмжээний талаар хог түүгч болон лбаны байгууллагуудад өгсөн зөвлөмжүүд

Хаягдал түүгч иргэдэд өнөөдрийн байдлаар амьжиргаанд сөргөөр нөлөөлдөг дараах үндсэн шалтгаанууд байна. Үүнд:

1. Боловсролын түвшин бага;
2. Сэтгэцийн өвчин;
3. Донтолт/өөрөө эсхүл гэр бүлийн гишүүн согтууруулах ундаа тогтмол хэрэглэдэг/;
4. Олон нийтийн ойлголт, хүлээн авах хандлага таатай бус;
5. Дээрх хүчин зүйлүүдтэй холбоотой сэтгэл зүйн дарамт, хямрал /уналт/;
6. Байгаль орчин, эдийн засгийн таагүй орчин, золгүй тохиолдлууд.

Орон нутагт туршлага бүхий дахивар хаягдалд суурилсан орлого олох зорилготой аж үйл ажиллагаа эрхэлдэг ахуйн нэгжүүд, болон төрийн байгууллагуудтай хамтран дараах арга хэмжээг авах боломжтой талаар зөвлөгөө өгсөн. Үүнд:

1. Тухайн иргэдийн харьяалагдах нийгмийн асуудал хариуцсан нэгжээр дамжуулан дараах арга хэмжээнүүдийг авах:
 - а. Эрүүл мэндийн тогтмол үзлэг, сайнд дурын үндсэн дээр вакцинжуулалтад хамруулах, зөвлөгөө, эмчилгээ үзүүлэх /сэтгэл зүйн/;
 - б. Амьжиргаа, ахуй орчинд чиглэсэн судалгаанд үндэслэсэн нийт иргэдэд зориулсан нийгмийн үнэлэмж, үнэт зүйлсийн талаарх сургалт, сурталчилгаа, нөлөөллийн арга хэмжээг олшруулж, тогтмолжуулах;
 - в. Эрсдлийн хүчин зүйлсийг хуулийн үр дагаварт үндэслэн ажлын байрны ба ахуйн/гэр бүлийн гэж 2 ангилсны үндсэн дээр тодорхойлж, гарах тохиолдлыг бууруулах, хянах, сэргийлэх арга хэмжээг авах;
 - г. Хог түүгч иргэдийн өөрсдийн үнэлгээг дээшлүүлэх, “нийгмээс гадуур”, “анхаарлаас гадуур, хаягдсан” гэх хэвшмэл буруу ойлголтыг арилгах талаар нөлөөллийн арга хэмжээ, сайн дурын иргэдийн болон гэр бүлийн санаачлагыг дэмжих;
 - д. Хог түүгч иргэдийн өрөийн үнэлэмж сайжруулан, энэ төрлийн хөдөлмөр эрхлэлттэй холбоотой эрсдлийг бууруулах зорилгоор үйлдвэрчний эвлэл, мэргэжлийн холбоодын үйл ажиллагааг тууштай дэмжиж ажиллах.
2. Цаашид төслийн үр дүнд бий болсон хог түүгчдийг ажлын байртай, тогтмол орлого бий болгосон аж ахуйн нэгж, хувийн хэвшилд орон нутгийн удирдлагаас ажлын байрны аюулгүй байдал, ахуй нөхцөл, цахилгаан, ус хангамж зэрэг ажиллах таатай нөхцөлийг хангахуйц бодлого, зохицуулалтад анхаарах. *(Энэхүү ажлын хүрээнд “Хатуу хог хаягдлын менежментийн бодлого боловсруулах, сургагч” зөвлөх Б.Лхагвадуламтай хамтран сургалт, зөвлөмж боловсруулж ажилласан)* тус чиглэлээр аймгуудын 2022-2024 онд авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээний хөтөлбөрийг боловсруулан батлуулсны дотор олон нийтэд нөлөөлөх, сурталчлах, хуулийн хүрээнд стандарт, нийгэм, жендерийн шаардлага хангасан үйл ажиллагаа хэрэгжүүлж, дэд бүтэц байгуулах зэрэг тусгайлсан арга хэмжээнүүд багтсаныг төлөвлөгөөний дагуу арга хэмжээг хэрэгжүүлэх.

3. “Хаягдлын цэгээс ажлын байранд” – арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд хөдөлмөр эрхлэхтэй холбоотой үүсч болох магадлалтай эрсдлээс хамгаалах шат дараалсан арга хэмжээ, үйл ажиллагааны технологийн картыг боловсруулан мөрдүүлэхэд бэлэн болгож, мөрдүүлж хэвшүүлэх; Хаягдал цуглуулахтай холбоотой хөдөлмөр хамгааллын хувцас хэрэгслээр хангах санхүүгийн боломжоор хангах.
4. Нийгмийн сүлжээнд тулгуурласан нөлөөллийн арга хэмжээнүүдийг зохион байгуулах. Үүнд:
 - Хаягдал ачих, тээвэрлэх жишиг ажлыг зохион байгуулж, аймгийн тохижилт
 - үйлчилгээний компани, фэйсбүүк хаягаар дамжуулан лайв, пост, “reel” нийтлэх;
 - Аймгийн төвийн дунд сургуулиуд, цэцэрлэгээр дамжуулан гэр бүлд чиглэсэн аян зохион байгуулж, хог түүгч иргэний хөдөлмөр, чармайлтад хүндэтгэл үзүүлж, насанд хүрэгч гэр бүлийн гишүүдийн идэвх, оролцоог нэмэгдүүлэх санаачилгыг хэрэгжүүлэх.
5. Хаягдлын хэмжээг бууруулахад нөлөөлөх томоохон хүчин зүйл болох хог хаягдлын үнэлэмжийг өсгөх буюу ачих тээвэрлэх, экологид үзүүлж буй нөлөөг бууруулах үйл ажиллагааны үнэ тарифыг шат дараатайгаар өсгөх.

ХАВСРАЛТ 1. АСУУЛГА

Танд энэ өдрийн мэнд хүргэе.

Энэхүү судалгаа нь Азийн хөгжлийн банк, Ядуурлыг бууруулах Японы сангаас хэрэгжүүлж байгаа танай аймгийн хатуу хог хаягдалын менежментийг сайжруулах төслийн хүрээнд таны амжиргааны эх үүсвэр болох хогийн цэгийг өөрчлөхтэй холбогдуулан таны амьдрал, амьжиргаанд нөлөөлж болох эрсдлийг тодорхойлж, таны амьдрах нөхцлийг дэмжих зорилготой болно.

Иймээс та бидний ажилд дэмжлэг үзүүлэн үнэн бодитой мэдээлэл өгнө гэж итгэж байна. Бид мэдээллийн нууцыг хуулийн хүрээнд хадгалж зөвхөн энэхүү судалгааны тайланд ашиглах болно.

1. Таны нас:

А. 16-25 Б. 26-35 В. 36-50 Г. 50-аас дээш

2. Таны хүйс:

А. Эрэгтэй Б. Эмэгтэй В. Бусад

3. Таны боловсрол:

А. Бага Б. Дунд В. Коллеж Г. Дээд /их, дээд сургууль төгссөн/ Д. Боловсролгүй /бага сургуулиа дүүргээгүй/

4. Таны оршин суугаа хаяг:

А.

5. Танай гэр бүлийн бүтэц /та хэн хэнтэйгээ амьдардаг вэ?/

Таны хамаарал	Нас	Хүйс	Боловсрол, хөдөлмөр эрхлэлт	Хөгжлийн бэрхшээлтэй эсэх /тийм, үгүй/
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				

6. Хөгжлийн бэрхшээлтэй эсэх:

А. Тийм /7-р асуултанд хариулна уу/ Б. Үгүй /бол шууд 8-р асуулт руу шилжинэ үү/

7. Та халамжийн тэтгэмж /групп/ авдаг уу?

А. Тийм Б. Үгүй /хөөцөлдөж байгаагүй/ В. Үгүй /бүтээгүй/

8. Та хэдэн жил 2 дахь түүхий эд түүж амжиргаагаа залгуулж байгаа вэ?

А. 1-3 жил Б. 3-5 жил В. 5-аас дээш жил

9. Та 2 дахь түүхий эд түүж эхлэхээс өмнө аж орлого олдог байсан бэ? /тодорхой бичнэ үү/

.....

10. Одоо танд 2 дахь түүхий эд түүхээс өөр орлогын эх үүсвэр байгаа юу?

А. Байгаа В. Байхгүй

11. Та долоо хоногийн хэдэн өдөр, хэдэн цаг хогийн цэг дээр ажилладаг вэ?

А. 1-3 өдөр, өдөрт 8 цаг Б. 7 өдөр, өдөрт 1-3 цаг

12. Та өдөрт ямар хэмжээний орлого олдог вэ? /нууц биш бол, хариулахгүй байж болно/
13. Та хогийн цэг дээр ажиллаж байхдаа хэн нэгэнд дээрэлхүүлж, зодуулж, хүчирхийлэлд өртөж байсан уу? /тийм бол цагдаагийн болон эрүүл мэндийн тусламж авч байсан уу?/
А. Тийм
Б. Үгүй
14. Та хогийн цэг дээр ажиллаж байхдаа ямар нэг бэртэл, гэмтэл авч байсан уу? /тийм бол тодорхой бичнэ үү/
А.Тийм
Б. Үгүй
15. Та хогийн цэг дээр ажиллах боломжгүй болсон тохиолдолд ямар сургалтанд сууж, ямар ажил хийх сонирхолтой вэ?
.....
.....

ТАНД БАЯРЛАЛАА

**Хог хаягдал ангилах, боловсруулах талаар төслийн аймгуудын өрхийн мэдлэг
сайжруулах кампанит ажлын мэдээлэл**

Хавсралт №5

Загвар төслийн шалгаруулалтын журам

Төслийн нэр
**АЙМГИЙН ТӨВҮҮДИЙН ХАГУУ ХОГ ХАЯГДЛЫН
МЕНЕЖМЕНТИЙН 9206-МОН ТӨСӨЛ**

**ТУРШИЛТЫН ХӨТӨЛБӨРТ БИЧИЛ ТЭТГЭЛЭГ ОЛГОХ
ЖУРАМ**

Улаанбаатар хот
2022 он

ТОВЧИЛСОН ҮГСИЙН ЖАГСААЛТ

Ам. доллар	Америк доллар
АТХХХМТ	Аймгуудын Төвийн Хатуу Хог Хаягдлын Менежментийн Төсөл
АХБ	Азийн Хөгжлийн Банк
ИНБ	Иргэний Нийгмийн Байгууллага
ЗДТГ	Засаг Даргын Тамгын Газар
НӨАТ	Нэмэгдсэн Өртгийн Албан Татвар
ОНӨААТҮГ	Орон Нутгийн Өмчит Аж Ахуйн Тооцоот Үйлдвэрийн Газар
ТХ	Тэтгэлгийн Хороо
ТББ	Төрийн Бус Байгууллага
ХАБЭА	Хөдөлмөрийн Аюулгүй Байдал, Эрүүл Ахуй
ХХК	Хязгаарлагдмал Хариуцлагатай Компани
ЯБЯС	Ядуурлыг Бууруулах Япон Сан

ТҮЛХҮҮР ҮГСИЙН ТАЙЛБАР

Бичил тэтгэлэгийн хөтөлбөр - донор буюу хандивлагчаас тухайн олон нийтийн бүлэг, төрийн болон хувийн хэвшлийн санаа, санаачилгыг тодорхой хугацаанд буцалтгүй дэмжлэгтэйгээр хэрэгжүүлэх хөтөлбөр;

Бичил тэтгэлэг - донор буюу хандивлагчаас тухайн олон нийтийн бүлэг, төрийн болон хувийн хэвшлийн байгууллагад хууль ёсны гэрээн дээр үндэслэн (Тэтгэлгийн Гэрээ), тодорхой зорилго, үйл ажиллагаанд зориулан, эргэн төлөгдөхгүй нөхцөлтэйгөөр өгөгддөг тодорхой хязгаартай санхүүжилт;

Бичил тэтгэлэг сонирхогч - тэтгэлгийн хөтөлбөрийн талаар мэдээлэл авахаар сургалтад оролцогч;

Бичил тэтгэлэг горилогч - тэтгэлгийн хөтөлбөрөөс тэтгэлэг авахаар бизнесийн төсөл, шаардлагатай баримт бичгүүдийг бэлдэн илгээж буй төрийн болон хувийн хэвшлийн бизнес, олон нийтийн бүлэг;

Бичил тэтгэлэг хүлээн авагч - тэтгэлгийг хүлээн авагч ба Тэтгэлгийн Гэрээнд нэг талаас гарын үсэг зурж байгаа тал;

Орон нутгийн өмчит болон хувийн хэвшлийн байгууллагууд - Улсын Бүртгэлийн Ерөнхий Газарт албан ёсоор бүртгэлтэй орон нутгийн өмчит үйлдвэрийн газрууд, сургууль, цэцэрлэг болон ашгийн төлөө үйл ажиллагаа явуулдаг ХХК, нөхөрлөл;

Олон нийтийн бүлэг - Улсын Бүртгэлийн Ерөнхий Газарт албан ёсоор бүртгэлтэй гишүүдэд үйлчилдэг хоршоо, ТББ болон нийгэмд үйлчилдэг ТББ;

ГАРЧИГ

1. ХӨТӨЛБӨРИЙН ЕРӨНХИЙ ЗААЛТУУД	7
2. ХӨТӨЛБӨРТ ХАМРАГДАХ ҮНДСЭН ШАЛГУУР	9
3. ХӨТӨЛБӨРИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ХУВААРЬ	12
4. ХӨТӨЛБӨР ХЭРЭГЖИХ ҮЕ ШАТ	13
5. ТЭТГЭЛЭГ ГОРИЛОХ БАРИМТ БИЧГҮҮД.....	16
6. СОНГОН ШАЛГАРУУЛАЛТ БА ШИЙДВЭР ГАРГАЛТ.....	19
7. ТЭТГЭЛГИЙН ХЭРЭГЖИЛТ.....	21
8. ТЭТГЭЛГИЙН ХЭРЭГЖИЛТИЙН ХЯНАЛТ	22
ХАВСРАЛТ	24
ХАВСРАЛТ А: БИЧИЛ ТЭТГЭЛГИЙН ХӨТӨЛБӨРТ ХАМРАГДАХ ӨРГӨДЛИЙН МАЯГТ	25
ХАВСРАЛТ Б: БИЗНЕС ТӨСЛИЙН ЗАГВАР	29
ХАВСРАЛТ В: БИЗНЕС ТӨСЛИЙН ШАЛГАХ ХУУДАС	38
ХАВСРАЛТ Г: ЖЕНДЕРИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ЗАГВАР	39
ХАВСРАЛТ Д: ХӨДӨЛМӨРИЙН АЮУЛГҮЙ БАЙДАЛ, ЭРҮҮЛ АХУЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ЗАГВАР	40
ХАВСРАЛТ Е: БИЧИГ БАРИМТЫН БҮРДЛИЙГ ШАЛГАХ ХУУДАС	41
ХАВСРАЛТ Ё: СОНГОН ШАЛГАРУУЛАЛТЫН ҮНЭЛГЭЭНИЙ ХУУДАС.....	42
ХАВСРАЛТ Ж: ТЭТГЭЛГИЙН ХЭРЭГЖИЛТИЙН ТАЙЛАНГИЙН ЗАГВАР.....	43
ХАВСРАЛТ З: ХЯНАЛТЫН ХУУДАС.....	44

**Ядуурлыг Бууруулах Япон сан, Монгол Улсын Засгийн Газар, Азийн Хөгжлийн Банк
Аймгийн Төвүүдийн Хатуу Хог Хаягдлын Менежментийн Төсөл
Бичил тэтгэлэг олгох хөтөлбөрийн зорилго болон үйл явц**

Энэхүү журам нь Ядуурлыг бууруулах Япон сангийн (ЯБЯС) төслийн санхүүжилттэй Монгол Улсын Засгийн Газар (МУЗГ) болон Азийн Хөгжлийн Банк (АХБ)-ны хэрэгжүүлж буй - АТХХХМТ-ийн бичил тэтгэлэг олгох хөтөлбөрийг зохион байгуулагч болон бичил тэтгэлэгт хамрагдах сонирхолтой горилогч нарт мэдээлэл болон заавар өгөх зорилгоор боловсруулсан болно. Гарын авлагад бичил тэтгэлэгт хөтөлбөрт хамаарал бүхий оролцогч талуудад хэрэгтэй бүх мэдээллүүд болох хөтөлбөрт тавигдах үндсэн шаардлагууд, өргөдлийн маягт болон бизнес төслийн маягт бөглөх заавар, сонгон шалгаруулалт болон шийдвэр гаргах явц болон бичил тэтгэлэгт хөтөлбөрт ашиглагдах шаардлагатай бүхий л загвар, маягтууд багтсан.

Мөн энэхүү журам нь бичил тэтгэлэг олгох хөтөлбөрийг зохион байгуулагч болон горилогчид хоорондын харилцааг ЯБЯС, МУЗГ болон АХБ-ны бодлого, журмын дагуу зохицуулж, санхүүжилтийг гуравдагч буюу бичил тэтгэлэгийн хөтөлбөрт шалгарсан байгууллагад олгоход зохицуулах үүрэг гүйцэтгэх юм. Тэтгэлгийн хүсэлт хүлээн авах, сонгон шалгаруулах, тэтгэлэг олгох, хянах зэрэг бүхий л явцад ЯБЯС, АХБ-ны дүрэм журмыг дагаж мөрдөнө.

Бичил тэтгэлгийн хөтөлбөрийн хэрэгжилтэд хамааралтай төрийн албан хаагч, тэтгэлэг горилогч ба нийлүүлэгч зэрэг бүх оролцогч талууд худалдан авах ажиллагаанд оролцох, гэрээг хэрэгжүүлэхдээ ёс зүйн өндөр хэм хэмжээг сахин мөрдөх ёстой.

Бичил тэтгэлэг олгох хөтөлбөрийн горилогчид нь төслийн зорилтот сумын хог хаягдлыг дахин боловсруулах замаар хог хаягдлын салбар дахь олон нийтийн оролцоо болон туршлагад түшиглэн хог хаягдлыг дахин боловсруулах аргыг туршихад ресторан, дэлгүүр, албан байгууллага, сургууль, цэцэрлэг зэрэг төрийн болон хувийн хэвшлийн аж ахуйн нэгжүүд, мөн гарааны болон бичил бизнес, хоршоо, ТББ байна. Бичил тэтгэлэг горилогчдод шаардлагатай мэдлэг, ур чадварыг олгох сургалт болон ганцаарчилсан зөвлөгөөг аймаг тус бүр дээр зохион байгуулна.

Зорилтот аймаг бүрт дахин боловсруулах туршлагыг нэмэгдүүлэх, сайжруулах зорилгоор нэг бичил тэтгэлэг горилогчид 15,000 ам.доллар, хатуу хог хаягдлын менежмент, дахин боловсруулалтыг сайжруулах төслийн санал гаргасан гурван олон нийтийн бүлэг, гарааны болон бичил бизнес тус бүрт 5,000 ам.долларын бичил тэтгэлгийг сонгон шалгаруулалтаар олгоно. Бичил тэтгэлэг авах эрхтэй болсон тэтгэлэг хүлээн авагчийн тэтгэлгийн зарцуулалт, үр шимийг 2022 оны 3-р улиралд багтаан жендерийн тэгш оролцоо, шинээр бий болгосон ногоон ажлын байр, орлого болон ангилан, ялгах, боловсруулсан хатуу хог хаягдлын хэмжээ зэрэг шалгуураар баталгаажуулан тайлагнана.

1. ХӨТӨЛБӨРИЙН ЕРӨНХИЙ ЗААЛТУУД

Бичил тэтгэлэг олгох хөтөлбөрийн хүрээнд зохион байгуулагч болон бичил тэтгэлэг горилогч, хүлээн авагч төрийн болон хувийн хэвшлийн байгууллагууд, олон нийтийн бүлгүүд дараах ерөнхий заалтуудыг дагаж мөрдөнө.

1. АТХХХМ төслийн бичил тэтгэлгийн хөтөлбөр нь зөвхөн энэхүү журмыг мөрдлөг болгон ажиллана.
2. Бичил тэтгэлэгийн хөтөлбөр нь ЯБЯС, АХБ болон АТХХХМ төслийн нэгжийн ёс зүйн дүрэм журмыг дагаж мөрдөнө.
3. Тэтгэлэг шалгаруулалтын болон хэрэгжилтийн явцад АХБ-ны Авлигын эсрэг бодлого, Монгол улсын Авлигын эсрэг хууль, Эрүүгийн хууль, Өрсөлдөөний тухай хууль, болон бусад холбогдох хуульд заасан авлига, залилан мэхлэх, үгсэн хуйвалдах, айлган сүрдүүлэх үйлдэлд аль нэг оролцогч шууд өөрөө эсвэл төлөөлөгчөөрөө дамжуулан холбогдсон тухай нотолгоо баримт байгаа бол төрийн албан хаагч, тэтгэлэг горилогч болон нийлүүлэгч нь холбогдох албан тушаалтан, хууль, хяналтын байгууллагад зохих ёсоор мэдэгдэх үүрэгтэй
4. АХБ-ны Авлигын эсрэг бодлого нь АХБ-ны санхүүжилттэй үйл ажиллагааны үр шим хүртэгчид¹ төдийгүй АХБ-ны санхүүжилттэй гэрээний тендерт оролцогч, нийлүүлэгч, гүйцэтгэгчээс худалдан авах ажиллагаа болон гэрээний хэрэгжилтийн явцад ёс зүйн өндөр хэм хэмжээг баримтлахыг шаарддаг. Энэ бодлогыг мөрдлөг болгох үүднээс АХБ нь:

(а) Энэхүү заалтын хүрээнд доор дурьдсан нэр томъёог дараах байдлаар тодорхойлно:

- (1) “авлигын үйлдэл” гэдэг нь бусдын үйл ажиллагаанд зүй бусаар нөлөөлөхийн тулд аливаа үнэ бүхий зүйлийг шууд буюу шууд бусаар санал болгох, өгөх, авах, эсхүл хүсэхийг;
- (2) “залилан мэхлэх үйлдэл” гэдэг нь санхүүгийн болон бусад үр шим хүртэх эсхүл үүрэг хариуцлагаас зайлсхийх зорилгоор бусдыг санаатайгаар буюу санамсаргүйгээр төөрөгдүүлэх, эсхүл төөрөгдүүлэхийг оролдсон аливаа үйлдэл хийх, баримтыг орхигдуулах, худал мэдүүлэхийг;
- (3) “дарамт шахалт үзүүлэх үйлдэл” гэдэг нь аливаа талын үйл ажиллагаанд зүй бусаар нөлөөлөхийн тулд аливаа талд буюу түүний өмч хөрөнгөнд шууд эсхүл шууд бусаар хохирол учруулах, эсхүл хохирол учруулахаар заналхийлэхийг;
- (4) “үгсэн хуйвалдах үйлдэл” гэдэг нь хоёр буюу түүнээс дээш этгээд зүй бус зорилгод хүрэх, түүний дотор бусдын үйл ажиллагаанд зүй бусаар нөлөөлөх зорилгоор хоорондоо тохиролцоо хийхийг;
- (5) “шударга байдлын зөрчил” гэж АХБ-ны Шударга байдлын зарчим ба журамд тодорхойлсноор, авлига авах, залилан мэхлэх, дарамт шахалт үзүүлэх, үгсэн хуйвалдах, албан тушаалаа урвуулан ашиглах болон ийм үйлдлийг таслан зогсооход саад учруулах замаар АХБ-ны Авлигын эсрэг бодлогыг зөрчихийг;
- (6) “саад учруулах үйлдэл” гэж (а) АХБ-наас хийж буй хяналт шалгалтын явцад нотолгоо болох баримт материалыг санаатайгаар устгах, хуурамч баримт үйлдэх, баримт материалыг өөрчлөх буюу нуун дарагдуулах; (б) АХБ-ны хяналт шалгалтын явцад саад учруулахын тулд хяналт шалгалт хийж буй хүмүүст худал мэдүүлэг өгөх; (в) АХБ-ны Авлигатай тэмцэх, шударга байдлын газраас хийж буй хяналт шалгалттай холбогдуулан гаргаж өгөхийг хүссэн мэдээлэл, баримт бичиг, данс бүртгэлийг гаргаж өгөхгүй байх; (г) хяналт шалгалттай холбоотой асуудлаар мэдүүлэг өгүүлэхгүй байх эсхүл мэдүүлэг өгөхөд нь саад учруулахын тулд аливаа этгээдэд заналхийлэх, дарамт шахалт үзүүлэх, түүнийг айлган сүрдүүлэх; (д) АХБ-тай байгуулсан гэрээний дагуу аудит хийх буюу мэдээлэл олж авахад санаатайгаар саад учруулахыг тус тус хэлнэ.

¹ (буцалтгүй тусламжи хүлээн авагч мөн багтана)

- (б) Тэтгэлгийн эрх олгохоор санал болгосон горилогч нь гэрээний эрхийн төлөө өрсөлдөх явцдаа шууд өөрөө эсхүл төлөөлөгчөөрөө дамжуулан авлига авах, залилан мэхлэх, дарамт шахалт үзүүлэх, үгсэн хуйвалдах, саад учруулах эсхүл шударга бус байдлын бусад зөрчил гаргасан болох нь тогтоогдвол түүнд гэрээний эрх олгох саналаас татгалзана;
- (в) АХБ-наас санхүүжилт авсан тэтгэлэг горилогчийн эсхүл АХБ-ны санхүүжилтээс үр шим хүртэгчийн төлөөлөгч нь тэтгэлэгт шалгаруулах, эсхүл гэрээг хэрэгжүүлэх явцад авлига авах, залилан мэхлэх, дарамт шахалт үзүүлэх, үгсэн хуйвалдах, саад учруулах эсхүл шударга бус байдлын бусад зөрчил гаргахад оролцсон, мөн зээлдэгч энэ байдлыг засаж залруулах талаар АХБ-ны шаардлагад нийцэхүйц зохистой арга хэмжээг цаг тухайд нь аваагүй болох нь тогтоогдвол тухайн гэрээнд хуваарилсан санхүүжилтийн хэсгийг цуцална;
- (г) Хэрэв компани эсхүл хувь хүн шууд өөрөө эсхүл төлөөлөгчөөрөө дамжуулан авлига авах, залилан мэхлэх, дарамт шахалт үзүүлэх, үгсэн хуйвалдах саад учруулах эсхүл шударга бус байдлын бусад зөрчил гаргасан болох нь тогтоогдвол, тодорхой эсхүл тодорхойгүй хугацаагаар АХБ-наас санхүүждэг, эсхүл АХБ-наас захиран зарцуулдаг арга хэмжээнд оролцох, эсхүл АХБ-наас санхүүждэг, эсхүл АХБ-наас захиран зарцуулдаг гэрээнээс санхүүгийн болон бусад хэлбэрээр үр шим хүртэх эрхгүй болохыг зарлах гэх мэтээр АХБ-ны Авлигын эсрэг бодлого, Шударга байдлын зарчим ба журам (тухай бүрдээ шинэчлэгдсэн баримт бичгийг мөрдөх)-ын дагуу компани, хувь хүнд ямар ч үед хориг тавина;
- (д) Тэтгэлэг горилогчийн данс бүртгэл болон төслийн санал ирүүлэх, гэрээний гүйцэтгэлтэй холбоотой баримт бичгийг хянан шалгах, АХБ-наас томилсон аудитын байгууллагаар тэдгээрийг хянуулахыг АХБ, түүний төлөөлөгчид зөвшөөрөхийг тэтгэлэг шалгаруулалтад оролцогч, нийлүүлэгч, гүйцэтгэгчээс хүссэн заалтыг АХБ-ны санхүүжилттэй төслийн баримт бичиг болон гэрээнд тусгасан байхыг шаардах эрхтэй
5. Аймгийн Засаг дарга захирамжаар аймгийн Тэтгэлгийн Хороо (ТХ)-г байгуулан, даргаар нь аймгийн Засаг Даргын Тамгын Газар (ЗДТГ)-ын даргыг томилон, бичил тэтгэлгийн сонгон шалгаруулалтын үйл ажиллагааг ахлуулна. ТХ нь хоёр үндсэн багц тус бүрээр бичил тэтгэлгийн сонгон шалгаруулалтыг зохион байгуулна. Аймаг бүрт, нэгдүгээр багц буюу 15,000 ам.долларын дүн бүхий тэтгэлэгт дахивар хүлээн авах цэгүүдийг бүрэн хариуцан ажиллах замаар хатуу хог хаягдлын дахин боловсруулалтын туршлагыг сайжруулах нэг орон нутгийн өмчит бизнес, хоёрдугаар багц буюу 5,000 ам.долларын дүн бүхий тэтгэлэгт хатуу хог хаягдлыг бууруулах, дахин боловсруулах бизнес санаагаар гурван олон нийтийн бүлгүүд_ гарааны болон бичил бизнесийг сонгон шалгаруулна.
6. Бичил тэтгэлэг горилогч бүр бичил тэтгэлгийн хөтөлбөрийн өргөдлийн маягтыг бөглөж, бизнесийн төсөлд өөрсдийн гүйцэтгэх үүрэг, төслийн төсөв болон холбогдох мэдээллүүдийг тусган, нэмэлт бүрдүүлэх баримт бичгүүдийн хамт аймгийн ТХ-нд илгээнэ.
7. ТХ нь тэтгэлэг горилогчдоос ирүүлсэн материалууд болон бизнесийн төсөл, зарцуулалтын төлөвлөгөөн дээр үндэслэн сонгон шалгаруулалтыг хийнэ.
8. Бичил тэтгэлэг нь аймгийн ЗДТГ-ын дарга болон тэтгэлэг хүлээн авагч хоёрын хооронд батлагдах Бичил Тэтгэлгийн гэрээн дээр үндэслэн олгогдоно. Гэрээнд гарах бүх өөрчлөлтүүд тухайн хоёр талаас зурагдсан гэрээнд хавсрагдан баталгаажна.
9. Бүх өргөдлийн маягт хүлээж авах, сонгон шалгаруулах болон хяналт үнэлгээний процессууд Бичил тэтгэлгийн хөтөлбөрийн журмын дагуу явагдана. Энэхүү журам нь Бичил тэтгэлгийг олгохтой холбоотой бүх үйл ажиллагаанд чиглэл өгнө.
10. Бүх тэтгэлэг горилогчид болон хүлээн авагчид тэтгэлгийн баримт бичиг бүрдүүлэх болон тэтгэлэгийн маягт, бизнес төсөл боловсруулах, илгээх зэрэгт гарах зардлыг өөрсдөө бүрэн хариуцна.
11. Аймгийн ЗДТГ нь тэтгэлэг хүлээн авагчаас ирэх бтөслийн санхүүгийн болон үйл ажиллагааны хэрэгжилтийн тайланд гэрээнд заасан хугацааны дагуу хяналт, үнэлгээ хийх үүрэгтэй.
12. Хэрэв санхүүгийн болон үйл ажиллагааны тайлангаар тэтгэлэг хүлээн авагч нь Бичил тэтгэлгийн гэрээнд заасан нөхцөлүүд болон бизнес төслийн хэрэгжилтийг хангаагүй нь тогтоогдвол аймгийн ЗДТГ-ын зүгээс тэтгэлгийг цуцлах эрхтэй болно.
13. АТХХХМ төсөл нь бүх тэтгэлэг олгогдсон байгууллагуудын төслүүдийг Бичил Тэтгэлгийн гэрээнд заасан хугацааны дагуу дуусгавар болгоно.

2. ХӨТӨЛБӨРТ ХАМРАГДАХ ҮНДСЭН ШАЛГУУР

2.1 Бичил тэтгэлгийн хөтөлбөрт горилогч нарт тавигдах үндсэн шалгуурууд

Хөтөлбөрт оролцохын тулд тухайн горилогч:

- Төслийн зорилтот 4 аймгийн төвд² үйл ажиллагаа эрхэлдэг ОНӨААТҮГ, ХХК, нөхөрлөл, хоршоо, ТББ байна.
- Нэг горилогч зөвхөн нэг бизнесийн төсөл илгээх боломжтой.
- Төслийн зорилтот суманд бүртгэлгүй, үйл ажиллагаа явуулдаггүй байгууллага, нийтийн бүлэгтэй хамтран оролцохыг хориглоно.

Төрийн болон орон нутгийн өмчийн байгууллагад тавигдах шаардлагууд:

1. Улсын Бүртгэлийн Ерөнхий Газарт албан ёсоор бүртгэлтэй, төслийн зорилтот сумын/аймгийн орон нутгийн өмчит болон түүний өмчийн оролцоотой аж ахуйн нэгж байх;
2. Энэхүү журамд заасан загвар, шаардлагууд дээр үндэслэн төслийн зорилттой нийцэх бичиг баримт, бизнес төслийн саналаа ирүүлсэн байх;
3. Тэтгэлгийн үйл ажиллагааг дахивар хүлээн авах цэгийн үйл ажиллагаатай бүрэн уялдуулах;
4. Орон нутгийн хог түүгч иргэд болон ажил, орлогогүй эмэгтэйчүүд, өрх толгойсон эрэгтэйчүүд зэрэг зорилтот бүлгийн 3-аас багагүй тооны иргэдийг тогтвортой ажлын байраар хангах, тэдгээрийн амьжиргааг нэмэгдүүлэх стратегийн зорилготой байх;
5. Санхүүгийн болон үйл ажиллагааны ил тод, нээлттэй тайлагналтай байх.

Хувийн хэвшлийн байгууллагад тавигдах шаардлагууд:

1. Төслийн зорилтот аймгийн Улсын Бүртгэлийн Ерөнхий Газарт албан ёсоор бүртгэлтэй хувийн өмчит ашгийн төлөө аж ахуйн нэгж байх;
2. Энэхүү журамд заасан загвар, шаардлагууд дээр үндэслэн төслийн зорилттой нийцэх бичиг баримт, бизнес төслийн саналаа ирүүлсэн байх;
3. Тэтгэлгийн үйл ажиллагааг дахивар хүлээн авах цэгийн үйл ажиллагаатай бүрэн уялдуулах;
4. Зорилтот бүлгийн 2-оос багагүй тооны иргэдийг тогтвортой ажлын байраар хангах, тэдгээрийн амьжиргааг нэмэгдүүлэх стратегийн зорилготой байх;
5. Санхүүгийн болон үйл ажиллагааны ил тод, нээлттэй тайлагналтай байх.

Хоршоо болон ТББ-д тавигдах шаардлагууд:

1. Төслийн зорилтот аймгийн Улсын Бүртгэлийн Ерөнхий Газарт албан ёсоор бүртгэлтэй ашгийн бус хоршоо эсвэл төрийн бус байгууллага байх.
2. Орон нутгийн хатуу хог хаягдлыг бууруулах, ангилан ялгах, дахин боловсруулах, дахин ашиглах чиглэлд иргэд, аж ахуйн нэгжүүдийн оролцоо, үүрэг, хариуцлагыг нэмэгдүүлэх хүсэл эрмэлзэлтэй;
3. Энэхүү журамд заасан загвар, шаардлагууд дээр үндэслэн төслийн зорилттой нийцэх бичиг баримт, бизнес төслийн саналаа ирүүлсэн байх;
4. Тэтгэлгийн үйл ажиллагааг дахивар хүлээн авах цэгийн үйл ажиллагаатай бүрэн уялдуулах;
5. Санхүүгийн болон үйл ажиллагааны ил тод, нээлттэй тайлагналтай байх.

2.2 Бичил тэтгэлэг горилох бизнесийн төсөлд тавигдах шаардлагууд

Тодорхойлолт: Бичил тэтгэлэг горилох бизнесийн төсөл³ нь аймгийн төвүүдийн хатуу хог хаягдлын менежментийг сайжруулах, болон дахивар хүлээн авах цэгүүдтэй уялдаа холбоо бүхий үйл ажиллагаануудын нэгдлээс бүрдэнэ.

Төсөл хэрэгжих хугацаа: Тэтгэлгийг зарцуулах, үр дүн гаргах, үр шимийг хүртэх хүрээнд төслийн үргэлжлэх хугацаа нь хамгийн ихдээ 4 сар байна. Тэтгэлгээс гадуур бусад нэмэлт эх үүсвэр, хөрөнгө

² Төслийн зорилтот 4 аймгийн төв болох Арвайхээр, Баруун-Урт, Дархан болон Есөнбулаг сум зөвхөн багтана.

³ Цаашид “бизнес төсөл” эсвэл “тэтгэлэг горилох төсөл” гэж нэрлэгдэж явна.

оруулалтаар төслийн хугацаа уртсах боломжтой ч тэтгэлгийн зарцуулалт, үр дүн, хяналтанд нөлөөлөх ёсгүй.

Төслийн байршил: Бичил тэтгэлгийн хөтөлбөр нь дараах 4 аймгийн төвд бүртгэлтэй, үйл ажиллагаа явуулдаг горилогч нараас өргөдлийн маягт болон бизнес төслийг хүлээн авна:

- Сүхбаатар аймгийн төв Баруун-Урт сум
- Өвөрхангай аймгийн төв Арвайхээр сум
- Дархан-Уул аймгийн төв Дархан сум
- Говь-Алтай аймгийн төв Есөнбулаг сум

Тус аймгуудын бусад сумд болон бусад аймаг, хотуудаас тэтгэлэг хөтөлбөрт хамрагдах боломжгүй.

Төсөлд тавигдах шаардлагууд: Бичил тэтгэлгийн хөтөлбөрт ирүүлэх бизнесийн төсөл нь АТХХХМ төслийн зорилго, зорилтуудтай уялдаж, хүрэх үр дүнтэй, үр дүнгээ хамгийн богино хугацаанд үзүүлэх боломжтой, тэтгэлгийн зарцуулалт, худалдан авалтын хуваарьтай, зорилтот бүлгийн иргэдэд ногоон ажлын байрыг бий болгох төлөвлөгөө, жендерийн болон ХАБЭА төлөвлөгөө, нэмэлт орлогын боломжуудыг тодорхой төсөвлөсөн, хатуу хог хаягдлыг цуглуулах, ангилах, ялгах, боловсруулах, дахин ашиглах зэрэг хэрэгжүүлэлтийн явцыг хэмжих шалгуур үзүүлэлтүүдтэй бичигдсэн байх ёстой. Мөн бизнес төслийн шууд үр дүнг богино хугацаанд харуулах нь давуу тал болно. Нөгөө талаас, бизнес төсөл нь үйл ажиллагаа бүрийнхээ үр нөлөөг хамгийн сайнаар гаргах төлөвлөгөө гаргаж, хатуу хог хаягдлыг бууруулах, дахин ашиглах болон дахин боловсруулахад орон нутгийн нөөц, боломж, хамтын ажиллагаан дээрх санал санаачилгад илүү төвлөрөн, төслийн тогтвортой байдлыг хангах төлөвлөгөө зэргийг багтаасан байна. *Бизнес төслийн загварыг Хавсралт Б-оос харна уу.*

Бичил тэтгэлгийн хөтөлбөр нь дараах үйл ажиллагааны зардлуудыг дэмжихгүй болно:

- Орон нутгийн хатуу хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөөтэй зөрчилдөх, саад, хохирол учруулах үйл ажиллагаа;
- Хатуу хог хаягдалтай шууд болон шууд бусаар хамааралгүй үйл ажиллагаа;
- Шинээр үүсгэх ажлын байранд тэтгэлгийн журамд заасан хэмжээнд зорилтот бүлгийн иргэдийг (хог түүгч иргэд болон эмэгтэйчүүд) хамруулаагүй;
- Албан бусаар хөдөлмөр эрхлүүлэх үйл ажиллагаа;
- Байгаль орчинд сөрөг нөлөө бүхий үйл ажиллагаа;
- Хөдөлмөрийн эрүүл, аюулгүй орчин нөхцлийг хангаагүй үйл ажиллагаа;
- Зорилтот сумдаас өөр байршилд явуулах үйл ажиллагаа;
- Уулзалт, сургалт семинар, хурал зөвлөгөөнтэй холбоотой зардлууд;
- Аливаа түрээсийн төлбөрүүд;
- Аливаа шимтгэл, хураамж, зээлийн өрийн үлдэгдлийг төлөх үйл ажиллагаа;
- Зээл, санхүүжилт олгох үйл ажиллагаа;
- Хүний наймаа, хүүхдийн хөдөлмөр эрхлэлттэй холбоотой үйл ажиллагаа;
- Архи, тамхи, согтууруулах ундаа, мансууруулах бодис үйлдвэрлэх, тараах, сурталчлах, борлуулахтай холбоотой үйл ажиллагаа;
- Улс төр, шашин болон бусад үзэл суртлын үйл ажиллагаанууд;
- Бусад төрлийн хууль бус үйл ажиллагаанууд.

2.3 Бизнес төслийн төсөвт тавигдах шаардлага

Төсөв: Бичил тэтгэлэг нь хоёр багцтай. Зорилтот аймаг бүрт дахин боловсруулах туршлагыг өргөжүүлэх, сайжруулах зорилгоор нэг горилогчид 15,000 хүртэлх ам.долларын тэтгэлэг, хатуу хог хаягдлын менежмент, дахин боловсруулалтыг сайжруулах төслийн санал гаргасан 3 горилогч тус бүрт 5,000 хүртэлх ам.долларын тэтгэлгийг сонгон шалгаруулалтаар 100 хувь буюу бүтэн дүнгээр олгоно. Тэтгэлгийн олголтыг МУ-ын “Төлбөр тооцоог үндэсний мөнгөн тэмдэгтээр гүйцэтгэх тухай хууль”-ийн дагуу зөвхөн төгрөгөөр гүйцэтгэнэ.

Шаардлагатай тэтгэлгийн хэмжээ: Бичил тэтгэлгээр зөвхөн төслийн зорилгод нийцэх хөрөнгө оруулалтын зардлуудыг санхүүжүүлнэ. Өөрөөр хэлбэл, тухайн бизнес төслийн төсөв нь зорилтот орон нутгийн хатуу хог хаягдлын менежментийг сайжруулах, хатуу хог хаягдлыг цуглуулах, ангилах, ялгах,

дахин боловсруулах болон дахин ашиглах зэрэг үйлдвэрлэл, үйлчилгээ, ажлын байрыг бий болгоход шаардлагатай урьдчилсан тооцсон худалдан авалтын 'зардлуудын' нийлбэр юм.

Мөн тэтгэлэгт горилогч нь Хавсралт Б-д буй Бизнес төслийн загварт буй төслийн төсөвт худалдан авалтын зардлуудаа харгалзах бүлэг тус бүрд ангилан дараах байдлаар тооцоолон харуулна:

- Нэгж өртөг, нэгдсэн өртөг эсвэл хувьчилсан өртгөөр тооцоолсон зардлыг болон тооцож гаргасан аргачлалыг дэлгэрэнгүй бичнэ.
- Худалдан авалт тус бүрийн зардлуудыг тооцоолон гаргасан томъёо болон аргачлалуудыг тайлбарлана.

Аймгийн Тэтгэлгийн Хороо (ТХ)⁴ тухайн санал болгож буй төсөв зардлыг тооцоолон гаргасан үндэслэл, ижил төрлийн үйл ажиллагаа болон өмнөх туршлага дээр үндэслэсэн тайлбарыг сайтар хянаж шалган, түүнээс гарсан дүгнэлт дээр үндэслэн тухайн бизнес төслийг шалгаруулах зөвлөмж үйлдэнэ.

ТХ нь төслүүдийн үнэлгээнд суурилан горилогчдоос нэмэлт тайлбар хүсэх болон механик шинжтэй алдаа дутагдлыг засахыг шаардах эрхтэй. Гэвч энэ нь тэтгэлгийн нийт санхүүжилтийн хэмжээг өөрчлөх (нэмэгдүүлэх эсвэл бууруулах) эсвэл тэтгэлэгт тэнцүүлэх үндэслэл болохгүй.

Тиймээс горилогч бүрийг үнэн бодит, зардалд хэмнэлттэй төсөв боловсруулан өгөхийг зөвлөж байна.

⁴ Аймгийн ЗДТГ-ын даргаар удирдуулсан Тэтгэлгийн Хороо нь бизнес төслүүдийг зохих үнэлгээний хуудсаар үнэлэн сонгон шалгаруулалтын ажлыг гүйцэтгэнэ.

3. ХӨТӨЛБӨРИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ХУВААРЬ

АТХХХМ төслийн бичил тэтгэлгийн хөтөлбөр нь 3 үе шаттайгаар 2022 оны 2 сараас 9 сарын хооронд явагдана. 2022 оны 2 сарын 14-нд бизнес сургалтын үйл ажиллагаагаар эхэлсэн. Зорилтот 4 аймгийн тэтгэлэг сонирхогч орон нутгийн бизнес болон олон нийтийн бүлгүүдээс 5 дугаар сард тэтгэлгийн материал хүлээн авах, шалгаруулах, тэтгэлэг олгох ажлуудыг зохион байгуулна. Төслийн зөвлөх багийн зүгээс тэтгэлэг хүлээн авагчдыг бизнесийн төслөө амжилттай хэрэгжүүлэхэд үргэлжлүүлэн дэмжлэг үзүүлнэ.

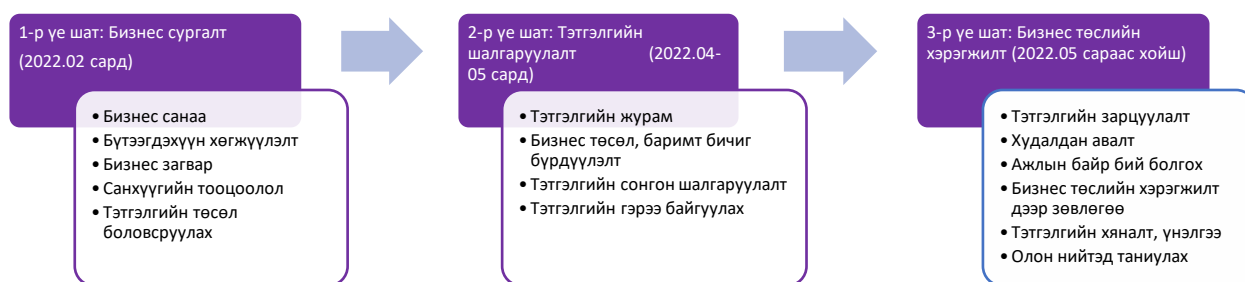
Хүснэгт 1. Бичил тэтгэлгийн хөтөлбөрийн хуваарь

№	Хөтөлбөрийн үе шат	Хугацаа
1	Бизнес сургалт	2022 оны 2 сар
	Арвайхээр	2022.02.14-15
	Есөнбулаг	2022.02.17-18
	Дархан	2022.02.21-22
	Баруун-Урт	2022.02.24-25
2	Тэтгэлгийн шалгаруулалт	2022 оны 5 сар
3	Тэтгэлгийн хэрэгжилт	2022 оны 6 сараас хойш

4. ХӨТӨЛБӨР ХЭРЭГЖИХ ҮЕ ШАТ

Бичил тэтгэлэг олгох хөтөлбөр нь үндсэн гурван үе шаттайгаар хэрэгжинэ. Эхний үе шат нь бизнес сургалт бөгөөд төслийн зөвлөх баг тэтгэлэг горилогчдод өөрсдийн орон нутгийн хатуу хог хаягдлын асуудлыг шийдэх бизнес санаа, хэрэгжүүлэх загвар, санхүүгийн тооцооллыг агуулсан бизнес төслийг боловсруулж сургана. Тэтгэлэг сонирхогчид бизнес сургалтад хамрагдсан эсэхээс үл хамааран бичил тэтгэлэгт хандах боломжтой. Үүний дараагийн шатанд тэтгэлэг сонирхогчид тэтгэлгийн журмын дагуу бизнес төсөл болон бусад шаардлагатай баримт бичгүүдээ бүрдүүлэн ТХ-д илгээн сонгон шалгаруулалтад орно. Төсөл шалгарсан тохиолдолд тэтгэлэг горилогч тэтгэлгийн гэрээ байгуулан төслөө хэрэгжүүлэх боломжтой болно. Хөтөлбөрийн сүүлийн **буюу хэрэгжилтийн** үе шатанд төслийн зөвлөх баг тэтгэлэг хүлээн авагчдыг бизнес төслөө амжилттай хэрэгжүүлэхэд нь зөвлөгөө өгч, тэтгэлгийн үр дүнг гаргах, АТХХМ төслийн үр шимийг олон нийтэд таниулахад нь дэмжин ажиллана.

Хүснэгт 2. Бичил тэтгэлгийн хөтөлбөрийн үе шат

4.1 Үе шат 1: Бизнес сургалт

Тэтгэлэгт хөтөлбөрийн хамгийн эхний үе шат бол бизнес сургалт бөгөөд тэтгэлэг сонирхогчдыг бизнес төсөл боловсруулахад чадавхижуулсан. Энэ сургалтыг төслийн зөвлөх багийн бизнес, хөдөлмөр эрхлэлтийн мэргэжилтэн, жендер болон эрүүл аюулгүй ажиллагааны мэргэжилтнүүдийн дэмжлэгтэйгээр 2022 оны 2 дугаар сард зохион байгуулж хатуу хог хаягдлын бизнесийн төсөлд шаардлагатай мэдлэг, мэдээллийг олгож зөвлөгөөг цаг тухай бүрт өгсөн. Энэхүү сургалтын хөтөлбөрт бизнес төслийг боловсруулахад шаардлагатай бизнес санаа, бизнес загвар, технологи, үйлдвэрлэлийн процесс, тэтгэлгийн дэмжлэгээр худалдан авах тоног төхөөрөмж, үүнтэй уялдаатайгаар бий болох шинэ ажлын байр, хөдөлмөрийн эрүүл, аюулгүй ажиллах орчин, санхүүгийн тооцоолол болон тэтгэлгийн орон нутагт хатуу хог хаягдлын менежментийг сайжруулахад оруулах хувь нэмрийн тооцоолол зэрэг сэдвүүдийг хамруулсан. Сургалтын явцад мэргэжилтний зүгээс орон нутагт хамгийн ихээр хаягддаг хатуу хог хаягдлыг нэмүү өртөг шингэсэн эдийн засгийн бүтээгдэхүүн, үйлчилгээ болгох санаа, санаачилгыг оролцогчдын нөөц, боломж, чадавх дээр тулгуурлан гаргасан. Бизнес сургалтын үе шатыг дараах байдлаар зохион байгуулсан.

- Алхам 1:** Тэтгэлэг сонирхогч төрийн болон хувийн хэвшлийн байгууллага, олон нийтийн бүлгүүдэд бизнес сургалтын зарлалыг аймгийн ажлын хэсэг, орон нутгийн мэдээллийн хэрэгслээр дамжуулан хүргэсэн.
- Алхам 2:** Зөвлөх багийнхан орон нутгийн ажлын хэсгийн дэмжлэгтэйгээр төлөвлөсөн хугацаанд нийт 2 өдрийн сургалтыг тэтгэлэг сонирхогчдод зохион байгуулсан. Сургалтын оролцогчид зөвхөн зорилтот суманд бүртгэлтэй, хатуу хог хаягдлын чиглэлээр үйл ажиллагаа явуулдаг бизнес, олон нийтийн бүлгийн төлөөлөл нар байв. Сургалтаар тэтгэлэг сонирхогч нарт хатуу хог хаягдалд суурилсан бизнес боломжийг тодорхойлох, бизнес санаа хөгжүүлэлт, бизнес төлөвлөлт, асуудал шийдвэрлэх арга замууд болон бизнес төсөл боловсруулах гэх мэт сэдвийн хүрээнд мэдлэг олгосон.
- Алхам 3:** Тэтгэлэг сонирхогч нар өөрсдийн бизнес болон байгууллагын үйл ажиллагаанд төслийн тэтгэлгийг уялдуулан бизнес төсөл боловсруулах, өргөдлийн маягтийг бөглөх, бусад шаардлагатай баримт бичгүүдийг бүрдүүлэх тал дээр ганцаарчилсан зөвлөгөөг зохион байгуулсан.

Мөн тэтгэлэг горилогчид өөрсдийн бизнес санаа болон төсөл дээр ганцаарчилсан зөвлөгөөг шууд болон зайнаас авах боломжтой. Түүнчлэн орон нутгийн бизнес болон хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих байгууллагууд, зөвлөхүүдтэй хамтран бусад чадавхижуулах ажлуудыг нэмэлтээр зохион байгуулж тэтгэлэг горилогчдыг хамруулсан.

4.2 Үе шат 2: Тэтгэлгийн шалгаруулалт

Бичил тэтгэлгийн шалгаруулалт нь 2022 оны 5 дугаар сард зохион байгуулагдана. Энэ үе шатанд аймгийн ТХ гол үүрэг гүйцэтгэх бөгөөд тэтгэлэг горилогчдоос ирсэн бүх өргөдлийн маягтууд, бизнес төсөл болон нэмэлт шаардлагатай материалуудыг заасан хугацаанд хүлээн авч, зөвхөн шаардлага хангасан бизнес төслүүдийг зохих үнэлгээгээр шалгаруулан, тэдгээрээс тэнцсэн шийдвэр бүхий төслүүдэд тэтгэлэг олгох ажлууд явагдана. Тэтгэлэг горилогч нарт тавигдах ерөнхий шаардлагуудыг хангахгүй, өргөдлийн маягт, бизнесийн төсөл, бусад шаардлагатай баримт бичгүүдийг дутуу бүрдүүлсэн болон хугацаандаа амжиж ирүүлээгүй горилогч нарыг хасаж, тэтгэлэг сонгон шалгаруулалтад оруулахгүй.

Тэтгэлгийн үйл ажиллагаа нь дараах байдлаар зохион байгуулагдана.

- **Алхам 1:** Тэтгэлэг горилогчдоос өргөдлийн маягт, бизнесийн төсөл, бусад шаардлагатай баримт бичгүүдийг хүлээж авах зарлалыг орон нутгийн засаг захиргаан дээр байгуулагдсан ажлын хэсэг, холбогдох байгууллага болон хэвлэл мэдээллийн хэрэгслээр дамжуулан хуанлийн 10 (арван) хоногийн хугацаатайгаар олон нийтэд хүргэнэ. Зарлалд өргөдлийн маягт, бизнес төслийн загвар, бусад бүрдүүлэх шаардлагатай баримт бичгүүдийн жагсаалтыг байршуулсан цахим холбоос, цаасаар болон цахимаар хүлээн авах хаяг, эцсийн хугацаа, мөн нэмэлт мэдээлэл, хариулт авах утас, хаягийг заавал тусгана.
- **Алхам 2:** Бичил тэтгэлгийн зарлал олон нийтэд цацагдах үеэр төслийн зөвлөх багийн зүгээс тэтгэлэг сонирхогч, горилогч нарт тэтгэлгийн мэдээллийг ил тод, тэгш, хүртээмжтэй ханган ажиллана. Тиймээс зөвлөхийн баг бичил тэтгэлгийн журмыг танилцуулах цахим уулзалтыг нэг удаад зохион байгуулна. Уулзалтын огноо, цаг, холбоосыг бичил тэтгэлгийн зарлалд тусгана.
- **Алхам 3:** Заасан хугацаанд материалаа ирүүлсэн тэтгэлэг горилогч бүрт хүлээн авсан тухай хариу мэдэгдлийг имэйл эсвэл утасны мессежээр зөвлөхийн багаас баталгаажуулан явуулна. Тэтгэлэг горилогч материалаа заагдсан хугацаанаас (нэг секундээс эхлэн) хоцроож ирүүлсэн тохиолдолд тэтгэлгийн материалыг хүлээн авсанд тооцохгүй учир хариу өгөхгүй болно. **Цаасан хэлбэрээр өргөдлийн маягт, төслөө өгөх тохиолдолд тухайн аймгийн төвд хүлээн авах албан тушаалтанд заасан цагаас өмнө хүргүүлэх ёстой. Хэрэв цахим шуудангаар илгээх тохиолдолд интернэтийн хурд, илгээх материалын багтаамж зэргээс хамааран тэтгэлгийн материал илгээх цаг хугацаагаа төлөвлөхийг анхаарах ёстой.**
- **Алхам 4:** Заагдсан хугацаанд багтаан ирүүлсэн бүх тэтгэлгийн материалуудыг бүрэн эсэхийг хянан шалгаж, шаардлага хангасан тохиолдолд аймгийн ТХ-ны шалгаруулалтад оруулна.
- **Алхам 5.** ТХ-оос шалгаруулалтаар оруулж, шалгарсан болон шалгараагүй бүх горилогч нарт албан ёсны шалгаруулалтын дүнг мэдэгдэнэ. ТХ-ны зүгээс орон нутгийн хатуу хог хаягдлын менежментийг сайжруулахад онцгой үүрэг гүйцэтгэх боломжтой гэж үзэн бүрдүүлэх материал эсвэл бизнес төсөлд нэмэлт мэдээлэл хүсэх эрхтэй. Гэвч энэ нь тухайн төслийг тэтгэлэгт тэнцүүлнэ гэсэн утга илэрхийлэхгүй.
- **Алхам 6.** Аймгийн ТХ-ны үнэлгээнд тэнцэн, АХБ-аас зөвшөөрсөн тохиолдолд шалгарсан байгууллагын итгэмжлэгдсэн удирдлага аймгийн ТХ-той биечлэн уулзаж, бичил тэтгэлгийн гэрээг гарын үсэг, тамгаар баталгаажуулна.

4.3 Үе шат 3: Бизнес төслийн хэрэгжилт

Бичил тэтгэлгийн хөтөлбөрийн гурав дахь үе шатанд тэтгэлэг хүлээн авагчид бичил тэтгэлгийн зарцуулалт, худалдан авалтаар аймгийн төвүүдэд хатуу хог хаягдлын менежментийг сайжруулах хүрээнд олон нийтийн зөв дадал хэвшлийн тусламжтайгаар нэмүү өртөг шингэсэн бүтээгдэхүүн, үйлчилгээ, шинэ ажлын байруудыг бий болгож, зорилтот бүлгийн иргэдийн орлогыг нэмэгдүүлэх жендер болон ХАБЭА төлөвлөгөө бүхий бизнес төслөө хэрэгжүүлнэ. Хэрэгжилтийн явцыг дараах алхмаар гүйцэтгэнэ.

- **Алхам 1.** Тэтгэлгийн гэрээ байгуулсан байгууллага, олон нийтийн бүлгүүд бизнес төсөлд төсөвлөсөн худалдан авалтуудыг тэтгэлгийн гэрээнд заасан нөхцөл, санхүүгийн журмын дагуу

төлөвлөсөн хугацаанд гүйцэтгэнэ. Төслийн хэрэгжилтэд эмэгтэйчүүдийн оролцоог хамгийн багадаа 50 хувиас их байлгана.

- **Алхам 2:** Тэтгэлэг хүлээн авагч бизнес, олон нийтийн бүлгүүд бизнес төсөлд тусгагдсан худалдан авалтуудыг НӨАТ-тэй мөнгөн дүнгээр гүйцэтгэнэ. Худалдан авалтыг гадаад улсаас импортоор гүйцэтгэх тохиолдолд импортын гаалийн татвараас чөлөөлөгдөнө.
- **Алхам 3:** Тэтгэлэг хүлээн авагч бизнес, олон нийтийн бүлгүүд тэтгэлгээр худалдан авсан бараа, үйлчилгээний баримтжуулалтыг бизнес төслийн загвар дахь худалдан авалтын жагсаалт болон зургаар баталгаажуулан төслийн нэгжид илгээнэ. Аймгийн ажлын хэсэг болон зөвлөхийн баг үүнд хяналт тавин зөвлөн ажиллана.
- **Алхам 4:** Тэтгэлэгт хүлээн авагч нь бизнес төсөлд тусгагдсан төлөвлөлтийн дагуу зорилтот **бүлгийн иргэдээс 50 хувь эмэгтэйчүүдийн оролцоотой ногоон** ажлын байрыг бий болгоно.
- **Алхам 5:** Тэтгэлэгт хүлээн авагч тэтгэлгийн дэмжлэг хэрэгжилт явц, үр дүнг ТУН болон аймгийн ажлын хэсэгт сар бүр тайлагнана. Үүнд зарцуулалтын тайлан, мөнгөн урсгал, санхүүгийн тайлан, тоног төхөөрөмжийн ашиглалт, ажлын байрны нөхцөл байдал болон хатуу хог хаягдлын өртгийн сүлжээн дэх оролцоо зэргийг заавал дурдана.
- **Алхам 6:** Тэтгэлэгт хүлээн авагч төслийн зөвлөх баг болон орон нутгийн бизнесийн зөвлөх үйлчилгээ үзүүлэгч байгууллагуудаас бизнесээ эхлүүлэх, хөгжүүлэх, өргөжүүлэх хэрэгцээнд суурилсан зөвлөх үйлчилгээг авна. Үүгээр тус байгууллагууд өөрсдийн ажилчдын хувь хүний болон мэргэжлийн мэдлэг, ур чадвараа нэмэгдүүлэх, суралцахад шаардлагатай зардлаа хэмнэх, удирдлагын болон ажилчдынхаа сэтгэл ханамжийг нэмэгдүүлэх боломжтой болно.
- **Алхам 7:** АТХХХМ төслийн зүгээс гэрээнд тусгагдсаны дагуу тэтгэлгийн гэрээ байгуулан бизнес төслөө хэрэгжүүлж буй бизнес, олон нийтийн бүлгүүдийн тэтгэлгийн зарцуулалт, санхүүгийн баримт бичгүүдийг хянан шалгана.
- **Алхам 8:** АТХХХМ төслийн зүгээс тэтгэлгийн дэмжлэгтэйгээр бий болсон ажлын байртай танилцах замаар бизнес төслийн үр дүн, жендерийн болон ХАБЭА төлөвлөгөөний биелэлтийг хянана.
- **Алхам 9:** Тэтгэлэг хүлээн авагчдын орон нутгийн хатуу хаягдлын менежментийг сайжруулах болон зорилтот бүлгийн иргэдийн амьжиргааг дээшлүүлэхэд оруулж буй хувь нэмэр, амжилтыг олон нийтэд таниулан сурталчлах ажлууд зохион байгуулагдана.

5. ТЭТГЭЛЭГ ГОРИЛОХ БАРИМТ БИЧГҮҮД

5.1 Бичил тэтгэлгийн хөтөлбөрийн өргөдлийн маягт

Бичил тэтгэлгийн хөтөлбөрт горилогч нар Хавсралт А-д буй өргөдлийн маягтыг заавал бөглөнө. Горилогч нар өргөдлийн маягтын загвар доторх харгалзах хэсгүүдийг зааврын дагуу **Монгол хэл** дээр бөглөнө. *Зөвхөн гүйцэт бөглөсөн өргөдлийн маягт, бизнесийн төсөл болон нэмэлт баримт бичгүүдийг заасан эцсийн хугацаанаас өмнө хүлээн авсан тохиолдолд тэтгэлгийн сонгон шалгаруулалтад оруулахыг анхаарна уу.*

Горилогч нар бичил тэтгэлгийн хөтөлбөртэй холбоотой мэдээллээр тэтгэлэг зарлагдсанаас хойш хуанлийн 5 (таван) хоногийн хугацаанд тодруулга хүсч болно. Мөн зөвлөхийн багаас бичил тэтгэлгийн журамтай холбоотой нэг удаагийн мэдээллийн уулзалтыг цахимаар зохион байгуулна. Энэ талаар бичил тэтгэлгийн хөтөлбөрийн зарлалд тодорхой тусгана.

5.2 Бизнес төслийн загвар

Бичил тэтгэлгийн хөтөлбөрт горилогч нар бичил тэтгэлгийн өргөдлийн маягтыг бөглөхөөс гадна Хавсралт Б, В, Г, Д-д буй бизнес төслийн загвар, төлөвлөгөөг ашиглан бизнес төслөө боловсруулна. Горилогч нар бизнес төслийг **Монгол хэл** дээр бэлдэхийн сацуу хамтрагч, дэмжигч байгууллагуудын тодорхойлолт, загвар бүтээгдэхүүн, тоног төхөөрөмж, технологийн тайлбар зураг, файл зэргийг хавсаргах шаардлагатай.

5.3 Шаардлагатай нэмэлт баримт бичгүүд

Тэтгэлэг горилогчид Хавсралт дахь загвар, маягтуудыг ашиглан тэтгэлгийн өргөдөл, бизнес төслийг боловсруулахаас гадна доорх баримт бичгүүдийг нэмэлтээр бэлдэн илгээнэ.

Төрийн болон орон нутгийн өмчит байгууллагууд:

1. Горилогч байгууллага нь тухайн тэтгэлгийн хөтөлбөр зарлагдсан аймгийн харьяалалтай байгууллага гэдгийг батлах байгууллагын албан ёсны гэрчилгээний хуулбар (нүүрэн болон арын талууд);
2. Улсын Бүртгэлийн Ерөнхий Газарт баталгаажуулсан байгууллагын албан ёсны дүрмийн хуулбар;
3. Сүүлийн 12 хүртэлх сарын санхүүгийн тайлан (Боловсролын байгууллага нь Боловсролын тухай хуулийн 39.11 дэх заалтын дагуу дэргэдээ хөгжлийн сантай тохиолдолд);
4. Байгууллагын өөрийн харилцах дансны тодорхойлолт (төрийн сан эсвэл орон нутгийн сангийн харилцах данс байж болохгүй, тэтгэлэгт тэнцсэн тохиолдолд тэтгэлэг хүлээн авах данс байх);
5. Байгууллагын итгэмжлэгдсэн төлөөлөгч нь тухайн тэтгэлгийн хөтөлбөр зарлагдсан аймгийн харьяалалтай иргэн гэдгийг батлах иргэний үнэмлэхийн хуулбар (горилж буй аймгийнхаа харьяат иргэн байх ёстой);

ХХК, нөхөрлөл, бичил бизнес:

1. Горилогч бизнес нь тухайн тэтгэлгийн хөтөлбөр зарлагдсан аймгийн харьяалалтай байгууллага гэдгийг батлах байгууллагын албан ёсны гэрчилгээний хуулбар (нүүрэн болон арын талууд);
2. Улсын Бүртгэлийн Ерөнхий Газарт баталгаажуулсан аж ахуйн нэгж байгууллагын албан ёсны дүрмийн хуулбар;
3. Сүүлийн 12 хүртэлх сарын санхүүгийн тайлан;
4. Нийгмийн даатгалын шимтгэлийн өр төлбөргүй тодорхойлолт;
5. Татварын өр төлбөргүй тодорхойлолт;
6. Аж ахуйн нэгжийн өөрийн харилцах дансны тодорхойлолт (тэтгэлэгт тэнцсэн тохиолдолд тэтгэлэг хүлээн авах);

7. Хэрвээ тухайн байгууллага нь хоёр ба түүнээс дээш хувьцаа эзэмшигчтэй бол хувьцаа эзэмшигчдийн иргэний үнэмлэхийн хуулбар;
8. Байгууллагын итгэмжлэгдсэн төлөөлөгчийг томилсон тухай хувьцаа эзэмшигчдийн хурлын шийдвэр;
9. Байгууллагын итгэмжлэгдсэн төлөөлөгч нь тухайн тэтгэлгийн хөтөлбөр зарлагдсан аймгийн харьяалалтай иргэн гэдгийг батлах иргэний үнэмлэхийн хуулбар (горилж буй аймгийнхаа харьяат иргэн байх ёстой);

Хоршоо болон ТББ:

1. Горилогч бүлэг нь тухайн тэтгэлгийн хөтөлбөр зарлагдсан аймгийн харьяалалд бүртгэлтэйг батлах байгууллагын албан ёсны гэрчилгээний хуулбар (нүүрэн болон арын талууд);
2. Улсын Бүртгэлийн Ерөнхий Газарт баталгаажуулсан аж ахуйн нэгж, байгууллагын албан ёсны дүрмийн хуулбар;
3. Сүүлийн 12 хүртэлх сарын санхүүгийн тайлан;
4. Бүлгийн өөрийн харилцах дансны тодорхойлолт (тэтгэлэгт тэнцсэн тохиолдолд тэтгэлэг хүлээн авах);
5. Хэрвээ тухайн бүлэг нь хоёр ба түүнээс дээш гишүүдтэй бол гишүүдийн⁵ байгууллагын гэрчилгээ/иргэний үнэмлэхийн хуулбар;
6. Байгууллагын итгэмжлэгдсэн төлөөлөгчийг томилсон тухай бүх гишүүдийн хурлын⁶ шийдвэр;
7. Байгууллагын итгэмжлэгдсэн төлөөлөгч нь тухайн тэтгэлгийн хөтөлбөр зарлагдсан аймгийн харьяалалтай иргэн гэдгийг батлах иргэний үнэмлэхийн хуулбар (горилж буй аймгийн харьяат иргэн байх ёстой);

5.4 Бичил тэтгэлэг горилох баримт бичгүүдийг хүлээн авах хаяг

Тэтгэлэг горилогчид аймгийн ТХ-д дараах хоёр хэлбэрийн аль нэгийг сонгон бичил тэтгэлэг хүсэх баримт бичгүүдээ хүргүүлж болно.

1. ТХ-ны даргын томилсон албан тушаалтанд биечлэн хүргэх;
2. Бичил тэтгэлгийн **c2grants@gmail.com** цахим шуудангийн хаягт илгээх.

Хүлээн авагч албан тушаалтан тэтгэлэг горилогчийн бэлдсэн 1) бичил тэтгэлгийн өргөдлийн маягт, 2) бизнесийн төсөл болон 3) нэмэлт бүрдүүлэх шаардлагатай баримт бичгүүд бүхий битүүмжилсэн багцыг хүлээн авахдаа бүртгэн баталгаажуулна. Харин цахим шуудангаар тэтгэлгийн багц баримт бичгүүдийг хүлээн авсан тохиолдолд хүлээн авсан талаар хариу мэдэгдлийг цахим шуудан руу нь илгээнэ. *Бичил тэтгэлэг горилох баримт бичгүүдийг тэтгэлгийн зарлалд заагдсанаас өөр бусад байгууллага, албан тушаалтан, хаягт илгээх, хүлээлгэн өгөх, бүртгүүлэн баталгаажуулаагүй зэрэг тохиолдолд хүчингүйд тооцохыг анхаарна уу. Үүнтэй холбоотой гарах аливаа асуудлыг бичил тэтгэлэг горилогч өөрөө бүрэн хариуцна.*

5.5 Бичил тэтгэлгийн горилох баримт бичгүүдийг хүлээж авах хугацаа

Бичил тэтгэлгийн зарлалд тэтгэлэг горилох баримт бичгүүдийг хүлээн авах эцсийн хугацааг тодорхой заасан байна. Тэтгэлэг зарлагдсанаас тэтгэлэг горилох баримт бичгүүдийг хүлээн авах эцсийн хугацаа хүртэл хуанлийн 10 (арван) өдөр байна.

Тэтгэлэгт горилогч нар бичил тэтгэлэг горилох баримт бичгүүдийн багцыг тээвэр, шуудангийн удаашрал, албан тушаалтнуудын ажлын цагийн хуваарь, интернэтийн доголдол болон бусад эрсдэлүүдээс сэргийлэх үүднээс тэтгэлэг горилох баримт бичгүүдийг хүлээж авах эцсийн хугацаанд тулгалгүйгээр эрт илгээх, хүлээлгэн өгөх шаардлагатай. Заасан хугацаанаас хоцроосон тохиолдолд төслийн нэгжийн зүгээс хариуцлага хүлээхгүй болно.

⁵ Нийгэмд үйлчилдэг ТББ-ын хувьд Удирдах Зөвлөлийн гишүүд байна.

⁶ Нийгэмд үйлчилдэг ТББ-ын хувьд Удирдах Зөвлөл байна.

Хугацаанаасаа хоцроож ирүүлсэн тэтгэлэг горилох баримт бичгүүдийг хүчингүйд тооцно. Үүнтэй холбоотой гарах аливаа асуудлыг бичил тэтгэлэг горилогч өөрөө бүрэн хариуцна.

5.6 Бичил тэтгэлгийн мэдээлэл өгөх уулзалт

Төслийн зөвлөх баг тэтгэлэг сонирхогч нарт цахимаар бичил тэтгэлгийн хөтөлбөрийн талаар дэлгэрэнгүй мэдээлэл өгөх уулзалтыг зохион байгуулж, мэдээллүүдийг ил тод, нээлттэй хүргэнэ. Хөтөлбөртэй холбоотой асуултуудыг биечлэн, утсаар, болон цахимаар хүлээн авч, тэтгэлгийн материал хүлээж авах сүүлийн хугацаанаас өмнө **3 хуанлийн өдрөөс хэтрүүлэлгүй** хариуг илгээнэ. Биечлэн болон утсаар холбогдох тохиолдолд төслийн зөвлөх мэргэжилтнүүд зөвхөн ажлын өдрүүдэд ажлын цагаар асуултад хариулна. Тодруулга асуулт бүхий цахим шууданг илгээх тохиолдолд “С2 Бичил тэтгэлэгт хөтөлбөрийн асуулт – [Аймгийн нэр; Байгууллагын/Горилогчийн нэр]”-ийг цахим шуудангийн гарчиг хэсэгт бичиж илгээнэ. Зөвлөхийн баг тэтгэлгийн материал хүлээж авах сүүлийн хугацаанаас өмнөх **5 хуанлийн өдрөөс хойш ирсэн** асуултад хариулт өгөх үүрэг, хариуцлага хүлээхгүй болно. Тодруулга асуултуудын хариултыг асуулт ирснээс хойш 3 хуанлийн өдөрт багтаан илгээнэ.

Төслийн зөвлөх багийн зүгээс аймгийн ажлын хэсгүүдтэй хамтран хөтөлбөрийн талаарх бүх мэдээллүүдийг орон нутгийн олон нийтийн мэдээллийн хэрэгслээр дамжуулан хүргэх болно.

6. СОНГОН ШАЛГАРУУЛАЛТ БА ШИЙДВЭР ГАРГАЛТ

Аймгийн ТХ нь төслийн бичил тэтгэлгийн хөтөлбөрийн сонгон шалгаруулалт, тэтгэлэг олголт болон хяналтын үйл ажиллагааг бүрэн хариуцан ажиллана. ТХ нь үйл ажиллагаандаа бие даасан, ил тод байх, бусдын нөлөөнд үл автах, хатуу хог хаягдлын менежментийг сайжруулах тогтвортой бодлого, санаачилга, шийдлүүдийг дэмжих, хууль эрх зүйн хүрээнд нийтийн эрх ашгийг хамгаалах зарчмыг удирдлага болгоно.

6.1 Тэтгэлгийн хорооны бүтэц, үүрэг

Аймгийн Засаг Даргын захирамжаар Тэтгэлгийн Хороо (ТХ)-г байгуулах ба тус хорооны даргаар аймгийн ЗДТГ-ын даргыг томилно. ТХ нь нийт 5 гишүүнээс бүрдэх бөгөөд дараах төлөөллүүд байна. Үүнд:

1. Аймгийн ЗДТГ-ын дарга
2. Аймгийн Хөрөнгө Оруулалт, Хөгжлийн Бодлого Төлөвлөлтийн Хэлтсийн төлөөлөл
3. ТУН-ийн ажилтан
4. Төслийн технологийн зөвлөх
5. Төслийн С2 зөвлөх орно.

ТХ-ны дарга нь ЗДТГ-ын дарга байх бөгөөд сонгон шалгаруулалт, тэтгэлгийн гэрээ байгуулах болон тэтгэлэг олголт, хяналтыг удирдан ажиллана. ТХ-ны үйл ажиллагааг төслийн зөвлөх баг чиглүүлэн дэмжин ажиллана.

ТХ-ны гишүүд дараах эрх, үүрэгтэй:

- Сонгон шалгаруулалт эхлэхийн өмнө бүх гишүүд бичил тэтгэлгийн журамтай танилцаж нэгдсэн нэг ойлголттой болно.
- Энэхүү журмын үнэлгээний хуудаст суурилан бизнес төслүүдийг үнэлж, зохих оноог өгнө.
- ТУН-д үнэлгээний тайланг цаг тухайд нь шуурхай илгээнэ.
- Сонгон шалгаруулалтын явцад ёс зүй, ил тод, нээлттэй, хараат бус, бие даасан байдлыг сахина.

6.2 Сонгон шалгаруулалтын үйл явц

Сонгон шалгаруулалтыг аймаг бүрт, тэтгэлгийн 2 багц тус бүрээр зохион байгуулна. Сонгон шалгаруулалт нь баримт бичгүүдийн бүрдэлт, бизнес төслийн үнэлгээ, ажлын байран дээрх үнэлгээ гэсэн 3 үе шаттай байна.

1-р үе шат: Тэтгэлэг горилогчдын заасан хугацаанд ирүүлсэн баримт бичгүүдийн бүрдлийг Хавсралт Е. Бичиг баримтын бүрдлийг шалгах хуудасны дагуу шалган бүрэн бүрдсэн эсэхийг нягтлан баталгаажуулна. ТХ энэхүү шатанд оролцсон бүх тэтгэлэг горилогчдод эхний шатанд тэнцсэн эсэх талаар мэдэгдлийг утсаар болон цахимаар хүргэнэ. Тэнцээгүй горилогчдод бичиг баримтын бүрдлийн дутуу эсвэл шаардлага хангаагүй талаарх мэдээллийг мөн хуваалцана.

2-р үе шат: Энэ шатанд тэтгэлэг горилогчдоос ирүүлсэн бүрэн баримт бичгийн бүрдэлтэй бизнес төслүүдийг Хавсралт Ё. Сонгон шалгаруулалтын үнэлгээний хуудас ашиглан оноогоор үнэлж, онооны жагсаалтыг ихээс бага уруу эрэмбэлэн гаргана.

3-р үе шат: ТХ нь багц тус бүрт нийлбэр онооны эрэмбийн жагсаалтыг гарган, хамгийн өндөр оноо авсан бичил тэтгэлгийн багц-1-ээс нэг, багц-2-оос гурван материалуудыг АХБ уруу илгээж зөвшөөрөл авсны үндсэн дээр тэтгэлэг горилогч нарт албан ёсоор хариу өгнө. АХБ-аас баталгаажуулан зөвшөөрөл олгосны дараа сонгон шалгаруулалтын оноо болон бусад холбогдох мэдээллийг олон нийтэд нээлттэй зарлана.

6.3 Сонгон шалгаруулалтын үнэлгээний аргачлал

ТХ нь гишүүдийн өгсөн бизнес төсөл болон ажлын байран дээрх үнэлгээний онооны нийлбэрийг гарган, хамгийн өндөр онооноос хамгийн бага оноо хүртэл жагсаах аргачлалыг ашиглан багцын тус бүрт сонгон шалгаруулалтыг гүйцэтгэнэ. Төслийн үнэлгээ нь нийт 100 онооны 15 асуултаас бүрдэнэ. Асуулт бүр 0-5 эсвэл 0-10 оноотой байна. Энэ оноог үндэслэн тэтгэлэг горилогч бүрийн нийт оноог тодорхойлно. Үүний дараа багц тус бүр дээр тэтгэлэг горилогчдын нэгтгэсэн онооны жагсаалтыг хамгийн их онооноос хамгийн бага оноо хүртэл эрэмбэлэн гаргана. Аймаг бүрт хамгийн өндөр оноо авсан, 15,000 ам.долларын багцад нэг бизнес төсөл, 5,000 ам.долларын санхүүжилттэй багцад 3 олон нийтийн бүлгийн төслийг тэтгэлэгт тэнцүүлнэ.

6.4 Бичил тэтгэлгийн шийдвэр гаргалт

ТХ нь шалгарсан бичил тэтгэлгийн жагсаалтыг АХБ-д илгээн баталгаажуулж, зөвшөөрөл авсанаар бичил тэтгэлэг олгох эцсийн шийдвэр албажсанд тооцно. Тухайн шийдвэрийг тэтгэлэг горилогч бүрт албан ёсоор мэдэгдэнэ.

7. ТЭТГЭЛГИЙН ХЭРЭГЖИЛТ

7.1 Бичил тэтгэлгийн гэрээ байгуулах

Шалгарсан тэтгэлэг горилогчидтой АХБ-аас баталгаажуулсан зөвшөөрлийн үндсэн дээр бичил тэтгэлгийн гэрээг байгуулна. Тус гэрээ нь бичил тэтгэлэгтэй холбоотойгоор тэтгэлэг олгогч, тэтгэлэг хүлээн авагч болон аймгийн ЗДТГ хоорондын харилцааг зохицуулна. Гэрээний үндэслэл, талуудын үүрэг, нөхцөл, хугацаа, шаардлага бүхий загвар нь ЯЯБС, АХБ болон Монгол улсын хууль тогтоомжид нийцсэн байна.

Тэтгэлэг хүлээн авагч байгууллагын албан ёсны итгэмжлэгдсэн төлөөлөгч, төсөл болон аймгийн ТУН дарга гурав гарын үсэг зурснаар гэрээ нь албан ёсоор хүчин төгөлдөр болж хэрэгжиж эхэлнэ. Тэтгэлгийн гэрээний хэрэгжих хугацаа маш богино тул гэрээг байгуулсанаас хойш аль нэг талын санаачилгаар гэрээнд ямар нэгэн өөрчлөлт оруулах боломжгүй.

7.2 Тэтгэлэг олголт

Бичил тэтгэлгийн санхүүжилтийг тэтгэлгийн гэрээ байгуулан хүлээн авагч талын дансанд нэг удаад 100 хувиар буюу бүтэн дүнгээр шилжүүлнэ. Хүлээн авагчийн дансны мэдээлэл өргөдлийн маягтад тусгагдсан байх бөгөөд өөр данс руу шилжүүлэхийг хориглоно. Шилжүүлгийн үйл ажиллагаа нь төслийн санхүүгийн менежментийн журмын дагуу зохицуулагдана.

7.3 Тэтгэлгийн зарцуулалт

Тэтгэлэг хүлээн авагч нь бичил тэтгэлгийн гэрээгээр олгосон санхүүжилтийн зарцуулалтыг зориулалтын дагуу гүйцэтгэх үүрэгтэй. Бизнес төсөлд тусгагдсан худалдан авалтыг нэхэмжлэх болон нийлүүлэгчийн НӨАТ-ын и-баримтаар баталгаажуулж, төслийн санхүүгийн журмаар зохицуулна. Хэрэв тухайн худалдан авалтыг импортоор гүйцэтгэх тохиолдолд импортын гаалийн татвараас чөлөөлөгдөнө. Тэтгэлгийн зарцуулалттай холбоотой үүсэх аливаа эрсдлийг тэтгэлэг хүлээн авагч өөрөө хариуцна.

7.4 Бизнес төслийн хэрэгжилт

Тэтгэлэг хүлээн авагч нь бичил тэтгэлгийн гэрээгээр олгосон санхүүжилтээр бизнес төслийг хэрэгжүүлнэ. Бизнес төсөл нь аймгийн удирдлага, олон нийтийн түншлэлд суурилсан, дахивар хүлээн авах цэгүүдийн үйл ажиллагааг дэмжин ажиллаж бусад аймаг, орон нутагт хэрэгжих боломжтой нийгмийн бизнес загварыг бий болгоно. Бизнес төслийн хэрэгжилт хамгийн ихдээ 4 сарын хугацаатай байх бөгөөд төлөвлөгөөний дагуу ногоон ажлын байрыг үүсгэж, хатуу хог хаягдын боловсруулалт, эгүүлэн ашиглалтын үр дүнг тухайн хугацаанд гаргана.

8. ТЭТГЭЛГИЙН ХЭРЭГЖИЛТИЙН ХЯНАЛТ

8.1 Хяналтын багийн бүтэц, үүрэг

Бичил тэтгэлгийн хяналтын багт ТУН болон аймгийн ажлын хэсгийн төлөөлөл багтана. Тус хяналтын баг нь бичил тэтгэлгийн зарцуулалт, санал болгосон бизнес төслийн хэрэгжилт, тэтгэлэг хүлээн авагчдын ажлын байр болон үйл ажиллагаатай танилцан хяналт хийнэ. Нөгөөтэйгүүр, ТУН болон зөвлөхийн баг тэтгэлэг хүлээн авагчдын бичил тэтгэлгийг зориулалтын дагуу зарцуулсан эсэх, бизнес төслийн үр дүнг цаг тухайд нь гарган ажиллахад тогтмол хяналт тавин ажиллана. Хяналт хийхэд ашиглах шалгуур үзүүлэлтүүд, зорилтот үр дүн нь тэтгэлэг хүлээн авагчдын ирүүлсэн бизнес төслийн үр дүн, шалгуур болон тэтгэлгийн зориулалтын зарцуулалтын төлөвлөгөөнд тусгагдсан байна.

8.2 Хяналтын үйл явц

Бичил тэтгэлгийн хяналтын үйл явц нь 1) тэтгэлгийн зарцуулалт, 2) бизнес төслийн хэрэгжилтийн үр дүнг хянан дүгнэх гэсэн 2 үе шаттай байна. Эхний шатны хяналтыг тэтгэлэг олгогдсоноос хойш нэг сарын дотор, хоёрдугаар үе шатыг гурав болон дөрөв дэх саруудад гүйцэтгэнэ. Тиймээс бичил тэтгэлгээр хэрэгжих бизнес төслийн хугацаа нь 4 сараас хэтрэхгүй байна.

1-р үе шат. Тэтгэлгийн гэрээ байгуулж санхүүжилт хүлээн авагчдаас бизнес төсөлд тусгагдсан худалдан авалт, зарцуулалтын гүйцэтгэлийг батлах баримт бичгүүдийн хуулбарыг цахим эсвэл хүргэлтийн шуудангаар хүлээн авч шалгана. Үүнд дараах бичиг баримтуудыг хамруулна:

1. Тоног төхөөрөмжийн худалдах, худалдан авах гэрээ
2. Санхүүгийн баримтууд (нэхэмжлэх, и-баримт)
3. Байгууллагын шинэ баланс (худалдан авсан хөрөнгийг нэмж тусгасан эсэх)
4. Худалдан авсан хөрөнгийн ажлын байран дээрх зураг
5. Техникийн засвар үйлчилгээний гэрээ (даатгалын гэрээ байж болно)
6. Тэтгэлгийн хэрэгжилтийн тайлан

Тэтгэлэг хүлээн авагч шаардлагатай санхүүжилтээр үйл ажиллагаа эхлүүлсэнээс хойш төслийн хугацаанд сар бүр тэтгэлгийн хэрэгжилтийн тайланг ТУН-д илгээх үүрэгтэй. Хэрэв тэтгэлэг хүлээн авагч нь энэхүү үүргээ биелүүлээгүй тохиолдолд ТУН олгосон тэтгэлгийг нөхөн төлүүлэх эсвэл буцаах зэрэг арга хэмжээг авна.

2-р үе шат. Тэтгэлгийн дэмжлэгтэйгээр бизнес төслийн гүйцэтгэл, үр дүнг хянаана. Үүнд дараах шалгууруудыг ашиглан хяналт хийнэ.

1. Зорилтот бүлгийн иргэдэд зориулсан ажлын байр
2. Жендерийн төлөвлөгөөний биелэлт
3. ХАБЭА төлөвлөгөөний биелэлт
4. Бизнес төслийн үр дүн, шалгуурт тусгагдсан зорилго, зорилт, үйл ажиллагааны биелэлт
5. Дахивар хүлээн авах цэгтэй хамтын ажиллагааны биелэлт

8.3 Хяналтын аргачлал

Хяналтын баг тэтгэлэг хүлээн авагчаас сар бүрийн тайланг авахаас гадна 2-р үе шатанд Хавсралт Ж дахь хяналтын хуудсыг ашиглан бичил тэтгэлгийн хөтөлбөрийн үр дүнг тэтгэлэг хүлээн авагчдын бизнес төслийн хэрэгжилтээр тодорхойлно. Тухайн хяналтыг дараах аргачлалаар тооцно.

Үр дүнтэй – бизнес төслийн зорилго, зорилт, үйл ажиллагаа нь үр дүн, шалгуур, зорилтот түвшиндээ бүрэн хүрсэн буюу хэрэгжилт 90-100 хувь;

Тодорхой үр дүнд хүрсэн - бизнес төслийн зорилго, зорилт, үйл ажиллагаа нь үр дүн, шалгуур, зорилтот түвшиндээ бүрэн хүрээгүй, тодорхой үр дүн гарч эхэлж байгаа буюу хэрэгжилт 60-89 хувь;

Үр дүнгүй - бизнес төслийн зорилго, зорилт, үйл ажиллагаа нь үр дүн, шалгуур, зорилтот түвшингээс өөр байсан, удирдлага зохион байгуулалт хангалтгүй, тэтгэлгийг өөр зориулалтаар зарцуулсан буюу хэрэгжилт 59 болон түүнээс бага хувь;

8.4 Хяналтын тайлагнал

Тэтгэлэг хүлээн авагчид сар бүр аймгийн ЗДТГ-т Хавсралт Ж дахь загварыг ашиглан тэтгэлгийн хэрэгжилтийн тайланг илгээнэ. Тайлангуудын нэгтгэлийг АХБ болон БХБЯ-д тухайн сарын болон улирлын тайлангуудад хавсаргана. Үр дүнгүй тэтгэлгийн хэрэгжилтийн тохиолдолд илэрсэн алдаа, дутагдлыг засах, сайжруулах санал, зөвлөмжийг боловсруулан аймгийн ажлын хэсэг болон ЗДТГ-т хүргүүлнэ.

ХАВСРАЛТ

Дараах хавсралтад буй загварууд нь бичил тэтгэлгийн хөтөлбөрт ашиглагдана:

Хавсралт А: Бичил тэтгэлгийн хөтөлбөрт хамрагдах өргөдлийн маягт

Хавсралт Б: Бизнес төслийн загвар

Хавсралт В: Бизнес төслийн шалгах хуудас

Хавсралт Г: Жендерийн төлөвлөгөөний загвар

Хавсралт Д: Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн төлөвлөгөөний загвар

Хавсралт Е: Бичиг баримтын бүрдлийг шалгах хуудас

Хавсралт Ё: Сонгон шалгаруулалтын үнэлгээний хуудас

Хавсралт Ж: Тэтгэлгийн хэрэгжилтийн тайлангийн загвар

Хавсралт З: Хяналтын хуудас

ХАВСРАЛТ А: БИЧИЛ ТЭТГЭЛГИЙН ХӨТӨЛБӨРТ ХАМРАГДАХ ӨРГӨДЛИЙН МАЯГТ

БИЧИЛ ТЭТГЭЛГИЙН ХӨТӨЛБӨРТ ХАМРАГДАХ ӨРГӨДЛИЙН МАЯГТ	
Энэхүү маягт нь Аймгуудын Төвийн Хатуу Хог Хаягдлын Менежментийн Төсөл (АТХХХМ) төслийн бичил тэтгэлэг горилогчдын мэдээллийг авах зорилготой.	
Заавар:	
• Сонгох хариултын хувьд дээр нь зөв тэмдэглэгээ хийж, бичих хариултын хувьд хоосон зай дээр бичнэ үү. • Өргөдлийн маягт хүлээж авах эцсийн хугацаа өнгөрсний дараа ирүүлсэн аливаа өргөдлийг хүлээж авахгүй болно. • Бүрэн бус өргөдлийг сонгон шалгаруулалтад оруулахгүйг анхаарна уу. • Горилогч нь өргөдлөө Монгол хэл дээр бөглөж ирүүлнэ үү.	

А хэсэг – Ерөнхий мэдээлэл	
Төслийн байршил	☐ Арвайхээр ☐ Баруун-Урт ☐ Дархан ☐ Есөнбулаг
Байгууллагын төрөл	☐ Төрийн ☐ Хувийн ☐ ОНБ
Байгууллагын нэр	
Байгууллагын үндсэн чиглэл	
Байгууллагын гол үйл ажиллагааны товч танилцуулга (нэмэлт мэдээллийг хавсралтаар ирүүлж болно)	
Байгууллагын регистрийн дугаар	
Байгууллагыг бүртгүүлсэн огноо	
Байгуулагатай холбоо барих	Утас: И-мэйл:
Гүйцэтгэх удирдлагын мэдээлэл	Овог: Нэр: Хүйс: ☐ Эр ☐ Эм Нас: Албан тушаал: Ажил мэргэжил: Хаяг: Утас: И-мэйл: Байгууллагын хувьцааны эзэмшдэг хувь: ...% Тусгай хэрэгцээтэй эсэх? ☐ Тийм ☐ Үгүй Хатуу хог хаягдлын салбарт ажилладаг эсэх? ☐ Тийм ☐ Үгүй

В хэсэг – Байгууллагын мэдээлэл

1. Хүний нөөц	
1.1 Танай байгууллага хувьцаа эзэмшигчдтэй юу? Хэдэн хувьцаа эзэмшигчтэй эсвэл гишүүдтэй вэ?	☐ Тийм – хувьцаа эзэмшигчидтэй
	☐ Үгүй
	<i>Хэрвээ тийм бол,</i> Хувьцаа эзэмшигчдийн тоо: Эсвэл гишүүдийн тоо:
1.2 Танай байгууллага хэдэн ажилтантай вэ? Эмэгтэй ажилтнуудын тоог мөн тусгана уу.	Үндсэн:
	Цагийн ажилтан:
	Сайн дурын ажилтан:
2. Санхүүгийн менежмент	
2.1 Танай байгууллага сүүлийн 12 сарын хугацаанд идэвхтэй үйл ажиллагаа явуулсан уу?	☐ Тийм – сүүлийн 12 сарын хугацаанд идэвхтэй үйл ажиллагаа явуулсан
	☐ Үгүй
2.2 Танай байгууллагын жилийн борлуулалтын орлого? (төгрөгөөр)	2019 онд: 2020 онд: 2021 онд:
2.3 Танай байгууллага санхүүгийн бүртгэл, баримт бичгээ хадгалж явдаг уу?	☐ Тийм – санхүүгийн бүртгэл, баримт бичгээ хадгалж явдаг
	☐ Үгүй бол яагаад?
2.4 Танай байгууллага Татварын Ерөнхий Газарт сүүлийн 12 сарын санхүүгийн тайлангаа илгээсэн үү?	☐ Тийм – санхүүгийн тайлангаа илгээсэн
	☐ Үгүй бол яагаад?
3. Байгууллагын зорилго, стратеги	
3.1 Танай байгууллагын эрхэм зорилго юу вэ?	
3.2 Танай байгууллага үйл ажиллагаагаа өргөжүүлэх шаардлагатай юу?	☐ Тийм – үйл ажиллагаагаа өргөжүүлэх шаардлагатай
	☐ Үгүй бол яагаад?
3.3 Хэрвээ 3.2-д тийм гэж хариулсан бол үйл ажиллагаагаа өргөжүүлэх шаардлагатай гэсэн дор хаяж 3 шалтгааныг дурдана уу.	
3.4 Танай байгууллагын ирэх 5 жилийн зорилго юу вэ?	
4. Жендерийн тэгш оролцоо	
4.1 Танай байгууллагын үйл ажиллагаанд жендерийн тэгш оролцоо чухал уу?	☐ Тийм бол байгууллага дахь туршлагаа хуваалцана уу.
	☐ Үгүй бол яагаад?

5. Хэрвээ танай байгууллага ТББ бол, 5.1-ээс 5.3 дэх асуултад хариулаарай (Зөвхөн Хоршоо, ТББ)

Хэрвээ биш бол, С хэсэг рүү шилжинэ үү

5.1 Сүүлийн нэг жилийн хугацаанд хатуу хог хаягдлыг бууруулах чиглэлээр хэрэгжүүлсэн гол төсөл, санал санаачилгуудыг товч дурдана уу.	
5.2 Орон нутгийн хатуу хог хаягдлыг цуглуулах, ялгах, ангилах, боловсруулах чиглэлийн үйл ажиллагааг дэмжин ажилладаг уу?	☐ Тийм бол туршлагаа хуваалцана уу. ☐ Үгүй
5.3 Орон нутгийн иргэдэд нөлөөллийн үйл ажиллагааг зохион байгуулдаг уу?	☐ Тийм бол туршлагаа хуваалцана уу. ☐ Үгүй

С хэсэг – Санал болгож буй төслийн товч танилцуулга (бүгд бөглөнө үү)

Бизнес төслийн нэр	
Төслийн үргэлжлэх хугацаа (сараар)	
Төслийн нийт төсөв	
Хөтөлбөрөөс хүсэх тэтгэлгийн хэмжээ	
Төслийн байршил	
Төслийн зорилго болон зорилтууд	
Төслөөс хүлээж буй үр дүн	
Төслөөс ашиг шим хүртэх зорилтот бүлгийн иргэдийн тоо (х)	Шууд ашиг шим хүртэгчдийн тоо: Шууд бус ашиг шим хүртэгчдийн тоо:
Жендерийн асуудал	
Бизнес төслийн хүрээнд бий болох ажлын байрны хэдэн хувь нь эмэгтэйчүүдэд	☐ 50% эсхүл түүнээс дээш

зориулагдах вэ? (хамгийн багадаа 50 хувь эмэгтэйчүүдэд зориулсан ажлын байр байх)	☐ 49%-аас бага
Бизнес төслийн хэрэгжилтэнд эмэгтэйчүүдийн оролцоо хэдэн хувь байх вэ?	☐ 50% эсхүл түүнээс дээш
	☐ 49%-аас бага
Төслийн ашиг шим хүртэгчдийн хэдэн хувь нь эмэгтэйчүүд вэ?	☐ 50% эсхүл түүнээс дээш
	☐ 49%-аас бага
Төслийн ашиг шим хүртэгчдийн хэдэн хувь нь хог түүгч иргэд вэ?	☐ 50% эсхүл түүнээс дээш
	☐ 49%-аас бага
Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуй	
Төсөл нь ХАБЭА үйл ажиллагааны стандартыг хэрэгжүүлэх үү?	☐ Тийм
	☐ Үгүй бол яагаад?

Батламж

Ядуурлыг бууруулах Япон сангийн (ЯБЯС) төслийн санхүүжилттэй Монгол Улсын Засгийн Газар (МУЗГ) болон Азийн Хөгжлийн Банк (АХБ)-ны хэрэгжүүлж буй - АТХХХМТ-ийн бичил тэтгэлгийн хөтөлбөрт горилогч миний бие энэхүү тэтгэлэгт тэнцсэн тохиолдолд энэхүү бичил тэтгэлгийг бизнес төсөлд тусгасан зориулалтын дагуу зарцуулж, төлөвлөсөн үр дүнгийг гаргана гэдгийг үүгээр батлан хариуцлагатайгаар мэдэгдэж байна.

Өргөдөл гаргагчийн овог, нэр:

Гарын үсэг:

(ТАМГА)

Огноо:

ХАВСРАЛТ Б: БИЗНЕС ТӨСЛИЙН ЗАГВАР

1. ЕРӨНХИЙ МЭДЭЭЛЭЛ

Төсөл хэрэгжүүлэгчийн ерөнхий мэдээлэл	
Төсөл хэрэгжүүлэгчийн нэр:	
Төсөл хэрэгжүүлэгчийн регистрийн дугаар:	
Төсөл хэрэгжүүлэгчийн хаяг:	
Төсөл хэрэгжүүлэгчийн утас:	
Төсөл хэрэгжүүлэгчийн имейл:	
Төсөл хэрэгжүүлэгчийн Facebook хаяг:	
Төсөл хамтран хэрэгжүүлэгчийн нэр:	
Төсөл хамтран хэрэгжүүлэгчийн утас:	
Төслийн ерөнхий мэдээлэл	
Төслийн нэр:	
Төсөл хэрэгжүүлэх салбар:	
Үйл ажиллагааны үндсэн чиглэл:	
Төсөл хэрэгжих байршлын хаяг:	
Үүсэх ажлын байрны тоо (Хамгийн багадаа 50 хувь нь эмэгтэйчүүд байх, хүйсээр ялган харуулах):	
Төслийн нийт төсөв:	
Төсөл хэрэгжүүлэгчээс оруулах хөрөнгийн хэмжээ:	
Гаднын эх үүсвэрээс санхүүжүүлэх хөрөнгийн хэмжээ:	
Төсөл хэрэгжүүлэх хугацаа:	
Төслийн зорилтот үр шим хүртэгчдийн тоо:	Шууд үр шим хүртэгчид: Эмэгтэйчүүд (төсөлд биечлэн оролцох эмэгтэйчүүдийн тоо нийт оролцогчдын тооноос хамгийн багадаа 50 хувиас багагүй байх шаардлагатай): Хог түүгч иргэд: Шууд бус үр шим хүртэгчид:

2. БАЙГУУЛЛАГА

2.1 Байгууллагынхаа алсын хараа, эрхэм зорилго, үндсэн үнэт зүйлс, гишүүд, ажилчид, төслийн хэрэгжүүлэлтийн өнгөрсөн болон одоогийн туршлага, түнш байгууллагууд, байгууллагын амжилтын түүхийг товч бөгөөд нарийвчлан тодорхойлно уу.

<энд текст оруулах>

3. ТӨСӨЛ

3.1 Төслийн тодорхойлолт

3.1.1 Тодорхойлолт

i. Төслийн үндэслэл

a. Төслийн хэрэгцээ шаардлага, үүнд төслийн шууд ба шууд бус үр шим хүртэгчид болон орон нутагт хатуу хог хаягдлын менежментийг сайжруулахад гарах үр нөлөөний талаар дэлгэрэнгүй тайлбарлана уу.

<энд текст оруулах>

b. Төслийн зорилго

<энд текст оруулах>

c. Төслийн зорилтууд

<энд текст оруулах>

d. Төслөөс гарах үр дүн

<энд текст оруулах>

e. Төслийн үйл ажиллагаанууд

<энд текст оруулах>

3.1.2 Төслийн аргачлал

<энд текст оруулах>

Дараах зүйлсийг дэлгэрэнгүй тайлбарлана уу:

i. Төслөө хэрэгжүүлэх гол арга аргачлал (жишээ нь худалдаж авах буюу түрээслэх тоног төхөөрөмж, материал, хангамж);

ii. Хэрэв төсөл нь том хөтөлбөрийн нэг хэсэг бол тэрхүү хөтөлбөр эсвэл бусад төлөвлөсөн төсөлтэй хэрхэн нийцэж эсвэл уялдаж байгааг тайлбарлах (тэтгэлэг гориллогчийн бусад санаачилгатай хамтран ажиллах, харилцан уялдах боломжийг тодорхойлно уу)

iii. Удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө

- Төслийн хугацаан дахь удирдлага, зохион байгуулалтын бүтэц

	Албан тушаал	Орон тоо	Хүйс	Сарын цалин	Тавигдах шаардлага	Хариуцан ажиллах чиглэл
1						
2						
3						
4						

- Ажиллах хүчний ур чадвар тавигдах шаардлага
- Ажиллах хүчний идэвхжүүлэх арга

iv. Оролцогч талууд болон сонирхогч этгээдүүдийн гүйцэтгэх үүрэг, оролцоо (зорилтот бүлгүүд, орон нутгийн засаг захиргаа, гэх мэт), мөн эдгээр үүргүүдийг яагаад тэдэнд хуваарилах болсон шалтгааныг тайлбарлах.

3.1.3 Төслийг хэрэгжүүлэх төлөвлөгөө

Доорх загварыг ашиглана уу.

Үйл ажиллагаа	Сар	6	7	8	9	10	Тайлбар

Үйл ажиллагаа тус бүрийн үргэлжлэх хугацаа болон нийт хугацааг тооцоолохдоо, төслийг хэрэгжүүлэх хуваарьт нөлөөлж болохуйц бүхий л гадаад болон дотоод хүчин зүйлс болон эрсдэлийг тооцоолон үзэхийг зөвлөж байна.

Жич: Бичил тэтгэлгийн хөтөлбөр нь 2022 оны 9 дүгээр сараас өмнө үр дүн гаргах төслийг дэмжихийг анхаарна уу. 2022 оны 10 дугаар сард төслийн үр дүнгийн хяналтын ажил явагдана.

3.1.4 Төслийн тогтвортой байдал

Доор дурдсан бүх мэдээллийг оруулна уу:

i. Эрсдэл, түүнээс гарах арга зам:

Төсөл хэрэгжих үед тохиолдож болох эрсдэлүүдийг тодорхойлон, эрсдэлээс хэрхэн урьдчилан сэргийлэх төлөвлөгөөг энэ хэсэгт бичнэ.

Тохиолдож болох эрсдэлүүд	Түүнээс гарах арга замууд
Техник, тоног төхөөрөмжийн эрсдэл жишээ нь: - тоног төхөөрөмж, эд анги хугацаанаасаа хожимдож захиалагдах, нийлүүлэгдэх, тасалдах, тээвэрлэлт саатах - Тоног төхөөрөмжийн үнэ хөөрөгдөх - Тоног төхөөрөмжийн ажиллагаанд оруулах, засвар үйлчилгээгээр хангах боломжгүй байх	
Нийгэм, соёлын эрсдэл - Орон нутгийн иргэдийн хатуу хог хаягдал, электрон хаягдлын талаарх дутуу ойлголт - Хог хаягдлыг ангилах, цуглуулах, тушаах дадал зуршил тааруу	
Хүний нөөцийн эрсдэл - шаардлагад нийцэх боловсон хүчний хомсдол - ажилтнуудын ажилд орох, ажлаас гарах эргэлт нэмэгдэх - улсын/ орон нутгийн цалингийн дундаж түвшингийн өсөлт	
Санхүүгийн эрсдэл: - валютын ханш нэмэгдэх - банкны зээл авахад бэрхшээл учрах - бэлэн мөнгөний хомсдолд орох	
Байгалийн гай, гамшиг, цар тахлын эрсдэл: - цаг уурын дулаарал - үер, зуд, ган - гал түймэр - үйл ажиллагааны хязгаарлалт	

- хөл хорио	
Хууль, эрх зүйн эрсдэл: - тоног төхөөрөмж импортлохыг гэнэт хориглох баримт, бичиг батлагдах	
Улс төрийн эрсдэл: - улс орны хэмжээнд онцгой дэглэм тогтоох - үймээн самуун гарч эмх замбараагүй байдал бий болох	

ii. Төсөл дууссаны дараа төслийг хэрхэн тогтвортой байлгахыг тайлбарлана уу. Дараах дөрвөн төрлийн тогтвортой байдлыг өөр хооронд нь ялгаж авч үзнэ үү:

- a. Санхүүгийн тогтвортой байдал: тухайлбал, ирээдүйн хяналт үнэлгээний санхүүжилт, ирээдүйн үйл ажиллагааны болон засвар үйлчилгээний бүх зардлыг нөхөх орлогын эх үүсвэр гэх мэт.
- b. Тогтолцооны тогтвортой байдал: жишээлбэл, төсөл дууссаны дараа төслийн үр дүнг үргэлжлүүлэн хадгалах боломжтой бүтэц, чадавхыг бэхжүүлэх гэх мэт.
- c. Бодлогын түвшний тогтвортой байдал: (эрх зүйн орчин сайжирсан, бодлого журамд нөлөөлсөн эсэх гэх мэт).
- d. Түүхий эдийн тогтвортой нийлүүлэлт: – жишээлбэл, орон нутгийн түвшинд гарах, цуглуулах, нийлүүлэх хатуу хог хаягдлын хэмжээ нь дахин боловсруулалтад хангалттай эсэх

3.1.5 Төслийн үр дүн, шалгуур

	Зорилго зорилтуудын тойм	Шалгуур Үзүүлэлт	Гарааны тоо (утга ба жил)	Зорилтот тоо (утга ба жил)	Баталгаажуулах арга	Таамаглал ба эрсдэл
Зорилго	Өргөн хүрээний, урт хугацааны өөрчлөлт, шинэчлэл	Харгалзах үр дүнд хүрч байгаа эсэхийг хэмжих шалгуур үзүүлэлтүүд.			Мэдээллийн эх сурвалж, цуглуулах, тайлагнахад ашигладаг аргууд	Хамааралгүй
Зорилт	Дунд хугацааны үр нөлөө					Төслийн үр ашиг, үр нөлөөнд нөлөөлж болохуйц төслийн менежментийн хяналтаас гадуурх хүчин зүйлүүд
Үр дүн	Богино хугацааны үр нөлөө					

Үйл ажиллагаа	Төлөвлөсөн гарц буюу үр дүнг бий болгохын тулд ямар гол үйл ажиллагаануудыг хийх ёстой вэ?	Арга хэрэгсэл Эдгээр үйл ажиллагааг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах улс төрийн, техникийн, санхүүгийн, хүний болон материаллаг нөөц нь юу вэ? Жишээлбэл ажилтнууд, тоног төхөөрөмж, хангамж, барилга байгууламж гэх мэт. Зардал Төслийн өртөг хэд вэ? Тэднийг хэрхэн ангилдаг вэ? (Төслийн төсвийн ерөнхий хуваарилалт)	Таамаглал Үйл ажиллагаа ба үр дүнгийн хэлхээнд нөлөөлж болохуйц төслийн менежментийн хяналтаас гадуурх хүчин зүйлүүд.

3.1.6 Төслөөс хүсэх тэтгэлгийн хэмжээ болон бусад санхүүжилтийн эх үүсвэрүүд

Доорх төслийн төсвийн загварыг бөглөнө үү

1. Төслийн төсөв						
Зардал	Хэмжих нэгж	Нэгжийн тоо, хэмжээ	Нэгжийн үнэ (Төгрөгөөр)	Нийт зардал (Төгрөгөөр)	Хөтөлбөрөөс оруулж буй хувь нэмэр (Төгрөгөөр)	Горилогч өөрөөсөө болон бусад эх үүсвэрээс оруулж буй хувь нэмэр (Төгрөгөөр)
Үр дүн 1.1				-		
Үйл ажиллагаа 1.1.1				-		
Үйл ажиллагаа 1.1.2				-		
Үйл ажиллагаа 1.1.3				-		
Үр дүн 2.1				-		
Үйл ажиллагаа 2.1.1				-		
Үйл ажиллагаа 2.1.2				-		
Үйл ажиллагаа 2.1.3				-		
Төслийн нийт зардал					-	-

2. Төслийн төсвийн үндэслэл	Төслийн нийт хугацаанд	
Зардал	Зардлын тайлбар	Тооцоолсон зардлын үндэслэл
	Төсвийн төрөл тус бүрээр тухайн зардал нь яагаад шаардлагатайг, төсөлтэй хэрхэн холбогдож байгаа талаар нарийвчилсан тайлбарыг гаргах (жишээлбэл төслийн тодорхойлолт дахь үйл ажиллагаа болон/эсвэл үр дүнтэй хэрхэн уялдаж байгааг дурдах замаар).	Зардлыг тооцоолон гаргасан үндэслэлээ тайлбарлах

Үр ашиг 1		
Үр дүн 1.1		
Үйл ажиллагаа 1.1.1		
Үйл ажиллагаа 1.1.2		
Үйл ажиллагаа 1.1.3		
Үр ашиг 2		
Үр дүн 2.1		
Үйл ажиллагаа 1.1.1		
Үйл ажиллагаа 1.1.2		
Үйл ажиллагаа 1.1.2		
Төслийн нийт зардал		

3.1.7 Маркетингийн төлөвлөгөө

- i. **Одоогийн зах зээлийн нөхцөл байдал, цаашдын чиг хандлага**
<энд текст оруулах>
- ii. **Байгууллагын гадаад болон дотоод орчинд хийсэн SWOT шинжилгээ:**
<доорх хүснэгтийг бөглөнө үү>

Давуу тал	Боломж
Сул тал	Аюул

Байгууллагын дотоод ба гадаад хүчин зүйлсийн шинжилгээнээс харахад:

- iii. **Маркетингийн төлөвлөгөө**
<энд текст оруулах>
- iv. **Зорилгот зах зээл**
<энд текст оруулах>
- v. **Бүтээгдэхүүн, үйлчилгээ**
<энд текст оруулах>
- vi. **Борлуулалтын Үнэ**
<энд текст оруулах>
- vii. **Хуваарилалтын суваг**
<энд текст оруулах>
- viii. **Идэвхжүүлэлт**
<энд текст оруулах>
- ix. **Бизнес загвар ба өрсөлдөөн (Зөвхөн танай орон нутгаар хязгаарлагдахгүй)**
<доорх хүснэгтийг бөглөнө үү>

Шалгуур үзүүлэлт	Манай байгууллага	Өрсөлдөгч-1	Өрсөлдөгч-2
Бизнес загварын хэлбэр			
Санал болгож буй үнэ цэнэ			
Шууд болон шууд бус үр шимийг хүртэгч зорилгот бүлгүүд			
Түнш байгууллагууд			
Зах зээл			
Хатуу хог хаягдлын инновац (цуглуулах,			

ангилан ялгалт, боловсруулалт, технологи гэх мэт)			

- х. **Маркетингийн төсөв:**
<доорх хүснэгтийг бөглөнө үү>

Жил 1 /Төгрөгөөр/													
Зардал	Сар 1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Нийт
Тогтмол зардал													
Хувьсах зардал													
Нийт зардал													

3.1.8 Үйлдвэрлэлийн төлөвлөгөө:

- i. **Үйлдвэрийн байршил, барилга байгууламж**
<энд текст оруулах>
- ii. **Үйлдвэрлэлийн технологи, техник, тоног төхөөрөмж**
<энд текст оруулах>
- iii. **Үйлдвэрлэлийн хүчин чадал түүний ашиглалт**
<энд текст оруулах>
- iv. **Үйлдвэрлэлийн орчинд хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн нөхцөл**
<энд текст оруулах>
- v. **Материал түүхий эдийн хангамж**
<энд текст оруулах>
- vi. **Бүтээгдэхүүн борлуулалтын/үйлдвэрлэл/ төлөвлөгөө/ширхэг/**
<доорх хүснэгтийг бөглөнө үү>

Но.	Бүтээгдэхүүний нэр	Сар 1	Сар 2	Сар 3	Сар 4	Сар 5	Сар 6	Нийт хэмжээ	тоо
Нийт									

3.1.9 Санхүүгийн төлөвлөгөө

Эхлэлтийн баланс /мян.төг/

Огноо:

ХӨРӨНГӨ		ЭХ ҮҮСВЭР	
Бэлэн мөнгө		Банкны зээл	
Хуримтлал /хадгаламж/		Бусдад өгөх өглөг	
Авлага			
Бараа бүтээгдэхүүн			
Түүхий эд материал		Татварын өглөг	
Барилга, байгууламж			
Машин, техник		Нийт өр төлбөрийн дүн	-
Тоног төхөөрөмжүүд		Өөрийн хөрөнгө	-
Эд хогшил тавилга		Хуримтлагдсан ашиг	
Бусад		Нийт өөрийн хөрөнгө	-
Нийт дүн	-	Нийт дүн	-

Мөнгөн урсгалын төлөвлөгөө /мян.төг/

Хугацаа:

Сарууд	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
<i>Эхний үлдэгдэл</i>												
Орлого (+)												
Зардал (-)												
<i>Эцсийн үлдэгдэл</i>												

ХАВСРАЛТ В: БИЗНЕС ТӨСЛИЙН ШАЛГАХ ХУУДАС

(Тэтгэлэг горилогч бизнес төслийн боловсруулах явцаа хянах зорилгоор бөглөнө)

Төслийн нэр:

Тэтгэлгийн материалаа илгээхээс өмнө доорх үзүүлэлтүүд тус бүр бүрэн хангагдаж буй эсэхийг шалгана уу:	Тийм	Үгүй	Хамааралгүй
1. Бизнес төслийн загварыг ашигласан эсэх			
2. Шаардлага хангасан хэл (Монгол хэл) дээр шивж, бичигдсэн эсэх			
3. Бүрэн гүйцэд дууссан өргөдлийн электрон хувилбарыг болон төслийн бүрэн саналыг энэхүү журамд тусгагдсан цахим шуудан руу илгээхэд бэлэн эсэх			

4. Төсөвөө Монгол төгрөгөөр илэрхийлж, тэнцвэржүүлсэн, шаардсан хэлбэрээр танилцуулж, хавсаргасан эсэх			
5. Төслийн үр дүн, шалгуур тодорхой эсэх			
6. Төслийн хугацаа нь энэхүү журамд тусгагдсан хугацаатай ижил тэнцүү эсхүл түүнээс урт эсэх			
7. Төслийн хугацаа нь хөтөлбөрийн хугацаатай уялдаж байгаа эсэх			
8. Бичил тэтгэлгийн хөтөлбөрөөс хүсч буй тэтгэлгийн хэмжээ нь журамд заагдсан хэмжээнээс хэтрээгүй эсэх			
9. Тэтгэлэг горилогч нь хөтөлбөрийн цаг хугацаа, бусад шаардлагуудыг авч үзсэн эсэх			
10. Бүхий л шаардлагатай туслах бичиг баримтуудыг тэтгэлгийн журмын дагуу илгээсэн эсэх			

ХАВСРАЛТ Г: ЖЕНДЕРИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ЗАГВАР

Бичил тэтгэлэг хэрэгжүүлэхэд жендерийн асуудлыг хэрхэн анхаарах талаар дараах асуултанд хариулах замаар төлөвлөгөө гаргаж ирүүлнэ үү.

#	Асуулт	Хариулт
1	Төслийг хэрэгжүүлэхэд ажиллах хүчний нийт тоо, үүнд оролцох эмэгтэйчүүдийн тоо	
2	Төсөлд оролцогч эмэгтэйчүүдийг хэрхэн сонгон шалгаруулж авах вэ?	
3	Оролцогч эмэгтэйчүүдийн үүргийг тодорхойлно уу.	
4	Шинээр ажлын байр бий болгож байгаа юу? Ямар ажлын байр вэ? Хэдэн хувьд нь эмэгтэйчүүд ажиллах вэ?	
5	Шинээр бий болгож буй ажлын байранд ур чадвар эзэмшүүлэх сургалт зохион байгуулах уу? Оролцогчдын хэдэн хувь нь эмэгтэй хүн байх вэ?	
6	Бичил төсөл дууссаны дараа зорилтот бүлгийн эмэгтэйчүүдийн ажил, амьдралд ямар өөрчлөлт, үр нөлөө хүлээгдэж байна вэ?	
7	Бичил төсөл хэрэгжүүлэхэд эмэгтэйчүүдийн оролцоог хангах нь яагаад чухал гэж үзэж байна?	

8	Зорилтот бүлгийн өрх толгойлсон эрэгтэйчүүд байгаа бол тэднийг хэрхэн дэмжин ажиллах вэ?	
9	Бусад /нэмэлт мэдээлэл байж болно/	

ХАВСРАЛТ Д: ХӨДӨЛМӨРИЙН АЮУЛГҮЙ БАЙДАЛ, ЭРҮҮЛ АХУЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ЗАГВАР

Бичил тэтгэлэг хэрэгжүүлэхэд хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн асуудлыг хэрхэн анхаарах талаар дараах асуултанд хариулах замаар төлөвлөгөө гаргаж ирүүлнэ үү.

№	Асуулт	Хариулт
А. Харьяа төрийн байгууллагаас үйл ажиллагаа явуулах талаар зөвшөөрөл авах, бүртгүүлэх хүрээнд:		
1	Танай байгууллага энгийн хатуу /ямар/ хог хаягдлыг сэргээн ашиглах эсвэл дахин боловсруулах чиглэлээр үйл ажиллагаа явуулахээр бүртгүүлсэн бэ?	
2	Холбогдох үйл ажиллагаа явуулах газар, байршилаа сонгосон уу? хашаатай юу?	
3	Харьяа мэргэжлийн хяналтын байгууллагадаа хандаж “Аюулгүй ажиллагааны гэрчилгээ” авах уу? /тоног төхөөрөмж бүрт/	
4	Орон нутгийн онцгой байдлын газраар аюул ослын үед ажиллах төлөвлөгөөгөө батлуулах уу? Энэ нь ямар ач холбогдолтой гэж та үзэж байна вэ?	
Б. Дотоод хяналтыг хэрэгжүүлэх хүрээнд:		
5	Үйл ажиллагаандаа дотоод хяналт тавих журам, хөдөлмөрийн аюулгүй ажиллагаа, техник ашиглалтын дүрэм боловсруулах уу?	
6	Ажил олгогч, ажилчид, мөн шинээр ажилд орж байгаа ажилтанд зориулсан сургалтанд хамрагдах, тогтмол зааварчилгаа өгөх төлөвлөгөө боловсруулах уу?	
7	Хамгаалах хувцас, хэрэгсэлийг үйл ажиллагааны онцлогтоо тулгуурлан нэр төрлийн жагсаалттай уу? Тухайлбал ажлын бээлий, маск, нүдний эсвэл нүүрний хамгаалалт гэх мэт	
8	Хэрэв үйлдвэрлэлийн осол, мэргэжлээс шалтгаалсан өвчний улмаас хөдөлмөрийн чадвараа алдсан ажилтанд хууль тогтоомжийн дагуу нөхөн төлбөр олгох, ослыг цахим системд бүртгэх, шуурхай мэдээлдэг хуудсаар мэдээлэл өгөх, осолд дөхсөн тохиолдыг судлах зэрэг арга хэмжээнүүдийг хэрхэн хэрэгжүүлэх вэ?	

9	Ажилтныг анх авахдаа болон ажлын явцад эрүүл мэндийн хугацаат үзлэг, шинжилгээ хийлгэж, хянах талаар цаашид ямар төлөвлөгөөтэй вэ?	

ХАВСРАЛТ Е: БИЧИГ БАРИМТЫН БҮРДЛИЙГ ШАЛГАХ ХУУДАС

Үнэлгээний асуулт	Хэрэв тийм бол ✓ тэмдгийг харгалзах хэсэгт тавина уу.	Санал, тайлбар
Тэтгэлэг горилогчийн нэр:		
1. Зарлалын хугацаанд багтаан тэтгэлгийн материалаа илгээсэн эсэх		
Үндсэн баримт бичиг		
2. Тэтгэлгийн журмын загвар, маягтуудыг ашигласан эсэх		
3. Өргөдлийн маягтыг бүрэн гүйцэт бөглөсөн эсэх		
4. Бизнес төсөл ирүүлсэн эсэх		
Нэмэлт баримт бичгүүд		
5. Байгууллагын албан ёсны гэрчилгээний хуулбар (нүүрэн болон арын талууд)		
6. Улсын Бүртгэлийн Ерөнхий Газарт баталгаажуулсан аж ахуйн нэгж байгууллагын албан ёсны дүрмийн хуулбар		
7. Сүүлийн 12 хүртэлх сарын санхүүгийн тайлан		
8. Нийгмийн даатгалын шимтгэлийн өр төлбөргүй тодорхойлолт		
9. Сүүлийн 12 хүртэлх сарын санхүүгийн тайлан		
10. Нийгмийн даатгалын шимтгэлийн өр төлбөргүй тодорхойлолт (нөхөрлөл, ХХК)		
11. Татварын өр төлбөргүй тодорхойлолт (нөхөрлөл, ХХК)		
12. Аж ахуйн нэгжийн өөрийн харилцах дансны тодорхойлолт		
13. Хэрвээ тухайн байгууллага нь хоёр ба түүнээс дээш хувьцаа эзэмшигчтэй бол хувьцаа эзэмшигчдийн иргэний үнэмлэхийн хуулбар		
14. Байгууллагын итгэмжлэгч төлөөлөгчийг томилсон тухай хувьцаа эзэмшигчдийн хурлын шийдвэр		
15. Байгууллагын итгэмжлэгч төлөөлөгчийн иргэний үнэмлэхийн хуулбар		
БҮГД		

ХАВСРАЛТ Ё: СОНГОН ШАЛГАРУУЛАЛТЫН ҮНЭЛГЭЭНИЙ ХУУДАС**Огноо:****ТХ-ны гишүүний овог, нэр:**

Хэсэг	Дээд оноо	Авсан оноо	Санал тайлбар
1. Горилогчийн чадавх, зан чанар	15	/15	
1. Горилогч нь бизнес төслийн зорилго, зорилтуудыг биелүүлэх түвшний техник, технологийн болон менежментийн мэдлэг, ур чадвартай эсэх	5	/5	
2. Горилогч нь бичил тэтгэлгийн хөтөлбөрийн шаардлагад нийцэх эсэх	5	/5	
3. Горилогч нь хатуу хог хаягдлын асуудлыг шийдэх бүтээлч сэтгэлгээтэй, эерэг хандлагатай, харилцааны ур чадвартай эсэх	5	/5	
2. Бизнес төсөл, бичил тэтгэлгийн хөтөлбөр хоорондын уялдаа холбоо	20	/20	
4. Төслийн зорилго нь бичил тэтгэлгийн хөтөлбөрийн зорилтуудтай уялдаж байгаа эсэх	5	/5	
5. Бизнес төсөл нь тухайн орон нутгийн хатуу хог хаягдлыг менежментийг сайжруулж, тодорхой асуудлуудыг шийдвэрлэж буй эсэх (үүнд: Засгийн газар, аймаг, сумын хог хаягдлын бодлоготой нийцэж буй эсэх)	5	/5	
6. Хатуу хог хаягдлын менежментийг сайжруулах, практик туршлагыг нэмэгдүүлэх хэрэгцээ, шаардлага нь төсөлд тодорхой тусгагдсан эсэх	5	/5	
7. Бизнес төсөл нь шинэлэг, эрэлттэй байдал, инновац шингээсэн эсэх, цаашид өрсөлдөх чадвартай, хурдан хөгжих боломжтой эсэх	5	/5	
3. Бизнес төсөл, түүний үр дүн	20	/20	
8. Бизнес төсөл нь гарах үр дүнг тодорхой дурдсан байна уу? Санал болгож буй төслийн үйл ажиллагаанууд нь төлөвлөгдсөн зорилт, хүлээгдэж буй үр дүнтэй уялдаатай эсэх	5	/5	
9. Бизнес төслийн үр дүн, шалгуур нь үнэн бодит гарааны тоо, зорилтот тоо болон тэдгээрийг баталгаажуулах эх үүсвэртэй байгаа эсэх	5	/5	
10. Бизнес төслийн хүрээнд шинээр үүсэх нийт ажлын байрны хувьд эмэгтэйчүүдэд зориулсан ажлын байрны тоо хамгийн багадаа 50 хувиас их байгаа эсэх	5	/5	
11. Төслийн хэрэгжилтэд эмэгтэйчүүдийн оролцоо хамгийн багадаа 50 хувиас их байгаа эсэх	5	/5	
4. Бизнес төслийг хэрэгжүүлэх арга, аргачлал	10	/10	
12. Төслийн санааны амьдрах чадвар: Төслийг хэрэгжүүлэх төлөвлөгөө нь нарийн тодорхой,	5	/5	

Хэсэг	Дээд оноо	Авсан оноо	Санал тайлбар
бодитой эсэх, төслийн төлөвлөгөө нь биелэгдэх боломжтой байгаа эсэх			
13. Төслийн хэрэгжилтийн боломжууд, тохиолдох эрсдлүүдиш оновчтой тодорхойлсон эсэх	5	/5	
5. Төслийн тогтвортой байдал	20	/20	
14. Төслийн шууд үр шим хүртэгчдэд, хэрэглэгчдэд бодит үр дүн хүрж байгаа эсэх	5	/5	
15. Төслөөс хүлээгдэж буй үр дүнгүүд нь санхүүгийн хувьд, байгууллага институтийн хувьд, дүрэм журам бүтцийн хувьд болон байгаль орчны хувьд тогтвортой байгаа эсэх	5	/5	
16. Төсөл нь аймгийн хатуу хог хаягдлыг асуудлыг шийдвэрлэхэд чухал үүрэгтэй эсэх	5	/5	
17. Орон нутгийн удирдлага, нийгмийн бүлгүүдийн хамтын түншлэлд суурилсан эсэх	5	/5	
6. Бизнес төслийн ашигт ажиллагаа	15	/15	
18. Төслийн үйл ажиллагаануудын зардал нь төсөвт зохих ёсоор, бодитоор тусгагдсан эсэх	5	/5	
19. Төсвийн зардал болон төслөөс гарах үр дүн хоёрын харьцаа шаардлага хангаж чадаж байгаа эсэх	5	/5	
20. Төслийн санхүүгийн төлөвлөгөө ялангуяа дундаж ашиг, борлуулалтын орлого зэрэг нь биелэгдэхүйц байгаа эсэх	5	/5	
Нийт оноо	100	/100	
Дүгнэлт, Шийдвэр:			

ХАВСРАЛТ Ж: ТЭТГЭЛГИЙН ХЭРЭГЖИЛТИЙН ТАЙЛАНГИЙН ЗАГВАР

Тэтгэлэг хүлээн авагч:					Санхүүгийн гүйцэтгэл		Үйл ажиллагааны гүйцэтгэл
Тайлангийн сар, дугаар:							
	Тодорхойлолт	Шалгуур үзүүлэлт	Гарааны тоо	Зорилтот тоо	Тэтгэлгийн хэмжээ	Тэтгэлгийн зарцуулалт	Биелэлтийн хувь
Зорилго							
Зорилт							
* Бусад зорилт							
Үр дүн							
Эмэгтэйчүүд болон зорилтот бүлгийн иргэдийг ажлын байраар хангах явц (жендерийн тэгш боломж, ХАБЭА гэх мэт):							
Хамтын ажиллагаа:							
Эрсдэл, бэрхшээл:							
Санал:							
Ирэх сарын төлөвлөгөө:							

ХАВСРАЛТ 3: ХЯНАЛТЫН ХУУДАС

Хяналтын асуулт	Зорилт	Үр дүн	Санал тайлбар
1. Ерөнхий үр дүн – 40%			

Хяналтын асуулт	Зорилт	Үр дүн	Санал тайлбар
1.1 Шинээр бий болсон ажлын байрны тоо (хог түүгч иргэд, эмэгтэйчүүд, зорилтот бүлгийнхэн хамрагдсан эсэх)			
1.2 Хатуу хог хаягдлыг бууруулсан хэмжээ			
1.3 Дахивар бүтээгдэхүүний шинэ санаа			
1.4 Дахивар хүлээн авах цэгийн үйл ажиллагаатай уялдаа			
2. Бизнес төслийн үр дүн – 60%			
2.1 Төслийн зорилгын биелэлт			
2.2 Төслийн үр дүн 1 биелэлт			
2.3 Төслийн үр дүн 2 биелэлт			
2.4 Төслийн үр дүн 3 биелэлт			
2.5 Жендерийн төлөвлөгөөний биелэлт			
2.6 ХАБЭА төлөвлөгөөний биелэлт			
Гүйцэтгэлийн хувь			
Дүгнэлт, Шийдвэр:			

Загвар төслийн тэтгэлгийн гэрээний загвар баримт бичиг

ГЭРЭЭ

Энэхүү гурван талт гэрээг 2022 оны 07-р сарын 05-нд нэг талаас Говь-Алтай аймгийн Засаг даргын тамгын газар (цаашид “Аймгийн захиргаа” гэх), “**Алтай хотын тохижилт үйлчилгээ**” ААТҮГ (цаашид “Тэтгэлэг хүлээн авагч” гэх), нөгөө талаас Азийн хөгжлийн банкны захиран зарцуулах эрх бүхий “Цэцэглэн хөгжсөн, сөрөг нөлөөнд тэсвэртэй Ази, Номхон далайн бүс нутгийг цогцлоох Японы сан”-гийн санхүүжилттэй **Аймгуудын төвийн хатуу хог хаягдлын менежментийн G9206-МОН** (цаашид “Төсөл” гэх) -ийн удирдах нэгж (цаашид “ТУН” гэх), нөгөө талаас, нар (цаашид хамтад нь “Талууд” гэх “) харилцан тохиролцож байгуулав.

НИЙТЛЭГ ҮНДЭСЛЭЛ:

- A. Азийн хөгжлийн банк (АХБ) болон Монгол Улсын Засгийн газар хоорондын 2020 оны 7 дугаар сарын 02-ны өдрийн буцалтгүй тусламжийн хэлэлцээрт иргэдийн оролцоотой хатуу хог хаягдлыг дахин боловсруулах арга барилыг турших зорилгоор олон нийтийн бүлэг, төр, хувийн хэвшлийн байгууллагуудад жижиг хэмжээний буцалтгүй тусламж (цаашид Туршилтын хөтөлбөр гэх) олгохоор заасан.
- B. Энэхүү гэрээний зорилго нь гэрээний дагуу харилцан хүлээх үүрэг, Талуудын нэгжийн эрх зүйн байдлыг тодорхойлсон.
- C. Төсөл нь тус төслийн хүрээнд санхүүжүүлэх “**Хог хаягдлыг дахин боловсруулах**” (хуванцар хаягдлыг дахин боловсруулах) туршилтын хөтөлбөрийн хэрэгжилтэд Тэтгэлэг хүлээн авагчийн үйл ажиллагаагаар дамжуулан хэрэгжүүлнэ.
- D. Энэхүү хэлэлцээрийн хавсралтууд нь гэрээний салшгүй хэсэг болно.

Хавсралт А: Тэтгэлэг хүлээн авагчийн загвар төсөл: “**Хог хаягдлыг дахин боловсруулах**” (хуванцар хаягдлыг дахин боловсруулах)

Хавсралт Б: Туршилтын хөтөлбөрийн удирдамж

Нэг. Ерөнхий зүйл

- 1.1 Тэтгэлэг хүлээн авагч нь энэхүү гэрээний Хавсралт А-д тусгасан загвар төсөлд заасан ажлын төлөвлөгөөний дагуу үйл ажиллагааг хэрэгжүүлнэ.
- 1.2 Тэтгэлэг хүлээн авагч нь тэтгэлэг хүлээн авснаас хойш 7 хоногийн дотор бизнесийн үйл ажиллагаагаа эхлүүлнэ.
- 1.3 Тэтгэлэг хүлээн авагч нь өөрийн загвар төсөлд тусгасан бизнесийн үйл ажиллагааг 2022 оны 08-р сарын 15-наас өмнө бүрэн хүчин чадлаараа эхлүүлсэн байна.
- 1.4 Тэтгэлэг хүлээн авагч нь төслийн стандарт шаардлагад нийцүүлэн бүх хүчин чадлаа дайчилж, анхаарал болгоомжтой, хичээл зүтгэл гарган ажиллана.

Хоёр. Талуудын үүрэг хариуцлага

2.1 Тэтгэлэг хүлээн авагчийн үүрэг хариуцлага

- 2.1.1 Гэрээний хугацаанд тэтгэлэг хүлээн авагч нь энэхүү гэрээний **Хавсралт А**-д заасан үйл ажиллагааг нягт нямбай, үр ашигтай, ёс зүйн өндөр хэм хэмжээг баримтлан эрхэлнэ.
- 2.1.2 Тэтгэлэг хүлээн авагч нь туршилтын хөтөлбөрийн үйл ажиллагааг явуулахдаа аливаа хувь хүн, бүлгийг хууль бусаар ялгаварлан гадуурхахгүй.
- 2.1.3 Тэтгэлэг хүлээн авагч нь туршилтын хөтөлбөрийн **удирдамжид** заасны дагуу сар бүрийн явцын тайланг ирэх сарын 5-ны өдрөөс өмнө төсөлд ирүүлэх ба төслийн эцсийн тайланг боловсруулна.
- 2.1.4 Тэтгэлэг хүлээн авагч нь туршилтын хөтөлбөрийн **удирдамжид** заасны дагуу Аймгийн захиргаанд сар бүрийн явцын тайлан, эцсийн тайлангийн төсөл, эцсийн тайланг бэлтгэж хүргүүлнэ.
- 2.1.5 Тэтгэлэг хүлээн авагч нь үйл ажиллагаа болон санхүүгийн бүртгэлийн тайланг нотлох баримтаар баталгаажуулан хөтөлнө.
- 2.1.5.1 Төслийн дууссанаас хойш нэг жилийн хугацаанд дээрх санхүүгийн тайлангуудыг холбогдох баримт бичгүүдийн хамт хадгална.
- 2.1.6 Тэтгэлэг хүлээн авагч нь туршилтын хөтөлбөрийн хөрөнгийн бүртгэл хөтлөх ёстой. Бүртгэлд худалдан авсан, хүлээн авсан огноо, үнэ, худалдан авсан төлбөрийн баримт бичиг, хөрөнгийн тодорхойлолт, хадгалж буй байршлын мэдээллийг агуулсан байна.

2.2 Аймгийн захиргааны үүрэг хариуцлага

- 2.2.1 Аймгийн захиргаа нь үйл ажиллагаатай газар дээр нь тогтмол танилцаж, тайланг хянан үзэж, хяналт тавьж ажиллана. Сар бүрийн явцын тайланг ТУН-д цахим хэлбэрээр хүргүүлнэ.
- 2.2.2 Аймгийн захиргаа нь Хавсралт Б (Тэтгэлэг олгох туршилтын хөтөлбөрийн удирдамж)-д заасны дагуу тэтгэлгийн хэрэгжилтийн хяналтыг хийнэ.
- 2.2.3 ТУН-ээс шаардлагатай гэж үзвэл Аймгийн захиргаа нь газар дээр нь техник дэмжлэг үзүүлнэ.
- 2.2.4 Аймгийн захиргаа нь туршилтын хөтөлбөрийн хэрэгжилтийн явцад дутагдал илэрсэн тохиолдолд засч залруулах арга хэмжээ авах/шийдвэр гаргах, ТУН-ээс шаардсан тохиолдолд засч залруулах арга хэмжээг тухай бүрт нь авна.

2.3 Төслийн удирдах нэгжийн үүрэг хариуцлага

- 2.3.1 ТУН нь Тэтгэлгийн Хорооны шийдвэрийг АХБ-аас хянаж, зөвшөөрөл өгснөөс хойш 15 хоногийн дотор Бичил тэтгэлгийг Тэтгэлэг авагчийн банкны дансанд шилжүүлнэ.

Тэтгэлэг хүлээн авагчийн дансны мэдээлэл:

Тэтгэлэг хүлээн авагчийн нэр.....:

Хүлээн авагчийн банк:.....

Банкны дансны дугаар:.....

- 2.3.2 Тэтгэлэг авагчийн ирүүлсэн тайланг ТУН хүлээн авч хянана.
- 2.3.3 Тэтгэлэг хүлээн авагчийн хүсэлтэд үндэслэн **туршилтын хөтөлбөрийн хэрэгжилтийн явцад** төсөл нь өөрийн зөвлөхүүдээр дамжуулан тэтгэлэг хүлээн авагчид техник туслалцаа үзүүлнэ.

Гурав. Гэрээ цуцлах

- 3.1 Төсөл тэтгэлэг хүлээн авагчийн гэрээг дараах тохиолдолд цуцалж болно.
- 3.1.1 Гэрээнд заасан үйл ажиллагааг хэрэгжүүлж эхлээгүй, тэтгэлгийн үйл ажиллагааг хэрэгжүүлэхэд хангалттай ахиц гаргаагүй, ТУН болон аймгийн захиргаанаас алдаа дутагдал арилгах тухай хугацаатай хүсэлтэд заасан хугацаанд засаж залруулаагүй.
- 3.1.2 Энэхүү гэрээний аливаа нөхцөлийг зөрчсөн ба зөрчлийг ТУН болон аймгийн захиргаанаас өгсөн хугацаанд арилгаагүй.
- 3.1.3 Тэтгэлэг хүлээн авагч нь гэрээгээр хүлээсэн үүргээ биелүүлэх боломжгүй болсон тохиолдолд түүнд үүргээ биелүүлэх боломжгүй болсон нөхцөл байдал, шалтгаан, хугацааг бичгээр мэдэгдэнэ.

Гэрээ байгуулсан огноо.

ГЭРЭЭ БАЙГУУЛСАН ТАЛУУД:

Аймгийн захиргааг

Тэтгэлэг хүлээн авагч:

Төслийг төлөөлж:

төлөөлж:

.....Аймгийн

Аймгуудын төвийн хатуу

Тамгын газрын дарга

.....

хог хаягдлын

менежментийн 9206-МОН

төслийн зохицуулагч

Хаяг:

Хаяг:

Хаяг: Монгол улс,

Улаанбаатар хот,

Чингэлтэй дүүрэг, 4-р

хороо, Жуулчны гудамж-

4/4, Макс цамхаг барилга,

101, 102 тоот

*Утас/факс: 976-11-310916,
310932*

И-мэйл: 13388@pmu.mn

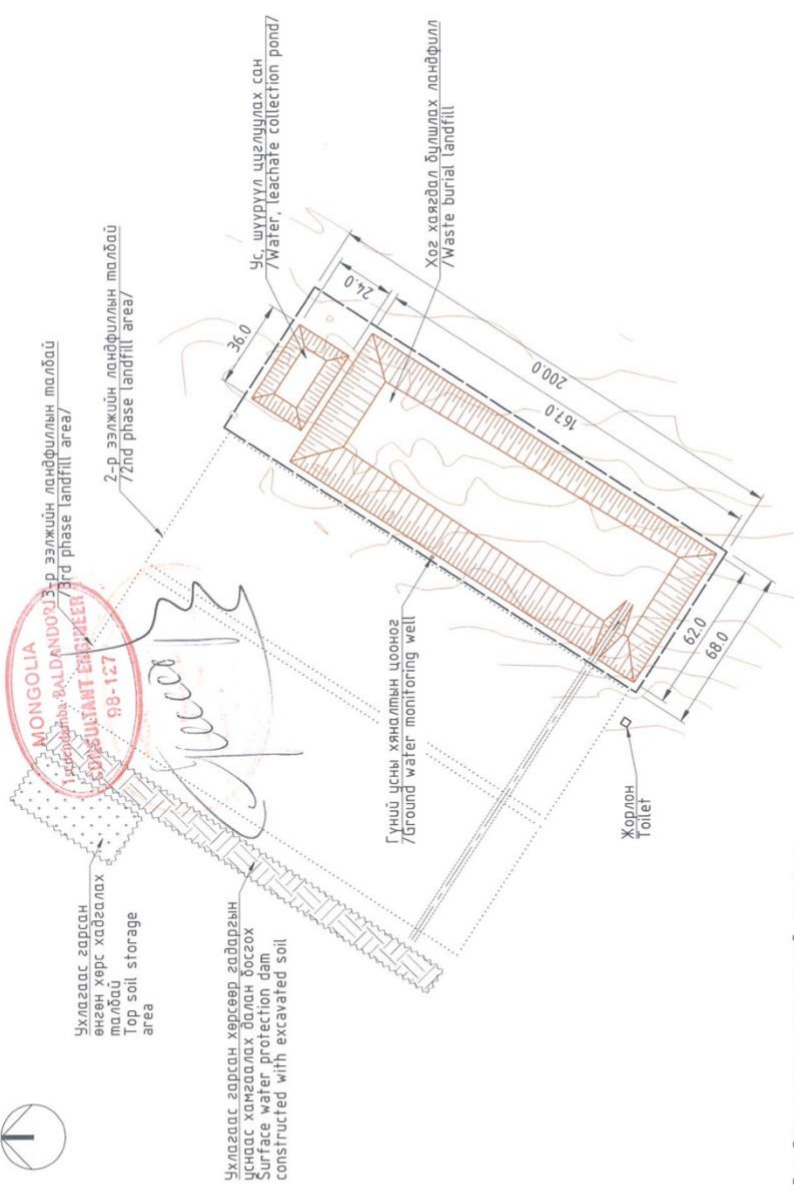
Ландфиллын байгууламжийн ажлын зураг төсөл

Хог хаягдлын хяналттай төвлөрсөн цэгийн ерөнхий байгуулалт

Масштаб 1:2000

General layout of a centralized and controlled waste landfill

Scale 1:2000

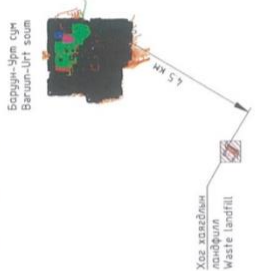
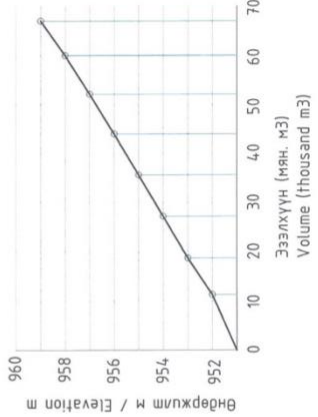
Тайлбар:

- Зураг дээрх хэмжээ нөмрөөр өгөгдсөн.
- Нягтруулсан газрын габарга нь 95%-ийн нягтралтай байна.
- Лаңфиллд ашиглах шавар хөрс нь цусгалтын хязгарын чийг нь 20% [90, Нарлархайн тоо Т1,165, Шавар хөрсний хуурай үеийн хүйтэн жинг с 1,16 т/м³ хэмжээнд хүртэл нягтруулах шаардлагатай.
- Нягтруулсан хөрсийг 150м³ тутамд дээж авч лабораториор баталгаажуулна.
- Учлаас гарсан хөрсөөр лаңфиллын дээд малд гадаргын цунаас хамгаалах далан барина.
- Учлаас гарсан өнгөн хөрсийг буцаан нөхөн сэргээлтэд ашиглана.

Note:

- All dimensions are in meters.
- Subsoil compacted to 95%.
- Clay soil for landfill liquid limit must be 20% [90 and plasticity index T1,165.
- Clay soil must be compacted until dry weight is с 1,16 т/м³.
- Compacted soil must be sampled each 150 m³ and checked at laboratory.
- A surface water protection piles shall be constructed at next to the landfill with excavated soil.
- Topsoil from excavation will be used for rehabilitation.

Лаңфиллын эзэлхүүний график
Landfill volume chart

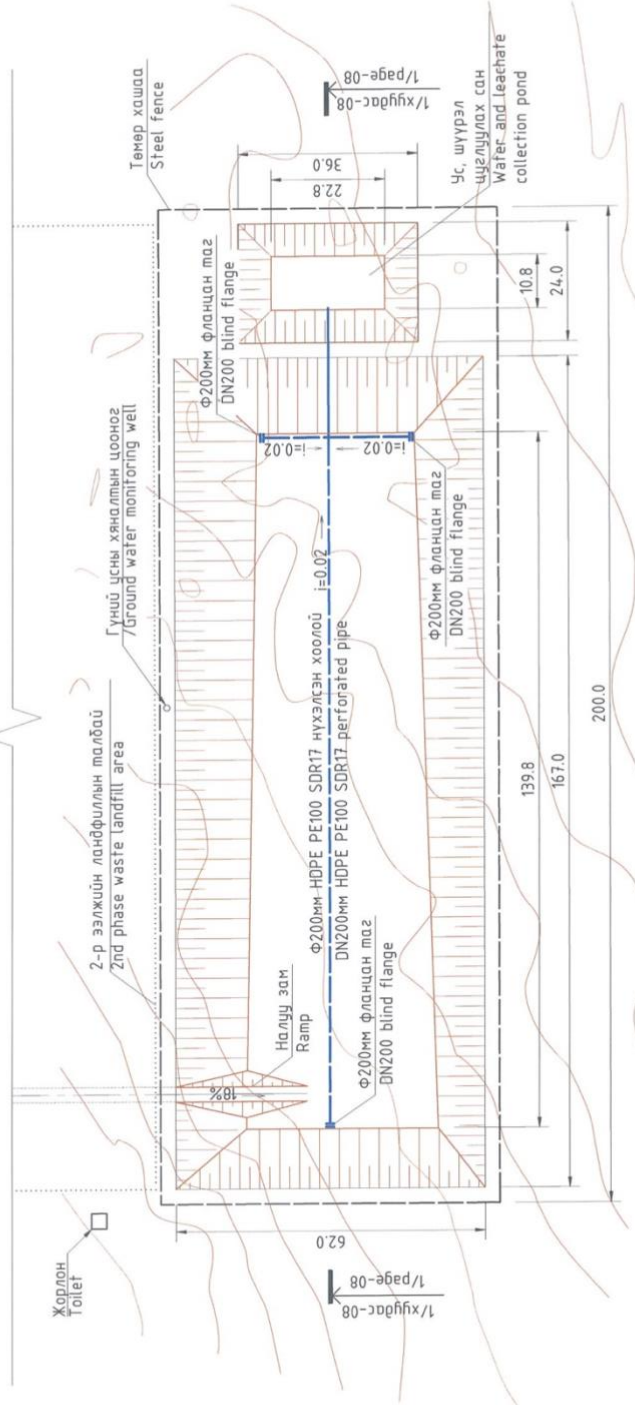
БАЙШЛЫН СХЕМ / KEY PLAN

Сүмбэл / Тэмдэгт:

- Газрын гадарга / Surface
- Далааны налуу / Landfill slope
- Хаягдал буулах сангийн хамаа / Landfill and site perimeter fence
- Дараагийн эзэмийн лаңфиллын талбайн хүрээ / Next phase landfill area
- Өнгөн өгс хөрс хадгал талбай / Top soil placement area
- Учлаас гарсан хөрс харах талбай / Excavation earth placement area
- Шороон зам / Dirt road
- Лаңфилл руу бууц зам / Ramp to the landfill

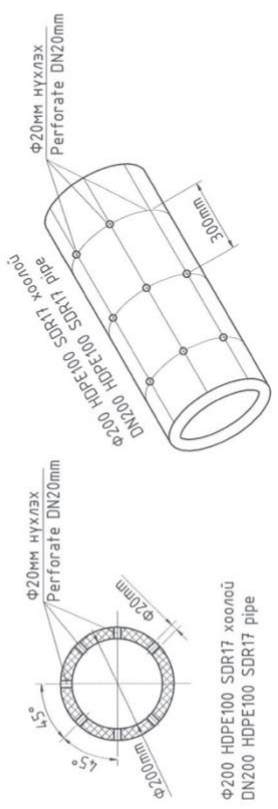
Д.д	Огноо	Засвар өөрчлөлт
Үе шат:	АЖЛЫН ЗУРАГ	
Монгол улс, Улаанбаатар хот, Хан-Уул дүүрэг, 15-р хороо, Богд Жавзандамба гудамж, Эл ЭС Плаза, 7-р давхар, 701 тоом		
Инженер	С.Төгсдөр	
Гүйцэтгэгч	С.Төгсдөр	
Шалгагч	Х.Индэр	
Сүхбаатар аймаг, Баруун-Урт сум Хог хаягдлын хяналттай 2-р эзэрийн лаңфилл /нөмөр порон хамаатай/		
Ерөнхий төлөвлөгөө		
Масштаб:	М1:2000	Хугацаа: XX-03
ЕГ Шалбар:	Т.Г. Шөрв	Огноо: 2020-12
NCCS-026/2020		8

Ус, шүүрэл цуглуулах шугамын дэвсгэвэл
 Масштаб 1:1000
 Water and leachate collection pipeline layout
 Scale 1:1000

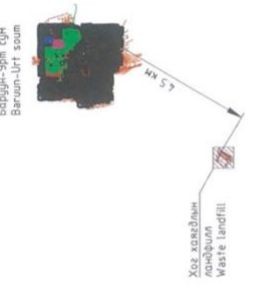

Тайлбар / Note:
 1. Зургийн хэмжээг хэмжээгээр өгсөн.
 All dimensions are in meters.
 2. Нүхэлсэн HDPE хоолой руу элс орохоос сэргээх задвар нь геотекстиль ороож өгнө.
 Wrap the perforated pipe with geotextile to prevent sand entering into the pipe.

Хоолой нүхлэх схем
 Масштабгүй
 Pipe perforating detail
 No scale

№	Материалын нэр / Item name	Хэнжих нэгж / Unit	Тоо хэмжээ / Quantity
1	Нүхэлсэн HDPE100 SDR17 Φ200мм хуванцар хоолой / Perforated HDPE100 SDR17 DN200mm pipe	Meter	183.70
2	HDPE100 SDR17 Φ200мм хуванцар хоолой / HDPE100 SDR17 DN200mm pipe	Meter	28.50
3	HDPE100 SDR17 DN200мм 4 way connector / HDPE100 SDR17 DN200mm 4 way connector	pcs	1
4	HDPE100 SDR17 Φ200мм хуванцар адаптер, ган фланцийн хамт / HDPE100 SDR17 DN200mm flange adapter with steel flange / class-150, 8 holes / class-150, 8 holes/	pcs	3
5	Φ200мм дүмүү ган фланц /ангилал-150, 8 нүхтэй/ DN200mm steel blind flange /class-150 8 holes/	pcs	3
6	M20×80 ган доош, гайк шайбны хамт / M20×80 steel bolt with washer and nuts	pcs	24

БАЙРШИЛЫН СХЕМ / KEY PLAN

Symbol / Тэмдэгт:

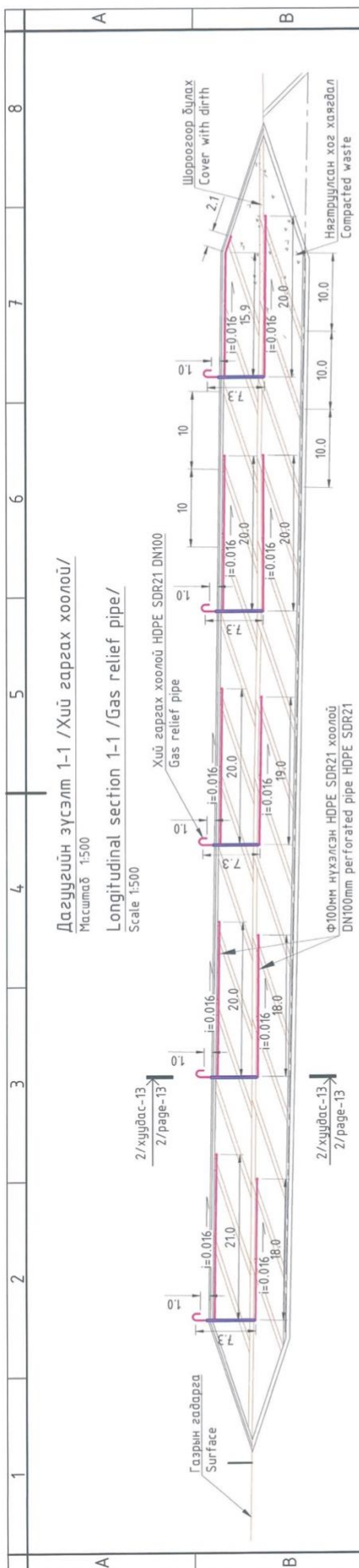
	Газрын газраас / Surface
	Далархайн шугуу / Landfill slope
	Хаягдлын хиллээг (сайрын хаана) / Landfill and site perimeter fence
	Дараагийн эзлэхийн ландшафлын малгай хэргээ / Next phase landfill area
	Φ200 HDPE100 SDR17 нүхэлсэн хоолой / DN200 HDPE100 SDR17 perforated pipe
	Φ200 HDPE100 SDR17 хоолой / DN200 HDPE100 SDR17 pipe
	Шороон зам / Def road

Д.д Огноо: _____
 Үе шал: АЖЛЫН ЗУРАГ

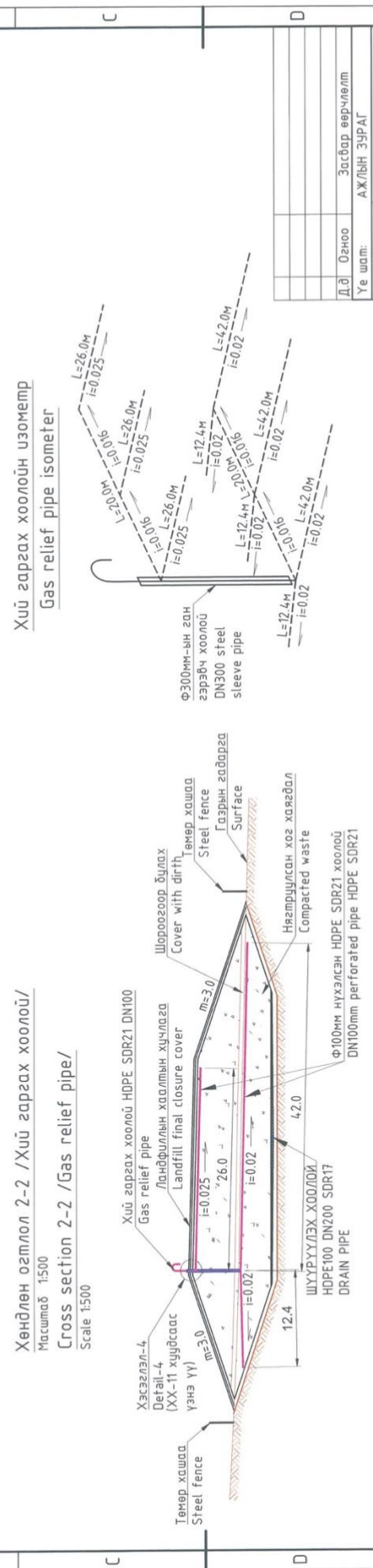

Монгол Улс,
 Улаанбаатар хот,
 Хан-Уул дүүрэг, 15-р хороо, Богд Жавзандамба гудамж, Эл ЭС Плаза,
 7-р байр, 701 тоот
 Инженер: [Signature]
 Гүйцэтгэсэн: [Signature]
 Шалгалсан: [Signature]

Сүхбаатар аймаг, Баруун-Урт сүм
 Хог хаягдлын хяналттай 2-р эзлэхийн ландшафл /мөнер торон хашаатай/
 Ус, шүүрэл цуглуулах шугамын дэвсгэвэл
 Масштаб: М1:1000
 Эргүүлсэн: Хуудас: 06
 Өгөгдөл: Т.Г. Шөгр: 2020-12
 NCCS-026/2020

Дасууцийн зүсэлм 1-1 /Хий гаргах хоолой/
 Масштаб 1:500
 Longitudinal section 1-1 /Gas relief pipe/
 Scale 1:500

Хөндлөн огтлол 2-2 /Хий гаргах хоолой/
 Масштаб 1:500
 Cross section 2-2 /Gas relief pipe/
 Scale 1:500

Тайлбар:

- Хий гаргах хоолой нь HDPE SDR21 DN100мм хоолой байна.
- Зургат үзүүлсэн байдлаар хог хаягдлыг үечлж булаах бөгөөд булсан үе болгоноос хий гаргах хоолой гаргана.
- Хий гаргах босоо хоолойд 300мм ган гэрэвч хоолой хийж өгнө.

Note:

- Gas relief pipe shall be HDPE SDR21 DN100mm.
- The waste will be buried periodically as shown on the drawing, and a gas outlet pipe will be provided at each burial site.
- DN300mm steel sleeve pipe shall installed on vertical gas relief pipe.

Шуган хоолойн материалын мүүвэр / Piping material take off

№	Материалын нэр / Item name	Хэмжих нэгж /Unit	Тоо хэмжээ /Quantity
1	Нүхэлсэн HDPE100 SDR21 Ф100мм хуванцар хоолой / Perforated HDPE100 SDR21 DN100mm pipe	Meter	1206.00
2	HDPE100 SDR21 Ф100мм хуванцар хоолой / HDPE100 SDR21 DN100mm pipe	Meter	36.50
3	Ф300мм ган гэрэвч хоолой / DN300mm steel sleeve pipe	Meter	36
4	HDPE100 SDR21 Ф100мм хуванцар бөрөвлөгч / HDPE100 SDR21 DN100mm 4-way joint	pcs	10
5	HDPE100 SDR21 Ф100мм хуванцар зураглагч / HDPE100 SDR21 DN100mm tee joint	pcs	20
6	HDPE100 SDR21 Ф100мм хуванцар 90° булан / HDPE100 SDR21 DN100mm 90° elbow	pcs	20

Symbol / Таних тэмдэг:

- Шороогоор булаах / Dirth cover
- Нявтрүүлсан хог хаягдал / Compacted waste
- Нүхэлсэн хий гаргах хоолой HDPE DN100 SDR21 / Perforated gas relief pipe HDPE DN100 SDR21
- Хий гаргах хоолой HDPE DN100 SDR21 / Gas relief pipe HDPE DN100 SDR21

МОНГОЛ УЛС,
 Улаанбаатар хот,
 Хан-Уул дүүрэг, 15-р хороо, Богд Жавзандамба гудамж, ЭЛ ЭС Плаза,
 7-р давхар, 701 тоот

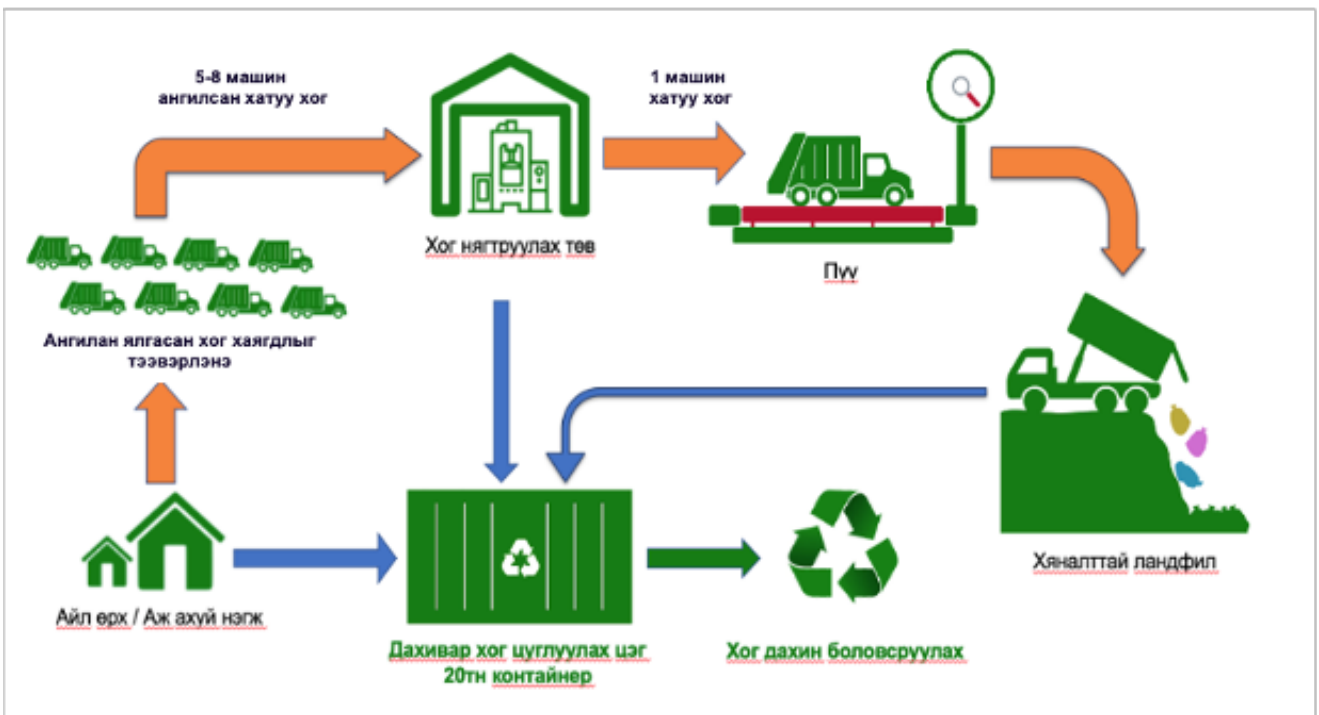
Д.Ө. Огноо
 Үе шам: АЖ/ЫН ЗУРАГ

Инженер
 Гүйцэтгэгч
 Шалгарсан

Сүхбаатар аймаг, Баруун-Урм сүм
 Хог хаягдлын хяналттай 2-р эзрэгийн
 /мөвөр торон хашаатай/
 ландшафт

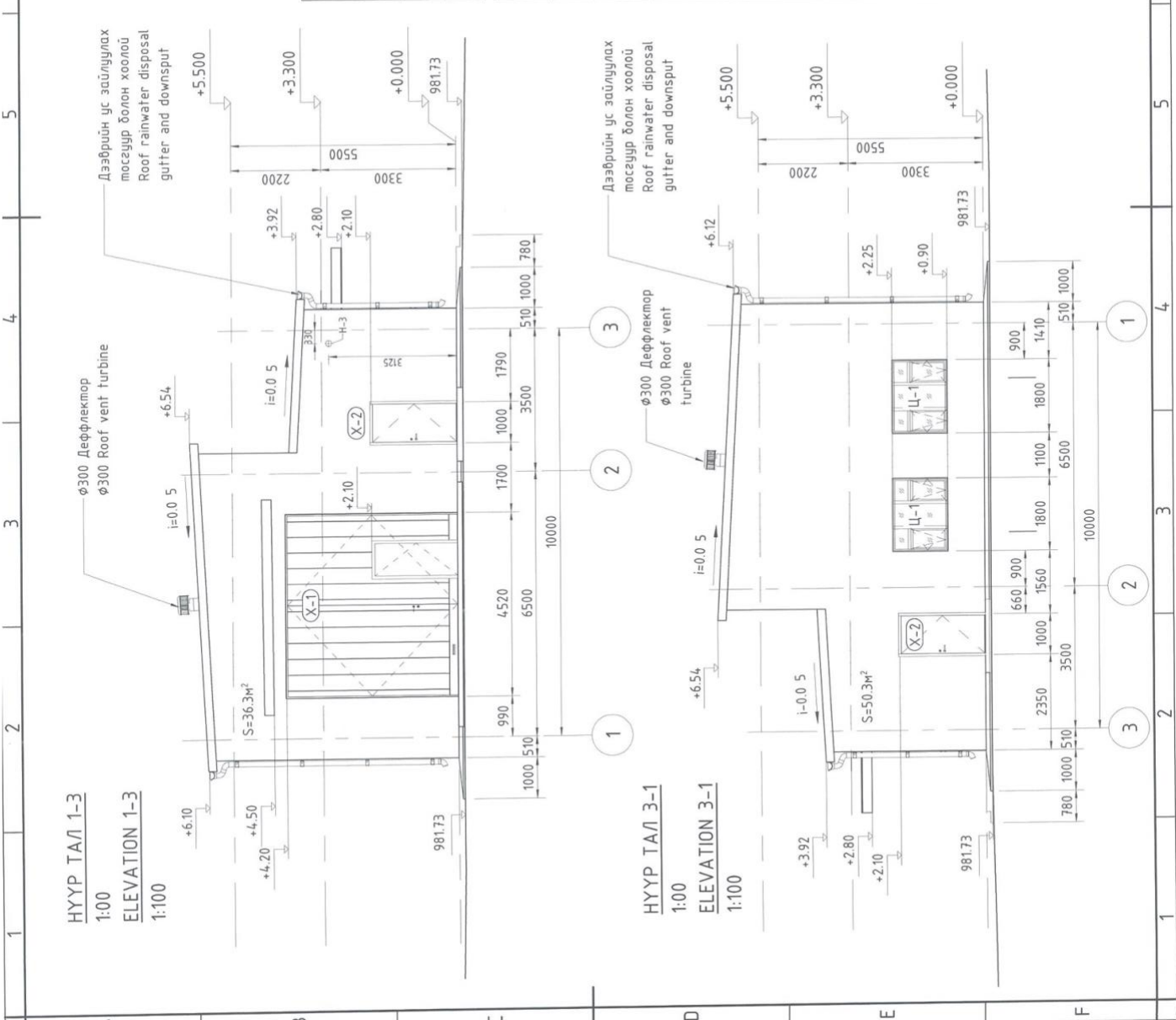
Хий гаргах хоолойн хэсэглэл
 Масштаб: 1:500
 Эргэлт буцаар: XX-13
 Хуудас: 13
 Т.Г. Шөрөр:
 Огноо: 2020-12
 NCCS-026/2020

**Хог нягтруулан тээвэрлэх төвийн
ажлын зураг төсөл**

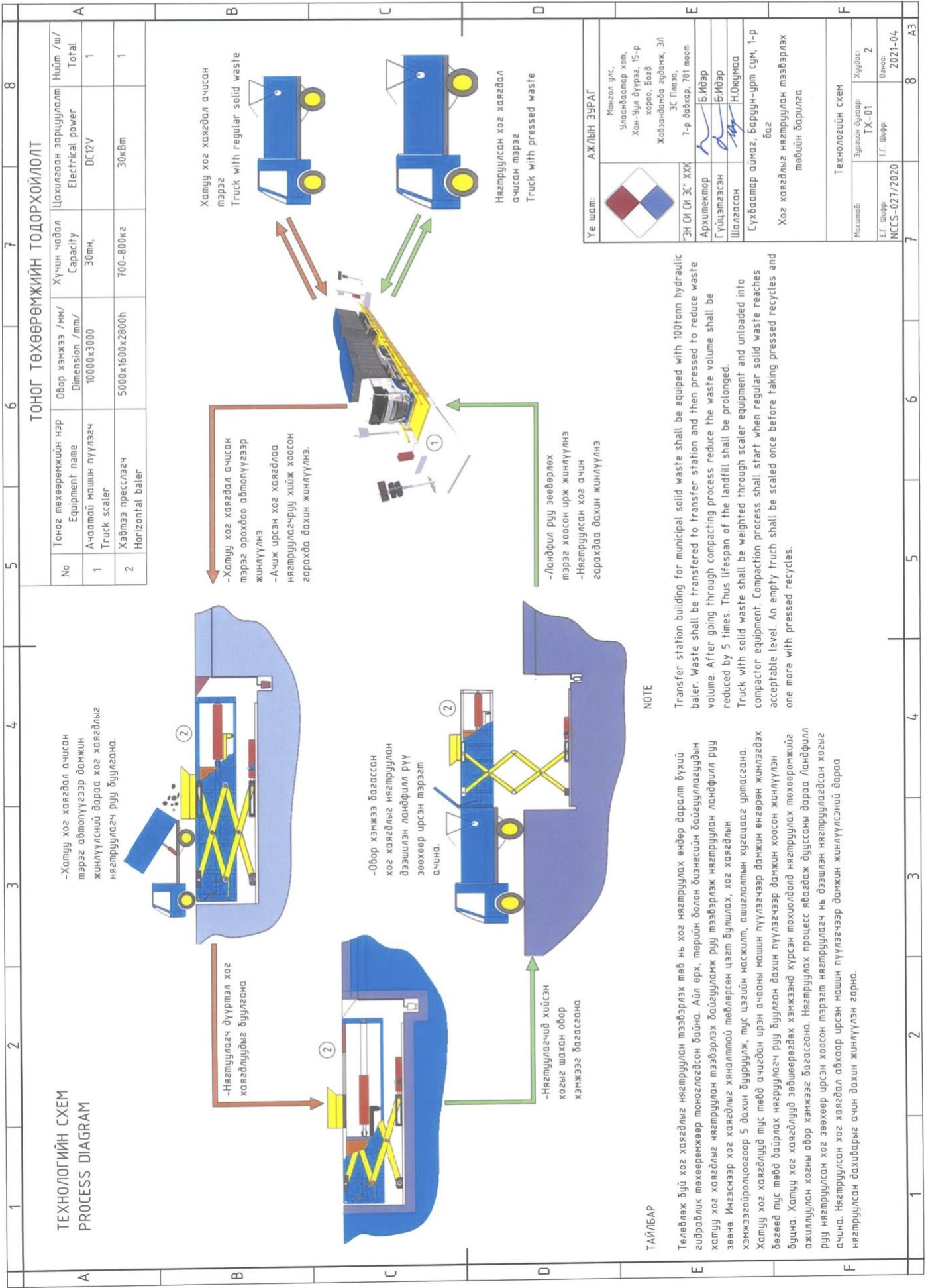

A	ТАЙЛБАР: Давхрын шалны харьцангуй түвшин ±0.00 байна. Зураг дээр өөрөөр заагаагүй бол бүх хэмжээг мм-р үзүүлэв. Хананы бүтэц төлөрхийлөлтийн хэсгэлэлийг БА-11, БА-13-с үзнэ үү. Хаалга, цонхны түүврийг БА-09 БА-10-с үзнэ үү. Бетон шалан дээр 50мм зузаан тэгшилгээ хийн. Тонго төхөөрөмж суурилах нүхний шалыг ±0.03 налуудтай хийнэ.	B	C	D	E	F	G	H

МАТЕРИАЛЫН ТОДОРХОЙЛОЛТ MATERIAL DESCRIPTION <table border="1"> <tr> <td></td> <td>Шиллээг Glazing</td> </tr> <tr> <td></td> <td>Ханын сэндвч хавтангийн Wall sandwich panel</td> </tr> <tr> <td></td> <td>Ханын сэндвч хавтангийн Wall sandwich panel</td> </tr> </table>			Шиллээг Glazing		Ханын сэндвч хавтангийн Wall sandwich panel		Ханын сэндвч хавтангийн Wall sandwich panel	МАТЕРИАЛЫН ТҮҮВЭР MATERIAL TAKE-OFF <table border="1"> <thead> <tr> <th>No</th> <th>Материалын төрөл Material type</th> <th>Хэмжээ Amount</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1</td> <td>Ханын сэндвч хавтан /200мм/ Wall sandwich panel /200mm/</td> <td>250м²</td> </tr> <tr> <td>2</td> <td>Борооны усны мосгуур /ϕ150мм/ Roof gutter /ϕ150mm/</td> <td>22м</td> </tr> <tr> <td>3</td> <td>Борооны усны хоолой /ϕ120мм/ Roof downspout /ϕ120mm/</td> <td>16.5м</td> </tr> <tr> <td>4</td> <td>Борооны усны PVC хоолой /ϕ120мм/ Roof downspout bracket /120mm/</td> <td>14ш</td> </tr> <tr> <td>5</td> <td>Борооны усны PVC хоолой холбоос /ϕ120мм/ Roof downspout elbow /120mm/</td> <td>4ш</td> </tr> </tbody> </table>	No	Материалын төрөл Material type	Хэмжээ Amount	1	Ханын сэндвч хавтан /200мм/ Wall sandwich panel /200mm/	250м²	2	Борооны усны мосгуур / ϕ 150мм/ Roof gutter / ϕ 150mm/	22м	3	Борооны усны хоолой / ϕ 120мм/ Roof downspout / ϕ 120mm/	16.5м	4	Борооны усны PVC хоолой / ϕ 120мм/ Roof downspout bracket /120mm/	14ш	5	Борооны усны PVC хоолой холбоос / ϕ 120мм/ Roof downspout elbow /120mm/	4ш	НҮХНИЙ ТОДОРХОЙЛОЛТ OPENING DESCRIPTION <table border="1"> <tbody> <tr> <td>Ц-1</td> <td>1800x1350</td> </tr> <tr> <td>(X-1)</td> <td>1000x2100</td> </tr> <tr> <td>(X-2)</td> <td>1000x2100</td> </tr> <tr> <td>H-3</td> <td>ϕ150 ХАС-н нээлийг /хандан +3.125м/ ϕ150 HVAC opening /wall +3.125m/</td> </tr> </tbody> </table>	Ц-1	1800x1350	(X-1)	1000x2100	(X-2)	1000x2100	H-3	ϕ 150 ХАС-н нээлийг /хандан +3.125м/ ϕ 150 HVAC opening /wall +3.125m/
	Шиллээг Glazing																																		
	Ханын сэндвч хавтангийн Wall sandwich panel																																		
	Ханын сэндвч хавтангийн Wall sandwich panel																																		
No	Материалын төрөл Material type	Хэмжээ Amount																																	
1	Ханын сэндвч хавтан /200мм/ Wall sandwich panel /200mm/	250м²																																	
2	Борооны усны мосгуур / ϕ 150мм/ Roof gutter / ϕ 150mm/	22м																																	
3	Борооны усны хоолой / ϕ 120мм/ Roof downspout / ϕ 120mm/	16.5м																																	
4	Борооны усны PVC хоолой / ϕ 120мм/ Roof downspout bracket /120mm/	14ш																																	
5	Борооны усны PVC хоолой холбоос / ϕ 120мм/ Roof downspout elbow /120mm/	4ш																																	
Ц-1	1800x1350																																		
(X-1)	1000x2100																																		
(X-2)	1000x2100																																		
H-3	ϕ 150 ХАС-н нээлийг /хандан +3.125м/ ϕ 150 HVAC opening /wall +3.125m/																																		

A	B	C	D	E	F	G	H	I

ТЕХНОЛОГИЙН СХЕМ
PROCESS DIAGRAM

-Хамуу хог хаягдал ачигсан тэрэг автомүүгээр дамжин жинлүүлсний дараа хог хаягдлыг нягтруулагч руу буулгана.

-Нягтруулагч дүүртэл хог хаягдлыг буулгана

-Обор хэмжээ багассан хог хаягдлыг нягтруулан дээшилэн ландшафт руу зөвхөөр ирсэн тэрэгт ачна.

-Нягтруулагчд хийсэн хогыг шахан обор хэмжээг багасгана

No	Тоног төхөөрөмжийн нэр Equipment name	Обор хэмжээ /мм/ Dimension /mm/	Хүчин чадал Capacity	Цахилгаан зарцуулалт Electrical power	Нийт /ш/ Total
1	Ачаатай машин пүүлэгч Truck scaler	10000x3000	30тн,	DC12V	1
2	Хэвлэээ пресслэгч Horizontal baler	5000x1600x2800h	700-800кг	30кВт	1

-Хамуу хог хаягдал ачигсан тэрэг орохдоо автомүүгээр жинлүүлнэ
-Ачиг ирсэн хог хаягдлаа нягтруулагчруу хийж хоосон гарахда дахин жинлүүлнэ.

-Ландфил руу зөвөөрлөх тэрэг хоосон ирж жинлүүлнэ
-Нягтруулсан хог ачин гарахдаа дахин жинлүүлнэ

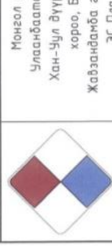
ТАЙЛБАР

Төлөвлөж буй хог хаягдлыг нягтруулан тээвэрлэх төв нь хог нягтруулах өндөр даралт бүхий гидравлик төхөөрөмжөөр тоноглогдсон байна. Айл өрх, төрийн болон бизнесийн байгууллагуудын хамуу хог хаягдлыг нягтруулан тээвэрлэх байгууламж руу тээвэрлэж нягтруулан ландшафт руу зөөнө. Ингэснээр хог хаягдлыг хяналттай мөвлөрсөн цэгт буулгах, хог хаягдлын хэмжээсорилоцоогоор 5 дахин бууруулж, тус цэгийн насжилт, ашиглалтын хугацааг уртасгана. Хамуу хог хаягдлууд тус төвд ачигдан ирэн ачааны машин пүүлэгчээр дамжин өнгөрөн жинлэгдэх бөгөөд тус төвд багшлах нягтруулагч руу буулган дахин пүүлэгчээр дамжин хоосон жинлүүлэн буцна. Хамуу хог хаягдлууд зөвшөөрөгдөх хэмжээнд хүрсэн тохиолдолд нягтруулах төхөөрөмжийг ажиллуулан хогны обор хэмжээг багасгана. Нягтруулах процесс явагдаж дууссаны дараа Ландфил руу нягтруулсан хог зөвхөөр ирсэн хоосон тэрэгт нягтруулагч нь дээшилэн нягтруулагдсан хогыг ачна. Нягтруулсан хог хаягдал авхаар ирсэн машин пүүлэгчээр дамжин жинлүүлсний дараа нягтруулсан дахиварыг ачин дахин жинлүүлэн гарна.

NOTE

Transfer station building for municipal solid waste shall be equipped with 100tonn hydraulic baler. Waste shall be transferred to transfer station and then pressed to reduce waste volume. After going through compacting process reduce the waste volume shall be reduced by 5 times. Thus lifespan of the landfill shall be prolonged. Truck with solid waste shall be weighted through scaler equipment and unloaded into compactor equipment. Compaction process shall start when regular solid waste reaches acceptable level. An empty truck shall be scaled once before taking pressed recycles and one more with pressed recycles.

Үе шат:

Монгол улс,
Улаанбаатар хот,
Хан-Чул дүүрэг, 15-р хороо, бөдөр
Жагаландаа буланж, 31
Эс. Глаза,
7-р дэвхэр, 701 тоот

“ЭН СИ СИ ЭС” ХХК
Архитектор Б.Ивэр
Гүйцэтгэсэн Б.Ивэр
Шалгасан Н.Оюуриа
Сүхбаатар аймаг, Баруун-урт сүм, 1-р баг

Хог хаягдлыг нягтруулан тээвэрлэх төвийн барилга

Технологийн схем

Мессинг:	Зургийн дугаар:	Хугацаа:
	ТХ-01	2
ЕГ. Шөр:	Т.Г. Шөр:	Огноо:
NCCS-0271/2020		2021-04

ДАВХРЫН БАЙГУУЛАЛТ

1:100

BUILDING PLAN

1:100

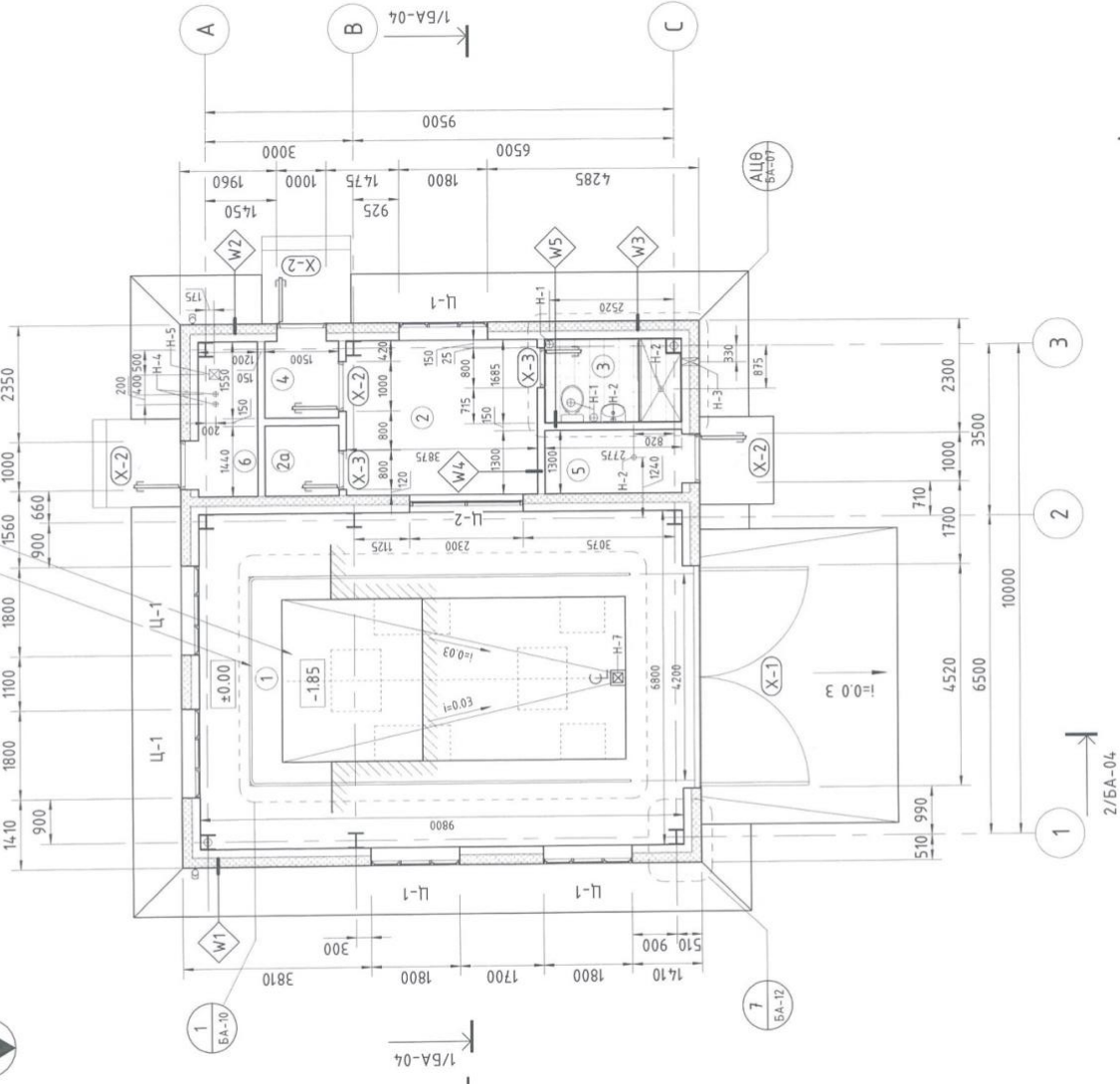

Хамгаалалтын хашлага
Safety guard

Хэвлээг пресслэж нүх
Horizontal compressor pit

2/БА-04

2/БА-04

ТАЙЛБАР:

1. Давхрын шалны харьцангуй түвшин ± 0.00 байна. ± 0.00 түвшин нь газрын гадаргын 981.733 түвшин байна.
2. Зурга дээр өөрөөр заасаагүй бол бүх хэмжээг мм-р үзүүлэв. Түвшинг м-р үзүүлэв.
3. Хянаны бүтэц, тодорхойлолтын хэсгэлзлээг БА-13-с үзнэ үү.
4. Хаслага, цохны түүврийг БА-08, БА-09-с үзнэ үү.
5. Бетон шалан дээр 50мм зураан мэгшилгээ хийнэ. Тонгог төхөөрөмж суурилуулах нүхний шалыг $i=0.03$ налуутай хийнэ.
6. Гадна пандус болон шатыг барилга бүтээцийн зургаас үзнэ үү.
7. Хамгаалалтын хашлагын зургийг БА-10-с үзнэ үү.

NOTES:

1. Relative Finished Floor level is ± 0.00 . FFL shall be equal to 981.733 elevation.
2. All dimensions are in millimeter unless noted otherwise. Elevations are in meters.
3. For details refer to BA-10 drawings.
4. For door and windows refer to BA-08, BA-09 drawings.
5. Concrete structural floor shall be graded with 50mm grading. Equipment pit floor shall have $i=0.03$ slope grading.
6. For apron and external stair drawings refer to structural drawings.
7. For safety guardrail please refer to BA-10 drawing.

ӨРӨВНИЙ ТОДОРХОЙЛОЛТ / ROOM SCHEDULE

No	Нэр	Name	Талбай
1	Хог нямруулах цех	Pressing room	66.6 m ²
2	Хяналтын өрөө	Control room	12.2 m ²
2a	Хувцас солих өрөө	Changing room	2.2 m ²
3	Ариун цэврийн өрөө	Restroom	4.5 m ²
4	Гонж	Windlock	2.3 m ²
5	Техникийн өрөө	Technical room	3.6 m ²
6	Техникийн өрөө /Цах./	Technical room	3.8 m ²
Нийт / Total			95.2 m ²

НҮХНИЙ ТОДОРХОЙЛОЛТ / OPENING DESCRIPTION

Ц-1	1800x1350
Ц-2	1800x1300
Х-1	4500x4200
Х-2	1000x2100
Х-3	800x2100
Н-1	Ø160 ЦБҮ-н нээлхий /шаланд/ /floor/
Н-2	Ø100 ЦБҮ-н нээлхий /шаланд/ /floor/
Н-3	Ø150 ХАС-н нээлхий /хананд +3.125м/ /wall +3.125m/
Н-4	Ø150 HVAC opening /шаланд/ /floor/
Н-5	200x200 Цахилгааны нээлхий /шаланд/ /floor/
Н-6	200x200 Electrical opening /floor/
Н-7	200x200 Төхөөрөмжийн дохирин нүх /шаланд/ /floor/

ДЭ Огноо Засвар өөрчлөлт

ЗӨВШӨӨРӨЛЦӨН

ББ Г Билүүндэглэв
ХАС Б Холшун
ЦБҮ Ш Эрбэнчигчээ
ХТ, ДГ А Булзан
ХД ОМнхгэрэл

Үе шам: А.Ж/ЫН ЗУРАГ

Монгол улс,
Улаанбаатар хот,
Хан-Уул дүүрэг, 15-р хороо, Богд Жавхландайн гудамж, ЭЛ ЭС Палао,
7-р давхар, 701 тоот

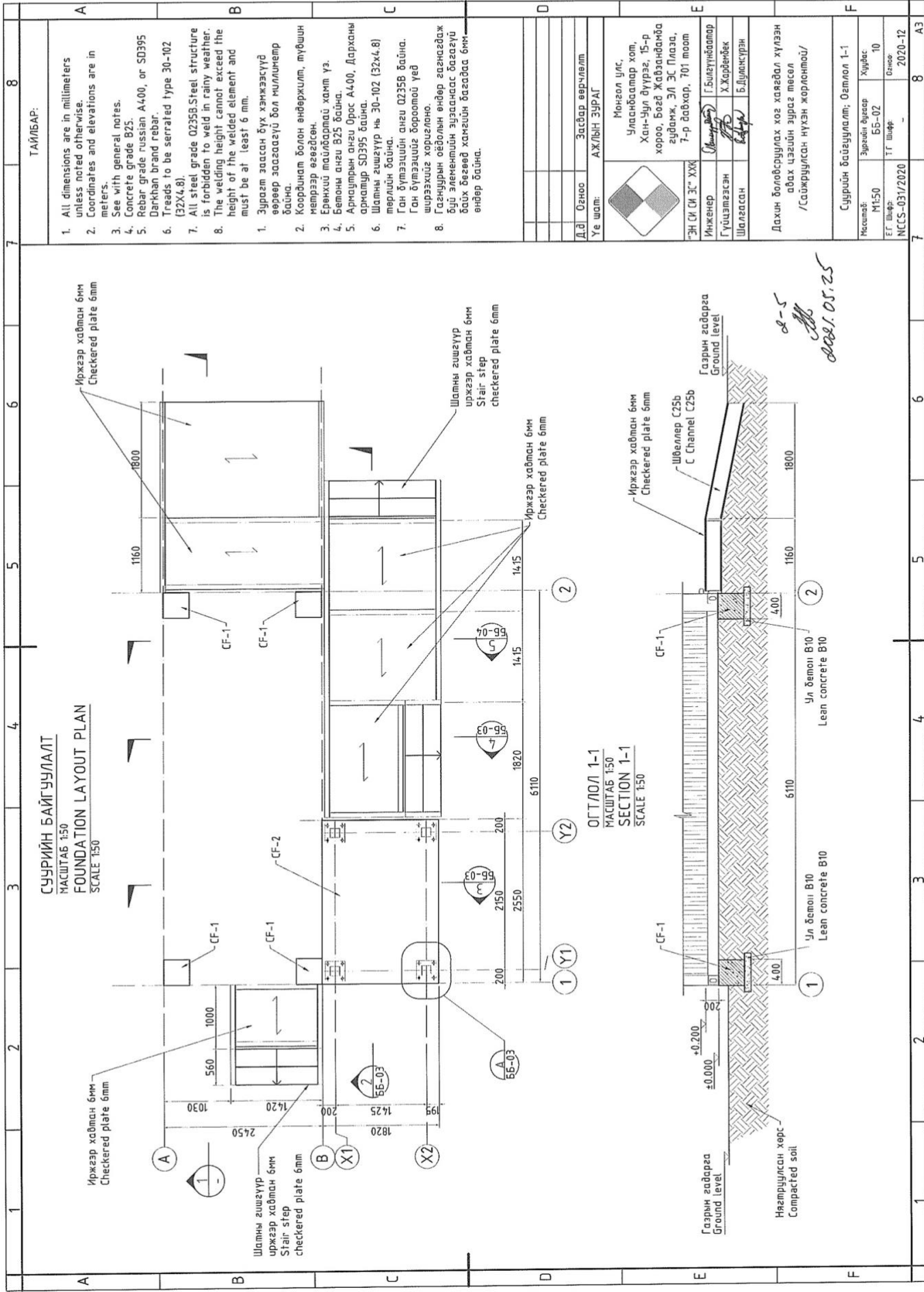
ЭН СИ СИ ЭС ХХК
Архитектор Б.Идэр
Гүйцэтгэгч Б.Идэр
Шалсан Н.Оюунмаа

Хог хаягдлыг нягтруулан нээгдэрлэх төвийн барилга

Масштаб: 1:100
Хуудас: БА-02
ЭГ Шийр: Т.Г. Шийр
Огноо: 2021-04
NCCS-027/2020

**Дахивар хүлээн авах цэгийн
ажлын зураг төсөл**

СҮҮРИЙН БАЙГУУЛАЛТ
 МАСШТАБ 1:50
 FOUNDATION LAYOUT PLAN
 SCALE 1:50

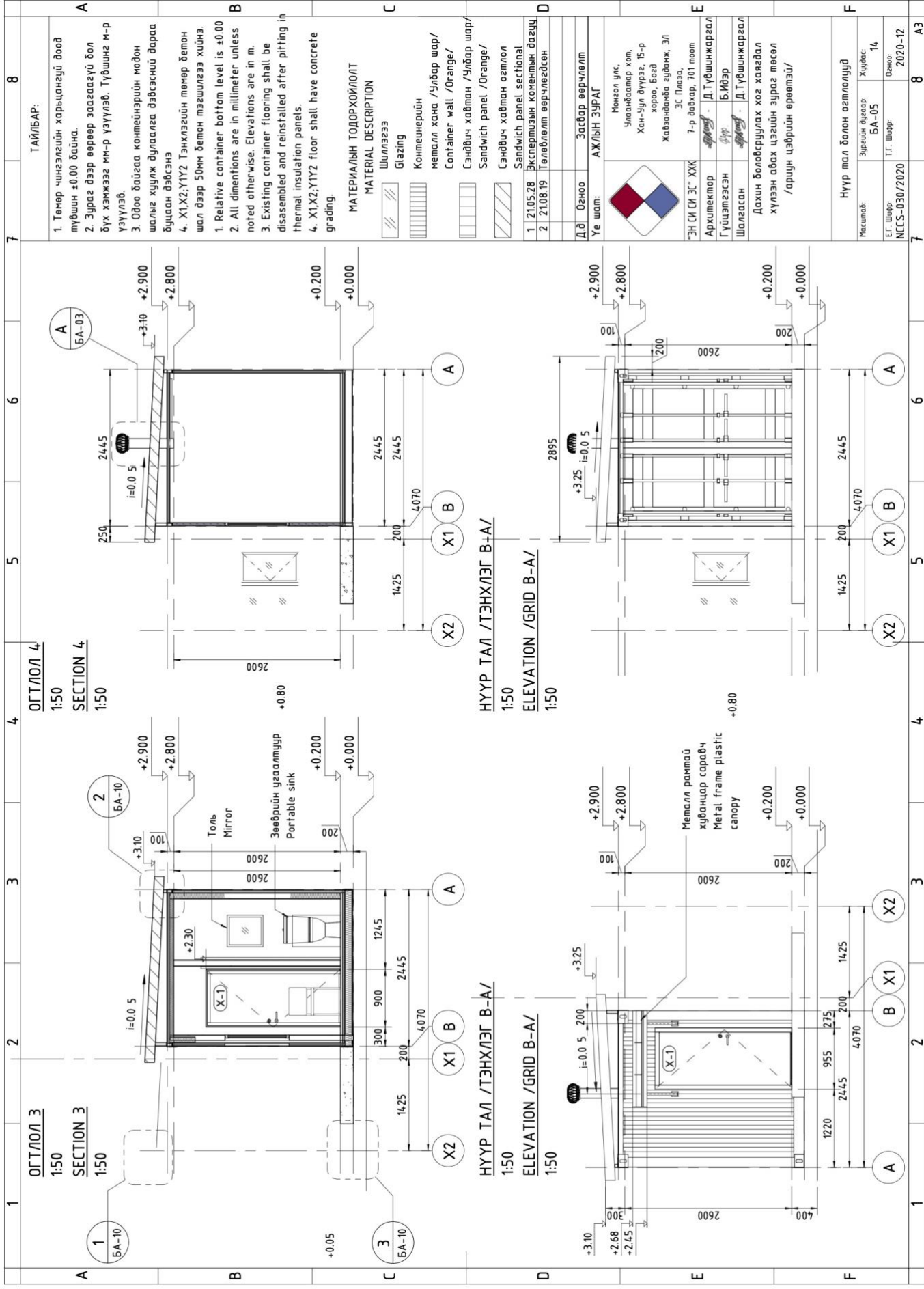
ОГТЛОЛ 1-1
 МАСШТАБ 1:50
 SECTION 1-1
 SCALE 1:50

2-5
 2008.05.25

ТАЙЛБАР:

- All dimensions are in millimeters unless noted otherwise.
- Coordinates and elevations are in meters.
- See with general notes.
- Concrete grade B25.
- Rebar grade Russian A400, or SD395 Darkhan brand rebar.
- Treads to be serrated type 30-102 (32x4.8).
- All steel grade Q235B. Steel structure is forbidden to weld in rainy weather.
- The welding height cannot exceed the height of the welded element and must be at least 6 mm.
- Зургат заасан бүх хэмжээгүүд өөрөөр заасаагүй бол миллиметр байна.
- Координат болон өндөржилт, мүүшин мөмрээр өгөгдсөн.
- Бөмхөй тайлбартай хамт үз.
- Бетоны анги B25 байна.
- Арматурын анги Орос А400, Дарханы арматур SD395 байна.
- Шалны гшгзүүр нь 30-102 (32x4.8) төрлийн байна.
- Ган бүтээцийн анги Q235B байна. Ган бүтээцийг бороотой үед ширээхцэ хориглоно.
- Гангуурын оёдолын өндөр гагнагдаж буй элементийн зурагнаас багагүй байх бөгөөд хамгийн багадаа 6мм өндөр байна.

Дэд	Огноо	Засвар өөрчлөлт
		АЖЛЫН ЗҮРАГ
Монгол улс, Улаанбаатар хот, Хан-Уул дүүрэг, 15-р хороо, Бод Жавзандамба гудамж, ЭЛ ЭС Плаза, 7-р давхар, 701 тоот		
Инженер	Г.Билэгунбаатар	
Гүйцэтгэсэн	Х.Хардавч	
Шалгалсан	Б.Дулакүран	
"ЭН СИ СИ" ХХК		
Дахин боловсруулах хөг хаявдал хүлээн авах цагийн зураг төсөл /Сайжруулсан нүхэн жорлонтой/		
Суурийн байгуулалт: Огтлол 1-1		
Масштаб:	Зургийн дүрсэл	Хувиас:
M1:50	ББ-02	10
ТГ Шифр:	ТГ Шифр	Огноо:
NCCS-031/2020		2020-12
		8
		A3

ТАЙЛБАР:

1. Төмөр чингэлзлэйн харьцангуй доод түвшин +0.00 байна.
2. Зураг дээр өөрөөр заагаагүй бол бүх хэмжээг мм-р үзүүлэв. Түвшинг м-р үзүүлэв.
3. 0.00 баагаа контейнерийн модон шалыг хувиж дуусалга дэвсгэний дараа бүцээн дэвсэнэ
4. X1,X2,Y1,Y2 Тэнхлэгийн төмөр бетон шал дээр 50мм бетон тэвшилгээ хийнэ.

1. Relative container bottom level is ±0.00
 2. All dimensions are in millimeter unless noted otherwise. Elevations are in m.
 3. Existing container flooring shall be disassembled and reinstalled after pitting in thermal insulation panels.
 4. X1,X2,Y1,Y2 floor shall have concrete grading.

МАТЕРИАЛЫН ТОДОРХОЙЛОЛТ

Шиллээгээ	Материал
	Шиллээгээ / Glazing
	Контеинерийн металл хана /Удбар шар/ /Container wall /Orange/
	Сэндвич хавтан /Удбар шар/ /Sandwich panel /Orange/
	Сэндвич хавтан өгмөл /Sandwich panel sectional

1. 21.05.28 Экспертын комментын дагуу
2. 21.08.19 Төлөвлөлт өөрчлөгдсөн

Дэд Өгнөө: АЖЛЫН ЗУРАГ
 Үе шат: Засвар өөрчлөлт

Монгол улс,
 Улаанбаатар хот,
 Хан-Уул дүүрэг, 15-р хороо, 606
 Жавханбаян зураач, Эл ЭС Плаза,
 "ЭН СИ СИ ЭС" ХХК
 7-р давхар, 701 тоот
 Архитектор: Д.Түвшинжаргал
 Гүйцэтгэгч: Б.Ивэр
 Шалсан: Д.Түвшинжаргал

Дахин боловсруулах хэрг хягагч
 хүлээн авах цэгийн зураг төсөл
 /ариун цэврийн өрөөмэл/

Масштаб:	Зургийн дугаар:	Хугацаа:
1:50	БА-05	14
Е.Г. Шир:	Т.Г. Шир:	Огноо:
NCCS-030/2020		2020-12

Нүүр тал болон өгмөлүүд
 8

**Аймгуудын хатуу хог хаягдлын менежментийн
стратеги төлөвлөгөө**

ГОВЬ-АЛТАЙ АЙМГИЙН
ИРГЭДИЙН ТӨЛӨӨЛӨГЧДИЙН ХУРЛЫН
ТОГТООЛ

2022 оны 02 сарын 23 өдөр

Дугаар 12

Есенбулаг сум

"Хог хаягдлын менежментийг сайжруулах
мастер төлөвлөгөө" батлах тухай

Монгол Улсын засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хуулийн 35 дугаар зүйлийн 35.1.17, 48 дугаар зүйлийн 48.1 дэх хэсэг, Хог хаягдлын тухай хуулийн 9 дүгээр зүйлийн 9.1.2 дахь заалтуудыг тус тус үндэслэн ТОГТООХ нь:

1. Говь-Алтай аймгийн хог хаягдлын менежментийг сайжруулах мастер төлөвлөгөөг /2022-2030 он/ хавсралтаар баталсугай.
2. Мастер төлөвлөгөөг аймгийн хэмжээнд хэрэгжүүлэх ажлыг зохион байгуулж, үйл ажиллагааны төлөвлөгөө, төсөв санхүүг жил бүр аймаг, сумын хөгжлийн төлөвлөгөөнд тусган хэрэгжүүлж ажиллахыг аймгийн Засаг дарга болон сумдын Засаг дарга нарт даалгасугай.
3. Тогтоолын хэрэгжилтэд хяналт тавьж ажиллахыг аймгийн аймгийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын нарийн бичгийн дарга (М.Алтангэрэл)-д үүрэг болгосугай.

ДАРГА *[Signature]* Д. ДАВААДОРЖ

01710062

Аймгийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн
Хурлын 2022 оны 12 дугаар сарын 23-ны
өдрийн 12 дугаар тогтоолын хавсралт

**ГОВЬ-АЛТАЙ АЙМГИЙН ХОГ ХАЯГДЛЫН МЕНЕЖМЕНТИЙГ САЙЖРУУЛАХ
МАСТЕР ТӨЛӨВЛӨГӨӨ /2022-2030 он/**

НЭГ. ЕРӨНХИЙ МЭДЭЭЛЭЛ

1.1. Хууль эрх зүйн үндэслэл

Хог хаягдлын тухай хууль, Засгийн газрын 2020-2024 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөр, 2014–2022 Хог хаягдлын менежментийг сайжруулах үндэсний хөтөлбөр, Ногоон хөгжлийн бодлого, Монгол улсын Тогтвортой хөгжлийн үзэл баримтлал - 2030, Алсын хараа – 2050, Аймгийг 2021-2025 онд хөгжүүлэх таван жилийн Үндсэн чиглэл, Говь-Алтай аймгийн Засаг даргын 2020-2024 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөр зэргийг үндэслэн боловсруулав.

1.2. Өнөөгийн нөхцөл байдал, тулгамдаж буй асуудал

Говь-Алтай аймаг нь засаг захиргааны 18 сум, 87 багтай, аймгийн харьяат хүн 57.7 мянга байгаа нь 2010-2020 оны хооронд буюу 10 жилийн хугацаанд 3.9 мянган хүнээр өсжээ. Хүн амын суурьшлыг сумдаар авч үзвэл 32.1 хувь Есөнбулаг сумд, 6.1 хувь нь Цогт сумд, 5.5 хувь нь Дэлгэр сумд, 5.2 хувь нь Баян-Уул сумд амьдарч байгаа бол үлдсэн 51.1 хувь нь бусад сумдад амьдарч байна. 2010 онд нийт хүн амын 33.7 хувь буюу 18.0 мянга нь аймгийн төв, тосгонд амьдарч байсан бол 2021 онд 32.5 хувь буюу 18.7 мянга болжээ.

Тус аймаг нь хөдөө аж ахуй, уул уурхайн олборлолт, барилга ба бусад үйлдвэрлэл, үйлчилгээ явуулж байна. Хүн амын өсөлт, хотжилт, бусад хүчин зүйлээс шалтгаалж аймаг, сумын хог хаягдлын хэмжээ өсөн нэмэгдэж байна. Аймаг, сумын төвийн хатуу хог хаягдлыг үр дүнтэй зохицуулах нь байгаль орчны тогтвортой байдал, хүн амын эрүүл мэндэд чухал үүрэг гүйцэтгэдэг. Гэтэл хог хаягдлыг ямар ч хяналт зохицуулалтгүйгээр эрүүл мэнд, аюулгүй ажиллагаа, хүрээлэн буй орчинд хор хөнөөл учруулахуйц байдлаар байгальд булж, ил задгай шатаасаар байгаа нь хүндрэлтэй асуудал болсоор байна.

Говь-Алтай аймаг, сумуудаас үүсч буй хатуу хог хаягдлын хэмжээ 2021 онд 33.1 мянган тонн байна. Аймгийн хэмжээнд ангилан ялгалт огт хийгдээгүй хог хаягдлыг цуглуулан тээвэрлэдэг. Хэдийгээр хог хаягдлын талаас илүү хувь нь дахин боловсруулах боломжтой хуванцар, цаас, картон, шил, металл байдаг боловч ердөө 1.4 хувийг дахин ашиглаж, боловсруулж байна. Түүнчлэн аймаг, сумын төвийн төвлөрсөн хогийн цэг дээр хог түүдэг иргэд албан бусаар, ямар ч хяналт зохицуулалтгүй, аюулгүй ажиллагааны шаардлага хангаагүй орчинд эрүүл мэндэд хор хөнөөл учруулахуйц байдлаар дахин боловсруулах хог хаягдлыг ангилан түүж байна.

Аймаг, сумын хатуу хог хаягдлын менежментэд (i) хог хаягдлыг цуглуулах, ангилан ялгах, дахин ашиглах, боловсруулах, зайлуулах технологи муу, дэд бүтэц, тоног төхөөрөмж хангалтгүй; (ii) хог хаягдлын хэмжээ хурдацтай нэмэгдэж байгаа,

СҮХБААТАР АЙМГИЙН
ИРГЭДИЙН ТӨЛӨӨЛӨГЧДИЙН
ХУРЛЫН ТОГТООЛ

2021 оны 12 сарын 05 өдөр

Дугаар 09

Баруун-Урт сум

"Хог хаягдлын менежментийг сайжруулах
стратеги төлөвлөгөө" батлах тухай

Монгол улсын Засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хуулийн 18 дугаар зүйлийн 18.1.2-ын "ж", "з", 19 дүгээр зүйлийн 19.1, Хог хаягдлын тухай хуулийн 9 дүгээр зүйлийн 9.1.2 дахь заалтуудыг тус тус үндэслэн аймгийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит 8 дугаар хурлаас ТОГТООХ нь:

1."Сүхбаатар аймгийн хог хаягдлын менежментийг сайжруулах стратеги төлөвлөгөөг /2022-2030 он/ хавсралтаар баталсугай.

2.Стратеги төлөвлөгөөг аймгийн хэмжээнд хэрэгжүүлэх ажлыг зохион байгуулж, үйл ажиллагааны төлөвлөгөө, төсөв санхүүг жил бүр аймаг, сумын хөгжлийн төлөвлөгөөнд тусган хэрэгжүүлж ажиллахыг аймаг, сумдын Засаг дарга нарт даалгасугай.

3.Тогтоолын хэрэгжилтэд хяналт тавьж ажиллахыг аймгийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын нарийн бичгийн дарга /А.Чулуунбат/-д үүрэг болгосугай.

ДАРГА Д.ХОСБАЯР

Аймгийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын
2021 оны 12 сарын 05 ны өдрийн
09 тоот тогтоолын хавсралт

СҮХБААТАР АЙМГИЙН ХОГ ХАЯГДЛЫН МЕНЕЖМЕНТИЙГ САЙЖРУУЛАХ СТРАТЕГИ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ /2022-2030 он/

НЭГ. ЕРӨНХИЙ МЭДЭЭЛЭЛ

1.1 Хууль эрх зүйн үндэслэл

Хог хаягдлын тухай хууль, Засгийн газрын 2020-2024 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөр, 2014–2022 хог хаягдлын менежментийг сайжруулах үндэсний хөтөлбөр, Ногоон хөгжлийн бодлого, Монгол улсын Тогтвортой хөгжлийн үзэл баримтлал - 2030, Алсын хараа - 2050 Монгол улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, Сүхбаатар аймгийг 2021-2025 онд хөгжүүлэх таван жилийн үндсэн чиглэл, Сүхбаатар аймгийн засаг даргын 2020-2024 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөр зэргийг үндэслэн боловсруулав.

1.2 Өнөөгийн нөхцөл байдал, тулгамдаж буй асуудал

Сүхбаатар аймаг нь Засаг захиргааны 13 сумтай, 67 багтай. Сүхбаатар аймгийн нийт хүн ам 64 307 болж, 2010 оноос 23.1 хувиар өсжээ. Сүхбаатар аймгийн хүн амын суурьшлыг сумаар нь ангилж үзэхэд Баруун-Урт хотод нийт хүн амын 34.7 хувь, Эрдэнэцагаан суманд 10.8 хувь, Баяндэлгэр суманд 8.0 хувь байгаа нь хамгийн өндөр, Наран суманд 2.6 хувь амьдарч байгаа нь хамгийн бага нягтралтай суурьшиж байна. Хүн амын 70.5 хувь нь хөдөөд, 29.5 хувь нь төв суурин газарт оршин сууж байна.

Тус аймаг нь мал аж ахуй, хайлуур жонш, цайрын баяжмал ба бусад үйлдвэрлэл явуулж байна. Хүн амын өсөлт, хотжилт, бусад хүчин зүйлээс шалтгаалж аймаг, сумын хог хаягдлын хэмжээ өсөн нэмэгдэж байна. Аймаг, сумын төвийн хатуу хог хаягдлын менежментийг үр дүнтэй хэрэгжүүлэх нь байгаль орчны тогтвортой байдал, хүн амын эрүүл мэндэд чухал үүрэг гүйцэтгэдэг. Гэтэл хог хаягдлыг ямар ч хяналт зохицуулалтгүйгээр эрүүл мэнд, аюулгүй ажиллагаа, хүрээлэн буй орчинд хор хөнөөл учруулахуйц байдлаар байгальд булаж, эсвэл ил задгай шатаасаар байгаа нь хүндрэлтэй асуудал болсоор байна.

Сүхбаатар аймаг, сумуудаас үүсч буй хатуу хог хаягдлын хэмжээ 2020 онд жилд 43.3 мянган тонн байна. Аймаг сумын төвүүдэд хатуу хог хаягдлын менежментийг хариуцсан орон нутгийн өмчит компани нь айл өрх, төсвийн байгууллага, үйлдвэр аж ахуйн газар, бизнесийн байгууллагаас гарч буй хог хаягдлыг ангилан ялгалт огт хийхгүйгээр цуглуулж тээвэрлэдэг. Хэдийгээр хог хаягдлын нэлээд хувь нь дахин боловсруулах боломжтой хуванцар, цаас, картон, шил, металл байдаг боловч ердөө 1-ээс бага хувийг дахин ашиглаж, боловсруулж байна. Түүнчлэн аймаг, сумын төвийн төвлөрсөн хогийн цэг дээр хог түүдэг иргэд дахин боловсруулах хог хаягдлыг албан бусаар, ямар ч хяналт зохицуулалтгүй.

ӨВӨРХАНГАЙ АЙМГИЙН
ИРГЭДИЙН ТӨЛӨӨЛӨГЧДИЙН ХУРЛЫН
ТОГТООЛ

2022 оны 06 сарын 05 өдөр

Дугаар 05/09

Арвайхээр сум

“Хог хаягдлын менежментийг сайжруулах
стратеги төлөвлөгөө” батлах тухай

Монгол Улсын Засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хуулийн 21 дүгээр зүйлийн 21.1.14, Хог хаягдлын тухай хуулийн 9 дүгээр зүйлийн 9.1.2 дахь заалтыг тус тус үндэслэн ТОГТООХ нь:

1. Өвөрхангай аймгийн Хог хаягдлын менежментийг сайжруулах стратеги төлөвлөгөө (2022-2030)-г хавсралтаар баталсугай.

2. Хог хаягдлын менежментийг сайжруулах стратеги төлөвлөгөөтэй уялдуулан сумын хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөөг боловсруулж, батлуулан төсөв санхүүг жил бүр аймаг, сумын хөгжлийн төлөвлөгөөнд тусган хэрэгжилтийг ханган ажиллахыг аймаг, сумдын Засаг дарга нарт үүрэг болгосугай.

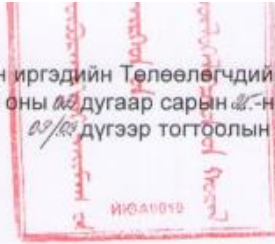
3. Энэхүү тогтоолын хэрэгжилтэд хяналт тавьж ажиллахыг аймгийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын Хүнс хөдөө аж ахуй, байгаль орчны бодлогын хороо (Д.Амартүвшин)-д үүрэг даалгасугай.

ДАРГА О.ПҮРЭВДОРЖ

000001005

Аймгийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын
2022 оны 08 дугаар сарын 28-ны өдрийн
09/09 дүгээр тогтоолын хавсралт

ӨВӨРХАНГАЙ АЙМГИЙН ХОГ ХАЯГДЛЫН МЕНЕЖМЕНТИЙГ САЙЖРУУЛАХ СТРАТЕГИ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ (2022-2030 он)

НЭГ. ЕРӨНХИЙ МЭДЭЭЛЭЛ

1.1. Хууль эрх зүйн үндэслэл

Хог хаягдлын тухай хууль, Засгийн газрын (2020-2024) оны үйл ажиллагааны хөтөлбөр, Хог хаягдлын менежментийг сайжруулах үндэсний хөтөлбөр (2014-2022) он, Алсын хараа-2050, Монгол улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, Ногоон хөгжлийн бодлого, Монгол Улсын Тогтвортой хөгжлийн үзэл баримтлал (2014-2030), Өвөрхангай аймгийг 2021-2025 онд хөгжүүлэх таван жилийн үндсэн чиглэл, Өвөрхангай аймгийн Засаг даргын 2020-2024 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөр зэрэг бодлогын баримт бичгүүдэд хог хаягдлын талаар тусгагдсан зорилт арга хэмжээнүүдтэй уялдуулан уг стратеги төлөвлөгөөг боловсруулав.

1.2. Өнөөгийн нөхцөл байдал, тулгамдаж буй асуудал

Өвөрхангай аймаг нь Засаг захиргааны 19 сум, 113 баг, 33700 өрх, 117 742 хүн амтай бөгөөд хүн амын өсөлт, хотжилт, бусад хүчин зүйлээс шалтгаалж аймаг, сумын хог хаягдлын хэмжээ жилээс жилд өсөн нэмэгдэж байна.

Аймаг, сумын төвийн хатуу хог хаягдлыг үр дүнтэй зохицуулах нь байгаль орчны тогтвортой байдал, хүн амын эрүүл мэндэд чухал үүрэг гүйцэтгэдэг. Гэтэл хог хаягдлыг ямар ч хяналт зохицуулалтгүйгээр эрүүл мэнд, аюулгүй ажиллагаа, хүрээлэн буй орчинд хор хөнөөл учруулахуйц байдлаар байгальд булж, эсвэл ил задгай шатаасаар байгаа нь хүндрэлтэй асуудал болсоор байна.

Өвөрхангай аймгийн хэмжээнд жилд дунджаар 40 гаруй мянган тонн хатуу хог хаягдал гарч байна. Аймаг, сумын төвүүдэд орон нутгийн өмчит хатуу хог хаягдлын менежментийн компани айл өрхүүд, төсвийн байгууллагууд, үйлдвэр аж ахуйн газрууд, бизнесийн байгууллагуудын ангилан ялгалт огт хийгдээгүй хог хаягдлыг цуглуулж тээвэрлэн хог хаягдлын цэгт шууд хаяж байна. Хэдийгээр хог хаягдлын талаас илүү хувь нь дахин боловсруулах боломжтой хуванцар, цаас, картон, шил, металл байдаг боловч ердөө 0.4%-ийг дахин ашиглаж, боловсруулж байна. Түүнчлэн аймаг, сумын төвийн төвлөрсөн хогийн цэг дээр хог түүдэг иргэд албан бусаар, ямар ч хяналт зохицуулалтгүй, аюулгүй ажиллагааны шаардлага хангаагүй орчинд эрүүл мэндэд хор хөнөөл учруулахуйц байдлаар дахин боловсруулах хог хаягдлыг ангилан түүж байна.

Аймаг, сумын хатуу хог хаягдлын менежментэд хог хаягдлыг цуглуулах, ангилан ялгах, дахин ашиглах, боловсруулах, зайлуулах технологи муу, дэд бүтэц, тоног төхөөрөмж хангалтгүй, хог хаягдлын хэмжээ хурдацтай нэмэгдэж байгаа, хог хаягдлыг тогтмол бус цуглуулах, хууль бусаар байгальд хаяж зайлуулдаг нийгмийн үүрэг хариуцлагыг бэхжүүлэхэд чиглэсэн боловсролын компани ажил хийгддэггүй, хог хаягдлын тогтвортой менежментийг хэрэгжүүлэх стратеги төлөвлөлт байхгүй зэрэг бэрхшээлүүд тулгарч байна.

Иймд аймгийн хэмжээнд хог хаягдлын менежментийн дэд бүтцийг

БАТЛАВ:

БАЙГАЛЬ ОРЧИН АЯЛАЛ ЖУУЛЧЛАЛЫН ЯАМНЫ
ХҮРЭЭЛЭН БУЙ ОРЧИН, БАЙГАЛИЙН НӨӨЦИЙН
УДИРДЛАГЫН ГАЗРЫН ДАРГА

ЗӨВШӨӨРЧ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ ҮҮРЭГ ХҮЛЭЭСЭН:

ӨВӨРХАНГАЙ АЙМГИЙН ЗАСАГ ДАРГЫН ТАМГЫН ГАЗАР
ТОХИЖИЛТ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ГАЗРЫН ДАРГА

**ӨВӨРХАНГАЙ АЙМГИЙН АРВАЙХЭЭР ХОТЫН
ХАТУУ ХОГ ХАЯГДЛЫН МЕНЕЖМЕНТ ТӨСЛИЙН
2023 ОНД ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ
БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ
ОРЧНЫ ХЯНАЛТ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХӨТӨЛБӨР**

ХЯНАЖ БҮРТГЭСЭН:

БАЙГАЛЬ ОРЧИН, АЯЛАЛ ЖУУЛЧЛАЛЫН ЯАМНЫ
ХБОБНУГ-ЫН МЭРГЭЖИЛТЭН

АХБ, ЯПОНЫ ЯДУУРЛЫГ БУУРУУЛАХ САН
АЙМГУУДЫН ХАТУУ ХОГ ХАЯГДЛЫН МЕНЕЖМЕНТ
ТӨСЛИЙН ЗОХИЦУУЛАГЧ

БОЛОВСРУУЛСАН:

ТОХИЖИЛТ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ГАЗРЫН
МЭРГЭЖИЛТЭН

**Ядуурлыг бууруулах Япон сан,
Төслийн дугаар: G-9206
Монгол Улс: Аймгуудын төвийн хатуу хог
хаягдлын менежмент**

**АЙМГИЙН ТӨВД ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ
БОЛОМЖТОЙ ХАТУУ ХОГ ХАЯГДЛЫН
МЕНЕЖМЕНТИЙН ИНСТИТУЦИЙН
ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЗАГВАР ТӨЛӨВЛӨГӨӨ**

**Боловсруулсан: Хатуу хог хаягдлын менежментийн бодлого боловсруулах,
сургагч мэргэжилтэн Б.Лхагвадулам**

2022 он

Хатуу хог хаягдлын менежментийн институцийн үйл ажиллагааны загвар төлөвлөгөө нь дараах хэсгүүдээс бүрдэнэ.

1. Оршил
2. Одоогийн хог хаягдлын менежментийн үнэлгээ
3. Зорилго, зорилт, тоон зорилт
4. Технологийн боломжит хувилбарууд, сонголт
5. Хог хаягдлын менежментийн үйл ажиллагааны төлөвлөгөөний бүрэлдэхүүн хэсгүүдийн харилцан хамаарал
6. Санхүүгийн дүн шинжилгээ
7. Эрсдэлийн менежмент
8. Аймгийн төвийн хог хаягдлын менежментийн үйл ажиллагааны загвар төлөвлөгөө

1. Оршил

Энэхүү “Хог хаягдлын менежментийн загвар төлөвлөгөө”-г Сүхбаатар аймгийн Баруун-урт сумын төвийн жишээн дээр хийлээ. Тус сумын хүн амын тоо, нийгэм эдийн засгийн байдал, цаг агаар, газар нутгийн байдал, хог хаягдлын менежмент зэрэг нь бусад аймгийн төвтэй ойролцоо бөгөөд жишиг болохуйц гэж үзлээ.

Сүхбаатар аймгийн төв Баруун-Урт нь улсын нийслэл Улаанбаатар хотоос 556 км зайтай ба урд талаараа БНХАУ-тай 485 км хиллэдэг, тал хээрийн бүс нутагтай. Хүйтэний улирлын агаарын дундаж температур -2.1-ээс -21,3⁰ градус хүйтэн байдаг ба Дулааны улирлын агаарын дундаж температур 4.9-21,8⁰ градус орчим дулаан байдаг байна.

Нийгмийн тогтолцооны хувьд Баруун-Урт сум нь 1-9 дугаартай 9 багт хуваагддаг. Сүхбаатар аймгийн Баруун-Урт суманд 2010 онд нийт хүн амын хотод 31.8 хувь буюу 16.2 мянган хүн амьдарч байсан бол 2020 онд хотод 34.8 хувь буюу 21.9 мянган хүн тус тус амьдарч байгаа бөгөөд цаашид хүний амын тоо өсөх хандлагатай байна.

Баруун-Урт сум нь үйлдвэр, аж ахуй, соёл, боловсрол, эрүүл мэндийн 130 гаруй байгууллага, аж ахуйн нэгж төвлөрөн ажиллаж байна. Сүүлийн жилүүдэд Баруун-Урт сум нь орон сууцжуулах ажил эрчимтэй явагдаж байна.

Зураг 1. Сүхбаатар аймгийн Баруун урт сумын байрлал

2. Одоогийн хог хаягдлын менежментийн үнэлгээ

Wilson нарын судлаачдын хөгжиж буй ба хөгжсөн улсуудын хотын хатуу хог хаягдлын менежментийн “Wasteaware” индикатор үзүүлтүүдийг жиших аргыг ашиглан аймгийн төвийн хатуу хог хаягдлын менежментийн үнэлгээг хийж болно. Хог хаягдлын менежментийн индикатор үзүүлэлтэд физикийн ба засаглал гэсэн хоёр хэсэгээр үнэлнэ. Физикийн хэсэгт (1) нийгмийн эрүүл мэнд; (2) байгаль орчныг хамгаалах; (3) нөөцийн менежмент гэсэн хэсгүүд багтана. Засаглалын хэсэгт (4) олон нийтийн оролцоо; (5) санхүүгийн тогтвортой байдал; ба (6) хог хаягдлын менежментийн талаарх бодлого ба байгууллагын уялдаа холбоо багтана. Эдгээрийг харгалзах индикатор үзүүлэлтийг тооны ба чанарын аргаар (бага (L); бага/дунд (L/M); дунд (M), шар; дунд/сайн (M/H) ; сайн (H)) үнэлнэ. Энэхүү үнэлгээ нь дараах хэсгээс тогтоно.

Хүснэгт1. Аймгийн төвийн “Хог хаягдлын менежмент”-ийн үнэлгээний харьцуулалт

д/д	Жишиг үзүүлэлт	Индикатор	Үр дүн							
			Улс, аймаг	Сүхбаатар	Монгол ¹	Liberia ¹	UK,Northern ¹			
			Хот, сум	Баруун-Урт	Улаанбаатар	Monrovia	Belfast			
Ерөнхий мэдээлэл										
B1	Улсын орлогын түвшин	Дэлхийн банкны категори	бага-дундаж	бага-дундаж	бага	өндөр				
B2	Хүн ам	Хотын нийт хүн ам	21,900	1,277,137	1,021,768	218,000				
B3	Хог хаягдлын хэмжээ	Жилд үүсэх хог хаягдлын хэмжээ, тн 2020он	33737	522,000	287,000	149,000				
Хог хаягдлын тоо баримт										
W1	Хог хаягдлын хэмжээ	Нэг хүнд ноогдох хог хаягдлын хэмжээ кг /хүн/жил	1540	408	230	683				
W2		Хог хаягдлын бүтэц	4 фракц							
W2.1	Органик	Органик (хүнсний ба ногоон ургамлын хог хаягдал)	6.8%	33.7%	50%	35.1%				
W2.2	Цаас	Цаас ба цаасан хайрцаг	3.1%	7.7%	5%	21%				
W2.3	Хуванцар	Хуванцар	3.9%	14%	13%	6%				
W2.4	Метал	Метал	2.1%	2.1%	2%	3.3%				
Физик үнэлгээ										
1.1	Нийгмийн эрүүл мэнд	Хог хаягдал тээвэрлэх үйлчилгээний хамрах хүрээ	90% (M/H)		92.5 % (M/H)		33% (M)		100% (M/H)	
1.2		Хог хаягдлын менежментээр тээвэрлэсэн хог хаягдлын хэмжээ	88% (M)		85% (M)		30% (L)		98% (M/H)	
1C		Хог хаягдал тээвэрлэх үйлчилгээний чанар,	58% (M)		50% (M)		58% (M)		100% (H)	

2	Байгаль орчны хяналт- хог хаягдал боловсруулалт ба устгал	Хяналттай боловсруулалт ба устгал %	40% (L)		100% (H)		70% (L/M)		98% (H)	
2E		Хог хаягдал боловсруулалт ба устгалд байгаль орчныг хамгаалах зэрэг	40% (L/M)		50% (M)		45% (M)		100% (H)	
3	Нөөцийн менежмент – багасгах, дахин ашиглах, дахин боловсруулах	Дахин боловсруулсан хэмжээ,	- (L)		>5.5 % (L)		8% (L)		35% (M)	
3R		3R-ын чанар зэрэг	13% (L)		21% (L/M)		33% (L/M)		83% (H)	
	Засаглалын үнэлгээ									
4U	Нийгмийн оролцоо	Олон нийтийн оролцоо	42% (L/M)		54% (M)		67% (M/H)		79% (M/H)	
4P		Хувийн хэвшлийн оролцоо	35% (L/M)		55% (M)		60% (M)		80% (M/H)	
5F	Санхүүгийн тогтвортой байдал	Санхүүгийн тогтвортой байдал	42% (L/M)		46% (M)		46% (M)		100% (H)	
6N	Үндэсний хог хаягдлын менежментийн хамрах хүрээ ба орон нутгийн байгууллагын уялдаа холбоо	Үндэсний хэмжээнд хатуу хог хаягдлын менежментийн бодлого	42% (L/M)		46% (M)		17% (L)		66% (M/H)	
6L		Орон нутгийн институцын бодлого	38% (L/M)		58% (M)		46% (M)		100% (H)	

Тайлбар: Индикатор үзүүлэлтийн үнэлгээ, гүйцэтгэл ба өнгө: бага (L), улаан ; бага/дунд (L/M), улаан/ шар; дунд (M), шар; дунд/сайн (M/H), шар/ногоон ; сайн (H), ногоон. Wilson, D.C судалгаа

3. Зорилго, зорилт

Загвар үйл ажиллагааны төлөвлөгөөний зорилго : Хог хаягдлыг эх үүсвэр дээр нь бууруулах, дахин ашиглах, боловсруулах 3R цогц менежментийг хэрэгжүүлж эдийн засгийн эргэлтэд оруулан хог хаягдлын дахин боловсруулах хэмжээг нэмэгдүүлэхэд оршино.

Загвар үйл ажиллагааны төлөвлөгөөний зорилгын хүрээнд дараах зорилтуудыг хэрэгжүүлнэ.

Зорилт- 1. Хог хаягдлын эрх зүйн орчин, менежментийг боловсронгуй болгож хэрэгжилтийг сайжруулах, санхүүгийн тогтвортой байдал, хариуцлага, урамшуулалын тогтолцоог бүрдүүлэх, төр ба хувийн хэвшлийн уялдаа холбоог сайжруулах, хяналт удирдлагын системийг сайжруулах

Зорилт- 2. Эх үүсвэр дээр ангилах, хадгалах хог хаягдлын систем ба цуглуулах тээвэрлэх систем, нийтийн эзэмшлийн зам талбайн цэвэрлэгээг сайжруулах

Зорилт-3. Монгол улсын тогтвортой хөгжлийн үзэл баримтлалд тусгагдсан зорилтыг хэрэгжүүлэх, хог хаягдлыг бууруулах, дахин боловсруулах, сэргээн ашиглах үйлдвэрийг дэмжин урамшуулах, бордооны үйлдвэр, (биохий, эрчим хүч гаргах) байгаль орчинд хор, нөлөөгүй үйлдвэрийг байгуулах

Зорилт- 4. Стандартын шаардлага хангасан шинэ ландфиллын байгууламжийг байгуулах, хуучин хог хаягдлын төвлөрсөн цэгийг хаах ба нөхөн сэргээх үйл ажиллагааг төлөвлөх

Зорилт- 5. Эмнэлэгийн ба үйлдвэрийн /эрчим хүч, хөдөө аж ахуй, барилга, тээвэр, аж үйлдвэр, уул уурхайн/ энгийн ба аюултай хог хаягдлын менежментийг сайжруулах, байгаль орчинд ээлтэйгээр аюултай хог хаягдлыг түр хадгалах, саармагжуулж аюулгүй болгох, устгах зориулалтын байгууламжийг үе шаттайгаар байгуулах,

Зорилт- 6. Хог хаягдлын менежментийн хэрэгжүүлэгч байгууллагуудыг бэхжүүлэх, хүний нөөц бэхжүүлэх, иргэдийн мэдлэг, ухамсрыг дээшлүүлэх

Дээрх зорилтуудын томьёололд хэмжигдэхүйц байх гэж заасны дагуу шалгуур үзүүлэлтүүд, хүрэх хувь хэмжээг төлөвлөв.

Хүснэгт 2. Зорилтууд, хүрэх түвшин

N	Зүйл	Хувь хэмжээ		Өөрчлөлт (2022-2025)
		Гарааны түвшин (2022)	Барианы түвшин (2025)	
1	Хог хаягдлын хэмжээ % • Орон сууц • Гэр хороолол	90	100	10
		63	95	32
2	Өөрөө устгах хувь хэмжээ ба хууль бус хог хаягдлын хувь % • Өвөл • Зун	4.4	1.9	2.5
		3.8	1.4	1.4
3	Хог хаягдлыг ангилан цуглуулах • Ангилан цуглуулах хэмжээ % • Хамрагдах хүн ам	0	20	20
		0	Орон сууц ба гэр хороолол	
4	Хог хаягдлын хэмжээнд эзлэх дундын боловсруулалтын хувь хэмжээ, % • Өвөл • Зун	0	20	20
		0	20	20
5	Хог хаягдлын хувь хэмжээнд ангилан ялгах буюу рецикл үйл ажиллагааны хувь хэмжээ, %	20	20	20
6	Хогийн төвлөрсөн цэг дээр хог хаягдлын дарж булаах арга	Хуучин хогийн цэг	Эрүүл ахуйн шаардлага хангасан II зэргийн ландфил	Эрүүл ахуйн шаардлага хангасан II зэргийн ландфил

Хэрэгжүүлэх хугацаа: 3 жил буюу 2023-2025

4. Технологийн боломжит хувилбарууд ба сонголт

Хүснэгт 3. Техникийн дэд систем болон боломжит технологи

Техникийн дэд систем, Судлах асуудал	Боломжит технологи, хувилбар	Тохиромжтой эсэхийн дүгнэлт
Хог хаягдлыг хаях ба хадгалах		
Хадгалах систем	-Хогийн босоо хоолой-бункер -Орон сууцны зориулалтын түр цэг - Хог хаягдлын зориулалтын сав - Газар дээр нь хадгалах - Жижиг контейнер - Дунд зэргийн контейнер - Том контейнер	- Орон сууцны хог хаягдлын зориулалтын түр цэгт зориулалтын саванд хадгална. Дугуйтай, тагтай, салхинд хялбар хийсэхгүй, машинд шууд ачихад хялбар, хог хаягдлын үүсэх хэмжээнээс хамаарч жижиг, дунд, том контейнер сонгох нь тохиромжтой. - Гэр хорооллын үнсийг шатахгүй, тагтай, дугуйтай, бариултай пошкинд хийж хашаанд хадгална. Малын өтөг бууц, ургамал ногооны хаягдал газар дээр нь хадгална.
Хаях систем	-Холимог байдалтай хаях - Ангилж хаях - Хог хадгалах түр цэг эсвэл дахиварын цэгт аваачиж өгөх	- Ангилж хогийн савыг энгийн хог хаягдлын журмын дагуу төрлөөр ангилж түр цэг ба дахиврын цэгт өгнө.
Ачиж цуглуулах ба тээвэрлэх		
Ачих давтамж	-Орон сууцны ачих давтамж -Гэр хорооллын ачих давтамж -ААН ачих давтамж -Үйлдвэр ачих давтамж	- Орон сууцны ачих давтамж долоо хоногт 2 байна. - Гэр хорооллын ачих давтамж долоо хоногт 1 байна. - ААН, үйлдвэр нь орон сууц ба гэр хороололд байгаагаас давтамж хамаарна.
Холимог хэлбэрээр болон ангилж ачих	-Холимог хэлбэрээр ачих -Ангилж ачих	-Орон сууцны: холимог 1 удаа/ долоо хоног, ангилсан 1 удаа/ долоо хоногт ачина. -Гэр хороолол: холимог 2 удаа/ сар, ангилсан 2 удаа/ сар ачина.
Ачиж цуглуулах систем	-Түр цэг дээр цуглуулах -Нийтийн контейнерээс цуглуулах - Дуудлагаар ачих -Гудамжнаас ачих -Хаалганаас ачих	-Орон сууцны хороолол түр цэгээс /орцноос/ гадаах цэгээс -Гэр хороолол хашаа бүрээс, контейнерээс
Ачих хуваарь	- Өдөр ачих - Шөнө ачих	- Өдөр ачина
Ачих техник	-Зориулалтын машин -Зориулалтын бус машин -Трактор, чиргүүл -Өөрөө ачдаг машин -Хог хаягдал шилжүүлэн ачих	- Орон сууц: зориулалтын машин -Гэр хороолол: зориулалтын машин, чиргүүл, ачих төхөөрөмж ашиглах
Нийтийн эзэмшлийн зам талбайн цэвэрлэгээ		
Цэвэрлэх арга	-Гар аргаар шүүрдэх - Механик аргаар шүүрдэх	-Голдуу гар ажиллагаа ба техник ашиглах

	-Соруулах -Ус цацах	
Дундын боловсруулалт ба дахин боловсруулах		
Материалын дахин ашиглалт	- Шууд дахин ашиглах -Дахин боловсруулах үйлдвэрийн түүхий эд бэлдэх	Тохиромжтой байж болно, шалтгаан: - Шууд дахин ашиглах. -Дахиварын цэгүүд хаягдал нөөц материалыг худалдан авж үйлдвэрийн түүхий эдийг бэлдэх, нягтруулах, хадгалах, худалдана
Нягтруулан тээвэрлэх төв	- шууд ачих - хадгалж ачих - нягтруулж ачих - ангилж, боловсруулж ачих	Тохиромжтой байж болно, шалтгаан: -Хогийн төвлөрсөн цэг хол байрлалтай бол тохиромжтой -Тээвэрлэх рейс, зардлыг багасгана -Нягтрах боломжтой холимог хог хаягдлыг нягтруулна. Үнс, барилгын гэх мэт нягтрахгүй хог хаягдал тохиромжгүй.
Боловсруулалт хийхээс өмнө	- хэмжээг багасгах -гар болон механик ялгалт	Тохиромжтой байж болно, шалтгаан: -3R үйл ажиллагааг дэмжих дахивар нөөц материал цуглуулах цэгүүдийг бий болгох
Боловсруулалтын систем	-Шатаах	- Тохиромжгүй, шалтгаан: Өмнөх судалгаагаар анхны/ үйл ажиллагааны зардал өндөр, эрүүл ахуйн ландфилын зардал бага
	-RDF түлш үйлдвэрлэх	- Тохиромжгүй, шалтгаан: Өмнөх судалгаагаар тохиромжтой байж болно гэж үзсэн боловч Улаанбаатар хотын жишээн дээр энэ үйлдвэр тогтвортой ажиллагаагүй
	-Бордоо хийх	-Тохиромжтой байж болно, шалтгаан: -Улаанбаатар хотод бага, дунд, том хэмжээгээр туршиж байна. -Бохир ус цэвэрлэх байгууламжид туршиж байна. -Бүтээгдэхүүн нь зах зээлийн хэрэгцээ ихтэй. Засгийн газрын тэрбум модны хөтөлбөртэй холбоотой. -Малын өтөг бууцны хаягдал их хэмжээгээр гардаг
	-Биохий үйлдвэрлэх	Тохиромжгүй, шалтгаан: - Батлаагүй технологи -Мэргэжилтэй боловсон хүчин байхгүй -Хаягдлын нарийн ялгалт, их хэмжээний хаягдал бохир ус боловсруулах шаардлага
	-Хэмжээг багасгах	Тохиромжтой байж болно, шалтгаан: -Туршилтаар хэмжээ багасгах төхөөрөмж хэрэглэж байна -Түүхий эд хийх агуулах хэрэгтэй -Дэд бүтэц шаардлагатай
Хогийн төвлөрсөн цэгт устгах		
Хогийн төвлөрсөн цэгийн байршил	-уурхайн карьер -тэгш тал	- Нийгэм, хүрээлэн буй орчин, эдийн засгийн үнэлгээ хийж сонгоно

	-уулын ам	
Ландфилын бүтэц	-агааргүй, бүрэн бус агаартай, агаартай	- Бүрэн бус агаартай
Эрүүл ахуйн шаардлага хангасан ландфилын үе, давхарга, үйл ажиллагаа	-эрүүл ахуйн шаардлага хангасан ландфилын түвшин	- Аймгийн төвд эрүүл ахуйн шаардлага хангасан II зэргийн ландфилын түвшин тохиромжтой
Тоног төхөөрөмжийн засвар, үйлчилгээ		
Автомашин болон тоног төхөөрөмжүүдийн хэвийн үйл ажиллагааг хангах	-Гэмтлээс сэргийлсэн урьдчилсан засварын үйлчилгээ -Бүрэн хэмжээний үйлчилгээ үзүүлэх засварын цех	-ТҮГ-ийн харьяа засварын цехтэй байх
Эмнэлэгийн ба үйлдвэрийн аюултай хог хаягдал		
Эмнэлэгийн хог хаягдал	Эх үүсвэр дээр нь боловсруулах	Ерөнхий хог: ТҮГ цуглуулах. Халдвартай аюултай хог: Эх үүсвэр дээр нь бүрэн боловсруулах эсвэл гадны байгууллагаар гүйцэтгүүлэх
Боловсруулалтын систем	Шатаах	Тохиромжтой, шалтгаан: Зориулалтын аюултай хог шатаах зуух төлөвлөх
	Халдваргүйжүүлэх	Тохиромжтой, шалтгаан: Эх үүсвэр дээр эмнэлэгийн аюултай хог халдваргүйжүүлэх төхөөрөмжтэй болох
	Тогтворжуулах	Тохиромжтой, шалтгаан: Үйлдвэрийн хог хаягдлыг шинж чанараас нь хамаарч тогтворжуулах
	Ландфилд устгах	Ерөнхий хог: эрүүл ахуйн шаардлага хангах ландфилд устгах Халдвартай аюултай хог: эх үүсвэр дээрээ боловсруулалтад ороогүй хаягдлыг хогийн цэг рүү нэвтрүүлэхийг хориглох
Үйлдвэрийн хог хаягдал	Боловсруулах, ландфилд устгах	Аюулгүй хог: Хотын хатуу хог хаягдлыг төвлөрсөн цэг дээр дарж булах Аюултай хог: аюултай хог хаягдлыг боловсруулах, устгах байгууламж дээр боловсруулах, устгах, дарж булах

Боломжит хувилбаруудыг харьцуулж судалсны дүнд оновчтой системийг дараах байдлаар сонгов.

Хүснэгт 4. Техникийн дэд системийн оновчтой тогтолцоо

Дэд тогтолцоо	Тогтолцоо хэрэгжүүлэх төлөвлөгөө
Хаях ба хадгалах	• Эх үүсвэр дээр ангилах: • Орон сууц: 3 савны систем • 1-р сав: дахин ашиглах боломжтой: хуванцар, цаас, метал • 2-р сав: органик хаягдал: хүнс, ургамал ногоо, малын гаралтай хаягдал • 3-р сав: холимог гэсэн байдлаар ангилна. • Гэр хороолол : 4 савны систем • Эхний 3 адил байна. • 4-р сав: үнс гэсэн байдлаар ангилна. • Хадгалах контейнэр сав: • Үүсэх хэмжээнээс хамаарсан 3 эсвэл 4 хогийн сав байна.

6. Санхүүгийн дүн шинжилгээ

Хүснэгт 6.1. Хог хаягдлын менежментийн үйл ажиллагааны загвар төлөвлөгөө хэрэгжүүлэх төслийн зардал
Нэгж: сая төгрөг

Систем			Одоо, 2021	2023	2024	2025	Нийт
Цэвэрлэгээ		Хөр/ор	0.6	10	10	10	30
		Ү/ажил	107.5	107.5	107.5	107.5	
Цуглуулах	Хогны машин	Хөр/ор	0	80	80	80	240
		Ү/ажил	369.9	395.6	409.5	423.9	
Дундын боловсруулалт	Ангилах, Агуулах	Хөр/ор	0	230	100	300	630
		Ү/ажил	0	79.1	81.9	84.7	
Дарж булах	Механизм	Хөр/ор	0	420	580	400	1400
	Ландфил	Ү/ажил	296.2	253.4	262.3	271.5	
Нохой устгал		Хөр/ор	0	0	0	0	
		Ү/ажил	8.85	17.5	17.5	17.5	
Нийт		Хөр/ор	0.6	740	770	790	2300
		Ү/ажил	773.7	835.7	861.3	887.8	
		Нийт	774.3	1575.7	1631.3	1677.8	

Хүснэгт 6.2. Хог хаягдлын менежментийн үйл ажиллагааны загвар төлөвлөгөө хэрэгжүүлэх хатуу хог хаягдлын менежментийн зардал

Бүрэлдэхүүн хэсэг	Нэгж	Одоо, 2021	2023	2024	2025
Цэвэрлэгээ	төг/м2	9.4	9.4	9.4	9.4
Цуглуулах	төг/тн	10571	10571	10571	10571
Дундын боловсруулалт	төг/тн	10571	10571	10571	10571
Дарж булах	төг/тн	8464	8464	8464	8464

Орлого:

Хатуу хог хаягдлын менежмент дараах орлогоос бүрдэнэ.

- Хог гаргасны төлбөр
- Аймаг, сумын төсвөөс орох орлого
- Хогийн төвлөрсөн цэг дээр дарж булах зардлын төлбөр
- Дахин боловсруулах үйлдвэрийн орлого

Хүснэгт 6.3. Хог гаргасны төлбөр болон төлбөр хураалтын хувь хэмжээ

Бүс	Одоо, 2021		2023		2024		2025	
	Төлбөрийн хэмжээ	Хураалтын хувь хэмжээ	Төлбөрийн хэмжээ	Хураалтын хувь хэмжээ	Төлбөрийн хэмжээ	Хураалтын хувь хэмжээ	Төлбөрийн хэмжээ	Хураалтын хувь хэмжээ
Орон сууц	2500	44.59%	5000	80%	5000	90%	5000	90%
Гэр хороолол	2500		5000		5000		5000	
ААН	3000-30000	93 %	5000-50000	93%	5000-50000	93%	5000-50000	93%
Нийт төвлөрүүлсэн орлого, сая төг		109.8		309.4		340.4		340.4

Хүснэгт 6.4. Аймаг, сумын төсвөөс орох орлого

Бүрэлдэхүүн хэсэг	Одоо, 2021	2023	2024	2025
Нийт орлого, төг/жил сая төг	663.911	526.293	520.852	547.373

Хүснэгт 6.5. Төлөвлөгөө хэрэгжүүлэхэд хогийн төвлөрсөн цэг дээрх хаягдал дарж булах төлбөр

Бүрэлдэхүүн хэсэг	Нэгж	Одоо, 2021	2023	2024	2025
Дарж булах төлбөр	Төг/тн	8464	8464	8464	8464
Дарж булах хог хаягдлын хэмжээ*	Тн/жил	35000	29939.86	30993.3	32083.8
Нийт орлого, төг/жил сая төг**	Төг/жил сая төг	269.240	253.410	262.327	271.557

Тайлбар: * Нийт хог хаягдлын 80% төвлөрсөн хогийн цэгт устгана гэж тооцов.

** Аймаг, сумын төсвөөс орох орлогод хамт тооцож өгдөг байна.

Хүснэгт 6.6 Ангилах цэх, агуулахын орлого

Бүрэлдэхүүн хэсэг	Нэгж	Одоо, 2021	2023	2024	2025
Дахивар материалын хэмжээ*	Тн/жил	81	7484.9	7748.3	8020.9
Дахивар авах үнэ**	Төг/тн	10000	10000	10000	10000
Нийт орлого, төг/жил сая төг	Төг/жил сая төг	8.1	748.490	774.830	802.090

Тайлбар: * Нийт хог хаягдлын 20% ангилж боловсруулна гэж тооцов.

** Дахивар худалдан авдаг дундаж үнэ

Хүснэгт 6.7 Хог хаягдлын менежментийн үйл ажиллагааны загвар төлөвлөгөөний мөнгөний урсгал

Бүрэлдэхүүн хэсэг	Одоо, 2021	2023	2024	2025
Хөрөнгө оруулалт, сая төг	0.600	740	770	790
Үйл ажиллагааны зардал, сая төг	773.796	835.723	861.344	887.865
Орлого, сая төг	781.896	1584.2	1636.1	1689.9
Ашиг, алдагдал, сая төг	7.5	8.4	4.8	12

Хүснэгт 6.8 Хог хаягдлын менежментийн үйлчилгээний хөлс

Үйлчилгээний нэр төрөл	Нэгж	Өмнөх тариф	Шинэ тариф
Орон сууцны өрхийн хог хаягдал цуглуулах	Төг/өрх/сар	2500	5000
Гэр хороололын өрхийн хог хаягдал цуглуулах	Төг/өрх/сар	2500	5000
ААН-ийн хог хаягдал цуглуулах	Төг/ААН/сар	3000-30000	5000-50000
Нийтийн эзэмшил газар цэвэрлэх	Төг/м2	9.4	9.4
Дарж булах	Төг/тн	8464	8464
Нохой устгал	Төг/ширхэг	17700	35000

7. Эрсдэлийн удирдлага

Хог хаягдлын менежментийг сайжруулах үйл ажиллагааны загвар төлөвлөгөөний хэрэгжилтийн шатанд урьдчилан тооцоолоогүй эрсдлүүд учирч болзошгүй тул ямар эрсдэл, бэрхшээлүүд гарч болох, түүнийг хэрхэн даван туулах талаар дараах томъёоллыг гаргаж байна.

Хүснэгт 7.1 Эрсдэлийн удирдлага

д/д	Учирч болох эрсдлүүд	Шийдвэрлэх арга зам	Хариуцах байгууллага
1	Хог хаягдлыг цуглуулах, тээвэрлэх үйл ажиллагаанд учирч болох эрсдлүүд, шийдэл		
1	Машин, техникийн тоо хүчин чадал хүрэлцэхгүй байх	Цаг үеийн зохицуулалтыг Сумын ЗДТГ хариуцан хийнэ. Жил бүр парк шинэчлэл хийж 1 хороонд 3-с доошгүй хог тээврийн машинуудыг ажиллуулна. Үүнд орон нутгийн төсвийн хөрөнгөөр жил бүр дутагдалтай машин, техникийн судалгааг гарган хэрэгцээт машиныг авах ажлыг зохион байгуулна.	Сумын ЗДТГ
2	Эх үүсвэр дээр ангилагдсан дахин ашиглах хаягдлыг цуглуулах машин техник, хүн хүч хүрэлцэхгүй байх	ТҮГ дээр ангилсан хог хаягдлыг ачих 2 машиныг нэмж ажиллуулна. Ангилсан, дахин ашиглах хаягдлыг цуглуулах тээвэрлэх ажлыг ТББ, хувийн хэвшлийнхэнтэй хамтран ангилсан дахин ашиглагдах хаягдлыг тээвэрлэх машины асуудлыг Сумын ЗДТГ зохион байгуулна	Сумын ЗДТГ, ТҮГ Хувийн хэвшил
2	Санхүү, хөрөнгө мөнгөний дутагдал түүнээс үүсэх эрсдэл, шийдвэрлэх арга зам		
1	Хог ангилан ялгалт нэвтрүүлэхэд тээвэрлэлт, ангилалтын зардлаас үүсэх эрсдэл	Нийгмийн хариуцлагын хүрээнд орон сууц, гэр хорооллын оршиг суугчид, ААН ангилах сав, чингэлэгийг байршуулна. Дахивар авах цэгүүдийг дэмжинэ.	Сумын ЗДТГ, ТҮГ Хувийн хэвшил
2	Хогны төлбөрийн үнэ тариф, хураалтаас хамаарч учирч болох эрсдэл.	Хогны төлбөрийг бүрэн хураах арга хэмжээг зохион байгуулна • Хогны төлбөрийн үнэ, тарифыг шинэчлэнэ • Аймаг, дүүргийн төсвөөс нэмэлт санхүүжилтийг жил бүр олгоно	Сумын ЗДТГ, ТҮГ
3	Ангилан ялгалт болон дахин боловсруулах үйл ажиллагаанд учирч болох эрсдэл, шийдвэрлэх арга зам		
3.1.	Хог ангилан ялгаж хаях ажил хэзээнээс эхлэх, хэдэн төрлөөр ангилуулах, Сумын төвийн хүн амын ухамсар бэлэн эсэх	Энгийн хог хаягдлыг цэвэрлэх, ангилах, цуглуулах, тээвэрлэх, дахин боловсруулах, сэргээн ашиглах, устгах, булшлах журам боловсруулан гаргах, сургалт сурталчилгаа, танилцуулганы ажил хийгдэх бөгөөд Гэр хороонд үнс, дахин ашиглах боломжтой, боломжгүй ба органик хаягдал гэсэн 4 ангиллаар, Орон сууцны оршин суугчдыг дахин ашиглах боломжтой, боломжгүй ба органик хаягдал гэж 3 ангилуулан эхлүүлнэ.	Сумын ЗДТГ, ТҮГ Хувийн хэвшил
3.3	Ангилсан хог хаягдлыг дахин боловсруулахтай холбоотой гарах эрсдэл	Төвлөрсөн хогийн цэгт дахивар нөөцлөх агуулах байгууламж барих, сэрээт ачигч, преслэгч гэх мэт төхөөрөмжөөр хангана. Энэ байгууламжийг 2023 онд, бордооны жижиг үйлдвэрийг 2024 онд орон нутгийн төслийн хөрөнгөөр байгуулна. Эдгээр 2 үйлдвэрт нийт хог хаягдлыг 20 хувийг боловсруулна. Энэ ангилах, хадгалах байгууламжид нарийвчилсан ангилалт хийж, ангилагдсан түүхий эдийг 2-догч түүхий эдийн цэг, агентад өгч болох юм. Мөн органик хог хаягдлыг ашиглан гэр	Сумын ЗДТГ, ТҮГ, Хувийн хэвшил

		хороололд малын бууцаар бордоо хийх, бусад хог хаягдлыг дахин боловсруулах жижиг үйлдвэрийг хамтад нь “экопарк” хотхон байгуулах зэргээр хувийн хэвшлийн бодлогоор дэмжиж ажиллана.	
4	Аюултай хог хаягдлын цуглуулалт, тээвэрлэлтээс гарах эрсдэл, шийдвэрлэх арга зам.		
4.1	Аюултай хог ачиж тээвэрлэх зориулалтын машин, техник дутагдах, боловсруулах, устгах ажил	Аюултай хог хаягдлыг цуглуулах, тээвэрлэх, халдваргүйжүүлэх, боловсруулах, устгах ажлыг тусгай зөвшөөрөл бүхий хувийн хэвшилээр гэрээгээр гүйцэтгэхийг дэмжинэ.	Сумын ЗДТГ БОАЖГ, ЭМГ, Хувийн хэвшил
4.2	Үйлдвэрийн (эрчим хүч, хөдөө аж ахуй, барилга, тээвэр, аж үйлдвэр, уул уурхайн салбар) хог хаягдлын менежментийг сайжруулах	Үйлдвэрийн (эрчим хүч, хөдөө аж ахуй, барилга, тээвэр, аж үйлдвэр, уул уурхайн салбар) хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө боловсруулж хэрэгжүүлэх, хяналт тавина. Энэ асуудлыг дагнан хариуцаж ажиллах мэргэжилтнийг сумын ЗДТГ зохион байгуулна.	Сумын ЗДТГ

8. АЙМГИЙН ТӨВИЙН ХОГ ХАЯГДЛЫН МЕНЕЖМЕНТИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЗАГВАР ТӨЛӨВЛӨГӨӨ /2023-2025он/

Зорилго		Хог хаягдлын менежментийг сайжруулах стратеги төлөвлөгөөний хэрэгжилтийг хангах									
д/д	Арга хэмжээ	Бүтээг дэхүүн	Шалгуур үзүүлэлт	Суурь түвшин	Зорилтот түвшин			Хэрэгжүүлэгч	Хамтран хэрэгжүүлэгч	Төсөв	
					2023	2024	2025			Эх үүсвэр	Хөрөнгийн хэмжээ /сая төг/
Зорилт-1. Хог хаягдлын эрх зүйн орчин, менежментийг боловсронгуй болгож хэрэгжилтийг сайжруулах, санхүүгийн тогтвортой байдал, хариуцлага, урамшуулалын тогтолцоог бүрдүүлэх, төр ба хувийн хэвшлийн уялдаа холбоог сайжруулах, хяналт удирдлагын системийг сайжруулах											
1.1	Хог хаягдлын мэдээллийн цахим сан бүрдүүлж хог хаягдлын хэмжээ, урсгалыг байнгын хяналттай болгох, цахим систем хэрэгжүүлэх тогтолцоог бүрдүүлэх	Цахим систем-1	Цахим системд холбогдсон газрын тоо	байхгүй	-	3 /дахивар авах цэг, Дахин боловсруулах үйлдвэр, ландфил/	2	Сумын ЗДТГ	БОАЖГ, ТҮГ, Хувийн хэвшил	Төсөл, хөтөлбөр	100сая
1.2 Хог хаягдлын менежментийн тогтвортой санхүүжилтийн орчин, дэд бүтцийг сайжруулах											
1.2.1	Хог хаягдлыг цуглуулах, тээвэрлэх, булшлах үйл ажиллагааны зардлыг тооцож, хог хаягдлын бодит үнийн түвшинд барьж ажиллах	Үйлчилгээний тариф-1	ИТХ-д өргөн барьсан хог хаягдлын тариф	2013 батлагдсан	Шинэ тариф батлуулах ах	Хэрэгжилтийг хангана	Хэрэгжилтийг хангана	Аймгийн ЗДТГ	ТҮГ	-	-
1.2.2	Хог хаягдлын үйлчилгээний хураамжийг төсөвт бүрэн төвлөрүүлэх арга хэмжээ авна	Тушаал-1	Төвлөрүүлсэн хог хаягдлын хураамжийн хэмжээ %	21.8	50	70	80	Сумын ЗДТГ	ТҮГ, БОАЖГ,	-	-

1.3. Төр ба хувийн хэвшлийн уялдаа холбоог сайжруулах											
1.3.1	Хог хаягдлын менежментэд төр, хувийн хэвшлийн түншлэлийг өргөнөөр ашиглаж, хог хаягдал цуглуулах, тээвэрлэх, дахин боловсруулах, устгах, хяналтын үйл ажиллагааг түншлэлийн хүрээнд хэрэгжүүлэх санал, санаачлагыг дэмжих	Гэрээ-5	Хамтран ажилсан ААН тоо	0	3	2	-	Сумын ЗДТГ	ТҮГ, Хувийн хэвшил	-	-
1.4 Бохирдуулагч нь төлөх эрх зүйн орчин, хариуцлага, урамшуулал, тогтолцоог бүрдүүлэх											
1.4.1	Энгийн хог хаягдлыг цэвэрлэх, ангилах, цуглуулах, тээвэрлэх, дахин боловсруулах, сэргээн ашиглах, устгах, булшлах журам боловсруулж батлуулах	Журам-1	ИТХ-д өргөн барьсан журмын төсөл	байхгүй	Журам боловсруулж батлуулах	Хэрэгжилтийг хангана	Хэрэгжилтийг хангана	Сумын ЗДТГ	БОАЖГ, ТҮГ	-	-
1.4.2	Хог хаягдлын олон нийтийн байцаагч ажиллуулах журам боловсруулж батлуулах	Журам-1	ИТХ-д өргөн барьсан журамын төсөл	байхгүй	Журам боловсруулж батлуулах	Хэрэгжилтийг хангана	Хэрэгжилтийг хангана	Сумын ЗДТГ	Багийн ЗД нар	-	-
Зорилт- 2. Эх үүсвэр дээр ангилах, хадгалах хог хаягдлын систем ба цуглуулах тээвэрлэх систем, нийтийн эзэмшлийн зам талбайн цэвэрлэгээг сайжруулах											
2.1.1	Хог хаягдлыг эх үүсвэр дээр ангилах журмыг мөрдөж ажиллах /ангилагч ялгах сав, самбар/	Жишиг систем	Жишиг системийн тоо	0	10	10	10	Сумын ЗДТГ	БОАЖГ, Баг, ААН,	Төсөл хөтөлбөр,	50сая
2.1.2	Шинээр баригдаж байгаа нийтийн орон сууц, үйлдвэр үйлчилгээний газруудын зураг төсөвт хог хаягдал ангилагч ялгах сав, түр хадгалах цэгийг байгуулж, улсын комисс хүлээж авч хэвших	Жишиг систем -1	Шинээр ашиглалтад орох барилгын тоо	Байхгүй	5	5	5	ГХБХБГ,	БОАЖГ	Хувийн хэвшил	100сая

2.2.1	Эх үүсвэр дээр ангилсан дахивар нөөцийг цуглуулах тээвэрлэх менежментийг нэвтрүүлэх	5тн 2машин	Тээвэрлэс эн дахиварын хэмжээ, хувь	0	20	30	40	Сумын ЗДТГ	ТҮГ, Хувийн хэвшил	Орон нутгийн төсөв	100сая
2.2.2	Гэр хорооллын хог хаягдлыг цуглуулах тээвэрлэх менежментийг сайжруулах	5тн 3машин	Тээвэрлэх давтамж	1 удаа/ сар	1 удаа/ сар	2 удаа/ сар	2 удаа/ сар	Сумын ЗДТГ	ТҮГ, Хувийн хэвшил	Орон нутгийн төсөв	120сая
2.2.3	Гэр хорооллын хог хаягдлыг цуглуулах тээвэрлэх менежментийг сайжруулах хүний нөөцийг шийдэх	Ажлын байр-4	2 жолооч, 2 ачигч ажлын байрны тоо		-	2 жолооч, 2 ачигч	-	Сумын ЗДТГ	ТҮГ, Хувийн хэвшил	Бусад	460сая
2.2.4	Хог хаягдал тээврийн машинд GPS-тай болгож хэрэглэх	GPS-тай машины тоо-10	GPS-тай хуучин, шинэ машины тоо	байхгүй	ТҮГ-ын одоо байгаа 5машин	Шинээр авах 5машин	-	Сумын ЗДТГ	ТҮГ,	Орон нутгийн төсөв	20сая
2.3.1	Хог хаягдлыг ангилан бууруулах, амьдрах орчноо цэвэрлэж тохижуулах чиглэлээр орон нутгийн засаг захиргааны зүгээс нийтийг хамарсан компани ажлуудыг зохион байгуулах	Компанит ажил-1	Их цэвэрлэгэ эний тоо	2	4	4	4	Сумын ЗДТГ	БОАЖГ ТҮГ	-	-
2.3.2	ААН байгууллагуудын орчны 50метрийн доторх хог хаягдалд байнгын хяналт тавьж ажиллана			-	Хэрэгжилтийг хангах	Хэрэгжилтийг хангах	Хэрэгжилтийг хангах	Сум, багийн засаг дарга	ЦГ Хувийн хэвшил		
2.3.3	Булаг шанд, голын эх ай сав, малын бэлчээр, уул овоо, төв суурин газрын хаалга хог хаягдлын менежментийг сайжруулах	Тушаал-1	Тушаалын тоо	0	Тушаал боловсруулж, батлуулах	Хэрэгжилтийг хангах	Хэрэгжилтийг хангах	Сумын ЗДТГ	БОАЖГ, ТҮГ Багийн Засаг дарга нар	Орон нутгийн төсөв	30сая

2.3.4	Хөдөөгийн айл өрхүүд өвөлжөө, хаваржаа, зусландаа ариун цэврийн байгууламжтай болох, ахуйн хог хаягдлаа устгах, төвлөрсөн цэгт хүргэж хаядаг хэвшлийг бий болгох	-	-	-	Хэрэгжилт ийг хангах	Хэрэгжил тийг хангах	Хэрэгжилтийг хангах	Сумын ЗДТГ	БОАЖГ, Багийн Засаг дарга нар	-	
Зорилт-3. Монгол улсын тогтвортой хөгжлийн үзэл баримтлалд тусгагдсан зорилтыг хэрэгжүүлэх, хог хаягдлыг бууруулах, дахин боловсруулах, сэргээн ашиглах үйлдвэрийг дэмжин урамшуулах, бордооны үйлдвэр, (биохий, эрчим хүч гаргах) байгаль орчинд хор, нөлөөгүй үйлдвэрийг байгуулах											
	Дундын боловсруулалт										
3.1.1	Дахивар авах цэгийн үйл ажиллагааг дэмжих	Ажлын байрны тоо-5	Ажлын байрны тоо	3	5	5	5	Сумын ЗДТГ,	ТҮГ, ТББ, Хувийн хэвшил	Хувийн хэвшил	
3.1.2	Дахивар нөөцлөх агуулах барих, хэрэгжүүлэх, сэрээт ачигч, преслэгч төхөөрөмж	Агуулах-1		байхгүй	-	1	Хэрэгжилтийг хангах	Сумын ЗДТГ	ТҮГ, Хувийн хэвшил	Орон нутгийн төсөв	300сая
3.2.1	Нягтруулан тээвэрлэх төвийг байгуулах /Хэрэв хогийн төвлөрсөн цэг хол байгаа тохиолдолд төлөвлөнө/	Нягтруулан тээвэрлэх төв-1	Зураг төсөл, угсралтын ажил	0	-	1	-	Сумын ЗДТГ	ТҮГ	Төсөл	660сая
3.2.2	Нягтруулан тээвэрлэх төвийн ажиллах хүний нөөцийн зохион байгуулалт хийх	Ажлын байр - 3	Ажлын байрны тоо	0	-	-	3	Сумын ЗДТГ	ТҮГ	Бусад	73сая
3.2.3	Нягтруулан тээвэрлэх төвийн нэмэлт машин механизм хангах	20 тн машин-1ш	Машин техник, төхөөрөмжийн тоо	0	-	20 тн машин - 1ш	-	Сумын ЗДТГ	ТҮГ	Төсөл	200сая
3.2.4	Нягтруулан тээвэрлэх төвийн тогтвортой үйл ажиллагааг хангах	Ашиглалтын урсгал зардал	Нягтарсан хог хаягдлын хэмжээ, тн	0	-	-	Хэрэгжилтийг хангах	Сумын ЗДТГ	ТҮГ	Орон нутгийн төсөв	-

3.3	Хог хаягдлыг дахин боловсруулах, зам талбай, барилгын материал үйлдвэрлэх нэмүү өртөг шингэсэн бүтээгдэхүүн бий болгох үйл ажиллагааг дэмжих	Блокны жижиг үйлдвэр-1	Блокны үйлдвэрт үнсийг нэмнэ	Байхгүй	Жижиг үйлдвэрийн туршилт хийнэ	Хэрэгжилтийг хангана	Хэрэгжлтийг хангана	Хувийн хэвшил	Сумын ЗДТГ ТҮГ,	Хувийн хэвшил	50сая
3.4	Бордооны бага, дунд үйлдвэрийн байгуулах, бүтээгдэхүүний борлуулалтыг дэмжих	Бордооны жижиг үйлдвэр-1	Хүнсний, малын ургамлын хог хаягдлыг ашиглана	Байхгүй	Жижиг үйлдвэрийн туршилт хийнэ	Хэрэгжилтийг хангана	Хэрэгжлтийг хангана	Хувийн хэвшил	Сумын ЗДТГ ТҮГ,	Орон нутгийн төсөв	230сая
3.5	Гэр хороололын айл өрх хашаандаа бордоо хийж туршин нэвтрүүлэх, бүтээгдэхүүний борлуулалтыг дэмжих	Өрхийн тоо-10	Хүнсний, малын ургамлын хаягдлыг ашиглана	Байхгүй	10 өрхөд бордоо хийхийг туршин нэвтрүүлэх	10 өрхийн бордооны борлуулалтыг дэмжинэ	20 өрхийн бордооны борлуулалтыг дэмжинэ	Сумын ЗДТГ	Иргэд, Хувийн хэвшил	Хувийн хэвшил	50сая
3.6	Хог хаягдлыг сэргээн ашиглах (биохий, эрчим хүч гаргах) шийдлүүд, гадаад орны тэргүүн туршлагыг судалж, бага оврын үйлдвэрийг туршин нэвтрүүлэх, боловсон хүчний чадавхийг сайжруулах	Туршилтын шатаах зуух-1 биохийн төхөөрөмж-1	Туршилтын төхөөрөмжийн тоо	Байхгүй	-	1	1	Сумын ЗДТГ	Хувийн хэвшил	Төсөл, хөтөлбөр	100сая
3.7	Хүн амын эрүүл мэнд, хүрээлэн байгаа орчинд сөрөг нөлөөлөл үзүүлэх эрсдэл бүхий хог хаягдлыг байгаль орчинд ээлтэй аргаар зайлуулах, эдийн засгийн эргэлтэнд оруулах зорилгоор хог хаягдлыг дахин боловсруулах, устгал хийх "экопарк" хотхон байгуулах	Метал, хуванцар, цаас, шил боловсруулах цех-4	Жижиг үйлдвэр, цехийн тоо	Байхгүй	2	2	Тогтвортой ажиллах	Сумын ЗДТГ	Хувийн хэвшил	Хувийн хэвшил	
3.8	Дахин боловсруулсан бүтээгдэхүүнд урамшуулал олгох журам боловсруулж батлуулах	Журам-1	ИТХ-д өргөн барьсан журамын төсөл	байхгүй	Энэ журам боловсруулах, батлуулах	Хэрэгжилтийг хангана	Хэрэгжлтийг хангана	Сумын ЗДТГ	БОАЖГ, ТҮГ	Орон нутгийн төсөв	100сая

Зорилт- 4. Стандартын шаардлага хангасан шинэ ландфиллын байгууламжийг байгуулах, хуучин хог хаягдлын төвлөрсөн цэгийг хаах ба нөхөн сэргээх үйл ажиллагааг төлөвлөх											
4.1.1	Сумд эрүүл ахуйн шаардлага хангасан хогийн цэгийн зураг төсөл, төсөв, байгуулах	Ландфил-1	Ландфил ийн тоо	-	1	-	-	Аймгийн ЗДТГ	ТҮГ	Төсөл	300сая
4.1.2	Сумд эрүүл ахуйн шаардлага хангасан хогийн цэг ашиглах төлөвлөлт хийх	Ашиглах төлөвлөгө ө-1	Ландфил ийн тоо	-	1	-	-	Аймгийн ЗДТГ	ТҮГ	Төсөл	10сая
4.1.3	Сумд эрүүл ахуйн шаардлага хангах хогийн цэгт машин механизмтай болох /хуучин хогийн цэгт байгаа эсэхээс хамаарна/	Эксковатор -1ш Дугуйтай ковштай-1ш	Механизм ын тоо	-	Дугуйтай ковш- 1ш	-	-	Аймгийн ЗДТГ	ТҮГ	Төсөл	180сая
4.1.4	Сумд эрүүл ахуйн шаардлага хангах хогийн цэгт автопүүтэй болох /хуучин хогийн цэгт байгаа эсэхээс хамаарна/	Автопүү-1ш	Механизм ын тоо	-	Автопүү-1ш	-	-	Аймгийн ЗДТГ	ТҮГ	Төсөл	200сая
4.1.5	Сумд эрүүл ахуйн шаардлага хангах хогийн цэгт ажиллах хүчний зохион байгуулалтыг хангах	Ажлын байр-1	Ажлын байрны тоо	-	-	Цэгийн зохицуулагч 1	Цэгийн зохицуулагч 1	Сумын ЗДТГ	ТҮГ	Орон нутгийн төсөв	-
4.1.6	Сумд эрүүл ахуйн шаардлага хангах хогийн цэгийн ажиллах урсгал зардалыг тооцож төсөвлөх	-	хучих хөрс, бусад урсгал зардлын төсөв	-	-	-	-	Сумын ЗДТГ	ТҮГ	Орон нутгийн төсөв	-
4.1.7	Эрүүл ахуйн шаардлага хангасан хогийн цэгийн төлөвлөлт, ашиглалт хийх боловсон хүчний чадавхыг сайжруулах	хүний нөөц-2	Чадавх сайжирсан хүний нөөцийн тоо	-	-	2	2	Сумын ЗДТГ	Сумын ЗДТГ, ТҮГ	Орон нутгийн төсөв	-
4.1.8	Эрүүл ахуйн шаардлага хангасан хогийн цэгийн байгаль орчны шинжилгээ хийлгэх	Хөрс,ус, агаарын	Шинжилгэ эний тоо	-	-	2	2	Сумын ЗДТГ	БОАЖГ УЦЦОШГ	Бусад	20сая

		шинжилгэ э							ТҮГ		
4.2.1	Хуучин хог хаягдлын төвлөрсөн цэгийг хаах /50 га/ ба нөхөн сэргээх үйл ажиллагааны төлөвлөлт хийх	Хаах төлөвлөгө ө-1		-	1	-	-	Аймгий ЗДТГ	ТҮГ	Орон нутгийн төсөв	10сая
4.2.2	Хуучин хогийн цэгт үйл ажиллагаа явуулах машин механизмтай болох	Эксковатор р 1ш	Механикм ын тоо	-	Эксковатор 1ш	-	-	Аймгий ЗДТГ	ТҮГ, Хувийн хэвшил	Орон нутгийн төсөв	180сая
4.2.3	Хуучин хог хаягдлын төвлөрсөн цэгийг хаах /50 га/ ба нөхөн сэргээх	Хөрс, шороо Зүлэгжүүл эх,	Хөрс, шороо Зүлэгжүүл эх талбайн хэмжээ, га	Моджуул сан	400сая /30см шороогоор хучна/	400сая /30см шороогоор хучна/	400сая /30см шороогоор хучна/	Аймгий ЗДТГ	ТҮГ, Хувийн хэвшил	Орон нутгийн төсөв	1200сая
4.2.4	Хуучин хогийн цэгийн байгаль орчны шинжилгээ хийлгэх	Хөрс,ус, агаарын шинжилгэ э	Шинжилгэ эний давтамж, жил	-	2	2	2	Сумын ЗДТГ	БОАЖГ ТҮГ, УЦЦОШГ	Орон нутгийн төсөв	10сая
Зорилт- 5. Эмнэлэгийн ба үйлдвэрийн /эрчим хүч, хөдөө аж ахуй, барилга, тээвэр, аж үйлдвэр, уул уурхайн/ энгийн ба аюултай хог хаягдлын менежментийг сайжруулах, байгаль орчинд ээлтэйгээр аюултай хог хаягдлыг түр хадгалах, саармагжуулж аюулгүй болгох, устгах зориулалтын байгууламжийг үе шаттайгаар байгуулах											
5.1.1	Аюултай хог хаягдлын талаарх хуулийн хэрэгжилтийг хангах менежментийн чадавхийг бэхжүүлж, сургалт, сурталчилгааг өргөжүүлэх	Хүний нөөцийн чадавх сайжирна	Сургалт тоо	-	1	1	1	Сумын ЗДТГ	БОАЖГ, ЭМГ	Төсөл хөтөлбөр	-
5.1.2	Хүн амын эрүүл мэнд, хүрээлэн байгаа орчинд сөрөг нөлөөлөл үзүүлэх эрсдэлтэй импортын бараа,	Танилцуу лга-1	видео	-	1	1	1	Сумын ЗДТГ	БОАЖГ, ЭМГ	Төсөл, хөтөлбөр	5сая

	бүтээгдэхүүний хэрэглээг хязгаарлах										
5.1.3	Аюултай хог хаягдлыг тээвэрлэх зориулалтын машинтай болох	Зориулалтын машин-1	Машины тоо	0	1	-	-	Сумын ЗДТГ	ЭМГ ТҮГ Хувийн хэвшил	Хувийн хэвшил	20сая
5.1.4	Байгаль орчинд ээлтэйгээр аюултай хог хаягдлыг түр хадгалах, саармагжуулж аюулгүй болгох, устгах зориулалтын байгууламжийг / New ster технологи/ байгуулах	Халдварг үйжүүлж, бутлах төхөөрөмж-1 NW-15	Төхөөрөмжийн тоо	0	1	Хэрэгжилтийг хангана	Хэрэгжилтийг хангана	Сумын ЗДТГ	ЭМГ, БОАЖГ, Хувийн хэвшил	Хувийн хэвшил	550сая
5.1.5	Гэрийн тэжээмэл амьтад (нохой, муур) малын сэг зэмийн хог хаягдлын менежментийг сайжруулах	Шатаах зуух	Шатаах зуухны тоо	0	-	1	Хэрэгжилтийг хангана	Сумын ЗДТГ	Хувийн хэвшил	Төсөл	550сая
5.2.1	Үйлдвэрийн (эрчим хүч, хөдөө аж ахуй, барилга, тээвэр, аж үйлдвэр, уул уурхайн салбар) хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө боловсруулах, тайлан гаргах сургалт зохион байгуулна	Маягт-1	Сургалтанд оролцогч ААН-ийн хувь	0	30	60	70	Сумын ЗДТГ	БОАЖГ, ЭХГ, ХААГ ГХБХБГ	-	-
5.2.2	Үйлдвэрийн (эрчим хүч, хөдөө аж ахуй, барилга, тээвэр, аж үйлдвэр, уул уурхайн салбар) хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө боловсруулж хэрэгжүүлэх	Маягтийн тоо	Хэрэгжилжүүлсэн ААН-ийн хувь	0	30	60	70	Сумын ЗДТГ	БОАЖГ, ЭХГ, ХААГ ГХБХБГ	-	-
5.2.3	Бараа бүтээгдэхүүний сав, баглаа боодлыг үйлдвэрлэгч эргүүлэн татаж ашиглах, дахин боловсруулах тогтолцоог нэвтрүүлэх	Үйлдвэр	Үйлдвэрийн хувь	0	30	60	70	Сумын ЗДТГ	БОАЖГ, ЭХГ, ХААГ ГХБХБГ	-	-
5.2.4	Нөөц, түүхий эдийн зарцуулалтыг багасгах, хэмнэх, үйлдвэрлэлийн үр ашгийг нэмэгдүүлэх замаар хог	Ногоон зээл	Ногоон зээлийн үр өгөөж					Сумын ЗДТГ	БОАЖГ,	-	-

	хаягдлыг бууруулах, хаягдалгүй дэвшилтэт технологи нэвтрүүлэхийг бодлогоор дэмжих		хүртсэн ААН-ийн тоо								
Зорилт- 6. Хог хаягдлын менежментийн хэрэгжүүлэгч байгууллагуудыг бэхжүүлэх, хүний нөөц бэхжүүлэх, иргэдийн мэдлэг, ухамсрыг дээшлүүлэх											
6.1.1	Хатуу хог хаягдлын менежмент хэрэгжүүлэгч байгууллагын хүний нөөц, чадавхи бэхжүүлэх Эх үүсвэрээр: баг, хороо, СӨХ, ТҮГ, ЭМБ, үйлдвэр (эрчим хүч, хөдөө аж ахуй, барилга, тээвэр, аж үйлдвэр, уул уурхайн салбар), дахин боловсруулах үйлдвэр гм	Хүний нөөцийн чадавх сайжирна	Сургалтан д оролцогчийн хувь	0	30	60	70	Сумын ЗДТГ	БОАЖГ, ЭХГ, ХААГ ТҮГ, Хувийн хэвшил	Төсөл хөтөлбөр	-
6.2.1	Ахуйн хог хаягдлыг ангилах ялгах, цуглуулах, тээвэрлэх, дахин боловсруулах, устгах олон нийтийн сургалт зохион байгуулах	Сургалтын хөтөлбөр-1	Оролцогчийн тоо	0	30	120	180	Сумын ЗДТГ	БОАЖГ, ТҮГ, Багийн засаг дарга, Сургууль ААН	Төсөл хөтөлбөр	100сая
6.2.3	Ерөнхий боловсролын сургуулийн сургалтын хөтөлбөрт судлагдхуун хичээлээр оруулах, багш нарыг чадавхжуулах	Сургалтын хөтөлбөр-2	1-5анги 6-12 ангийн сургалтын хөтөлбөр	0	1	1	-	Сумын ЗДТГ	Сургууль	Төсөл хөтөлбөр,	20сая
6.2.4	Ахуйн хог хаягдлыг ангилан ялгах, зориулалтын уут сав хэрэглэх, хогийн цэгт хаях зэрэг дадал хэвшлийг төлөвшүүлэхэд чиглэсэн сургалт, сурталчилгааг өргөнөөр явуулах, иргэдийн санал, санаачилгыг дэмжих	видео-1	видео	0	1	1	1	Сумын ЗДТГ	БОАЖГ, ТҮГ, холбогдох байгууллага	Төсөл хөтөлбөр,	10сая
6.2.5	Олон нийтийн ахуйн химийн бодисын зохистой хэрэглээ, хувь хүний нийгмийн хариуцлагын талаар мэдлэг олгох сургалт, суртчилгаа хийх	видео-1	видео	0	1	1	1	Сумын ЗДТГ	БОАЖГ,	Төсөл хөтөлбөр,	10сая

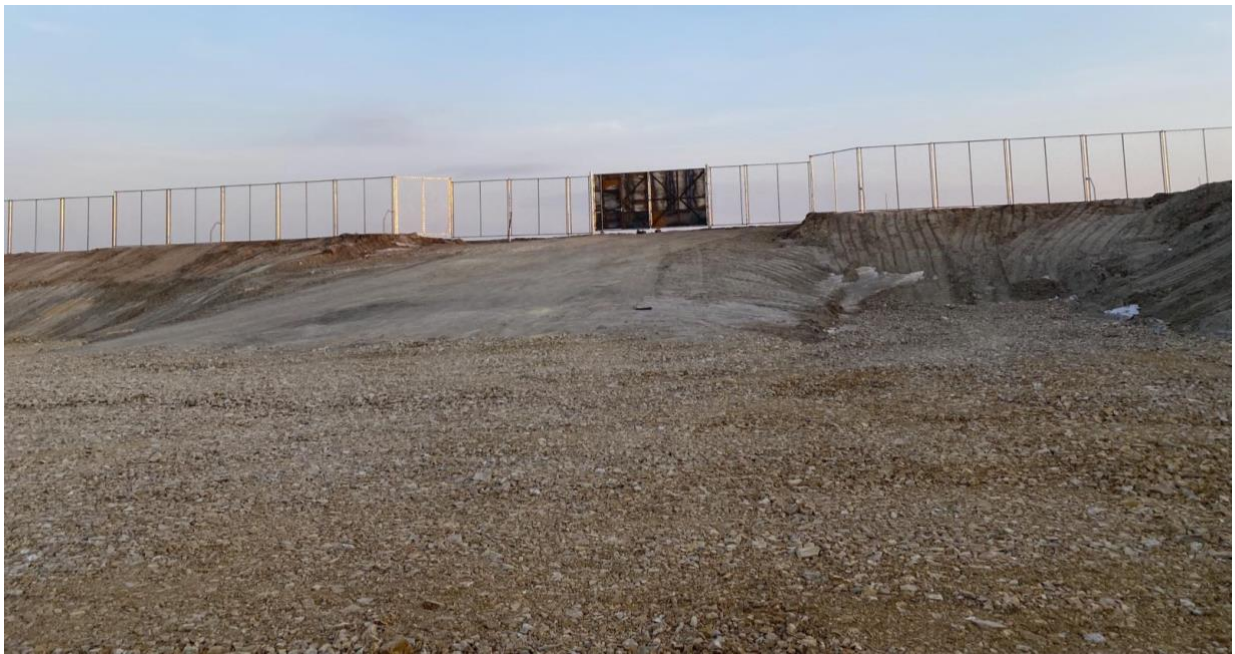
											БҮГД
	Улсын ба орон нутгийн төсөв										2300
	Хог хаягдлын хураамж										-
	Олон улсын төсөл, хандивлагч, тусламж, зээл										2495
	Хувийн хэвшил										770
	Тохижилт үйлчилгээ ОНӨААТҮГ										-
	Санхүүгийн дутагдалтай эх үүсвэр										553
	НИЙТ ДҮН										6118

Товчилсон үгийн тайлбар:

1	Аймгийн Засаг Даргын Тамгын Газар	Аймгийн ЗДТГ
2	Сумын Засаг Даргын Тамгын Газар	Сумын ЗДТГ
3	Байгаль орчин аялал жуулчлалын газар	БОАЖГ
4	Ус цаг уур орчны шинжилгээний газар	УЦЦОШГ
5	Орон Нутгийн Өмчит Аж Ахуйн Тооцоот Үйлдвэрийн газар	ТҮГ
6	Эрүүл мэндийн газар	ЭМГ
7	Эрчим хүчний газар	ЭХГ
8	Хүнс, хөдөө аж ахуйн газар	ХААГ
9	Газрын харилцаа, Барилга хот байгуулалтын газар	ГХБХБГ
10	Аж ахуйн нэгж	ААН
11	Төрийн бус байгууллага	ТББ

ТӨГСӨВ

Барилга угсралтын ажлын үеийн фото зургууд

Шүүрүүлэх шугамын угсралт

Шүүрүүлэх шугамын холболт

Хий гаргах хоолой

Хог нягтруулан тээвэрлэх төвийн барилга угсралт

Хог нягтруулах тоног төхөөрөмж

Хог нягтруулах төвийн туршилт тохируулга

Хог нягтруулан тээвэрлэх төвийн барилга

Хог нягтруулан тээвэрлэх төвийн удирдлагын өрөө

Хог нягтруулан тээвэрлэх төвийн ариун цэврийн өрөө

Хог нягтруулан тээвэрлэх төвийн барилга угсралт

Авто пүүний угсралт

Дахивар хүлээн авах цэгийн барилга угсралт

Дахивар хүлээн авах цэгийн барилга угсралт

Дахивар хүлээн авах цэгийн барилга угсралт

Байгаль орчны зөвлөхийн тайлан

COMPLETION REPORT OF THE EXTERNAL ENVIRONMENTAL CONSULTANT

Project number: 52303-001

Mongolia: Managing solid waste in Secondary cities

Prepared by: Environmental Consultant M.Batbayasgalan

LIST OF ABBREVIATIONS

AP	Affected Person/People	M&E	Monitoring & Evaluation
ADB	Asian Development Bank	MNT	Mongolian Tugrik
AMEM	Agency for Meteorology and Environmental Monitoring (aimag)	MOF	Ministry of Finance
ASIA	Aimag Specialized Inspection Agency	MSW	Municipal Solid Waste
DEIA	Detailed Environmental Impact Assessment	MSWDS	Municipal Solid Waste Disposal Site
DO	Dissolved Oxygen	NGOs	Non-government Organizations
EA	Executing Agency	PAM	Project Administration Manual
EIA	Environmental Impact Assessment	PC	Public Consultation
EMP	Environmental Management Plan	PMU	Project Management Unit
EMoP	Environmental Monitoring Plan	PLS	Proposed Landfill Site
EMR	Environmental Monitoring Report	PSC	Project Steering Committee
EMS	Environmental Monitoring Specialist	PPTA	Project Preparatory Technical Assistance
GEIA	General Environmental Impact Assessment	PCU	Public Complaints Unit
GHG	Greenhouse Gas	SPS	Safeguard Policy Statement
GoM	Government Of Mongolia	SME	Small And Medium Enterprise
GRM	Grievance Redress Mechanism	SPA	Specially Protected Areas
GRC	Grievance Redress Committee	SPIA	Special Professional Inspection Agency
IA	Implementing Agency	SEA	Strategic Environmental Assessment
IFC	International Finance Corporation	SWMC	Solid Waste Management Company
IFC	IFC Environmental, Health and Safety guidelines	TA	Technical Assistance
EHS		TS	Transfer Station
IEE	Initial Environmental Examination	UB	Ulaanbaatar
LAR	Land Acquisition and Resettlement	USD	United States Dollar
LEMA	Local Emergency Management Agency	WHO	World Health Organization
MCUD	Ministry of Construction and Urban Development		
MET	Ministry Of Environment and Tourism		

WEIGHTS AND MEASURES

cm	centimetre
dB(A)	A-weighted sound pressure level in decibels
ha	hectare
kg	kilogram
km	kilometre
kWh	kilowatt hours
m	metre
mm	millimetre
m/s	metres per second
m ²	square metre
m ³	cubic metres
mg/l	milligrams per litre
mg/m ³	milligrams per cubic metre
mg/Nm ³	milligrams per standard cubic metre
Nm ³	standard cubic metre
°C	degrees Celsius

GLOSSARY TERMS

<i>Aimags</i>	Provincial country division (1st level administrative subdivision)
<i>Soums</i>	Sub-district division
<i>Bag or Bagh</i>	Third level administrative subdivision e.g., sub-district
<i>Secondary cities</i>	Darkhan city, Altai city, Baruun-Urt city, and Arvaikheer city (capital cities of Darkhan-Uul, Gobi-Altai, Sukhbaatar and Uvurkhangai aimags.)
<i>Project</i>	<i>MON: Managing Solid Waste in Secondary Cities</i>

I. CONTENTS

LIST OF ABBREVIATIONS.....	2
WEIGHTS AND MEASURES.....	3
GLOSSARY TERMS.....	3
LIST OF TABLES.....	5
LIST OF PICTURES.....	5
I. INTRODUCTION.....	6
A. BACKGROUND OF THE PROJECT.....	6
B. PROJECT MANAGEMENT ARRANGEMENTS.....	7
C. PROJECT IMPACTS, OUTCOMES, AND OUTPUTS.....	8
D. PROJECT PROGRESS.....	10
<i>Uvurkhangai</i>	10
<i>Govi-Altai</i>	14
<i>Darkhan Uul</i>	19
<i>Sukhbaatar</i>	23
II. ENVIRONMENTAL COMPLIANCE AND MANAGEMENT.....	26
A. COMPLIANCE WITH ENVIRONMENT RELATED PROJECT COVENANTS.....	26
B. ENVIRONMENTAL MANAGEMENT.....	27
C. SITE SPECIFIC DESCRIPTION.....	27
<i>Requirements of the Mongolian Laws and Regulations</i>	30
<i>Requirements of the EHS Guidelines for Waste Management Facilities, IFC, 2007</i>	30
III. ENVIRONMENTAL OVERVIEW.....	31
A. UVURKHANGAI.....	31
B. GOVI-ALTAI.....	32
C. DARKHAN UUL.....	34
D. SUKHBAATAR.....	37
IV. ENVIRONMENTAL MITIGATIONS IMPLEMENTED.....	39
A. AIR QUALITY AND NOISE.....	39
B. SOIL AND SURFACE.....	40
C. WATER.....	40
D. VEGETATION AND REHABILITATION MEASURES.....	40
E. HISTORICAL AND CULTURAL HERITAGE.....	41
F. RISK AND AVOID ACCIDENTS, CHEMICAL MANAGEMENT.....	41
G. WASTE MANAGEMENT.....	41
H. ON-SITE MONITORING BY THE ENVIRONMENTAL CONSULTANT.....	41
V. ENVIRONMENTAL QUALITY MONITORING.....	43
A. AIR QUALITY MONITORING.....	43
B. NOISE LEVEL MONITORING.....	43
C. SOIL QUALITY MONITORING.....	44
D. WATER QUALITY MONITORING.....	44
VI. PUBLIC CONSULTATION, GRIEVANCE REDRESS MECHANISM.....	45
A. GRIEVANCE REDRESS MECHANISM OBJECTIVE.....	45
B. PROPOSED GRIEVANCE REDRESS SYSTEM.....	45
C. GRM STEPS AND TIMEFRAME.....	45
D. REGISTERED COMPLAINTS AND GRIEVANCES.....	46
E. QUESTIONNAIRE SURVEY.....	47
<i>Uvurkhangai C. Public questionnaire survey results</i>	48
<i>Govi Altai C. Public questionnaire survey results</i>	48

Darkhan Uul C. Public questionnaire survey results	50
Sukhbaatar C. Public questionnaire survey results	50
VII. LESSONS LEARNED	52
VIII. CONCLUSION	53
IX. ANNEXES.....	55
A. EMP PERFORMANCE STATUS	55
B. QUESTIONNAIRE RESULTS	62
C. ENVIRONMENTAL SAMPLING RESULTS.....	73
D. CONSULTANT DELIVERABLES	81

List of Tables

Table 1. Project management roles	7
Table 2. Location of project components	11
Table 3. Location of project components in Altai city.....	15
Table 1. Location of project components in Darkhan city.....	19
Table 2. Location of project components in Baruun Urt.....	23
Table 3. The Legal Requirements for the Controlled landfill Sites by Aimag governments	28
Table 4. The EMP performance status	39
Table 5. Air quality measurement results in project locations.....	43
Table 6. Soil agrochemical composition in Project areas	44
Table 7. Uvurkhangai C. Public questionnaire survey	62
Table 8. Govi Altai C. Public questionnaire survey	64
Table 9. Darkhan Uul C. Public questionnaire survey	67
Table 10. Sukhbaatar C. Public questionnaire survey.....	70

List of Pictures

Figure 1. Location of project constructions in Arvaikheer city.....	10
Figure 2. View of the Waste recycling shop #1.....	12
Figure 3. View of the Waste recycling shop #2.....	12
Figure 4. View of the Waste recycling shop #3.....	13
Figure 5. View of the Waste recycling shop #4.....	13
Figure 6. View of the Waste recycling shop #5 and the weighbridge at the central landfill site	14
Figure 7. View of the Waste recycling shop #3.....	14
Figure 8. Location of waste recycling shops in Altai city.....	15
Figure 9. Location of waste recycling shop #1.....	16
Figure 10. Location of waste recycling shop #2.....	16
Figure 11. Loading of waste at the center of the city	17
Figure 12. Location of new landfill site	18
Figure 13. Solid waste transfer station with weighbridge.....	19
Figure 14. Location of waste recycling shops in Darkhan city.....	20
Figure 15. Location of waste recycling shop #1.....	20
Figure 16. Location of waste recycling shop #2.....	21
Figure 17. Location of waste recycling shop #3.....	21
Figure 18. Location of waste recycling shop #4.....	22
Figure 19. Location of waste recycling shop #5.....	22
Figure 20. Location of waste recycling shops in Baruun Urt city	23
Figure 21. Location of waste recycling shop #1.....	24
Figure 22. Location of waste recycling shop #2.....	24
Figure 23. Solid waste compaction station and weighbridge.....	25
Figure 24. Solid waste recycling factory	25
Figure 25. Sulfur Dioxide and Nitrogen Dioxide Altai City	33
Figure 26. Weather in Sukhbaatar aimag	37
Figure 27. Windspeed and wind direction Baruun-Urt city.....	38
Figure 28. Grievance Redress Mechanism Chart.....	46

I. INTRODUCTION

A. Background of the Project

The Government of Mongolia requested the Asian Development Bank's (ADB) support to promote effective and innovative municipal solid waste management in secondary cities to preserve the ecological balance of the country. The project is primarily intended to improve municipal solid waste management, and is expected to generate employment opportunities and, by reducing contamination, to improve public health, thereby reducing the burden of care for women because of ill health. The project is included in the ADB country operations business plan for Mongolia, 2019-2021¹.

Besides several other factors, rapid population growth and urbanization explains the sharp increase in waste generation worldwide. Correct management of municipal solid waste is essential to environmental sustainability and public health in urban areas. However, in many places waste is not properly disposed of, resulting in environmental degradation in, mainly, developing countries, where most of the waste is disposed of in uncontrolled dumpsites or burned in the open air, with pernicious health, safety, and environmental consequences. Generally, the most affected are the urban poor.

Changing urban consumption patterns and lifestyle have resulted in rapidly increasing amounts of waste in Mongolia. The municipal solid waste generated in urban Mongolia has significantly increased from 0.3 million tons per year in 2008 to over 2.4 million tons per year in 2017², driven by (i) increased gross domestic product growth and ii) increased local production of packaged food items. The increase of the recorded amount is partly because of improved recording and monitoring of solid waste disposed at dump sites. In secondary cities (provincial capital cities), the local government-owned service companies collect and transport waste from households, public institutions, factories, and businesses to disposal sites, with no waste segregation at source or collection points. Hence, even though more than half of the waste consists of recyclables—plastic, paper, cardboard, glass, and metal, only 1% is reused or exported. Scavengers in larger secondary cities informally segregate and recycle waste at disposal sites in an unsafe and uncontrolled environment with pernicious health effects.

The project will support an important innovation for Mongolia as it will be the first to comprehensively improve the waste management sector in provincial cities. It will include all steps of solid waste management: prevention, reuse, recycling and disposal, except recovery³. The project will open opportunities for more jobs, particularly for the poor and women, in the reuse and recycling streams. It will be a stand-alone component in community education and in the increase of awareness of common issues and solutions in solid waste management. The project will support the provincial governments in developing a sector policy framework and in building capacity in solid waste management planning.

¹ ADB. 2018. *Country Operations Business Plan: Mongolia, 2019—2021*. Manila.

² Source: <http://eic.mn/waste/>

³ Recovery includes waste-to-energy processes which are not deemed viable in provincial towns as the volume of waste generated is not sufficient for sustainable plant operation.

B. Project Management Arrangements⁴

The project will be implemented over two years, from June 2020 to 30 June 2022. Project activities will take place in Darkhan-Uul, Gobi-Altai, Sukhbaatar, and Uvurkhangai aimags.

The EA for the project is the Ministry of Construction and Urban Development (MCUD) and the implementing agencies (IAs) are the governments of Darkhan-Uul, Gobi-Altai, Sukhbaatar and Uvurkhangai aimags, supported by the EA's existing project management unit (PMU). The MCUD is responsible for overall strategic guidance, technical supervision, and execution of the project and ensuring compliance with grant covenants through the existing steering committee for externally financed urban projects.

The project steering committee (PSC) providing overall policy guidance on the project and have full powers to take decisions on matters relating to project execution.

The PMU is responsible for daily coordination and management of the project. The PMU's project coordinator and the specialists in the fields of finance and accounting, procurement, gender and monitoring and evaluation will extend their current responsibilities to support the grant implementation.

At the *aimag* level, project supervision is assisted through the PSU comprising the SWMC director, an occupational health and safety (OHS) engineer and a community worker for Output 2, all assigned to the project on a part-time basis.

Table 1. Project management roles

Project Implementation	Management Roles and Responsibilities
ADB	Oversees project implementation, including compliance by executing and implementing agencies of their obligations and responsibilities for project implementation in accordance with ADB's policies and procedures. Acts as observer to the PSC.
MOF	Grant recipient's representative. Negotiates grant agreement. Ensures timely provision of project funding. Establishes advance accounts in the TSA and in banks acceptable to ADB, as applicable. Ensures annual audit of project accounts.
Existing Project Steering Committee (under MCUD)	Chaired by the State Secretary of MCUD. Comprises representatives of MOF, MET, MCUD, local governments, technical experts, and other agencies. Provides strategic guidance and technical advice. Meets at least twice a year until project completion.
Executing Agency Ministry of Construction and Urban Development (MCUD)	Responsible for project oversight, coordination with implementing agencies, liaison with ADB, financial management, and administration. Supports the project steering committee and technical working groups. Ensure the implementation of relevant regulation of Resolution No. 176 of the GOM, and relevant regulations that are approved and amended from time to time insofar as they are not inconsistent with the Grant Agreement or the requirements of this PAM. Provides strategic guidance and technical advice to consultant Submits progress and safeguards monitoring reports prepared by the PMU to ADB. Accountable and responsible for proper use of advance accounts' funds. Responsible for procurement of open competitive bidding (OCB) and shopping contracts, consulting services and PMU expert's recruitment,

⁴ SOURCE: PAM

	disbursement coordination, withdrawal applications, budget allocation monitoring and counterpart funding. • Ensures compliance with grant covenants. • Ensures that the PMU submits and uploads the relevant documents and reports to MOF in a timely manner. • Ensure relevant reports and financial statements must be uploaded to the MOF's ODAFIN, ODAMIS and other existing systems.
Implementing Agencies <i>aimag</i> governments and Solid Waste Management Companies (SWMC)	• Assumes accountability and responsibility for implementation of project outputs. • Members of the PSC. • Coordinate with the PMU. • Ensure the implementation of relevant regulation of Resolution No. 176 of the GOM, and relevant regulations that are approved and amended from time to time insofar as they are not inconsistent with the Grant Agreement or the requirements of this PAM. • Review PMU quarterly and annual progress reports. • Coordinate the preparation and delivery of any domestic safeguard requirements. • Facilitate project stakeholder activities e.g., meetings and trainings, community engagement. • Responsible for project implementation including administration, technical matters, monitoring and evaluation, safeguard compliance, and emergency response with assistance from consultants.
Existing Project Management Unit (under MCUD)	• Responsible for all management, communication, and coordination work during project preparation and implementation. • Ensure the implementation of relevant regulation of Resolution No. 176 of the GOM, and relevant regulations that are approved and amended from time to time insofar as they are not inconsistent with the Grant Agreement or the requirements of this PAM. • Assists MCUD in procurement of works and equipment and consulting. • Assists MCUD with managing engineering design, works, goods supply, and consulting services contracts. • Prepares and submits the LARP (if any) and EMP for ADB approval prior to award of contracts and implements all required measures. • Ensures quality assurance of civil works and equipment installation. • Ensures safeguards monitoring and grievance redress mechanism. • Endorses claims from the contractors and suppliers. • Ensure relevant reports and financial statements must be uploaded to the MOF's ODAFIN, ODAMIS and other existing systems.
EOJ and JICA in Mongolia	• Represents the Government of Japan. • Acts as observer to the PSC. • May choose to attend project events, meetings, and field visits • Provides guidance and feedback on Japanese visibility in project activities.

C. Project Impacts, Outcomes, and Outputs

Successfully addressing the challenges will lead to sustainable and inclusive solutions for municipal solid waste management⁵ in secondary cities in Mongolia. In addition, the involvement of local communities in garbage collection, including sorting and recycling, can be organized as a community business activity and become an income generating activity. This will maximize potential environmental benefits and economic opportunities from solid waste management while reducing adverse impacts on health and safety of the communities residing near or in the dumpsites. The project builds on the successful experiences under the ADB funded Southeast Gobi Urban and Border Towns Development Project⁶.

⁵ Defined as waste generated from households and domestic use.

⁶ ADB. 2010. Report and Recommendation of the President to the Board of Directors: Proposed Grant to the Government of Mongolia for the Southeast Gobi Urban and Border Town Development Project. Manila. Under this project integrated solid waste management scheme was successfully introduced in Zamyn-Uud. The project showed

The main intended project outputs are: (i) effective municipal solid waste management and recycling in secondary cities. (ii) safer and better environmental conditions for the residents living in secondary cities (National Program for Reducing Air and Environment Pollution 2017—2025)⁷. The project will support improvement of living conditions and poverty alleviation through awareness development, capacity building and generation of (low-skilled) jobs in waste collection, segregation and sorting, as detailed in the three outputs described below.

Output 1: Municipal solid waste management infrastructure in secondary cities developed. The project will pilot the introduction of municipal solid waste management systems in the capital cities of Darkhan-Uul, Gobi-Altai, Sukhbaatar and Uvurkhangai *aimags*. Activities will include (i) construction of new controlled landfills, in-city solid waste transfer stations and weighbridges; (ii) installation of remodeled cargo containers for waste recycle shops⁸; (iii) supply of trucks and machinery for waste management and landfills operation; and (iv) capacity building of provincial governments and their solid waste management companies (SWMC) to ensure the functionality of the waste management system, including the sustainable operations and maintenance (O&M) of the controlled landfills, transfer stations and waste recycling.

Output 2: Inclusive municipal solid waste recycling approaches adopted. The project will pilot community practices for waste reuse and recycling. Employment opportunities will be developed to improve the livelihoods of the municipal solid waste informal sector (scavengers) and the poor communities around stations and landfills. The activities under Output 2 will include (i) qualitative assessment on the risks and livelihood of scavengers; (ii) implementation of the “From dump to work” program to develop social and technical skills of scavengers⁹; (iii) provision of small grants to community groups and public and private sector entities—restaurants, markets, offices, schools, kindergartens and community groups—to pilot participatory waste recycling approaches, including cooperation with waste sector community practices by providing access to waste for recycling¹⁰; and (iv) capacity building of community groups and scavengers on business and skills development in waste recycling to maximize green jobs and business opportunities. Initiatives will be implemented to ensure increased female worker participation.

Output 3: Waste management public information and educational campaigns launched and policy framework supported. The information, education, and communication campaigns will increase awareness of the importance of effective municipal solid waste

that after processing and compression, the waste volume is reduced by eight times reducing operational costs and the scope.

⁷ Government of Mongolia. 2017. *National Program for Reducing Air and Environment Pollution 2017—2025*. Ulaanbaatar.

⁸ *These shops will exchange recyclables from community to a cash or a mobile phone recharging card.*

⁹ *“From dump to work” aims to assist scavengers who now pick recyclable materials from the landfill into stable employment away from the landfill and scavenging.*

¹⁰ *Each aimag can award at least one grant of \$10,000 to a recycling business for expansion or improvement of recycling practices, and at least four grants of \$5,000 each to community groups who propose a program that could improve an aspect of solid waste management or recycling. Competitive process will be applied in the selection of eligible pilot schemes by aimag governments. Poverty reduction and community engagement consulting firm will develop selection criteria in consultations with the participating aimag community and governments. ADB’s prior review will be required before awarding grants to the successful applicants.*

management and its socioeconomic benefits to improve public health, environment and urban livability. At least 50% of the target audience for the information, education, and communication campaigns will be women. The campaigns will use different channels—community meetings and events, school activities and events, social media, radio and television programs, signboards and posters—to raise the understanding of common issues and solutions in solid waste management. The project will provide capacity building initiatives for provincial governments in policy making and planning in solid waste management and recycling, development of human resources for administration and financial management of solid waste management. The project will develop solid waste management action plan for one *aimag* capital¹¹ as a model for replication in other provincial cities.

D. Project Progress

Uvurkhangai

- The GCC LLC contracted the construction of a weighbridge and a waste recycling shops in Arvaikheer city.
- After the construction of the foundation of the waste recycling shops was completed, they were placed in the location provided by the local government.
- Installation of improved pit latrines has been completed.

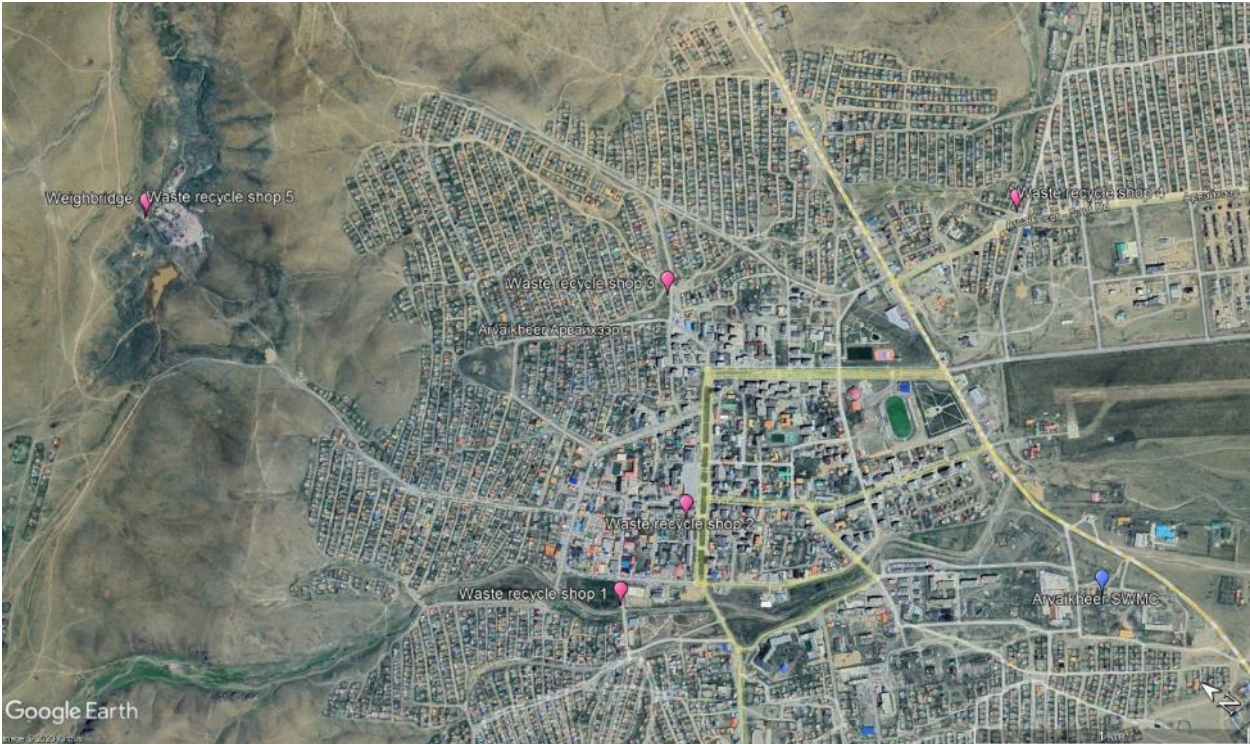

Figure 1. Location of project constructions in Arvaikheer city

- Because the power supply sources outside of the 5 containers differed from the given technical conditions, electrical supply installation works and grounding works were

¹¹ Selection of the city to receive a model action plan will be conducted based on findings of the assessment of the existing legal, regulatory, and organization framework for solid waste management within the aimags. Among others, the following criteria will be applied in selecting a beneficiary city: population, infrastructure, volume of municipal waste generated per annum, substance of existing regulatory framework and technical, financial and human resources for solid waste management.

carried out in accordance with the decisions made in consultation with the local relevant government authority.

- The reinforced concrete works of weighbridge have been completed and assembled at the aimag central landfill.
- The contract work has been completed, and according to the order of the aimag governor, on June 28, 2022, the commission for the permanent operation of the building handed over.
- The small-grant program initiated, which aims to increase and improve the project's target soum waste reduction, sorting and recycling practices, and educate the public. Accordingly, at the SWMC started production of poles for fences using the plastics. The aimag government contracted with the SWMC to buy poles for fencing plantation area in the aimag center.

Table 2. Location of project components

#	Construction	Coordinate		Location
1	Waste recycle shop #1	46°15'55.26"N	102°46'15.46"E	Along the road from the west of the local market. In the west of the WRS located a flood drainage.
2	Waste recycle shop #2	46°15'55.62"N	102°46'33.99"E	Placed at the entrance to the residential area.
3	Waste recycle shop #3	46°16'13.91"N	102°47'1.94"E	Along the road in the east of the center. At the north located ger area.
4	Waste recycle shop #4	46°15'47.55"N	102°47'50.92"E	In the southern part of the center, along the main road. Enables access for ger area households.
5	Waste recycle shop #5	46°17'8.32"N	102°46'16.16"E	Located at the central landfill area, near the entrance to the landfill site
6	Weighbridge	46°17'8.31"N	102°46'15.87"E	Located at the central landfill area, near the entrance to the landfill site
7	Arvaikheer SWMC office	46°15'11.78"N	102°47'8.54"E	Located in the southern part of the city along the main road

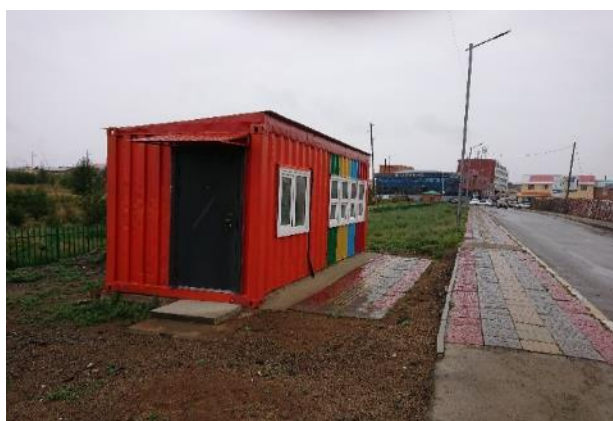

Figure 2. View of the Waste recycling shop #1

Figure 3. View of the Waste recycling shop #2

Figure 4. View of the Waste recycling shop #3

Figure 5. View of the Waste recycling shop #4

Figure 6. View of the Waste recycling shop #5 and the weighbridge at the central landfill site

Figure 7. View of the Waste recycling shop #3

Govi-Altai

- The "Sain Construction" LLC contracted for the construction of a waste compacting and transport facility, a weighbridge, and a waste recycling shops in the Altai city.
- According to the order No. A/44 of the governor of Gobi-Altai province dated March 22, 2022, the location of the waste compacting and transportation center changed along the road from the center of the city to the landfill site, with access for trucks from both sides, electrical connection, and the most feasible option from the engineering point of view. The local administration issued the land certificate in the new place. The "NCCS" Ltd. completed the drawings of the necessary additional changes, such as the general plan, elevation, external power supply, and construction.

- Two waste recycling shops have been placed in the specified by the local authorities and the interior decoration work has been completed.
- The earthwork of the weighbridge foundation has been completed, and the reinforced concrete foundation has been poured. The work of casting the foundation of the outer courtyard and the installation of block masonry have been completed.
- On November 21, 2022, in accordance with Article 48 of the Law on Construction and the "Rules for Commissioning of Buildings" approved by Government Resolution No. 212 of 2021, the construction of the solid waste compaction center of Gobi-Altai province and the construction of waste recycling shops have been accepted by the commission for use.

Figure 8. Location of waste recycling shops in Altai city

Table 3. Location of project components in Altai city

#	Construction	Coordinate		Location
1	Waste recycle shop #1	46°22'46.35"N	96°14'56.41"E	Located at the northern part of the city between ger area residents
2	Waste recycle shop #2	46°21'45.69"N	96°15'27.05"E	Located at the west from the local market along the road
3	Solid waste transfer station with weighbridge	46°22'42.58"N	96°16'14.55"E	Located at the eastern edge of the city
4	New landfill site	46°25'38.71"N	96°22'51.63"E	Located at the north east from the city about 12 km
5	Old landfill site	46°24'11.25"N	96°18'34.63"E	Located at the north east from the city about 6 km

Figure 9. Location of waste recycling shop #1

Figure 10. Location of waste recycling shop #2

Figure 11. Loading of waste at the center of the city

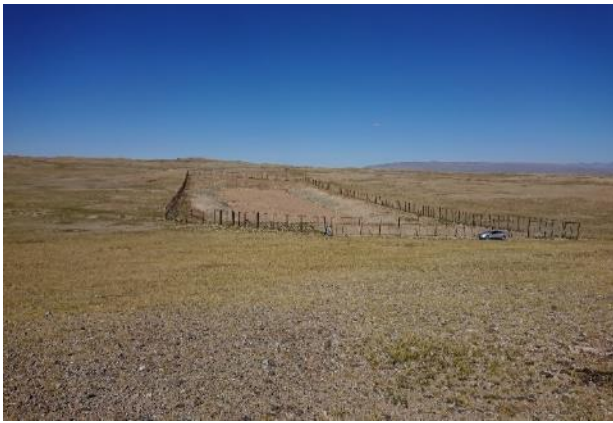

Figure 12. Location of new landfill site

Figure 13. Solid waste transfer station with weighbridge

Darkhan Uul

At the local level the Darkhan Uul aimag public utility service department is responsible for the project execution. As of September of 2022, the contractor completed the construction of 5 waste recycling shops according to the work drawings and placed them in the location provided by the local government in Darkhan city. The installation of clean, waste water and electrical works outside the shop has been completed.

On August 17, 2022, the state commission worked on the furnishing of the 5 shops in the center of Darkhan-Uul aimag in accordance with Article 48 of the Law on Construction and the "Rules for putting buildings into operation" approved by the Government's Resolution No. 212 of 2021 and decided to hand over all shops.

Table 1. Location of project components in Darkhan city

#	Construction	Coordinate		Location
1	Waste recycle shop #1	49°29'24.65"N	105°54'28.33"E	Located in the western part of the city in the middle of ger area
2	Waste recycle shop #2	49°29'30.48"N	105°55'49.61"E	Located close to the Darkhan city SWMC office, along the road
3	Waste recycle shop #3	49°29'22.89"N	105°56'29.36"E	Located in the west of the local market. Placed along the flood dam
4	Waste recycle shop #4	49°28'1.24"N	105°58'12.51"E	Located in the north of International Trading center in the eastern part of the city
5	Waste recycle shop #5	49°27'35.35"N	105°58'0.66"E	Located in the public square at the center of the city

6	Central landfill site	49°31'12.99"N	105°58'20.56"E	About 9 km north from the city center
7	Darkhan city SWMC office	49°29'28.74"N	105°55'51.36"E	Located in the northern part of the city surrounded with small production factories.

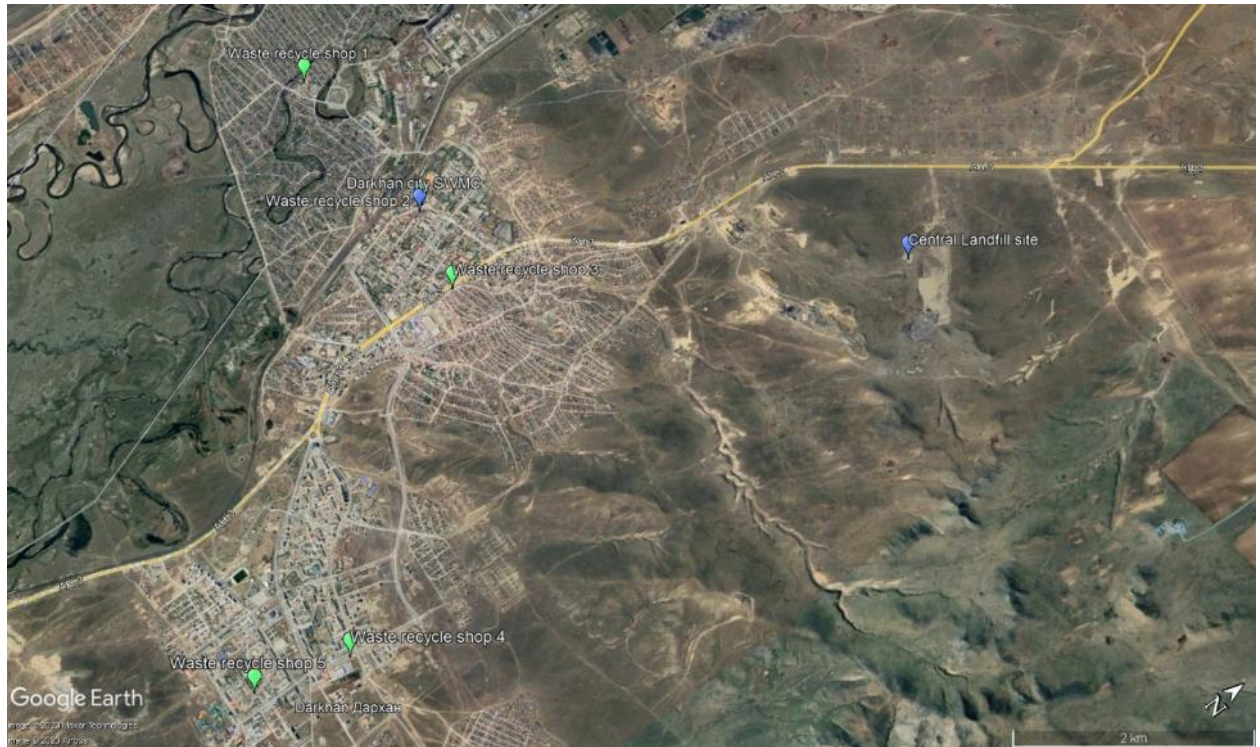

Figure 14. Location of waste recycling shops in Darkhan city

Figure 15. Location of waste recycling shop #1

Figure 16. Location of waste recycling shop #2

Figure 17. Location of waste recycling shop #3

Figure 18. Location of waste recycling shop #4

Figure 19. Location of waste recycling shop #5

Sukhbaatar

On December 28, 2021, the MCUD and the government of the Sukhbaatar Province signed a contract with "Govinnar Construction" LLC, the contractor for the construction of the Sukhbaatar waste compacting and transportation facility, a weighbridge and the waste recycling shops.

The installation works of the waste recycling shops have been completed. The construction works of the waste compacting and transportation center have been completed. On September 6, 2022, according to Article 48 of the Law on Construction and the "Rules for putting buildings into operation" approved by the Government's Resolution No. 212 of 2021, on September 6, 2022, the construction of the solid waste compaction center of the Sukhbaatar province center and the construction of the waste recycling shops handed over by the state commission for permanent operation.

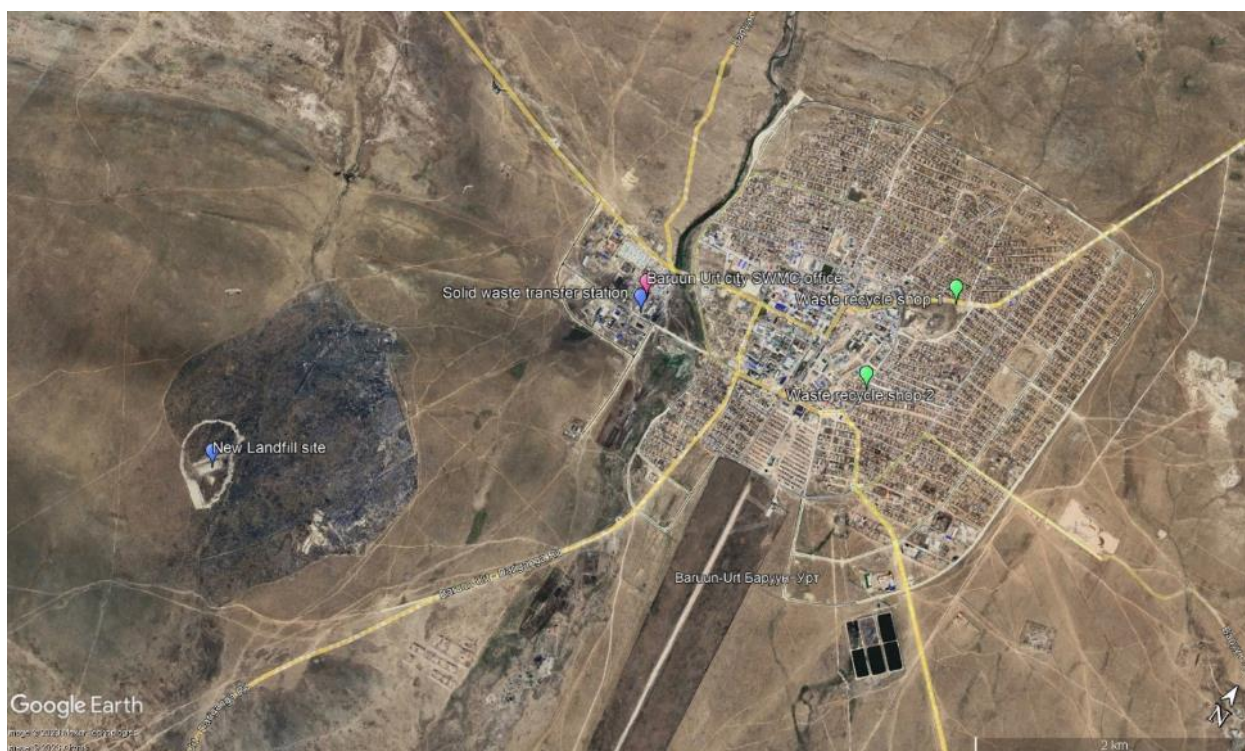

Figure 20. Location of waste recycling shops in Baruun Urt city

Table 2. Location of project components in Baruun Urt

#	Construction	Coordinate		Location
1	Waste recycle shop #1	46°41'15.18"N	113°17'23.05"	In the center of the city along the road near public park
2	Waste recycle shop #2	46°40'46.64"N	113°17'14.01"	In the center of the city near along the road within residential area
3	Solid waste transfer station with weighbridge	46°40'32.27"N	113°15'55.83"E	Within the SWMC office land
4	New landfill site	46°39'6.63"N	113°14'24.96"E	In the old landfill site, south west from the city about 6 km

Figure 21. Location of waste recycling shop #1

Figure 22. Location of waste recycling shop #2

Figure 23. Solid waste compaction station and weighbridge

Figure 24. Solid waste recycling factory

II. ENVIRONMENTAL COMPLIANCE AND MANAGEMENT

A. Compliance with environment related project covenants

The Project has been classified as a Category B undertaking by the ADB, requiring an **initial environmental examination (IEE)**. This was carried out following the Safeguard Policy Statement (2009) of the ADB.

The IEE identified a range of positive impacts and benefits and adverse issues/concerns/impacts from the investment. The project can be considered as environmental protection type. The project outcome will decrease environmental pollution through improved waste management and will have a social positive effect by decreasing waste disposal in existing, not properly managed waste disposal sites. It improves the living conditions of the community in the vicinity. The project will improve the MSW management systems in project target *aimag* centers and it will directly benefit more than 160,000 residents from 47,000 households as well as public and private entities in *aimag* centers. It is anticipated that by 2021-2012, the landfills in three *aimags* will each have the capacity to dispose 53,000 m³ from 159,577 residents plus the waste from travelers who drive through these areas, especially in Arvaikheer and Darkhan-Uul *aimags*.

The **Environmental Management Plan (EMP)** has been developed in November 2019, and will be the framework for the environmental management of the Project. It contains an **Environmental Mitigation Plan** and **Environmental Monitoring Plan** that addresses the potential impacts and risks arising from the project implementation. It will be updated based on the detailed design, and supported by technical assistance, which will be carried out by the detailed engineering design consultant and the PMU.

The Environmental Management Plan (EMP) was designed to avoid, reduce, or at least minimize the adverse environmental impacts that could result from the activities during the implementation and operation of the project. Accordingly, the EMP considered all phases of the Project cycle, namely the detailed design, construction and operational phases of the Project. It consists of various mitigation measures needed to be undertaken during the Project cycle.

All potential environmental impacts identified in the IEE Report for the project are listed in the EMP. The description of the respective protection or mitigation measures, their attributes and the responsible entities for their implementation were also presented vis-à-vis the impacts. The EMP was presented in a matrix form in the IEE Report and is being used as the basis of the periodic monitoring activities during the construction period of the Project.

In compliance with Mongolia's environmental safeguard policy, the project was subject to **General Environmental Impact Assessment (GEIA)** or environmental screening by the Ministry of Environment and Tourism (MET) in February 2021. The GEIA concluded that a **Detailed Environmental Impact Assessment (DEIA)** for each *aimag* was required. DEIAs have been undertaken by a MET-registered consulting company Itgelt Bees LLC, and were approved in 2021. As indicated in the Mongolian environmental regulations and ADB requirements, DEIA and EMP are subject for consideration and compliance, while Subprojects construction and operation goes on.

The DEIAs have been approved by the MET, where the EMP for each *aimag* has been developed and subject for implementation for 5 years. According to the Minister's order A-618, the project required to submit the annual EMP every year.

Even the project DEIA completed in 2021, the main construction completed in 2022, the consultant advised the local SWMCs to develop EMPs for the 2023. Therefore, according to Mongolia's environmental safeguard policy and the Minister's Order (A-618) of the MET issued on October 29, 2019, the consultant have prepared Environmental management plans for 2023 for 4 aimags.

B. Environmental Management

Due to personal reasons the environmental consultant Mrs.Narmandakh, contracted on January 28, 2021, resigned the contract. and the service for the environmental specialist has been re-announced. Accordingly, the PMU employed Mr. Batbayasgalan as an environmental safeguard consultant officer since June 7, 2022. The officer is responsible for the coordination of environmental tasks for the project, supervision of EMP implementation by the contractor, and periodic site visits and environmental monitoring.

The environmental safeguard officer visited all project sites from August to November, met with the focal points, obtained necessary documents and provided recommendations in terms of environmental compliance. Also, the officer conducted public consultations in all project sites according to pre defined questionnaire.

In December 2022, the project completed secondary controlled landfill sites in Baruun Urt and Altai cities. Moreover, the DEIAs have been approved by the MET, where the EMP for each aimag has been developed and subject for implementation for 5 years.

Environmental sampling on air quality and soil pollution conducted in all project sites. The sampling results (APPNEDIX) shows that pollutants in the air and soil did not exceed the national standards.

Even the project DEIA completed in 2021, the main construction completed in 2022, the consultant advised the local SWMCs to develop EMPs for the 2023. Therefore, according to Mongolia's environmental safeguard policy and the Minister's Order (A-618) of the MET issued on October 29, 2019, the consultant supported in preparing Environmental management plans for 2023 for 4 aimags.

C.Site Specific Description

The Initial agreement with *aimag* governments and the ADB was that local governments will provide 4 hectares of free land in each city for the planning and development of new landfills under the proposed project. The field assessment of project sites was conducted in August to November 2022.

The initial proposed sites of the *aimags* did not satisfy the legal requirements. Specifically, "Proposed controlled landfill site shall be outside (if its classified as capital city 5 km and 3 kms from local cities) urban development zones and should be typically further than 3 km from the perimeter of the development" as well as "The waste disposal site shall not be located in the upper location of the urban areas." from the "Procedure for Establishing, conduct operation, closure of the waste disposal site for municipal regular waste" was approved by the Order # A/445 of the Environment and Tourism Minister on 19 November, 2018. The proposed sites did not satisfy these requirements.

All initially proposed sites were located inside the existing MSWDS. Existing cumulated waste has to be cleaned prior to constructing new landfills. This old waste has a high probability of being mixed up with hazardous waste. The existing disposal sites were operated for decades when the regulations for hazardous waste from constructions, industries, health organizations

and households were less binding or less restrictive. Hazardous waste related complications were taken into account for the rejection of initially proposed sites. Moreover, cleaning cost of the site highly increased the landfill construction budget.

Towards the end of July, in cooperation with ADB, the MCUD has submitted a letter and officially requested the target *aimag* governments to reselect the controlled landfill sites in line with the requirements of Mongolian laws and regulations and IFC guidelines. The requirements were attached to the letter. The regulations contained in the documents below were duly considered in defining the requirements of siting the landfill. They include:

- The Law on Waste, 2017;
- The Law on Environmental Impact Assessment, 2012;
- “Procedure for Establishing, conduct operation, closure of the waste disposal site for Municipal regular waste” was approved by the Order # A/445 of Environment and Tourism Minister in 19 November, 2018;
- “General Requirements for Establishing, conduct operation, closure of the waste disposal site for Municipal regular waste” was approved by the Order # A/443 of Environment and Tourism Minister in 17 November, 2018;
- Three safeguard policies: the Involuntary Resettlement Policy, 1995, the Policy on Indigenous Peoples, 1998 and the Environment Policy, 2002;
- Environmental, Health, and Safety Guidelines for Waste Management Facilities, IFC, 2007; and
- Environmental, Health, and Safety General Guidelines, IFC, 2007.

The local governments closely consulted with ADB about the specific requirements for reselection of the new controlled landfill site. As a result, most of the negative issues were effectively avoided. The official responses arrived in early August, which allowed for starting the assessments of selected controlled landfill sites.

“Procedure for establishing, conduct operation, closure of the waste disposal site for Municipal regular waste” from Mongolia and “Environmental, Health, and Safety Guidelines for Waste Management Facilities” of IFC (2007) were specifically strictly followed. The below table analyzes whether the reselected controlled landfill sites fulfilled the Legal Requirements of Mongolia and IFC.

As of December 2022, the initially proposed sites for the controlled landfill site in Uvurkhangai and Darkhan *aimags* was rejected in 2021.

Table 3. The Legal Requirements for the Controlled landfill Sites by Aimag governments

#	Requirements of the Mongolian Laws and Regulations	Target Aimag	
		Gobi-Altai	Sukhbaatar
1	As the sites are located near provincial capitals the MSWDS is to be at least 3-5 km from the urban development zone.	The proposed site is 10.3 km north east of the border of the urban settlement zone. Soil is pristine	The proposed site is 4.5 km south of the border of the urban settlement zone. Soil is pristine
2	Roads, power lines should be typically further than 200 meters whereas railway should be 500 meters away from the perimeter of the proposed controlled landfill site.	Fulfilled	Fulfilled
3	A controlled landfill site perimeter shall not overlap with river headwaters, water recharge reservoirs and forested areas and shall located minimum 5 km away.	Fulfilled	Fulfilled
4	A controlled landfill site perimeter shall not overlap areas with historic and cultural values as well as unique natural formations also shall be located minimum 5 km away.	Fulfilled	Fulfilled

5	The PLS shall be consistent with Land management plan also it shall not overlap with possessions and ownership of legal entities and individuals	Fulfilled: The aimag Governor office provided official decree for the use the land as a landfill area in 2022	Fulfilled: The aimag Governor office provided official decree for the use the land as a landfill area in 2022
6	The PLS shall not overlap with local and national lands for special needs.	Fulfilled	Fulfilled
	The site shall be down-wind direction from the urban settlement and slope of the site should not be greater than 8-12% or preferably less.	Fulfilled	Fulfilled
Requirements of the International Financial Corporation¹²			
1	Residential development should be typically further than 250 meters from the perimeter of the proposed controlled landfill cell development to minimize the potential for migration of underground gaseous emissions.	Fulfilled	Fulfilled
2	Siting should be further than 3 km of a turbojet airport and 1.6 km of a piston-type airport or as permitted by the aviation authority fully considering potential threats to air safety due to attraction and presence of birds	Fulfilled	Fulfilled
3	Private or public drinking, irrigation, or livestock water supply wells located down gradient of the controlled landfill boundaries should be further than 500 meters from the site perimeter, unless alternative water supply sources are readily and economically available and their development is acceptable to regulatory authorities and local communities	Fulfilled	Fulfilled
4	Areas within the controlled landfill boundaries should be located outside of the 10-year groundwater recharge area for existing or pending water supply development.	Fulfilled	Fulfilled
5	Groundwater's seasonally high table level should be at least 5 meters below the proposed base of any excavation or site preparation to enable controlled landfill cell development.	Fulfilled	Fulfilled
6	Suitable soil cover material should be available on-site to meet the needs for intermediate (minimum of 30 cm depth) and final cover (minimum of 60 cm depth), as well as bund construction (for the cell method of controlled landfill operation). Preferably, the site would have adequate soil to also meet required cover needs (usually a minimum of 15 cm depth of soil).	Fulfilled: Rehabilitation requirements defined in the DEIA in detail.	Fulfilled: Rehabilitation requirements defined in the DEIA in detail.
7	Potential threats to controlled landfill site integrity from natural hazards such as floods, landslides, and earthquakes:	Fulfilled	Fulfilled
8	No fault lines or significantly fractured geologic structure should be present within 500 meters of the perimeter of the proposed controlled landfill cell development which would allow unpredictable movement of gas or leachate	Fulfilled	Fulfilled
9	There should be no underlying limestone, carbonate, fissured or other porous rock formations which would be insufficient as barriers to leachate and gas migration, where the formations are more than 1.5 meter in thickness and present as the uppermost geologic unit above sensitive groundwaters.	Fulfilled: Required definition of underground geological formation is included in the DEIA and follow up required measures listed in the local EMP	Fulfilled: Required definition of underground geological formation is included in the DEIA and follow up required measures listed in the local EMP

^{12 34} Environmental, Health, and Safety Guidelines for Waste Management Facilities, IFC, 2007

Requirements of the Mongolian Laws and Regulations

The controlled landfill sites perimeters in Altai and Baruun Urt do not overlap with river headwaters, water recharge reservoirs and forested areas and are located over 5 km away from the city.

In terms of the impact on other land use, including possessions and ownership of legal entities and individuals, the project landfill sites of Baruun-Urt and Altai do not have any land use issues.

All the reselected sites do not overlap with local and national lands for special needs including protected areas or military use lands. They all meet requirements of down-wind direction from the urban settlement and slopes are not greater than 8-12 degree.

Requirements of the EHS Guidelines for Waste Management Facilities, IFC, 2007

The requirements relevant to prevent impact on residential development (typically further than 250 meters from the perimeter of the controlled landfill cell) further than 1.6-3 km of airports to avoid potential threats to air safety due to attraction and presence of birds are fully met by the landfill sites of Altai and Baruun Urt cities, and satisfy the requirements that private or public drinking, irrigation, or livestock water supply wells located down gradient of the controlled landfill boundaries must be further than 500 meters from the PLS.

Groundwater's seasonally high table level and groundwater recharge area related requirements are met according to the DEIA survey results.

Suitable soil cover material should be available on-site to meet the needs for intermediate (minimum of 30 cm depth) and final cover (minimum of 60 cm depth), as well as bund construction (for the cell method of controlled landfill operation). Preferably, the site would have adequate soil to meet required covering needs (usually a minimum of 15 cm depth of soil). The area around the controlled landfill in Baruun-Urt city has a thin brown soil layer, whereas in Altai, the topsoil consists of a thin layer of 3-5 cm of light topsoil.

Transfer stations constructed in Altai and Baruun-Urt city areas. These centers meet all above listed requirements. Therefore, construction will not cause any complication regarding environment and resettlement issues.

There are no Involuntary resettlement issues occurred for the both controlled landfill sites in Govi-Altai and Sukhbaatar aimags, even for secondary waste collection shops for all aimags.

III. ENVIRONMENTAL OVERVIEW

A. Uvurkhangai

Administration: Arvaikheer city is the capital of Uvurkhangai *aimag* and one of the most central points of Mongolia. Arvaikheer is located at 440 km southwest of Ulaanbaatar. A paved road connects the two cities.

Topography: Uvurkhangai *aimag* is in the central part of Mongolia. The Khangai mountain stretches in the North-West, and the Altai mountain towers in the south-west. The steppe lies in the middle of the territory. The Gobi desert is in the South. Due to its location and relatively mild climate permafrost issues are not expected to have a major effect on the area of the landfill site.

Soil: The annual average temperature is around 34° F (1° C). The soil in the south of the area is semi-desert grey and steppe pale areas, in the north part of the area it is mountain type brown and black. Mountain dark brown soil is spread throughout the northern part of Uvurkhangai *aimag*, steppe brown soil throughout the eastern regions, Gobi gray and sandy soil throughout the southern regions of the *aimag*.

Climate: Arvaikheer has a cold semi-arid climate (Koppen climate classification BSk) with mild summers and relatively mild winters by Mongolian standards. The 30 degrees Celsius difference between average January and average July temperature makes it the mildest place in Mongolia. It is in a microclimate in the center of Mongolia which sees less harsh winters than the rest of the country. Its 1,813 meters elevation at the foot of the eastern hills of the Khangai Mountains augments its mildness by keeping it distant from cold air pools in low basins. Most precipitation falls in the summer as rain, with some snow in March, April and October. Winters are very dry. Uvurkhangai *aimag's* average air temperature of January is -18.1°C and at the coldest it reaches -44°C. For 36 days in winter the temperature drops down to -30°C or below. The cold weather continues for about 180 days of the year. The remaining half of the year is warm; therefore, the annual average temperature is 0°C. The average annual precipitation is 354.5mm in Uvurkhangai *aimag*. It is common to have heavy rainfalls and sometimes the precipitation reaches 46mm a day. The most of the annual precipitation of Uvurkhangai *aimag* falls during the 3 summer months. The average wind speed is 4.2-5.2m/sec throughout the year. Spring and fall are the windiest months and the continuation of the heavy winds is comparatively longer than in the other seasons in Uvurkhangai *aimag*.

Air Quality and Noise: In Arvaikheer, air pollution was the main concern mentioned by our respondents. The second biggest concern was poor sanitation and waste water condition. Arvaikheer residents both in ger and apartment areas are concerned about the current sanitary situation, however more people are concerned about insufficient street lighting than about poor-quality water supply. Noise can affect sensitive receptors such as homes, schools and hospitals but no major noise sources were identified. The average noise levels at eleven measuring points are between 35-47 dBA which are below the MNS 4585:2007 standard of 60 dBA during day time. Wind is the main noise source.

Hydrogeology: Arvaikheer is in proximity to the Ongi River. The Ongi River flows through the Ongi River Basin and past Arvaikheer. In some particularly wet years, it discharges into Ulaan Lake, but in most years it dries up during summer. According to the Surface Water Quality Report of Uvurkhangai Aimag (2015), the water pollution index at the monitoring station Ongi-Uyanga was 0.32, belonging to category II (clean water), with a mineralization rate ranging 146.4-160.2 mg/l. In Arvaikheer, groundwater is the only source of water supply.

Significant groundwater reserves were identified some 16 km to the northeast in Uvurkhangai *aimag*, with an approved extraction rate of 6,480 m³/day¹³.

Flora and Fauna: 2 percent of the area is covered with poplar, birch, pine, larch forests. The area has oases with shrubs, caragana, haloxyan, and almond. Wildlife includes wild sheep, ibex, wild horse, wild camel, gazelle, fox, antelope, snow-leopard, lynx, and birds such as swan, pelican, snow-cock, black grouse, and wood grouse. Uvurkhangai *aimag*'s vegetation is dominated by steppe community plants such as *Stipa baicalienesis*, *Stipa krilovii*, *Leymus chinensis*, *Bupleurum scopzonerifolium*, *Gallium Verum* and *Astragalus melilotoides*. Uvurkhangai *aimag* is home to many endangered animals of forest, taiga and Gobi regions such as deer, antelope, steppe fox, wolve, wildcat, wild ass, lynx and leopard, wild sheep, Ibex wild goat, white antelope, black tailed gazelle and snowcock.

Cultural Heritage: Uvurkhangai is the homeland of the ancient Mongolian civilization. There are many ancient monuments, one of them being the Maanit monument with Turk inscription. This monument was erected in 731, CE. The *aimag* also has the ruins of Kharkhot of Uighur capital city, of Karakorum, the former capital of the Mongolian Empire, and of Erdene Zuu, the 16th century Buddhist temple. The presence of a religious ceremonial site near the MSWDS prevented the approval of the site location.

B. Govi-Altai

Administration: Altai city is the capital of the Gobi-Altai *aimag* in south western Mongolia. It covers 2,161 km² and was established in 1940. The city is 1001 Km away from Ulaanbaatar. In 2017 the city population was 17,000.

Topography: The Altai Mountain range runs north-west to south-east, along the western border of Mongolia. The Gobi Desert is generally characterized by flat, dry plains. The tail end of the Altai mountains extends into the Gobi region. Its lower foothills are sometimes called the Gobi- Altai range. The Gobi-Altai *aimag*'s territory belongs to the Altai mountainous and Gobi Desert zones. Most parts of the Gobi-Altai *aimag* are within the Gobi Desert zone. A 600 million years old clump of rocks that shows last ice age features and marks has been found in Khasagt Khairkan and surrounding mountains. At both sides of these mountains, broad Gobi steppes with humps and hollows dominate the *aimag*'s territory. These steppes were formed in the Mesozoic era and remained unchanged during the movements of lithosphere plates that produce mountains.

Forest development and Permafrost: Studies on the annual growth of tree rings as well as the evaluation of forest resources on research plots by international and national researchers, shows that there is a trend that the annual growth of forest biomass is decreasing in Mongolia (this excludes saxaul forest). However, in the Altai Mountain region, due to permafrost thawing and increasing annual precipitation and temperature vegetation growth could be increasing. Some evidence is found that forest bio-productivity is increasing in this region (Natsagdorj 2013)¹⁴.

Soil: The Gobi-Altai *aimag* belongs to the Altai and Gobi ring of the Central Asian Gobi division zone. Mountain and steppe soil covers the territory of the *aimag*. The Mongol Altai

¹³ IEE for Southeast Gobi Urban and Border Town Development Project Additional Financing, ADB, 2016

¹⁴ "Mongolia Second Assessment Report on Climate Change 2014" (MARCC 2014) has been developed and published by the Ministry of Environment and Green Development of Mongolia with financial support from the GIZ programme "Biodiversity and adaptation of key forest ecosystems to climate change"

range and its branch mountains have a combination of tundra, alpine rough pulp soil, mountain and arid steppe rough pulp soil, mountain meadow, meadow steppe light hepatic, mountain and desert steppe brown soil, and desert light brown soil. The soil condition of the controlled landfill land, which is located close to Altai City, is poor and has a thin layer of 3-5 centimeters of topsoil, a white light soil that dominates in the area.

Climate: The alpine climate covers the northern branches of the Mongol Altai range. In this dry zone the average air temperature of July is +20°C and of January is - 20°C. The precipitation is 80-135 mm annually. At 2,800m and higher elevations the weather is dominated by wet and cold air with an average temperature of +16°C in July, -24°C in January and an annual precipitation of 135 mm and is one of the most humid parts of the *aimag*. In the lower hills and steppes with an average height of 1600-2000m, which surround Darvi, Khasagt Khaikhan, Khantaishir, Serkhi, Atas Bogd mountains and Idrengeen range, the climate is mainly semi-arid cold.

Temperatures reach +24°C in July and -20°C in January. The annual precipitation is 48-80 mm in this area. Warmer regions of the *aimag* are Sharga, Khuisiin Gobi, surrounding areas of Mongol Els dunes, Biger, Khaliun, Shaliin Khooloi, Alag Nuuriin Gobi, Zakhui, Zarman's Gobi and Khatan Suudal steppe in the southern part of the *aimag*. Here the temperature reaches +24°C and above in July and -16°C and below in January. The annual precipitation is 48mm. Southern and southwestern parts of the *aimag* including the whole of southern Altai Gobi. The cavity of central Sharga and Zakhui Gobi has a warm dessert-steppe climate with an annual precipitation of 48mm or lower. The highest temperature is over +30°C in July.

Air Quality and Noise: The *aimag* Air Quality Monitoring Center measures Sulfur dioxide (SO₂) and Nitrogen dioxide (NO₂). The last monitoring results of the first half of 2019 show that NO₂ exceeded the norm only in one occasion. Air quality monitoring has not been conducted in or nearby the MSWDS.

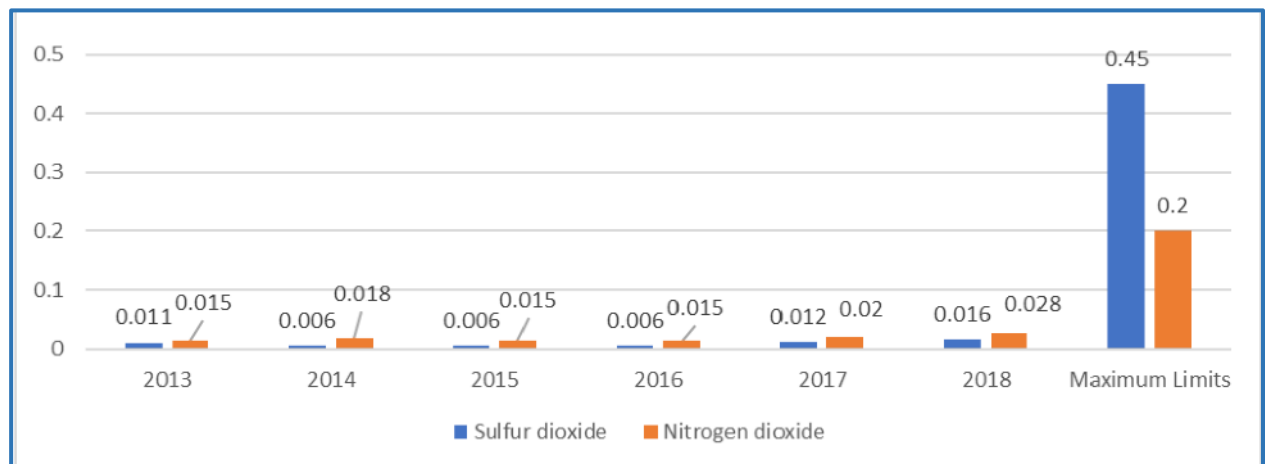

Figure 25. Sulfur Dioxide and Nitrogen Dioxide Altai City

Wind: The annual average wind speed in the Altai area is 2-6 m/sec. The surveys of the last 10 years show 21-41 days per year with above 15 m/sec windspeed in the Altai region and 5659 days with windspeeds above 15 m/sec in the Gobi region of the *aimag*. The predominant direction of wind is from north-west to south-east. The PLS is in an open area to the north east.

Hydrogeology: There are many rivers in this *aimag* that belong to the Zavkhan river basin of the Central Asian internal drainage basin. For example, Zuiliin River that has its source in

the Sutai range, the Gurvan Shariin River originates from the Khasagt Khaikhan range and flows into Shariin Gobi, the Ust Chatsran from the Burkhan Buudai mountain. The Sagsai and Tugrug Rivers also originate in the Khar Azargyn range, the Bijiin River from the Alag Khaikhan mountain, and the Myanagain River flows from the Gichgen range into the Biger Lake. These rivers are fed by snow and ice water or underground water and flow above and below ground level into the lakes. The Estii am well, which is currently not operational (it was broken) is located at 500 meters away from existing MSWDS.

Flora and Fauna: Critically endangered or endangered flora and fauna species do not exist in a radius of five km from the city. The *aimag's* flora is divided into 6 classes. Lowland, desert-steppe bunchgrass and vegetation like: cleistogenes, Mongol grass, sage bush, anabasis, wild leek, caragana, Salsola and others. Partially brushy and brushy steppe plants: anabasis, sexual, nitraria, reaumaria and Lake, riverside and swash plants: halophyte floras, straw like plants. Alpine and meadow vegetation, Lowland, mid height mountain saltmarsh vegetation: fescue, tussock, and others Semiarid steppe plants: cleistogenes, tussock, fescue, agropyron. Also, non-stabilized populations of desert vegetation can be found here.

The *aimag's* fauna is divided into major classes of mammals, amphibians, insects, fishes and birds according to their geographical features. Alpine regions including the central parts of the Mongol Altai range and surrounding mountains are inhabited with mammals like wild sheep, mountain goat, leopard, and small animals such as mountain vole, Altaic striped hamster, long tailed steppe mouse and many others. Various species of insects are common in mountainous areas. The steppes and other regions are populated by marmots, wolves, rabbits, foxes, and other animals. In forest steppe regions, like the Khasagt Khaikhan and the Khar Azarga range, strictly protected mountains, deer, elk, marten, and chipmunks are found.

Cultural Heritage: Although various cultural heritage sites have been found in the aimag, no heritage sites have been identified or reported near the MSWDS. Traces of huge rhinoceros from the Paleogene period were found in Khaliun and Biger *soums* of Gobi- Altai *aimag*, and in Altain *soum's* Khaich Mountain, Ulaan Ganga, Eej Khaikhan Mountain, Bugat *soum's* Bungiin River. Also traces of ancient birds, shells, elephants belonging to the Miocene epoch, Neogene period and ancient horse belonging to Paleocene epoch have been found at one location in Shargyn Gobi.

Natural Disasters: Flood and fire related risks are minimal. The area has not been flooded in recent decades. In terms of fire risk, the area has known fires inside the MSWDS but these fires did not expand and threaten the area outside the site, whereas wildfires occurring nearby the site are absent. Fierce sand and wind storms are common in the Gobi-Altai *aimag*. In Altai city, strong wind storms occur (mostly in spring) in average 26 times annually, whereas snow storms hit annually 8-15 times. Winds in Gobi-Altai *aimag* and in the southern parts of Zavhan *aimag* can reach 18-20 m/s and sometimes get stronger reaching 24 m/s. Esonbulag *soum* belongs to the earthquake region with a risk of earthquakes with a magnitude of 9 according to earthquake classifications of Mongolia. The earthquake strength in the core area can reach a magnitude of 7.

C. Darkhan Uul

Administration: Darkhan city is the second largest city in Mongolia and the capital of Darkhan-Uul *aimag*. Darkhan Uul was established in 1994 when it was separated from Selenge. Darkhan *soum* covers 327.5 thousand hectares. Darkhan is situated approximately

230 km from Ulaanbaatar. It was founded as an industrial city in 1961 and is still known as one of the most significant industrial centers outside Ulaanbaatar.

Topography: The landscape surrounding Darkhan city is described as low mountains, plains and sloping depressions in the valleys between the mountains. Darkhan is at an elevation of around 700m above sea level. The east of the city is characterized by rolling hills which are used by herders as pasture land. The west is clearly defined by the Kharaa River and its floodplain which at Darkhan city is approximately 2-3 km wide. The river basin lies in an area with intrusive rocks of leucocratic granite and granodiorite. In places where this intrusion occurs, gold deposits can be found in the Kharaa river basin.

Permafrost: Hummocky terrain in the floodplain around Darkhan indicates thermo-karst, which is the thawing of permafrost. Permafrost is characterized by negative temperatures of soils/rocks and occurrence or possible occurrence of underground ice. An active layer is subject to seasonal thawing/freezing, beneath which is permanently frozen ground. Global warming and anthropogenic impacts intensify permafrost warming and thawing. Permafrost degradation can cause substantial changes in water hydrology, damage infrastructure and affect ecosystems. Continuous permafrost lies predominantly in mountain areas with an altitude of more than 3,000 m above sea level. Given the altitude of Darkhan (700 m) permafrost in the floodplain is likely to be sporadic permafrost which occurs in the muddy soil of springs/water bodies.

Soil: Soils within the Kharaa basin are dominated by (i) fluvisols - typically found on flat land associated with flood plains, (ii) kastanozems - humus-rich soils that were originally covered with early-maturing native grassland vegetation, which produces a characteristic brown surface layer, found in relatively dry climatic zones. Around the city, where the ground is not covered with vegetation or pavement, such as in unpaved ger areas, dry friable soils are visible, with gullies caused by stormwater flow on slopes.

Climate: The climate in Darkhan city area belongs to the Kharaa river basin climate which is characterized as a dry winter continental climate. Mean annual temperatures are around 0 °C

with long cold winters; mean monthly temperatures in January range from -20 to -25 °C with minimum temperatures reaching - 40 °C. The summer season is short and warm, with average temperatures exceeding 15 °C in July. The Kharaa River is continuously covered with ice between November and March.

Air Quality and Noise: Air quality is monitored by the MEMA of Darkhan at the Darkhan Air Quality station. The environmental assessment undertaken by the Meteorological Office for the National Committee on Reducing Air Pollution concludes that the main cause of air pollution in Darkhan is the power station, as some of the boilers in the thermal power plant are not meeting air quality emissions requirements. This is leading to higher than permitted outputs of pollutants such as NO₂ and SO₂ which exceed the standards of MNS 5919:2008 (emissions from industrial boilers and thermal power plants) by a factor of 1.2 to 1.5 for NO₂.¹⁵

Precipitation and Wind: Precipitation data show that most precipitation falls between June and August in the Kharaa River basin. The relatively low levels of precipitation from November to March mean that the snow cover is sparse in the Kharaa basin in winter. Evapotranspiration

¹⁵ Mongolia: IEE Report for Darkhan Wastewater Management Improvement Project, 2014, ADB

is high during summer; between 85-95% of precipitation is lost through evapotranspiration. The predominant wind direction in Darkhan is north-east and south according data of recent years and as was confirmed by studies in 2018. In 2013, the average wind speed was 3.4 m/sec¹⁶ with a highest speed of 18-22 m/sec. Above 10 m/sec windspeed was registered 113 times in Darkhan *soum* and 91 times in Khongor *soum* (close to the PLS). Dust storms increased by 22 days in 2018 compared to the annual average¹⁷.

Hydrogeology: Groundwater which is used in Darkhan city is primarily found along the Kharaa River channel and flood plain. The depth fluctuates with the season and averages 3 m below the soil surface. Groundwater resources are abstracted and monitored by *Darkhan Us Suvag* (DUS)¹⁸. There are 18 groundwater abstraction boreholes in the *aimag* along the Kharaa River valley, about 5 km upstream of Darkhan city, of which currently five are used for meeting the water use requirements of Darkhan city. The current total residential and industrial demand (average about 18,000 m³/d but up to 23,000 m³/d) can be provided from 5 or 6 production wells. The remainder of the boreholes can be brought into operation by DUS if needed. The wells are approximately 70 m deep. The unconfined aquifer is characterized by alluvial sand and gravel with interlaced sandy loam. The main aquifer extends with a width of 10 to 20 km along the Kharaa River, and up to a thickness of 70 m. The groundwater recharge from precipitation is very low in the Darkhan area. The recharge depends on the inflow of groundwater from aquifers of the upper catchment area where precipitation and groundwater infiltration rates are higher. DUS monitors groundwater weekly for between 6 to 18 parameters. DUS confirmed that the groundwater meets the MNS 900:2005 (Mongolian National Standard for potable water).

Flora and Fauna: The project area is in the Mongolian steppe or Mongolian- Manchurian grassland. 59% of the Kharaa River basin area is characterized by grasslands. These grasslands are mainly in the lower reaches of the river, in which Darkhan is located. As the altitude of the basin increases, the vegetation changes to mountain forest steppe zone in the middle reaches and boreal coniferous vegetation in the mountainous upper reaches.

Cultural Heritage: A tomb cover of the Xiongnu period was discovered in a household backyard of the 15th *bag* of Darkhan city.

Natural Disasters: Reduced Forest areas in Darkhan-Uul *aimag* may alter water discharge patterns and contribute to increased risks of flooding in the Kharaa River and its tributaries. The Kharaa River does not flood regularly. The most significant flood in recent years was in 1973 with flows of 722 m³/s. The most recent flood occurred in January 2006 when high rainfall resulted in a flow of 65.9 m³/s. During intense rainfall, specific areas of the city are subject to temporary flooding, primarily caused by blocked stormwater channels, as the channels are blocked with sediment and solid waste. Flooding is exacerbated by the lack of connections to the storm water drainage system. Most areas of the city, apart from the main roads, have no stormwater flow management. Areas prone to flooding include old Darkhan city market area, the micro-district in between old and new Darkhan and ger areas built on

¹⁶ *Initial Environmental Examination (IEE) for Darkhan Wastewater Management Improvement Project, ADB, 2014*

¹⁷ <http://darkhan-uul.tsag-aqaar.gov.mn/info/atmosphere>

¹⁸ *Darkhan Us Suvag (DUS) joint stock company is the public utility service organization in charge of the city's water supply and wastewater management*

the flood plain of the Kharaa River, to the west of the railway. The flooding generally lasts for one to two days after prolonged intense rainfall.

D. Sukhbaatar

Administration: Baruun-Urt is a town in eastern Mongolia and the capital of Sukhbaatar *aimag*. The town, with its vicinities, forms the capital of Sukhbaatar Aimag. The Baruun-Urt *soum* area is 59 km², population 15,549, population density 265 per km² (2008). It is 556 km from Ulaanbaatar.

Topography: Sukhbaatar *aimag*'s territory lies in the southern part of the Great Eastern Plains of Mongolia and belongs to the steppe region. The northern and northwestern parts of the *aimag* have many mountains and hills such as Munkhkhaan Mountain Range with steep sides and a pointy crown. Southern parts of the *aimag* lie in the mountain steppe zone of Dariganga Volcano Region which includes the highest peaks of the Eastern Mongolia steppe. In between these 2 regions lays plain steppe.

Permafrost: In the Sukhbaatar *aimag*, the permafrost is relatively thin and sporadic. The area belongs to a region of discontinuous permafrost¹⁹.

Soil: The area around the PLS has brown soil. In general, north and north - western part of the *aimag* has brown soil, and the soil of the eastern part is pale and brown. The southern part of the territory has sand deserts including sands in Ongon and Suuj areas. The southern area is semi-desert, and other parts are mainly steppe. Approximately, 52 % of the total pasture is under degradation. The Baruun-Urt *soum* area is heavily degraded.

Climate: The climate is capricious and the average annual temperature is -15°C to -30°C in winter, and the average summer temperature is 20°C- 34°C. Baruun-Urt experiences a cold semi-arid climate (Koppen BSk) with long, very dry, frigid winters and short, very warm summers. Weather in Sukhbaatar is influenced by a Humid Continental Mild Summer, Dry Winter climate. Humid with severe, dry winter and a warm summer. Average temperature of the coldest month is - 3°C or below. Average temperature of the warmest month is over 10°C. Days with temperatures over 22°C have not been recorded. Rainfall during the wettest summer month is at least ten times higher than during the driest month²⁰. 78% of the precipitation falls in August.

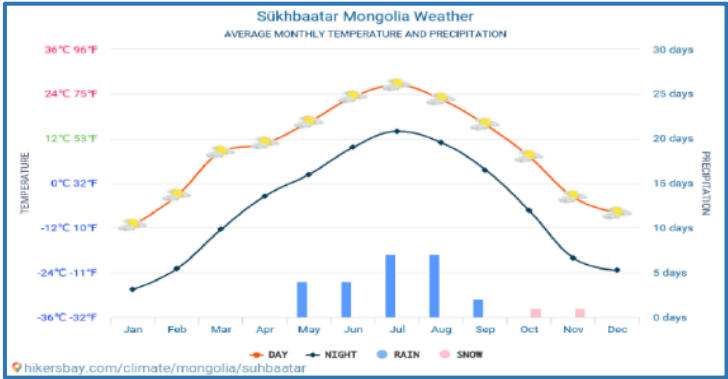

Figure 26. Weather in Sukhbaatar aimag

¹⁹ Climate Risk Vulnerability Assessment Mongolia - Regional Improvement of Border Services Project, ADB, 2017

²⁰

²¹ Source: <http://hikersbay.com/climate/mongolia/suhbaatar?lang=en>

Air Quality and Noise: The air quality monitoring results show that SO₂ increases in morning and evening periods whereas NO₂ and P₁₀ increase at midday. Smoke clouds move from west to east in Baruun-Urt city. Air pollution basically increases during warmer winter days with no wind when the Heat Only Boiler is operational, because the boiler uses coal. There is some noise from the nearby local road and the operation of the existing MSWDS.

Wind: The average wind speed is 2,7-4,6 m/s in Baruun-Urt city area. The wind speed increases in spring and fall whereas in summer and winter it decreases. The wind direction is 37,1% from the northwest and 17,8% from the west. The strongest wind storms occur usually in spring and may exceed 40 m/s, but this is only for 2% of the total wind. In general, the *aimag* is considered one of the windiest areas in Mongolia as windspeeds of 16m/s occur on 15-23 days in March and April.

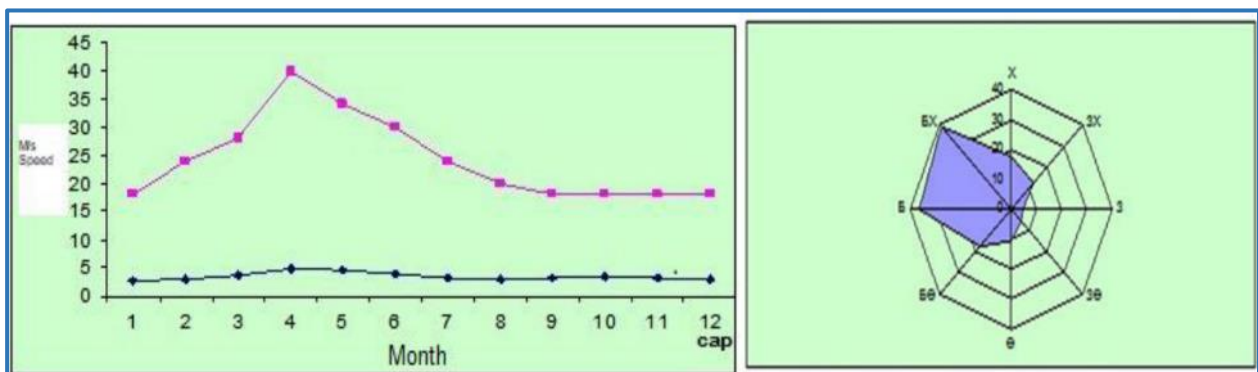

Figure 27. Windspeed and wind direction Baruun-Urt city

Hydrology: The *aimag* has surface water resource is 140.0 million m³ and the investigated under groundwater 30.0 million m³. The most of the rivers located mostly in Erden Tsagaan *soum* in the south-east of the *aimag* center. The Hargiltai, Hulst, Jargalant, Khongor, Khad, Khuid and Chono rivers are the big ones. However, the surrounding area do not have surface water.

Flora and Fauna: Fauna. Antelope, marmot, wolf, fox, steppe fox, badger, wildcat, skunk, rabbit, gopher and porcupine are widely found throughout the *aimag*. Khar Yamat area of Tumentsogt *soum* in the northern parts of the *aimag*, Lkhanchinvandad area of Erdenetsagaan *soum* in the southern parts are a home to deer and roe deer. Argali, the mountain wild sheep, inhabits the Khavtsal, Delgerkhaan Malgar mountain of Tuvshinshiree *soum* in the western parts of the *aimag*. Black tailed antelope inhabits the Ongon, Bayandelger and Naran *soums* in the southwest of Sukhbaatar *aimag*. Mostly elm, myricaria, spiraea, wild rose, ephedra sinica, agropyron, wild oats, bird-cherry tree, ephedra monosperma, couch grass, wild leak, wild onion and feather grass grow in Sukhbaatar *aimag*. Local herbs including liquorice, atragene sibirica, nettle, ribes diacanthum, plantain and many others grow in the territory of Sukhbaatar *aimag*. Astragalus and lagopsis supina grow in the Bayandelger and Dariganga *soums* areas. Herbane grows in Erdenetsagaan *soum*.

Cultural Heritage: Sukhbaatar *aimag* has many unique scenic places. About 200 extinct volcanoes exist in Dariganga *soum*. Since 2004 Shiliin Bogd Mountain with Khurugiin valley stands under state protection. There are about 60 stone monuments in this area. Ancient animal and plant fossils can be found in Baishint, Khodoodiin Gobi, and Khorgoljingiin Tal or Khorgoljingiin steppe, and vast areas with stone formations including Log, Budar, Zaraa, Turungu, Delgerkhaan and Khargiltai are found in the area of Sukhbaatar *aimag*. None of these sites are within 5 km from the planned controlled landfill construction site.

IV. ENVIRONMENTAL MITIGATIONS IMPLEMENTED

During project implementation, the site-specific environmental protection plan was substantially developed, and mitigation measures specified in the DEIA/EMP were successfully implemented. No unexpected adverse environmental impacts other than those predicted in the EMP were identified, and no occupational health and safety accidents occurred. The EMP performance status (Annex A) has been analyzed Table 4.

Table 4. The EMP performance status

#	Phase	Status	Count	Percentage
1	Preconstruction phase (7 actions)	Complied	6	85.7%
		Not required	1	14.3%
2	Construction phase (68 actions)	Complied	42	61.8%
		Not required	11	16.2%
		Not yet due	10	14.7%
		Partially	5	7.4%
3	Operation phase (55 actions)	Complied	17	30.9%
		Not required	2	3.6%
		Not yet due	32	58.2%
		Partially	4	7.3%

As shown in Table 4, the overall performance of the EMP during the preconstruction and construction phases is satisfactory, because there are actions that were not required due to construction specifics on the site, while the remaining actions are not yet due because they are mostly related to the project's operation phase and will need to be completed in the next reporting period and further.

The environmental protection measures undertaken during construction and operation are summarized as below.

A. Air quality and noise

- The environmental requirements included in the bidding documents for design and construction contractors in order to minimize pollution in project areas, including requirements to have site specific environmental management plans and OSHA measures.
- During construction, mitigation measures included environmentally friendly construction practices and best available pollution control measures. Measures such as watering of roads, limiting excess roads, watering of construction site during dry weather, limiting vehicle speed, controlling load of trucks, requiring covers are taken to prevent air pollution. According to operational air quality monitoring through 2021 to 2022, the air quality levels at all representative receptors complied with national standards in corresponding functional areas. Transportation was carried out on existing permitted roads and no multi-lane roads were constructed. During the project, the speed of the vehicles was limited and monitored to prevent dust from all vehicles.
- According to noise measurement in the aimag centers, the noise levels at all representative receptors complied with national standards in corresponding functional areas.
- Construction operations were conducted between 9:00 and 20:00. The equipment used in the project activities was only used while it was in use. State inspections are performed on roads, heating networks, and construction trucks regularly.
- The Aimag Meteorological Department measured dust and air quality on quarterly basis every year at aimag centers, assessing SO₂, NO₂, total dust, and noise. The test findings show that it does not exceed the standard.

- In the Altai and Baruun-Urt city project sites, along the path to the central landfill area, signs were installed at the project site. A speed restriction sign was placed as part of the construction.
- Vehicles that are frequently used in construction and installation work had passed state inspection.
- Construction was suspended during adverse weather conditions and other hazards and emergencies to ensure occupational safety and risk.
- Measures are taken to ensure that the construction area is adequately planned, such as marking vehicle transportation and oil product unloading sites, landscaping, and so forth. During the construction, sidewalks and clear entries and exits are being designed and organized. At pedestrian crossings and at areas where traffic is necessary, signs have been placed.

B. Soil and surface

- During construction, excavated holes and boreholes were covered and leveled. The technical restoration was completed immediately and in accordance with the standards. Stripping is performed during the restoration process in line with the standard (MNS5914: 2008), depending on the thickness of the fertile soil layer in each place.
- Road signs and notifications were placed to ensure that the essential equipment and supplies were delivered to the site without the need for extra routes. Inventory and building supplies were well organized. Signs and warnings to avoid soil erosion have been installed in the project construction area. It is strictly forbidden to create open pit latrines. Protective tape was used to seal up the area around the excavated trenches.
- Avoided spills of technical oil and gasoline by preparing dissolution at the project site in the case of a spill. The technical integrity of the vehicles and equipment on site was monitored on a regular basis, and no fuel or lubricant leaks occurred. Workers were advised and warning signs were placed during the construction to prevent the discharge of flammable lubricants and other pollutants that might pollute the soil. All project trucks and equipment were kept in a separate location. Only approved repair facilities were used for machinery and equipment maintenance.

C. Water

- The location for the construction has been selected according to study results of the Detailed Environmental Impact assessments to avoid water bodies for landfill areas, while for secondary waste collection containers the locations were selected to be close to the central sewage system in the aimag centers.
- Trenches to remove rainwater and flood were designed and constructed at the project sites. During construction, sewage and stormwater pipelines were designed to higher standards and ground sections. A groundwater channel was applied where the water table was expected to rise due to potential blocks in the groundwater flow.
- At the project site, a flood channel was built to prevent soil erosion and water contamination. Waste is classified and disposed of as household or construction waste. At the construction site, information boards were placed. Adequate sanitary equipment and water supply were kept up to date, and hygiene practices were properly adhered to.

D. Vegetation and Rehabilitation measures

- Professional researchers conducted vegetation assessments throughout the project area. The areas for secondary waste collection containers are within the settlement areas, while landfill area for Baruun Urt city is highly impacted by the central landfill area. Therefore, no impact for natural vegetation cover. The green space will be built according to the plan in the future, as the entire vegetation cover was directly affected during the construction of the project.
- No hazardous waste is used for construction.
- Boreholes and excavated holes were concealed and leveled.

- During the construction of landfill areas, technical rehabilitation was carried out leveling the area, and compacted by 30 cm. Biological reclamation or landscaping are not deemed necessary for the operation of the Containers.
- During construction, damaged sites were technically restored, damaged roads and squares were repaired, and the surrounding area was cleaned.
- As end of 2022, 100% of the landscaping and landscaping work has been finished.

E. Historical and cultural heritage

- The project is located in an settlement area and no historical or cultural heritage has been identified. If archaeological, paleontological, historical, and cultural artifacts are discovered during the construction of the project, the aimag governor, police and the research organization in charge will be notified immediately and the Mongolian Law on Cultural Heritage Protection and other relevant legislation needs to be followed. In all Contracts, no historical or cultural heritage has been identified.

F. Risk and avoid accidents, chemical management

- The OHS requirements included in the bidding documents for design and construction contractors in order to avoid minimize pollution in project areas, including requirements to have site specific environmental management plans and OSHA measures.
- All equipment and vehicles were tested before the start of the work. Contractors and truck drivers have been required to adhere to integrated occupational health and safety laws and regulations. At the site, safety boards and warning signs were placed in the appropriate places, including lines to block access and to prevent pedestrian access, safety meshes and tapes to safeguard the excavated ditches.
- As a result, during construction, there were no accidents or injuries, and all workers complied with the safety regulations.

G. Waste management

- Waste is being transported and disposed of on a regular basis, and construction waste is being immediately discharged to the state owned landfill site at a specified landfill.
- Waste disposal and collection were strictly prohibited outside of the designated area. Paint, glue, light glass, electrical waste, vehicle tires, and batteries were kept separately and transported to secondary raw material collecting stations.
- For secondary waste shops no used lubricants were generated.
- During construction, excavated ditches were closed to keep animals from falling, and safety nets and ribbons were placed along with signs warning of soil erosion.

H. On-site monitoring by the environmental consultant

During completion of the project the environmental consultant conducted on site visits to project sites for public consultation on environmental safeguard issues in project selected areas to inform the stakeholders of:

- Investigation of implementation status of project objectives and outputs
- Introduce environmental safeguard requirements for the local authorities
- Analyse environmental impacts defined in the project environment related documents
- Implementation of environmental mitigation measures
- Status of the grievance redress mechanism (GRM);
- Define community consideration on project designs and safeguards whether they address their concerns
- Document all meetings and observations
- Define additional measures that are required

The consultant worked with the person in charge of project execution on-site, who were mainly directors and specialists from local SWMCs. The consultant introduced the objectives of the visit, introduced environmental compliance requirements. Local staff presented the project status and assisted the consultant in guiding the locations of project construction sites.

V. ENVIRONMENTAL QUALITY MONITORING

In compliance with Mongolia's environmental safeguard policy, DEIAs have been undertaken by a MET-registered consulting company Itgelt Bees LLC, and were approved in 2021. In the DEIA the environmental monitoring plan have been developed with specific locations for each indicator tailored to the project sites in the *Aimags* covering air quality, noise, surface and groundwater, soil and flora cover. Accordingly, during the project execution the testing were conducted by the local environmental departments and meteorological stations.

A. Air quality monitoring

Air quality monitoring have been conducted in 3 aimags out of 4, measuring common air pollutants such as PM10, PM2.5, NO2 and SO².

Table 5. Air quality measurement results in project locations

Aimag	Date	Location	PM2.5	PM10	SO2	NO2	TSP
Govi Altai	2022.06.29	Landfill Spot 2	0.115	0.052			
	2022.06.29	Landfill Spot 1	0.048	0.074			
	2022.06.24	Landfill Teegiin Aarag North			0.005	0.012	
	2022.06.24	Landfill Teegiin Aarag South			0.004	0.140	
Baruun Urt	2021.12.02	Landfill South west			0.023	0.050	
	2021.12.02	Landfill andfill North			0.019	0.049	
	2021.09.29	Old Landfill area					
	2021.12.02	Landfill A1 North spot					0.061
	2021.12.02	Landfill A12 South spot					0.069
Darkhan	2021.09.01	Aimag center		0.049	0.006	0.026	
	2021.10.01	Aimag center			0.013	0.033	
	2021.11.01	Aimag center			0.018	0.032	
	2021.12.01	Aimag center		0.096	0.022	0.028	
	2022.01.01	Aimag center		0.145	0.043	0.033	
	2022.02.01	Aimag center		0.094	0.031	0.034	
	2022.03.01	Aimag center	0.052	0.082	0.015	0.028	
	2022.04.01	Aimag center	0.022	0.078	0.009	0.024	
	2022.05.01	Aimag center	0.022	0.080	0.005	0.023	
	2022.06.01	Aimag center	0.013		0.004	0.019	
	2022.07.01	Aimag center	0.011		0.011	0.020	
	2022.08.01	Aimag center	0.012		0.004	0.020	
	2022.09.01	Aimag center			0.004	0.025	
2022.10.01	Aimag center	0.030		0.010	0.025		
MNS4585:2016			0.100	0.100	0.450	0.200	0.500

Overall, the volume of air pollutants in the project areas was within the MNS4585:2016 standard, with the exception of small exposures of PM2.5 and PM10 in Govi-Altai in June 2022 and Darkhan City in January 2022. The exceedance of PM10 in January in Darkhan is irrelevant to the project, but the exceedance of PM2.5 in Govi-Altai is mostly linked to the meteorological conditions at the time of sampling.

For the Uvurkhangai project site, the residents of Arvaikheer were most concerned about air pollution, according to the baseline survey. Yet, the placement of just four containers in the aimag center had no effect on air quality during construction, and no monitoring is required. Nonetheless, the effects of those containers on air quality during its operation may be studied in the future.

B. Noise level monitoring

Because the majority of the development is situated within driving distance of residential areas, no noise monitoring is carried out. Despite this, contractors utilized temporary and permanent mufflers for high-noise equipment at the project site, as required in the EMP, and construction activities were limited to 08:00 to 19:00. Throughout the project's operation, no substantial noise issues were noted.

C. Soil quality monitoring

General chemical, physical, and heavy metal studies were undertaken before to the start of the project in 2021 to evaluate the state of the soil. Once the project was completed in 2022 and the contractors finished the rehabilitation work and the findings of general agro-chemical soil study in the Govi-Altai and Barun Urt landfill regions revealed no change in the general chemical content of the soil. All sub-centers have a low to medium fertility rate.

Table 6. Soil agrochemical composition in Project areas

Aimag	Date	Location	Humus %	pH	Humidity %	NH4	NO3	P	SO4
Govi Altai	2022.06.24	Teegiin Aarag North		8.320	1.010	6.520	4.000	7.560	120.400
	2022.06.24	Teegiin Aarag South		8.330	1.010	35.040	3.090	6.990	116.600
Baruun Urt	2021.09.29	Dumpsite	1.245	6.550	1.010	5.140	10.030	42.980	88.520
Darkhan	2022.08.01	Central landfill	2.660	7.210	1.010	4.410	23.600	192.600	60.700

D. Water quality monitoring

There were no adverse effects on surface water associated with the project. As part of the water management, construction contractors aim to use water properly in all activities and maintain natural water resources and quality to reduce potential impacts on water resources and quality in the area where they operate. The main source of water supply for the construction of the project is the use of portable water for technical purposes under the contract, while domestic water is obtained from wells near the project.

All water samples were analyzed and met the requirements of “Drinking water quality standard MNS 900:2005”. No groundwater was detected during the project operation.

VI. PUBLIC CONSULTATION, GRIEVANCE REDRESS MECHANISM

A. Grievance Redress Mechanism Objective

A Grievance Redress Mechanism (GRM), consistent with the requirements of the ADB Safeguard Policy Statement (2009) is established to prevent and address community concerns, reduce risks, and assist the project in maximizing environmental and social benefits. In addition to serving as a platform to resolve grievances, the GRM has been designed to help achieve the following objectives: (i) open channels for effective communication, including the identification of new environmental issues of concern arising from the project; (ii) demonstrate concerns about community members and their environmental well-being; and (iii) prevent and mitigate any adverse environmental impacts on communities caused by project implementation and operations. The GRM is accessible to all members of the community.

B. Proposed Grievance Redress System

The GRM follows the existing approach taken for managing complaints about local issues by members of the public in Mongolia. The PMU will establish *soum* based Public Complaints Unit (PCU) in conjunction with local government representatives and the PMU. The PMU EMS will be the focal point of the GRM. The PMU EMS will communicate with *soum* -based PCUs on the work schedule, so that residents will be informed and can get information about the project or can discuss any concern or issue related to the project. The PCUs through PMU will issue public notices to inform the public within the project area of the GRM. The EMS's PMU phone number, mailing address and email address will be disseminated to the people through displays at the respective offices of the *bag*, *soum* and *aimag* government administrations and public places. The PMU EMS will maintain a complaint recording system (such as database or complaints log book) and communicate with LIEC, contractors, design and construction supervision company(s), Governors of *aimags*, *soum* s, and *bags*.

C. GRM Steps and Timeframe

Procedures and timeframes for the grievance redress process are as follows and shown in below:

Stage 1: Access to GRM. If a concern arises, the AP may resolve the issue of concern directly with the contractor (during construction)

Stage 2: Complaint report to PCU. The contractor shall report to the *bag* or *soum* level PCU and PMU within 3 days of the complaint date. For an oral complaint the PCU must make a written record. For each complaint, the PCU will report to the PMU EMS, who will assess its eligibility. If the complaint is not eligible, e.g. related to an issue outside the scope of the project, PCU will provide a clear reply within five working days to the AP. The AP shall not re-apply the particular compliant issue again.

Stage 3: If the complaint is eligible, the PMU and PCU will investigate and request the contractor to find solution within 10 days. The implementation of such solutions shall be carried out within 7 days and duly informed back to AP.

Stage 4: Specialized Inspection and Stakeholder Meeting: If no solution can be identified by the PMU and PCU or if the AP is not satisfied with the suggested solution under Stage 3, within 14 days, Special consultation meeting with the EA and relevant authorities, including *Aimag* Specialized Professional Inspection Agency (SPIA) under the auspices of the head or the representative from the *soum* Governor office, where

all relevant stakeholders will be invited. The meeting should result in a solution acceptable to all and identify responsibilities and an action plan. The agreed redress solution needs to be implemented within 7 working days.

Stage 5: AP may approach Mongolian legal system for redress.

The PCU must report all kinds of complaints to the PMU, who is responsible to record the complaint, investigation, and subsequent actions and results. In the construction period and the initial operational period covered by loan covenants the EA will periodically report complaints and their resolution to ADB in the annual environmental monitoring reports.

APs will not be charged any cost for submitting a grievance to the PCU/PMU. All costs for implementing an agreed solution will be paid by the party deemed responsible for causing the grievance. The grievance procedures will remain valid throughout the duration of the project construction and until project closure.

In addition to the project GRM, ADB's overall accountability mechanism (2012) applies. This mechanism provides opportunities for people adversely affected by ADB-financed projects to express their grievances; seek solutions; and report alleged violations ADB's operational policies and procedures, including safeguard polices. ADB's accountability mechanism consists two separate, inter-related functions: (i) consultation, led by ADB's special project facilitator to assist people adversely affected by ADB-assisted projects in finding solutions to their problems; and (ii) providing a process through which those affected by projects can file requests for compliance review by ADB's Compliance Review Panel.

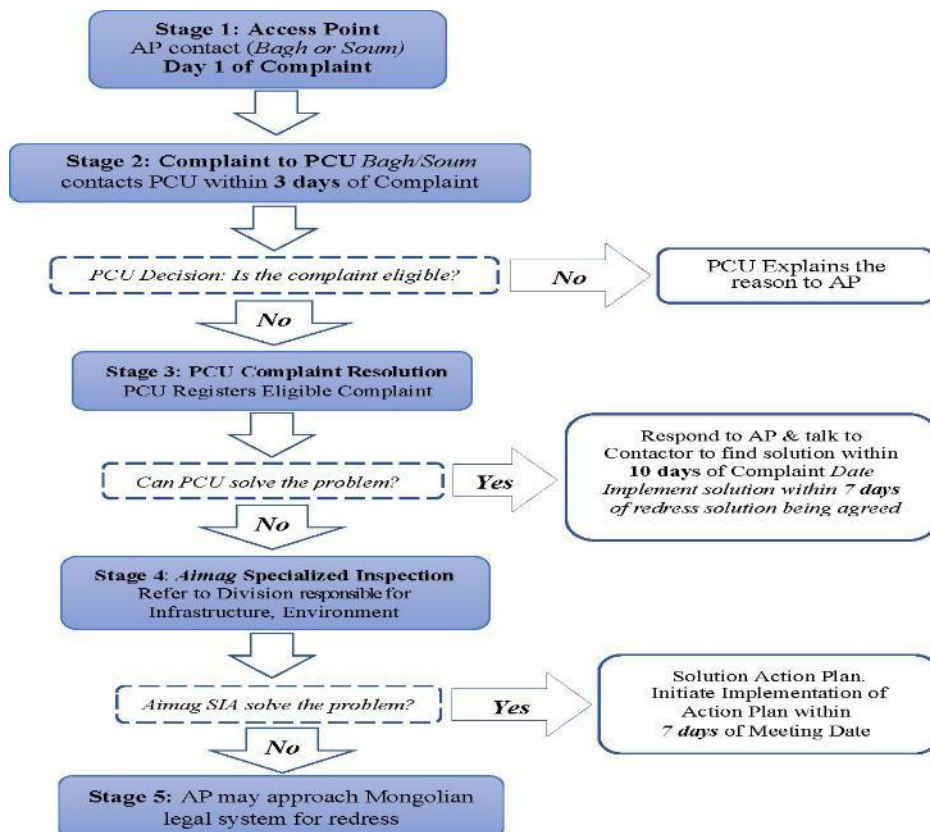

Figure 28. Grievance Redress Mechanism Chart

D. Registered complaints and grievances

During the reporting period, the project has not received any grievances or complaints. In order to maintain an effective and operational GRM system, the PMU will proactively work

together with all relevant stakeholders. The project contractors, soum and aimag focal points will be also the main players of the system.

E. Questionnaire survey

The environmental consultant visited SWMCs of 4 aimags from 3 August to 4 November, 2022 in total of about 4000km for 16 days.

We have chosen the use of questionnaire because they are cost-effective, time-efficient and easy to evaluate objectively. The consultant developed the questionnaire for each aimag to gather complete and accurate information about the opinions of the residents on project components, its performance and to get orientation for the project for effective implementation to handle the waste issues that facing in cities, specifically for Mongolia.

The template design focused on writing clearly worded questions using natural and familiar language that respondents fully understand, with the maximum of 21-25 questions, including personal and social status information, opinion on environmental safeguard issues. Moreover, the questionnaire focused mostly on people's expectations in environmental consequences of the project, asking their opinions not limiting by number of words.

The questionnaire consisted of 23 questions (Annex), covering social and environmental issues, focusing mostly on people's expectations in environmental consequences of the project, asking their opinions not limiting by number of words.

The conducted public consultation survey in four aimags of the project held from 3 august to 4 November 2022 involving 320 habitants of four cities. The range of age vary between 19-81 and people with the age between 25-54 is taking 81.48% of all respondents, which means the view of respondents stated in this report is fully responsible and valid.

1. In the site, local SWMC officials/related staff supported the consultant in orientation of the project progress and conducting questionnaire survey among people living around the project site, including related bag/Khoroo representative members.
2. The conducted public consultation survey in four aimags of the project held from 3 august to 4 November 2022 involving 320 habitants of four cities. The range of age vary between 19-81 and people with the age above 25 is taking 81.48% of all respondents, which means the view of respondents stated in this report is fully responsible and valid.
3. According to the survey results the residents of 4 aimags agree that the waste disposal facility is the opportunity for handling waste issues that facing in all residential area, and expecting a cleaner environment and local income generation. Because in the question "Does the soum need waste disposal facility", the answer "yes" is the most in aimags. But except in Baruun Urt city most respondents are not aware of the project and location of the WRSs. Moreover, in Arvaikheer and Altai cities avoided to answer, whether the project will have impact on owned land, property or business, while in Darkhan and Baruun Urt cities the responses are comparably higher.
4. Therefore, it is advisable to increase public awareness activities towards project outputs and the progress for the local people, which might have important opportunity to implement the project successfully, supporting activities such as involvement of local communities in garbage collection, including sorting and recycling, can be organized as a community business activity and become an income generating activity, especially in Arvaikheer and Altai cities.

5. In terms of project impact to the environment and social well being, the most respondents did not respond or do not know, meaning that respondents have no clue or knowledge of waste disposal processes. But they suggested some important points that needs to be considered by project executing parties, such as increase the variety of different types of waste including glass and bottles, carry out normal and stable operation of the waste compacting center, the human resource and payment for waste operation workers etc. For the Altai city suggested increasing the number of waste cans, paving the road to the landfill and the control of air quality around the waste transfer stations.
6. Especially in Altai city some responses should be considered as public caution in terms of project performance, because it will be contingent on the aimag administration's oversight, which indicates that the local government should take more efforts in enlightening the public in waste management.
7. Respondents intensely asking to be well informed on the project details and its operation processes (over 51.32%). Therefore, the project holder required to be close with residents and be open and transparent to avoid any disruptiveness, exaggerations and empty promises. Based on the questionnaire results the information dissemination about the project must be effective and accessible for all families to give clear understanding to them and ensure their participation and voice over the project implementation.
8. Most respondents in Darkhan (65.45%), Baruun Urt (61.76%), and Altai city (48%), expressed no opposition to the project's execution. However, 75% of Arvaikheer respondents stated that they had no idea about the project, which should be considered as serious point for the SWMC of the Arvaikheer city.

Uvurkhangai C. Public questionnaire survey results

- The study was done in the city of Arvaikheer from 3 to 30 August 2022, engaging 98 local inhabitants who typically live in the aimag's center and near the project components.
- Most respondents (47%) are employed, and the primary source of income is a monthly salary (44%), while 19% have arevenue from service and production.
- When asked if the city needed a waste disposal facility, 59% said yes, however the majority of respondents were unaware of the project since only 22% of all respondents said they had adequate knowledge on the project, and only 34% were aware of the locations of WRSs.
- 60% of respondents believe the project will help to enhance the local economy and living conditions.
- In terms of the project's impact on owned property and businesses, 78% of respondents did not respond, which might be seen as individuals not understanding enough about the project. The following responses to the questions highlight the point.
- To summarize, the local community fully supports the project and expecting positive effects; however, the local team needs to make more efforts in publicizing the project objectives in order to raise awareness in waste sorting and disposal and to achieve the most effective project results.

Govi Altai C. Public questionnaire survey results

- The survey conducted in the Altai city in 16-30 August 2022. The survey involved 100 persons, usually residents living at the center of the aimag and close to the project constructions.

- The range of age vary between 19-81 and people with the age between 19-57 is taking 86% of all respondents, which means the view of respondents stated in this report is fully responsible and valid.
- According to sex ratio 62% of all respondents is women, and 58% is employed. In terms of location, respondents living within 100m from the waste transfer station is 41%, respondents living within 100m from the WRSs are 22-24%, but 47% of all respondents did not answer, because on time of survey the WRSs have been just completed and handed over by the state commission.
- For the question "What is the main source of income for your family", 69% of all respondents answered only salary and all rest answered as salary with other supporting income, such as livestock husbandry, trade and service.
- In general, the most of respondents not aware of the project, because only 15-22% of all respondents answered as have enough information.
- The question does your soum need a waste disposal facility, 84% answered yes, and expecting that the economy of the soum will be improved along with the living condition.
- According to question about the effects of the project components 64-62% of all respondents escaped to answer the question leaving question as blank.
- According to 49.49% of all respondents, a clean environment will be developed, and people will have a specific amount of income, and the loading of household garbage will be much more frequent, and it is desirable that raw materials that do not ripen in nature for many years be recycled. At the end positive effects will outweigh the negative effects (62%).
- When asked about the potential negative consequences of project components, 67% of all respondents did not respond. However, some responses should be considered as public caution in terms of project performance, because it will be contingent on the aimag administration's oversight. Moreover, harmful effects of the recycling process will pollute the air due to smoke, and there is still a lot of waste in the aimag center, and the household waste is no longer loaded by the WMC on a regular basis.
- Questions related to design of the project in terms of environment, social, cultural and tradition issues aimed to define community consideration on project designs and safeguards whether they address their concerns. On each aspects respondents answered as do not know.
- In terms of environmental issues, 33% answered partially or no, indicating that improvements are needed, such as increasing the number of waste cans, paving the road to the landfill, as more cars drive, dust will begin to appear, and there is a risk of toxic gas spreading in the air at 1 km near the waste transfer stations.
- However, for the question to describe ways/steps to reduce or minimize project adverse impacts, 61% of respondents did not answer, meaning that respondents have no clue or knowledge of waste disposal processes.
- When asked to propose anything that needed to be changed, added, or removed from the project components, 43% of respondents did not respond and 12% said they did not know.
- According to 58.97% of respondents, the existing site of the waste transfer station is correct, while 25.63% believe it is wrong since it is required to build it distant from the city or upwind.
- According to question about the information that they would like to obtain about the project, 47% did not respond, 20% answered as do not know.

- In terms of objection for the project implementation total 48% of all respondents have no objection for project execution, but 52% of it stated as do not know.

Darkhan Uul C. Public questionnaire survey results

- The survey conducted in the Darkhan city in 25 October to 3 November 2022. The survey involved 55 persons, usually residents living at the center of the aimag and close to the project constructions.
- The range of age vary between 26-81 and people with the age between 36-81 is taking 69.08% of all respondents, which means the view of respondents stated in this report is fully responsible and valid.
- According to sex ratio 61.82 of all respondents is women, and 72.73% is employed. In terms of location, 43.64% respondents not answered or doesn't know the location of project components, because on time of survey the WRSs have been just completed and handed over by the state commission, but were not in operation.
- For the question "What is the main source of income for your family", 80% of all respondents answered only salary and all rest answered as salary with other supporting income, such as livestock husbandry, trade and service.
- In general, the most of respondents not aware of the project and its locations, because only 20% of all respondents answered as have enough information.
- The question does your soum need a waste disposal facility, 70.91% answered yes, and expecting that the economy of the soum will be improved along with the living condition (70.91%).
- According to question about the project location, 61.82% of all respondents answered as have no effect, but 83.64% of all respondents expecting that the project will have positive impact to the environment, and positive effects will outweigh the negative effects (80%). There is no historical heritage in the vicinity of the project components and have no impact to respondents owned land and business.
- Questions related to design of the project in terms of environment, social, cultural and tradition issues aimed to define community consideration on project designs and safeguards whether they address their concerns. On each aspects respondents answered have no information (42-47%).
- However, for the question to describe ways/steps to reduce or minimize project adverse impacts to the environment, social and historical aspects, 42-47% of respondents answered as do not know, meaning that respondents have no information of the project specifics. The point is supported by the next question to propose anything that needed to be changed, added, or removed from the project components, where 70.91% responded as Do not know.
- According to 61.83% of respondents, the existing site of the WRS is correct, while 38.18% answered as do not know.
- According to question about the information that they would like to obtain about the project, 52.73% answered as do not know.
- In terms of objection for the project implementation total 65.45% of all respondents have no objection.

Sukhbaatar C. Public questionnaire survey results

The survey conducted in the Baruun Urt city in 7 - 21 November 2022. The survey involved 67 persons, usually residents living at the center of the aimag and close to the project constructions.

- The age range varies from 26 to 81, with adults aged 36 to 81 accounting for 73.53% of all respondents, indicating that the opinions expressed in this study are completely responsible and acceptable.
- The sex ratio of all respondents is about equal (50.00%/48.53%), with slightly more women and 36.76% is employed. In terms of location, 38.23% of respondents reside within 0-500m from the WRSs, and 14.71% did not respond indicating that most respondents are aware of the project WRSs.
- When asked, "What is the major source of income for your family?" around 40% of all respondents answered salary, while the rest said salary alongside additional sources of income such as livestock husbandry, trade, and service.
- It is encouraging that most respondents are aware of the location of the WRSs, and for the question "how well are you informed about the project?" 47.06% of the respondents said they had sufficient or moderate.
- Even though two WRSs are in residential areas, 76.47% of all respondents stated that the current location of WRSs has no effect on their living environment, and 92.65% replied yes to the question "Does your soum require a waste disposal facility?"
- However, 55.88% believe that the economy will not improve, but that people's living conditions will improve.
- According to the project location question, there is no historical heritage in the vicinity of the project components, and 67.65% of all respondents answered that the project has no influence on their owned land, property, and business, and 57.35% of all respondents expect that the project will have a positive impact on the environment, and that the positive effects will outweigh the negative effects (67.65%).
- The impact of the project design in terms of the ecological, social, cultural, and traditional issues have partial (38.23%) effect, but over 50% of all respondents replied as Do not know.
- Question asking to describe ways/steps to reduce or minimize project adverse impacts to the environment, social and historical aspects, 58.52% of respondents answered as do not know, but have several suggestions such as:
 - o Increase the variety of different types of waste, it is advisable to take bottles
 - o To carry out normal and stable operation of the waste compacting center
 - o With this project, the waste operation workers need to be well paid and the city will be cleaned
 - o Waste compaction equipment needs to be improved
- The information that respondents would like to obtain about the project, 60.29% of them are not answered.
- 61.76% of all respondents have no objection for the project implementation.

VII. LESSONS LEARNED

The detailed designing process needs to consider the following issues

- a) Warning signs and signboards during construction activity have to be placed permanently to avoid unexpected accidents and confusion for pedestrians and nearby households and require regular inspections by the project safeguard teams.
- b) As part of the Project design, the public consultations and outreach activities have to be conducted in the project sites to increase awareness of the project activities. Based on questionnaire survey, residents have no information of the project, which could lead to misunderstanding of the project benefits and limits public participation.
- c) Because the project is being carried out through local government organizations, Aimag Governments' commitments must be priority. The project management team must focus on the project's residual assets and accomplishments' durability and maintenance, especially when the operation duty of the project constructions comes under the jurisdiction of local government agencies.

VIII. CONCLUSION

1. In the site, local SWMC officials/related staff supported the consultant in orientation of the project progress and conducting questionnaire survey among people living around the project site, including related bag/Khoroo representative members.
2. The conducted public consultation survey in four aimags of the project held from 3 august to 4 November 2022 involving 320 habitants of four cities. The range of age vary between 19-81 and people with the age above 25 is taking 81.48% of all respondents, which means the view of respondents stated in this report is fully responsible and valid.
3. According to the survey results the residents of 4 aimags agree that the waste disposal facility is the opportunity for handling waste issues that facing in all residential area, and expecting a cleaner environment and local income generation. Because in the question "Does the soum need waste disposal facility", the answer "yes" is the most in aimags. But except in Baruun Urt city most respondents are not aware of the project and location of the WRSs. Moreover, in Arvaikheer and Altai cities avoided to answer, whether the project will have impact on owned land, property or business, while in Darkhan and Baruun Urt cities the responses are comparably higher.
4. Therefore, it is advisable to increase public awareness activities towards project outputs and the progress for the local people, which might have important opportunity to implement the project successfully, supporting activities such as involvement of local communities in garbage collection, including sorting and recycling, can be organized as a community business activity and become an income generating activity, especially in Arvaikheer and Altai cities.
5. In terms of project impact to the environment and social well being, the most respondents did not respond or do not know, meaning that respondents have no clue or knowledge of waste disposal processes. But they suggested some important points that needs to be considered by project executing parties, such as increase the variety of different types of waste including glass and bottles, carry out normal and stable operation of the waste compacting center, the human resource and payment for waste operation workers etc. For the Altai city suggested increasing the number of waste cans, paving the road to the landfill and the control of air quality around the waste transfer stations.
6. Especially in Altai city some responses should be considered as public caution in terms of project performance, because it will be contingent on the aimag administration's oversight, which indicates that the local government should take more efforts in enlightening the public in waste management.
7. Respondents intensely asking to be well informed on the project details and its operation processes (over 51.32%). Therefore, the project holder required to be close with residents and be open and transparent to avoid any disruptiveness, exaggerations and empty promises. Based on the questionnaire results the information dissemination about the project must be effective and accessible for all families to give clear understanding to them and ensure their participation and voice over the project implementation.
8. Most respondents in Darkhan (65.45%), Baruun Urt (61.76%), and Altai city (48%), expressed no opposition to the project's execution. However, 75% of Arvaikheer respondents stated that they had no idea about the project, which should be considered as serious point for the SWMC of the Arvaikheer city.

9. From the environmental point of view, the project can be considered as environmental protection type. The project outcome will decrease environmental pollution through improved waste management and will have a social positive effect by decreasing waste disposal in existing, not properly managed waste disposal sites. It improves the living conditions of the community in the vicinity. And waste recycling shops are mainly located in the center of settlement area, which have no major environmental concerns.
10. During the field inspection, it was verified that the controlled landfill sites had been built in Altai and Baruun Urt cities in new locations distinct from the existing landfill sites, as per the requirements defined in the project IEE. The Gobi-Altai aimag's controlled landfill was constructed on a 1-hectare area of land, 12 km from the center of the city, while the waste transfer station was constructed on a 1-hectare area of land at the eastern edge of the city. In Baruun Urt city, the new controlled landfill was constructed within 1 hectare of "Adgiin shand-2", while the transfer station was constructed within 1.4 hectares in the 8th Bagh of Baruun-Urt soum.
11. There are no Involuntary resettlement issues occurred for the both controlled landfill sites in Gobi-Altai and Sukhbaatar aimags, even for secondary waste collection shops for all aimags.
12. Even the project DEIA completed in 2021, the main construction completed in 2022, the consultant advised the local SWMCs to develop EMPs for the 2023. Therefore, according to Mongolia's environmental safeguard policy and the Minister's Order (A-618) of the MET issued on October 29, 2019, the consultant have prepared Environmental management plans for 2023 for 4 aimags.
13. Overall performance of the EMP during the preconstruction and construction phases is satisfactory, because there are actions that were not required due to construction specifics on the site, while the remaining actions are not yet due because they are mostly related to the project's operation phase and will need to be completed in the next reporting period and further.
14. The project contributed to positive cumulative effects of the urban development through providing convenient access to houses and properties, and safe/potable water supply, wastewater management services, heating, and socio-economic infrastructure.

IX. ANNEXES

A. EMP performance status

Impact/Issues	Type/Degree of Impact		Mitigation/Enhancement measures	Compliance status	Special Target Area(s)	Responsible Party(ies)
			- Pre-Construction Phase			
Environmental Management		1.	- Institutional set up and strengthening of the PMU Recruitment of appointment of a qualified Environmental Consultant (EC) within the PMU;	Complied	All sites	PMU EMS (Performance standards)
		2.	- Prior to the start of construction, the bid for the selecting firm responsible for conducting General and Detailed EIAs for the project sites shall be announced and consequently the firm shall be selected;	Complied		
		3.	- Assist collecting documents required for the General EIA from <i>Aimag</i> s including this IEE/EMP to support the firm;	Complied		
		4.	- Grievance Redress Mechanism. In accordance with the GRM (see Chapter VIII and Appendix I), the PMU Environmental Officer will assume overall responsibility for the GRM. The PMU will issue public notices to inform the public within the project area of the GRM, and contact information (GRM website address, pMu address and telephone number, PMU contact point email address) and local entry points (e.g. contractors);	Complied		
		5.	- Updating the IEE/EMP (if required): Mitigation measures defined in this document will be updated based on domestic DEIA and DEIA approval conditions for the project and final technical design. This will be the responsibility of the PMU Environmental Consultant. Submit to ADB/PMU for approval and disclose updated EMP on project and ADB website;	Not required		
		6.	- EMP in bidding document. The project specific EMP will be incorporated in the bid documents and construction contracts; and	Complied		
		7.	- Disclosure and Consultation: Information disclosure and consultation activities will be continued with affected people and other interested stakeholders, including but not limited to the project implementation schedule, GRM and status of compensation (if relevant).	Complied		
			- Construction Phase			
Air Quality - Generation of dusts and Vehicle Emissions	Moderate	8.	- Minimize dust from material handling sources, such as conveyors and bins, by using covers and/or control equipment (water suppression, bag house, or cyclone);	Complied	All sites	Contractor, EMS and local authorities
		9.	- Dust suppression techniques should be implemented, such as applying water or non-toxic chemicals to minimize dust from vehicle movements;	Complied		
		10.	- Manage emissions from mobile sources;	Complied		
		11.	- Good construction management practices will be implemented to control construction dust;	Not required		
		12.	- Water will be sprayed for construction sites, material handling areas, and borrow pits where fugitive dust is generated;	Complied		
		13.	- Conduct regular monitoring of air quality;	Complied		
		14.	- Conduct regular soil quality monitoring program; and	Complied		
		15.	- Suspend the controlled landfill excavation and operation in strong wind storms.	Complied		

Noise generation	Temporary	16.	- Plan activities in consultation with local communities so that activities with the greatest potential to generate noise are planned during periods of the day that will result in least disturbance especially in excavation of the earth in construction period;	Not required. Because construction of landfill area is far from the settlement areas	All sites Especially in Darkhan and Sukhbaatar	Contractor, EMS and local authorities
		17.	- Use noise control devices, such as temporary noise barriers and deflectors for impact and blasting activities, if any, and exhaust muffling devices for combustion engines;	Not required. Because construction of landfill area is far from the settlement areas		
		18.	- Avoiding or minimizing project transportation through community areas and pasture areas; undertake regular equipment maintenance;	Complied		
		19.	- Restrict construction activities using heavy machinery work between 9am- 6pm where the climbing lane is constructed nearby residential areas in Darkhan and Sukhbaatar, to avoid any unnecessary disturbances;	Complied		
		20.	- Avoid working during rest periods / night time;	Complied		
		21.	- Provide advance warning to the community on timing of noisy activities;	Not required. Because construction of landfill areas are far from the settlement areas		
		22.	- Seek suggestions from community members to reduce noise annoyance; Public notification of construction operations will incorporate noise considerations; information procedure of handling complaints through the Grievance Redress Mechanism will be disseminated;	Not required. Because construction of landfill areas are far from the settlement areas		
		23.	- Ensure noise monitoring is undertaken near sensitive receptors, particularly herders when construction machinery is operational;	Not required. Because construction of landfill areas are far from the settlement areas		
		24.	- Establish fences around the work area as barrier; and	Complied		
		25.	- Impose speed limits within the project site;	Complied		
Water resources pollution and depletion	Risk of Groundwater resources pollution and depletion	26.	- Ensure that no fuels, oil, grease or chemicals are spilled during construction	Complied	All sites	Contractor, EMS and local authorities
		27.	- Ensure that containers that are used for storage of fuel, chemicals, etc., are placed in safe places in accordance with Mongolian government regulations	Not required		
		28.	- Ensure that machinery is free from leakage such as hydraulic oils;	Complied		
		29.	- Limit the use of persistent chemicals;	Not required		
		30.	- Construct small scale trenches to remove rainwater and flood;	Complied		
		31.	- Establish early detection system for groundwater pollution; and	Complied		
32.	- Good construction management and practices will be carried out to ensure construction works do not encroach on the surface water;	Complied				

Waste management	Construction sites, construction camps	33.	- Prevent waste at source as much as possible during controlled landfill construction;	Complied	All sites	Contractor, EMS and local authorities
		34.	- Hazardous waste shall be handled and transported, and further disposed of by a specialized agency with proper license;	Not yet started		
		35.	- Prohibit burning of waste at all times at controlled landfill site; and	Complied		
		36.	- Prevent any unauthorized waste disposal near the controlled landfill area.	Complied		
Flora	Impacts on pasture land induced by borrow areas	37.	- Minimize the scale of road impact as much as possible;	Complied	All sites	Contractor, EMS and local authorities
		38.	- Restoration measures immediately after construction; and	Complied		
		39.	- Rehabilitate temporary roads used in construction period, if any;	Complied		
Fauna: Bird and other wildlife attraction	Low and Long term	40.	- Construction of a fence;	Complied for landfill sites in Sukhbaatar and Govi-Altai	All sites	Contractor, EMS and local authorities
		41.	- Regularly monitoring of the fence and fixing of damage; and	Complied		
		42.	- Monitoring and cleaning up of wind-blown waste pollution in surrounding areas of project site.	Complied		
Flood, wildfires and dust/snow storms	Low and Long term	43.	- Suspend the controlled landfill excavation and operation in strong wind storms, heavy rains wild fires etcetera., and evacuate the personnel at project sites;	Complied	All sites	Contractor, PMU, SWMC, LEMA and SPIA
		44.	- Landslide risk shall be monitored regularly when the depth of the controlled landfill increases; and	Not yet occurred		
		45.	- Establish small scale trench to avoid rainwater and flooding risk.	Complied		
Occupational Health and Safety.	Moderate and long term	46.	- The National Health and Safety regulations as well as ADB/IFC EHS guidelines on occupational health and safety shall be followed;	Complied	All sites	Contractor, PMU EMS and Local authorities
		47.	- Train and ensure all construction workers to be aware of potential work hazards and risk;	Not yet started		
		48.	- Provide personal protection equipment (PPE), such as safety boots, helmets, gloves, protective clothing, goggles, and ear protection, in accordance with relevant health and safety regulations, for workers;	Partially		
		49.	- Document and record any occupational accidents and incidents. Any critical incidents must be reported to the PMU within 48 hrs with corrective actions. Review the records and incorporate them into further training;	Complied		
		50.	- An emergency response plan will be developed and implemented to take actions on accidents and emergencies including; Worker injury (e.g. construction or traffic accident);	Not yet started		
		51.	- An emergency response plan shall be reviewed and approved by local Emergency Management Agency;	Not yet started		
		52.	- Spillage (e.g. fuel spillage); Fire, dust storm; and any other incidents anticipated by the contractor or SWMC workers. All the necessary kits such as spill kit must be kept on construction site;	Not yet started		
		53.	- Emergency phone contacts with hospitals in the nearest soum or <i>Aimag</i> will be established. A first-aid point will be established at each controlled landfill and transfer station site;	Not yet started		
		54.	- Construction vehicles and machinery will be maintained to a proper standard to minimize emissions;	Not yet started		
		55.	- Waste trucks shall always follow similar rout to avoid potential traffic risks;	Complied		

		56.	- Waste trucks shall be always equipped with tarpaulins or other suitable cover; and	Partially		
		57.	- Safety measures, if required, will be implemented to prevent access by members of the public and livestock;	Partially		
Community Health and Safety	Settlements near all construction sites	58.	- The National Health and Safety regulations as well as ADB/IFC EHS guidelines on occupational health and safety shall be followed;	Partially	All sites	Contractor, PMU EMS and Local authorities
		59.	- Clear signs will be placed at construction sites in view of the public, warning people of potential dangers such as moving vehicles, or hazardous materials;	Not yet started		
		60.	- All sites will be made secure through access control by installing fences and/or security personnel, whenever appropriate;	Complied		
		61.	- In addition, through informing soum authorities, communities will be made aware of the controlled landfill excavation;	Complied		
		62.	- Clear sign boards will be installed and visible providing GRM details; and	Partially		
		63.	- Excavated open controlled landfill cells will be managed to ensure unauthorized or accidental access to the sites by the public and animals by designated guard from contractor.	Complied. Equipped with camera system		
		64.	- In case of a chance-finding (previously unknown cultural heritages or paleontological or archeological items under the surface) may occur before and during construction period, the contractor shall stop construction activity at the chance finds point immediately and notify local soum administration, PMU and Institute of Archeology of the item discovered. In such case, the construction activity may resume after approval by relevant authorities.	Complied. No cultural heritage and chance-finding occurred.		
	- Reducing or preventing erosion by:					
Soil erosion due to construction of the controlled landfill and transportation roads	High	65.	- Conduct regular soil quality monitoring program;	Complied	All sites	Contractor, EC and local authorities
		66.	- Immediately suspend the controlled landfill operation if the groundwater surrounding soil quality will be impacted beyond the permissible limits in relevant standards;	Complied		
		67.	- Properly storage topsoil and earth soil separately for later use in rehabilitation and site covering operations;	Complied		
		68.	- Immediately stabilize areas once cut and fill activities are completed	Complied		
		69.	- Scheduling to avoid heavy rainfall periods (i.e., during the dry season);	Complied		
		70.	- Reducing or preventing off-site sediment transport through use of settlement ponds, silt fences, and water treatment, and modifying or suspending activities during extreme rainfall and high winds to the extent practical;	Complied		
		71.	- Contouring and minimizing length and steepness of slopes;	Complied		
		72.	- Mulching to stabilize exposed areas;	Not required		
		73.	- Re-vegetating areas promptly;	Not required		
		74.	- A map of all construction and operation roads will be developed and maintained strictly to prevent soil disturbance due to trucks; and	Not yet started		
		75.	- Rehabilitate temporary roads used in construction period, if any.	Not required		

Melting permafrost	Moderate and Long Term	76.	- Conduct proper study on permafrost during the Detailed EIA and implement proper monitoring.	Permafrost study conducted during DEIA survey. Monitoring is not started.	All sites especially in Darkhan and Altai	Local authorities
Air Quality - Generation of dusts and Vehicle Emissions	Moderate and long term	77.	- Minimize dust from material handling sources, such as conveyors and bins, by using covers and/or control equipment (water suppression, bag house, or cyclone);	Not yet started	All sites	EMS and local authorities
		78.	- Minimize dust from open area sources, including storage piles, by using control measures such as installing enclosures and covers, and increasing the moisture content;	Not yet started		
		79.	- Manage emissions from mobile sources;	Not yet started		
		80.	- Avoid burning of compacted solid waste;	Not yet started		
		81.	- Conduct regular monitoring of air quality; and	Not yet started		
		82.	- Conduct regular soil quality monitoring program;	Not yet started		
Noise generation	Limited and long term	83.	- Limit noise generating activities to periods of the day that will result in least disturbance;	Not yet started	All sites Especially in Darkhan and Sukhbaatar	EMS and local authorities
		84.	- Maintain all exhaust systems in good working order; undertake regular equipment maintenance;	Not yet started		
		85.	- Avoid working during rest periods / night time;	Not yet started		
		86.	- Provide advance warning to the community on timing of noisy activities;	Not yet started		
		87.	- Seek suggestions from community members to reduce noise annoyance;	Not yet started		
		88.	- Ensure noise monitoring is undertaken near sensitive receptors, particularly herders; and	Not yet started		
		89.	- Impose speed limits within the project site;	Not yet started		
Water resources pollution and depletion	Risk of Groundwater resources pollution and depletion Moderate and long term		- Leachate control is the most vital issue:		All sites	EMS and local authorities
		90.	- Initial project design includes insulation clay lining to reduce potential leachate for all controlled landfill sites;	Complied during engineering design and construction		
		91.	- Accumulated snow and other disposed waste around the site will be cleaned and removed and the flood barrier will be filed by excavated earth surrounding the controlled landfill cell;	Complied		
		92.	- Some amount of leachate will be produced by the controlled landfill sites, thus the lining the floor of controlled landfill cell by compacting is included in the project design;	Complied during engineering design and construction		
		93.	- The DEIA will establish the permeability of the subsoil. If the sub soil allows the penetration of leachates into the ground water a type of clay lining should be part of the design. The leachate control system will be detailed out in the DEIA as result of detailed hydrogeologic studies;	Complied during engineering design and construction		
		94.	- The surface of the waste deposit should be covered regularly with the use of bulldozers or heavy loaders to prevent wind transport of waste, to reduce access to waste by unauthorized people and to reduce odor;	Not yet required		

		95.	- Establish groundwater quality monitoring well for early detection purpose;	Complied during engineering design and construction		
		96.	- Provide necessary training for controlled landfill operators on ground water contamination risk; and	Not yet started		
		97.	- Establish groundwater quality monitoring well for early detection purpose;	Complied during engineering design and construction		
	Low risk impact to surface water resources	98.	- Introduce vegetative cover in areas where it would be applicable to promote evapo-transpiration and re- direct portions of the precipitation; and	Not yet started		
		99.	- Establish water protection zone if needed.	Not required		
Solid waste management		100.	- Ensure efficient use and management to reduce waste at source as much as possible;	Not yet started	All sites	Contractor, EMS and local authorities
		101.	- Reduce or totally prevent if possible, plastic to be compacted and loaded in the controlled landfill;	Complied		
		102.	- Hazardous waste shall not be disposed in the project-controlled landfills but will be handled and transported, and further disposed of by a specialized agency with a proper license;	Not yet started		
		103.	- Waste shall not be burned at the controlled landfill site;	Complied		
		104.	- Prevent any waste disposal outside the controlled landfill area.	Complied		
Fauna: Bird and other wildlife attraction Livestock	Low and Long term	105.	- Construct proper fencing to minimize the risks related to wildlife and livestock attraction to the controlled landfill;	Complied during engineering design and construction	All sites	EMS and local authorities
		106.	- Regularly monitor the fence and repair damage;	Complied		
		107.	- Monitor and clean the surrounding areas of the waste disposal site; and	Complied regularly		
		108.	- Cover the waste as much as possible to reduce attraction of birds and vermin	Not yet required		
Flood, wildfires and dust/snow storms	Low and Long term	109.	- Suspend the controlled landfill operation in strong wind storms, heavy rains wild fires etc., and evacuate the personnel at project sites;	Not yet required	All sites	Contractor, PMU, SWMC, LEMA and SPIA
		110.	- Landslide risk shall be monitored regularly when the depth of the controlled landfill increases; and	Not yet required		
		111.	- Establish small scale trench to avoid rainwater and flooding risk.	Complied during engineering design and construction		
Occupational Health and Safety.	Moderate and long term	112.	- The National Health and Safety regulations as well as ADB/IFC EHS guidelines on occupational health and safety shall be followed;	Not yet started	All sites	PMU EMS and SWMC
		113.	- Train and ensure all workers to be aware of potential work hazards and risks.	Not yet started		
		114.	- Provide personal protection equipment (PPE), such as safety boots, helmets, gloves, protective clothing, goggles, and ear protection, in accordance with relevant health and safety regulations, for workers;	Partially		

		115.	- Document and record any occupational accidents and incidents. Any critical incidents must be reported to the PMU within 48 hrs with corrective actions. Review the records and incorporate them into further training;	Not yet required		
		116.	- An emergency response plan will be developed and implemented to take actions on accidents and emergencies including; Worker injury (e.g. traffic accident);	Not yet started		
		117.	- An emergency response plan shall be reviewed and approved by local Emergency Management Agency;	Not yet started		
		118.	- Spillage (e.g. fuel spillage); Fire, dust storm; and any other incidents anticipated by SWMc workers. The necessary kits such as spill kit must be kept on site;	Not yet started		
		119.	- Emergency phone contacts with hospitals in the nearest soum or <i>Aimag</i> will be established. A first-aid point will be established at each controlled landfill and transfer station site;	Not yet started		
		120.	- Vehicles and machinery will be maintained to a proper standard to minimize emissions;	Partially		
		121.	- Waste trucks shall always follow similar route to avoid potential traffic risks;	Complied		
		122.	- Waste trucks equipped with tarpaulins or other suitable cover; and	Partially		
		123.	- Landfill Guards shall implement safety measures to prevent access any members of the public and animals to landfill site;	Complied		
Community Health and Safety	Settlements near all construction sites	124.	- The National Health and Safety regulations as well as ADB/IFC EHS guidelines on occupational health and safety shall be followed;	Not required	All sites	PMU, EMS and Local authorities
		125.	- Clear signs will be placed near the disposal site warning people of potential dangers such as moving vehicles, or hazardous materials; and	Complied		
		126.	- All sites will be made secure through access control by installing fences and/or security personnel.	Complied		
Community engagement and local business support grants	Target <i>Aimag</i> stakeholders	127.	- Develop an Environmental Social Management System (ESMS) as prescreening tool for grant proposal reviews.	Not yet required	All sites	PMU EMS and Local authorities
		128.	- All activities supported under the ESMS will be equivalent to ADB's Category C for environment.	Not yet required		
			- Grant activities shall not have:			
		129.	- Adverse impact on environment; and	Not yet required		
		130.	- Related to hazardous or food waste use/recycle.	Not yet required		

B. Questionnaire results

Table 7. Uvurkhangai C. Public questionnaire survey

Age	<21	5	5.00%
	22-30	7	7.00%
	31-47	5	5.00%
	48<	4	4.00%
	N/A	79	79.00%
Sex	Male	14	14.00%
	Female	8	8.00%
	N/A	78	78.00%
Education	Higher education	3	3.00%
	Secondary education	4	4.00%
	High school education	7	7.00%
	Incomplete secondary education	1	1.00%
	No education	3	3.00%
	N/A	82	82.00%
Employed/Unemployed	Private	1	1.00%
	Herder	1	1.00%
	Employed	47	47.00%
	Unemployed	5	5.00%
	N/A	46	46.00%
WRS at the 6th Khoroo, north of the Bagh administration center /m/	2	1	1.00%
	5	1	1.00%
	300	1	1.00%
	N/A	97	97.00%
WRS at the 10th Khoroo, south of the veterinary hospital /m/	3	1	1.00%
	N/A	99	99.00%
WRS at the right side of the central market /m/	N/A	100	100.00%
WRS at the right side of Khangai Hotel /m/	N/A	100	100.00%
WRS at the in the central landfill site /m/	500	1	1.00%
	800	1	1.00%
	N/A	98	98.00%
What is the main source of income of your family?	Salary, Other	2	2.00%
	Salary	44	44.00%
	Production and services	19	19.00%
	Livestock	17	17.00%
	Other	14	14.00%
	N/A	4	4.00%
How much you informed about the project?	Enough	22	22.00%
	Do not know	39	39.00%
	Medium	23	23.00%
	Not much	13	13.00%
	N/A	3	3.00%
How much you informed about the project location?	Enough	34	34.00%
	Partially	24	24.00%
	Do not know	37	37.00%
	N/A	5	5.00%
Do you think the project site will influence to your owned land, property/pasture and business? If yes how you expect the impact?	No	77	77.00%
	Yes	8	8.00%
	Partially	4	4.00%
	N/A	11	11.00%
Do you need a waste facility for your soum?	No	5	5.00%
	I am not care	13	13.00%
	Do not know	19	19.00%
	Correct	59	59.00%
	N/A	4	4.00%
In your opinion, what will happen to the living environment, economy and the livelihood of households by the project implementation?	The economy along with the people's living conditions will not improve	12	12.00%
	The economy along with the people's living conditions will improve	60	60.00%
	There will be no improvement in the economy, but the Living Environment of the people will improve	13	13.00%
	There will be progress in the economy, but people's living environment will deteriorate	7	7.00%

	N/A	8	8.00%
Are here historical heritages, such as monuments, sacred mountain, water, construction that have a risk of to be destroyed? If yes please describe.	Do not know	78	78.00%
	None	20	20.00%
	N/A	2	2.00%
Do you think the project site will influence to your owned land, property and business? If yes how you expect the impact.	No	22	22.00%
	N/A	78	78.00%
What are the positive and negative impacts of the project to the environment?	It is nice and clean Waste is not thrown away. The aimag center is clean and the air is clean. Citizens will sort their waste It will be organized. It will take some time to get used to Reduction of environmental pollution It has a positive effect on the environment It will have a positive impact on the environment, waste will be sorted and reduced	20	20.00%
	Don't know	3	3.00%
	No rain, too dry, will have land degradation effect	1	1.00%
	N/A	76	76.00%
What would be the ratio of above impacts?	The positive effects outweigh the negative effects	47	47.00%
	The positive effects are less than the negative effects	16	16.00%
	Positive and negative effects are the same	15	15.00%
	N/A	22	22.00%
Your opinion on whether the design of the project fully addresses environmental issues. If the environmental problem is not solved or partially solved, what would be your suggestion to improve the issue?	No	19	19.00%
	Yes	20	20.00%
	Partially Needs to increase number of wastes recycle shops	28	28.00%
	Do not know	26	26.00%
	N/A	7	7.00%
Your opinion on whether the design of the project fully addresses social issues. If the environmental problem is not solved or partially solved, what would be your suggestion to improve the issue?	No	23	23.00%
	Yes	22	22.00%
	Partially It needs to increase number of wastes recycle shops	19	19.00%
	Do not know	29	29.00%
	N/A	7	7.00%
Your opinion on whether the design of the project fully addresses historical and cultural issues. If the environmental problem is not solved or partially solved, what would be your suggestion to improve the issue?	Do not know	27	27.00%
	Not solved	25	25.00%
	Partially It needs to touch the culture of the local people, It is important to learn to sort waste and change people's attitude	24	24.00%
	Solved	17	17.00%
	N/A	7	7.00%
What other measures should be taken to reduce the negative impact of the project? Why?	Do not know	87	87.00%
	Needs to change people's attitude	6	6.00%
	None	5	5.00%
	N/A	2	2.00%
Is there anything required to change, add or exclude in the project component?	Add waste recycling shops	2	2.00%
	Do not know	8	8.00%
	No	88	88.00%
	N/A	2	2.00%
Is the current location of the waste facility, correct? Why?	Do not know	82	82.00%
	Correct	13	13.00%
	No	3	3.00%
	N/A	2	2.00%

What information would you like to obtain about the project in the future?	Do not know	89	89.00%
	Initial site selection was incorrect	3	3.00%
	More details	2	2.00%
	-	2	2.00%
	Find out where else the pick-up point is	1	1.00%
	No need	1	1.00%
	To be aware of the positive and negative effects	1	1.00%
	Improving people's attitudes	1	1.00%
Do you agree to implement the project close to your area?	Do not know	75	75.00%
	No objection	23	23.00%
	N/A	2	2.00%
Do you have an idea where to apply if any issue will rise during the project implementation?	SWMC	1	1.00%
	Government	1	1.00%
	Do not know	79	79.00%
	Know	8	8.00%
	No	9	9.00%
	N/A	2	2.00%

Table 8. Govi Altai C. Public questionnaire survey

Age	13-27	27	27.00%
	28-42	36	36.00%
	43-57	23	23.00%
	58-72	12	12.00%
	73-87	2	2.00%
Sex	Female	62	62.00%
	Male	38	38.00%
Education	N/A	11	11.00%
	Elementary education	3	3.00%
	No education	3	3.00%
	Incomplete medium	10	10.00%
	High school	34	34.00%
	Upper	33	33.00%
	Student	2	2.00%
	Special medium	4	4.00%
Employment	N/A	17	17.00%
	Unemployed	15	15.00%
	Employed	58	58.00%
	Herder	2	2.00%
	Student	1	1.00%
	Retired	6	6.00%
	Private	1	1.00%
How far do you live from a waste processing plant? /Meters/	N/A	21	21.00%
	10000<	3	3.00%
	7000-10000	8	8.00%
	<100	41	41.00%
	200-500	3	3.00%
	1800-5000	16	16.00%
	600-1000	8	8.00%
How far do you live from Jargalant Bagh's waste recycling shop? /Meters/	N/A	47	47.00%
	5000<	3	3.00%
	101-500	7	7.00%
	<100	24	24.00%
	1001-3000	11	11.00%
	3001-5000	5	5.00%
	501-1000	3	3.00%
How far do you live from the waste recycling shop on the south-west side of the local market? /by meters/	N/A	47	47.00%
	3000<	2	2.00%
	101-500	8	8.00%
	<100	22	22.00%
	1001-3000	14	14.00%
	501-1000	7	7.00%
	Other	13	13.00%
What is the main source of income of your family?	Livestock	8	8.00%
	Production and services	1	1.00%
	Salary	69	69.00%
	Salary, other	1	1.00%

	Salary, Livestock	3	3.00%
	Salary, Production and services	3	3.00%
	N/A	2	2.00%
How much you informed about the project?	Not much	12	12.00%
	Medium	37	37.00%
	Do not know	36	36.00%
	Enough	15	15.00%
How much you informed about the project location?	Somehow	38	38.00%
	Do not know	40	40.00%
	Enough	22	22.00%
Do you think the project site will influence to your owned land, property/pasture and business? If yes how you expect the impact?	Do not know	26	26.00%
	Yes	10	10.00%
	No	64	64.00%
Does your soum need a waste facility?	Do not know	16	16.00%
	Yes	84	84.00%
In your opinion, what will happen to the living environment, economy and the livelihood of households by the project implementation?	Do not know	6	6.00%
	There will be no improvement in the economy, but the Living Environment of the people will improve	23	23.00%
	The economy along with the people's living conditions will improve	66	66.00%
	The economy along with the people's living conditions will not improve	5	5.00%
Are here historical heritages, such as monuments, sacred mountain, water, construction that have a risk of to be destroyed? If yes please describe.	Do not know	53	53.00%
	None	43	43.00%
	N/A	4	4.00%
Do you think the project site will influence to your owned land, property and business? If yes how you expect the impact?	No	29	29.00%
	Yes	2	2.00%
	Do not know	5	5.00%
	N/A	64	64.00%
Will the location of Jargalant Bagh's waste recycling shop affect your owned land, property or business?	No	6	6.00%
	Do not know	2	2.00%
	N/A	92	92.00%
Will the location of the waste recycling shop on the southwest side of the local Market affect your owned land, property, or business?	Do not know	93	93.00%
	No	7	7.00%
What impact do you think the project will have on the environment?	A clean environment will be created and people will have a certain amount of income Reducing waste, learning to sorting will have positive effect to view of the city, air and human health Loading of waste will be faster Less side effects It is good that raw materials that do not ripen in nature for many years are recycled Less waste, cleaner, better environment	49	49.49%
	Increase of waste	1	1.01%
	Don't know	4	4.04%
	Household waste on the street is too much. Not sure the project will deal it	1	1.01%
	N/A	44	44.44%
What adverse effects do you think the project will have on the environment?	may have adverse effects on the air It depends on management of the aimag administration The aimag center will be filled with waste Too much waste, it is difficult to breathe, the view of the city is unpleasant, the air is polluted for people, children, animals The processing plant may emit harmful fumes Harmful effects of recycling industry will pollute the air Waste is increasing, it is not loaded on time	8	8.00%

	Waste blows by wind There are lot of waste in the aimag center, and the household waste is no longer loaded by the WMC. increase in waste		
	Don't know	5	5.00%
	No negative effects	20	20.00%
	N/A	67	67.00%
What would be the ratio of above impacts?	Positive and negative effects are the same	9	9.00%
	The positive effects are less than the negative effects	9	9.00%
	The positive effects outweigh the negative effects	62	62.00%
	the economy with the living environment will improve	1	1.00%
	N/A	19	19.00%
Your opinion on whether the design of the project fully addresses environmental issues. If the environmental problem is not solved or partially solved, what would be your suggestion to improve the issue?	Do not know	40	40.00%
	Yes	24	24.00%
	No	16	16.00%
	Partially For children it needs a healthy environment, we also want to live in a clean place Partially, there were no trash cans at the festival site. There is a lot of waste on the road from the aimag center to the city. Partially, the road to the landfill needs to be paved, as many cars drive, dust will start to appear Partially, there is a risk of toxic gas spreading in the air at 1 km, breathing in toxic gas	17	17.00%
	N/A	3	3.00%
Your opinion on whether the design of the project fully addresses social issues. If the environmental problem is not solved or partially solved, what would be your suggestion to improve the issue?	Do not know	39	39.00%
	Yes	22	22.00%
	No	18	18.00%
	Partially	17	17.00%
	N/A	4	4.00%
Your opinion on whether the design of the project fully addresses historical and cultural issues. If the environmental problem is not solved or partially solved, what would be your suggestion to improve the issue?	Do not know	44	44.00%
	Yes	24	24.00%
	No	15	15.00%
	Partially The price of plastic waste should be increased	15	15.00%
	N/A	2	2.00%
What other measures should be taken to reduce the negative impact of the project? Why?	Needs glass melting and bone crushing mill. We need machinery for making plastic pellets and we need equipment for crushing waste.	1	1.00%
	People should give their waste regularly	1	1.00%
	I would like to reduce the waste and load it regularly	2	2.00%
	Add waste cans, add machinery	5	5.00%
	Increase waste price and recycling	1	1.00%
	The project team does not make promotional content, promotion and training are very insufficient	1	1.00%
	Don't know	13	13.00%
	If the waste can be recycled, the negative impact will be reduced	1	1.00%
	increase the number of waste recycling shops	3	3.00%
	Complete processing and production of the secondary products from the waste	1	1.00%
	Pay attention to location	1	1.00%
	No action required	8	8.00%

	Waste bins every 100 meters and promoting a healthy environment	1	1.00%
	N/A	61	61.00%
Is there anything required to change, add or exclude in the project component?	close to electricity and infrastructure	1	1.00%
	trash cans and cars	1	1.00%
	Place trash cans close together	1	1.00%
	Need to add trash cans	1	1.00%
	Add a trash can and loading tracks	1	1.00%
	trash can	2	2.00%
	There is a need for mobile trash cans, equipment and machinery are	1	1.00%
	Need to add wheelie bins and cars	7	7.00%
	Don't know well	12	12.00%
	Information should be given well	1	1.00%
	Loading track	2	2.00%
	A standard toilet with a container is required. Pit latrines are prohibited by law.	1	1.00%
	portable waste can	2	2.00%
	Increase the waste recycling shop	1	1.00%
	Nothing	22	22.00%
The location is inappropriate	1	1.00%	
N/A	43	43.00%	
Is the current location of the waste facility, correct? Why?	I think it should be placed in the northwest	1	1.28%
	Inappropriate	15	19.23%
	Inappropriate, located along the road	1	1.28%
	Correct	46	58.97%
	Since it has been decided and is being done, so it must be correct	1	1.28%
	Don't know well	10	12.82%
	Needs to be upwind	1	1.28%
	It is considered necessary to build it far from the city. As noxious gases are released	1	1.28%
	old waste is misplaced	1	1.28%
	The proximity of the children's playground is considered inappropriate	1	1.28%
What information would you like to obtain about the project in the future?	Price	1	1.00%
	Needs to specify what kind of waste will be processed	1	1.00%
	Prepare content from the project unit and broadcast it on local television	1	1.00%
	to broadcast project information openly through social media	1	1.00%
	online training advertising information	2	2.00%
	Don't know	20	20.00%
	Provide information to the public about the project location	1	1.00%
	I want to get detailed, correct information, training and advertising	21	21.00%
	How to deal with a poor market for your recycled waste	1	1.00%
	Release of toxic gases into the air due to the operation of the recycling plant	1	1.00%
	Recycling	1	1.00%
	Household waste is no longer loaded	1	1.00%
	Workplace	1	1.00%
	N/A	47	47.00%
	Do you agree to implement the project close to your area?	No objection	48
Do not know		52	52.00%
Do you have an idea where to apply if any issue will rise during the project implementation?	Apply to Altai city solid waste management company	11	11.00%
	Yes	2	2.00%
	No	87	87.00%

Table 9. Darkhan Uul C. Public questionnaire survey

Age	<26	6	10.91%
	27-35	10	18.18%
	36-45	20	36.36%

	46-56	9	16.36%
	57<	9	16.36%
	N/A	1	1.82%
Sex	Female	34	61.82%
	Male	21	38.18%
Education	N/A	6	10.91%
	None	2	3.64%
	Semi-secondary	1	1.82%
	Secondary	12	21.82%
	Medium	2	3.64%
	Higher	26	47.27%
	Vocational	6	10.91%
Employment	N/A	4	7.27%
	Unemployed	9	16.36%
	Employed	40	72.73%
	Retired	2	3.64%
What is the distance of your home from the waste recycling shop site /m/	N/A	24	43.64%
	<200	13	23.64%
	11000-25000	8	14.55%
	2000-8000	5	9.09%
	25000<	5	9.09%
What is the main source of income of your family	N/A	1	1.82%
	Other	8	14.55%
	Livestock	1	1.82%
	Salary	44	80.00%
	Salary, Other	1	1.82%
How much you informed about the project?	N/A	1	1.82%
	Not much	9	16.36%
	Moderate	19	34.55%
	Nothing	21	38.18%
	Enough	5	9.09%
How much you informed about the project location?	N/A	1	1.82%
	Nothing	30	54.55%
	Partially	18	32.73%
	Enough	6	10.91%
Will the current location of the project site affect your living environment?	N/A	4	7.27%
	Partially	1	1.82%
	Do not know	9	16.36%
	Yes	7	12.73%
	No	34	61.82%
Does your soum need a waste facility?	N/A	3	5.45%
	Do not know	12	21.82%
	I don't care	1	1.82%
	Of course,	39	70.91%
In your opinion, what will happen to the living environment, economy and the livelihood of households by the project implementation?	N/A	3	5.45%
	There will be progress in the economy, but people's living environment will deteriorate	2	3.64%
	There will be no improvement in the economy, but the Living Environment of the people will improve	10	18.18%
	The economy along with the people's living conditions will improve	39	70.91%
	The economy along with the people's living conditions will not improve	1	1.82%
Are here historical heritages, such as monuments, sacred mountain, water, construction that have a risk of to be destroyed? If yes please describe.	Nothing	31	56.36%
	Do not know	24	43.64%
Do you think the project site will influence to your owned land, property and business? If yes how you expect the impact?	N/A	4	7.27%
	Do not know	12	21.82%
	No	36	65.45%
	Partially. Have not much effect	3	5.45%
What are the positive and negative impacts of the project to the environment?	N/A	5	9.09%
	Be closer to society. Pollution has the negative effect of greatly polluting trees, water and land	1	1.82%
	Don't know	3	5.45%
	The living environment will probably improve environmentally friendly	46	83.64%

	• Side effect of smelling smoke • There will be less waste and a cleaner environment • Do not know about adverse effects • Get rid of waste by sorting and burning it • No toxic gases are released • Soil pollution will be reduced • Cleans and creates an eco-friendly environment • The positive effect is much more		
What would be the ratio of above impacts?	N/A	7	12.73%
	Positive and negative effects are the same	2	3.64%
	The positive effects are less than the negative effects	2	3.64%
	The positive effects outweigh the negative effects	44	80.00%
Your opinion on whether the design of the project fully addresses environmental issues. If the environmental problem is not solved or partially solved, what would be your suggestion to improve the issue?	N/A	2	3.64%
	Do not know	26	47.27%
	Yes	18	32.73%
	No	3	5.45%
	Partially	6	10.91%
Your opinion on whether the design of the project fully addresses social issues. If the environmental problem is not solved or partially solved, what would be your suggestion to improve the issue?	N/A	3	5.45%
	Do not know	25	45.45%
	Yes	15	27.27%
	No	1	1.82%
	Partially	10	18.18%
Further open burning will produce toxic fumes and odors. Need incineration	1	1.82%	
Your opinion on whether the design of the project fully addresses historical and cultural issues. If the environmental problem is not solved or partially solved, what would be your suggestion to improve the issue?	N/A	2	3.64%
	Do not know	23	41.82%
	Yes	18	32.73%
	No	2	3.64%
	Partially	10	18.18%
What other measures should be taken to reduce the negative impact of the project? Why?	None	13	23.64%
	More action	1	1.82%
	Don't know	31	56.36%
	There is no information about the project	4	7.27%
	Reprocessing and classifying waste into disposable products and increasing the salary of waste workers	1	1.82%
	Increase waste bins	1	1.82%
	Sorting is required	2	3.64%
	Providing news, information, and promotion on reducing environmental pollution	2	3.64%
Is there anything required to change, add or exclude in the project component?	Nothing	16	29.09%
	Do not know	39	70.91%
Is the current location of the waste facility correct? Why?	Each household and family should have a outside waste cans and a waste disposal	1	1.82%
	Correct	19	34.55%
	• Positioned upwind. • Location is inappropriate	14	25.46%
	Don't know	21	38.18%
What information would you like to obtain about the project in the future?	N/A	2	3.64%
	Need more information because we want to establish a processing plant	1	1.82%
	Don't know	29	52.73%
	Get training	3	5.45%
	I hope the project will be implemented soon.	1	1.82%
	More information needs to be made accessible	19	34.55%
Do you agree to implement the project close to your area?	No objection	36	65.45%
	Location must be away from Darkhan city	3	5.45%
	Do not know	16	29.09%
Do you have an idea where to apply if any issue will rise during the project implementation?	Yes	6	10.91%
	Nothing	45	81.82%
	Transparency	1	1.82%

	Do not know	3	5.45%

Table 10. Sukhbaatar C. Public questionnaire survey

Age	-	1	1.47%
	<30	17	25.00%
	31-40	20	29.41%
	41-50	12	17.65%
	51-60	7	10.29%
	61<	11	16.18%
Sex	Female	34	50.00%
	Male	33	48.53%
	N/A	1	1.47%
Education	Secondary	24	35.29%
	Bachelor	16	23.53%
	N/A	15	22.06%
	No education	6	8.82%
	Elementary	5	7.35%
	Primary	1	1.47%
	Incomplete secondary	1	1.47%
Employment	Unemployed	25	36.76%
	Employed	25	36.76%
	N/A	12	17.65%
	Pensioner	6	8.82%
How far do you live from the waste recycling shop /waste disposal site? /Meters/	<100	19	27.94%
	3001-5000	13	19.12%
	1001-3000	11	16.18%
	N/A	10	14.71%
	101-500	7	10.29%
	5001>	4	5.88%
	501-1000	4	5.88%
What is the main source of income of your family?	Salary	23	33.82%
	Livestock	17	25.00%
	Other	15	22.06%
	Salary, Livestock	3	4.41%
	N/A	3	4.41%
	Production and services	3	4.41%
	Livestock, Production and services	1	1.47%
	Salary, Livestock, Production and services	1	1.47%
	Livestock, Other	1	1.47%
	Salary, Other	1	1.47%
How much you informed about the project?	N/A	1	1.47%
	Not much	13	19.12%
	Moderate	20	29.41%
	Nothing	22	32.35%
	Enough	12	17.65%
How much you informed about the project location?	Enough	29	42.65%
	Partially	24	35.29%
	Nothing	14	20.59%
	N/A	1	1.47%
Will the current location of the project site affect your living environment?	No	52	76.47%
	Yes	13	19.12%
	Because too close	3	4.41%
Does your soum need a waste facility?	Yes	63	92.65%
	Do not know	4	5.88%
	N/A	1	1.47%
In your opinion, what will happen to the living environment, economy and the livelihood of households by the project implementation?	There will be no improvement in the economy, but the Living Environment of the people will improve	38	55.88%
	The economy along with the people's living conditions will improve	23	33.82%
	N/A	4	5.88%
	The economy along with the people's living conditions will not improve	2	2.94%
	There will be progress in the economy, but people's living environment will deteriorate	1	1.47%
	None	49	72.06%

Are here historical heritages, such as monuments, sacred mountain, water, construction that have a risk of to be destroyed? If yes please describe.	N/A	14	20.59%
	Do not know	5	7.35%
Do you think the project site will influence to your owned land, property and business? If yes how you expect the impact.	No	46	67.65%
	N/A	16	23.53%
	Do not know	6	8.82%
What are the positive and negative impacts of the project to the environment?	N/A	28	41.18%
	Has a positive effect Less waste will improve the living environment There will be no excess waste It will have a positive effect on the environment There will be a certain change in living environment with less waste There will be no generation of uncontrolled waste Living in a healthy and clean environment	39	57.35%
	Do not know	1	1.47%
What would be the ratio of above impacts?	The positive effects outweigh the negative effects	46	67.65%
	N/A	22	32.35%
Your opinion on whether the design of the project fully addresses environmental issues. If the environmental problem is not solved or partially solved, what would be your suggestion to improve the issue?	Partially The price of waste is low It all depends on the type of waste, such as paper	26	38.23%
	Do not know	22	32.35%
	N/A	10	14.71%
	Yes	8	11.76%
	None	2	2.94%
Your opinion on whether the design of the project fully addresses social issues. If the environmental problem is not solved or partially solved, what would be your suggestion to improve the issue?	Do not know	38	55.88%
	Partially	14	20.59%
	N/A	9	13.24%
	Yes	4	5.88%
	No	3	4.41%
Your opinion on whether the design of the project fully addresses historical and cultural issues. If the environmental problem is not solved or partially solved, what would be your suggestion to improve the issue?	Do not know	34	50.00%
	Partially	19	27.94%
	N/A	8	11.76%
	No	4	5.88%
	Yes	3	4.41%
What other measures should be taken to reduce the negative impact of the project? Why?	N/A	40	58.82%
	Do not know	8	11.76%
	prices are too low To educate households and people about waste recycling shops Glass, drinking water bottle, plastic bag, sheep skin, wine glass can be bought Training on waste sorting and recycling If the raw materials are not completely processed and partially implemented project then the project will have no effect Sort your waste completely and dispose of the waste you are disposing of in an environmentally friendly way In terms of waste sorting, people's attitudes need to be set, The technical requirements for waste compacting are not met.	20	29.4%
Is there anything required to change, add or exclude in the project component?	N/A	38	55.88%
	Nothing	5	7.35%
	Don't know	5	7.35%
	Yes	2	2.94%

	• Increase the variety of different types of waste, it is advisable to take bottles, and increase the variety of waste. • To carry out normal and stable operation of the waste compacting center • All waste must be recycled. With this project, the waste operation workers need to be well paid and the city will be cleaned • From what I've heard, the thin plastics not buying, which is causing the low effect of the project • Waste compaction equipment needs to be improved	18	26.47%
Is the current location of the waste facility, correct? Why?	Correct	32	47.06%
	N/A	26	38.24%
	Do not know	3	4.41%
	• Incorrect. It would be correct to place it in a remote place from the provincial center • The current southwest location is incorrect. If done to the left, the air pollution in the center will be decreased • The location was not disclosed. But it should be placed on the edge of the center • Incorrect. Placed in areas prone to flooding	7	10.29%
What information would you like to obtain about the project in the future?	N/A	41	60.29%
	Disclose definite information regularly about the project to citizens through the provincial media	22	32.35%
	Don't know	3	4.41%
	Nothing	2	2.94%
Do you agree to implement the project close to your area?	No objection	42	61.76%
	N/A	23	33.82%
	Do not know	3	4.41%
	Do not know	35	51.47%
Do you have an idea where to apply if any issue will rise during the project implementation?	N/A	26	38.24%
	Yes	4	5.88%
	Local SWMC	3	4.41%

C. Environmental Sampling results

СҮХБААТАР УС ЦАГ УУР, ОРЧНЫ
ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ТӨВИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ
ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ЛАБОРАТОРИ

Сүхбаатар аймаг, Баруун-Урт сум 7-р баг
Утас: 70518201, 94771766
E-Mail: sb.tsaguur2020@gmail.com

ЛАБОРАТОРИЙН СОРИЛТЫН ТАЙЛАН

Дугаар он/код № 2021/26
Сорьц авсан газрын нэр хаяг, утас,: Сүхбаатар аймаг, Баруун-Урт сум
"ТОХИЖИЛТҮЙЛЧИЛГЭЭ"/ОНӨААТҮГ/
нэгдсэн хогийн цэгийн орчмоос
Сорьц авсан хүний нэр, албан тушаал :Н.Мөнхбаяр БОШЛ-ийн эрхлэгч
Сорьцын хэмжээ, төрөл :Агаар NO₂, SO₂
Сорьц авсан огноо :2021.12.02
Шинжилгээний аргын стандарт :MNS
Лабораторид ирсэн :2021.12.02
Шинжилгээ хийсэн огноо :2021.12.03
Хуудасны тоо :1/1

Үр дүн:

Шинжилгээний аргын стандарт	Сорьц авсан цэг	Үр дүн		Хэмжилт хийсэн хугацаа
		NO ₂ (мг/м ³)	SO ₂ (мг/м ³)	
MNS4585:2016	A1 талбайн баруун урд тал	0.050	0.023	20мин
	A2 Талбайн хойд тал	0.049	0.019	20мин
Стандарт		0.200	0.450	

Шинжилгээ гүйцэтгэсэн техникч: /Б.Саранцэцэг/

Хянан баталгаажуулсан лабораторийн эрхлэгч: /Н.Мөнхбаяр/

Хуулбарлан хэрэглэхийг хориглоно.
Сорилтын дүн нь зөвхөн шинжилсэн сорьцонд хамаарна.

СҮХБААТАР УС ЦАГ УУР, ОРЧНЫ
ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ТӨВИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ
ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ЛАБОРАТОРИ

Сүхбаатар аймаг, Баруун-Урт сум 7-р баг
Утас: 70518201, 94771766
E-Mail: sb.tsaguur2020@gmail.com

ЛАБОРАТОРИЙН СОРИЛТЫН ТАЙЛАН

Дугаар он/код № 2021/25
Сорьц авсан газрын нэр хаяг, утас,: :Сүхбаатар аймаг, Баруун-Урт сум
"ТОХИЖИЛТ ҮЙЛЧИЛГЭЭ"ОНӨААТҮГ
нэгдсэн хогийн цэгийн орчмоос
Сорьц авсан хүний нэр, албан тушаал :Н.Мөнхбаяр БОШЛ-ийн эрхлэгч
Сорьцын хэмжээ, төрөл :Агаар TSP
Сорьц авсан огноо :2021.12.02
Шинжилгээний аргын стандарт :MNS
Лабораторид ирсэн :2021.12.02
Шинжилгээ хийсэн огноо :2021.12.03
Хуудасны тоо :1/1

Үр дүн:

Шинжилгээний аргын стандарт	Шинжилсэн үзүүлэлтийн нэр, хэмжих нэгж	Үр дүн			Стандарт	Хэмжилт хийсэн хугацаа
		TSP их утга (мг/м ³)	TSP бага утга (мг/м ³)	TSP дундаж утга (мг/м ³)		
MNS4585:2016	А-1 хойд цэг	0.099	0.050	0.061	0.500	20мин
	А-2 урд цэг	0.101	0.052	0.069	0.500	20мин

Хянан баталгаажуулсан лабораторийн эрхлэгч: Н.Мөнхбаяр/

(гарын үсэг)

(нэр)

Хуулбарлан хэрэглэхийг хориглоно.
Сорилтын дүн нь зөвхөн шинжилсэн сорьцонд хамаарна.

СҮХБААТАР УС ЦАГ УУР, ОРЧНЫ
ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ТӨВИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ
ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ЛАБОРАТОРИ

Сүхбаатар аймаг, Баруун-Урт сум 7-р баг
Утас: 70518201, 94771766
E-Mail: sb.tsaguur2020@gmail.com

Дугаар он: № 2021/01
Сорьцын төрөл: "Хөрс"-ний сорьц (Агрохими)
Дээж ирүүлсэн газрын нэр, хаяг, утас: "ТОХИЖИЛТ ҮЙЛЧИЛГЭЭ"/ОНӨААТҮГ/
Дээж авсан хүний нэр, албан тушаал: Лабораторийн инженер: У.Отгонбаяр
Сорьц авсан огноо: 2021.09.29
Дээжийн тодорхойлолт: Сүхбаатар аймаг "Баруун-Урт сумын нэгдсэн
хогийн цэгийн орчмоос
Шинжилсэн огноо: 2021.09.30
Хуудасны тоо: 2

Үр дүн

Сорьц авсан цэг	pH	Ялзма г %	SO4 мг/кг	NO3 мг/кг	NH4 мг/кг	P мг/кг	Чийгийн К
Хогийн цэг	6.55	1.245	88.52	10.03	5.14	42.98	1.01

Шинжилгээ гүйцэтгэсэн инженер: /У.Отгонбаяр/

(гарын үсэг) (нэр)

Хянан баталгаажуулсан лабораторийн эрхлэгч: /Н.Мөнхбаяр/

(гарын үсэг) (нэр)

Хуулбарлан хэрэглэхийг хориглоно.
Сорилтын дүн нь зөвхөн шинжилсэн сорьцонд хамаарна.

БОШЛабораторийн тоос, тоосонцорын шинжилгээний дүн

Дугаар он/№ : 2022/ 2
 Дээжийг ирүүлсэн газрын нэр, хаяг, утас : УЦУОШТөвийн БОШЛ
 Дээжийг авсан хүний нэр, албан тушаал : БОШЛ-ийн инженер Ц Болормаа
 Дээжийн тоо, төрөл : 1 Тоос
 Хүлээн авсан огноо : 2022.06.29
 Дээжийн тодорхойлолт : АЛТАЙ ХОТЫН ТОХИЖИЛТ ҮЙЛЧИЛГЭЭ"ААТҮГ/Хогийн цэг-2/
 Шинжилсэн огноо : 2022.06.29
 Хуудасны тоо : 1/1
 Үр дүн

Агаар бохирдуулагч бодис	PM-2.5 $\mu\text{g}/\text{m}^3$
Дундаж	0.115
Их	2.710
Бага	0.014
MNS 4585:2016	0.100

Баталгаажуулсан:
 УЦУОШТ-ийн дарга *[Signature]* Н.Алтантуяа
 Хянасан:
 ЦУОТХэлтсийн дарга *[Signature]* Т.Дэлгэрмаа
 Шинжилгээ гүйцэтгэсэн:
 БОШЛ-ийн инженер *[Signature]* Ц.Болормаа

Шинжилгээний дүн нь зөвхөн тухайн шалгарсан дэлгэцд хүчинтэй

Хуулбарлан хэрэглэхийг хориглоно

БОШЛабораторийн тоос, тоосонцорын шинжилгээний дүн

Дугаар он/№ : 2022/ 2
 Дээжийг ирүүлсэн газрын нэр, хаяг, утас : УЦУОШТөвийн БОШЛ
 Дээжийг авсан хүний нэр, албан тушаал : БОШЛ-ийн инженер Ц Болормаа
 Дээжийн тоо, төрөл : 1 Тоос
 Хүлээн авсан огноо : 2022.06.29
 Дээжийн тодорхойлолт : АЛТАЙ ХОТЫН ТОХИЖИЛТ ҮЙЛЧИЛГЭЭ"ААТҮГ/Хогийн цэг-2/
 Шинжилсэн огноо : 2022.06.29
 Хуудасны тоо : 1/1
 Үр дүн

Агаар бохирдуулагч бодис	PM10 $\mu\text{g}/\text{m}^3$
Дундаж	0.052
Их	0.145
Бага	0.013
MNS 4585:2016	0.100

Баталгаажуулсан:
 УЦУОШТ-ийн дарга *[Signature]* Н.Алтантуяа
 Хянасан:
 ЦУОТХэлтсийн дарга *[Signature]* Т.Дэлгэрмаа
 Шинжилгээ гүйцэтгэсэн:
 БОШЛ-ийн инженер *[Signature]* Ц.Болормаа

Шинжилгээний дүн нь зөвхөн тухайн шалгарсан дэлгэцд хүчинтэй

Хуулбарлан хэрэглэхийг хориглоно

БОШЛабораторийн тоос, тоосонцорын шинжилгээний дүн

Дугаар он/№ : 2022/ 2
 Дээжийг ирүүлсэн газрын нэр, хаяг, утас : УЦУОШТөвийн БОШЛ
 Дээжийг авсан хүний нэр, албан тушаал : БОШЛ-ийн инженер Ц.Болормаа
 Дээжийн тоо, төрөл : 1 Тоос
 Хүлээн авсан огноо : 2022.06.29
 Дээжийн тодорхойлолт : АЛТАЙ ХОТЫН ТОХИЖИЛТ ҮЙЛЧИЛГЭЭ"ААТҮГХогийн цэг-1/
 Шинжилсэн огноо : 2022.06.29
 Хуудасны тоо : 1/1
 Үр дүн

Агаар бохирдуулагч бодис	PM10 ³ мг/м ³
Дундаж	0.074
Их	0.437
Бага	0.012
MNS 4585:2016	0.100

Баталгаажуулсан:

УЦУОШТ-ийн дарга.....*Н.Алтантуяа* Н.Алтантуяа
 Хянасан:
 ЦУОТХэлтсийн дарга.....*Т.Дэлгэрмаа* Т.Дэлгэрмаа
 Шинжилгээ гүйцэтгэсэн:
 БОШЛ-ийн инженер.....*Ц.Болормаа* Ц.Болормаа

Шинжилгээний дүн нь зөвхөн тухайн шинжилсэн дээжэнд хүчинтэй

Хуулбарлан хэрэглэхийг хориглоно.

БОШЛабораторийн тоос, тоосонцорын шинжилгээний дүн

Дугаар он/№ : 2022/ 2
 Дээжийг ирүүлсэн газрын нэр, хаяг, утас : УЦУОШТөвийн БОШЛ
 Дээжийг авсан хүний нэр, албан тушаал : БОШЛ-ийн инженер Ц.Болормаа
 Дээжийн тоо, төрөл : 1 Тоос
 Хүлээн авсан огноо : 2022.06.29
 Дээжийн тодорхойлолт : АЛТАЙ ХОТЫН ТОХИЖИЛТ ҮЙЛЧИЛГЭЭ"ААТҮГХогийн цэг-1/
 Шинжилсэн огноо : 2022.06.29
 Хуудасны тоо : 1/1
 Үр дүн

Агаар бохирдуулагч бодис	PM-2.5 ³ мг/м ³
Дундаж	0.048
Их	0.273
Бага	0.012
MNS 4585:2016	0.100

Баталгаажуулсан:

УЦУОШТ-ийн дарга.....*Н.Алтантуяа* Н.Алтантуяа
 Хянасан:
 ЦУОТХэлтсийн дарга.....*Т.Дэлгэрмаа* Т.Дэлгэрмаа
 Шинжилгээ гүйцэтгэсэн:
 БОШЛ-ийн инженер.....*Ц.Болормаа* Ц.Болормаа

Шинжилгээний дүн нь зөвхөн тухайн шинжилсэн дээжэнд хүчинтэй

Хуулбарлан хэрэглэхийг хориглоно.

БОШЛабораторийн усны шинжилгээний дүн

БОШЛабораторийн хөрсний агрохимийн шинжилгээний дүн

Дугаар он/№ : 2022/2
 Дээдгийг ирүүлсэн газрын нэр, хаяг, угас : УЦУОШТөвийн БОШЛ
 Дээдгийг авсан хүний нэр, албан тушаал : БОШЛ-ийн инженер Ц Болормаа
 Дээдлийн тоо, төрөл : 1 хөрс
 Хүлээн авсан огноо : 2022.06.29
 Дээдлийн тодорхойлолт : "АЛТАЙ ХОТЫН ТОХИЖИЛТ ҮЙЛЧИЛГЭЭ" ААТҮГ
 Шинжилсэн огноо : 2022.06.29
 Хуудасны тоо : 1/1
 Үр дүн

№	Сорьцны нэр	Өндөр ml	Уртраг	Өргөрөг	Ялзмаг %	pH	Чийг %	NH ₄ мг/кг	NO ₃ мг/кг	P мг/кг	SO ₄ мг/кг
1.	Хогийн цэг-1	2170	96°22'76.4"	46°25'63.2"	1.00	8.32	1.01	6.52	4.00	7.56	120.4
2.	Хогийн цэг-2	2088	96°22'94.2"	46°25'65.2"	0.91	8.33	1.01	35.04	3.09	6.99	116.6
MNS3297:2019									130		160

Баталгаажуулсан:

УЦУОШТ-ийн дарга Н.Алтантуяа

Хянасан:

ЦУОТХэлтсийн дарга Т.Дэлгэрмаа

Шинжилгээ үйлцэтгэсэн:

БОШЛ-ийн инженер Ц.Болормаа

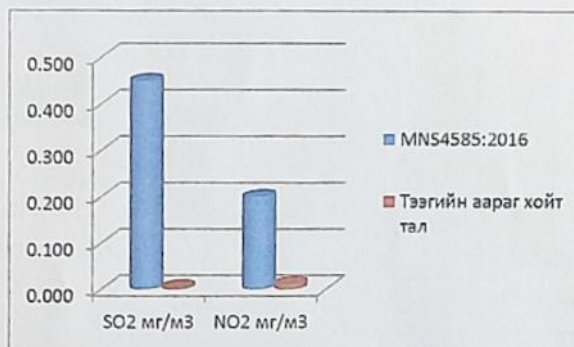
Шинжилгээний дүн нь зөвхөн тухайн шинжилсэн дээдэнд хүлэгтэй.

Хуулбарын хэрэглээг хориглоно.

БОШЛабораторийн агаарын шинжилгээний дүн

Дугаар он / № : 2022 / 2
 Дээжийг ирүүлсэн газрын нэр, хаяг, утас : УЦУОШ Төвийн БОШЛ
 Дээжийг авсан хүний нэр, албан тушаал : БОШЛ-ийн техникч С.Янжмаа
 Дээжийн тоо, төрөл : Агаар-3
 Хүлээн авсан огноо : 2022.6.24
 Дээжийн тодорхойлолт : "АЛТАЙ ХОТЫН ТОХИЖИЛТ ҮЙЛЧИЛГЭЭ" ААТҮГ
 Шинжилсэн огноо : 2022.6.30
 Хуудасны тоо : 1/1

Нэр	Өдөр	Цаг	Даралт, мм	Температур, °C	салхи зүг, градус	хурд, м/с	Чийг, %	Цаг агаарын байдал	Их хурд, м/с
Тээгийн аараг 1-р цэг	2022.6.29	8	583.8	22.1	Б	8	23	үзэгдэлгүй	12
		14	583.6	23.6	Б	9	25	үзэгдэлгүй	14
		20	584.5	19.5	Б	4	33	үзэгдэлгүй	6

Агаар бохирдуулагч бодис	SO ₂ мг/м ³	NO ₂ мг/м ³
MNS4585:2016	0.450	0.200
Тээгийн аараг хойт тал	0.005	0.012

Агаарын чанарын үндсэн үзүүлэлт болох Азотын давхар исэл (NO₂), Хүхэрлэг хий (SO₂), нь MNS4585:2016 стандартаас давж бохирдоогүй байна.

Баталгаажуулсан: УЦУОШТ-ийн дарга *Н.Алтантуяа* Н.Алтантуяа

Хянасан: БОШЛ-ийн инженер *Ц.Болормаа* Ц.Болормаа

Шинжилгээ гүйцэтгэсэн: БОШЛ-ийн техникч *С.Янжмаа* С.Янжмаа

Шинжилгээний дүн нь зөвхөн тухайн шинжилсэн дээжэнд хүчинтэй

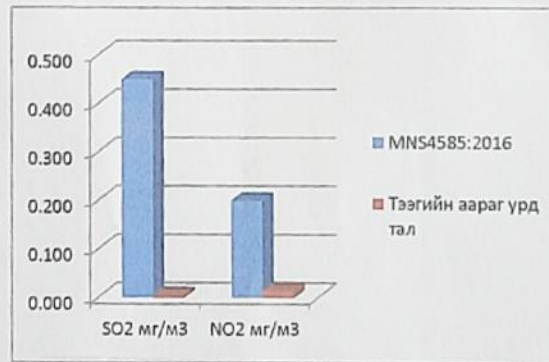
Хуулбарлан хэрэглэхийг хориглоно.

БОШЛабораторийн агаарын шинжилгээний дүн

Дугаар он / № : 2022 / 2
 Дээжийг ирүүлсэн газрын нэр, хаяг, утас : УЦУОШ Төвийн БОШЛ
 Дээжийг авсан хүний нэр, албан тушаал : БОШЛ-ийн техникч С.Янжмаа
 Дээжийн тоо, төрөл : Агаар -3
 Хүлээн авсан огноо : 2022.6.24
 Дээжийн тодорхойлолт : "АЛТАЙ ХОТЫН ТОХИЖИЛТ ҮЙЛЧИЛГЭЭ" ААТУГ
 Шинжилсэн огноо : 2022.6.30
 Хуудасны тоо : 1/1

Нэр	Өдөр	Цаг	Даралт, мм	Температур, °C	салхи зүг, градус	хурд, м/с	Чийг, %	Цаг агаарын байдал	Их хурд, м/с
Тээгийн аараг 2-р цэг	2022.6.29	8	583.8	22.1	Б	8	23	үзэгдэлгүй	12
		14	583.6	23.6	Б	9	25	үзэгдэлгүй	14
		20	584.5	19.5	Б	4	33	үзэгдэлгүй	6

Агаар бохирдуулагч бодис	SO ₂ мг/м ³	NO ₂ мг/м ³
MNS4585:2016	0.450	0.200
Тээгийн аараг урд тал	0.004	0.014

Агаарын чанарын үндсэн үзүүлэлт болох Азотын давхар исэл (NO₂) , Хүхэрлэг хий (SO₂) , нь MNS4585:2016 стандартаас давж бохирдоогүй байна.

Баталгаажуулсан: УЦУОШТ-ийн дарга *Н.Алтантуяа* Н.Алтантуяа
 Хянасан : БОШЛ-ийн инженер *Ц.Болормаа* Ц.Болормаа
 Шинжилгээ гүйцэтгэсэн: БОШЛ-ийн техникч *С.Янжмаа* , С.Янжмаа

Шинжилгээний дүн нь зөвхөн гухайн шинжилсэн дээжинд хүчинтэй

Хуулбарлан хэрэглэжээг хориглоно.

D. Consultant deliverables

#	Document	Hard copy	Soft copy	Language
1	Completion report	No	Yes	English
2	Questionnaire	Yes	Yes	Mongolian
3	Arvaikheer EMP for 2023	No	Yes	Mongolian
4	Baruun Urt EMP for 2023	No	Yes	Mongolian
5	Altai EMP for 2023	No	Yes	Mongolian
6	Darkhan EMP for 2023	No	Yes	Mongolian
7	Meeting notes	No	Yes	Mongolian
8	Annual Environmental monitoring report for 2021	No	Yes	English
9	Semi-Annual Environmental monitoring report for 2022	No	Yes	English
10	Annual Environmental monitoring report for 2022	No	Yes	English

Жендерийн үйл ажиллагааны төлөвлөгөөний биелэлт

G9206-МОН: Төслийн нийгэм болон жендэрийн үйл ажиллагааны төлөвлөгөөний биелэлт

Төсөл нь жендэрийн асуудлыг үр дүнтэй уялдан тусгасан гэх ангилалд багтсан. Тайлант хугацаанд бүх 7 үйл ажиллагаа болон 16 зорилтот ажлууд нь хэрэгжсэн.

Үйл ажиллагаа	Зорилт, үзүүлэлт	Хэрэгжилтийн явц
1.Эмэгтэйчүүдэд зориулсан ажлын байр бий болгох	1.Хог хаягдлын үр ашигтай, аюулгүй хогийн менежмент болон дахин боловсруулах чиглэлээр 34 ажлын байрыг шинээр бий болгох бөгөөд үүний 50% нь эмэгтэйчүүдэд зориулсан байна. (2019 оны суурь үзүүлэлт: Байхгүй)	Үйл ажиллагаа 1 (100%) хэрэгжсэн. Төслөөр 4 аймагт нийт 58 ажлын байр шинээр бий болсон бөгөөд 31 (53%) эмэгтэй ажлын байртай болсон. Зорилт 1 (100%) хэрэгжсэн. 1. Аймгуудын ТҮГ-т баригдсан хог хаягдлын хяналттай төвлөрсөн цэгт-2, хог хаягдал нягтруулан тээвэрлэх байгууламжид-2, автопүүд-1, дахивар хүлээн авах 15 ш цэгт-13, машин механизмд-2 нийт 20 ажлын байр шинээр бий болсон. 13 эмэгтэй дахивар авах цэгт ажиллаж байна. 2. 14 бичил тэтгэлэгээр 38 ажлын байр бий болсоны 18 эмэгтэй (47%) ажилтай болсон. Хуучин хувцас ашиглан мал ахуйд ашиглах дээс, олс, гэрийн бүслүүр, уут сав, бээлий үйлдвэрлэх, түлш, түүхий эд бэлтгэхэд дахивар нийлүүлэх, сүүний савыг угааж бэлтгэх зэрэг ажлуудыг хийж байна. Нийт 4 аймагт нийт 58 ажлын байр шинээр бий болсон бөгөөд 33 эмэгтэй (53%) ажилтай болсон.
Бүтээгдэхүүн 1: Төслийн 4 аймагт хатуу хог хаягдлын менежментийн дэд бүтцийг хөгжүүлэх		
2.Төслийн дөрвөн аймгийн төвд баригдах хөдөлмөрийн аюулгүй ажиллагаа, эрүүл ахуйн шаардлага хангасан байгууламжийн зураг төслийг хийж, барилгын ажлыг гүйцэтгэх (үүнд: хог хаягдлын хяналттай төвлөрсөн цэг ландфилл-2, хог	2. Хатуу хог хаягдлыг нягтруулан тээвэрлэх 2 байгууламж нь агааржулалт, гар угаалтуур, цайны өрөө, гадна талдаа ус үл нэвчих, соруулдаг, сайжруулсан нүхэн жорлон зэрэг ажилчдын эрүүл ахуй, аюулгүй ажиллах орчин нөхцлийг бүрдүүлсэн байна. (2019 оны суурь үзүүлэлт: байхгүй). (ТДМХ-ний 1а бүтээгдэхүүнтэй нийцсэн)	Үйл ажиллагаа 2 (90%) хэрэгжсэн. Төслийн 4-н аймгийн төвд хөдөлмөрийн аюулгүй ажиллагаа, эрүүл ахуйн шаардлага хангасан байгууламжийн зураг төслийг хийж, барилгын ажлыг гүйцэтгэсэн. Үүнд: хог хаягдлын хяналттай төвлөрсөн цэг ландфилл-2, хог хаяндал нягтруулан тээвэрлэх байгууламж-2, автопүү-3, дахивар авах цэг-15, механизм-8 нийлүүлсэн. Цар тахал Ковид 19-ын улмаас барилгын материалын үнэ огцом нэмэгдэж, анх төлөвлөсөн машин механизмын зардалд хүрэхээргүй болсон тул хөрөнгөндөө багтааж худалдан авалт хийсэн. Зорилт 2 (100%) хэрэгжсэн.

Үйл ажиллагаа	Зорилт, үзүүлэлт	Хэрэгжилтийн явц
хаяндал нягтруулан тээвэрлэх байгууламж-2, автопүү-3, дахивар авах цэг-15, механизм-9)		Сүхбаатар аймгийн хатуу хог хаягдлыг нягтруулан тээвэрлэх төв нь цэвэр, бохир ус, дулааны шугам сүлжээнд холбогдсон. Ажилчдын эрүүл ахуй, хөдөлмөрийн аюулгүй орчныг хангасан агааржуулалт, халаалттай, оператор суух өрөө, душ, гар угаалтуур, бие засах газартай баригдсан. Говь-Алтай аймгийн хатуу хог хаягдлыг нягтруулан тээвэрлэх төв нь биеэ даасан эх үүсвэртэй. Гүний худгаас цэвэр усны шугамаар хангаж, бохирын шугамаар худагт хийж дүүрэхээр соруулах, усыг агшин зуурын ус халаачаар халаахаар баригдсан. Ажилчдын эрүүл ахуй, хөдөлмөрийн аюулгүй орчныг хангасан агааржуулалт, халаалттай, оператор суух өрөө, душ, гар угаалтуур, бие засах газартай баригдсан. Хог хаягдлыг нягтруулан тээвэрлэх төвд ажиллаж байгаа хүмүүс болон хогийн машины жолооч, хог ачигч нар ажлаа тараад усанд орж, эвгүй үнэрээсээ салаад гэртээ харих ажлын таатай орчин бүрдсэнд талархаж байсан.
	3. Дахивар авах 15 цэг нь агааржуулалт, угаалтуур, цайны булан, гаднаа соруулдаг сайжруулсан нүхэн жорлон зэрэг ажилчдын эрүүл ахуй, аюулгүй орчинд ажиллах нөхцлийг бүрдүүлсэн байна. (2019 оны суурь үзүүлэлт: байхгүй). (ТДМХ-ний 1а бүтээгдэхүүнтэй нийцсэн)	Зорилт 3 (100%) хэрэгжсэн. Төслийн Баруун-Урт хотод 3ш, Арвайхээр хотод 5ш, Дархан хотод 5ш, Алтай хотод 2ш нийт 15ш дахивар авах цэг (20 тонны тохижуулсан контейнер)-ийг барьсан. Дархан хотод-1ш, Арвайхээр хотод-1ш дахивар авах цэгүүд цэвэр, бохир ус, дулааны шугамд холбогдсон. Дахивар авах 13ш цэгийг ажиллах ажилчдын эрүүл ахуй, хөдөлмөрийн аюулгүй орчныг хангасан агааржуулалттай, операторын өрөөтэй, гар угаах угаалтууртай баригдсан. Мөн дахивар авах цэгийн ойролцоо сайжруулсан нүхэн жорлон барьсан. Сайн жишээ: Өвөрхангай аймгийн төвийн цэвэр, бохир ус, дулааны шугамд холбогдсон дахивар авах цэгт ажилладаг эмэгтэйтэй ярилцага хийсэн. Өдөрт дахивар авахын хажуугаар өөрт ноогдсон орчны хог хаягдлыг шүүрдэж цэвэрлэж ажлаа хийдэг. Ойролцоох газруудын хогийг цэвэрлэдэг 4 эмэгтэй цайны цагаараа дахивар авах цэг дээр ирж, хамтдаа тохитой бие засах газартай, угаалтууртай дулаан өрөөнд цай, кофе ууж ажлаа сэтгэл хангалуун ажлаа хийдэг талаараа ярьсан. Зам талбайн үйлчлэгч 500.000 төгрөгийн цалинтай ба дахивар авах цэгийг хариуцан ажлуулснаар 200.000 төгрөгийн нэмэлт санхүүжилттэй болдог байна.
3.Эмэгтэйчүүдэд зориулан ашиглалт	4. Хяналттай ландфилл, хог хаягдлыг нягтруулан тээвэрлэх	Үйл ажиллагаа 3 (100%) хэрэгжсэн.

Үйл ажиллагаа	Зорилт, үзүүлэлт	Хэрэгжилтийн явц
засвар үйлчилгээ, хөдөлмөрийн аюулгүй ажиллагаа болон эрүүл ахуйн сургалт зохион байгуулах	төв, пүү, хог худалдан авах цэгүүдэд ажиллах 100 хүртэл мэргэжилтэн, ажилчдыг АЗҮ, хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, аюулгүй ажиллагааны чиглэлээр сургах бөгөөд үүний 30% нь эмэгтэйчүүд байна. (2019 оны суурь үзүүлэлт: 0) (ТДМХ-ний 1с бүтээгдэхүүнтэй нийцсэн)	Хог хаягдлын хяналттай төвлөрсөн цэг, хог нягтруулан тээвэрлэх байгууламж, автопүү, дахивар авах цэгийн ашиглалт, засвар үйлчилгээ, хөдөлмөрийн аюулгүй ажиллагаа болон эрүүл ахуйн чиглэлийн сургалтуудыг зохион байгуулсан. Сургалтын гол агуулга: Хог хаягдлын хэмжээ, бүтэц, менежмент; Хог хаягдлын менежментийн стратеги, хууль журам; Эх үүсвэр дээр хадгалах систем, хог хаягдлын цуглуулах, тээвэрлэх систем; Дахин боловсруулах цэг, нягтруулан тээвэрлэх төвийн үйл ажиллагаа; Дахин боловсруулах, сэргээн ашиглах технологи, зах зээл, нийлүүлэлт /металл, цаас, хуванцар, шил, органик, ХАА, үйлдвэрийн/; Барилга ба буулгалтын хог хаягдлын хэмжээ үнэлэх, боловсруулах; Ландфиллын төлөвлөлт, ашиглалт, хаалт, нөхөн сэргээлт; Байгууллагын тогтвортой үйл ажиллагааг хангах, Хог хаягдал цуглуулах тээвэрлэх үнийн тариф, байгууллагын хүний нөөц ба бусад; Байгууллагын үйл ажиллагааны загвар төлөвлөгөө хийх, хэрэгжүүлэх арга зам сэдвүүдээр хийсэн. Зорилт 4 (100%) хэрэгжсэн. С2 зөвлөхүүд Хатуу хог хаягдлын менежмент, хог хаягдлын хяналттай төвлөрсөн цэг, хог нягтруулан тээвэрлэх байгууламж, автопүү, дахивар авах цэгийн ашиглалт, засвар үйлчилгээ, хөдөлмөрийн аюулгүй ажиллагаа болон эрүүл ахуйн чиглэлийн сургалтад 4 аймгийн ТҮГ-ын 123 ажилтаныг хамруулж сургалт зохион байгуулсан. Энэхүү сургалтад 73 буюу 59% нь эрэгтэй, 50 буюу 41% нь эмэгтэйчүүд оролцсон.
Бүтээгдэхүүн 2: Хотын хатуу хог хаягдлыг дахин боловсруулах хүртээмжтэй аргачлалыг нэвтрүүлэх		
4. Хотын хатуу хог хаягдлын менежментийг багтаасан туршилтын загвар төсөл	5. Хатуу хог хаягдлыг цуглуулах, ангилах, дахин боловсруулах шинэлэг, хүртээмжтэй 12 загвар төсөлд 2 төрлийн тэтгэлэг олгож хэрэгжүүлнэ. Үүнд: (i) олон нийтийн оролцоог хангах 8 бичил тэтгэлэгээр орон нутгийн албан байгууллага, цэцэрлэг, сургууль, иргэдийн бүлгүүдэд олгох (ii) орон нутгийн бизнес эрхлэгчдийг дэмжих 4 бичил тэтгэлэгээр хог хаягдал цуглуулах, ангилах, ялгах, дахин боловсруулах, дахин ашиглах чиглэлээр хувийн хэвшлийн загвар	Үйл ажиллагаа 4 (100%) хэрэгжсэн. Хатуу хог хаягдлыг цуглуулах, ангилах, ялгах, дахин боловсруулах 4 аймгийн нийт 14 бичил төсөлд тэтгэлэг олгож хэрэгжүүлсэн. Зорилт 5 (100%) хэрэгжсэн. Төслийн 4 аймгийн төвд бичил тэтгэлэгт нийт 14 загвар төслийг хэрэгжүүлсэн. 15,000 ам.долларын бизнесийг дэмжих тэтгэлэгт: Төслийн 4 аймгийн ТҮГ-тай гэрээг байгуулсан. Аймгуудын ТҮГ-ууд хог хаягдлын талбай дээрх хаягдал хуванцарыг хайлуулах, хэрчиж бутлах тоног төхөөрөмж худалдаж авч, малын хашааны шон, гудамжны өнгөт хавтан, траншейны таг, бродюр, дугуйн ивүүр зэргийг хийж, хэрэгцээтэй газар, иргэдэд зарж борлуулан, үйл ажиллагаагаа өргөтгөн, орлого олж ажиллаж байна.

Үйл ажиллагаа	Зорилт, үзүүлэлт	Хэрэгжилтийн явц
	төсөлд олгоно. (ТДМХ-ний 2а бүтээгдэхүүнтэй нийцсэн)	5,000 ам.долларын 10 бичил тэтгэлэгт хувийн хэвшил, олон нийтийн бүлгүүд шалгарч, гэрээ байгуулсан. 1.Хаягдал шилийг дахин боловсруулж, хуванцар бүтээгдэхүүний орц үйлдвэрлэх; 2.Цаас 70%, үхрийн баас 30% шахмал ахуйн түлш бэлтгэх; 3.Хашааны хуванцар шон үйлдвэрлэлд зориулсан буталсан хуванцар нийлүүлэх; 4.Хаягдал цаасны орцтой түлш үйлдвэрлэх; 5.Хаягдал хуванцар дахин боловсруулах, 6.Хуучин хувцсыг ашиглаж бээлий, элгэвч нэмнээ зэргийг оёх, малын уяа бэлтгэх, 7.Хаягдал сүүний сав дахин ашиглаж гэрийн туурга, хаяавч оёх, 8.Уурын зуухны хаягдал үнсний орцтой барилгын үнсэн-цемент блок үйлдвэрлэх, 9. Хуванцар хог хаягдал боловсруулж үрлэн түүхий эд бэлтгэх, 10) Хаягдал цаасны орцтой цементэн блок үйлдвэрлэх ажлуудыг хийж байна. Бичил тэтгэлгийн шалгуурт: 1.Аймийн улсын бүртгэлийн ерөнхий газарт албан ёсоор бүртгэлтэй, орон нутгийн, хувийн өмчит аж ахуйн нэгж, хоршоо, төрийн бус байгууллага байх; 2.төслийн зорилготой нийцэх бизнес төслийн саналаа ирүүлсэн байх; 3.Тэтгэлгийн үйл ажиллагааг дахивар хүлээн авах цэгийн үйл ажиллагаатай бүрэн уялдуулах; 4.Орон нутгийн хог түүгч иргэд болон ажил, орлогогүй эмэгтэйчүүд, өрх толгойлсон эрэгтэйчүүд зэрэг зорилтот бүлгийн 2-3 иргэдийг тогтвортой ажлын байраар хангах, тэдгээрийн амьжиргааг нэмэгдүүлэх зорилготой байх; 5.Санхүүгийн болон үйл ажиллагааны ил тод, нээлттэй тайлагналтай байх заалтуудыг тусгасан.
	6. Загвар 12 төсөлд эмэгтэйчүүдийн оролцогчоог 50-с доошгүй хувь байлгах. (2019 суурь үзүүлэлт: байхгүй). (ТДМХ-ний 2а бүтээгдэхүүнтэй нийцсэн)	Зорилт 6 (100%) хэрэгжсэн. Загвар 14 бичил тэтгэлэгээр нийт 38 ажлын байр бий болсны 18 эрэгтэй, 20-н эмэгтэй (52.6%) ажилтай болсон. Бичил тэтгэлгийн шалгуурт орон нутгийн хог түүгч иргэд болон ажил, орлогогүй эмэгтэйчүүд, өрх толгойлсон эрэгтэйчүүд зэрэг зорилтот бүлгийн 2-3 иргэдийг тогтвортой ажлын байраар хангах, тэдгээрийн амьжиргааг нэмэгдүүлэх зорилготой байх гэсэн заалтыг тусган, сонгон шалгаруулсан.
	7. Олон нийтийн бүлэг болон бизнес эрхлэгчдийн хэрэгжүүлэх хог хаягдал дахин боловсруулах загвар төслийн хүрээнд 8-аас доошгүй ажлын байр шинээр бий болгож, үүнээс 50-с доошгүй хувийг эмэгтэйчүүдэд зориулна. (2019 суурь үзүүлэлт: байхгүй).	Зорилт 7 (100%) хэрэгжсэн. Олон нийтийн бүлэг болон бизнес эрхлэгчдийн хэрэгжүүлж байгаа хог хаягдал дахин боловсруулах 14 загвар төслийн хүрээнд 38 ажлын байр шинээр бий болгосноос 20 (53%) эмэгтэй ажилтай болсон.

Үйл ажиллагаа	Зорилт, үзүүлэлт	Хэрэгжилтийн явц
	(ТДМХ-ний 2б бүтээгдэхүүнтэй нийцсэн) 8. Төслийн өрхийн 50%, үүн дотор эмэгтэйчүүдийн хамгийн багадаа 50% нь хог хаягдлыг дахин боловсруулах, ашиглах сургалтын үр дүнд ажлын байрны талаарх мэдлэг сайжирсан байх. (Сургалтын дараах асуулгаар баталгаажуулах). (ТДМХ-ний 2с бүтээгдэхүүнтэй нийцсэн)	Зорилт 8 (100%) хэрэгжсэн. Хатуу хог хаягдлыг дахин ашиглах, ангилах тухай олон нийтийн мэдлэг олгох боловсролын хөтөлбөр хэрэгжүүлэх, орон нутгийн хэвлэл мэдээллийн хэрэгслээр дамжуулан хог хаягдлын дадал зуршлыг өөрчлөх мэдээллийг нас хүйс, жендэрийн мэдрэмжтэй сурталчлах болон богино хэмжээний кино, жүжигчилсэн тоглолт, гудамжны самбарт сурталчлах ажлуудыг амжилттай зохион байгуулсан. Олон нийтийг хамарсан мэдээллийг түгээн дэлгэрүүлэх үйл ажиллагааг 1) AM/FM орон нутгийн радио (400-600 км радиус) ТҮГ-ын захирлууд төслийн танилцуулга мэдээлэл хийсэн; 2) Замын хажууд 2 талт самбарт (олон нийтэд нээлттэй, хүртээмжтэй хогийг ангилан ялгах зурагтай самбар) явган зорчигч, жолооч нарт харагдахаар; 3) Төслийн хаалтын өдөр-ёслолын ажиллагаанд гар зургийн уралдаанд оролцсон хүүхдүүд; 4) Зөвлөхүүдийн хийсэн сургалт (онлайн болон уламжлалт) орон нутгийн удирдлага, иргэдэд зориулсан технологи, хууль эрх зүйн; ТҮГ-уудын өөрийн болон нийтийн сүлжээ; 5) Аймгийн ТВ шууд нэвтрүүлэг; 6) Тараах материал, товхимол, сурталчилгаа; 7) бусад арга хэмжээгээр сурталчилсан. Энэхүү компанит ажилд 4 аймгийн төвийн ойролцоогоор 44803 өрхийн 39200 өрх буюу 71 %-д хог хаягдлыг дахин ашиглах, ангилах мэдээлэл хүрч, үүнээс 19600 өрхийн эмэгтэйчүүдэд хүрч мэдлэгтэй болсон.
5. “Хогийн цэгээс ажлын байр” хөтөлбөр хэрэгжүүлэх, шилдэг туршлагыг баримтжуулан хог түүдэг иргэдийн амьжиргаа, ажлын нөхцөлд чанарын үнэлгээ хийнэ	9. Нийгмийн болон техникийн үр чадварын талаархи сургалтанд хамрагдсан хог түүгч 24 иргэний (үүнээс 40% эмэгтэй оролцогч) чадвар сайжирсан талаар тайлагнах. (2019 оны суурь үзүүлэлт: байхгүй) (ТДМХ-ний 2е бүтээгдэхүүнтэй нийцсэн)	Үйл ажиллагаа 5 (100%) хэрэгжсэн. “Хогийн цэгээс ажлын байр хүртэл” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэхэд хог түүдэг иргэдийн амьжиргаа, ажлын нөхцөлд чанарын үнэлгээ хийсэн. Судалгаанд хамрагдсан 43 хүнээс 19 эмэгтэй байсан. Сайн жишээ: Говь-Алтай аймгийн ТҮГ 2022 оны 2 дугаар сард хог түүгч байсан Ц.Батжаргал 19 настай залууг хогийн машины ачигчийн ажилд авч, үндсэн ажилчин болгосон. Ц.Батжаргал өмнө нь гурил зөөгч хийж, өдөрт ойролцоогоор 5000 төгрөг олдог, хогийн цэгээс дахивар цуглуулж тушааж ойролцоогоор 10000 төгрөг олж амьдралаа залгуулдаг байсан. Эмээ, ээжтэйгээ амьдардаг. Хогийн машины ачигч хийснээр сард 780.000 (үндсэн цалин 468.000 төгрөг, хүнд нөхцөлийн 40% буюу 312.000 төгрөг нэмэгддэг) төгрөгийн цалинтай болж, амьдарч буй хашаагаа сайжруулж, хаалга хийж, эмээ, ээж 2-тоо хоол хүнс авч өгч, өөртөө дугуй авч, ажилдаа сэтгэл хангалуун ажиллаж байна. Ц.Батжаргал нь 10-н настай хүүхдийн ой ухаантай болохоор цаашид сургалтад хамруулах боломжгүй, машины

Үйл ажиллагаа	Зорилт, үзүүлэлт	Хэрэгжилтийн явц
		жолооч нь өдөрт хоол ундыг нь авч өгч, ажлын ачааллыг нь тааруулж хамтарч ажилладаг. Амралтын өдрүүд, чөлөөт цагаараа дахивар цуглуулж хашаандаа хадгалж байгаад тушааж мөнгө олдог. Зорилт 9 (100%) хэрэгжсэн. Бичил тэтгэлэг авсан ТҮГ, аж ахуйн нэгж, төрийн бус байгууллагуудад эмэгтэйчүүд болон хог түүгч иргэдийг ажилд авах чиглэлийг тусгасан бөгөөд нийт 24 хог түүгч иргэдийг байнгын болон түр ажлын байртай болгосны 11 (46%) эмэгтэй ажлын байртай болсон. Зөвлөхүүд зорилтот бүлэг буюу хог түүгч иргэдийн чанарын үнэлгээг тоон судалгаа, чанарын судалгаа гэж 2 үе шаттайгаар хийсэн. Төслийн аймгуудын хог түүгч иргэдийг илрүүлэх, бүртгэлжүүлэх зорилгоор хогийн цэг дээр очиж анкетын аргаар тоон судалгааг 4 аймгийн нийт 43 хог түүгч иргэнээс авсан. Тоон судалгаагаар зорилтот бүлгийн иргэдийн насжилт, өрхийн амьжиргааны нөхцөл байдал, хог хаягдал цуглуулахаас гадна өөр орлоготой эсэх, ажлын байран дахь эрсдлийг тодорхойлох мөн амьдран суух хаяг, холбоо барих хэрэгсэл нь тогтвортой зэргийг тодруулах, баримтжуулах зорилготойгоор 15 асуулттай анкетийг боловсруулан судалгааг авсан. Чанарын судалгаагаар хог түүгч иргэдээс гадна тэдний гэр бүлийн гишүүдийг оролцуулан үнэлгээ хийсэн. Чанарын судалгааг кейс менежментийн аргаар явуулсан. Нөхцөл байдлын үнэлгээ хийх, хэрэгцээг тодорхойлох ярилцлагуудыг тоон судалгаанд хамрагдсан мэдээлэлд үндэслэн гэр бүлийн нэг гишүүнээс түлхүүр ярилцагчаас төлөөлүүлэн 34 хүнээс авсан. Ярилцлагаар боловсрол, насжилт, хөдөлмөр эрхлэлтийн байдлыг илүү анхааран авч, цаашид үзүүлэх үйлчилгээ арга хэмжээг төлөвлөн ажилласан. Аймгуудын зорилтот бүлэг болох хог түүгчдийн хувьд байнга хогон дунд амьдардаг хүмүүс байхгүй, өдөржин хогийн цэг дээр байдаг мөн орлогын өөр эх үүсвэртэй ч ажлын хажуугаар хог түүдэг хүмүүс байсан. Зорилтот бүлгийн иргэд ажиллах явцад аюултай хүчин зүйлс, тэдгээрт өртөж буй процесс, ажил үүрэг, ажлын талбарыг нарийвчлан таньж мэдэх нь өөрсдийгөө хамгаалахад ач холбогдолтой байдаг тул 1. Хог ангилах, түүх явцад өдөр тутамд харьцдаг зүйлс; 2. Орчин, байршил, цаг агаар; 3. Шуугиан, тоос, доргион, хурц үзүүртэй, ирмэгтэй зүйлс; 4. Эмнэлгийн болон аюултай, цацраг хог хаягдалыг таних тэмдэгийг мэдэх гэж бүлэглэн авч үзсэн.. Хогийн цэг дээр дахивар хог түүдэг 43 иргэнээс 30 иргэнийг эрүүл мэндийн анхан шатны үзлэгт хамруулсан.

Үйл ажиллагаа	Зорилт, үзүүлэлт	Хэрэгжилтийн явц
	10. Сургалтанд хамрагдсан хог түүгч иргэдийн 50 хүртэлх хувийг төрийн болон хувийн компаниудад бүтэн эсвэл хагас цагийн ажлын байраар хангана. Үүний 40% эмэгтэйчүүд байна. (ТДМХ-ний 2f бүтээгдэхүүнтэй нийцсэн)	Судалгааны дүнд хог түүгч иргэдийн ажлын байран дэх эрсдэл, гэмтэл, дарамт одоогоор харьцангуй бага байгаа бөгөөд байгаль орчин, нийгэм, орчин тойрон, гэр бүл дэх эрсдэл харьцангуй өндөр нөлөөлөлтэй байна гэж дүгнэсэн. Зорилт 10 (100%) хэрэгжсэн. Төслийн хүрээнд хог түүгч 24 иргэн сургалтад хамрагдаж, төрийн болон хувийн компаниудад бүтэн болон хасаг цагийн ажилтай болсоны 11 буюу 46 % нь эмэгтэйчүүд байна. Төрийн өмчит компанид /ТҮГ/: - Сүхбаатар аймагт шарилж түүдэг 11 иргэний 5–г аймгийн ТҮГ нь ачигч, зам талбайн үйлчлэгч, дахивар авах цэгт ажлын байранд, - Өвөрхангай аймагт 5 иргэнийг аймгийн ТҮГ ажлын байраар хангаад байна. - Говь-Алтай аймгийн ТҮГ 2 хог түүгч иргэнийг хогийн машины ачигч болон дахивар авах цэгтр ажилд авснаас 8 эрэгтэй, 4 эмэгтэй байна. Хувийн хэвшилд: Бичил тэтгэлэгт хамрагдсан дахивар боловсруулах газрууд нийт 12 хог түүгчийг ажилд авч (үүнээс 5 эрэгтэй, 7 эмэгтэй) иргэдийг түр ажлын байртай болгож, үйл ажиллагаа явуулж байна
	11. Хог түүдэг иргэдтэй хамтран ажиллах хамгийн сайн туршлага бүхий 1 хүртэл мэдлэг бүхий бүтээгдэхүүнийг нэвтрүүлнэ. 2019 оны үндсэн үзүүлэлт: байхгүй) (ТДМХ-ний 2e бүтээгдэхүүнтэй нийцсэн)	Зорилт 11 (100%) хэрэгжсэн. Сайн жишээ: Өвөрхангай аймгийн хогийн цэгт хэрэглэх боломжтой хог хаягдлыг цуглуулж, амьжиргаагаа залгуулдаг байсан өрх толгойлсон эмэгтэй Н.Одончимэг (44 настай, 6 хүүхэдтэй)-ийг ТҮГ төслөөр баригдсан дахивар авах цэгийн үйл ажиллагааг хариуцуулан ажилд авсан. Дахивар авах цэгт гар угаалтууртай, сайжруулсан нүхэн жорлонтой нь эрүүл ахуйн шаардлага хангасан, ажиллах таатай орчин бий болсон талаар Одончимэг ярьсан бөгөөд дахивар авах цэгийг цэвэр цэмцгэр хариуцан ажиллаж байсан. Мөн ТҮГ-тай бага оврын ачааны машиныг эргэн төлөлтэйгээр гэрээ байгуулан ашиглаж байна. Дахивар хогийг ажлын бус цагаар түүж тушаах болон машинаараа дуудлагаар үйлчилж дахиварыг авдаг болсон байна. Хогийн цэгт хог түүдэг байхдаа сарын орлого 200.000-300.000 төгрөг байсан бол одоо сардаа ойролцоогоор 1.100.000 төгрөгийн орлоготой

Үйл ажиллагаа	Зорилт, үзүүлэлт	Хэрэгжилтийн явц
		болж, хүүхүүдийнхээ сурах, амьдрах орчин орчин сайжирсан болон өөрөө компани байгуулах мөрөөдөлтэй болсоноо ярьсан. ТҮГ-ын даргад итгэл үзүүлж сайхан ажилд оруулсанд баярлаж явдагаа илэрхийлж байсан.
Бүтээгдэхүүн 3: Х Хатуу хог хаягдлын менежментийн талаархи олон нийтийн мэдээлэл, боловсролын кампанит ажлыг эхлүүлэх		
6. Хог хаягдлыг ангилан ялгах, дахин боловсруулах талаар олон нийтэд мэдээлэл олгох, боловсролын кампанит ажлуудыг эхлүүлнэ.	12. Төслийн аймаг бүрээс айл өрхийн 50% хог хаягдлыг ялгах, дахин боловсруулах талаар мэдлэг дээшлүүлсэн байх. Үүнээс 50 хүртэлх хувь нь эмэгтэйчүүд байна. (2019 оны суурь үзүүлэлт: хамаарахгүй). (ТДМХ-ний 3b бүтээгдэхүүнтэй нийцсэн) 13. Хог хаягдлыг цуглуулах, дахин боловсруулах талаар хамгийн багадаа орон нутгийн 4 сонин, 8 самбар дээр мэдээлэл нийтэлсэн байна. (2019 оны суурь: байхгүй). (ТДМХ-ний 3a бүтээгдэхүүнтэй нийцсэн)	Үйл ажиллагаа 6 (100%) хэрэгжсэн. Төслийн зөвлөхүүд хог хаягдлыг ангилан ялгах, дахин боловсруулах талаар олон нийтэд мэдээлэл олгох, боловсролын кампанит ажлуудыг хийсэн. Зорилт 12 (100%) хэрэгжсэн. Хатуу хог хаягдлыг дахин ашиглах, ангилах тухай олон нийтийн мэдлэг олгох боловсролын хөтөлбөр хэрэгжүүлэх, орон нутгийн хэвлэл мэдээллийн хэрэгслээр дамжуулан хог хаягдлын дадал зуршлыг өөрчлөх мэдээллийг нас хүйс, жендэрийн мэдрэмжтэй сурталчлах болон богино хэмжээний кино, жүжигчилсэн тоглолт, гудамжны самбарт сурталчлах ажлуудыг амжилттай зохион байгуулсан. Олон нийтийг хамарсан мэдээллийг түгээн дэлгэрүүлэх үйл ажиллагааг 1) АМ/FM орон нутгийн радио (400-600 км радиус) ТҮГ-ын захирлууд төслийн танилцуулга хийсэн; 2) Замын 2 талт самбарт (олон нийтэд нээлттэй, хүртээмжтэй самбар) явган зорчигч, жолооч нар; 3) Төслийн хаалтын өдөр-ёслолын ажиллагаанд гар зургийн уралдаанд оролцсон хүүхдүүд; 4) Зөвлөхүүдийн хийсэн сургалт (онлайн болон уламжлалт) орон нутгийн удирдлага, иргэдэд зориулсан технологи, хууль эрх зүйн; ТҮГ-уудын өөрийн болон нийтийн сүлжээ; 5) Аймгийн ТВ шууд нэвтрүүлэг; 6) Тараах материал, товхимол, сурталчилгаа; 7) бусад арга хэмжээгэр сурталчилсан. Энэхүү кампанит ажилд 4 аймгийн төвийн ойролцоогоор 44803 өрхийн 39200 өрх буюу 71 %-д хог хаягдлыг дахин ашиглах, ангилах мэдээлэл хүрч, үүнээс 19600 өрхийн эмэгтэйчүүдэд хүрсэн. Зорилт 13 (100%) хэрэгжсэн. Хог хаягдлыг цуглуулах, дахин боловсруулах зурагт плакат Сүхбаатар-300ш, Говь-Алтай-250ш, Өвөрхангай-250ш, Дархан Уул-200ш, нийт 4 аймагт 1000ш тараасан. Хог хаягдлыг цуглуулах, дахин боловсруулах талаар самбарын загварыг бэлтгэн, Өвөрхангай аймагт 5х3м-2ш, Сүхбаатар аймагт 3.6х1.8м-4ш, Говь-Алтай аймагт 2х3м-4ш нийт 10 ш самбар байршуулсан. Дархан уул аймгийн төвд сул самбар байхгүй байсан тул 13 байгууллагын мэдээллийн самбарт хог хаягдлыг дахин ашиглах, дахивар хүлээн авах

Үйл ажиллагаа	Зорилт, үзүүлэлт	Хэрэгжилтийн явц
	14. ТВ болон олон нийтийн хэвлэл мэдээллийн хэрэгсэлээр дөрвөн аймгийн бүлгийн сайтуудаар дамжуулж хог хаягдлыг цуглуулах, дахин боловсруулалт хийх талаар залуучууд, насанд хүрэгчдэд чиглэсэн жендерийн талаар 2 видео дүрс болон тараах материалыг бэлтгэнэ.	мэдээллийг байршуулсан. Энэ нь оршин суугчид, хүүхдүүдэд хогоо ангилан ялгах, хогийн хэмжээг багасгах, ашиглаж болох дахиварыг дахивар авах цэгт өгч, мөнгө авах мэдлэгтэй болсон. Зорилт 14 (100%) хэрэгжсэн. Хатуу хог хаягдлыг ангилж хаях, дахин боловсруулах дадал олгох зорилгоор видео контентуудыг бэлтгэж орон нутгийн телевиз, нийгмийн сүлжээгээр иргэд, оршин суугчид, сургуулийн сурагчдад мэдээлэл түгээсэн. Мөн аймгийн төвийн LED дэлгэц, сурталчилгааны самбараар хог хаягдлын эх үүсвэр дээр ангилж ялгах ажлыг түгээн сурталчилсан. Говь-Алтай аймагт: https://www.facebook.com/altaitv.live/videos/1868749393459991 https://www.facebook.com/watch/live/?ref=watch_permalink Сүхбаатар аймагт: https://www.facebook.com/profile.php?id=100057175910695 Өвөрхангай аймагт: https://www.facebook.com/ts7032 Дархан-Уул аймагт: https://www.facebook.com/profile.php?id=1000700508852
	15.Хог хаягдлыг ангилан ялгах, дахин боловсруулах талаарх мэдлэг дээшлүүлэхэд хэвлэл мэдээллийн бүтээгдэхүүнүүд, боловсролын компанит ажил, олон нийтийн арга хэмжээнд айл өрхүүдийн 50 хувийг хамруулж, үүний 50-аас доошгүй хувь нь өрхийн эмэгтэй гишүүд байхаар зохион байгуулна. (2019 оны суурь: байхгүй).	Зорилт 15 (100%) хэрэгжсэн. Хатуу хог хаягдлыг дахин ашиглах, ангилах тухай олон нийтийн мэдлэг олгох боловсролын хөтөлбөр хэрэгжүүлэх, орон нутгийн хэвлэл мэдээллийн хэрэгслээр дамжуулан хог хаягдлын дадал зуршлыг өөрчлөх мэдээллийг нас хүйс, жендерийн мэдрэмжтэй сурталчлах болон богино хэмжээний кино, жүжигчилсэн тоглолт, гудамжны самбарт сурталчлах ажлуудыг амжилттай зохион байгуулсан. Олон нийтийг хамарсан мэдээллийг түгээн дэлгэрүүлэх үйл ажиллагааг 1) АМ/FM орон нутгийн радио (400-600 км радиус) ТҮГ-ын захирлууд төслийн танилцуулга хийсэн; 2) Замын 2 талт самбарт (олон нийтэд нээлттэй, хүртээмжтэй самбар) явган зорчигч, жолооч нар; 3) Төслийн хаалтын өдөр-ёслолын ажиллагаанд гар зургийн уралдаанд оролцсон хүүхдүүд; 4) Зөвлөхүүдийн хийсэн сургалт (онлайн болон уламжлалт) орон нутгийн удирдлага, иргэдэд зориулсан технологи, хууль эрх зүйн;

Үйл ажиллагаа	Зорилт, үзүүлэлт	Хэрэгжилтийн явц
		ТҮГ-уудын өөрийн болон нийтийн сүлжээ; 5) Аймгийн ТВ шууд нэвтрүүлэг; 6) Тараах материал, товхимол, сурталчилгаа; 7) бусад арга хэмжээгэр сурталчилсан. Энэхүү компани ажилд 4 аймгийн төвийн ойролцоогоор 44803 өрхийн 39200 өрх буюу 71 %-д хог хаягдлыг дахин ашиглах, ангилах мэдээлэл хүрч, үүнээс 19600 өрхийн эмэгтэйчүүдэд хүрсэн.
7. Хатуу хог хаягдлын менежментийн бодлого боловсруулах, төлөвлөх болон санхүү, хүний нөөцийн менежментийн чиглэлээр орон нутгийн засаг захиргааны ажилчдыг сургах	16. Хатуу хог хаягдлын бодлого боловсруулах, төлөвлөлт, хүний нөөц, засаглал болон санхүүгийн менежментийн талаар төслийн 4 аймгийн төвүүдийн 120 хүртэлх мэргэжилтэн сургалтанд хамрагдана. Үүний 40% нь эмэгтэйчүүд байна. (ТДМХ-ний 3с бүтээгдэхүүнтэй нийцсэн)	Үйл ажиллагаа 7 (100%) хэрэгжсэн. Хатуу хог хаягдлын бодлого боловсруулах, төлөвлөлт, хүний нөөц, засаглал болон санхүүгийн менежментийн талаар төслийн 4 аймаг, сумдын ЗДТГ-ын ажилтнуудыг сургалтад хамруулсан бөгөөд нийт 128 хүн хамрагдаж, үүний 92 (72%) эмэгтэйчүүд оролцсон. Зорилт 15 (100%) хэрэгжсэн. Дээрх сургалтын агуулгад 1) Хог хаягдлын хэмжээ, бүтэц, менежемент; 2) Хатуу хог хаягдлын менежментийн чиглэлээр улсын болон аймгийн түвшинд батлагдсан хууль эрх зүйн орчин; 3) Аймгийн хог хаягдлын менежментийг сайжруулах төлөвлөгөө; 4) Стратеги төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх арга үамууд; 5) Хог хаягдлын менежментийг сайжруулах журам, заавар; 6) Эх үүсвэр дээр хадгалах систем, хог хаягдлын цуглуулах, тээвэрлэх систем; 7) Дахин боловсруулах цэг, нягтруулан тээвэрлэх төвийн үйл ажиллагаа; 8) Дахин боловсруулах, сэргээн ашиглах технологи, зах зээл, нийлүүлэлт; 9) Барилгын ба буулгалтын хог хаягдлын хэмжээ үнэлэх, боловсруулах; 10) Ландфиллын төлөвлөлт, ашиглалт, хаалт, нөхөн сэргээлт; 11) Аюултай хог хаягдлын менежмент, технологи, устгал; 12) Сумын хог хаягдлын менежмент, сайжруулах үйл ажиллагааны төлөвлөгөө хийх асуудлуудыг багтаасан. Нийт 4 аймагт 114 ажилтнуудад 1404 хүн/цагийн сургалтыг танхимаар зохион байгуулж, дээрх сургалтын сэдвүүдээ онол, харилцан ярилцлагаар хийж, идэвхитэй оролцуулж, сургалтыг хир үр дүнтэй хүлээн авсан дүгнэлтийг хийсэн 85 хувиас дээш үзүүлэлтэй гарсан. Цаашид төслөөр боловсруулсан баримт бичгүүдийг үе шаттай хэрэгжүүлэх, барилга байгууламжийн үйл ажиллагааг идэвхижүүлэхэд ТҮГ-тай хамтарч ажиллах мэдлэгтэй болсон.

**Төслийн хүрээнд шинээр бий болсон
ажлын байрны мэдээлэл**

Төслөөр шинээр бий болсон ажлын байрны мэдээлэл

	Ажлын нэр	Шинэ ажлын байрны тоо	Үүнээс:		Хог түүгч иргэн ажилд орсон тоо	Үүнээс:		Ажлын байрны тоо		
			эрэгтэй	эмэгтэй		эрэгтэй	эмэгтэй	Байнгын	Түр	
ӨВӨРХАНГАЙ АЙМАГ										
1	Арвайхээр Тохижилт Үйлчилгээ ТҮГ-т төслөөр хийгдсэн ажлууд	Автопүү, дахивар авах цэг-3ш, авто ачигч 3м3, 0.25м3	5	1	4	3	2	1	5	-
2	Арвайхээр Тохижилт Үйлчилгээ ТҮГ (15000\$)	Хаягдал хуванцарыг дахин боловсруулах	3	3	-	-	-	-	1	2
3	Согоот хайрханы буян ХХК (5000\$)	Эрүүл амьдрал - хаягдал хувцсаар бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэх	3	-	3	-	-	-	-	3
4	Шимт малын буян хоршоолол (5000\$)	Хаягдал сүүний савыг дахин ашиглах	2	1	1	1	-	1	-	2
5	Ванчин сайн илч ХХК (5000\$)	Үнсээр блок үйлдвэрлэх	4	1	3	2	1	1	1	3
Нийт			17	6	11	6	3	3	7	10
ГОВЬ-АЛТАЙ АЙМАГ										
1	“Алтай хотын тохижилт үйлчилгээ” ТҮГ-т төслөөр хийгдсэн ажлууд	Хог хаягдлын ландфилл, хог нягтруулан тээвэрлэх байгууламж, автопүү, дахивар авах цэг-2ш, авто ачигч 3м3, хогны машин, усны машин	4	1	3	2	2	-	4	-
2	“Алтай хотын тохижилт үйлчилгээ” ТҮГ (15000\$)	Хоёрдогч түүхий эдийг ялган эцсийн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэх	3	3	-				-	3
3	Төмөрт нуруу ХХК (5000\$)	Хаягдал цаасаар эко түлш үйлдвэрлэх	4	1	3	3	1	2	1	3
4	ДЭОЛС ХХК (5000\$)	Хуванцар хог хаягдал дахин боловсруулах үйлдвэр	4	2	2	2	2	-	2	2
Нийт			15	7	8	7	5	2	7	8
СҮХБААТАР АЙМАГ										
1	Сүхбаатар аймаг тохижилт үйлчилгээ	Хог хаягдлын ландфилл, хог нягтруулан тээвэрлэх байгууламж,	6	4	2	6	3	3	6	-

	ТҮГ-т төслөөр хийгдсэн ажлууд	автопүү, дахивар авах цэг-5ш, авто ачигч 3м3								
2	Сүхбаатар аймаг тохижилт үйлчилгээ ТҮГ (15000\$)	Хог хаягдлыг эх үүсвэр дээр нь ангилан ялгаж хуванцар савыг хэрчиж бутлах төсөл	1	1	-	-	-	-	1	-
3	Элдэв шил нөхөрлөл (5000\$)	Хогийг мөнгө болгье	2	-	2	-	-	-	1	1
4	Билэгт Тусч хүү нөхөрлөл (5000\$)	Хаягдал цаасыг боловсруулж шахмал цаасан эко түлш хийх	2	1	1	1	-	1	1	1
5	Ивээлт Есөн жин ХХК (5000\$)	Хог хаягдлыг эх үүсвэр дээр нь ангилан ялгаж хуванцар савыг хэрчиж бутлах	2	1	1	1	-	1	1	1
Нийт			13	7	6	8	3	5	10	3
ДАРХАН -УУЛ АЙМАГ										
1	“Дархан Хотын Тохижилт Үйлчилгээний газар” ТҮГ-т төслөөр хийгдсэн ажлууд	Дахивар авах цэг-5ш, экскаватор, авто ачигч 0.25м3	5	1	4	1	1	-	5	-
2	“Дархан Хотын Тохижилт Үйлчилгээний газар” ТҮГ (15000\$)	Хуванцар үрэл боловсруулах үйлдвэр	2	2	-	-	-	-	-	2
3	Дархан хоггүй ирээдүй ТББ (5000\$)	Хог хаягдлаа ангилья	2	1	1	1	-	1	1	1
4	Сан оргиу ХХК (5000\$)	Ногоон бетон эдлэл үйлдвэрлэх технологийн хөгжүүлэлт	4	1	3	1	-	-	-	4
Нийт			13	5	8	3	2	1	6	7
1	ТҮГ-т төслөөр	Ажлын байрны тоо	20	7	13	12	8	4	20	-
2	14 бичил тэтгэлэг	Ажлын байрны тоо	38	18 (47%)	20 (53%)	12	5 (42%)	7 (58%)	10	28
БҮГД			58 (100%)	25 (43%)	33 (57%)	24 (41%)	13 (54%)	11 (46%)	30 (52%)	28 (48%)

Газар чөлөөлөлт, нүүлгэн шилжүүлэлтийн тайлан

БАРИЛГА ХОТ
БАЙГУУЛАЛТЫН
ЯАМ

АЙМГУУДЫН ТӨВИЙН ХАТУУ ХОГ ХАЯГДЛЫН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨСӨЛ-Буцалтгүй тусламж

Цэцэглэн хөгжсөн хүртээмжтэй, тэсвэртэй, тогтвортой Ази, Номхон далайн бүс нутгийг цогцлоох Ядуурлыг бууруулах Япон сан- G9026-МОН

НҮҮЛГЭН ШИЛЖҮҮЛЭЛТ, ГАЗАР ЧӨЛӨӨЛӨЛТИЙН ТАЙЛАН

Гүйцэтгэсэн:

Зүүн өмнөд говийн хот байгуулалт, хилийн ойролцоо суурин газруудын хөгжлийн төслийн удирдах нэгж

2023 оны 3 дугаар сар

ГАРЧИГ

	ТОВЧИЛСОН ҮГИЙН ТАЙЛАЛ	03
I	ТӨСЛИЙН ТАНИЛЦУУЛГА	04
II	ТӨСЛИЙН ДЭЛГЭРЭНГҮЙ	05
1	Багц W1.1. Говь-Алтай аймагт хяналттай шинэ ландфилл байгуулах	05
2	Багц W1.2. Сүхбаатар аймагт хяналттай шинэ ландфилл байгуулах	06
3	Багц W2. Дархан уул аймгийн төвд дахивар авах цэгүүд барих	07
4	Багц W3. Говь-Алтай аймагт хог нягтруулан тээвэрлэх төв, автопүү, дахивар авах цэг барих	08
5	Багц W4. Сүхбаатар аймагт аймагт хог нягтруулан тээвэрлэх төв, автопүү, дахивар авах цэг барих	09
	Багц W5. Өвөрхангай аймгийн төвд автопүү, дахивар авах цэгүүд барих	10
IV	ДҮГНЭЛТ	11
IV	ХАВСРАЛТУУД	12

ТОВЧИЛСОН ҮГИЙН ТАЙЛАЛ

№	Товчилсон үгс	Тайлал
01	АХБ	Азийн хөгжлийн банк
02	ГЧНШ	Газар чөлөөлөлт нүүлгэн шилжүүлэлт
03	ГХБХБГ	Газрын харилцаа, барилга хот байгуулалтын газар
04	МУЗГ	Монгол улсын Засгийн газар
05	НӨАТ	Нэмэгдсэн өртгийн албан татвар
06	ТҮГ	Тохижилт үйлчилгээний газар
07	ТУН	Төслийн удирдах нэгж
08	ХХК	Хязгаарлагдмал хувьцаат компани
09	ЦДАШ	Цахилгаан дамжуулах агаарын шугам

I. ТӨСЛИЙН ТАНИЛЦУУЛГА

Аймгийн төвүүдийн ахуйн хатуу хог хаягдлын менежментийн тогтвортой үйл ажиллагааг бий болгож, хог хаягдлыг цуглуулах, ангилан ялгах, дахин боловсруулахад орон нутгийн иргэдийг оролцуулан олон нийтийн бизнесийн үйл ажиллагаа хэлбэрээр орлого бүрдүүлэх үйл ажиллагаа зохион байгуулах эхлэлийг тавих зорилгоор АХБ-ны 2019-2021 оны Монгол Улсад хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны бизнес төлөвлөгөөний дагуу Ядуурлыг бууруулах Японы сангийн санхүүжилттай G9206-MON төсөл нь 4 аймгийн төвд 2020-2022 онд амжилттай хэрэгжсэн.

Энэ төсөл хэрэгжсэнээр Монгол улсын бусад аймгийн төвүүд, томоохон суурин газруудыг хамарсан хотын хог хаягдлын менежментийн тогтвортой, хүртээмжтэй шийдэлд хүрэх загвар болох, түүнчлэн хог хаягдал цуглуулах, ангилан ялгах, дахин боловсруулах үйл ажиллагаанд орон нутгийн иргэдийн оролцоог хангасан орлогын эх үүсвэр бий болгох, олон нийтийг хамарсан бизнес үйл ажиллагаа зохион байгуулах эхлэл тавигдаж байгаа юм. Энэ нь оршин суугчдын эрүүл мэнд, аюулгүй байдалд учруулах сөрөг нөлөөллийг бууруулж, хатуу хог хаягдлын менежментийн зохистой үйл ажиллагаанаас байгаль орчинд үзүүлэх эерэг үр дүн, эдийн засгийн боломжийг нэмэгдүүлнэ

Аймгийн төвүүдийн хатуу хог хаягдлын менежментийг сайжруулах төслийн хүрээнд дараах барилга, байгууламжийг барьж ашиглалтад оруулсан. Үүнд:

- (i) Багц W1.1. Говь-Алтай аймагт хяналттай шинэ ландфилл байгуулах
- (ii) Багц W1.2. Сүхбаатар аймагт хяналттай шинэ ландфилл байгуулах
- (iii) Багц W2. Дархан уул аймгийн төвд дахивар авах цэгүүд барих
- (iv) Багц W3. Говь-Алтай аймагт хог нягтруулан тээвэрлэх төв, автопүү, дахивар авах цэг барих
- (v) Багц W4. Сүхбаатар аймагт аймагт хог нягтруулан тээвэрлэх төв, автопүү, дахивар авах цэг барих
- (vi) Багц W5. Өвөрхангай аймгийн төвд автопүү, дахивар авах цэгүүд барих

Төсөл хэрэгжих явцад төслийн зөвлөхүүд болон барилгын хяналтын инженер, орон нутгийн ГХБХБГ, Тохижилт үйлчилгээний төлөөлөл төслийн талбайд ажиллаж барилгын ажлын явц, аюулгүй ажиллагаа, барилгын ажлын чанарт хяналт тавьж ажилласан.

II. ТӨСЛИЙН ДЭЛГЭРЭНГҮЙ

1. Багц W1.1. Говь-Алтай аймагт хяналттай шинэ ландфилл байгуулах

Говь-Алтай аймгийн Тохижилт үйлчилгээний газар (ТҮГ) нь БХБЯ-тай байгуулсан гэрээгээр ус шүүрүүлэн цуглуулах сан, гадна төмөр хашаа, үерийн уснаас хамгаалсан далан, гүний усны хяналтын цооног, шүүрүүлэх хий гаргах хоолой бүхий иж бүрэн ландфилын байгууламжийн ажлыг батлагдсан төлөвлөгөөний дагуу хийж гүйцэтгэсэн.

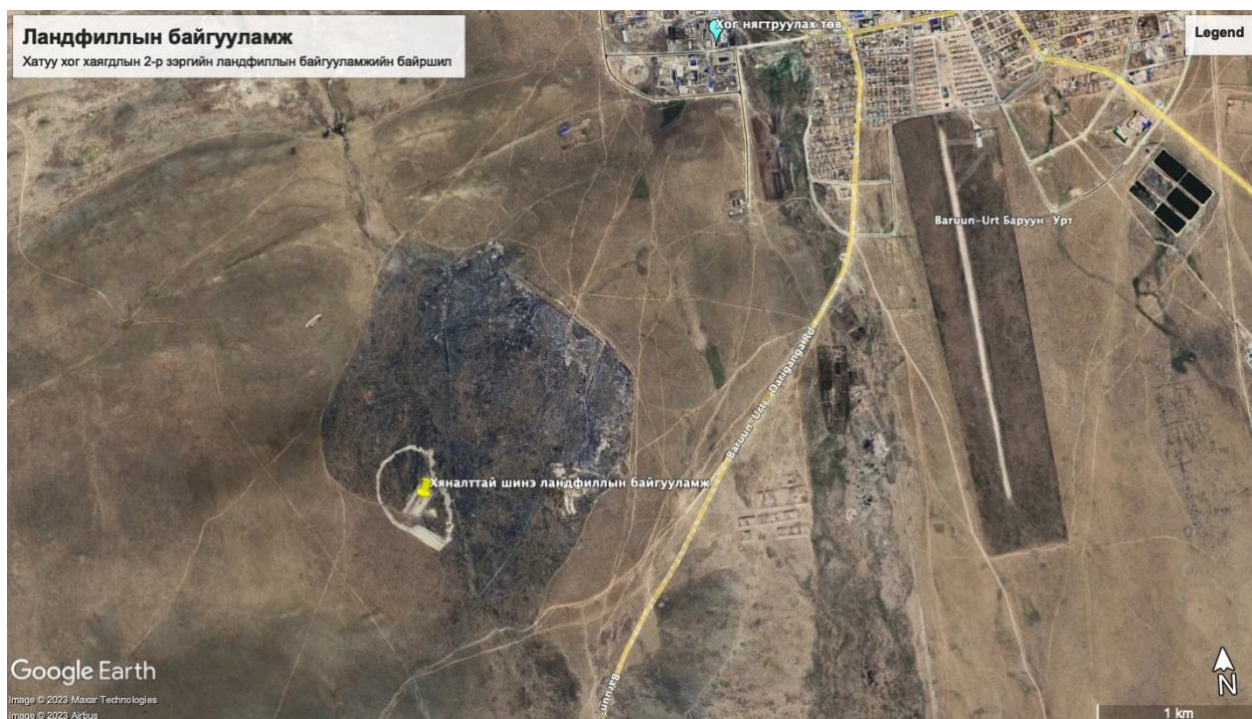
Говь-Алтай аймгийн Тохижилт үйлчилгээний газар нь Засаг даргын захирамжаар олгогдсон ландфиллын байгууламжийн байшилд газар чөлөөлөх, нүүлгэн шилжүүлэлттэй холбоотой асуудал үүсээгүй зориулалтын дагуу ашиглаж байгаа тухай 2023 оны 03 сарын 24-ны өдрийн 54 тоот албан бичгийг захиалагчид ирүүлсэн.

2. Багц W1.2. Сүхбаатар аймагт хяналттай шинэ ландфилл байгуулах

Сүхбаатар аймгийн Тохижилт үйлчилгээний газар (ТҮГ) нь БХБЯ-тай байгуулсан гэрээгээр ус шүүрүүлэн цуглуулах сан, гадна төмөр хашаа, үерийн уснаас хамгаалсан далан, гүний усны хяналтын цооног, шүүрүүлэх хий гаргах хоолой бүхий иж бүрэн ландфиллын байгууламжийн ажлыг батлагдсан төлөвлөгөөний дагуу хийж гүйцэтгэсэн.

Сүхбаатар аймгийн Тохижилт үйлчилгээний газар нь Засаг даргын захирамжаар олгогдсон ландфиллын байгууламжийн байршилд газар чөлөөлөх, нүүлгэн шилжүүлэлт байхгүй тухай 2021 оны 06 сарын 28-ны өдрийн 45 тоот албан бичгээр захиалагчид ирүүлсэн.

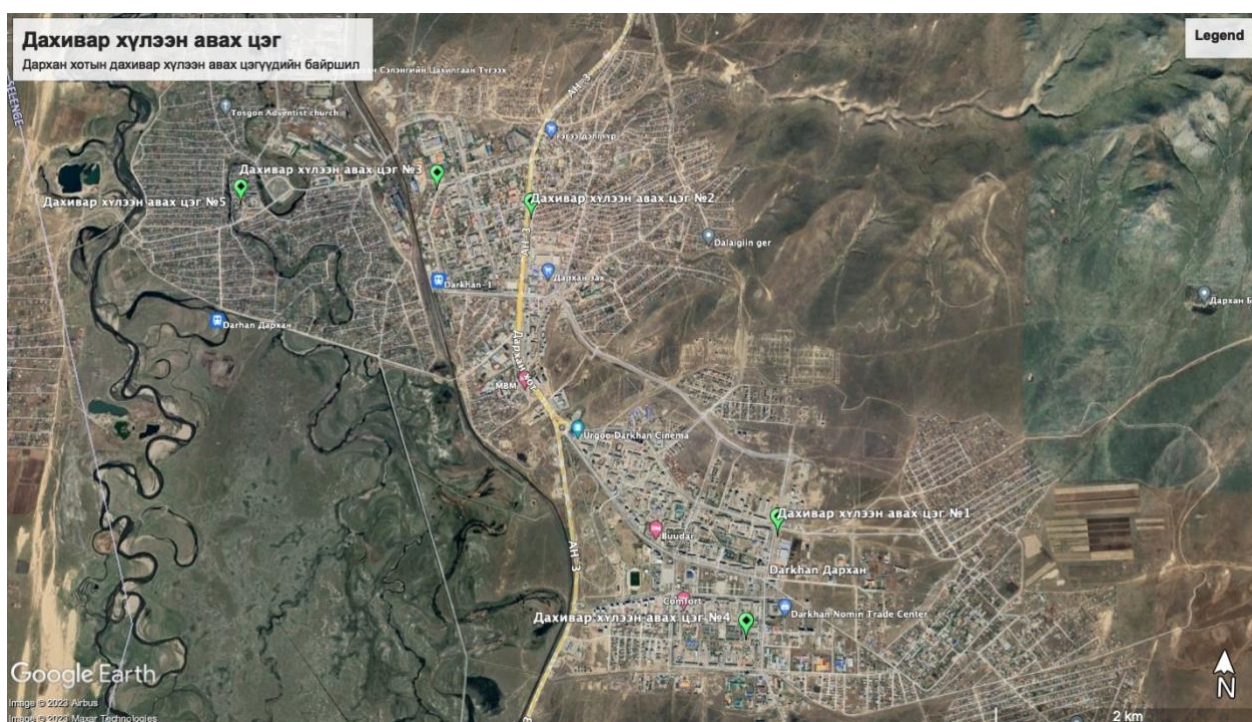

3. Багц W2. Дархан уул аймгийн төвд дахивар авах цэгүүд барих

“Гурван бүрэн” ХХК нь БХБЯ-тай байгуулсан гэрээгээр орон нутгаас олгогдсон байршилд 5ш дахивар авах цэг буюу сайжруулсан контейнерыг байршуулж, тохижуулах ажлыг гүйцэтгэсэн.

1ш дахивар авах цэгийг гадна цэвэр, бохир усны шугам сүлжээнд холбож, 4ш дахивар авах цэгийг орон нутагтай зөвшилцсөний дагуу гадна нүхэн жорлонгүй байршуулж тохижуулсан. Дахивар хүлээн авах цэгийн байршилд газар чөлөөлөх, нүүлгэн шилжүүлэлтийн ажил хийгдээгүй болно.

Дархан-Уул аймгийн Тохижилт үйлчилгээний газар нь Засаг даргын захирамжаар олгогдсон авто пүү, дахивар хүлээн авах 5 цэгийн байшилд газар чөлөөлөх, нүүлгэн шилжүүлэлттэй холбоотой асуудал үүсээгүй ба газрууд нь тус байгууллагын эзэмшилд байгаа тухай 2023 оны 03 сарын 24-ны өдрийн 45 тоот албан бичгийг захиалагчид ирүүлсэн.

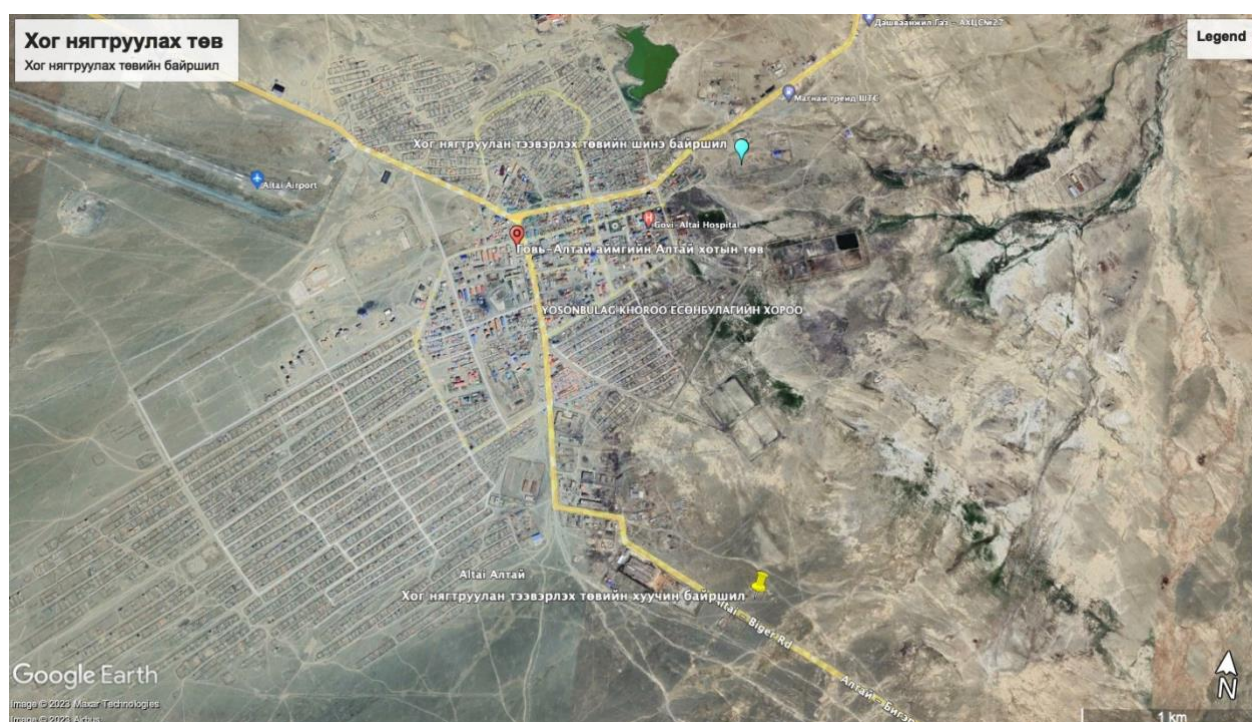

4. Багц W3. Говь-Алтай аймагт хог нягтруулан тээвэрлэх төв, автопүү, дахивар авах цэг барих

“Сайн констракшн” ХХК нь БХБЯ-тай байгуулсан гэрээгээр Говь-Алтай аймгийн төвд хог нягтруулан тээвэрлэх төвийн барилга барих, хог нягтруулах тоног төхөөрөмжийг угсрах, гадна ЦДАШ, КТПН, автопүүг угсрах, гадна хашаа барих, дахивар хүлээн авах 2 цэгийг байршуулж, тохижуулах ажлуудыг хийж гүйцэтгэсэн.

Орон нутгийн хүсэлтээр шинээр төлөвлөн сонгосон байршилд газар чөлөөлөх, нүүлгэн шилжүүлэлтийн ажил хийгдээгүй болно.

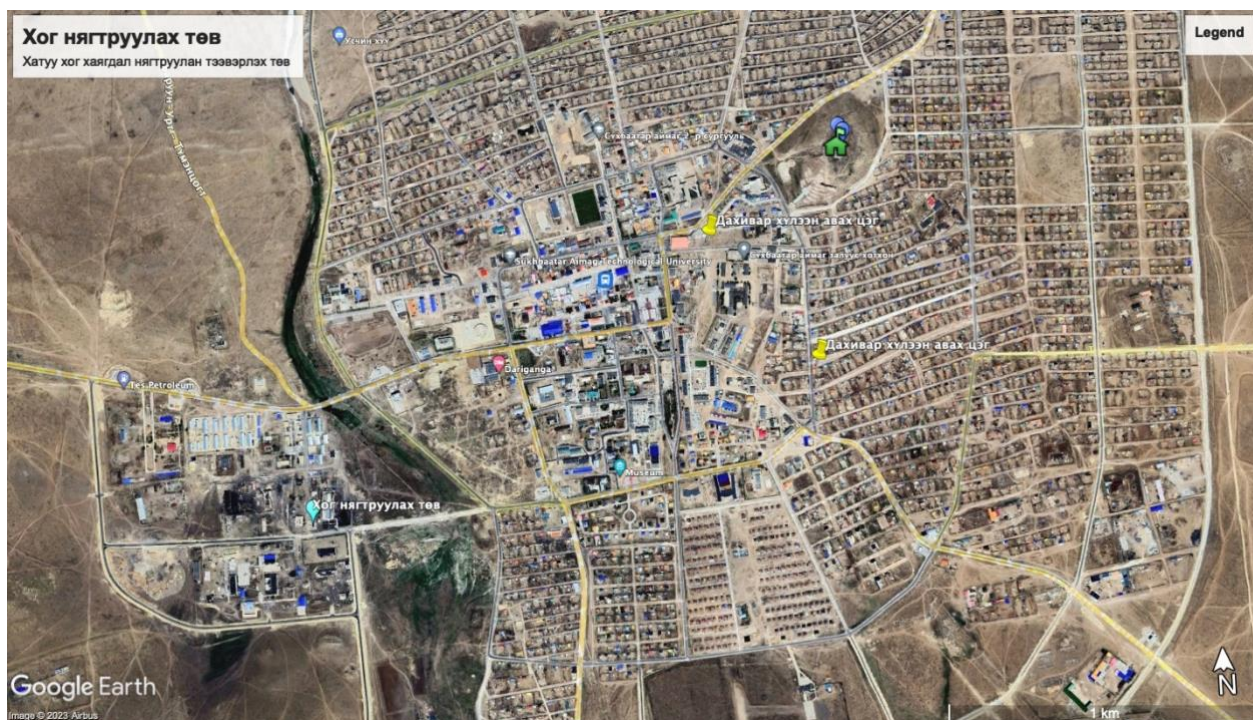
Говь-Алтай аймгийн Тохижилт үйлчилгээний газар нь Засаг даргын захирамжаар олгогдсон ландфиллын байгууламж, хог нягтруулан тээвэрлэх төв, авто пүү, дахивар хүлээн авах 3 цэгийн байшилд газар чөлөөлөх, нүүлгэн шилжүүлэлттэй холбоотой асуудал үүсээгүй зориулалтын дагуу ашиглаж байгаа тухай 2023 оны 03 сарын 24-ны өдрийн 54 тоот албан бичгийг захиалагчид ирүүлсэн.

5. Багц W4. Сүхбаатар аймагт аймагт хог нягтруулан тээвэрлэх төв, автопүү, дахивар авах цэг барих

БХБЯ нь "Говийн нар констракшн" ХХК-тай байгуулсан гэрээгээр Сүхбаатар аймгийн төвд хог нягтруулан тээвэрлэх төвийн барилга барих, хог нягтруулах тоног төхөөрөмжийг угсрах, гадна ЦДАШ, КТПН, автопүүг угсрах, гадна хашаа барих, дахивар хүлээн авах 3 цэгийг байршуулж, тохижуулах ажлуудыг хийж гүйцэтгэсэн.

Төсөл хэрэгжсэн байршилүүдэд газар чөлөөлөх, нүүлгэн шилжүүлэлтийн ажил хийгдээгүй болно. Сүхбаатар аймгийн Тохижилт үйлчилгээний газар нь Засаг даргын захирамжаар олгогдсон хог нягтруулан тээвэрлэх төв, дахивар хүлээн авах 3 цэгийн байшилд газар чөлөөлөх, нүүлгэн шилжүүлэлт байхгүй тухай 2021 оны 06 сарын 28-ны өдрийн 45 тоот албан бичгийг захиалагчид ирүүлсэн.

III. ДҮГНЭЛТ

Аймгийн төвүүдийн хатуу хог хаягдлын менежментийн төслийн хүрээнд төслийн дөрвөн аймгийн Говь-Алтай, Дархан-Уул, Өвөрхангай, Сүхбаатарын алинд нь ч газар чөлөөлөх, нүүлгэн шилжүүлэх асуудал гараагүй. Төслийн дөрвөн аймгийн бүтээн байгуулалтын ажил бүгд хугацаандаа хийгдэж амжилттай дууссан.

Говь-Алтай аймаг (Есөнбулаг), Дархан-Уул аймаг (Дархан), Өвөрхангай аймаг, (Арвайхээр), Сүхбаатар аймаг (Баруун-Урт) сумдад хатуу хог хаягдлын хяналттай ландфилл, хог нягтруулан тээвэрлэх төв, авто пүү, дахивар хүлээн авах цэгүүд барих ажлын явцад ГЧНШ-ын нөлөөллийг тогтоохоор газар дээр нь хийсэн шалгалтын үр дүнд Аймгийн засаг захиргаа болон газрын харилцаа, барилга хот байгуулалтын газраас хатуу хог хаягдлын менежментийн төслийн барилгын ажлын явцад түр болон/эсвэл байнгын газар чөлөөлөх, албадан нүүлгэн шилжүүлэх нөлөөлөл шаардагдахгүй гэдгийг баталсан.

Үүний дагуу ГЧНШ-ийн үнэлгээ боловсруулах шаардлагагүй. Энэ дүгнэлтийг харьяа аймаг бүрийн Газрын харилцаа, барилга хот байгуулалтын хэлтэс, Тохижилт үйлчилгээний газруудаас ирүүлсэн албан бичгээр баталгаажуулж байна.

IV. ХАВСРАЛТУУД

- Хавсралт №01 – Говь-Алтай аймаг Алтай хотын ТҮГ-ын албан тоот
- Хавсралт №02 – Говь-Алтай аймгийн Ландфиллын газрын координат
- Хавсралт №03 – Говь-Алтай аймгийн ландфиллын газрын кадастрын зураг
- Хавсралт №04 – Говь-Алтай аймгийн ландфиллын газрын байршил 1-р хэсэг
- Хавсралт №05 – Говь-Алтай аймгийн ландфиллын газрын байршил 2-р хэсэг
- Хавсралт №06 – Говь-Алтай аймаг, Хог нягтруулах төвийн газрын гэрчилгээ
- Хавсралт №07 – Говь-Алтай аймаг, Хог нягтруулах төвийн газрын кадастр
- Хавсралт №08 – Говь-Алтай аймаг, Дахивар хүлээн авах цэг №01 газрын гэрчилгээ
- Хавсралт №09 – Говь-Алтай аймаг, Дахивар хүлээн авах цэг №01 кадастрын зураг
- Хавсралт №10 – Говь-Алтай аймаг, Дахивар хүлээн авах цэг №02 газрын гэрчилгээ
- Хавсралт №11 – Говь-Алтай аймаг, Дахивар хүлээн авах цэг №02 кадастрын зураг
- Хавсралт №12 – Сүхбаатар аймгийн Тохижилт үйлчилгээний газрын албан тоот
- Хавсралт №13 – Сүхбаатар аймгийн ТҮГ-ын эзэмшиж буй ландфиллын газрын гэрчилгээ
- Хавсралт №14 – Сүхбаатар аймгийн Баруун-Урт сумын Засаг даргын захирамж
- Хавсралт №15 – Сүхбаатар аймаг, Дахивар хүлээн авах цэгийн газрын гэрчилгээ
- Хавсралт №16 – Сүхбаатар аймгийн Засаг даргын захирамж
- Хавсралт №17 – Сүхбаатар аймгийн Засаг даргын захирамж
- Хавсралт №18 – Сүхбаатар аймгийн Засаг даргын захирамж
- Хавсралт №19 – Сүхбаатар аймгийн дахивар хүлээн авах цэгийн газрын гэрчилгээ
- Хавсралт №20 – Сүхбаатар аймгийн Засаг даргын захирамж
- Хавсралт №21 - Дархан-Уул аймгийн, Дархан хотын ТҮГ-ын албан тоот
- Хавсралт №22 – Дархан-Уул аймгийн Засаг даргын захирамж
- Хавсралт №23 – Дархан-Уул аймгийн дахивар хүлээн авах цэгүүдийн байршил
- Хавсралт №24 – Дархан-Уул аймгийн дахивар хүлээн авах цэг №01-ийн газрын гэрчилгээ
- Хавсралт №25 – Дархан-Уул аймгийн дахивар хүлээн авах цэг №02-ийн газрын гэрчилгээ
- Хавсралт №26 – Дархан-Уул аймгийн дахивар хүлээн авах цэг №03-ийн газрын гэрчилгээ
- Хавсралт №27 – Дархан-Уул аймгийн дахивар хүлээн авах цэг №04-ийн газрын гэрчилгээ
- Хавсралт №28 – Дархан-Уул аймгийн дахивар хүлээн авах цэг №05-ийн газрын гэрчилгээ
- Хавсралт №29 – Дархан-Уул аймгийн дахивар хүлээн авах цэгийн кадастр №01
- Хавсралт №30 – Дархан-Уул аймгийн дахивар хүлээн авах цэгийн кадастр №02
- Хавсралт №31 – Дархан-Уул аймгийн дахивар хүлээн авах цэгийн кадастр №03
- Хавсралт №32 – Дархан-Уул аймгийн дахивар хүлээн авах цэгийн кадастр №04
- Хавсралт №33 – Дархан-Уул аймгийн дахивар хүлээн авах цэгийн кадастр №05
- Хавсралт №34 – Өвөрхангай аймгийн Арвайхээр тохижилт үйлчилгээний газрын албан тоот
- Хавсралт №35 – Өвөрхангай аймгийн Арвайхээр сумын Засаг даргын захирамж
- Хавсралт №36 – Өвөрхангай аймгийн төвийн дахивар хүлээн авах цэгийн байршил №01
- Хавсралт №37 – Өвөрхангай аймгийн төвийн дахивар хүлээн авах цэгийн байршил №02
- Хавсралт №38 – Өвөрхангай аймгийн төвийн дахивар хүлээн авах цэгийн байршил №03
- Хавсралт №39 – Өвөрхангай аймгийн төвийн дахивар хүлээн авах цэгийн байршил №04

ᠭᠣᠪᠢ-ᠠᠯᠲᠠᠢ ᠠᠶᠢᠮᠠᠭ
ᠠᠯᠲᠠᠢ ᠬᠣᠲᠤᠨ ᠲᠣᠬᠢᠵᠢᠯᠲ
ᠤᠶᠢᠯᠴᠢᠯᠭᠡᠨᠢ ᠭᠠᠰᠠᠷ ᠠᠵᠤ ᠠᠬᠤᠢᠶᠢᠨ
ᠲᠣ᠋᠋᠋᠋᠋᠋ ᠤᠶᠢᠯᠳᠦᠪᠦᠷᠢᠶᠢᠨ ᠭᠠᠰᠠᠷ

**ГОВЬ-АЛТАЙ АЙМАГ
АЛТАЙ ХОТЫН ТОХИЖИЛТ
ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ГАЗАР АЖ АХУЙН
ТООЦООТ ҮЙЛДВЭРИЙН ГАЗАР**

Говь-Алтай аймаг, Есөнбулаг сум, Харзат баг, 82091
Утас: 70-48-35-38

2023-03-24 № 54
танай _____-ны № _____-т

Г 9206-МОН: АЙМГИЙН ТӨВҮҮДИЙН Г
ХАТУУ ХОГ ХАЯГДЛЫН МЕНЕЖМЕНТ
ТӨСЛИЙН УДИРДАХ НЭГЖИД

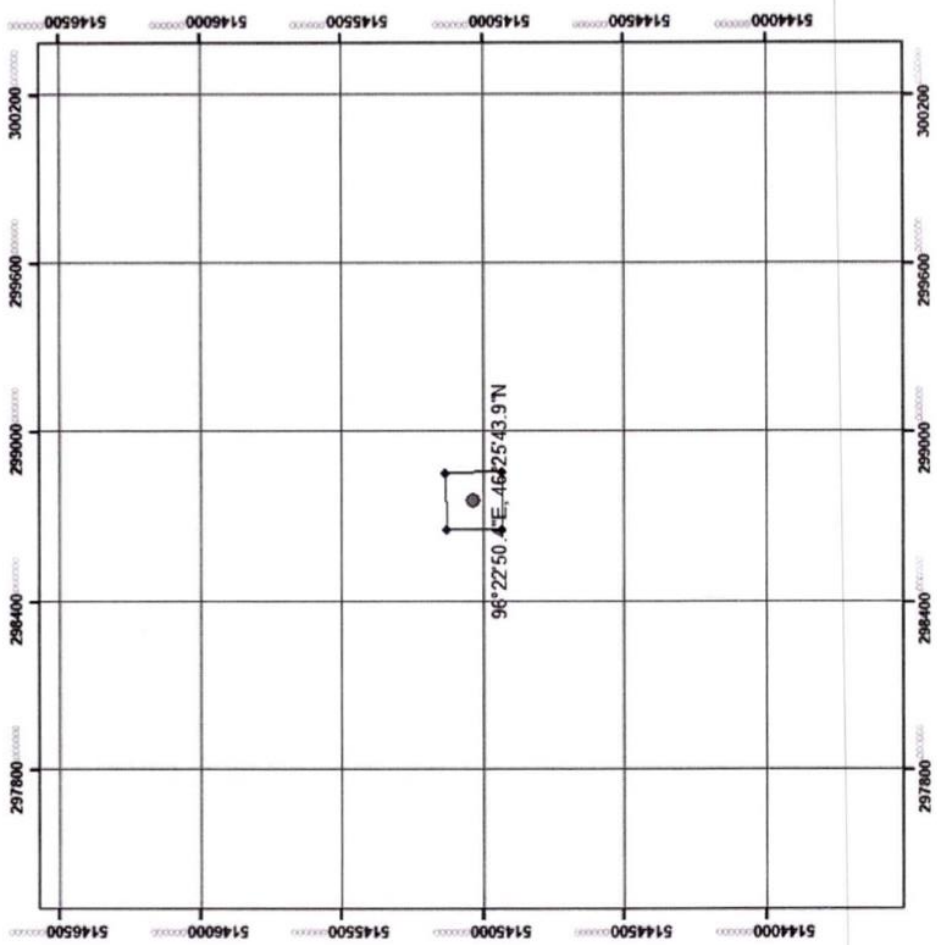
Ядуурлыг бууруулах Японы сангийн санхүүжилтээр хэрэгжүүлж байгаа “Аймгуудын төвийн хатуу хаягдлын менежментийг сайжруулах” 9206-МОН төслийн хүрээнд манай аймгийн төвийн харзат багийн нутагт баригдсан хог нягтруулан тээвэрлэх төв болон дахивар хаягдал хүлээн авах 2 цэгийн байршилд газар олгогдсон болно. Дээрх барилга байгууламжийг зориулалтаар газар олгох явцад нүүлгэн шилжүүлэлтийн ямар нэгэн асуудал үүсээгүй болно.

ЗАХИРАЛ Ц.БАТ-ОРШИХ

D:2023 /tool/ -A5

Тээгийн аараг төлөвлөж буй ландфиллын газар

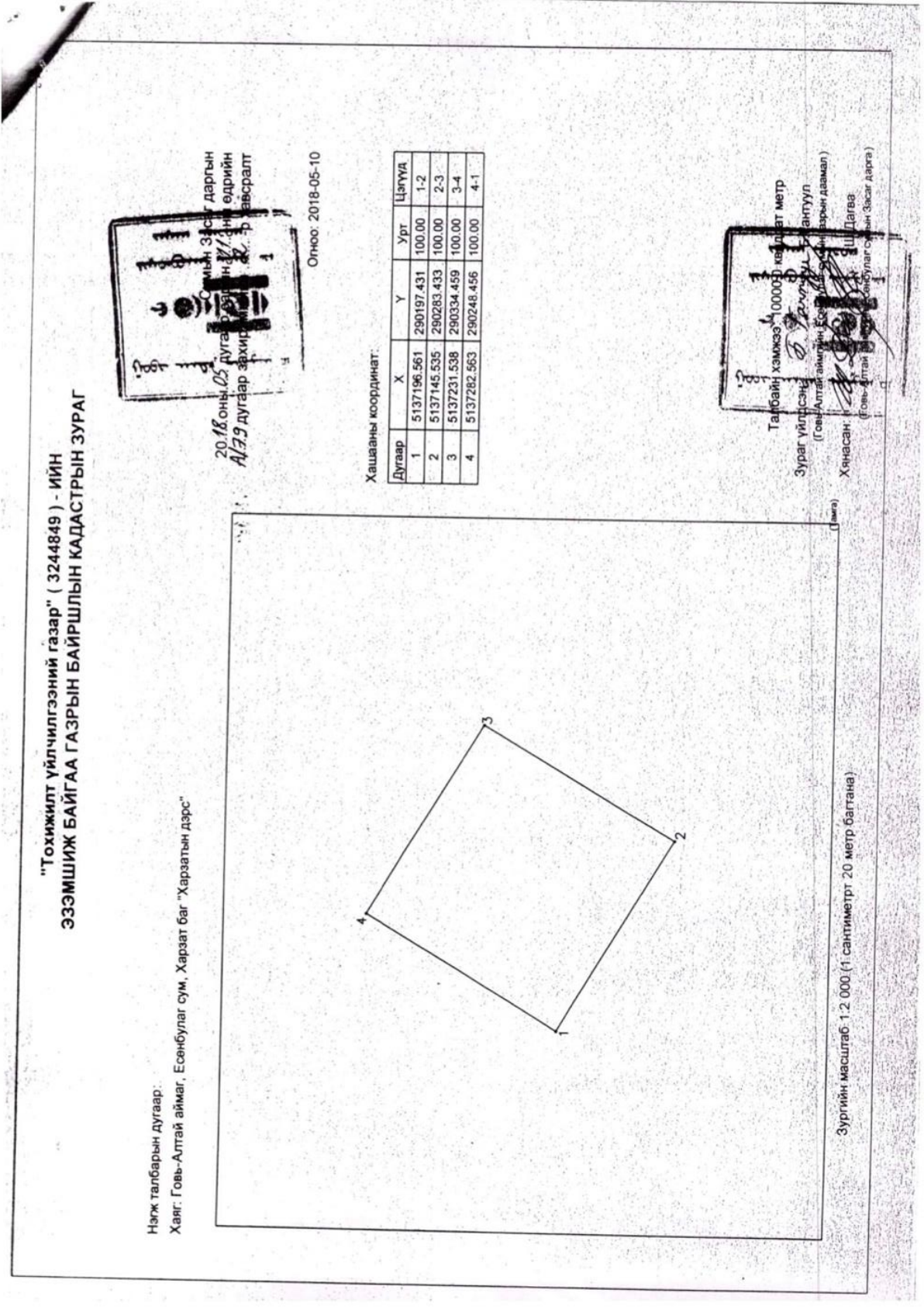

Координат:

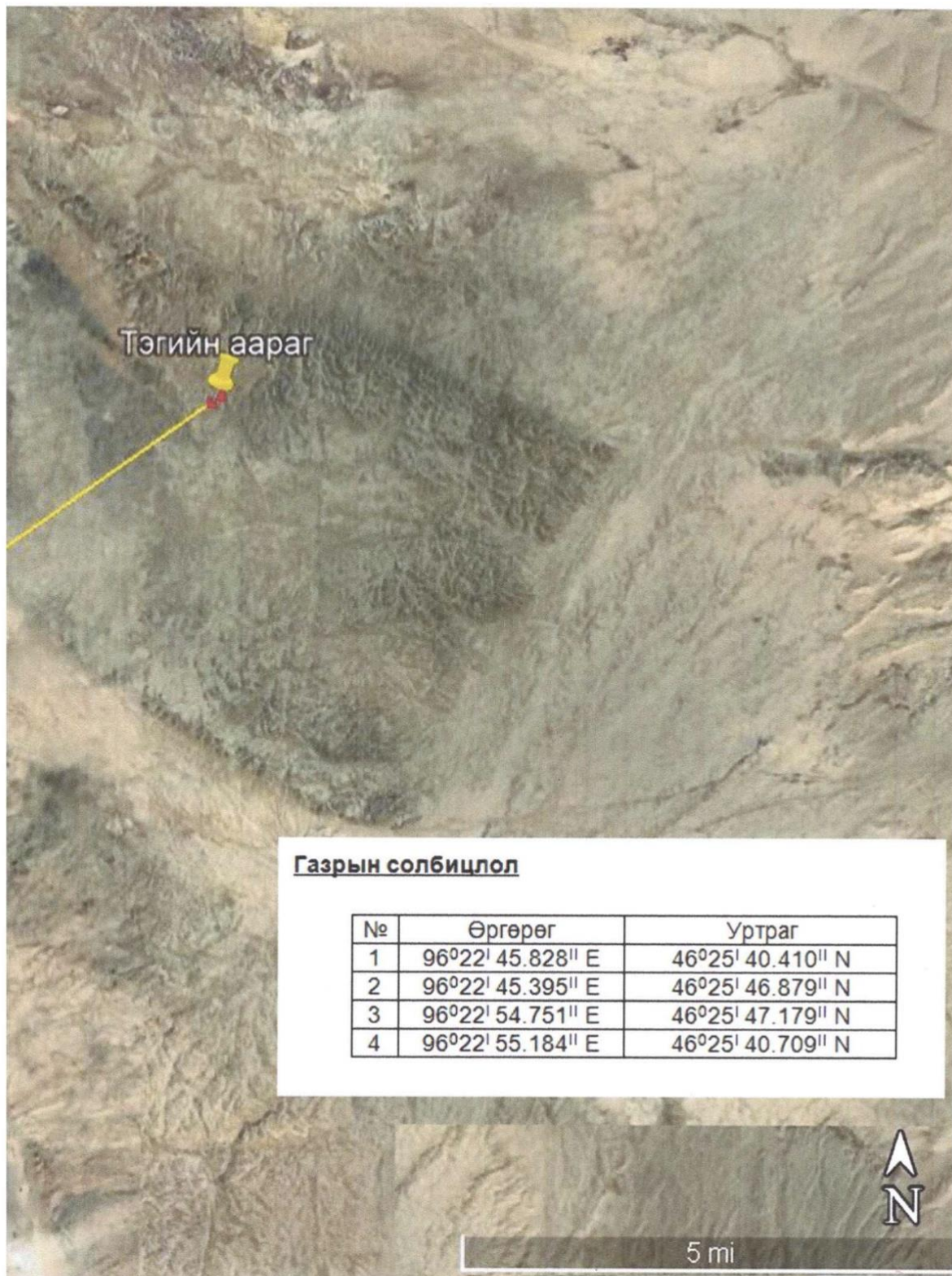
Id	x	y
1	96° 22' 45.828" E	46° 25' 40.410" N
2	96° 22' 45.395" E	46° 25' 46.879" N
3	96° 22' 54.751" E	46° 25' 47.179" N
4	96° 22' 55.184" E	46° 25' 40.709" N

Талбайн хэмжээ:

Id	area
1	4.00000000000042

МОНГОЛ УЛС
ТӨРИЙН БАЙГУУЛЛАГЫН ГАЗАР ЭЗЭМШИХ ЭРХИЙН
ГЭРЧИЛГЭЭ
Дугаар: 0000116078

Алтай хотын тохижилт үйлчилгээний газар 3244849
(байгууллагын нэр) *(регистрийн дугаар)*

Сумын Засаг даргын захирамж 20 22 оны 08 сарын 31 өдрийн A/132 тоот
(шийдвэр гаргагч)

шийдвэрийг үндэслэн Говь-Алтай Есөнбулаг Харзат баг
(аймаг, нийслэл) *(сум, дүүрэг)* *(баг, хороо)*

(гудамжны нэр) *(хашааны дугаар)* хаягт

байрлах, нэгж талбарын 8208005991 дугаар бүхий 10000 м.кв газрыг
Хогийн цэг зориулалтаар

15 жилийн хугацаатай эзэмшүүлж, эрхийн улсын бүртгэлийн Э-0518000938
дугаарт бүртгэж гэрчилгээ олгов.

Энэхүү гэрчилгээ хүчинтэй эсэхийг QR кодыг уншуулж шалгах бөгөөд гэрчилгээнд агуулагдаж буй мэдээллийг харах боломжтой.

Хэвлэсэн огноо: 2023-02-03

Говь-Алтай аймгийн Есөнбулаг сум

Нэгж талбарын дугаар: 8208005991 Эрхийн төрөл: эзэмших

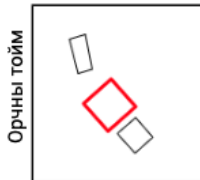
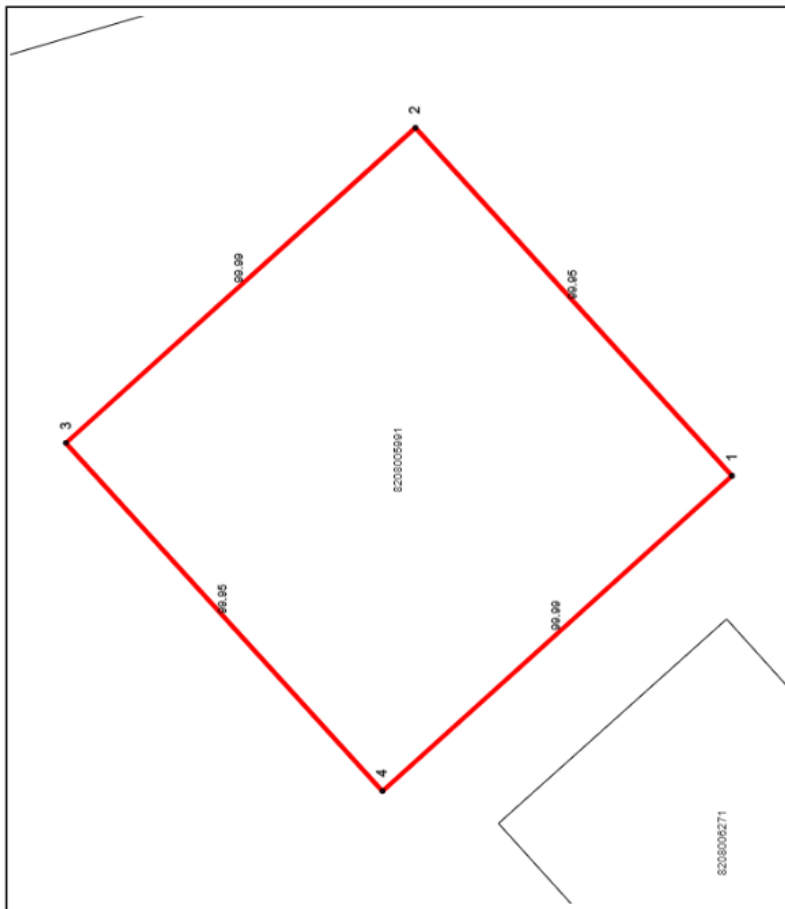
Регистрийн дугаар: 3244849 Хуулийн этгээдийн нэр: Алтай хотын тохижилт үйлчилгээний газар

ХАЯГ: Аймаг/Хот: Говь-Алтай
ШИНЭ: Гудамж: Тоот:

Сум/Дүүрэг: Есөнбулаг

Баг/Хороо: Хараат баг
ХУУЧИН: Гудамж Тоот:

Кадастрын муж: 0080

Координатын систем:

WGS84/UTM 47N

EPSG: 32647

Нэгж талбар Маштаб = 1: 13542

№	X	Y	Урт
1	290042.22	5139719.54	99.99
2	290106.77	5139643.16	99.95
3	290183.14	5139707.70	99.99
4	290118.60	5139784.08	99.95

Барилга
№ X Y Урт Дугаар Талбай

Талбайн хэмжээ: 10000 квадрат метр

Энэхүү кадастрын зураг нь газар эзэмших, ашиглах эрхийг гэрчилгээ болон гэрээний хамт хүчин төгөлдөр болно.

www.egazag.gov.mn

Зургийн маштаб = 1:1029 (1 сантиметрт 10.29 метр багтана)

Хэвлэсэн огноо: 2023-03-27

МОНГОЛ УЛС
ТӨРИЙН БАЙГУУЛЛАГЫН ГАЗАР ЭЗЭМШИХ ЭРХИЙН
ГЭРЧИЛГЭЭ
Дугаар: 0000116074

<u>Алтай хотын тохижилт үйлчилгээний газар</u>	<u>3244849</u>	
<i>(байгууллагын нэр)</i>	<i>(регистрийн дугаар)</i>	
<u>Сумын Засаг даргын захирамж 20 22 оны 08 сарын 31 өдрийн А/132 тоот</u>		
<i>(шийдвэр гаргагч)</i>		
шийдвэрийг үндэслэн <u>Говь-Алтай</u>	<u>Есөнбулаг</u>	<u>Баяншанд баг</u>
<i>(аймаг, нийслэл)</i>	<i>(сум, дүүрэг)</i>	<i>(баг, хороо)</i>
<i>(гудамжны нэр)</i>		<i>хаягт</i>
<i>(хашааны дугаар)</i>		
байрлах, нэгж талбарын <u>8208005992</u>	дугаар бүхий <u>55</u>	м.кв газрыг
<u>Үйлдвэрлэлийн барилга, байгууламж, бусад газар</u>		<u>зориулалтаар</u>
<u>15</u>	жилийн хугацаатай эзэмшүүлж, эрхийн улсын бүртгэлийн <u>Э-0518000941</u>	

дугаарт бүртгэж гэрчилгээ олгов.

Энэхүү гэрчилгээ хүчинтэй эсэхийг QR кодыг уншуулж шалгах бөгөөд гэрчилгээнд агуулагдаж буй мэдээллийг харах боломжтой.

Хэвлэсэн огноо: 2023-02-03

Говь-Алтай аймгийн Есөнбулаг сум

Нэгж талбарын дугаар: 8208005992 Эрхийн төрөл: эзэмших

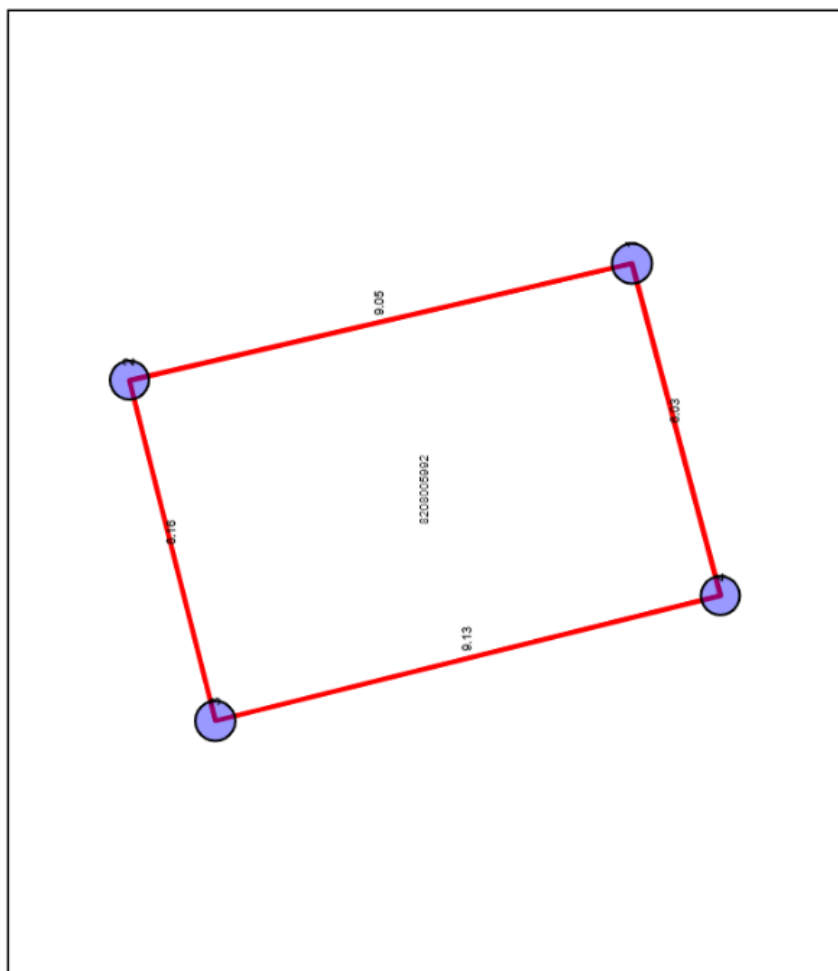
Регистрийн дугаар: 3244849 Хуулийн этгээдийн нэр: Алтай хотын тохижилт үйлчилгээний газар

ХАЯГ: Аймаг/Хот: Говь-Алтай
ШИНЭ: Гудамж: Тоот:

Сум/Дүүрэг: Есөнбулаг

Баг/Хороо: Баяншанд баг
ХУУЧИН: Гудамж Тоот:

Кадастрын муж: 0080

Зургийн масштаб = 1:90 (1 сантиметрт 0.9 метр багтана)

Хэвлэсэн огноо: 2023-03-27

Орчны тойм

Координатын систем:

WGS84/UTM 47N

EPSG: 32647

Нэгж талбар Масштаб = 1: 13542

№	X	Y	Урт
1	289039.44	5137992.76	6.03
2	289045.33	5137994.11	9.05
3	289043.58	5138002.98	6.16
4	289037.55	5138001.68	9.13

Барилга

№	X	Y	Урт	Дугаар	Талбай

Талбайн хэмжээ: 55 квадрат метр

Энэхүү кадастрын зураг нь газар эзэмших, ашиглах эрхийн гэрчилгээ болон гэрээний хамт хүчин төгөлдөр болно.

www.egazag.gov.mn

МОНГОЛ УЛС
ТӨРИЙН БАЙГУУЛЛАГЫН ГАЗАР ЭЗЭМШИХ ЭРХИЙН
ГЭРЧИЛГЭЭ
Дугаар: 0000116082

<u>Алтай хотын тохижилт үйлчилгээний газар</u>	<u>3244849</u>		
<i>(байгууллагын нэр)</i>	<i>(регистрийн дугаар)</i>		
<u>Сумын Засаг даргын захирамж 20 22 оны 08 сарын 31 өдрийн А/132 тоот</u>			
<i>(шийдвэр гаргагч)</i>			
<u>шийдвэрийг үндэслэн</u>	<u>Говь-Алтай</u>	<u>Есөнбулаг</u>	<u>Жаргалант баг</u>
	<i>(аймаг, нийслэл)</i>	<i>(сум, дүүрэг)</i>	<i>(баг, хороо)</i>
			<u>хаягт</u>
	<i>(гудамжны нэр)</i>		<i>(хашааны дугаар)</i>
<u>байрлах, нэгж талбарын</u>	<u>8208005993</u>	<u>дугаар бүхий</u>	<u>55</u> <u>м.кв газрыг</u>
<u>Үйлдвэрлэлийн барилга, байгууламж, бусад газар</u>			<u>зориулалтаар</u>
<u>15</u>	<u>жилийн хугацаатай эзэмшүүлж, эрхийн улсын бүртгэлийн</u>	<u>Э-0518000939</u>	

дугаарт бүртгэж гэрчилгээ олгов.

Энэхүү гэрчилгээ хүчинтэй эсэхийг QR кодыг уншуулж шалгах бөгөөд гэрчилгээнд агуулагдаж буй мэдээллийг харах боломжтой.

Хэвлэсэн огноо: 2023-02-03

Говь-Алтай аймгийн Есөнбулаг сум

Нэгж талбарын дугаар: 8208005993 Эрхийн төрөл: эзэмших

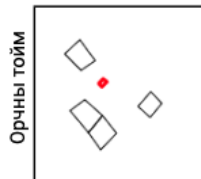
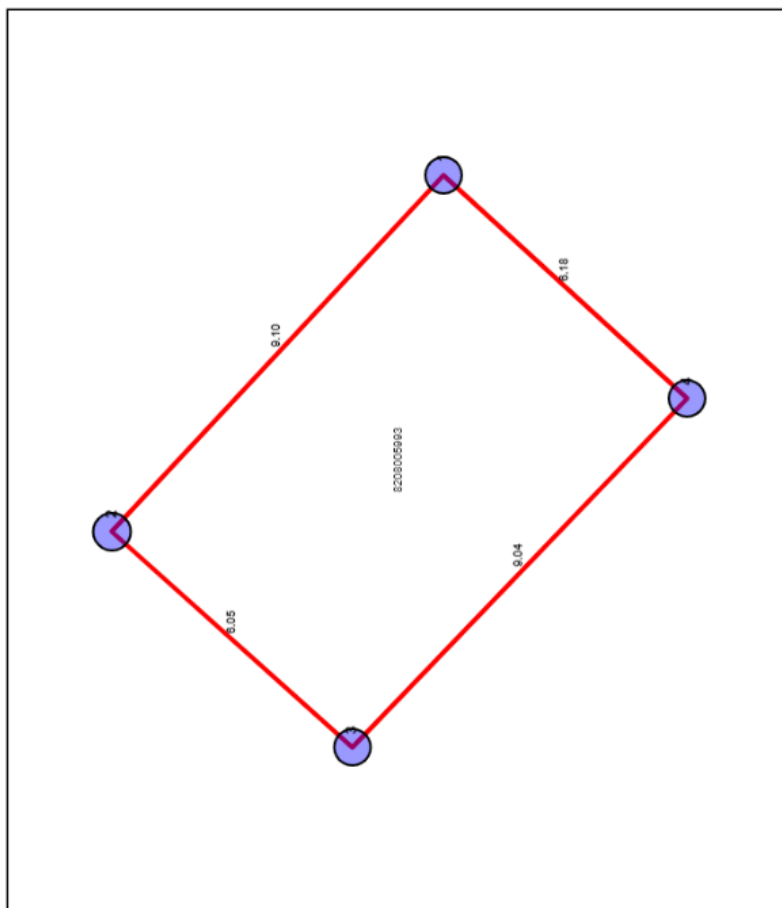
Регистрийн дугаар: 3244849 Хуулийн этгээдийн нэр: Алтай хотын тохижилт үйлчилгээний газар

ХАЯГ: Аймаг/Хот: Говь-Алтай
ШИНЭ: Гудамж: Тоот:

Сум/Дүүрэг: Есөнбулаг

Баг/Хороо: Жаргалант баг
ХУУЧИН: Гудамж Тоот:

Кадастрын муж: 0080

Координатын систем:
WGS84/UTM 47N
EPSG: 32647

Масштаб = 1: 6771

Нэгж талбар	№	X	Y	Урт
	1	288445.23	5139886.29	6.18
	2	288449.57	5139890.69	9.10
	3	288443.11	5139897.11	6.05
	4	288438.91	5139892.76	9.04

Барилга	№	X	Y	Урт	Дугаар	Талбай

Талбайн хэмжээ: 55 квадрат метр

Энэхүү кадастрын зураг нь газар эзэмших, ашиглах эрхийн гэрчилгээ болон гэрээний хамт хүчин төгөлдөр болно.

www.egazar.gov.mn

Зургийн масштаб = 1:90 (1 сантиметрт 0.9 метр багтана) Хэвлэсэн огноо: 2023-03-27

Хавсралт №12 – Сүхбаатар аймгийн Тохижилт үйлчилгээний газрын албан тоот

СҮХБААТАР АЙМАГ
“ТОХИЖИЛТ ҮЙЛЧИЛГЭЭ”
/ОНӨААТҮГ/

22000 Баруун-Урт сум, Сүхбаатар аймаг
Утас, факс: 70518637

2021.06.28 № 45
танай _____-ны № _____-г

ТӨСЛИЙН УДИРДАХ НЭГЖИД

Тайлбар хүргүүлэх тухай

Ядуурлыг бууруулах Японы сангийн буцалтгүй тусламжаар хэрэгжиж буй “Аймгийн төвийн хатуу хог хаягдлын менежментийн төсөл”-ийн хүрээнд Сүхбаатар аймгийн Баруун-Урт хотод 1 га талбайд хатуу хог хаягдлын хяналттай ландфиллын байгууламж, хатуу хог хаягдлын нягтруулан тээвэрлэх төв, дахивар хүлээн авах цэгүүд барих ажлууд хийхээр төлөвлөж зураг төсөл хийгдсэн байна.

Энэхүү төслийн хүрээнд хэрэгжих хяналттай ландфиллын байгууламж, хог нягтруулан тээвэрлэх төв, дахивар хүлээн авах контейнер цэгүүдийг Баруун-урт сумын Засаг даргын 2019 оны 10-р сарын 25-ны өдрийн А/225 тоот захирамжаар олгогдсон Сүхбаатар аймгийн тохижилт үйлчилгээний эзэмших эрхтэй “Хог хаягдлыг нягтруулан тээвэрлэх” зориулалтаар олгогдсон газруудад барихаар төлөвлөсөн тул газар чөлөөлөлт нүүлгэн шилжүүлэлтийн шаардлага үүсэхгүй болно.

Тухайн чиглэлээр үүсч болох аливаа асуудлыг холбогдох аймгийн удирдлагад танилцуулан бүрэн шийдвэрлэх болно.

Хавсралт хуудастай

Хамтын ажиллагаанд талархсан

ДАРГА

МОНГОЛ УЛС
ТӨРИЙН БАЙГУУЛЛАГЫН ГАЗАР ЭЗЭМШИХ ЭРХИЙН
ГЭРЧИЛГЭЭ
Дугаар: 0000095336

Сүхбаатар аймгийн тохижилт үйлчилгээ <i>(байгууллагын нэр)</i>	3675114 <i>(регистрийн дугаар)</i>
Сумын Засаг даргын захирамж <i>(шийдвэр гаргагч)</i>	20 19 оны 10 сарын 25 өдрийн А/225 тоот
шийдвэрийг үндэслэн	Сүхбаатар Баруун-Урт 8-р баг <i>(аймаг, нийслэл) (сум, дүүрэг) (баг, хороо)</i>
Адгийн шанд-2 <i>(гудамжны нэр)</i>	200 хаягт <i>(хашааны дугаар)</i>
байрлах, нэгж талбарын Хогийн цэг	2207091725 дугаар бүхий 10081 м.кв газрыг зориулалтаар
15 жилийн хугацаатай эзэмшүүлж, эрхийн улсын бүртгэлийн дугаарт бүртгэж гэрчилгээ олгов.	Э-1213000152

Энэхүү гэрчилгээ хүчинтэй эсэхийг QR кодыг уншуулж шалгах бөгөөд гэрчилгээнд агуулагдаж буй мэдээллийг харах боломжтой.

Хэвлэсэн огноо: 2022-06-28

2019 оны 10 сарын 25

Дүгээр 1/2019

Баруун-Урт сум

Газар эзэмшүүлэх тухай

Монгол Улсын Засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хуулийн 29 дүгээр зүйлийн 29.2, Газрын тухай хуулийн 21 дүгээр зүйлийн 21.4.3, 21.3.2, 29 дүгээр зүйлийн 29.1, 29.2, 33 дугаар зүйлийн 33.1.1, Газар зохион байгуулалтын тухай жилийн төлөвлөгөөг тус тус үндэслэн ЗАХИРАМЖЛАХ нь:

1. Сүхбаатар тохижилт үйлчилгээ ОНӨААТҮГазар 3675114 /регистрийн дугаар/-д хог хаягдлыг нягтруулан тээвэрлэх зориулалтаар үнэ төлбөргүйгээр Баруун-Урт сумын 8-р багийн нутаг дэвсгэрт Адгийн шанд 2-200 тоот байрлалтай 02201-321725-1 нэгж талбарын дугаартай 1 га /10081м2/ газрыг 15 жилийн хугацаатайгаар эзэмшүүлсүгэй.

2. Газар эзэмшигч Сүхбаатар тохижилт үйлчилгээ ОНӨААТҮГазарт газар эзэмших эрхийн гэрчилгээ олгон, гэрээ байгуулж, улсын бүртгэлд бүртгэхийг Баруун-Урт сумын газрын даамал /Э.Дарханбаяр/-т зөвшөөрсүгэй.

3. Газар эзэмшигч гэрээгээр хүлээсэн үүргээ биелүүлж буй байдалд хяналт тавьж ажиллахыг Байгаль орчны улсын байцаагч /Н.Гантөмөр/-т даалгасугай.

МИДЭРБАТ

МОНГОЛ УЛС
ТӨРИЙН БАЙГУУЛЛАГЫН ГАЗАР ЭЗЭМШИХ ЭРХИЙН
ГЭРЧИЛГЭЭ
Дугаар: 0000018571

Сүхбаатар аймгийн тохижилт үйлчилгээ <i>(байгууллагын нэр)</i>	3675114 <i>(регистрийн дугаар)</i>	
Аймгийн Засаг даргын захирамж 20 21 оны 11 сарын 12 өдрийн А/651 тоот <i>(шийдвэр гаргагч)</i>		
шийдвэрийг үндэслэн Сүхбаатар <i>(аймаг, нийслэл)</i>	Баруун-Урт <i>(сум, дүүрэг)</i>	5-р баг <i>(баг, хороо)</i>
Дэнж 29-2900а <i>(гудамжны нэр)</i>	хаягт <i>(хашааны дугаар)</i>	
байрлах, нэгж талбарын 2207092283 дугаар бүхий	64	м.кв газрыг
Худалдаа, нийтийн үйлчилгээний газар, төв, цогцолбор		зориулалтаар
15	жилийн хугацаатай эзэмшүүлж, эрхийн улсын бүртгэлийн	Э-1213000468

дугаарт бүртгэж гэрчилгээ олгов.

Энэхүү гэрчилгээ хүчинтэй эсэхийг QR кодыг уншуулж шалгах бөгөөд гэрчилгээнд агуулагдаж буй мэдээллийг харах боломжтой.

Хэвлэсэн огноо: 2022-06-21

МОНГОЛ УЛС
СҮХБААТАР АЙМГИЙН ЗАСАГ
ДАРГЫН ЗАХИРАМЖ

2021 оны 11 сарын 12 өдөр

Дугаар 81651

Баруун-Урт сум

Газар эзэмшүүлэх тухай

Монгол Улсын Засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хуулийн 29 дүгээр зүйлийн 29.2 дахь хэсэг, Газрын тухай хуулийн 21 дугаар зүйлийн 21.3.2 дэх хэсэг, 33 дугаар зүйлийн 33.1.1 дэх заалтыг тус тус үндэслэн ЗАХИРАМЖЛАХ нь:

1. Сүхбаатар аймгийн "Тохжилт үйлчилгээ" ОНӨААТҮГазар 3675114 (регистрийн дугаар)-т төсөвт байгууллагын зайлшгүй хэрэгцээнд зориулан Худалдаа нийтийн үйлчилгээний газар төв цогцолбор зориулалтаар үнэ төлбөргүйгээр Баруун-Урт сумын 5 дугаар багийн нутаг дэвсгэр Дэнж 29-2900а байрлалтай 2119007 нэгж талбарын дугаартай, 0,0064га (64м2) газрыг 15 жилийн хугацаатайгаар эзэмшүүлсүгэй.
2. Газар эзэмшигч Сүхбаатар аймгийн "Тохжилт үйлчилгээ" ОНӨААТҮГазарт газар эзэмших эрхийн гэрчилгээ олгож, гэрээ байгуулж, улсын бүртгэлд бүртгэхийг Газрын харилцаа, барилга хот байгуулалтын газар (Э.Төгөлдөр)-т зөвшөөрсүгэй.
3. Газар эзэмшигч гэрээгээр хүлээсэн үүргээ биелүүлж буй байдалд хяналт тавьж ажиллахыг Мэргэжлийн хяналтын газар (О.Балжинням)-т даалгасугай.

ЗАСАГ ДАРГА

М.ИДЭРБАТ

0001331

Хавсралт №17 – Сүхбаатар аймгийн Засаг даргын захирамж

МОНГОЛ УЛС
СҮХБААТАР АЙМГИЙН ЗАСАГ
ДАРГЫН ЗАХИРАМЖ

2021 оны 11 сарын 12 өдөр

Дугаар 2/652

Баруун-Урт сум

Газар эзэмшүүлэх тухай

Монгол Улсын Засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хуулийн 29 дүгээр зүйлийн 29.2 дахь хэсэг, Газрын тухай хуулийн 21 дугаар зүйлийн 21.3.2, 33 дугаар зүйлийн 33.1.1 дэх заалтыг тус тус үндэслэн ЗАХИРАМЖЛАХ нь:

1. Сүхбаатар аймгийн "Тохижилт үйлчилгээ" ОНӨААТҮГазар 3675114 (регистрийн дугаар)-т төсөвт байгууллагын зайлшгүй хэрэгцээнд зориулан Худалдаа нийтийн үйлчилгээний газар төв цогцолбор зориулалтаар үнэ төлбөргүйгээр Баруун-Урт сумын 5 дугаар багийн нутаг дэвсгэр Дэнж 12-1200а байрлалтай 2119006 нэгж талбарын дугаартай, 0,0064га (64м2) газрыг 15 жилийн хугацаатайгаар эзэмшүүлсүгэй.

2. Газар эзэмшигч Сүхбаатар аймгийн "Тохижилт үйлчилгээ" ОНӨААТҮГазарт газар эзэмших эрхийн гэрчилгээ олгож, гэрээ байгуулж, улсын бүртгэлд бүртгэхийг Газрын харилцаа, барилга хот байгуулалтын газар (Э.Төгөлдөр)-т зөвшөөрсүгэй.

3. Газар эзэмшигч гэрээгээр хүлээсэн үүргээ биелүүлж буй байдалд хяналт тавьж ажиллахыг Мэргэжлийн хяналтын газар (О.Балжинням)-т даалгасугай.

ЗАСАГ ДАРГА

М.ИДЭРБАТ

0001332

МОНГОЛ УЛС
СҮХБААТАР АЙМГИЙН ЗАСАГ
ДАРГЫН ЗАХИРАМЖ

2021 оны 11 сарын 12 өдөр

Дугаар 2/1652

Баруун-Урт сум

Газар эзэмшүүлэх тухай

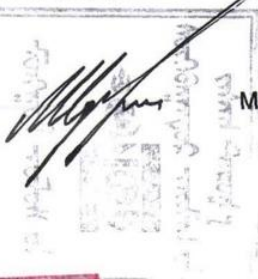
Монгол Улсын Засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хуулийн 29 дүгээр зүйлийн 29.2 дахь хэсэг, Газрын тухай хуулийн 21 дугаар зүйлийн 21.3.2, 33 дугаар зүйлийн 33.1.1 дэх заалтыг тус тус үндэслэн ЗАХИРАМЖЛАХ нь:

1. Сүхбаатар аймгийн “Тохижилт үйлчилгээ” ОНӨААТҮГазар 3675114 (регистрийн дугаар)-т төсөвт байгууллагын зайлшгүй хэрэгцээнд зориулан Худалдаа нийтийн үйлчилгээний газар төв цогцолбор зориулалтаар үнэ төлбөргүйгээр Баруун-Урт сумын 5 дугаар багийн нутаг дэвсгэр Дэнж 12-1200а байрлалтай 2119006 нэгж талбарын дугаартай, 0,0064га (64м2) газрыг 15 жилийн хугацаатайгаар эзэмшүүлсүгэй.

2. Газар эзэмшигч Сүхбаатар аймгийн “Тохижилт үйлчилгээ” ОНӨААТҮГазарт газар эзэмших эрхийн гэрчилгээ олгож, гэрээ байгуулж, улсын бүртгэлд бүртгэхийг Газрын харилцаа, барилга хот байгуулалтын газар (Э.Төгөлдөр)-т зөвшөөрсүгэй.

3. Газар эзэмшигч гэрээгээр хүлээсэн үүргээ биелүүлж буй байдалд хяналт тавьж ажиллахыг Мэргэжлийн хяналтын газар (О.Балжинням)-т даалгасугай.

ЗАСАГ ДАРГА

М.ИДЭРБАТ

0001332

МОНГОЛ УЛС
ТӨРИЙН БАЙГУУЛЛАГЫН ГАЗАР ЭЗЭМШИХ ЭРХИЙН
ГЭРЧИЛГЭЭ
Дугаар: 0000091828

Сүхбаатар аймгийн тохижилт үйлчилгээ <i>(байгууллагын нэр)</i>	3675114 <i>(регистрийн дугаар)</i>	
Аймгийн Засаг даргын захирамж 20 22 оны 04 сарын 21 өдрийн А/207 тоот <i>(шийдвэр гаргагч)</i>		
шийдвэрийг үндэслэн Сүхбаатар <i>(аймаг, нийслэл)</i>	Баруун-Урт <i>(сум, дүүрэг)</i>	7-р баг <i>(баг, хороо)</i>
Залуусын гудамж 1 <i>(гудамжны нэр)</i>	101 <i>(хашааны дугаар)</i>	хаягт
байрлах, нэгж талбарын 2207092372 дугаар бүхий <i>(Төрийн захиргааны байгууллага)</i>		64 м.кв газрыг <i>(зориулалтаар)</i>
15 жилийн хугацаатай эзэмшүүлж, эрхийн улсын бүртгэлийн <i>(дугаарт бүртгэж гэрчилгээ олгов.)</i>		Э-1213000549

Энэхүү гэрчилгээ хүчинтэй эсэхийг QR кодыг уншуулж шалгах бөгөөд гэрчилгээнд агуулагдаж буй мэдээллийг харах боломжтой.

Хэвлэсэн огноо: 2022-06-21

МОНГОЛ УЛС
СҮХБААТАР АЙМГИЙН ЗАСАГ
ДАРГЫН ЗАХИРАМЖ

2022 оны 04 сарын 21 өдөр

Дугаар А/207

Баруун-Урт сум

Газар эзэмшүүлэх тухай

Монгол Улсын Засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хуулийн 27 дугаар зүйлийн 27.5.17, 66 дугаар зүйлийн 66.1, Газрын тухай хуулийн 21 дүгээр зүйлийн 21.3.2, 21.4.3, 33 дугаар зүйлийн 33.1.1 дах заалтыг тус тус үндэслэн ЗАХИРАМЖЛАХ нь:

1. "Сүхбаатар аймгийн тохижилт үйлчилгээ" орон нутгийн өмчит аж ахуйн тооцоот үйлдвэрийн газар 3675114 (регистрийн дугаар)-т төсөвт байгууллагын зайлшгүй хэрэгцээнд зориулан үнэ төлбөргүйгээр Баруун-Урт сумын 7 дугаар багийн нутаг дэвсгэр Залуусын гудамж 1, 101 тоот хаягт байрлалтай 2613700 нэгж талбарын дугаартай, 0.0064га (64м²) газрыг 15 жилийн хугацаатайгаар эзэмшүүлсүгэй.

2. Газар эзэмшигч "Сүхбаатар аймгийн тохижилт үйлчилгээ" ОНӨААТҮГ-т газар эзэмших эрхийн гэрчилгээ олгож, гэрээ байгуулж, улсын бүртгэлд бүртгэхийг Газрын харилцаа, барилга, хот байгуулалтын газар (Э.Төгөлдөр)-т зөвшөөрсүгэй

3. Газар эзэмшигч гэрээгээр хүлээсэн үүргээ биелүүлж буй байдалд хяналт тавьж ажиллахыг Мэргэжлийн хяналтын газар (О.Балжинням)-т даалгасугай.

ЗАСАГ ДАРГА

М.ИДЭРБАТ

2222010423

**ДАРХАН-УУЛ АЙМГИЙН
ДАРХАН ХОТЫН ТОХИЖИЛТ
ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ГАЗАР ОНӨААГҮГ**

4 дүгээр баг, Дархан сум, Дархан-Уул аймаг, 45065

Утас/Факс: (976) 7037-0121

Цахим шуудан: darkhan.hot.tohijilt@gmail.com

2023.03.24 № 98

танай _____ -ны № _____ -г

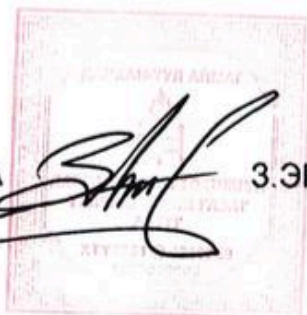
**АЗИЙН ХӨГЖЛИЙН БАНКНЫ ЯДУУРЛЫГ
БУУРУУЛАХ ЯПОН САНГИЙН БУЦАЛТГҮЙ
ТУСЛАМЖААР ХЭРЭГЖИЖ БУЙ ТӨСЛИЙН
НЭГЖИЙН УДИРДЛАГАД**

Тус төслийн хүрээнд нийлүүлэгдсэн дахивар бүтээгдэхүүн авах чингэлгүүд нь нүүлгэн шилжүүлэх асуудал үүсээгүй ба газрууд нь манай байгууллагын эзэмшлийн газарт байгаа болно.

Хавсралт ... хуудас

ДАРГА

З.ЭРДЭНЭБАТ

D/Word/Alban toot

ДАРХАН-УУЛ АЙМАГ
ЗАСАГ ДАРГЫН ЗАХИРАМЖ

2021 оны 01 сарын 02 өдөр

Дугаар 01-А /21

Дархан

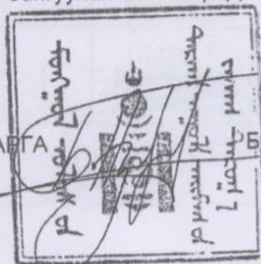
Газар эзэмшүүлэх тухай

Монгол Улсын Засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хуулийн 29 дүгээр зүйлийн 29.2, Газрын тухай хуулийн 21 дүгээр зүйлийн 21.3.2 дахь заалтыг тус тус үндэслэн ЗАХИРАМЖЛАХ нь:

1. Дархан-Уул аймгийн Дархан сумын 3, Өргөө, 7, 12, 16 дугаар багийн нутаг дэвсгэрт газар эзэмших хүсэл ирүүлсэн Дархан-Уул аймгийн Нийтийн аж ахуй үйлчилгээний газар /РД:9023941/-т хавсралтад дурдсан зориулалтаар газрыг эзэмшүүлсүгэй.

2. Газар эзэмшүүлсэн Дархан-Уул аймгийн Нийтийн аж ахуй үйлчилгээний газартай газар эзэмшүүлэх гэрээ байгуулан, газрын төлбөр тооцоог хийж ажиллахыг Газрын харилцаа, барилга, хот байгуулалтын газар /Д.Ганбаяр/-т үүрэг болгосугай.

ЗАСАГ ДАРГА

Б. АЗЖАРГАЛ

D: ZDTG-2021 zahiramj-3-1
7521010095

Хавсралт №23 – Дархан-Уул аймгийн дахивар хүлээн авах цэгүүдийн байршил

Аймгийн Засаг даргын ... онд ... сарын ... ны өдрийн ... дугаар захирамжийн хавсралт

ГАЗАР ЭЗЭМШҮҮЛСЭН ИРГЭНИЙ ЖАГСААЛТ

Дэс дугаар	Иргэн, хуулийн этгээдийн нэрс	Регистрийн дугаар	Багийн дугаар	Талбайн хэмжээ /м.кв/	Байршил	Газрын зориулалт	Газар эзэмших хугацаа
1	Дархан-Уул аймгийн нийтийн аж ахуй үйлчилгээний газар	9023941	3	18	Угалзын 2 дугаар гудамж 202 а тоот	Хоёрдогч түүхий эд авах цэг	15
2	Дархан-Уул аймгийн нийтийн аж ахуй үйлчилгээний газар	9023941	Өргөө	18	21 дүгээр хороолол, Давхарын ертөөний 4 дүгээр гудамж 404 а тоот	Хоёрдогч түүхий эд авах цэг	15
3	Дархан-Уул аймгийн нийтийн аж ахуй үйлчилгээний газар	9023941	7	18	Майхантын 1 дүгээр гудамж 101 а тоот	Хоёрдогч түүхий эд авах цэг	15
4	Дархан-Уул аймгийн нийтийн аж ахуй үйлчилгээний газар	9023941	12	18	7 дугаар хороолол, Эрчим хүчний 4 дүгээр гудамж 412 тоот	Хоёрдогч түүхий эд авах цэг	15
5	Дархан-Уул аймгийн нийтийн аж ахуй үйлчилгээний газар	9023941	16	18	1 дүгээр хороолол, Багачуудын 1 дүгээр гудамж 111 тоот	Хоёрдогч түүхий эд авах цэг	15

ооо

МОНГОЛ УЛС
ТӨРИЙН БАЙГУУЛЛАГЫН
ГАЗАР ЭЗЭМШИХ ЭРХИЙН
ГЭРЧИЛГЭЭ

Дугаар 000009181

Дархан-Уул аймгийн нийтийн аж ахуй үйлчилгээний газар / 9023941 /-д
(байгууллагын нэр) / *(регистрийн дугаар)*

Аймгийн Засаг даргын захирамж 21 01 22 01-А/21
(нийдвэр гаргагч) -ын 20 оны сарын өдрийн тоот

Дархан-Уул Дархан 12-р баг
шндвэрийг үндэслэн

7-р хороолол, Эрчим хүчний 4 *(сум, дүүрэг)* 412 *(баг, хороо)*

(судамжны нэр) *(хашааны дугаар/тоот)*
байрлах, нэгж талбарын 4506103195 дугаар бүхий м.кв /га/ газрыг
Хоёрдогч түүхий эд авах цэг зориулалтаар

15 жилийн хугацаатай эзэмшүүлж, эрхийн улсын бүртгэлийн Э-2003002552
дугаарт бүртгэж гэрчилгээ олгов.

**ГАЗРЫН АСУУДАЛ ЭРХЭЛСЭН
БАЙГУУЛЛАГА / АЛБАН ТУШААЛТАН**

 ТАМГА / ТЭМДЭГ

Аймгийн Газрын харилцаа,
барилга, хот байгуулалтын
газрын дарга
Д.Ганбаяр /
(нэр)

21 1 28
20 оны сарын өдөр

МОНГОЛ УЛС
ТӨРИЙН БАЙГУУЛЛАГЫН
ГАЗАР ЭЗЭМШИХ ЭРХИЙН
ГЭРЧИЛГЭЭ

Дугаар 000009183

Дархан-Уул аймгийн нийтийн аж ахуй үйлчилгээний газар / 9023941 /-д
(байгууллагын нэр)
Аймгийн Засаг даргын захирамж 21 01 22 01-А/21
(нийтдвэр гаргагч) -ын 20 оны сарын өдрийн тоот
Дархан-Уул Дархан 3-р баг
шийдвэрийг үндэслэн Угалзын 2 (байр, тийсэл) Дархан (сум, дүүрэг) 202 а (баг, хороо) хаягт
(судамжны нэр) 4507102283 (хашааны дугаар/тоот) 18
байрлах, нэгж талбарын дугаар бүхий м.кв /га/ газрыг
Хоёрдогч түүхий эд авах цэг зориулалтаар
15 жилийн хугацаатай эзэмшүүлж, эрхийн улсын бүртгэлийн Э-2003002554
дугаарт бүртгэж гэрчилгээ олгов.

**ГАЗРЫН АСУУДАЛ ЭРХЭЛСЭН
БАЙГУУЛЛАГА / АЛБАН ТУШААЛТАН**

 ТАМГА / ТЭМДЭГ

Аймгийн Газрын харилцаа,
барилга, хот байгуулалтын
газрын дарга
Д.Ганбаяр /
(нэр)

(гарын үсэг)

20 21 оны 1 сарын 28 өдөр

МОНГОЛ УЛС
ТӨРИЙН БАЙГУУЛЛАГЫН
ГАЗАР ЭЗЭМШИХ ЭРХИЙН
ГЭРЧИЛГЭЭ

Дугаар 000009182

Дархан-Уул аймгийн нийтийн аж ахуй үйлчилгээний газар / 9023941 /-д
(байгууллагын нэр)
Аймгийн Засаг даргын захирамж 21 01 22 01-А/21
(регистрийн дугаар)
-ын 20 оны сарын өдрийн тоот
(нийдвэр гаргагч) Дархан-Уул Дархан Өргөө

шийдвэрийг үндэслэн 21-р хороолол, Давхарын ертөөний-4 (аймгийн төвд) Дархан (сум, дүүрэг) 404 а (баг, хороо) Өргөө хаягт
(гудамжны нэр) 4506904283 (хашварын дугаар/тоот) 18

байрлах, нэгж талбарын дугаар бүхий м.кв /га/ газрыг
Хоёрдогч түүхий эд авах цэг зориулалтаар
15 жилийн хугацаатай эзэмшүүлж, эрхийн улсын бүртгэлийн Э-2003002531
дугаарт бүртгэж гэрчилгээ олгов.

**ГАЗРЫН АСУУДАЛ ЭРХЭЛСЭН
БАЙГУУЛЛАГА / АЛБАН ТУШААЛТАН**

 ТАМГА / ТЭМДЭГ

(сумын дарга)

Аймгийн Газрын харилцаа,
барилга, хот байгуулалтын
газрын дарга
Д.Ганбаяр /
(нэр)

20 21 оны 1 сарын 28 өдөр

МОНГОЛ УЛС
ТӨРИЙН БАЙГУУЛЛАГЫН
ГАЗАР ЭЗЭМШИХ ЭРХИЙН
ГЭРЧИЛГЭЭ

Дугаар 000009174

Дархан-Уул аймгийн нийтийн аж ахуй үйлчилгээний газар / 9023941 /-д
(байгууллагын нэр)
Аймгийн Засаг даргын захирамж 21 01 22 (регистрийн дугаар) 01-A/21
(нийдсэн сарсагч) -ын 20 оны сарын өдрийн тоот

Дархан-Уул Дархан 16-р баг
шндвэрийг үндэслэн
1-р хороолол, Багачуудын 1 (сум, дүүрэг) 111 (баг, хороо)

(гудамжны нэр) 4505701780 (хавтгааны дугаар/тоот) хаягт
байрлах, нэгж талбарын дугаар бүхий м.кв /га/ газрыг

Хоёрдогч түүхий эд авах цэг зориулалтаар
15 жилийн хугацаатай эзэмшүүлж, эрхийн улсын бүртгэлийн Э-2003002540
дугаарт бүртгэж гэрчилгээ олгов.

**ГАЗРЫН АСУУДАЛ ЭРХЭЛСЭН
БАЙГУУЛЛАГА / АЛБАН ТУШААЛТАН**

 ТАМГА / ТЭМДЭГ

Аймгийн Газрын харилцаа,
барилга, хот байгуулалтын
газрын дарга
Д.Ганбаяр /
(нэр)

21 1 28
20 оны сарын өдөр

МОНГОЛ УЛС
ТӨРИЙН БАЙГУУЛЛАГЫН
ГАЗАР ЭЗЭМШИХ ЭРХИЙН
ГЭРЧИЛГЭЭ

Дугаар 000009175

Дархан-Уул аймгийн нийтийн аж ахуй үйлчилгээний газар	/	9023941	/д
Аймгийн Засаг даргын захирамж	21	01	22
(байгууллагын нэр)	-ын 20	оны	сарын
(байгууллагын нэр)	Дархан-Уул	Дархан	7-р баг
Шийдвэрийг үндэслэн	Майхантын 1	101 а	ХАМТ
(байгууллагын нэр)	4506503639	(байгууллагын нэр)	18
байрлах, нэгж талбарын	дугаар бүхий _____ м.кв /га/ газрыг		
Хойрдоч түүхий эд авах цэг	зориулалтаар		
15	жлын зурагтай хэмжүүлж, эрхийн улсын бүртгэлийн		Э-2003002537

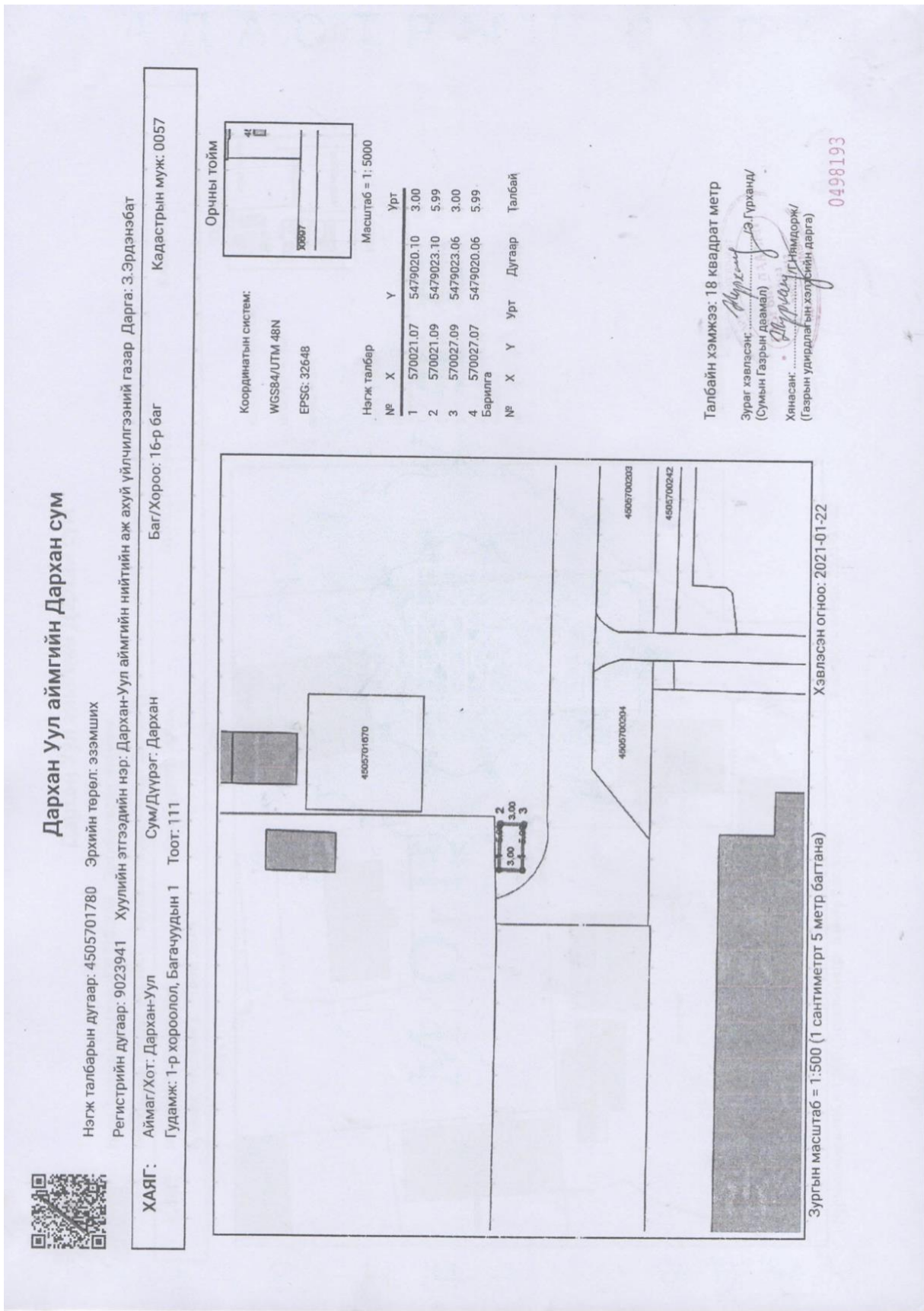
дугаарт бүртгэж гэрчилгээ олгов.

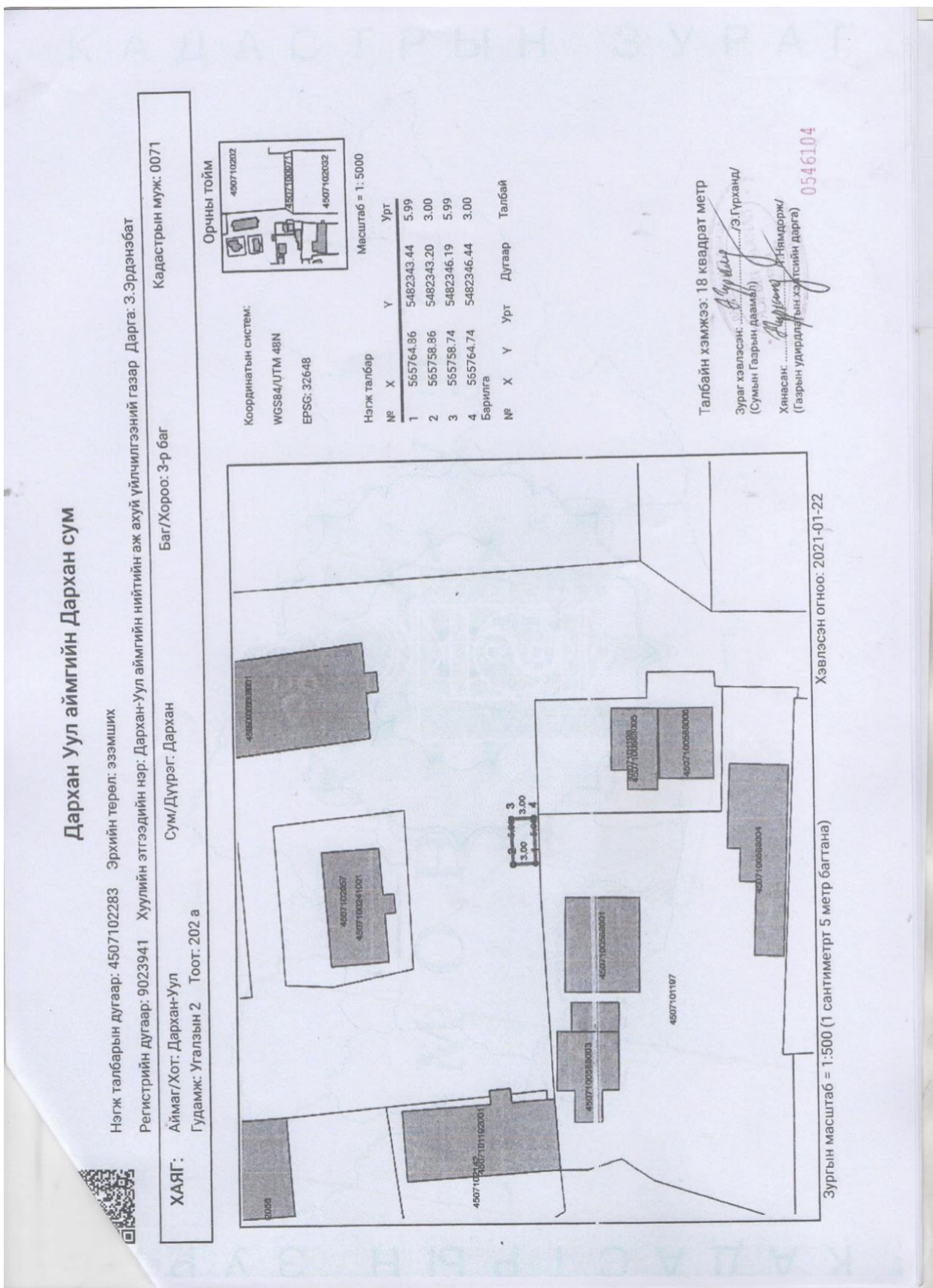

ТАМГА / ГЭМЦЭГ

ГАЗРЫН АСУУДАЛ ЭРХЭДСЭН
БАЙГУУЛЛАГА / АЛБАН ТӨШӨӨЛТӨН

Аймгийн Газрын харилцаа,
барилга, хот байгуулалтын
газрын дарга
Д.Ганбаяр

20 _____ 21 _____ 1 _____ 28 _____ өдөр

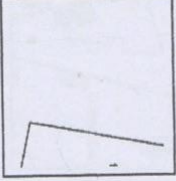
Дархан Уул аймгийн Дархан сум

Нэгж талбарын дугаар: 4506103195 Эрхийн төрөл: эзэмших
 Регистрийн дугаар: 9023941 Хуулийн этгээдийн нэр: Дархан-Уул аймгийн нийтийн аж ахуй үйлчилгээний газар Дарга: З.Эрдэнэбат

Баг/Хороо: 12-р баг
 Кадастрын муж: 0061

ХАЯГ: Аймаг/Хот: Дархан-Уул Сум/Дүүрэг: Дархан
 Гудамж: 7-р хороолол, Эрчим хүчний 4 Тоот: 412

Координатын систем:
 WGS84/UTM 48N
 EPSG: 32648

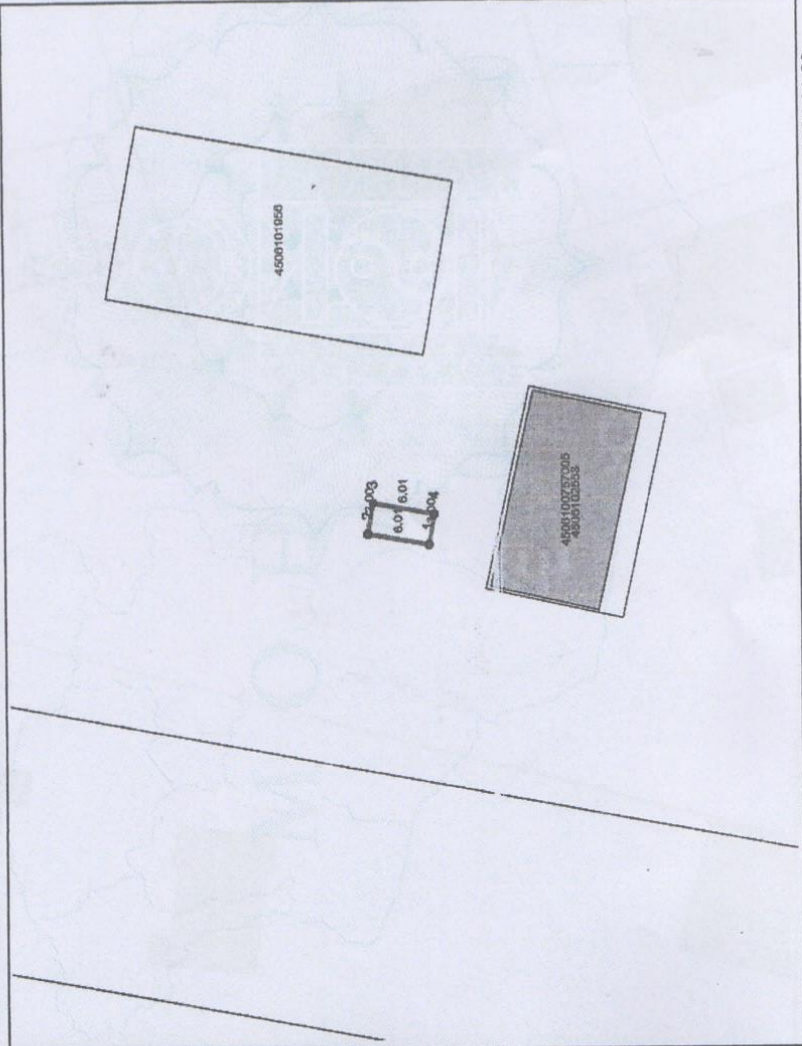
Орчны тойм

Масштаб = 1:5000

№	X	Y	Урт
1	570292.45	5479826.81	3.00
2	570289.49	5479827.30	6.01
3	570290.46	5479833.22	3.00
4	570293.42	5479832.73	6.01

Барилга

№	X	Y	Урт	Дугаар	Төлбай
1	570292.45	5479826.81	3.00		
2	570289.49	5479827.30	6.01		
3	570290.46	5479833.22	3.00		
4	570293.42	5479832.73	6.01		

Талбайн хэмжээ: 18 квадрат метр

Зураг хэвлэсэн: *Алурпил* /Э.Гурханд/
 (Сумын Газрын даамал)

Ханасан: *Алурпил* /Г.Нямдорж/
 (Газрын удирдлагын хэлтсийн дарга)

0546103

Зургын масштаб = 1:500 (1 сантиметрт 5 метр багтана)

Хэвлэсэн огноо: 2021-01-22

Дархан Уул аймгийн Дархан сум

Нэгж талбарын дугаар: 4506503639 Эрхийн төрөл: эзэмших

Регистрийн дугаар: 9023941 Хуулийн этгээдийн нэр: Дархан-Уул аймгийн нийтийн аж ахуй үйлчилгээний газар Дарга: З.Эрдэнэбат

ХАЯГ: Аймаг/Хот: Дархан-Уул

Гудамж: Майхантаын 1 Тоот: 101 а

Баг/Хороо: 7-р баг

Кадастрын муж: 0065

Орчны тойм

Координатын систем:

WGS84/UTM 48N

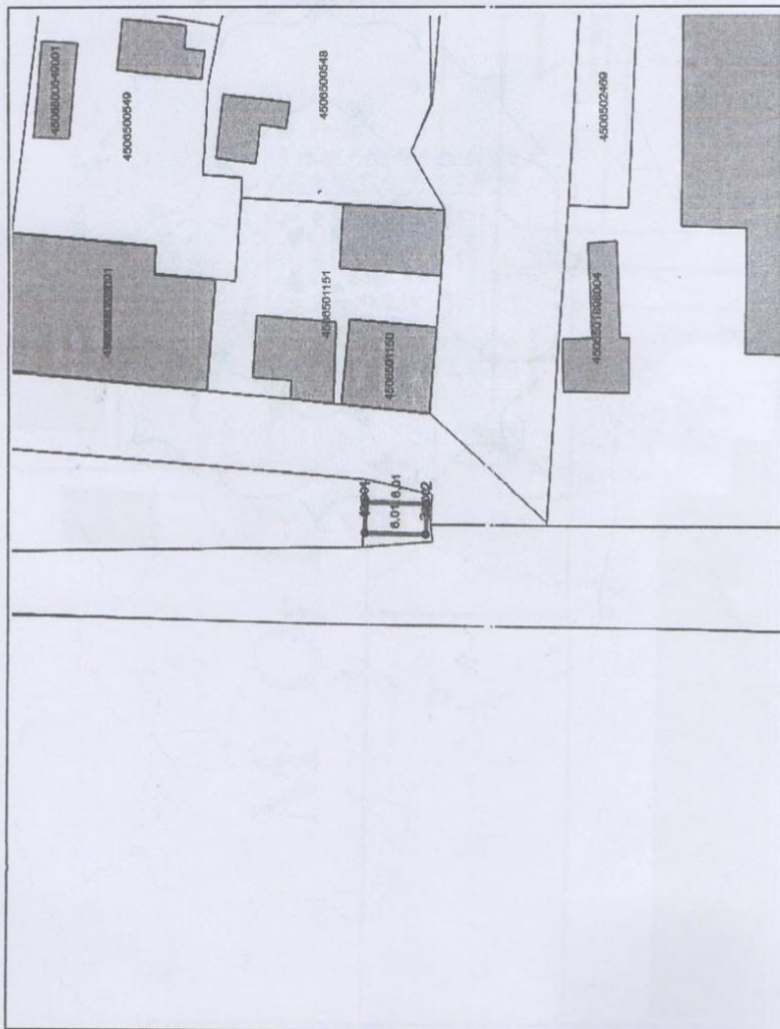
EPSG: 32648

Нэгж талбар Масштаб = 1: 5000

№	X	Y	Урт
1	568183.09	5482219.71	3.00
2	568186.09	5482219.69	6.01
3	568186.05	5482213.69	3.00
4	568183.05	5482213.71	6.01

Барилга

№ X Y Урт Дугаар Талбай

Талбайн хэмжээ: 18 квадрат метр

Зураг хэвлэсэн: *[Signature]* / Г.Гүрханд / (Сумын Газрын дарга)

Хянасан: *[Signature]* / Х.Г.Намдорж / (Газрын удирдлагын хэлтсийн дарга)

Хэвлэсэн огноо: 2021-01-22

Зургын масштаб = 1:500 (1 сантиметрт 5 метр багтана)

0459928

ӨВӨРХАНГАЙ АЙМАГ
“АРВАЙХЭЭР ТОХИЖИЛТ ҮЙЛЧИЛГЭЭ”
ОНӨААТҮГ

Хангамж -7, Арвайхээр 5 дугаар баг,
Арвайхээр сум, Өвөрхангай аймаг, 62173,
Утас: (976) 7032 3331, 7032 2543,
Цахим шуудан: arwaikheertugazar@gmail.com

2023.03.27 № 15

танай _____-ны № _____-г

ТОДОРХОЙЛОЛТ

9206-МОН:Аймгийн төвүүдийн хатуу хог хаягдлын менежмент төслийн удирдах нэгжид “Аймгуудын төвийн хатуу хаягдлын менежментийг сайжруулах” 9206-МОН төслийн хүрээнд Өвөрхангай аймгийн төвийн нутаг дэвсгэрт баригдсан дахивар хаягдал хүлээн авах 5 цэг болон автопүү суурилуулсан байршилд ямар нэгэн нүүлгэн шилжүүлэлтийн асуудал үүсээгүй бөгөөд зориулалтын дагуу ашиглаж байгаа болно.

ГҮЙЦЭТГЭХ ЗАХИРАЛ _____ Д.СҮХ-ӨЛЗИЙ

D:\alban bichig\My Doc 2023\A5.docx

210300024

ӨВӨРХАНГАЙ АЙМАГ
АРВАЙХЭЭР СУМЫН ЗАСАГ ДАРГЫН
ЗАХИРАМЖ

2020 оны 10 сарын 20 өдөр

Дугаар 18/191

Арвайхээр

Арвайхээр тохижилт үйлчилгээ Орон нутгийн өмчит, аж ахуйн тооцоот үйлдвэрийн газарт газар эзэмшүүлэх тухай

Монгол Улсын Засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хуулийн 29 дүгээр зүйлийн 29.2, Газрын тухай хуулийн 33 дугаар зүйлийн 33.1.1 дэх заалтыг тус тус үндэслэн ЗАХИРАМЖЛАХ нь:

1. Тус сумын Дэлгэрэх дэнж 7 дугаар багийн 17 дугаар гудамжны зүүн талд 1 дүгээр цэгт 27 м2 газар, Арвайхээр 5 дугаар багийн хуучин 48 айлын орон сууцны зүүн хойно 2 дугаар цэгт 27 м2 газар, Өлзийт 4 дүгээр багийн 15 дугаар гудамжны зүүн талд 3 дугаар цэгт 27 м2 газар, Онги 13 дугаар багийн МТ колонкийн зүүн хойно 4 дүгээр цэгт 27 м2 газар, Ноён 10 дугаар багийн 25 дугаар гудамжны баруун талд 5 дугаар цэгт 27 м2 газар нийт 5 байршилд 135 м2 (0.0135 га) газрыг хоёрдогч түүхий эд авах газрын зориулалтаар 30 жилийн хугацаатай Арвайхээр тохижилт үйлчилгээ Орон нутгийн өмчит, аж ахуйн тооцоот үйлдвэрийн газар (3561208)-т эзэмшүүлэхийг зөвшөөрсүгэй.

2. Эзэмшилд олгосон газрын захын цэгүүдийг зурагт тэмдэглэн газар эзэмших гэрээ байгуулж, гэрчилгээ олгож, улсын бүртгэлд бүртгэж, хэрэгжилтэд хяналт тавьж ажиллахыг Газрын даамал (Ш.Адъяадолгор)-д даалгасугай.

ЗАСАГ ДАРГА

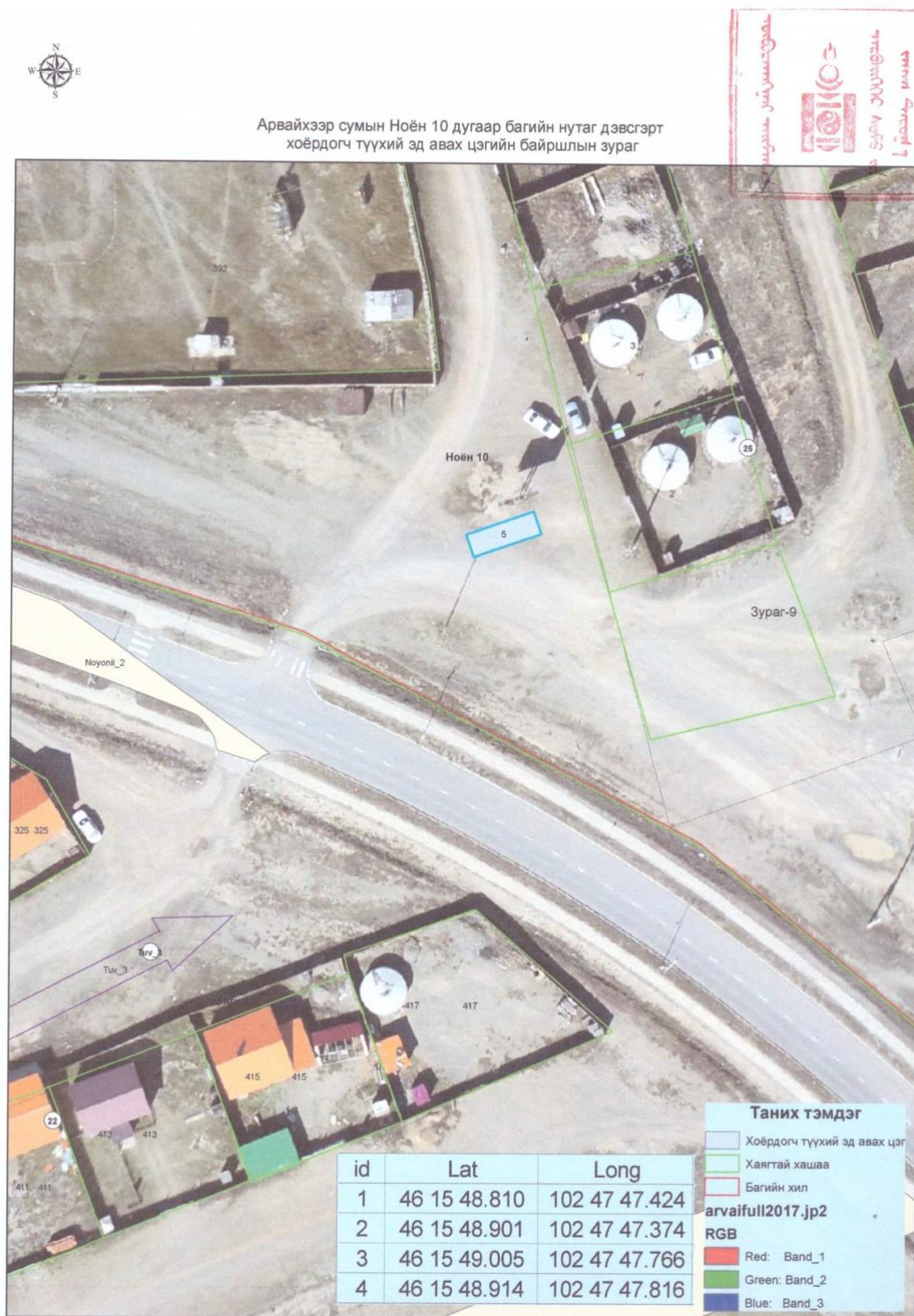

О.ПҮРЭВДОРЖ

Хавсралт №36 – Өвөрхангай аймгийн төвийн дахивар хүлээн авах цэгийн байршил №01

Хавсралт №37 – Өвөрхангай аймгийн төвийн дахивар хүлээн авах цэгийн байршил №02

Хавсралт №38 – Өвөрхангай аймгийн төвийн дахивар хүлээн авах цэгийн байршил №03

Арвайхээр сумын Дэлгэрэх дэнж 7 дугаар багийн нутаг дэвсгэрт хоёрдогч түүхий эд авах цэгийн байршлын зураг

1:400

Хавсралт №39 – Өвөрхангай аймгийн төвийн дахивар хүлээн авах цэгийн байршил №04

